

PRINTED BY
V RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE AUDI SARASWATHI NILAYA PRESS,
69, Mahā Perumall Street, MADRAS — 1914

తఱికుండ యన్త్రమంబునకుఁ గొందఱు తఱికుండయనియు,
మఱిగొందఱు తఱిగొండయనియుఁ జెప్పుచున్నారు. ఈ విషయము
గూర్చి నే నాన్త్రమంబునకుఁ బోయి యుండినపుడు, “వైద్యజ్యోతి
షాంధ్రసంగీతవిద్యావిశారదు” లగు రాయదుర్గము నరహరి శాస్త్రి
లువారి నడుగుటంజేసి ఆయన నాకిట్లు వచించె.

పూర్వము రాయదుర్గమును గ్రామనివాసులు తామచోర
బాధలకు నాన్త్రమంబున నుండనోపక నిశీగృహంబులు వదలి పశువు
లం దోలుకొని తమకుటుంబములతో నెం దేని జలనస్యనమృద్ధిగల ప్రదే
శంబున కేగుదమని వచ్చుచు మ్హామధ్యంబున నొక్కయెడ నందఱు
మార్గాయానంబునకుఁ గొన్నాళ్లుండి వోడలంచియుండిరనియు, వారు
నిల్చియుండిన ప్రదేశంబునకుఁ, “బ్రహ్మిష్టి” అని పేరుండినదనియు,
నొకదినమందఱుం దమకష్టంబులకుఁ దమన్త్రమునంగల శ్రీనృసింహ
స్వామిని, “హా! ప్రహ్లాదరక్షకా! దీనబంధూ! మమ్మా దుర్భిక్ష
కాలంబున డగ్గఱనుండి రక్షింపుమా! అని యనేకవిధంబుల భజన
జేయుచుండిరనియు, మఱునాఁ దుదయంబున నొక బ్రాహ్మణస్త్రీ తన
వాడుకవోప్పున మ్హిగఁ దఱుచుచుండ నామ్హిగకుండలో నొక
తాయీయుండి కవ్వమునకుఁ బలుమాఱు దాగుచుండ నది యేమని
తలంచి యావిప్రాంగనయగు లక్ష్మీనరసమ్మ తనకరంబున నాకుండను
దడవిచూడ నేమియు దొరకకుండెననియు, మఱల నానారీమణి తఱు
చుచుండఁగా ముందువలె నొకతాయీ తగులుచుండిననియు, మఱిలఁ
బరిశోధింప నాకుండలో నొకతాయీగాని లేకుండెననియు, నివ్విధము
రైండు మూడుమాఱులు చూచి విస్మయపరీతది తయై కొంతవడి
యూరకుండి గమఱ జలుకుచుండఁ దొలింటివలె తాయితగులుటం

జేసి వెలుగంది భర్తకడకుంబోయి మ్మగకుండలో నివ్వడువున నున్నదని చెప్ప నతండు వచ్చిచూచునప్పటికి నాకుండనుండుతాయి నృసింహాకారంబుతో నుండినదనియు, నానూపముచూచి విస్తయభయ పరీతచేతనుండు భార్యంజూచి, తరుణీ! నీవిపు డీవిషయ మెల్ల వారికిం జెప్పి దోడ్కొని రావలయుననగ, నామె పోయి యెల్ల వారికిం జెప్పి పిల్చుకొని వచ్చినదనియు, నావల నండతా స్వామిని యనేక విధంబులం బ్రార్థించిననియు, అంతటి సశరీరవాక్కుల నాస్వామి, భక్తాగ్రేసరులారా! మీ దురంతకష్టంబులఁ బాపి మీయిష్టంబు లిచ్చుటకు నీతఱకుండ నుదయించితి ననియు, నికమీరెందేని పోజున దనియు, మీరు నాకీయ్యెడ నాలయంబున్కించి నన్నా రాధించుచుండుఁడనియు, మీరు నన్నీదినముచుండి “తఱకుండ నృసింహుడు” అని నామంబిడి భజించుచుండుఁడనియుఁ జెప్పుటంజేసి, వార్లు చేసిననియు, నక్కరణంబున నీయూరికి సిపుడు తఱకుండయనిచెప్పుచున్నారనియు, (తఱకుండ=మ్మగచిలుకుండ) తఱకుండయని చెప్పవలయుంగాని, తరిగొండ యని చెప్పనొప్పదనియు, మాపెన్ది లాకాలంబున రాయ దుర్గమంబుననుండి వచ్చి మచ్చట నిల్చియుండుట జేసి మచ్చిపుడు రాయదుర్గమంబువారిని పిలుచుచున్నారనియు జెప్పె.

కాబట్టి యీ తఱకుండ యనుగ్రామము కడప మండలము వాయిల్పాడునకు నాల్గువైపుదూరంబున నున్నది. ఈ గ్రంథకర్త యగు వేంకమాంబా గ్రామంబుననుండిన దగుటంజేసి తఱకుండ వేంకమాంబ యని చెప్పుచున్నారు. ఈమెరచించిన గ్రంథములలో, తాజయోగనారమను ద్విపదకావ్యమును, వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబును నొక పద్యకావ్యంబును, ముక్తకాంతావిలాసంబును నొక యక్షగాన గ్రంథమును ఘట్రింపఁబడియున్నవి. ఈమె తానుభాగవతము ద్వాదశస్కంధంబులను ద్విపదకావ్యముగ రచించినట్లు వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునఁ జెప్పుకొనియున్నదిగాని ఆపుస్తక మెచ్చటం గానరాదు.

వేంకటాచలమాహాత్యములో, బ్రధమాశ్వాసములో నేడవపద్యము నందు:—

క. ఆలకాశినుండి వెలువడి, వలసుగ మాకొఱకు నందవరపురమందే

నెలకొని కులదైవతమై, యలరుచు మమ్మేలు చౌడమాంబను గొలుతున్.

అని వ్రాసియుండు సద్యంబునుబట్టిచూడఁగ నీమె నందవరీక బ్రాహ్మణస్త్రీ యని తెలియఁబడుచున్నది. ఈవె తనభర్తయొక్క నామగోత్రస్మృతంబులుచెప్పక “వసిష్ఠ గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ” అని తాను గృష్ణయామాత్యుని కూతురైనట్లు చెప్పుకొనుటచేత నీమె బాలవితంతువయి తనకాలమంతయుఁ దత్వగ్రంథ పఠనాదులయందుఁ గడపినట్లున్నది. ౧౮౪౦ సంవత్సరమునందు జీవించియుండినట్లొకటికుండ గ్రామంబునఁ గొందఱు వృద్ధులుచెప్పుచున్నారు. ఈ వేంకమాంబగారు మదనపల్లెలోనుండిన, బ్ర - శ్రీ. రూపావతారం నుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రీలువారి నాశ్రయించి తత్వముపదేశింపఁబడి నాలుగైదు వత్సరంబులు తఱికుండ శ్రీనృసింహ స్వామిదేవాలయంబునంగల, ఆంజనేయస్వామి విగ్రహంబునకు వెనుకప్రక్కగ నుండు నొక రహస్యస్థలంబున యోగంబుననుండినట్లును, అర్చకుఁ డొక దినంబునఁ గని, అదివఱ కాయూర నీవేంకమాంబపై నేదియో యొకదోషము కల్పించియుండుటకును, నాలుగైదేండ్లు వేంకమాంబ కన్నట్టకుండుటకును కల్పించినదోషము సత్యంబనితలంచి యాయర్చకుఁ డామెనుబిలిచి, “ఓసిరండా! దుష్కర్మంబులు చేయుటగాక యీదేవాలయంబునకు వచ్చి యీలాగు వేషము పూని స్వామివారి వస్త్రభూషణంబుల నపహరింప నమకట్టితివా” యని దూషించి ఆమె చేయు యోగంబును భంగపఱచి యీవల కిడ్చి కొట్టి పంపుటంజేసి ఆమె యందుండక శ్రీతిరుపతి వేంకటాచలంబునకు వచ్చి తుంబురుకొనయందొక్కడ నైదాటువత్సరంబులు తపంబొనర్చి పిడప శ్రీస్వామి పుష్కరిణికి నుత్తరభాగంబున నొక చిన్నమంటపంబునఁ జేరియుండినదనియు,

అట్టికాలంబున ముందెఱింగించిన గ్రంథంబులు వ్రాసినదనియుఁ దెలియఁబడుచున్నది. మఱి యామె స్త్రీలకు ననేకములగు పాటలు వ్రాసి యిచ్చియుండిన దగుటంజేసి యాపాటలెల్లఁ దత్వమునే బోధించుచున్నవి. ఈమె కవిత్వ కల్పనాశక్తి వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునందు వసంతఋతువర్ణనంబును, ఎఱుక చెప్పు పట్టునందును, మఱి యందందు మృదుమధుర శైలితోఁ దత్వార్థంబులు సందర్భోచితముగ నెలకొల్పి కవన మతికఠినముగాక పదలాలిత్య మొప్పుర వ్రాసినది. కవిత్వమునం దక్కడక్కడ నల్పదోషంబులు గానవచ్చుచున్నదిగాని, స్త్రీ యిట్లు రచించియుండుటకు నెంతయు సంతసింపవలయునుగదా!

ఇదియునుంగాక నాచేత నొక గుఱియంగడిలోని వేంకటాచలమాహాత్మ్య పుస్తకమునిచ్చి పరిశోధించి వ్రాయువాని, శ్రీ వేంకటేశ్వరులుగారు చెప్పినందున నే నియ్యకొని నాశక్తికొలఁది, పద్యములలో నందందు విడిచినపదంబులను గూడినంతవఱకుఁ గూర్చి వ్రాసితిని. గుణగ్రహ్యులగు పండితులు సంతసించుదురగాత.

ఇట్లు

అలూరు. వాసుదేవయ్య.

విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

విషయము.	పుట.
కవిస్తుతి ...	3
శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము ...	4
పవ్యంతములు ...	5
నైమిశారణ్యవర్ణనము ...	6
గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబు వెచ్చుట ...	9
హరి విటవేషధారి యగుట ...	16
కుమారధారమహిమ ...	19
శంఖరాజుకు వేంకటాచలపతి ప్రత్యక్షం బగుట ...	21
అత్తారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము ...	22
వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట ...	27
శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట ...	28
అశ్వాసాంతము ...	32

ద్వితీయాశ్వాసము.

బ్రహ్మాండములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట ...	37
బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట ...	40
దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట. ...	44
బ్రహ్మాత్మనము ...	47

తృతీయాశ్వాసము.

వైష్ణవధర్మము ...	65
జీవబ్రహ్మప్రశంస ...	67

విషయము.

పుట.

అష్టాంగయోగంబులు	68
మంత్రయోగము	78
లయయోగము	78
నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట	86
మునులు నూతుని స్తుతించుట	90

చతుర్థాశ్వాసము.

భవిష్యత్తరపురాణము	98
మాధవుండను విప్రునిచరిత్రము	101
పద్మావతిలో నారమందు సంభాషించుట	126
శ్రీనివాసుడు వేటాడుట	126
పద్మావతి హరిపై తొలను రుద్దించుట	130
హరి ఎనుకకు రాములకథ చెప్పుట	135
నకుళమాలిక నారాయణనిపురమున కేగుట	138

పంచమాశ్వాసము.

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవిధానము	164
---	-----	-----	-----

షష్ఠాశ్వాసము.

పద్మపురాణంబును వీరలక్ష్మీవిలాసము	164
----------------------------------	-----	-----	-----

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః.

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసము.

- శ్లో. శ్రీకాంతాత్మసహజచండకిరణం శీతాంశుచింబాననమ్
శ్రీకంఠాబ్జసన్నతాంఘ్రికమలం చిన్మాత్ర మప్రాకృతమ్,
లోకాతీతమనేకగోపమువతీలోలం పరం సర్వగమ్
స్వాకారం తటికుండలేషుధరాద్యక్షం భజేహం సదా.
- ఉ. క్షీరసముద్రమందు సువిశేషమతిఁ జనియించి కూర్మితో
వారిజనాభుదివ్యతరవత్సమునందు వసించి పూర్ణశృంగం
గారవిలాసలీలల సుఖస్థితి నొప్పుచు భక్తకోటికిఁ
గౌరవ మొప్పుగా నెపుడు గల్గుల నిచ్చునీ నృజించెదన్.
- కా. శ్రీవిఘ్నేశుని త్రేత్రపాలకు నజాన్ శ్రీకంఠుడగునజాన్
దేవేంద్రాదుల నాశ్రయింపుచును జిత్రే సత్రగా నాత్మలో
భావిరపణ్ గుఱిఁ జూపినట్టిగురు సుబ్రహ్మణ్యపాదాబ్జముల్
నేమింతుం బరవస్తుతత్త్వము మదిం జింతింతు నశ్రాంతమున్.
- కా. అక్షీణాక్షరపంక్తిరీతి మును మధ్యాన్నంబునన్ నాకుఁ బ్ర
త్యక్షం బై గురు నాదిపూరుషుని బ్రత్యక్షంబు గావించి చి
త్వాత్మేబ్రహ్మమటంచుఁ జూపుచుఁ దదర్థంబుం గృపం తెప్పినన్
రక్షింపం బనిఁ బూను భారతిని గీర్వాణిన్ సదా నెంచెదన్.
- చ. అలఘునభంబునుండి విమలాక్షరపంక్తులరీతి వచ్చి నే
నలసత నొందియున్నతటి నాననమందు వసించి జ్ఞానముం

గలుగఁగఁజేసి మానసవికారములం దొలఁగించి జిహ్వపై

నిలిచి నటించుకారదను నిత్యము సన్నతఁ జేయుచుండెదన్.

5

కా. పంకజాసనుఁ డాలకింప నొగి సత్సావీణ్యముం చెల్పుచున్

శంకాతంకములేక తాళగతులన్ సద్వీణ వాయించి యే

జాంతున్ హాస్యము నేయ నోపు ముఖమం దాహాసముం జూపుది

వ్యోంకారాకృతి యైనభారతిని నాయుల్లంబునం గొల్చెదన్

6

సీ. విప్రమాతృకలకు వెలిపట్లు తెల్లక, ల్వలు గంధమాక్రికంబుల నొసంగి

రాజమాతృకలకు రహిని గావులుమ్మగ, మగసుమశోణాగ్రమణు లొసంగి

వైశ్యమాతృకలకుఁ బచ్చపట్టులు చంద్ర, మరకతంబులు బొండుమోల్లె లొసంగి

కుంద్రమాతృకల కచ్చుగ నల్లవల్వలు, నగరుమొల్లలు నయంబార నొసంగి

తే. యానవార్తేయితేనెయు *నాసవమును, బొసఁగనర్పించి కృతులు సెప్పదురుకవులు

నేర నొక్కటి దఱికుండవృహరికృపను, భక్తిమొక్కద మాతృకాశక్తులకును.

క. అలకాశినుండి వెలువడి, వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమునఁ దా

నెలకొని కులదేవతయై, యలరుచు మఱేలుచాడమాంబను గొలుతున్.

8

కా. నే విజ్ఞానము మోసవోవుతఱిఁ దా నేవచ్చి సత్సేమమై

ధావభ్యాకృతిఁ జూపి మించినయవిద్యాచ్చేదముంజేసి మ

దాభవంబు న్వసించి యిచ్చు నొగి శబ్దశ్రేణి నెమ్మిక్ హయ

గ్రీవుక్ సత్కరుణాపయోధిని సదా కీర్తింతు సద్భక్తితోన్.

9

కా. అంతర్యంబున నుంచి సంతత మనంతాఖ్యుం బ్రళంపించెదన్

స్వాంతంబు నివసతాసుతుం బ్రవిమలస్వాంతం దలంతు న్నదా

సంతోషం బలరంగ భక్తి తగ విప్లవేను సేవించెదన్

భ్రాంతు లీరఁగఁ బూర్వదేశకుల సంభావించు నిష్టాప్తిక.

10

కా. ధాటిన్ దుష్టనిశాటులం దునిమి సద్ధర్మంబు రక్షించి శౌ

ర్యాటోపం బుపశాంతిచేసి ఫణిపర్యంకంబునన్ నిద్రుతుం

డై టెక్కొప్పఁగఁ బవ్వలించియును సర్వాధారుఁ డౌ గావునం

గుంటుం డితఁ డంచు నెన్నును మదిన్ గోవిందరాజాహ్వాయున్.

11

మ. అలఘుత్వంబున రావణాద్యఖిలచైత్యాభి నివదారించి స

ల్లలితన్ సీతను గూడి యాత్మపుర ముల్లాసంబుతోఁ జేరి యు

జ్వలపట్టంబున కర్ణుడై నిలచి విశ్వస్వామియై యొప్పుటం

గొలుతున్ సంతత మిష్టదైవ మనుచుం గోదండదీక్షాగురున్.

12

- కా. శృంగారాకృతితోడ వచ్చి పదముల్ శృంగారసారంబుతో
డం గూఢంబుగఁ జెప్ప నీ వనఁగ నట్లే జెప్పలే నన్ననక
•ముంగోపంబునఁ జూచి లేచి యట నేమొక్కంగ మన్నించి త
చ్చుంగఁగోతులు తానె పల్కికొనువాక్రీకృష్ణ సేవించెదన్. 18
- ఉ. కోరినశ్రీనివాసునకుఁ గొంకక నైజనివాస మిచ్చి యా
వీరుఁ డొసంగినంత పదివే లని తృప్తిగ నారగించుచుం
గ్రూరతలేక యోగివలె గుప్తతనుండు ఎరాహడేవుని
సారపరాత్మతత్వ మని సన్నతి సేయుచు నుండు భృత్యునై. 14
- మ. తీరమై శ్రీయలమేలుమంగయురమం దేనిల్చి దీపింపఁగాఁ
బరమైశ్వర్యధురంధరుం డగుచు నాపాలం గృహం నిల్చి సుం
దరదివ్యాకృతి నప్పటప్పటికి మోదం బొప్పఁగాఁ జూపి మ
ద్వరదుండై తగు వేంకటాచలపతి న్వర్ణింతు నశ్రాంతమున్. 15
- ఉ. శ్రీరమణీహృదీశ్వరుని చిన్మయమూర్తిని విశ్వతోముఖున్
క్షీరసముద్రకాయని ఐశీకృతమాయుని దివ్యకాయనిన్
సారతరార్థము లెలిపి సత్కృపతో ననుసేలు దేవుని
గూరిమిమై భజింతుఁ దటికుండన్మసింహుని దూరితాంచునిన్. 16
- క. ఆలనూర్యాదినవగ్రహ, ములను బ్రజాపతుల యోగిముఖ్యులఁ ద్రిమతం
బుల నుద్ధరించుధన్యులఁ, దలఁతున్ మోక్షభిలాషఁ దద్దయు వేడ్కన్. 17

→|| క వి సు తి.

- సీ. ఆదికవీశ్వరుం డైనవాల్మీకికి, వ్యాసహునికిఁ గాళిదాసకవికి
నరయంగ వరలబ్ధ మన్న మాచార్యున, కాండ్రభాషకశిష్యాధ్యు లగుచుఁ
దనరునన్నయను దిక్కునసోమయాజికి, బోతరాజునకును నీతులయిన
కవులకుఁ బండితాగ్రణులకుఁ జౌరాణి, కులకు భక్తిని మొక్కికొనుచు నేను
తే. వేంకటాచలమాహాత్మ్యవిభవములను, బద్ధ్యరీతిని రచియించి భక్తి మెఱయ
శ్రీనివాసునిపాదరాజీవములకుఁ, బొసఁగ నర్పింతు మోక్షంబుఁ బొందుకొఱు. 18
- సీ. పండితాగ్రణులార ప్రజలార యిపుడు నా, బాలభాష కన్ఘాయపడక వినుడు
తల్లిదండ్రులు చిన్న పిల్లలపల్కుల, కానంద మొంచెడునట్లు యిండు
మీరు నాతప్పొప్పు లేరీతిగానైన, గేలినేయక చిత్తగింపవలయు
నాండ్రగీర్వాణమహాకృతు లుండఁగా, నిప్పు డీకృతి విససేల తునక.
తే. భక్త్యములు మెక్కి యానలఁ బచ్చడియును, నంజాకొననవిధంబున నాప్రబంధ
మాలకింతురటంచుఁ బేరాసచేతి, నేను రచియింతు దీని మన్నించి గతుఁడు. 19

కా. నారీతిం దగ విన్నవించును గృహ న్నాతండులారా వినుం

దారాజీవదళాక్షుసత్కరుణ నాయందుండు నైన న్నదిక

సారార్థంబుల నేర్పఱించికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ

శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని ప్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్.

20

సీ. నాచిన్న నాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నేఁ జనువలేదు,

పరఁగుభందస్సులోఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు

లలికావ్యానాటకాలంకారశాస్త్రము, లీస్వలనైనను వివరలేదు

పూర్వేతిహాసవిస్ఫురితాంధ్రసత్కృతు, లోబ్ధించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చేరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ, డానకీచ్చినరీతిగ నేనిమిత్త

మాత్రమునఁబల్కుచును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపురుని కరణిగాను

పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుఁడై నాజిహ్వ, యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను

బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను

ద్వాదశస్కంధము ల్గఁ జెప్పి హరికి స, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ

తే. మఠనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి

నీఁగ తోయధిఁ దాఁటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్నవిహార.

తే. నివ్వనను సప్తతంబని నన్ను బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ

నిరపుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన. 28

—|| శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము. ||—

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు, తేరులు సత్పణ్య తీర్థములును

కమలాప్రకిరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడు హేమశిఖరములును

పావనపరివార దేవాలయరీబులు, మహిమ నొప్పువీర క్రమతవరములు

రంగత్తురంగమాతంగతురంగము, ల్గొమరారుబహుసాధుగోగణములు

తే. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును నీల, కంఠములును మరాళసంఘములు మఱియు

ఫలదనంబులు తులసికాదళశుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండు వేంకటగిరిని యెప్పుడు.

సీ. వేదకాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేదభాస్వరు లైనవిప్రవరులు

మహానీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే, భుజబలార్హులు లగుధూమిపతులు

రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గవైశ్యజనులు

బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై సుదా, సులుగాను మెలఁగెడుకూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమితృప్రంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు

గల్గి మెల్లఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పువేంకటగిరిపురంబు. 29

- సీ. ఘనభూవరాహదేవునకుఁ దూర్వున శ్రీని, వాసున కీశాన్యభౌగమందు
స్ఫటికసుకౌంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతఛాయల మలకలాప్సఁ
• బూర్ణమా శ్రీస్వామిపుష్కరజిజ్ఞాసాఘ, ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
తీర్థవాసలు సర్వదేశాగతులకు స, త్వంకల్పములు చెప్పి సకలదాన
తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును, జిప్సి విత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
సర్వణము నేయ నాతీర్థ మావరించి, యనిమిషులమాడ్చి వర్తింతు రాధ్యు లగుచు.
క. ఆపుష్కరిణీకిఁ బడమర, భూపతి యగుకిటికిదూరుపున వేదికిపై
వ్యాపకజపతపములచే, దీపింతురు గొంద అచట ద్విజా లతిభక్తిన్. 27
- సీ. మాళవ నేపాళ మళయాళ బంగళ, చోళ తెంకణ సింధు శూరసేన
సౌవీర కుంతల శక కలింగ కిరాత, కోసల కేకయ కుమర సాశ్వ
ద్రవిడ పులింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్హరా భీరాంధ్ర పాండ్య మగధ
కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యదే, శస్థులు వేంకటాచలము చేరి
తే. ప్రిష్కరిణిలో మునిగి శ్రీ భూ వరాహ, దేవు నీక్షించి వేంకటదేవుఁ గాంచి
సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి, యాడుచుం బాడుచుండుచు రనయమందు. 28
- క. జలరుహసుమధులపరిమళ, ములు మృగమదసౌరభంబు మొగి భూపస్వా
దులు పునుఁగు తైలగంధము, లలరుచు వాసించువేంకటాఖ్యపురమునన్. 29
- ఉ. ఆప్సరియందు దివ్యతరహాటకకుంభవిరాజమానమై
యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుఁడై మహాత్ముఁడై
యొప్పులకుప్పయై ధర మహోన్నతుఁడై వెలుగొందుచుండుమా
యప్పఁడు వేంకటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలాసమేతుఁడై. 30
- తే. అమృతాత్మనిచరితంబు లాదిమునులు, సంస్కృతంబున్ జీప్సి రాసరణి నృపారి
తెలియఁజేసినయంత నేఁ చెనుఁగుగాను, బద్వకొవ్వింబు రచియింతు భక్తిమెఱయ.

—॥ వ య్యం త ము లు. ॥—

- క. హేమాక్షాంతకునకు సం, గ్రామభయంకరుని కఖిలకౌరణునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికిఁ, గామితఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికిన్. 32
- క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా, ధ్యక్షపీరణ్యాక్షరాక్షసాధిపవత్
నిత్యోభకసఖశిఖా, దక్షిణ కలికోపవిభవతాచూతునకున్. 33
- క. హరహరహీరదరశర, పారదనారదవిభావిభవగాత్రునకుం .
గురిమిమైఁ బ్రహ్లాదుని, సారకృపక బ్రోచినట్టిశాంతాత్మునకున్. 34
- క. చండతరశౌర్యగౌరవ, ఖండీభిరదరికి భక్తకలుషజలరుహ
ఖండతరకరికి శ్రీతటి, కుండన్యకేసరికి నానుగుటికిఁ హరికిన్. 35

క. వేంకటగిరినాయకునకుఁ, బంకజభవజనకునకును బరమాత్మునకున్

శంకరవరమిత్రునకుఁ గ, లంక విరహితునకు మోక్షలక్ష్మీపతికిన్.

86

ఎ. అంకితంబుగ నాయొనర్పం బూనిన వేంకటాచలమహాత్మ్యంబునకుఁ గ థాక్రమం

బెట్టినది.

87

→ నైమిశారణ్యవర్ణనము. ←

సీ. జంబీరమందారసహకారమాలార, సాలసాలహింతాలములును

ఎటవిల్వబదరికాశ్వద్ధనందనకుంద, కురువకక్రముకతక్కోలములును

నారికేళార్జుననారంగబంధూక, పారిజాతాశ్శోకపాటలులును

కాదంబకొంచనకరవీరపున్నాగ, కోవిదారమధూకకుటజములును

తే. మొదలుగాఁ గలబహువృక్షములును లతలు, పూచికొచిఫలింప సంపూర్ణమగుచు

సర్వకాలంబులందు వసంతకాల, రమ్యమై యున్న నైమిశారణ్యమునను.

88

క. సెలయేఱులు కమలాకర, ములు బహుకొసారబృందములు పూర్ణములై

కలకాలము నొకవిధముగఁ, బాలుపుగఁ బ్రవహించు నచట బుధదేవ్యంబై.

89

ఎ. అట్టి నైమిశారణ్యంబునందు శౌనక కపిల గాలవకాశిక పిప్పల గార్గ్య శంఖుత్స

శ్రీవత్స శమిక కణ్వ సుమేధ వాలఖిల్యాదిమహామునులు నూతునివలన సకలపురా

ణంబులు విని తదనంతరంబున నొక్కశుభదినంబునందు నూతుంజూచి, కథనకా

భూలోకంబున నూటయొనిమిది తిరుపతులు గల వంశ స్వయంవ్యక్తంబులు, శ్రీ

రంగంబును, శ్రీమృష్ణంబును, తోతాద్రియును, సాలగ్రామంబును, నైమిశంబును,

బదరికాశ్రమంబును, కాంచీయును, వేంకటాచలంబును, నీ యొనిమిది స్వయంవ్య

క్తంబు లగుం గావున నిందు విశేషించి సకలేష్టార్థసిద్ధిప్రదం బయినస్థలం బెయ్యది

చెల్పు మనుచు వెండియు నిట్లనిరి.

40

క. ఘనముగ నర్చారూపము, అను నారాయణుఁడు భూతలంబున భక్త

వనుఁడై విఖ్యాతని బొం, దినసత్కథ మాకు నీవు చెల్పుము నూతా.

41

మ. అనినక నూతుఁడు నవ్వి మేలు భళి మీ రాసక్తితోఁ బ్రశ్న చే

సిన దీలోకహితంబు దీన వరలక్ష్మీకాంతుఁ డుహ్వాంగి మి

మ్మును నన్నుం గ్నూపఁ గాదుఁ గావున మహాముఖ్యంబుగాఁ జెప్పెదక

చ్చినుఁ దోతాపసులూర నెమ్మదిగ మీవీను ల్విసోదింపఁగన్.

42

క. శ్రీవేదవ్యాసులకృప, చే వరుసగఁ దోచినంత చెప్పెద వినుఁ డా

దేవునిచరితములన్నియు, నావశమే చెప్ప మానినాయకులారా.

43

ఎ. అయిన నాకుఁ దోచినంతకు వచించెద నెనిమిది స్వయంవ్యక్తంబులయందు వేంక

టాచలంబైహికాముష్మికఫలప్రదం బగుం గావున నతిశయం బగుచుండు శ్వేత

వరాహకల్పంబునందు శ్రీహరి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించినవృత్తాంతం బంతయు సావధానులరై వినుం డని నూతుం డిట్లనియె.

44

నీ. నారాయణస్వామి నాభిసారసమున, మును చతురాస్యుండు జనన మొందె
సృష్టికాలమునంద శేషభూతప్రపం, చంబు నొప్పుగ సృజనం బొనర్చె
నున్నతుండై చతుర్ముగసహస్రంబును, జాగరూకతను విశ్వంబుఁ గాచె
నప్పు డాదిత్యానలానిలాంబుదపంక్తు, లొప్పుఁగా హద్దులు దప్పకుండె
తే. మహిమ మీఱఁ జతుర్దశమచువులంపు, వెలుఁగుచును విష్ణుదేవుండు విశ్వమెల్లఁ
బాలనమునేయఁగా బ్రహ్మపగులుజరిగెఁ, బద్మజుండు రాత్రిరాగఁదాఁ బవ్వళించె.

నీ. ఆబ్రహ్మ నిద్రించినట్టిరాతిరివేళ, భానుఁ డుగ్రకరాళిఁ బ్రబలఁజేసెఁ
గాలానలజ్వాలకణములఁ గ్రక్కఁగా, స్థావరజంగమచయము లడఁగె
బ్రళయవాతూల మంబర మావరించుచు, విసవిస నమితమై విసరసాగె
సంవర్తకాదిదు స్రవమేఘబృందంబు, మిన్ను ఘోరిల నార్చె మెఱిపు లెసఁగె
తే. ద్వీరదశుంభనిభంబులై దీర్ఘగతుల, వర్షధారలు గుఱిసె నివ్వసుధ నీటి
బరువు కోపంగలేక లోపలికిఁ గ్రుంకు, నపుడు హైరణ్యలోచనుఁ డార్భటించి.

వ. ధరణీతలంబును రసాతలంబునకుం గొనిపోయి యందు బహుకాలంబు క్రీడించు
చుండె నంత బ్రహ్మాదేవుండు క్రమృత మేల్కొంచినసమయంబున హరి పున
స్సృష్టిసేయింప నుద్యుక్తుండై శ్వేతవరాహరూపంబు ధరించి మహాజలంబునం
ప్రవేశించి రసాతలంబున కేగి భూమిని పైకెత్తుసమయంబునఁ గాంచనాక్షుండు
కోపోద్రేకుండై యడ్డంబు వచ్చి యుద్ధంబు నేయ నానుష్ఠని నిజదంష్ట్రాగ్రంబున
శిరంబు ఖండించి తద్రక్తంబునం గలసిన ప్రళయజలంబు రక్తతోయంబు కరణిం
బొడకట్టినం జూచి జనలోకనివాసులు వెఱఁగంది నిజయోగదృష్టిం జూచి హరి
క్రోడాకారుండై చేసినకృత్యంబు తెలిసి తత్ప్రభావంబును వినుతించు చున్నసమ
యంబున శ్వేతవరాహస్వామి నిజదంష్ట్రాగ్రంబున భూమిం గ్రుచ్చి మీఁదికెత్తి
దెచ్చినం జూచి దేవేంద్రులు వరాహస్వామికిఁ బ్రణామంబు లాచరించి భేరి
మృదంగాది వాద్యంబుల మ్రోయించి సుమనృష్టి గుఱియించి యనేకప్రకారం
బులఁ బ్రస్తుతించి యిట్లనిరి.

47

ఆ. హరి వరాహరూపుఁ డై దానవునిజంపి, యవని నిటకుఁ దెచ్చి నట్టినిట్టి
నీవ యవని నమర నిల్చుమీనీటిపై, ననఁగ యజ్ఞఘోషి హర్ష మెసఁగ.

వ. నిజఖురంబుల మహాజలంబు నడంచి చదరంబునేసి యానీటిపై భూమిం గుదురుగ
నిల్చి జనలోకవాసు లెనదేవేంద్రులు నాదరించి యథాప్రకారంబుగ మిథాసం
బుల నుండుఁ డని నియమించి బ్రహ్మను మేల్కొల్పి పూర్వప్రకారంబుగ

సృష్టి జేయుమని యజ్ఞాపించి వీడ్కొని తలంగి సన్నిహితుండై మ్రొక్కుచున్న పక్షిండుం జూచి యిట్లనియె. 4

క. ధారుణి నీటను మునిగిన, కారణమున దాని నెత్తుకార్యంబున కీ
ఘోరాకారము దాల్చితి, నారూపము చూచి లక్ష్మీ నగచెఖగేంద్రదా. 50

క. నారూపం బీధూమికి, గౌరవముగఁ దోచి నన్నుఁ గామించెను నే
నీరమణిని మోహించితి, నారామామణికి నొప్పు నని విహగేంద్రదా. 51

క. ఈకఠినశరీరము మఱి, యీకరణం బెఱుఁగునటలు నీవికృతాత్మల్
ప్రాకటదంష్ట్రయుగ మీ, భీకరతను జూచి లక్ష్మీ బెగడుఖగేంద్రదా. 52

క. అవైకుంఠపురంబున, కేవిధమున వత్తు లక్ష్మీ యొకసక్కముగా
నీవెవ్వఁ డంచు నడిగిన, శ్రీవిష్ణుం డనఁగ నాకు సిగ్గు గలుఁదా. 53

క. కావున నచటికి నేరా, నేవిధమున నైన ధాత్రి నెడఁబాయక యిం
దే వసియించెద నన విని, యాచినాగేంద్రుండు మ్రొక్కి హరి కిట్లనియె. 54

కా. దేవా ధారుణి నుద్ధరించుటకుఁ బోత్రిత్వంబుచే మించి ర
క్షోపితుం బరిమాత్ప్రి యబ్బురముగా క్షోణీతలం బెత్తుటం
బ్రావీణ్యం బొగి నాదిదేవత మహాభక్తిం బ్రశంసించునం
దే వేంచేయుండు వేడ్కమీఱ హరి యోదేవోత్తమా మ్రొక్కదన్. 55

క. మీ కనపాయనియై తగి, యాకమలాదేవిపక్షమందుండును మీ
నూకరరూపము చూపిన, నాకొంతకు వెఱపుఁదోచదయ్య మహాత్మా. 56

తే. మీరు సర్వజ్ఞమార్తలు మీకుఁ చెలియ, కున్నదే నాకుఁ దోచ కీవిన్నపంబు
చేసినా నింక దేవరచిత్తమునకు, సమ్మతం బైన నది లోకసమ్మతంబ. 57

వ. అని పక్షిండుం దురుతరభక్తిం బ్రణామంబులుం జేసినం జూచి హరి కరుణించి
యిట్లనియె. 58

సీ. అనఘ ఖగేంద్ర నే నచటికి రానిపు, ధరణిపై వసియించి దానవులను
బరిమాత్ప్రి సుజనులఁ బాలింతు నిఁక నీవు, పాల్వగువైకుంఠపురముచేరి
వసధికన్యకకు నీవార్త లొప్పఁగఁ జెప్పి, శ్రీదాచలముగొని * గలివి మెఱయ
రమ్ము పా మ్మన ఖగరాజమృతునినాజ్ఞఁ, గొని వేడ్క నరిగ వైకుంఠమునకు
తే. నపుడు కిటి యగువిష్ణు వియ్యవనిఁ దిరిగి, తాను వసియింపఁ దగినట్టితావుఁ గనుచు
వచ్చుచునునెల్వకెందును వనజనేత్రుఁ, దొక్కయెడఁజూచియిదియస ర్వోత్తమంబు.

వ. అని కునంబున నిర్ణయించె, నయ్యది గౌతమీనదికి దక్షిణంబుగ నలువది యోజ
నంబుల దూరంబును, దూర్పు లవతార్ణవంబునకుఁ బశ్చిమంబుగా నైదుయోజనం

బులును దక్షిణంబుగ సువర్ణముఖికి నుత్తరంబుగ నుండునంద నిలిచి గరుడాగమ సంబున కెదురుగనుంగొనుచు నుండె నంత.

60

సీ. గరుడుండు వైకుంఠపురిఁ జేరి శ్రీరమా, దేవికి మ్రొక్కి ప్రార్థించి పలికె
నోతల్లి యారి పరాహోగరూపము దాల్చి, హైరణ్యనేత్రుని హతునిజేసి
యల రసాతలమునం దెలమిఁ గ్రుంకి ధరిత్రి, దంష్ట్రాగ్రమున యథాస్థానమునకుఁ
దెచ్చి చక్కఁగ నుంచి యచ్చట నిల్వ సంకల్పించినాఁ డాప్రకౌర మటకుఁ
తే. దెమ్మటంచును జెప్పె నీదివ్యసౌఖ్యద మగుక్రీడాచలంబును దనరవారి
యాజ్ఞ వచ్చితి ననవు డహ్యుద్ధికన్య, విస్మయంబంది గరుడుండు నిసఁగ వనియె. 61

⇨ గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబుదెచ్చుట. ⇨

చ. హరి కిటిరూపవైభవము నదృశ్య మొప్పఁగ నేనుజూచెదన్
సరగునఁ దోడితె మృనిన సాగిలి మ్రొక్కి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనెం
గరుణను రమ్మటంచుఁ బదకంజములం బడి సన్నుతించినన్
హరి ధరవీడి రా వనియె నాపయి వచ్చితి శ్రీహరిపియా.

62

ఆ. నూకరోగ్రమూర్తి మీకుఁ జూపిన మీరు, వెఱుకు రంచుఁ బల్కె విష్ణు వంచు
విహగనాయకుండు విన్నవించిన నవ్వి, లక్ష్మీ యిట్లు లనియె లలిత మెసఁగ.

63

ఆ. నేను దనకు నెపుడు నిత్యానపాయని, నగుచు నుండుటెఱిఁగి యదృశ్యముగఁ
గ్రొత్తమాట లన్న గ్రోడవిగ్రహమాయ, వింత దోచె మదికి విహగనాథ.

64

క. తా నేరూపము దాల్చిన, నే నారూపము ధరించి నిశ్చలమతిన్
పూని యురంబున నుండుచు, నానడవడి క్రొత్త యాదినమున ఖగేంద్రా.

65

క. తా నిచటికి రాకుండిన, నే నచ్చటికైన వచ్చి నిజముగ్గ గిటియె
యానందించుమహాత్ముని, మానితవక్షమున చుంచు మహి విహగేంద్రా.

66

సీ. పాతీనమై తాను బ్రళయార్థిపై నీను, నప్పుడు తనువక్షమందు నుండిఁ
గూర్మరూపము దాల్చికొని యర్థిలో మునిం, గినయపు తనయంద దనరుచుంటి
నంగువృక్షాశ్రుఁడై యాకుపై శయనించి, నప్పుడు నేఁ దనయంద నుంటి
చంద్రచంద్రికల కెచ్చట వేఱులేకుండు, నట్లుల నేఁ దనయంద నుంటి
తే. నిప్పు డెదఁబాసి యుండునె యొప్పుకొంచు, నిచటిపరివారములతోడ నచటి కేను
వచ్చి యాక్రోడవిగ్రహమవక్షమంచు, నిలిచి యుండెద ఖగరాజ తలఁగ కెప్పుడు.

క. వేఁడు కలర భూదేవికిఁ, గ్రోడాకొరంబు జూపి కులికకుహరికిం.
గ్రీడాచల మొప్పినచోఁ, గూడుదలయగాచె యటకుఁ గొనిపొ మ్మింకన్.

68

సీ. అనిపల్కి పరివారమును దాను నిజకళ, లానర వైకుంఠమందుంచి యొక్క
కళతోడ గ్రీడానగంబుపైకెక్కి రం, దఱుతోడ నీరి యానదప్ప కపుడు

గరుడుఁ డాక్రీడాది శిరమున నిడికొని, ధాత్రికి దిగి వచ్చుతఱిని వివిధ
పుష్పలతాదులు పొల్పుగ నుయ్యెల, వలె నూఁగ భృంగంబు లొలసి తిరుగ
తే. కనకగిరిమీఁద నీలాద్రి గ్రాలుచుండు, కరణి హేమాంగుఁ డనఁదగు నురగవైరి
శిరమునం గ్రీడనగమును జెలఁగుచుండ, గగనదిగ్భాగములు దివ్యకళల నెసఁగె.
సీ. చందన జంబీర చంపక వసుళాది, పాదపంబులతోడఁ బ్రబలుదాని
కనకరత్నాదులకాంతులచే మించి, కనిపించు నమితశృంగములదాని
కలకంఠశుకనీలకంఠమరాళాది, విహగకూజితముల వెలయుదాని
కమలనీలాత్పలప్రముఖపుష్పజ్వల, రమణీయపద్మాకరములదాని
తే. లలితవిస్తారసిద్ధస్థలములదాని, నమితముక్తికి నాటప టైన దాని

నీరిని నీశను భరియించి చెలఁగుదాని, గాంచి యాశ్వేతకిటి నవ్వి మించి మదిని. 70
క. అచ్చెరువుగ నాచెంతకు, వచ్చెను నీరి వచ్చె నీశ వచ్చెను గిరియుక్
వచ్చెను బరివారము నా,కిచ్చట సంసార మింక హెచ్చె నటంచున్. 71

ప. అని తలంచుచుండుసమయంబున విహగేంద్రుండు వచ్చె నంత నా విరాహరూ
పుఁడు చూపిన దివ్యస్థలంబున నాక్రీడాచలంబును డించి దండప్రణామంబు లాచ
రించ నాఖగరాజునకు సంతసించి యప్పర్వతం బెక్కి యందుంగల పుష్కరిణికి
బళ్చిమఱటంబున నిలిచి యన్న సమయంబున బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదామరదిక్పాలక
మునులును గంధర్వాదిసిద్ధులును విచ్చేసి శ్వేతపరాహస్యామిని వీక్షించి సకలనిగ
మార్గసంప్రక్షుల బహుప్రకారంబుల నానందబాష్పించితధారాకలితసేతు లై
సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి జయజయశబ్దంబులు మిన్ను ముట్టంజేసి
ముకుళితకరకమలములు గలవా రగుచు నిట్లు మఱించిరి. 72

దండకము. శ్రీమన్మహాశ్వేత సత్కీర్తిడయాపాయ నిర్లేపబోధప్రదీపా ప్రతాపా
జ్వలా శ్రీపథూపా హిరణ్యాక్ష కాఠిన్యదేహాద్రి దంభోధిధారా సురాధార ధాత్రి
తలోద్ధార భర్మాద్రిధీరా జగత్సూర్యచిత్సారధూతాభవాంబోధిపాతా సుమోక్ష
ప్రదాతాగుణాతీతవేదాధనిర్లేతపూతాత్మధాతామహాపంచభూత ప్రశ్నచాకరా శ్రీ
కరా సుప్రసన్నాత్మవై ముష్టురక్షించు మిశా రమాధీశ నీసత్ప్రీతిభావంబు లెన్నఁ
సహస్రసానసుందైనఁ దానోపునే మాకుశక్యంబై నీయుగదంష్ట్రాకరాళాస్యమున్
నీపటల్ వేడిచూడ్కుల్ మహాభీకరాకారమున్ జూడ మాకేయసాధ్యంబుగాఁ
దోచె లోకంబున న్నానప్రవాతము ల్పాచి భీతిలరే దేవమమ్మధరింపఁక సదాసామ్య
రూపంబునుం దాల్చి శ్రీధూమినీశాసమేతుండవై తండ్రి తిర్యజ్మనుష్యాఖ్యుజీవా
గులఁక బ్రోచుచున్ సర్వనిత్యైశ్వర్యంబు ల్యహాభక్తబృందంబు లర్పింపఁగా
దివ్యబీజాప్రభావంబులం జూపుచు నీర్ముక్తి డ్రీడాచలంబున వేంచేసియుండుండు

శ్రీపూర్ణకామా గుణస్తోమ దేవోత్తమా దేవతాసార్వభౌమా వరాహవతారా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 73

మ. అని వారెల్ల బహుప్రకారముల వేదాంతోక్తులం బ్రస్తుతిం
చిన మోదించి వరాహదేవుడు దయాసింధుండు బ్రహ్మదులక
గని రుద్రాబ్జముఖ్యులార వికృతాకారంబు నేఁ దాల్చి దై
త్యుని ఖండించితి భూమి నెత్తితి మహతోయంబులం దాఁచితిన్. 74

క. మీమీసుస్థానములం, దామోదము మీరఁ జేరి యందఱు పూర్వం
బేమాడ్కి మెలఁగుచుండును, రామేరలు దప్పకుండుఁ డసులాత్మకులై. 75

శా. భూమ్యాదు ల్దదనుజ్ఞ దప్పక నదా పూర్వసీతి న్నిల్చు నే
సౌమ్యత్వంబున సాగరాత్మజను పక్షస్థానముం దుంచెదక
రమ్యాకారము నొంది భూజనములక రక్షించి యెల్లప్పుడుక
గామ్యార్థంబులు నిచ్చి వారిభయనుదఖంబు ల్నివారించెదక. 76

ఆ. తినుచు వారి కిట్లు లానతిచ్చి వరాహ, దేవుఁ డపుడు సౌమ్యదేహుఁ డగుచు
వరకృపారసంబు వారిపైఁ జిలికించి, శాంతచిత్తుఁ డై ప్రశస్తముగను. 77

సీ. శ్రీదాచలంబున శ్రీస్వామి పుష్కరిణికిఁ బశ్చిమంబుగఁ బ్రకటితమగు
భస్మపుష్కరిణికి వాయువ్యదిశసమీపంబునఁ జిత్రహర్త్యంబు లెసఁగి
దివ్యనీలస్తంభ నవ్యహాటకకుంభ, మరకతోన్నతముఖమంటపములు
భానుకోటిప్రభాభాసమానసురత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యములును

తే. కలిగి యప్రాకృతాదిత్యకాంతికలిత, మహితమాయానిగూఢవిమానమందు
మెఱయు శ్రీభూమినీశాసమేతుఁ డగుచు, శ్వేతకీటియొప్పే జగములు వినుతినేయ. 78

ఎ. ఆట్లు పరమవైభవంబున నుండువరాహస్వామిని బ్రహ్మరుద్రాదులు బాడగని యా
నందసముద్రమగ్నులై యనిమిషదృష్టులై వీక్షించు చున్న సమయంబున వరాహ
దేవుండు విమానంబుతో నంతర్ధానంబు నొందె నప్పుడు బ్రహ్మములు జయజయ
శబ్దంబులుచేసి వరాహస్వామి తిరోహితుం డైనదిక్కునకు మ్రొక్కులిడుచుఁ
దత్పృభావంబులం బొగడుచుం దనుచివాసంబులకుం జని రంత శ్రీభూనీశాదేవు
లను బరివారంబులును హరికి దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి సంతసించి
హరి నీరితో నిట్లనియె. 79

క. సిరి నీవు నన్నుఁ గన్గొని, వెఱచెద ఎని రమ్మనుటకు వెఱపించితి నీ
పరియఁగి నీశను దోడ్కొని, పరివారముతోడ రాఁగ బహుమే లయ్యెన్. 80

ఎ. అనిన విని సిరినగుచు హరి కిట్లనియె. 81

తే. స్వామి నినుఁ బాసి నిముస మౌర్వంగళాల, ననియెఱుంగ వె గావునఁ జనినదానఁ
దప్పనెరించి మమ్ము నందఱను బ్రోవు, మనుచు వేడఁగ హరి సిరి కనియె నిట్లు.

- క. భూమిస్థలి వెదకఁగ నా, కీమహితస్థలము దొరికె నిచ్చట నిలువక
నామది కిష్టం బయ్యెను, గోమలి మన కిష్ట దీని విశుంభంబ గదా. 83
- నీ. ఈఫలద్రుమములు నీప్రసూనలతాళు, లీపుణ్యతీర్థము ల్వాపు నుండు
మున్యాశ్రమంబుల మోక్షస్థలంబుల, ధన్యంబు లయినభూధరచయములఁ
జూడఁజూడఁగ నాకు వేడుక పుట్టెను, గాన నిల్చితి నిందుఁ గమలనయన
భూలోకవాసుల బ్రోవంగవలయును, వరము లాసంగి సత్కరుణ మెఱసి
తే. నాకు నిష్టంబు గలరీతి నీకు నిష్ట, మైన నిల్తును లేకున్న నరయ నిందు
నుండ నని ఎల్ల నిందిర యుల్ల మలర, దరహానితనక్త్యయై యనె హరికి నిట్లు. 84
- తే. మీరు సర్వజ్ఞులరు ప్రియంబార నేను, మీరు నిల్చినయెడ నాకు మేటి మీకుఁ
జింతయేటికి దేవ మీచిత్త మింక, ననిన లచ్చిని యురమునం దలరఁ జేర్చి. 85
- చ. అవుడు వరాహవిగ్రహుఁ డనంతకళాపరిపూర్ణుఁడై మహా
నిపుణతమీఱఁగా సిరిని నీశను డగ్గఱ నాదరించుచుకొ
విపులపరాక్రమక్రమవివేక విచక్షణు లైనపార్శ్వదుర్
కటుము లేక గొల్వఁగ నఖండసుఖసితి నొప్ప నయ్యెడన్. 86
- తే. అనిన తాపసు లిట్లని రయ్యనూత, స్వామి పుష్కరిణీప్రభావంబు మాకుఁ
దెలుపవే యన విని నవ్వి చెలిపె దంచుఁ, బలికె నీరీతి మునిపుంగవులను గాంచి.
- నీ. మునులార వైకుంఠమున నుండుక్రీడాన, గంబుపై స్వామి పుష్కరిణి యుండి
పరఁగ నస్త్రాకృతపరిమలోదకమై మహాపూర్ణమై యుండు నచట సిరిని
భూనీలలనుగూడి పురుషోత్తముఁడు జలక్రీడ లాడుచు నుండు వేడు కలరఁ
గ్రీడాచలముతోడ నీడకు దిగి వచ్చి, విరజాసమానమై ధరణి వేలసి
తే. హరికి సంతోష మగుచు గంగాదినదుల, కన్నిటకు మాతృదేవత యగుచు జనుల
పాపముల హరియింపుచుఁ దాప మడఁచి, యిష్టకామ్యార్థములను దా నిచ్చుచుండు.
- స. ఇట్టిస్వామి పుష్కరిణీతీర్థదర్శన పానంబులచేత శ్రీశూద్రజనంబులం బావనులం
జేయుఁ గావున విశేషించి స్నానసంధ్యాది నిత్యవైమిత్తిక సకలకర్మకలాపంబులొన
రించుబ్రాహ్మణులపుణ్యం బెంతయని చెప్పనగు నిదియునుంగాక పుష్కరిణీస్నానం
బును బరమంబగునేకాదశీవ్రతంబును సద్గురుపాదసేవనంబును గల్గుట దుర్లభంబును
తీయు సకలస్థావర జంగమంబులగు మనుజజన్మంబును బుష్కరిణీస్నానంబును,
వేంకటాద్రియందు జీవించుచుండుటయు నత్యంతమోక్షదాయకంబు, గావున
వేంకటాచలమహాత్మ్యంబును బుష్కరిణీప్రభావంబును వచింప నాచతుర్ముఖుని
కైన నశక్యంబు తత్ప్రభావంబులు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పితి నింక నొక్కయితి
హాసంబు నెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు మాత్రం డిట్లనియె. 89

- సీ. మును తారకాసురుం డనువాని సేనాని, యదిమి చంపిన బ్రహ్మహత్యపలనఁ
బీడితుడై నిజపితృవాక్య మంగీకరించి గ్రహ్మన నిర్గమించి మొనసి
•యావేంకటాద్రికి నభిముఖుడై వచ్చు, నప్పు డాతనిబ్రహ్మహత్య గాంచి
యాకుమారస్వామి యందుండ కతిదూర, మరిగె భయంపడి యంత గుహుఁడు
తే. వేంకటాద్రికి వచ్చి తా వేడ్క స్వామి, పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకి తేప్పనవరాహ
దేవునీక్షించి భక్తిబ్రాధింపి మ్రొక్కి, యపుడుకృతకృత్యుడయ్యెను దాననుండు.
- ఉ. కావున వేంకటాచలముఘంటల కెల్ల భయంకరంబునై
పావనమై సువర్ణమణిభాస్వరమై ధరణీసురాలికిఁ
జీవనమై తపోజనవశీకరమై యజరుద్రశక్రసం
సేవితమై సుభక్తులకు శ్రీకరమై సుతిపాత్రమై దగుఁ.
- 91
- క. హరికల్్యాణగుణముల, పరవేంకటగిరిని వెలయు వారక సత్యా
కరమై యవి వచియించిన, పరమార్థం బొకటై చూడఁ బండితులారా.
- 92
- క. ఘనమై ప్రాకృతజనముల, కనులకుఁ బాహణములుగఁ గన్పట్టును. స
జ్జనములకుం గనకౌచల, మునుబోలె వెలుంగు నిత్యమును మునులారా.
- 93
- వ. ఆవేంకటాచలంబుననుండి ఎరాహస్వామి జనులకు దృశ్యాదృశ్యుండగుచు వర్తిం
చు నప్పర్వతంబు భవతారకిం బగుచుండు ననిన శౌనకుండు నూతుం జూచి యి
ట్లనియె.
- 94
- ఆ. అవరాహదేవుఁ డాపర్యతాగ్రాన, నుండి యేమి సేయుచుండె నెవరి
కేమి యొసఁగ వినుట కిష్టంబు గల్గె మా, కౌవిధంబు చెల్పువయ్య నూత.
- 95
- క. అనవిని నూతుం డిట్లనె, ననఘుండు వరాహదేవుఁ డాగిరి మీఁదఁ
ఘనుడై నెమ్మి ఎసించుచు, దనకౌంతామణులతోడఁ దగుక్రీడలతోన్.
- 96
- సీ. వనపుష్పలతలచేతను బ్రకాశించుచు, నిరివియ తగుతాదరిండ్లయందు
నీలకాంతులచేత నెఱి నొప్పుచుండెడు, సదమలసానుదేశంబులందుఁ
బరిమళపుష్పముల్ వై వ్రాలుచుండఁగఁ, జల్లనై తగుపర్ణశాలలందుఁ
గనకమందిరములకై వడి దీపించు, రమణీయగిరిగచ్ఛారములయందు
- తే. మెప్పుగా వ్రాలుపుష్పాడితుప్పలందు, వన్నె కెక్కిననెలయేటిదిన్నెలందుఁ
గాంతలను గూడి చక్రి యేకాంతముగను, గ్రీడసల్పుచు నుండును వేడు కలర.
- 97
- చ. పరఁగ నధర్తవాదు లగుపాటిఁ దృణంబుగ నిగ్రహించుచున్
యరుసగ ధర్తచిత్తులను వారకబ్రోవుచు నుండు నెప్పు డా
హరి కివి నైజసద్గుణము లై తనరారును గాన నెప్పుడున్
ధర నవతారిము త్తఱుచు దాల్చుచు నుండు కృపాసముద్రుడై.
- 98

- సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కొని తనకుఁజేల విశ్వమును దాచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కొనఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు.
రమణమై మినవరాహాదిరూపంబు, లటువంటికొలంబు లందుఁ దాల్చు
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రికి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ ముహ్వాంగ నిట్లని విన్నవిం చె. 99
- ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులంద టో
తాత యటంచుఁ బల్కెఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్న చిత్తుడై. 100
- అ. చక్రి యిట్టులనియె జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను గ్రోడరూప
ధరుడ నగుచు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుండు ననియె నెమ్మిట. 101
- తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతకిటికిన్ని మిత్రంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణము సేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
- అ. అవికుంతమున సదాదిత్యమండల, మందు సర్గమందు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
- సీ. అనినఁ దాపస్సు లిట్లు లనిరి శేషాద్రి శ్రీ, డాద్రి వేంకటగిరి యనఁగ మూఁడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁ
విని సూతుఁ డిట్లు నె మునుల్గార మూడభి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొక్కని మిత్రమున నొక్కొక్క పేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
తే. గానఁగ నొక్కొక్కని మిత్రమున నొక్కొక్క పేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
వలకుఁ బుష్పమీరలు ఎరుసవినుఁడు, ప్రీతిపెరియంగ ననుచును సూతుఁడనియె.
క. చింతించినయర్థము లిపు, డెంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండు
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిక. 105
- క. జ్ఞానం బించుక గల్గిన, మానవు లయ్యుద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిచెందును, దానక జ్ఞానాద్రియంచు ధరపే రొప్పే. 106
- క. అరముఖము లగుగోర్కెలు, సార్థకములుచేసి జనుల సుంరక్షింపం
దీర్ఘాదు లుండ నయ్యది, తీర్థాచల మనఁగఁ పేరు దీపితమయ్యెన్. 107
- క. నిష్కామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లావర్చ
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరిశైలం బనంగఁ బాలుపాంచు ధరన్. 108
- క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిఁవైరుండు దానియందుండి తపం
జూనరించిన కారణమునఁ, దనరాఁతె పృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 10

- క. అనిమిషులు సముదంబునఁ గనునప్పుడు స్వర్ణమయముగా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయ దానికిం దగఁగ, గనకౌచల మనఁగ మాని ఘనులార యొగిన్. 110
- క. సారాయణుఁ డనువిప్రుం, డారూఢిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ తత్కరణమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111
- క. అవైకుంఠపురంబునఁ, బావన మైయుండుదాని పక్షింద్రుఁడు లేఁ
గా వచ్చినకొరణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జేలువారె మహిన్. 112
- క. నరసింహుం డాదైత్యుని, నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదం
గరుణం జూచినకతమున, నరసింహాగ్నిద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113
- తే. అంజనాదేవితపము మున్న చటఁ జేసి, వడసె హనుమంతుఁ డనుమేటికొడుకు నెమ్మి
నపుడు దేవతులెల్ల సహాయు లగుచు, నామ మిడి రుర్వియం దంజనాద్రి యనఁగ.
- క. మునుపు పరాహసమాహము, లనిశము వర్తింప నందు హరి క్రోడంబై
యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల మర్విం దనరెన్. 115
- క. మును నీలుం ధనుషేరుం, దనరినవానరుఁడు తపము దగఁ జేసెను దా
నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను బేయ జగతిఁ దాపసులారా. 116
- క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకంబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
ప్రభాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామమొందె శ్రీగిరి యనఁగ. 117
- క. శ్రీసతి హరివైభవ ముల్లాసంబుగఁ జూడ నెంచి లలి నమృతముచే
భాసితై శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసన్మృనివన్యలార క్షితిమహానరక. 118
- క. వేడుకపైఁ గమలాలయ, తోడం జేడియలఁ గూడి భుజి నెమ్మి
గ్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బృథ్వీనిలరెన్. 119
- క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యులకిఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120
- క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూపణముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121
- ల. అర్థయఁగా వకౌర మమృతబీజము కట, ములును సంపదర్థముల నెసంగు
నట్టిమాడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యె. 122
- వ. ఇవిధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక నామంబులు గలుగు
చుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని వచింప నమరగురుచతురాననగుహ
వాసవాచులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123
- తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరివేడ్క నందు, దేవితోఁగూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతీవిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యాచట.

నీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున, నయ్యదివసతియు నరసి యెలమిఁ
గండమూలఫలదీకంబుల బహుపుష్ప, ములు తీర్థములు చూచి నిలచి సరవి
నాకుటిండ్లను గట్టి యందుండి ప్రీతిమై, నమలమంత్రామల నధ్వరంబుఁ
జేయుచుండఁగాఁ జూచి సిరిని విలోకించి, హరి యిట్లు లనియె నోయధికస్య
తే. జనులు గనరానియమృహస్థలికి వచ్చి, యజ్ఞమును జేయుచూసింప్ర లలరువిధము
చూడు మిచ్చట నని దయఁజూపి మఱి, నిట్లు లనియెను సంతోష మినుమడింప.

— హరి విట వేషధారి యగుట. —

నీ. సతి చూడు మవి యజ్ఞశాల సదశ్శాల, అవిగాక యిటుచూడు మగ్నిశాల
సరవి హవిర్భాగశాలపత్నీశాల, యజమానశాల నీ వదిగొ చూడు
మది మహానసగృహం బలియజ్ఞ పాత్రము, లృశుసుయూపస్థంభపంక్తు లవియ
వారె ఋత్విక్కులు వీర లధ్వర్యులు, సోమయా జితఁ డది సోమిదక్కు
తే. చక్కఁగాఁ జూడుమిమ్ముహాశ్రాతకర్మ, చయములెల్లను నాయంద జనన మొండె
గాన సవనస్వరూపుండ వైనవాకుఁ, బ్రీతిగా యజ్ఞములు బుధు లేయుచుండ్రు.
అ. వీరికర్మనిష్ఠ వేడుకగాఁ జూడ, వలయు నిపుడు యజ్ఞవాటమునకుఁ
బోయి వారు నేయుపుణ్యవసాయాగ, సరణిఁ జూచుటొప్పు చంద్రవిదన. 127
ఉ. కావున వేశ్యచందమును గైకొను మీవు హాయి లెల్లంఁగఁగా
నే విటకానికై నడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటం
బావకకుండమందు పవభక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచినప్పు డే
నావప నారగించెద బుధావలి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగఁత. 128

నీ. ఆనవిని సిరి మండహాసాస్వయై కామ, రూపిణియై కుల్కుచూపు లెసఁగఁ
బరఁగఁ జందురుకాని పాపడపైఁ జల్వ, జిలుగుబంగరుపూలచీర మెఱయ
ముత్యము లుక్కురము లుద్దుముద్దుగఁ గూర్చ, రంగుమించినపట్టురవికె వెలుఁగఁ
గుచభారమున వడంకుచు నుండుమధ్యంబు, నొగి మేఖలాబంధ మొప్పుచుండఁ
తే. గనులఁ గాటుకగంధలేపనము మేన, నుమటఁ గన్మూరితిలకంబు కుదురనీల
కుటిలకుంతలములు ముద్దుగొలుపఁ బైఁడి, బొమ్మవలె నొప్పె లక్ష్మీసంపూర్ణకళల.
నీ. బలువుముత్యములపాపటబొట్టు రాకడి, జడబిల్లలును గుచ్చు లడరి వెలుఁగ
బంగరుకడియను లృచ్చలచేకట్లు, క్షౌత్నాలవంశీలక్మరముల వెలయు
మగతాలకమ్ములు పగఁదాలపేరులు, చెవులగళంబునఁ జెన్నమీఱ
త్రేళ్లసుంగరములు వివిధకాంతులమీఱ, మీఁజేతగొలుసులు మెఱయుచుండ
తే. నానీకాగ్రంబున నిగి నత్తువెలుఁగ, జిఱుతగజ్జెల మొలనూలు చిందుద్రొక్క
ఘల్లుఘల్లుని పదహంసకములు మెఱయ, శ్రీవనిత విశ్వమోహినిదీవి యయ్యె. 130

క. క్రొక్కాఱుమెఱుపు లన్నియ, నొక్కడ గుమిగూడి నిల్చి యున్న విధముగాఁ
గ్రక్కితీసి యద్భుతంబుగ, మిక్కుటమై యుండె లచ్చి మేనిమెఱుంగుల్. 181

క. కరమునఁ గమలము చేకొని, సురుచిర మగుతళుకుబెళుకుఁ జూపులతో నా
హరినొగిఁ జూడఁగ నాహరి, సిరిమోముం జూచి నగుమఁ జెలఁగుచు నంతఁ.

సీ. ఆకామినీమణి కనురూపముగఁ జక్రి, చక్కని మనుజవేపంబు దాల్చి
నది యెట్లు లన్న నీలాంబుదవర్ణండు, నాజానుబాహుఁ డాహ్లాదముఖుఁడు
నీలకుంతలయు క్తబాలేందుఘాటుండు, కంబుకంఠండు మంగళకరుండు
నీరజాత్మండు గంభీరవత్సండు సింహ, మధ్యండు మన్మథమన్మథుండు
తే. లలితసౌందర్యవిలసితోల్లాసకలిత, మందహాసితాననండు నిర్మలప్రవర్త
నములుగలవాఁడుశృంగారనయప్రియోక్తులొడువాఁడుగవిటుడయ్యెహరిగనంగ.

సీ. కనకపుష్పముల నొప్పిన గుసుంబాసాగ, రాణింపఁ గల్గితురాయి మెఱయ
బొందుమల్లియపూలదండలు భుజముపై, నొఱపుగ మెఱయుచు నూగియాడఁ
జిల్వచేసిన పైడిసరిగంచు దోవతి, చుంగు లాప్పచు మేనిసాగసు చూపఁ
బరిమళగంధలేపనవత్సమున నాణి, ముత్యాలహారము ల్పచ్చటింప

తే. నవ్యహక్తికస్వర్ణరత్నాంచిత మగు, కర్ణభూషణములు దివ్యకాంతు లెఱఁగ
పరమకౌశేయమధ్యము బాగుమీఱ, ముద్దుటుంగరములు వ్రేళ్ల మురియుచుండ. 184

సీ. విలసితభూతితావిత్తేపణంబు లా, యనిమిషపతి ధనస్సును జయింప
నుదుటి గండపుఁజుక్క కదసి నీలాభ్రము, నొఱయు పూర్ణశకాంకు నెఱి వాసింప
దంతాళికాంతి వింతగ వ్రజములపంక్తి, దీధితులను మించి ధిక్కరింపఁ
గర్వారతాంబూలకలితాధరపుబింబ, ఫలరక్తిమం జూచి పరిహాసింప

తే. మఱియు నాసాగ్రమునొప్పు హక్తికమున, కిరుకెలంకులకాంతుల నెవనిసాగసుఁ
దనరఁగా మీసఁగట్టు నందంబు చూపఁ, జెక్కుటద్దమీలాఱపు రంజిల్లుచుండ.

సీ. మేఘంబుపై వెల్లు మెఱుపుఁదీఁగలువలెఁ, దగిన బేంగరుజన్నిదములు మెఱయ
నుంగరంబులకాంతు లొప్పెడు కుడిచేత, నొకలీలగాఁ గత్తియొఱపు నెగడ
శరణాగతత్రాణవిరుదంబు లనఁదగు, నందియ ల్పాదంబులందు మొఱయ
వామహస్తంబున వరరత్నమయచూప, మొగిఁ దళుకొత్తంగ నుల్లమలర

తే. విటునివలె హరి సాగసుగ వేసమెసఁగఁ, దాల్చి విటకత్తెవలెనుండు తరుణిఁగూడి
పాదుకల మెట్టికొంచు నామృత యజ్జ, వాటిఁ జేరంగఁ జూచుచు వచ్చుచుండె.

సీ. ఆచక్రి నీక్షించి యాగాధ్యులపు డితఁ, డెవ్వఁడో యని గని యిట్లు లనిరి
వనితామణిం గూడి వచ్చుచుండెడివాడు, మహిమ నొప్పు వసంతమాధవుండో
నలుఁడో జయంతుఁడో నలకూబరుండోను, శేంఠ్రుఁడో చంద్రుఁడో యీశ్వరుండో
యీమహాబలి కిప్పు డేలవిచ్చేసిలో, వీరిదేహసుకాంతు భారయంగ

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

తే. దిక్కు లెల్లను వ్యాపించెఁ జెలియఁ జూడ, విప్రుల డగుటకు యజ్ఞోపవీతవిన్ను
మమరియున్నది త్పత్రియుం డగుట కడమ, చేతవి ల్లున్న దటుగాక చెల్వచూడ.

వ. విటునికైవడి వేళ్యాంగనామణితోడం గూడి యున్నవాఁ డనుకొను చుండుసమ
యంబున. 138

ఆ. వేడ్క మిఱఁగాను విప్రులు చూడంగ, వచ్చి చక్ర యజ్ఞవాటిలోనఁ
జేరి ద్విజుల నడుమ నీరితోడఁ గూర్చుండి, విడెము సేయుచుండె వేడబమున. 139

క. అప్పుడు వారల నొడలం, దొప్పెడు కస్తూరిగంధ ముర్వీసురులం
గప్పుకొనంగ నొగి వ్యా, రప్పద్దదళాక్షుఁ జూచి యని రీతికా. 140

సీ. ఓమహారాజ సీయూ రేది పే రేమి, యెవరు నీతలిదండ్రు లిచటి కేల
వచ్చితి విష్ణు డీనమున సవనము, లేస్సయుచుండెదము నీచిత్తమునను
మామిఁద దయ యుంచి మామఖంబులకు సహాయుడ వైయుండి యసుర వేధ
నోరబాధయు మృగస్తామంబుచే వేధ, దప్పించు మావంటిదాపసులకు

తే. ఎనుమతీశ్వరు లెత్తు కావలియు ననెడు, ధర్మపద్ధతి దప్ప కధ్వరము లిచట
నీవు సేయించు మాచేత నిర్మలాత్మ, యనినఁ జిఱునవ్వు నవ్వె యిట్లనియెఁ జూచి.

సీ. రాజును గాను ధరామరుండను గాను, కడకు వైశ్యుడను శూద్రుడను గాను
తల్లితండ్రులు లేరు ధరణి నాకొక్కని, వాసంబు లేదు సర్వస్థలముల
సర్వస్వరూపుఁడై చరియించు చుండుచు, నగుణుండ నామనర్ణాశ్రమములు
లేవని పల్కఁగా నావిప్రు లిట్లని, రయ్య మీవాక్కుల కర్థ మిపుడు

తే. మాకుఁ దోఁపదు నీచెంత మచ్చికలర, నిపుడు కూర్చున్నలలితాంగి యెవతె యనిన
మందహాసితాస్యుడగుచు నమ్రాధపుండు, పల్కె నిట్లని వారితోఁ బ్రాధిమెఱయ.

ఆ. నాకు నేన కాని నాకెవ్వరును లేరు, చూడ నొంటివాడఁ జూచి నన్ను
వనమునందుఁ బుట్టి వచ్చె మోహినివలె, బట్టె నిదిప్రియంబు వలల మునులు. 143

క. మచ్చికతో నిరువురు కడు, ముచ్చటగాఁ గలసియుండి మను లగుమీరిం
దచ్చుగ నుండుటఁ గనుగొని, వచ్చితి మిటు మిమ్ముఁ జూడ వరమునులారా. 144

సీ. ఇచ్చోట మిఱుండ తేమేమె చేసి సం, గీతము ల్పాడెడురీతు లేమి
యామంబరపుకాఖ లమరంగఁ జేబట్టి, వేత్సేర విప్రులఁ బిల్చుటేమి
యాయగ్నికుండ ఘే మీదారుపాత్రలే, మీపశుహింస యే మిన్ని మీరు
మాకుఁ జెప్ప డటన్న నాకర్తనిష్ఠ లి, ట్లనిరి వపాయ మాచరింప

తే. సమయ మిదిగాన వేదోక్తకాస్త్రవిహిత, మగువపాయాగ మొనరించి యవల మీరు
మమ్మ నడిగినదెల్ల సమదమలీలఁ, జెప్పెదము మీను లాలింప నిష్ఠు డుండు. 145

తే. అనుచువదియించి యాగాఢ్యు లందఱురీని, నాత్మ నెంచుచు నావపాయాగ మెఱమిఁ
జేయునమయానశంఖచక్రాయుధములు, దాల్చియందఱుచూడంగదనుజహరుండు.

వ. సముల్లాసంబుగ నవ్వపనుగ్రహించి తనచిన్నము లెఱింగించి. 147

చ. హరి పరమాత్ముఁ డమృతుఁ డవంతుఁడు నిర్జరులెల్లఁ జూడఁగాఁ

• గరముల నంది యావపను గ్రక్కున మెక్కుఁగ సంయమిశ్వరుల్

వరుసఁగఁనందుఁ జిత్తరువు వ్రాసినబొమ్మలరీతి భక్తిచేఁ

బరవశు లై రమేశుఁ డగుపద్మదళాక్షుని జూచుచుండఁగఁ.

148

వ. నారాయణుండు శ్రీవత్సలాంధనాఁచిత విశాలవత్తుండును సదమలరత్నాభరణ

భూషితుండును, కాశేయపరిధానుండును సహస్రమార్తాండప్రభాభాసితుండును

వప్తాపరిమళమిళితాధరుండును గరుణాకటాక్షవీక్షితుండును నగు హరి మునీం

ద్రులం జూచి మిసేయుజన్నంబున నత్యంతతృప్తి నొందితి నని పల్కి మోహినీ

రూపిణి యగునందిరాజేవిం గూడి తిరోధానంబునొండె. ననంతర మమ్మునిపుంగ

వులు పరమానందవిస్మితాంతరంగు లై హరివేడబంబునకుఁ గొండొకడవు హరిం

బ్రాథించి కృతార్థుల మైతి మనుచు జన్నంబు పరిపూర్తిచేసి యవభృథస్నానం

బోనర్చి రని స్థాతుండు వెండియు మునుల కిట్లనియె.

149

మ. మును జాబాలిమునీర్ష్యుఁ డేకధను సమ్మాదంబుతో నాకుఁ జె

ప్పెను నే నట్లుగ మీకుఁ జెప్పితిని సంప్రీతికై రమేశుండు చే

సిన దింకొక్కటి చెప్పెదం గథ మహాచిత్రంబుగా మీరు ము

న్వినినట్లే యని కౌనకాదులు విన న్వేడ్కం దగం దత్కథక.

150

వ. వినిపింపఁ దొడంగె, నంత క్రిహరి తద్గిరి కుత్తరభాగ మందార ఎట ఎకుళ చం

దన పిచుమంద జంబు జందీరాద్యనేకతరుబృందశోభితారణ్యాంతరంబున విహ

రించు చుండుసమయంబున నొక్కదివంబున.

151

— కుమారధారమహిమ. —

సీ. దేశాంతరాగతద్విజాఁడు వృద్ధవయస్కుఁ, సత్యంతబీలహీనుఁ డతనిసుతుఁడు

కొండిన్యఁ డనువానిఁ గానక యందందుఁ, దడవుచు ఎచ్చి చా దారి దప్పి

ఘనవేంకటాద్రమార్గంబునం జని మహారణ్యంబునం గుమారా యటంచు

షిలుచుచు నేడ్చు చాకలి దప్పి మించుటం, జేసి నేలం బడి చెవులు మూసి

లే. కొనియు నప్పుడు గూడ నోకొడుక యెందుఁ

బోతివి యటంచుఁ బల్కెనిధంబులుగ దుసఖ

పడుచుఁ బేర్కొనుచుండఁగ భవ్యమూర్తి

యిందిరేశుండు చని దయాహృదయఁ డగుచు.

152

లే. వృద్ధవిప్రుఁడ యియ్యుగ్రవిపినభూమి, కేల ఎచ్చితి జగమున నింకఁ గొన్ని

దినము లుండెదవో లేక దేహ మిచట, విడిచెదో చెల్లు మేడ్వకు ఐడియ పలుచు

క. ఆనవిని విప్రుం డిట్లనె, ననఘ శరీరబుమీఁద నాసక్తియు లే

దనిమిఘల ఋణము దీర్చక, చనుటె ట్లనుసందియంబు జనియించె ననెకొ. 154

క. ఆవార్తలు విని మాధవుఁ, డావిప్రునికరము వట్టి యచ్చట గల యా

పావనతీర్థమునందునఁ, గావించెను స్నాన మపుడు కరుణాత్ముండై! 155

వ. అట్లు స్నానం బొనరించుటంజేసి యావృద్ధవిప్రుండు పదియాఁతొండ బాలకుమా రుండై, పోడశకళాపరిపూర్ణుండై మ్రోల నిలిచియుండు శ్రీహరిం జూచి వందనం బు లాచరించుటంజేసి యద్దేవుండు సహస్రాక్షుండును, సహస్రపాదుండును, సహస్రశీర్షుండును, సహస్రబాహుండును నై, నిజస్వరూపం బక్కుమారవిప్రు నకుం జూపుటంజేసి గగనంబుననుండి దేవేంద్రాచులు దేవదుంధుభులు మొరయుం చిరి శీర్షంబునఁ బుష్పవృష్టి గురియించిరి పలువిధంబుల నుతించి రప్ప డవ్యిశ్వరూ పుం డగుచక్రీ యవ్యిప్రుం జూచి యో భూసురకుమారా! యిజ్జగంబున ధనధాన్యగమృద్ధితో నిక దేవఋణంబు దీర్చుటకు నాశ్రమంబునకుం జని యాగంబు సేయు మని యానతిచ్చి యతనికుమారుం డగుకొండిన్యనియున్కి నెఱింగించి యం తర్థానంబు నొందె నంత నవ్యిప్రపుంగవుం డత్యంతానందసుధాంబుధి నోలలాడు చు హరిం గొనియాడుచుఁ దనయెడకుం జనియె. దత్కారణంబున నందుండు ధారాతీర్థంబునకుఁ గుమారధారాతీర్థం బనంబరగ. మఱియు నాకుమార ధారా తీర్థంబునఁ ద్రికాలస్నానం బాచరించినవారికి నరోగదృఢకాయంబును, నవృద్ధ త్వంబును, సకలసౌభాగ్యపుత్రావాప్తియు నగు నని యమరులు నిర్ణయించి నిజ సానంబుల కేగించు జాబాలి నాకిక్కఱ వక్కాణించుటంజేసి చెప్పితి నని వెండి యు నిట్లనియె.

156

నీనమాలిక.

వాల్మీకి నాకుఁ బూర్వచరిత్ర మొక్కండు, చెప్పె దానిని వినుఁ డొప్పుగాను చంద్రదవంశజుఁ డైన శంఖుఁ డనురాజు, కాలవశంబున బేల యగుచుఁ దనశత్రువుల కొగిఁ దనరాజ్యమును గోలు, పోయి రామేశ్వరంబునకుఁ జేరి యట రామసేతువునందుఁ గ్రుంకి మఱుచు, ముదమునఁ గొన్నాళ్లు వదలకుండ్రి పచ్చుచు మార్గాఢ పరశంఖమునిగిరి, పై నుండి వచ్చెడు బావన మగు శ్రీసువర్ణముఖిరి జెలఁగి స్నానము జేసి, దానికు త్రరముగఁ దరలి పచ్చి దానవాంతకగిరి దరినుండు జంబుజం, బీరగోలవచిరిబిల్వవకుశ పాదపచయముచేఁ బరిశోభితం బగు భూమియం దొక్కడఁ బొదలుచుండు

తే. కమలకల్పారపుండరీకాదివృష్ట, భితం బగుసరసిలో సుఖముగాను

స్నానమును జేసి యాతీరసాలమాల, మునఁ దగంజేరి యివ్వధంబునఁ. దలంచె.

చ. కటకట శాత్రవు ల్గినిసి కయ్యమొనర్చి మదీయమండలం

బటువలె నాక్రమించి రిపుడన్నము వస్త్రము గల్లుటెట్లు నే

• నెటువలె నోర్తు కష్టమున కీశ్వరుఁ డీగతిచేసె నింక మీఁ

దటిగతి ఘేమటంచుఁ బరితాపముతో విపు లార్తిఁ బొందుచున్.

158

వ. దేవుని మనంబున నెంచుచు దేహంబు పరవశత్వంబు నొందుటంజేసి యాసమయం

బున నశరీరవాణి యిట్లనియె.

159

తే. నిర్మలాత్మఁడ మదియందు నీవు ధైర్య, మొందు చింతింప కిచటికి నుత్తరముగఁ

గ్రోశదూరాన వేంకటకుధరమున్న, దటకు నరుగుము భక్తితో నార్తి తొలఁగు.

వ. మఱియు నప్పావనపర్వతంబు మహాపన్నులకుఁ గామధేనువుచందంబున నత్యంత

శోకార్తులకుఁ గల్పవృక్షంబుకైనడిఁ జింతితార్థంబు లిచ్చుచుఁ జింతామణి నామం

బునం బ్రకాశించు నంచు నిర్దేతుక జాయమానకటాక్షపీక్షణం డై సకలజనార్తి

నివారకుండై మనోభీష్టదాయకుండై శ్రీహరి సంపూర్ణకళాన్వితం డగుచు నిరంతరా

నందనిలయనివాసుఁ డై యుండు నంచు శ్రీస్వామిపుష్కరిణి సకలాఘనిచయ

నివారిణియై యుండు తత్పశ్చిమతటంబున వాల్మీకిమునిభూధరంబుండు నంచు నిల్చి

మాడుకొలంబుల నాపుష్కరిణి శుభోదకంబునఁ గ్రుంకులిడి షణ్మాసంబులు

విజితేంద్రియుండవై శ్రీమద్వేంకటనాథుని విధివిహితంబుగ పోడశోపచారపూ

జలు సమర్పించుచుండు మనంతర మాస్వామి కరుణార్ద్రహృదయుండై ప్రసన్నం

బయి నీయభీష్టం బొసంగునని పల్కుచుండు నశరీరవాక్కులు విని సంతోషాయత్త

చిత్తుండై యావేంకటాచలాశోహణంబు చేయుచు వివిధఫలపుష్పతరులతాశోభితం

బును నానావనచర చిమరీ భల్లూక సారంగాది మృగావాసంబును శుక కలకంఠ

మయూరవిహంగాదిమనోహరకూజితకలితంబును నవరత్నమేయతపనీయప్రకాశితం

బగు సానుప్రదేశంబులును నగువేంకటాద్రి నెక్కి తన్వద్ధ్యంబునఁ బావనపరిమళో

దకపూర్ణంబును కీమలకల్హారసీలోత్పలకైరవకుసుమోపేతంబును నిరంతరసంగీత

సంకాశభృంగసంవోహరుంకారమనోజ్ఞంబును కమతమీనగ్రాహప్రముఖసంకు

లంబును నగు స్వామిపుష్కరిణి సందర్శనంబుచేసి తత్తీర్థంబున ననుపమభక్తి

నంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబొనర్చి యశరీరవాణిపల్కినయట్లు షణ్మాసంబులు

శ్రీమద్వేంకటాచలనివాసుని ధ్యానంబు చేయుచుండె ననంతరంబు.

161

శంఖణరాజుకు వేంకటాచలపతిప్రత్యక్షం బగుట.

సీ. హరకుండలకిరీటాదిభూషణభర్త, చేలకొంతులఁ బ్రకాశించువాడు

తులనీసుదళపరిసుశోభుహారవి, రాజతన్మిత్రదరంబువాడు

తిలకాంతనిటలప్రదేశమందు నటించు, కమనీయఘటిలాలకములవాడు

శ్రీపత్నీ స్తుభచిన్నము లలవాడు, కరుణ నొప్పిన గొప్పకనులవాడు
తే. శంఖచక్రగదాబజాస్తములవాడు, సరవలక్ష్మీనిఁ జెలఁగు పక్షంబువాడు
భూమినీలఁ గెలఁతులఁ బొల్పువాడు, దీనజనపాలుఁ డఖిలైకదేవుఁ డపుడో.

వ. రవికోటి ప్రకాశ సదృశ దివ్యవిమాన మధ్యప్రదేశమునం దుండి స్వామిపుష్కరిణి
మధ్యంబుననిలిచి శంఖామహారాజుకుఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁగ నయ్యెడఁబ్రహ్మద్రేంద్ర
ప్రముఖులు వచ్చి భేరిమృదంగాదిమంగళవాద్యంబులు మ్రోయ పుష్పవృష్టి గురి
యించి నృత్యగీతంబులు గావించి నిగమాంతనూక్తంబుల సన్నుతించుచుండి రంత
శంఖామహారాజు ప్రసన్నుం డైనశ్రీహరికి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి
కరంబులు మోడ్చి సదృశ మెలయ నిట్లనియె. 168

నీ. దేవదేవమహాత్మ దీనరత్నక జగ, న్నాథ సత్కరుణతో నన్నుఁ జూడు
మునుపు మాపూర్వుల కొనర మీ రిచ్చిన, పృథ్వి శాత్రువుల కొప్పించి వచ్చి
యతిదీనదశ నొందినట్టి నా కిప్పుడు, ప్రత్యక్ష మైవి పరమపురుష
నాశత్రువులఁ ద్రుంచి నారాజ్య మిప్పించు, మనన శ్రీహరి శంఖామహారి ననియె
తే. జిత విడుపుము రాజ నీనీమఁ జేరి, పట్టభద్రుడ వైయుండు భార్యతోడ
నమమ నభయంబొసంగి చక్రాయుధుండు, తగ సురులైచ్చిగనఁదిరో ధానుడయ్యె.

తే. అప్పు డాబ్రహ్మముఖులు హరి నుతించి, స్వామి పుష్కరిణీస్నానసత్ఫలంబు
పొగడ శక్యంబై యనుచు నాధూరమణుని, భక్తికి నైచ్చు చేగిరి భాగ్య మనుచు.

ఆ. శంఖామండు భక్తి స్వామిపుష్కరిణికి, మ్రొక్కి శైలమునకు మ్రొక్కి హరికి
మ్రొక్కి భార్యతోడ ముదమున గిరి డిగ్గి, పోవుచుండ నతని భూమియందు. 166

క. విమలుం డగుశంఖారిపు, లమితాశనురాజ్య మేల ననోన్యవీరో
ధము లెసఁగఁ బోరి మడిసిరి, క్రమముగ నమ్మహికి రాజు గావలె నంచుకా. 167

వ. తద్దేశవాసులు రాజును వైదకుచు వచ్చుచుండ దారియరిచు శంఖామహారా జగు
పడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి శత్రునాశనృతాంతంబంతయు నెఱింగింప
సంతసించి శ్రీవేంకటాద్రిశ్వరం గొనియాడుచుఁ గొంతపడికి నవ్వారలకుఁ దాఁ
జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతీతయారులు కన్ఱామృతంబుగ నుడిచి వారితో నిజదేశం
బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి తొల్లింటివలె రాజ్యపాలనంబు సేయుచుండే నిది
యునుంగాక మఱియొకయితిహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు నూతుం
డె ట్లనియె. 168

— ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము. —

నీ. మధ్యరాష్ట్రమున నాత్మారాముఁ డనెడుస, ద్భాస్రణుం డనఘుండు వందితుండు
దేవ భూసుఁపూజ లేవేశఁ జేయుచు, విహితధర్మజ్ఞుఁ డై వెలయుచుండు

- నతఁడు పితౄతాత్థాదు లిందుకయేని, లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
గా దీనుఁడై పెమ్మకప్పంబు లొదవుటం, జేసి పవ్యధముల చింతపథును
• తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు, పర్యతశ్రేష్ఠమున కధోభాగమునను
దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ, జేరి స్నానంబు సేసి తత్తీరమునను. 169
- క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా, నపు డాన్నికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా
విపినములోనికిఁ జొరఁబడి, చపలత నొకత్రోవఁ బోయి కైలం బెక్కెన్. 170
- ఐ. తన్మార్గంబునఁ గపితీర్థప్రముఖ సప్తతీర్థంబులయందు స్నానం బొనర్చి నిర్మల
చిత్తుం డై పర్యతారోహణంబు చేయుచుండి యొక్కెడ గుహంతరంబున నను
పమాన ధ్యానయోగనిష్ఠుఁడై యుండు సనత్కమారు సన్నిధానంబు చేరి పూ
మిల్లి నిలిచి ముకుళితకయుగళుం డై యిట్లు నుతించె. 171
- క. తాపసులూర్ధ్వంబుదా, పాపాత్ముఁడ నైన నన్ను బరమకృపాత్ముం
డై పరిధవిల్లఁ గావుము, నీపదములు గతియ నాకు నిర్మలహృదయా. 172
- క. దారిద్ర్యముచేతను సం, సారంబును విడిచి వచ్చి సరవిగ నెట్లో
చేరితి నాకష్టంబు ని,వారిండు ముఖం బొసంగు వరయోగిందా' 173
- మ. ఆనినం దాపసవర్యుఁ డిట్లనియె నీ కాయాస మింకేల చే
సినపాపంబు నశించుకాల మిదె వచ్చెం బాప మే దంటివా
విను జన్మాంతరమందు మాధవుని సేవింపం బ్రయత్నింప కుం
డినదేగాక బుధాళి దూఱుటయుఁ బాటిం జూపి గర్వంబునన్. 174
- ఆ. దాన మిచ్చువారి దానంబుఁ గొనువారి, ననుసరించి యొకరియం దొకరికిఁ
గసరు పుట్టునట్లు గల్గమాటలు నీవు, చెప్పి దానహాని చేసినావు. 175
- క. ఆచారవిహీనుఁడ వై, యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చగుజనులం
జూచి హానించుచు నుంటివి, దాఁచితి వర్థంబు కరుణ దాన మొకరికిన్. 176
- ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యెసఁగిన పాపంబు, కపిలదీర్థమునను గడుముదమున
మునిఁగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీ కింక లక్షీ, కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ.
- క. పూహమహాలక్ష్మీ సదా, శ్రీహరివత్సస్థులమునఁ జిరభూషణ మై
మహావత్సయతో నెలకొని, బాహుశ్యము నెగడ నిరల భక్తుల కిచ్చున్. 178
- సీ. ఆ పూహలక్ష్మీ వృత్తాంతంబు విను దయా, లాలితరంగాక్షిలోకమాత
పూర్ణచంద్రనిభాస్య పురుషోత్తమునిప్రియ, పద్మనివాసిని పద్మపాణి
పూహభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మీ, యనఁ గీర్తి యను జయ యనఁగఁ దనరుఁ
గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ, విగ్రహసజ్జనవినుతపాత్ర
తే. విను మనాయాసముగ భక్తవిరతి సేయు, పాపనిచయం బడంచి సంపద లొసంగు
నమ్మహాదేవి మంత్ర మే నాప్తముగను, జెప్పెదను నీవు పద్భక్తిచే జపించు. 179

వ. అని వచించి యంగ న్యాసాదిపూర్వకంబుగ లక్ష్మీమంత్రం బుపదేశించి ధ్యానంబు సాంగంబుగఁ జెప్పి శ్రీహరి భవదీయాభీష్టం బొసంగు వేంకటాచలంబున కరుగు మని యానతిచ్చె, నంత నాత్మారాముం డానందబాష్ప కలిత నేత్రుం డై తద్గురు ధ్యానంబు చేసి లక్ష్మీమంత్రంబు జపంబు నేయుచు నాకాశగంగ భూమికి దిగివచ్చు చందంబున విరజానదికైవడిఁ బరమ పావనంబు లైన తీర్థంబులు వైలాగ్రంబుల నుండి ప్రవహించుచు భూమికి దిగివచ్చుచుండుటం జూచి సంతసించుచుఁ గృత స్నానం డై పర్వతారోహణంబు చేసి స్వామిపుష్కరిణియందు నభుచయంబు తలంగ స్నానం బొనర్చి హరిధ్యానంబు చేయుచున్న సమయంబున.

180

సీ. ప్రాకారపంక్తులు బహుమంటపంబులు, వివిధోరుకల్యాణవేదికలును
సదమలత ప్రకాంచననిర్మితంబు లై, గోమరారుచున్నట్టిగోపురములు
వరసీలహక్తికవ్రజచప్పరంబులు, రమణసౌధాట్టాలకములు బాల
భానుకోటిప్రభాభాసమానసురత్న, సహితంబు లగుసభాస్తంభములును .

తే. గలిగి గంధర్వనగరసంకాశ మగుచు, విధిశివేంద్రాదిసిద్ధినీవితము నగుచు
గీతనర్తనవాద్యసంకీర్ణ మగుచు, నమరు నొకదివ్యధామమధ్యమున నుండి.

181

సీ. కుండలాంగదరత్నకోటిరకాస్తుభ, ముఖభూషణము లంగముల వెలుంగ
సురమునం దరుచుగా వ్యూహాలక్ష్మి యెసంగ, శతకోటిమన్మథసదృశుఁ డగుచు
రమణీయ కనకాంబరముల చెంగులు జారఁ, బరిమళగంధలేపనము మెఱయ
సీలకాంతుల నొప్పు నిటలాలకంబులు, బాలభృంగావలిపగిది వఱల

తే. నపుడు భూ సీఠ లిరుగఁడలంఁచుఁ జెలఁగఁ, బుండరీకాక్షుఁ డంపున్న భూసురునకు
దయను బ్రత్యక్ష మయ్యె నత్తఱిని విప్రుఁ, డలర సాష్టాంగదండంబు లాచరించి.

వ. అనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి యేమియుం దోచక గద్గదకంఠం డయి యనిమిష దృష్టిం జూచు చున్న సాత్త్వారామునిం గని దయార్ద్రహృదయుం డై హరి యిట్లనియె.

182

తే. నీకు భయమేల వ్యూహాలక్ష్మికటాక్ష, మిపుడు నీయంఁచు బొందిన దింకమీఁద
నాయురారోగ్య మైశ్వర్య మమర నీకుఁ, గల్గు నుజ్జాననిష్ఠయుం గల్గు విప్రు.

183

సీ. అని పల్కి మధవుం డాద్రావ్తాణున కప్ప, డభయం బొసంగె బ్రహ్మాదిసురలు
తగ నుతింపఁగఁ దగోధానంబు నొందె న, య్యవస్థిసురుండు భయంబు వాసి
యిపు డానతిచ్చిన యాశ్వరుఁ డిందుండి, యెటువోయె మఱి యాతఁడీశ్వరుండొ
కాఁడొ నేఁ జూచుట కల్లయో నిక్కమో, గలఁగంటినో యని కలవరమునఁ

తే. గాంతసే పుండి యవల సద్గురునికృపను, హరి వరము లిచ్చినది నిక్కమంచు దలఁచి
నమ్మి గిరి దిగ్గి తనమందిరము నేరి, సిరుల నొప్పుచు ధానము శ్మయ ముండె.

184

ప్రథమాశ్వాసము.

- క. ఈకథ పూర్వము శ్రీవా, ల్లికిమునీంద్రుండు పోడిమిం జెప్పె నొగిన్
 శ్రీకర మగు విను మని నే, నాకై వడి మీకుఁ జెప్పితిని ముద మొప్పన్. 186
- చ. ఆనిన వరాహపర్వతమహాత్మ్యము చక్కఁగ నీవు చెల్వఁ గా
 వినుటకు మాకు నెల్లరకు వేఁడుక పుట్టెను గాన మానసం
 బున నొకయింత కోపమును బొందక చెప్పు మటంచు మాను ల
 త్యనఘుని సూతుఁ జూచి యని రందఱు ప్రీతి యెసంగ వెండియున్. 187
- వ. ఆనిరి సూతా! యప్తుహాగిరియందుఁ బదియేడు తీర్థంబు లున్న వని చెప్పెతి వియ్యవి
 వరుసగ విశదీకరింపవలయు ననిన నమ్మునలం జూచి సూతుండు హరి తేజోవిరాజ
 మానుం డగు కర్దమమునికి సుతుం డగుకపిలుండు తొల్లి. 188
- కా. ఆపాతాళమునందు సౌఖ్యవరయోగాభ్యాసముం జేయుచుం
 జాపల్యంబు నడంచి నిర్మలమహాత్మాహంబుతో లింగమున్
 శ్రీ పెంపొందఁగ నిల్చి యర్చనము తాఁ జేయుగ నాలింగమున్
 వ్యాపించెం ద్రిజగంబులందు సుకృతవ్యామోహ మై శ్రేయమై. 189
- వ. ఆలింగంబు నిర్జరప్రకరంబులచేతను సజ్జనంబులచేతం బూజ గొనంబడిన కారణం
 బునఁ గపిలిలింగం బని ప్రసిద్ధం బయ్యె. 190
- ఆ. సగరనందనులకు సద్గతి నొసఁగి యం, మన్న భోగవతి మహాన్నతముగ
 వేగ లింగమూర్తి వెంటనె ఛాత్రి భేదించి వచ్చి కపిలతీర్థ మనఁగ. 191
- క. ప్రవహించి సకలజనముల, భవతాప మడంచి లోకపావని యయ్యెన్
 భువి నాటఁ గోత భక్తి గ, నవగాహము సేయుచుండు రమరులు ముజుర్.
- నీ. కపిలతీర్థమునఁ జక్కఁగఁ జక్రతీర్థంబు, ప్రవహించు మును దేవపతి యహల్య
 నెంచిన యథుము పీడించుటంజేసి యా, జలమున స్నానంబు సల్పె మఱియుఁ
 దదుపరిభాగానఁ దనరు విప్వక్సేన, తీర్థంబు సుకృతవృద్ధియు నెసంగి
 ప్రవహించుచుండు పూర్వము ఎగుజాత్తజుం, డైనవిప్వక్సేనుఁ డచటఁ దపము
 తే. సలుపఁ గా మెచ్చి హరి వచ్చి శంఖచక్ర, యుగి శ మపుడిచ్చి పరివారయూధములకుఁ
 గర్త గాఁ జేసినందున త్కృతలమున, నతనిపే రన నాతీర్థ మలరుచుండు. 193
- క. పంచాయుధతీర్థములు స, మంచితముగ దానిపైని నలరారును దీ
 పించు ఘనానలతీర్థము, మించి తదూర్ధ్వంబునందు మే లిడ వైదిన్. 194
- ఆ. షరఁగ దాని కుపరి బ్రహ్మతీర్థము మహా, పాతకము లడంచి ప్రజల కెల్లఁ
 బుణ్యఫల మొసంగి పోసఁగ నద్దానిపై, మునుల తీర్థవృత్తులు దనరు నేడు. 195
- ఆ. ఒండుకంటె నొండునిం డుత్తమఫలంబు, తీర్థములకు మహిమ లేజరిల్లు
 నింత నొప్పుచుండు నెఱిఁగి బ్రహ్మము, చెప్పలేరు నేను జెప్పఁ గలనె? 196
- క. సరవిగ నింకొక చరితం, బరుమగఁ జెప్పెదను దొల్లి యవనీసురుఁ డొ

- క్కరుఁ డెలమిఁ దీర్థములఁ దా, వరుస గఁ జూడంగ నెంచి వచ్చుచు నుండెన్.
- సీ. మార్గాన నొకతియ్యమాచిచె ట్టండకుఁ, జేరి తచ్చాయను దారిశ్రమము
వాయంగ నిద్రింప స్వప్నములో హరి, వచ్చి యిట్లనె విప్రవర్య వినుము
అదె చూడు మీపుష్కరాద్రిసమీపము, నందు దా నభియప్రదాఘనయము
వానెడు తీర్థాలు పదియేడు గల వందు, స్నానం బొనర్చినచో నిజముగ
- తే. సకలపాపహరం బయి సంతతార్థములును బొందెను మఱి చింత తొలఁగు నీకు
ననఁగ నావిప్రుఁ డాశ్చర్య మంది నిద్ర, మేలుకొని యిట్లు తలపోసె మెచ్చుకొనుచు.
- తే. తలఁచె నిమ్రైయి శ్రీరమాధవుఁడు స్వప్న, మున వచించినగతి నిష్ఠ పుష్కరాద్రి
జేరి తీర్థంబులను గ్రుంకి కోరినట్టి, కోర్కె లెల్లను బొందెదఁ గుతలమునను. 199
- వ. అని యెంచి కపిలతీర్థాది సప్తదశతీర్థంబులయందు విధిప్రకారంబుల స్నానంబు
సేసి సకలాభీష్టంబు లొందె నని వెండియు మాతం డిట్లనియె. 200
- తే. మునివరేణ్యులు తీర్థాలు మూడుకోట్లు, తనరు నీవేంకటాద్రిపై ధరణి వేఱ
చోట లే చెందుఁ గావునఁ జూకు రడఁగు, తాతకైనను వర్ణింపఁ దరము గాను.
- వ. మఱియు నివ్వేంకటాద్రి నొకతూరి సద్భక్తిం బ్రదక్షిణంబు సేసిన వారికి మాతృ
ప్రదక్షిణతుల్యం బగుటం గాక భూప్రదక్షిణంబువలనం గల్గు ఫలంబులకంటె న
సంతఫలంబు సిద్ధించు నిదియునుం గాక యొకవిశేషంబు గల దది యొట్లన
మున్నొకసమయాన హలాయుధుండు వేంకటాద్రికిఁబరదర్శనంబు చేసి సకల
తీర్థాదులం దలంచి యనుపమసుకృతంబు గాంచె. నింతియ గాక ధర్మరాజాదు
లరణ్యవాసము చేయుచుండ నొకనాఁడు శ్రీ కృష్ణుండు వచ్చి పాండవుల
కి ట్లనియె. 202
- సీ. పాండవాత్మజులార ప్రబలు రయ్యును మీరు, కర్మవశంబునఁ గాన నిట్లు
వసియించుకొలంబు వచ్చె గదా యైన, జయము శీఘ్రము గల్గు భయము వలగు
శ్రీకరం బైనట్టి శ్రీవేంకటాద్రికి, భక్తితో నేగి గోప్యముగ నుండు
క్షేత్రపాలకునిచేఁ జెలఁగి పాలిత మయిన, పరమపావనతీర్థప్రాపుఁడేరి
- ఆ. స్నానపానజపము లూని సేయుదు శత్రు, ప్రకరహాని గల్గి ప్రాభవంబు
తనరు నంచుఁ జెప్పఁ దద్దయుఁ బాండవుల్, వేంకటాద్రి కేగి వేడ్క నెగడ. 203
- ఆ. క్షేత్రపాలుఁ డుండు సిద్ధసంబున, నిలిచి స్నానపాననిష్ఠ లచట
సలుపుచుండ నొక్కసంవత్సరము చనె, సంత ఫలంబుఁ దావరమున. 204
- సీ. స్వప్నమునం బాండవాగ్రజుం గొని యిట్లు, లనె మహారాజ నీవరుల నెల్ల
సమయించి రాజ్యంబు చక్కఁగ నేలుము, సందియం పడకు పో సదయ ననఁగ
ధర్మజుం డటు లేచి దగ మ్రొక్కి యావల, భీమార్జునాదులం విలిచి స్వప్న
సంగతిఁ చెల్పంగ సంతసం బందిరి, యంత నందఱతోడ నది డిగ్గి

తే. శత్రువుల గెల్చి గజపురి శస్త్రముగను, జేరి రాజ్యంబు నేలుచు భూరికీర్తి
నొండెద్రాపది యిష్టంబు నొండె గృష్ట, నిష్ట మీడేరె ద్రిజగంబు రెల్లఁ బొగడ.

చ. గుఱుతుగఁ బాండునందనులు గొన్నిదినంబులు భక్తియుక్తులై
తఱుమిడి నందు నిల్వినకతంబునఁ బాండవతీర్థ మంచు ని
త్రతీ నరు లెన్ను చుండుదురు దానిమహర్షియు డ్దేత్రపాలకుం
డెఱుఁగును గాని యెంచ మఱి యెవ్వ రెఱుంగరు ధారుణీస్థలిక. 206

వ. మఱియు స్వామిపుష్కరిణికిఁ బూర్వభాగంబున జరాహరంబును, పలిష్నుం
బును రసాయనంబును, అనుమాడు తీర్థంబులును, హరి వసింపఁ దగిన వైకుంఠ
పర్వతగవ్యరంబును, అప్టలోహఘాతంబులును గల్గియుండు నింతయు నాపుష్క
రిణికి ద్వావింశతీశరపాతదూరంబున మాయాతిరోహితశక్తి యన్నిట నావ
రించి యుండుం గావునఁ దత్తీర్థాదులు బుధులుకైనఁ గాంచ నశక్యంబు లగుచుండు
నట్టిమహిమ లాప్సచున్న వేంకటాచలంబున నంధులు మూకలు బధిరులు
గోద్రాండ్రు ధనహీనులు శ్రద్ధా భక్తి హరిం గొనియాడుచు నుండిరేని వారికి
నభీష్టాను లాపూర్తియగు నని యుగభేదంబువలన నొక్కవిశేషంబు కలుచుండు
నయ్య చెఱింగింతు వినుం డని నూతుం డిట్లనియె. 207

— వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట. —

సీ. ఆవేంకటాద్రి మహాద్భుతంబుగ నొక్క, తఱి హరివిధమునం దనరుచుండు
నొకతఱి కనకాద్రి యొప్పునఁ జూపట్టు, నొకచేర జ్ఞానసంయుతము నొందు
నొకసమయంబునఁ బ్రకటిత మరకత, మణివోలె దీపించు మహిమమీర
నొకకాలమున మహి నొప్పును గలికాల, పాషాణశైలరూపములుగాను

తే. గాన నావేంకటాచలఘనత నుడున, నాదిశేషునికైనఁ గా దరయ నింక
నేను జెప్పంగ నేర్తునే నెమ్మి మీను, పరమమునులార్థ వినులకృపాత్ములార . 208

క. అని యిటు సూతుఁడు వల్కఁగ, విని శౌనక ముఖ్యు లనిరి వేంకటశైలం
బున కెసఁగు మహిమ లెంతయు, వినినం బరితృప్తి లేదు వీనుల కనఘా. 209

క. కావునఁ బెద్దలు చెల్విన, శ్రీవేంకటగిరి మహావిచిత్రమహిమలక
భావింపఁగ నీవే ముద, మావిర్భవముగ వచింపు మాకర్ణింపక. 210

తే. అనిన జైమినిముని చెప్పినట్టిరావు, చరిత మిపు డేను వచియేంతు సరవి మీను
వినుఁ డటంచును మానులఁగట్టి ముదమునఁ జెప్పఁదొడఁగెను దత్కథఁజిత్రమలర.

సీ. మునులార! దశరథతనయుడై జనియింది, గాధేయజన్మము గాచి వేద్య
శంకరుచాపంబు ఖండించి జానకిఁ, జేరి ఓట్టి భార్గవుఁ జెలఁగి యతని
బల మాట్టి సాకేతపట్టణంబును జేరి, జనకునానలఁ గొని చని యరణ్య
కాసంబు నేయ రావణుఁ డనుచైత్యుండు, లలన నీతను దనలంక కలమిఁ

తే. బట్టి కొనిపోవ రామధూపాలకుండు, రావణుని ద్రుంచుకొఱకు సుగ్రీవుఁ జేరి
యాంజనేయాదికపులతో నపుడు వేంక, టాద్రీచెంతను లంకకు నరుగుచుండ.

→ శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ←

తే. అంజనాదేవి శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద, నుండి రాముఁడు కపిపుంగవులను గూడి
వచ్చుటం జూచి యెరుగుగ వచ్చి యతని, పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి భక్తిమెఱచు.
క. ఘనుఁ డగురాముఁడు విష్ణుం, డని మనమున నిశ్చయించి యానందముతో
వినుతులు సేయుచు మఱి యి, ట్లని రాముని కీర్తి యవనియం దలరంగఁ.

214

ఉ. రామ సుకీర్తికామ ఘరరాక్షసబృందవిరామ సద్గుః
స్తోమ దినాధినాథకులతో యధిచంద్రమ శౌర్యధామ నీ
శ్రీమహితప్రభావము ధరిత్రి సుతింపఁగ నాకు శక్యమే
కామఫలప్రదాత ననుఁ గావఁగదే జగదీశ రాఘవా.

215

సీ. ఈవేంకటాద్రిపై నెలమి వర్తించుచు, గావున నాయందుఁ గరుణనుంచి
వేంకటాద్రికి మీరు విచ్చేయుఁ డనవిని, శ్రీరాముఁ డిట్లనె వీరకపులు
తోడ శీఘ్రముగాను దూరప్రయాణంబు, కలిగియున్నది కార్యఘటనమైన
వెనుక నీయిష్టము వేంకటాద్రికి వెత్తు, మనఁగ దేవదర్శనార్థ మచటఁ

తే. గాచి యున్నార మనివరు ల్లన వారిఁ, జూడ రావలె ననుచు నాచేడె పిలుచు
సమయమున నాంజనేయుఁడచ్చటికివచ్చి, వినయమున మ్రొక్కి యారీతి విన్నవించె.

తే. దేవమాతల్లి యంజనాదేవి మనవి, చేసినట్లుగఁ గరుణించి చిత్త మలర
వేంకటాద్రికి నేగుట వేడ్క మాకు, మఱియుఁ గపులెల్ల నలసిరి మార్గమునకు.

ఎ. ఇదియునుం గాక యాహారంబు గొనవలసియుండుటం జేసి యిప్పుడు.

218

సీ. శ్రీజయనాశ్రమసిద్ధసలమునందు, ఫలసుమవృక్షము ల్గలిగి యుండుఁ
గండమాలాదులు ఘనపుణ్యతీర్థంబు, లందుండుఁ గనుక నేఁ డచట నిలిచి
యావలఁ బోఁ దగు నంజనాద్రికి నొగి, మనప్రయాణమునకు మార్గ మదియ
యటు గాన మాతల్లియందు సత్కృప నుంచి, యటకు రావలె నిపు డనఁగ రామ

తే. చంద్రుఁడబ్జాప్తసుతునిలత్తఱునిఁగాంచి, మందహాసి తాస్యఁ డై నుమంతుఁడనుట
వింటిరే యన్న వారు భూవిభుని జూచి, దేవమియిష్ట మధిరంతఁ జెఱఁగఱసెంచి.

క. మనమున దశరీధతనయుం, డనుమోదము నొంది నత్తు నేనీ చయ్యన న

య్యనిలతనూజని గని యి, ట్లనియె న్గౌరవ మేసంగ నందఱు వినఁగఁక.

220

ఉ. మారుతపుత్ర సీమభవి మామదిశిష్ట మొసంగ నిప్పు డా

చారుతరాంజనాఖ్యవరశైలపథంబున వేడ్కఁ బోద మా

దానిని వానరావళికఁ దప్పక చూపు మటంచుఁ బల్క న

వీర్యుఁడు సంతసించి కపివీరులఁ బిల్చి ప్రియుంబు మీఱఁగఁక.

221

- ఆ. వేంకటాద్రిమార్గ మంకం బెఱింగించి, హరిసమూహవిభునియనుమతమున
రామలక్ష్మణులను రహి మీఱ భుజములం, దుంచికొని బలంబుఁ బెంచి నడచి.
- ఆ. నిక్క వేంకటాద్రి కెక్కుమార్గమునందు, వరమునీంద్రు లెమరు వచ్చి నిలిచి
బహువిధముల రామభద్రుని వినుతించి, యిట్లు లనిరి కీర్తి యనుమడింప. 223
- ఉ. రామన్యపాల ఘోరతరరావణశౌర్యవిఫాలభివ్య సు
త్రామ సురార్యయోగిజనతాపసపాల కృపాలవాల శ్రీ
భూమిసుతాత్మలోల పరిపూర్ణయశోధనధామ వానర
స్థానుమతోడ వచ్చుమిముఁ జూచి కృతార్థుల మైతి మెల్లరున్. 224
- సీ. చిరకాలమున నుండి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ, దప మొనర్పఁగ నావిధాత వచ్చి
రామసౌమిత్రు లీ రమ్యవేంకటశైల, మునకు వచ్చెదము సమ్మోద మలర
వారు వచ్చెడుదాఁక వదల కిచ్చట నుండి, వచ్చినప్పుడు మీరు వారి నిచట
సంతోష మొదవించి సత్యలోకమునకు, రండు మీ రనినకారణముచేత
తే. నెదురుచూచుచు నుండి మేమిచటమిమ్ము, గాంచితిమి. మాతపంబు లిక్కడఁఫలించె
నింతయే చాలు నెలవు ని మ్మిపుడు బ్రహ్మ, లోకమున కేగెదము దుష్టలోకనాశ.
- మ. అనినఁ రామన్యపాలకుండు పరమాప్లాదంబుతో వారలం
గని యోతాపసవర్యులార! మిము నీ కాంతారమధ్యంబునం
దొనరం గరటిమి సంతసం బొదవె మీరుల్లంబుల న్నెడ్కమై
జనుఁ డబ్బోధ్యవుఁ డున్న చోటి కనుచుకొ నంప్రీతితోఁ బల్కుఁగఁ. 226
- క. ఆమానులు ముద మొందుచు, రామునిచే నెలవునంది రయమున నపుడే
తామరసోద్యమలలోకము, రాముని నెంచుచుచు జనిరి రహి నంద ట్టొగి. 227
- వ. అనంతరము రామచంద్రుండు తత్పర్యతో తరమార్గంబున నొకపర్వతాలోహణంబు
సేయుచుండి తన్మధ్యంబున యక్షశాపమోక్షంబు చేసి వచ్చి కందమాలఫల
భరితం బగు నంజనాశ్రమమునందు నాకొకగంగీసమీపంబునం గపిసమూహ
ముతో నిలిచి తత్తీర్థంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించిరి. అంజ
నాదేవి యొక్కంబులఁ బూజించి పరమరుచ్యఫలంబు లొసంగి ముద మార
•వేడుటంజనేయ రామలక్ష్మణులు సంతృప్తులై యంజనాదేవిని నాదరించి
వీడ్కొని యంతుండి, సుగ్రీవాంగదకపిముఖపరస్పరులై స్వామి పుష్కరిణికి
వచ్చి జయప్రదసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానం బొనర్చి తత్తీర్థశృంగారవంశంబునం
దొక్కింతతడవు సుఖానీనులై దర్శనార్థంబుగ వచ్చినమునుల కనేకఫలదానంబు
లిచ్చి పుష్కరిణికి నిలువీటిగానంబున నొకపర్వతాలం కీరి యున్న సమయంబున
నాంజనేయుండు వివిధఫలకండమాలాదలును దేవదేవులును దెచ్చి గను
ర్పించె బరివారిముతోడ రామలక్ష్మణు లారిగించి పరిపూర్ణులై రట్టియెడ. 228

సీ. ఘనుఁ డాంజనేయుండు కపిసమాహముఁ జూచి, పిలిచియిట్లనియె సంప్రీతి మెఱుఁగు
వానరులార యీవనపర్వతములందుఁ, జూత జంబూఫలవ్రాతములను
బనసపండ్లును ద్రాక్షపండ్లును బదరికొఁ, ఫలము లనంటులు పాలపండ్లు
పరమముదంబున సరవి మెక్కుఁడు వనం, బున విహరింపుఁడు మనసులా

తే. ననిన విని కపిబృందంబు లపుడు చెలఁగి, ఫలమహిరుహములఁ బ్రాకి పండ్లఁ గోసి
కడుపులారంగఁదిని యార్చు చొడలఁ గీటు, కొనుచుఁ గొండలపైకెక్కి తే నెలరసి.

ప. ఆమధుకోశంబులం జేకొని చించి యందుండు తే నెలతో మఱి కొన్ని పండ్లును
గల్పి పంచుకొని యబ్బురపాటునఁ జప్పరించుచు నొండొరులు అప్రీతి
ముక్కులు చిట్టించుచు నొకరిచెవు లొకరు గొఱుకుచు పండ్ల గీటించి కన్నులు
బిక్కిరించి వెక్కిరించుచు గొండకొండకు లంఘించుచు నుల్లాసం బొక్కింత
తడ వుండి యంద అొకచోట గుంపుగూడి యిట్లుకొనిరి. 280

క. రాములకృపచే నిచ్చటి, కామోదముతోడ వచ్చి యఖిలఫలములం
గామించి భుజించితి మిపు, డేమే లొనరింప వచ్చు నినకులపక్షిక్త. 281

సీ. శ్రీరామునకు నపకారం బొనర్చిన, రావణుం డెచ్చి శ్రీరామునెనుటఁ
దెట్టి కొట్టియు దయ పెట్టక తోడలం, జుట్టి భూమిం బడఁ బట్టు విడక
మఱి లంకఁ గొనివచ్చి మానవేశ్వరుఁ డాత్మ, మెచ్చ ముందటఁ దెట్టి మేలుగొనెద
మునువారు కొండలు ఘనరాక్షసుల నబ్ధి, గలపి రావణశిరంబులను నఱికి

తే. గ్రద్దలకుఁ దెట్టుదము వేడ్కఁ గలుపు దీఱ, ననుచుఁ గొండలు రావణుండబిడఁగి
నప్పటికి వాని విడువక యందు నరిగి, పట్టుకొని ఎత్త మధిపునిపట్టు కడకు. 282

ప. ఆనువాయ నంత నందలు స్వామి పుష్కరిణికి నీశాన్యభాగంబునం దొక్కగిరి
గవ్వారంబు నీక్షించి యయ్యంధకారబిలంబునం జొచ్చి కిచ్చకిచ లాడుచుం
బోవుచు నం దొక దివ్యజ్యోతి నీక్షించి తత్సమిపంబున కరుగుచున్న సమయంబున.

సీ. ఆగుహలో దివ్యహాటకనవరత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యతలు
వజ్రకవాటము లై వదూర్యమాణిక్య, మరకతహాక్తికమండపములు
ప్రాసాదము ల్చిత్రభవనపంక్తులు మేటి, పచ్చతోరణములు బాగు మీఱ
హేమరథంబులు సామజాశ్వంబులు, వివిధవింతలు దగువీధు లొప్ప

తే. విమలగానంబులును సృత్యవివిధవాద్య, ములును ఘోషింపయ్యవతులు మెలఁగుచుండ
ఘరచతుర్భుజులును గదాఘలు శంఖ, చక్రపాణులు నచ్చట సంచరింప. 284

తే. ఆమరి యప్రాకృతంబై ప్రహరయితము, భానుసంకాశ మైనవిమానమునను. 285

సీ. నీలాభిగాత్రుండు నీరజనేత్రుండు, వాజానుబాహుండు నమృతుండు
కనకాంబరుండు సత్కంబుకంతుండు స, ల్లలితసదృశ జాలంకృతుండు

శంఖచక్రగదాబ్రహ్మసహితహస్తుండు మ, హాతుండు పూర్ణచంద్రాననుండు
సురుచిరసుందరసుకుమారదేహుండు, విమలసత్కారణ్యవీక్షణుండు

తే. నగుచు ఘనభోగిభోగపర్యంకమునను, వాసి మీఱఁగఁ గూర్చుండి వామపదము
ముడిచిక్కిని కుడిపాదంబు పుడమిమీఁద, నింపుగాఁ జూచుచుండు లక్ష్మీశ్వరుండు.

క. కరములు రెం డా ఫణిపై, నిరపుగ నూనుకొని లక్ష్మీ యెడపై వెలుఁగఁ
ధరణియు నీశయు భక్తిని, నిరుగెడ వసియించి వేక్క నెసలారంగఁ. 237

వ. ఇవిధంబున సుఖానీనుడై యుండు పురుషోత్తమునకుం గరుడసుందరీమణులు
చ్చామరంబులు వీన మఱి కొందఱు శ్వేతచ్ఛత్రంబులు పట్టఁ గోటిసూర్యప్రభా
భాసితండ్లై వెలుంగుశ్రీహరిని సంతోషమగున్నలై చూచు చున్నకపుల నీక్షించి
యం దొకవేత్రహస్తుండు మార్గంబు చూప నక్కపు లామార్గంబున నీవలకు వచ్చి
యాశ్చర్యంబు నొంది తమలోఁ దా మిట్లు తలంచుకొనిరి 238

నీ. శ్రీరామచంద్రుని చెలఁగి గెల్వఁగలేక, రావణుండు గుహంతరాళమునను
జేరి రాక్షసమాయ లీరితిగాఁ జూపె, వని తోఁచు చున్నది యనెడువారు
నాదశకంతుమాయలు గావు భావింప, హరిమాయ గావలె ననెడువారు
నీసంశయము దీర నీమాటు గుహలోని, కరిగి క్రమఱు జాత మనెడువారు

తే. మనము మాత్రము పోరాదు మర్కటముల, నన్నిటిని గూడి పోవచ్చు ననెడువారు
నపుడు కలగంటి మిది దబ్బర నెడువారు, నవృత మేలగు నిజ మిది యనెడువారు.

వ. ఇవిధంబున నందఱు సందేహములు వడుచు మరల నాగుహను జూడంగఁ బోవ
నది కన్నట్ట కుండుటం జేసి యందంచుం గలగుహ లన్నియు వెదకి గానక రామ
చంద్రుని కడకు వచ్చి గుహవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నక్కరుజాసము
ద్రుండు చిఱునగవు మోమున మొలకలెత్త నిట్లనియె. 240

నీ. దేవర్షి రాజనదీమాలములు పరీ, క్షించి నిర్ణయముగఁ జెప్పరాదు
మహిమాధ్యుఁ డైనరమామనోహరుఁ డిందు, నలయ రీతిని కల్ల యనఁగరాదు
హరిగిరిమహిమ లా హరి యెఱుంగును గాని, దేవతలకుఁ గూడఁ చెలియఁబడదు
యాయుద్రిమహిమల నెంచ కేరితరంబు, మించి పరీక్షింప మీకుఁ దగదు

తే. మంచి దైవను గొడవేమి మాధవుండు, కరుణతో మీకు దర్శనం బరయ నిచ్చె
ధన్యు లైతిరి పాపము ల్లలఁగె నంచు, నాడి శ్రీరాముఁ డాదనం బచటనుండె. 241

క. సరవిగ మఱునాఁ డగ్దిని, హరిబలములతోడ డిగ్గి యారఘురాముం
డరి గెలువం జని యంబుధి, గిరు లిడి బంధించి మింగి కీర్తియెసంగఁ. 242

చ. కపులను దమ్ముఁడుం గొలువఁగా నొగి లంకకుఁ బోయి యచ్చటఁ
విపులబలంబుతో నసురవీరుల నెల్ల వధించి ధీరతం
గుపితుని గుంభకర్ణ ధరఁ గూలిచి రావణుతోడ బోరి యా

- రిపుని వధించె దేవమునిబృందము మెచ్చంగ రాముఁ డెంతయున్. 243
- నీ. నీత నచ్చటఁ బరీక్షించి శ్రీరాముఁడు, గూడి విభీషణుఁ గూర్మి కలరి
యాలంక కాతని నధిపునిగాఁ జేసి, జానకీలక్ష్మణసహితుఁ డగుచు
వానరచముముతో వరపుష్పకం బెక్కి, సాకేతపురి సంతసమున జేరి
భరతశత్రుఘ్నులు భక్తిమై గొలువంగఁ, బట్టాభిషిక్తుడై ప్రజల నెల్లఁ
తే. బ్రభిత దయఁబూని పాలింపఁబృథివితటిని, పండుమండెనునస్యంబుమెండుగాను
మానివయ్యల కీరతిఁ బూని చెప్ప, విని ముదం బంది గుహలోనఁ దనరినట్టి. 244
- వ. పరమపురుషుం డెవం డాయద్రుమహిమ ససాకల్యంబుగ వచింపు మనిన మునులకు
నూతుం డిట్లనియె. 245
- కా. వైకుంఠం బెడఁబాసి శేషగిరిపై వర్తించు నారాయణుం
డాకొలంబున నాగుహంతరమునం దావానరశ్రేణికిం
బోకం జూప నిజస్వరూపము కపు లోచ్చద్యంబు గాఁ జూచి భూ
లోకంబందు వచింపఁగా నెఱిగి రీలోకంబులో మర్త్యులున్. 246
- వ. ఇవ్విధంబున నాగుహంతరమున నుండి శ్రీహరి వానరసమూహంబునకు వైకుం
ఠంబు చూపినందున నాగుహకు వైకుంఠగుహ యనంబరంగె. నందు నిత్యముక్తులు
నేవింప శ్రీ భూనీతా సమేతుడై యుండునాగుహంతరమును జూచిన వారికి ముక్తి
శ్రీప్రదం బగు ననిన విని శౌనకౌచులు ప్రమాదస్వాంతులై సూతపౌరాణికుం
జూచి యిట్లనిరి. 247

→॥ ఆశ్వాసాంతము. ॥←

- క. పంకజలోచన దనుజభ, యంకర సుగుణాభిరామ యవ్యయథామా
శంకరమిత్ర శుభాకర, వేంకటగిరినిలయ హానివిచితాంఘ్రియుగా. 248
- మాలిని. కలశజలధిబాలాకాంతశృంగారలీలా, సలలితగుణజాలా సామగానాభిలోలా
కలుషనిచయశైలో గ్రాశనీవేదమూలా, విలసితగుణశీలా వేంకటాఖ్యాద్రిపాలా.
గద్యము. ఇది శ్రీతఱిమండ శ్రీలక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠ
గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బగు వేంకటాచల
మహాత్మ్యంబును, వరాహపురాణంబునందు వేంకటగిరిపురవర్ణనంబును, నైమిశారణ్య
వర్ణనంబును, శౌనకౌచ మహాముసుల ప్రశ్నలును, బ్రహ్మ దినప్రళయ ప్రకారం
బును, హరి శ్వేతవరాహంబై హిరణ్యాక్షుని సంహరించిన సాలగతయగుభూమిని
యథాస్థానంబునం దుండుటయు, వరాహస్వామి యనుచుతంబున శ్రీభూనీళల
తోడ వైకుంఠమునం దున్నక్రీడాద్రిని గరుత్మంతుండు గొనివచ్చి భూలోకమునందు
నిల్పుటయు, బ్రహ్మేంద్రాదులు వచ్చి స్వామికి మ్రొక్కి వినులించుటయును,
వరాహస్వామి శేషాద్రియందు విహరించుటయును, పుష్కరిణీ మాహాత్మ్యం

బును, వేంకటాద్రికి నొక్కొక్కనిమిత్తంబున నొక్కొక్కనామంబు గల్గుటయు,
 వరాహస్వామి క్రీడానగరంబునకు నుత్తరదిగ్భాగంబున విహరించు చుండి విటవే
 •షధరుడై మానుల యజ్ఞశాలయందుఁ బ్రవేశించి వపాగ్రహణంబు సేయుటయు,
 దేశాంతర్గతుం డైన వృద్ధబ్రాహ్మణుని హరి కటాక్షించి కుమారధారాఖ్య
 తీర్థంబున స్నానంబు సేయించి బాలకుమారునిగాఁ జేసి పంపుటయు, శంఖాణుహ
 రాజానకుఁ బుష్కరిణియందుఁ బ్రత్యక్షంబయి రక్షించుటయు, నాత్మారాముఁ
 డనుబ్రాహ్మణునకు హరి ప్రసన్నుండై సమస్తైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటయు, కపిలలింగ
 కపిలతీర్థసంధివంబులును, దత్తపిల తీర్థాది సప్తవశ తీర్థప్రభావంబులును, తీర్థ
 యాత్రపోవు విప్రునకు స్వప్నమునందు హరి ప్రసన్నుండై పుష్కరాద్రియందుఁ
 గల తీర్థంబులఁ జూపుటయు, ధర్మరాజాను లొక్కసంవత్సరము వేంకటాద్రి
 యం దొకపుణ్యతీర్థంబు నాశ్రయించి యుండుటయు, యుగభేదంబులచేత
 వేంకటాద్రి ప్రకాశించులాంఛనంబులును, రాహు సంహారార్థంబుగ నరుగు
 నప్పడు రామచంద్రుం దొకదినము వేంకటాద్రియందు వెసియించి గుహా ప్రభా
 వంబు కపులకుఁ జెప్పటయు, గుహాంతర రహస్యంబు మునులు నూతుని నడుగు
 టయుఁ గల ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. వ్యాసమునీశ్వరహృదయ ని, వాస చిక్షల్లాస దుగ్ధవారిధిశయనా
వాసవ వందిత పదయుగ, భాసుర తటికుండన్యచారి భవదురితారీ. 1
- ఆ. విశ్వచర్య లెల్ల విశదంబుగా నీవు, తెలసినావు మాకుఁ దెలుపఁ గలవు
గాన విష్ణుకథలు క్రమముగ ముదమునఁ, దెలుపు నూత విమల ధీసమేత. 2
- క. మాయావి యగుచు విష్ణుం, డాయాస్థలముల వసించి యతివర్యులకుఁ
బాయక దాఁ గనిపించుచు, నాయెడఁ గనుపింప వుండు నంటివీనూతా. 3
- నీ. అంజనాద్రి సమానుఁ డైన శ్రీస్వామినం, దెవ్వరు నిల్పినా రిరవు చేసి
యెవ్వరు ప్రార్థింప నీశ్వరుఁ డచ్చోట, నిలుకడగా నిల్చె నిత్యుఁ డగుచు
నారీతిఁ దెల్పు నీ వని మును లడుగఁ గా, నానూతుఁ డనియె నా వ్యాసమాని
చెప్పినకథ మీకుఁ జెప్పెద నెట్లన్న, సనకాదియోగుల కాప మంటి
- తే. జయుఁడు విజయుండు దితియందు జనన మొంది
కనకలోచనుఁడును హేమకసిపుఁ డనఁగ
ధరణిపైఁ బుట్టి సాధు బాధల నొనర్ప
సరగఁ గిటియై హిరణ్యలోచనుని ద్రుంచి. 4
- ఆ. అపుడు స్వర్ణకసిపుఁ డాగ్రహంబును మించి, సాధు భక్తులకును బాధ చేసె
నందుచే నృసింహుఁ డై చక్రియాదైత్యుఁ, గడుపుఁ జించి చంపె బుడమిఁ బడఁగ.
- నీ. పరమభక్తుం డైన ప్రహ్లాదు రక్షించె, నటు లేగి కనకాక్షుఁ డాహిరణ్య
కసిపుఁడు మఱి కొంతకొలంబునకుఁ గుంభ, కర్ణ రావణు లనఁ గా జనించి
రామచంద్రునిచేత భూమి పైఁ బడుదాక, బాధించు చుండిరి సాధువులను
గావున శత్రుఁడు దేవర్షు లెల్లరు, నారావణుని దుర్గుణారి హరికి
- తే. మనవి చేసెద మని వోయి ఘనసుధాబ్ధి, తీరమును జేరి పలికి రో దేవదేవ
రావణునిబాధ తప్పించి నీవు మమ్ము, బాలనము సేయు నోమహాపరమపురుష.
- వ. అని యనేకవిధంబుల నాక్షీరాబ్ధికి నుత్తరభాగంబున నిలిచి వేదాంతరహస్యా
కుల విమతించి యిట్లనిరి. 7

- ఉ. దేవ సుధాభివాస హరి దీనదయాపర చిత్తగింపుమా
రావణనామధేయుఁ డగురాక్షసుఁ డెప్పుడు క్రూరచిత్తుఁడై
• భూవలయంబునందుఁ గృతపుణ్యుల నేమచు నుండు వాని నీ
వేవిధిఁ గాని ద్రుంచుము మఁతెద్దియుపాయము లేదు మాధవా. 8
- వ. అని వేఁడుటంజేసి విష్ణుదూత యొకండు మరుత్పథంబున. 9
- ఆ. వచ్చి యిట్లు లనియె వనజాత్ముఁ డిందు లేఁ, డవనిమీఁదఁ బర్యతాగ్రమునను
మెలఁగు చుండు నటకు నెలమిఁగ జనుఁడిందుఁ, గలకలంబు నేయవలదు పొందు.
- క. అవి వాఁడు పలికి పోయిన, విని మానులు సురలు దేవవిభుఁ డాశ్చర్యం
బును బొందుచు నందుండక, చని చని శోధించి రిలను శైలము లెల్లఁ. 11
- ఎ. అనంతర మెందుం గానక వైకుంఠమార్గంబున నిర్గమించి పోవుచున్నపను
యంబున. 12
- నీ. శరదబ్రథ శుబ్ర భాస్వర శరీరమునందు, శ్వేత ప్రకాశ విభూతి మెఱయ
ధవళ సంపూర్ణ చంద్రక కళంక మనంగ, నైల్యవత్ప్రస్థాజనంబు వెలుఁగ
సురుచి రారుణ జటా జూటంబు శిరమునఁ, దపన బింబంబు చందమునఁ దోఁప
ననిశంబు నారాయణాష్టాక్షురిం దగఁ, బలికించు వీణీయఁ బట్టి భుజము
తే. మీఁద హత్తించి శ్రీహరి మెచ్చునట్టి, గాన నైపుణ్యమును జూపుచూని నడచు
నారదులురాఁగఁజూచియానంద మొంది,యిట్లువినయంబునడిగెనందింద్రుఁడవుడు.
- క. ఓ నారద త్రిభువనముల, మానక చరియింతు నీవు మర్మంబులు నీ
ధ్యానమునకుఁ గన్పట్టును, గాన మహాత్ముఁడవు నీవు ఘనమునిచంద్రా. 14
- నీ. శ్రీశైలభూములఁ జేరి రావణుఁడతి, క్రూరుఁడై సాధులఁ గొట్టువాఁడు
గావున వాని నేగతిసైన శ్రీ రమా,పతియ దండింపఁ గో వలయు నడఁగ
విష్ణుదేవుని మేము వెదకుచు ఊరార్థి, జేరి యెంతయు నుతిసేయ మాకుఁ
బ్రత్యక్షమునులేక పల్కక యుండఁ గా, హరి దూత యొక్కరుం డంతరిక్ష
తే. మునకు విచ్చిష్ణుముంజూచి ఘనండు చక్రి, భూతలంబున నొకపెద్దభూధరమున
ఘన్నవాఁ డట కేగుఁ డం చొరిమఁ జెప్పి,పోయినాఁడంతమేమెల్లఁబాయకుండ.
- ఎ. ఈ భూలోకంబున గాఢారణ్యంబులును భూరిభూధరశృంగంబులను వెదకి వేసట
నొందితి మింత కా హరి యుండు నెడ నెఱుంగక యీమార్గంబున. • 16
- క. చనుచెంచితి మాదేవుం, డనుపమ వైకుంఠపురమునంధుండును గా
వున రావణవృత్తాంతము, వినిపించెద మచట హరికి విస్మయపడఁగఁ. 17
- చ. అన విని నారదుం డనియె నయ్య వికుంఠమునందు విష్ణుదే
వుని గని రాను నేను బహులోత్కలికం జను సొక్కపార్షదుం

డనియె వికుంతము న్విడచి యా హరి భూతలమందు లక్ష్మీతో

ననరగ నొక్కకొండపయి నుండును పొమ్మనె వింటి సంతయున్. 18

క. కావున నచటికి మీ రిక్క, బోవలసిన దేల చక్రి పుత్తునికడకుం

బోవుద మా జలజాసనుఁ, డే వివరము చెల్పు ననుచు నెలమిగఁ గనుచున్. 19

ఆ. దేవమాని వల్కె దేవేంద్రసురముని, ముఖులు సత్యలోకమునకుఁ బోయి
ఘనచతుర్ముఖములు కరచతుష్టయములు, గలిగి యొప్పుచున్న కమలభవుని. 20

సీ. కాంచి రచ్చటఁ దప్త కనకాభ దేహుండు, లోకవందితుఁ డప్త లోచనుండు
మహనీయ దండ కమండల హస్తుండు, బాల భానుప్రభా భాసీతుండు
నతిశయ దివ్యపద్మాసనాసీనుండు, బ్రథిత తాపసజన పరివృతుండు

నిర్మల సత్కర్త నిష్టాగరిష్ఠుండు, పరమామృతధ్యాన పరవశుండు

తే. నగుచు నామ్నాయగోప్య శాస్త్రానులంబు, వింతవింతగ మూర్తీభవించి మెలగఁ
జేరి సావిత్రి గాయత్రి భారతియును, గొలువఁగాఁ గొల్పునం నున్న జలజభవుండు.

ఆ. దేవతలను మునులఁ దిలకించి వేడ్కమై, జెంత రం డటంచుఁ జేర్చి వారి

కార్యములను చెలియఁ గా నడ్ల వా రెల్ల, నుడివి రిట్లు మ్రొక్కి నుతు లొనర్చి.

వ. పితామహుడా! రావణాసురునివలన మేము వడు బాధ లెంతని చెప్పఁ గలము
తద్రాజులను నశింపక యుండిన సాధుజనబృందంబులకు బాధలు మాన వది
య్యునుం గాక. 22

సీ. పర స్పృహంబుధియుండు వైకుంఠ పురియందు, ద్రిభువనంబుల మేము దిరిగి వెదకి
వచ్చితి మం దెందు హిమదీప్తుండు లేడు, కావున మేము మికడకు వచ్చి
శరణు వేఁగితిమి శ్రీమదీయుండు త్రా వెందు, గలదో యెఱింగింపవలయు మీరు
చక్రి సంచారులైన బెరింగిన, వారు గావున వేడువారు మేము

తే. చెలఁగి తపముల విఘ్నము లేసె మాకు, నమిత బాధలు గల్గించు నట్టి దనుజు
నడఁపఁదగుశక్తి యాహరి కలరియుండు, గానఁ గరుణించి వేయని పూనియడుగ.

క. విని యావించి వారిం, గని యిట్లనె రావణుండు కౌలము రా క
వ్యనిచేతఁ చెగఁడువాఁ డొక, మనుజునిచే జచ్చు దుదకు మహిపై మఱియొక.

క. దేవతలుచేత నితర్థల, చే ఎధ్యుండు గాఁడు తాను జీవించుట కై
నేమిం గొనె విరమును దగఁ, గావించి తపంబుఁ గెల్వఁగా చెప్పరికిన్. 26

సీ. దాని మహాయంబు దగ్గ జెప్పెదను మీకు, శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జేరియున్న
హరి పాదములఁ బడి శరణు వేడుండు శ్రేమ, వార్తి నివారించి యతఁడు జగతి
మానవ రూపంబుఁ బూని యా దశకంఠుఁ, దునిమి రక్షించు మిమును ముదమునఁ
జింతింప నేటికి శ్రీ వేంకటాద్రికి, నేగుండు మీలోడ నెనువత్తు

తే. ననుచు నిట్లనె యాతండు మనసు హాయి, జెంద శ్రీదేవితోఁ గూడి చెట్ల పాదల
బరఁగు మృగములఁ బతులఁ బట్టచెట్టి, క్రీడ నున్నాఁడో దెలియదా శ్రీకి నెఱుక.

ప. ఆయిన నొక్క విశేషంబు గల దది యెట్లన్న నయోధ్యాధిపతియగు దశరథుండు
పుత్రార్థియై స్వామి పుష్కరిణీ తటంబునఁ దపంబు సేయువాఁడు ఆరాజేంద్రు
నకు హరి ప్రత్యక్షుం బగు వాఁడు. మన మెల్ల రచ్చట నిలిచి యుండి ప్రత్యక్ష
మగు హరికి మ్రొక్కులిడి ప్రార్థిత మని యా యజుండు దేవతలం దోడ్కొని
వేంకటాద్రికి సుత్ర భాగంబునఁ దిరుగుచుండ నమ్మతంబగు నొకపర్వతంబు
నందు.

28

సీ. సంతాన మందార చంపక వసుళ విఖ్యాత ద్రు పరివృత మైనదాని
దిక్కులను స్వాగు పిక్కిటిల్లఁ గఁ జేయు, ఫల పుష్ప వితతిచేఁ బ్రబలుదాని
శుక పిక ప్రముఖ పతులు వినోదంబు గా, నుపాంగి పల్కఁ గా నొప్పదాని
ఘనగండభేరుండ కంఠీరవాది మహామృగధ్వనులు మి న్నందుదాని

తే. గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నర గణంబు, లెలమిఁ దిరిగెడు సానువు లలరుదాని
నదులు కమలాకరములు నానా ముఖముల, నతిశయింపఁగ విస్తీర్ణ మైన గిరిని.

—|| బ్రహ్మాండ్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ||—

చ. కనుఁగొని బ్రహ్మ ముఖ్యు లతి కాతుక మొప్పఁగ నాగిరింద్రుఁడు
దనువుగఁ జేరి భక్తి యెసలారఁగఁ దీర్థము లందుఁ గ్రుంకుచు
వనఫల పుష్పము ల్లానుచు వారిజనాభుని పూజ సేయుచు
వినమితభక్తి నమృతుని వేచిరి యాతని రాక కందము

ప. ఇవ్విధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు నయోధ్యాపురీశుండు
సీ. దశరథుం డరిమైఁ దనకుఁ బుత్తులు లేమి, పరితాపపడి విజృంభింపజేరి

మ్రొక్కి యిట్లనియె నో మునినాథ తమవంటి, గురువుండఁ గాఁ బుత్త్రులరమునాకు
నేల యీఁగూడచు మే లొంద ననఁగ న, ముని యిట్లులనియె నో మనుజ నాథ
తోలి కర్మ మొక్కింత గలది దానంజేసి, సుతులు లేరైరి యప్పతితమడఁగ

తే. వేంకటాద్రికి నేగిసదవ్యృత్తి మెఱయఁ, బుష్కరిణీయందుఁ గ్రుంకియాభూమియందుఁ
దాసీవారిని నిరతంబుఁ దప మొనర్తు, వేని పాపంబు తలఁగి నీ యిష్టముగను.

క. ఇననంశోద్ధారకు లగు, తనయులు పుట్టెదరు నీకు దైత్యారి దక్షుం
జను మిప్పుడ వేంకటగిరి, కని ముదమున ననఁగ మాని కా రా జనియె.

క. ఆ వేంకటగిరి యొక్కడ, పావన మునివర్త్య! యలకుఁ బయనపు లగ్నం
భేవాసరమున్నది నా, కావారము చెల్పు పోయె దని యడుగంగ.

సీ. అపు డావసిష్ఠఁ డిట్లనియె గంగానది, కటు దక్షిణంబుగ నా సువర్ణ
ముఖికి సుత్రంబుగ నొక్క క్రోశదూరముగ గంగకు దక్షిణముగ ద్వితీత

యోజనంబుల దవ్వు నుండు వేంకటగిరి, యందు గంగానది కతిశయంబు
లగు పుణ్య తీర్థంబు లలరియుండును మఱి, స్వామిపుష్కరిణియు వరలంచుండు
తే. నందుఁ బరిమళ పుష్పచయ్యాది లతలు, మధుర ఫలవృక్షములచేత మహిత శక్ర
వనమునకు మించి ఫల పుష్పవార మవ్వ, సంతకాలంబువోలె నజస్రమొప్ప. 35

వ. మఱియును.

36

నీ. మేరు సమానము తేరు శృంగారించి, నట్టుల శ్రీవేంకటాద్రి యొప్పు
రమణీయ మగు చైత్ర రథము చందంబుగఁ, గన్నుల పండువై గానవచ్చుఁ
గిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ వనితల, గాన నృత్యములందుఁ గలిగియుండు
ఘన కులాచలముల ఘనతఁ జూడని హేమ, శిఖరాళిచేఁ బ్రకాశించు చుండుఁ
తే. బ్రాకృతులు చూడ పాషాణ పర్వతంబు, కరణిఁ గన్నట్టు నాగిరి గౌరవంబుఁ
జెప్ప నొప్పునె యేరికి కేఘఁ డైనఁ, బొగడఁ జాలఁడు వింటివె భూపతీంద్ర.

వ. మఱియు నీ కిదనంబున నభిజిల్ల గ్నంబునందుఁ బ్రయాణంబునకు శుభంబుగ నున్న
యది యనిన నవ్వనిష్ఠుని నాశీర్వచనంబు నొంది ప్రయాణం బై, గోదావరీ
కృష్ణా ఘోరీ ప్రముఖ నదులందుం గ్రుంకుచు వచ్చుచు ముందట శ్రీ వేంకటా
చలంబుం గని మ్రొక్కి యాలోపించి తదిరి గహ్వర సామదేశ ప్రముఖ సిద్ధ
స్థలంబుల నీక్షించుచు వచ్చి యనంతరంబు. 38

నీ. పద్మ నీలోత్పల ప్రముఖంబుజశ్రేణు, లందుఁ దుమ్మెద లింపుఁ జెంది పాడ
వనజ నాళంబులు ఘన మరాళంబుల, తుండంబు లం దంటి తూలి యాడ
మత్స్య కచ్చప తతి మసల కాహారార్థ, ముగ నీట నీఁదెడు వగలు మెఱయఁ
దఱలు తరంగము ల్లిగి పైని మారుతం, బల్లన వీవంగ నలరునట్టి

తే. స్వామిపుష్కరిణిం గని సంతసించి, దశరథుం డవ్వు డాతీర్థ తటము సేరి
యచ్చు టచ్చట యోగంబు లంచు నుండు, మునులఁ గన్గొని వారికి మ్రొక్కి నిలచి.

వ. మఱియు నత్తిరంబున ననేక జటాధారులును, సిద్ధాసన భద్రాసన గోముఖాసన
స్వస్తికాసన పద్మాసన దర్భకాసన కుక్కుటాసన అర్భకాసన ప్రముఖాసన
నాసీనులై రేచక పూరక కుంభక యుక్త ప్రాణాయామంబులు సేయువారును,
ఆధార స్వాధిష్ఠానమణిపూర కానాహత విశుద్ధాజ్ఞాచక్రంబులయంచున్న హించాశ
ద్వర్ణంబులనవహించుచుం దత్త దధిష్ఠానదేవతల నజపవిధానంబున నర్పించుచు
నాడీ శోధనం బొనర్చి క్రమంబుగ షడాధారంబులు భేదించి సుషుమ్న నాడీ
మార్గంబున నూర్ధ్వ ముఖంబుగ గమనించి సహస్రార కమలాంతర్గత సుధా బిందు
పానానుభవంబునఁ బరవశులై చొక్కుచుండువారును, హృదయ కమల కర్ణికా
కుంభంబున నంగుష్ఠ మాత్రుం డై ప్రకాశించుచున్న పరమ పురుషి ధ్యానించి
తదనుభవంబున నానందించు వారును, సాంఖ్య తాతకామనస్కయోగాభ్యాస

పరవశులై యంతర్లక్ష్య మధ్యలక్ష్యవలోకనంబులు సేయు వారును, శ్రోత సేత్ర నాసాపుట నిరోధం బొనర్చి యాత్మ ప్రత్యయ ప్రకారంబు నీక్షించుచు దశవిధ హిదంబు లాలకించు వారును, మఱియు నంతర్లక్ష్యంబును నుండి యఱిగంటి చూడ్కొని స్వరూప ధ్యానంబు సేయువారును, కన్నులు మూసి శిరంబు వంచి యూర్ధ్వజ్ఞప్తి గళామాత్రంబు నిల్చువారును, ఇద మిధ మనుట మఱియెఱుక మాత్రందై శేషించి కేవలత్వానుభావంబు సేయువారును, స్థూల జీవోగ్రంబును దదుపరి సూక్ష్మ జీవోగ్రంబుఁ దానునట్టుగాఁ జొన్నచుం దదేక నిష్ఠచే లంబికా యోగం బొనర్చువారును, ఇవిధంబున ధ్యాన షణ్ముఖీ శాంభవీ రాధాయంత్ర ఖేచరీ ముద్రాభ్యాస పరులై యనేక పాదస్థులై సవిత్త మండల మధ్య వర్తియైన నారాయణ విగ్రహంబును జూచు వారును, పంచాగ్ని మధ్యంబునందుఁ గూర్చుండి మహాఘోర తపంబు సేయువారును, నృసింహాచ్యుతంబును, రామతారకంబును, గోపాలమంత్రంబును, వరాహమంత్రంబును, వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరంబును, వారాయణాష్టాక్షరంబును, శుద్ధప్రణవ మంత్రంబును, బ్రహ్మస్తవ ప్రకోటి మహా మంత్రంబుల న్యాస ధ్యాన పూర్వకంబులుగ నేకాగ్రచిత్తంబున జపంబులు సేయువారును, శ్రీమన్నారాయణ విగ్రహంబును బూజించుచుం దన్మంత్రపారాయణులై యుండువారును, వ్యాఘ్రకృష్ణాజినవల్మలాంబరు లై వాతాంబు పల్ల కందమూల ఫలాహారు లై కర్తజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్య జప తప హోమాది సకల సత్కర్మ నిష్ఠల నుండు మహామునిజన సమాహ మధ్యంబున.

40

- నీ. ఆలస్య చతుర్భాషాపులు చతుర్ముఖములు, నెనిమిది కన్నులు ననల సదృశ తనువు దీపింపఁగ ధ్యాన యోగ సునిష్ఠ, నూరి పద్మాసనాసీఠఁ డగుచు ననుపమ నారాయణాష్టాక్షరీ జప, కలితుఁ డై నాశికాగ్రమున దృష్టి హత్తించి స్ఫటిక సదక్షమాలికఁ జేతఁ, బట్టి చిత్తము బిగఁ బట్టి చక్ర తే. పాణి పదముల యం దుంచి పరమ భక్తి, చే భరన్యాస యోగ సంసిద్ధుఁ డగుచు వనజసంభవుఁడుండఁ గాఁగని వసిష్ఠ, సంయమింద్రుఁడు విస్మయం బంది యపుడు.
- తే. దశరథేశ్వర యిమ్ముహా తాపసులను, గూడి పద్మజఁ డిచట నెక్కువ తపంబు సేయు చున్నాఁడు గావున శ్రీశుఁ డింక, నమర వరునకుఁ బ్రత్యక్ష మగుట నిజము.
- వ. మఱి యేచు భవదీయ పురోహితుండ నగుటంజేసి యిచ్చటి కేతెంచితిఁ గావున్న.
- తే. ధన్యుఁ డగు సర్వలోక పితామహుండు, భక్తి మెఱుంగునివాతదీపంబు వోలెఁ దాఁ జలింపక యున్నాఁడు దనర నజాని, మెచ్చి ప్రత్యక్ష మగును లక్ష్మీవిభుండు.
- ఉ. కావున దివ్య పుష్కరిణి కామ ఫల ప్రద యంచు నమ్మి యో భూవర నీ వతి త్వరగఁ బుష్కరిణి జలమందుఁ గ్రుంకి స

త్వావన భక్తిమీఱఁగ జపం బొనరించు మటన్న నష్ట ధా

త్రీవిధుఁ డిట్లనెం బరమ దేశికతజ్ఞప మీవు చెప్పవే.

45

సీ. అనిన శ్రీ వేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్ర, మా వసిష్ఠుండు పుత్రాధ్యయైన

దశరథేశ్వరునకు దయ నుపదేశంబు, నేయఁ గా నృపతి వసిష్ఠ మునిని

బూజించి కూర్చుండి పుత్రార్థయై మహా, శిష్యుఁడై జపమును జేయుచుండె

నపుడు వసిష్ఠుఁ డత్యంత నిర్మల చిత్తుఁ, డగుచు నొక్కడఁ దపం బాచరించు

తే. చుండె నంత నభంబున నుతిమినట్ల, కడు భయంకర నినదంబు గిల్లె నాస్వ
నంబునకు బ్రహ్మ తనశరీరంబుఁ చెలిసి, కనుల నలువంకలం గనుంగొనుచు నుండె.

తే. దశరథుండు లేచి వెఱ గంపి ధాతృ ముఖ్యు, దేవతాళికి మునులకు భావ మలర

మొక్క నప్పడు వారెల్ల మొనసి నీకు, వంశ మభివృద్ధి యగు వని ఐర మొసంగి.

ప. దశరథుని దీవించిరి యనంతరంబు.

48

క. ఆకాశంబునఁ బొడమిన, భీకర శబ్దంబు చెవుల భేదించిన దిం

దీకాల మద్రుఘోషం, బీకరణిం బుట్టఁ దగిన హేతు వదేహా.

49

క. అని యందఱు గగన దిశం, గనుచుండ ననేకు లయిన కమలాత్మలు గూ

డిన యట్టులఁ దేజంబు గఁ, గనుపించె దానిఁ జూడఁ గాఁ జిత్రముగఁ.

50

క. జ్వలన గ్రహ నక్షత్రము, లలఘు తటిల్లత లనేకు లగు చంద్రులతోఁ

గలసిన గతి నమిత ద్యుతి, విలసితముగ నభము నిండె విస్మయ మారఁ.

51

క. ఎక్కడఁ జూచిన కాంతులు, క్రిక్కిరిసినఁ జూడలేక గీర్వాణముఖుల్

చొక్కుచుఁ గన్నులు మూసిరి, నిక్కము దెలియం గ రాక నెఱి నామోదఁ.

సీ. అప్పుడు కోటి సహస్ర మార్తాండ ప్రభా నిభులై న విమాన మొండు

పొల్పుగ వివిధ గోళురము లనేకంబు, లైన ప్రాకారము ల్లర్యములును

లలితంబు లైన నీల స్తంభములు బహు, పటు వజ్ర సద్వార బంధనములు

భర్మ కవాటము ల్భాసుర విద్రుమ, మంటపంబులు దీర్ఘమందరములు

తే. కాంచ నోన్నత గోళుర కలశములును, భూరి మరకతముల నొప్పు తోరణములు

ఘనతర ధ్వజములు పతాకములు మెఱయ, పంచ వర్ణద్యుతుల నొప్పు పట్టణమున.

తే. పుష్ప మాక్తిక హారము ల్భారి కలశ, జాలముల నంటి గాలికిఁ దూలి యాడఁ

గలికి చిల్కలు శిఖి కలకంఠములును, దేనె లొల్కెడు పల్కులఁ బూని వల్క.

—|| బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుండు ప్రత్యక్ష మగుట. ||—

ప. నట్లొప్పు విమాన పట్టణ మధ్యంబునం దనరు సభా మంటపంబును ద నృధ్యం
బున సహస్ర మణిస్తంభయుక్తం బైన క్రీడా మంటపంబును ద నృధ్య నవరత్న
స్థగిత మంటప చతుర్ద్వారంబులయందు ద్వారపాలకులు నిలిచి యుండ, నా

మంటప పరివృత రాజ వీధుల నవ యావ నాలంకృత సుందరీ జన సమూహం
బులును మెలంగ, విచిత్ర కలితం బగు న ద్వివ్య విమానంబు వీక్షించి డగ్గఱ నుం

• డు వసిష్ఠుడి మునులం జూచి య వివరించి యిట్లుగియె. 55

చ. మునివరులార! మజ్జనకు ముఖ్య విమాన లస త్వక్తాశ మా
దినకర చంద్ర పావకుల దీధితులన్ హనియించుచు న్భువిన్
ఘనతరమై నభోదిశను గవ్వడు చున్నది చూత మంచు న
య్యనిమిష తాప సోత్తముల నందఱు బిల్చి ప్రమోద చిత్తుడై. 56

నీ. అంబర మార్గాన నరిగి విమాన పూర్వద్వారమునఁ జొచ్చి వనజభవుఁడు
పోవుచుండఁ గఁ జూచి పురుహూత ముఖ సుర, సంయుక్త ల్లిశరథ చక్రవర్తి
యజుఁడు వోయిన త్రోవ నా విమానము నందుఁ, జేరి యచ్చట విష్ణునేవ నెంచి
యంతరాంతరములం దరుదుగా వెదకుచు, భయభక్తు లెసఁగ నాబ్రహ్మముఖుల
తే. వాసుదేవుని వీక్షించి వాంఛ మీఱ, మనము లుప్పొంగ నాస్థాన మంటపముల
లోఁ బ్రవేశించి రవ్వడా లోక కర్తయైన నారాయణుండు దయాద్రుఁ డగుచు.
వ. క్రీడా మంటప మధ్యంబున నవరత్నస్థగిత పద్మ వీకంబు నందుఁ బ్రాకృత ప్రకా
శుండై మఱియును. 58

నీ. మకుట కాస్తుభ రత్న మకర కుండలములు, ఘన మేఖ లాంగద కంకణాలు
వర వనమాలికా వైజయంతుల దీప్తి, నలరు గ్రౌవేయక హరములును
కనకాంబరం బొగిఁ గాంతుల నీను దే, హమునందు మెలంగఁగా నభయదాన
కలిత దక్షిణ కర కమలంబు పావన, చరణంబు లర్చింప సరవిఁ జూప
తే. వామ హస్తాంబుజము కటి నీమ నొప్ప, దక్ష్కిన కరంబు లను శుభద మగుశంఖ
చక్రముల కాంతు లెసలార శ స్తశాంతి, సర్వతోముఖుడై దేయాస్వాంతుఁడగుచు.

క. హరి ముద మొందుచు నుండఁ గ, వర వక్షమునందు సత్య వరభూషణ మై
సిరి దనరఁ గ నిరుగడలను, ధరణియు నీళయు వసించి తద్దయు మెఱయన్. 60

నీ. నీలమేఘమునందు నిలచిన క్రొక్కొఱు, మెఱపు రీతిగ సిరి యురమునందుఁ
గుడిభాగమున నీళ యెడమ భాగంబున, భూదేవి బహురత్న భూషణములు
జంగ రంచులు కుసుంబా వస్త్రములు దాల్చి, కుటిలాలకంబులు నిటలములను
లీల గఁ జాల మిలింధ పద్మముల ఎలెఁ, జలియింపఁ గన్తాతి తిలకములును
తే. గనులఁ గాటుక గంధ లేపనము లమర, వర కిరీటంబు లను విరిసరులు గదఱ
జంద్రబింబ నిభాస్యలా చక్రధరన్, గోలీచ మెఱఁగుచు సంతోష కలిత లయిరి. 61

వ. ఇవిధంబున నతి కోమల కులసీదళ చ్ఛాయ దేహకాంతి నొప్పుచు దక్షిణ
హ స్తంబున నీలోత్పలంబుఁ బూనిన భూదేవియు విద్యుల్లతా సంకాశ యై ప్ర
కాశించి కరంబునం గరంబు మెఱయు క్షేత కమలంబు ధరించిన శ్రీదేవియుఁ

గమల కర్ణికా సన్నిభ యై దీపించి వామ కరంబున శోణాంబుజంబుఁ దాల్చిన
నీళాదేవియు హరిం జేరి ఛత్ర చామరంబులు వట్టిన సుందరీ మణులు గొలుచు
చుండు సమయంబున శ్రీనివాసుండు కరుణా కటాక్ష వీక్షణుం డై బ్రహ్మేం
ద్రాదులకుఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె నప్పుడు కమలగర్భా ద్యగస్త్య వసీష్ఠ మహామును
లును సనకసనందనాది మహాయోగులును బురుహూతాది గీర్వాణులును శ్రీహ
రికిం బునః పునః ప్రణామంబు లొనర్చి పులకాంకితశరీరు లై సంపూర్ణానందం
బున గద్గద కంఠు లై బాష్పపూరి తాక్షు లై కరంబులు మొగిల్చి యిట్లు
నుతించిరి.

62

దండకము.—శ్రీమత్పరాకాశ శేషచలాధీశ మంగాముఖోల్లాస మానీంద్ర హృ
ద్దేహ శృంగార సద్భక్త మందార మాధుర్య వాగ్వాసిత మాయాగుణాతీత
సర్వార్థ నిర్లేత సన్తోష సంధాత శ్రీభూమి నీళా సమే తాంబుజాతాక్ష పాతిన
కూర్మామితక్రోడ రూపా నృకంతీరవా వామనా రామ రామా మహానీరహస్తా
యశోదార్భకా బుద్ధకల్పి ప్రభావోజ్వలాకార కాలానురూప ప్రకారాద్భుతా
నంత లీలావతారా నిరాకార వేదాంత సారాబ్ధి గంభీర హేమాద్రిధీరా పకా
రాకరా పాదసంసారదూరా చిదాకార కారుణ్యపూ రాగమాగణ్యపుణ్యాను
గుణ్యా సదాక్షిణ్య హైరణ్య నేత్రాది దైత్యేశ్వరారణ్య దావానల జ్వాల దే
వేంద్ర ముఖ్యామరక్తేణి పాలా సుశీలా సువర్ణా భచేలా రమాలోల విశ్వాది
మూలా మహాయోగి జాలాత్త కంజాత రోలంబ బింబాధరా కంబుకంఠా నిరా
లంబ గోవింద నందాత్తజా గోప బృందావనా దివ్యబృందాటవీవాస కందర్ప
సౌందర్య మంద స్థితాజ్ఞోపమానా సదానంద చిత్తా ముకుందా గదా శంఖ చ
క్రా ద్యనేకాయుధా ఘోరనక్రాంతకా దీనమాతంగసంరక్షకా ఖండచండప్ర
తాపా, లసత్కుండలాలంకృతాజాండభాండోదరా నంతకాంతస్వరూపాఘని
రేఖ నిర్వాణమార్గప్రదీపా రణోద్దామలోకాభిరామా ఘనశ్యామ సంపూర్ణకా
మా మహాశత్రుభీమా జితశ్మార్య భామా మునిస్తోమ దేవోత్తమా ధేవతా సా
ర్యభామా సదామిమ్ము నేవించు ముష్టెల్ల రక్షించు మీశా సుఖావాస శ్రీమ స్సృ
సింహా నమస్తే నమస్తే నమః.

63

వ. అని యిచ్చిధంబున నుతించి మొగ్గు లిడుచున్న బ్రహ్మేంద్రాదులం గరుణించి
శ్రీహరి యిట్లనియె.

64

ఆ. వనజగర్భ నీవు వచ్చిన పని యేమి, డ్కలుపు మనిన బ్రహ్మ దేవుఁ డెలమి
మది సెనంగఁ గనుల మధునూదనుని జూచి, యిట్లు లనియె మోద మినుమడింప.
సీ. దేవదేవ పరాత్త దీనరక్షక విన్నవించెద మనవి యాలించి వినవె
నసుధ నిప్పుడు దశ వదనుండు తప మాచరించి గర్వోన్నతి మించినాఁడు

సుర యత్ కిన్నర గరుడ గంధర్వ ప్రముఖులచే మడియని ముఖ్యవరము
లడిగ లేదన కూర కా పరంబులు వాని, కిచ్చితి నందున హెచ్చి వాడు
తేలింకలో నుండి నుంటైన శంకలేక, భటులఁ బురికొల్పి శ్రీగిరి ప్రాంతదేశ
ములఁ జరించుచు మునిసాధువులకుహింస, చేయుచున్నాడువాడునశించుపోడు.

అ. వరము లడుగువేళ నాడు మానవునిచే, మడియ కుండువరము నడుగ లేచు
గానవాని కంత కాలంబు వచ్చిన, తఱిని ద్రుంచు నరుడ తథ్యమనుచు. 67

క. సరసిజగర్భుడు వల్కిన, హరి దరహాసి తాస్యఁ డగుచు నప్పు డగస్త్యుం
గరుణం గనుఁగొని హాసీ, శ్వర నీ విపు డిచటి కేల వచ్చితి వనఁగఁ. 68

ఉ. అప్పు డగస్త్య మాని గమ లాత్ముని సన్నతి చేసి యిట్లనెఁ
ముప్పిరిఁ గొన్న గర్వమున మార్పు దశాస్యఁడు మర్త్య కోటులం
బెప్పునఁ ద్రుంచుఁ గాన జన దీనదశం గనలేక తత్క్రమం
బిప్పుడు మీకుఁ జెప్పఁ దగు హేతువు గల్గఁగ వచ్చి తీశ్వరా. 69

అ. రావణాఖ్యుఁ ద్రుంచి ప్రజలను రక్షించి, మమ్ముఁ గావు మంచు మాని పరుఁడు
విన్నవీంప నగుచు విని యట్లు సనకాది, యోగి పరులఁ జూచి శ్రీ గురుండు. 70

అ. అదియొగు లగుచు నానందమున నుండు, వారు మీరు కోరి వచ్చినట్టి
హేతు వేమె తెల్పుఁ డిపు డన్న సనకాది, యోగు లిట్టులనిరి యో మహాత్త. 71

క. అంతర్య జ్ఞానాత్ముల, సంతతమును జూచుచున్న స ద్విగ్రహమున్
వింతగఁ గర్తాత్ములఁ గను, భ్రాంతిని వచ్చితిమి మేము ప్రవిమల హృదయా. 72

చ. అని సనకాది యోగివరు లాత్త రహస్య విచార లక్షణం
బెనసిన యోగ మార్గ రతి హెచ్చిన సూక్తుల విన్నవింపఁగా
విని ముద మొంది నవ్వుచును విష్ణుని జిష్ణుని జూచి నీవు వ
చ్చిన పని యేమి మా కిపుడ చెప్పు మటన్న సురేంద్రుఁ డిట్లనెఁ. 73

సీ. యజ్ఞేశ యజ్ఞాంగ యజ్ఞ భావనయజ్ఞ, కర్తృఫలప్రద నిర్వలాత్త
మాధవ మాపితామహాడు నగస్త్యుండు, మనవిచేసివీరితి ననిశ మవని
యందు రావణుండు దురాత్మకుఁ డై మమ్ము, బాధించు శ్రీనగ ప్రాంతములను
మీని మనుష్యాదుల మార్పుఁ డై వేధించు, వాని మర్దింప నెవ్వఁడు లేడు
తే. దేవ రయమున వాని మర్దించి ఘక్తుల, జనుల మానుల మమ్ము రక్షణము నేయు
శక్తి యుక్తులు మీయందుఁ జాల గలవు, గానహే మెల్ల దుగ్ధసాగరమునందు. 74

అ. మిమ్ము వెదకి చూచి మీ రందు లేమికి, బీసినగిరులయందు వెదకి మూడు
లోకములను మఱియు వై కుంఠమునఁ జూచి, కట్టకడకు నిటకుఁ బట్టువట్టి. 75

క. మీ పాదములను బడితిమి, తాపము నెడె వచ్చితిమి ముదంబున ధర నా
బాపాత్ముఁ డైన రావణు, నేపగిదిం జంపి మమ్ము నేలు ముకుండా. 76

వ. అని యనేక విధంబుల నుతింప న క్క-మలాక్షుం డాబ్రహ్మాది దేవతలం జూచి
నగుచు నిట్లనియె. 77

చ. జలజజ ముఖ్యులార మిము సత్కృప మీఱఁగ నేన గాచెదన్
ఖలుఁ డగు రావణాసురుని ఖడ్గముపాలును జేయుదేను మీ
రలరఁ గ నబ్ధి దాఁటి భయ మందకుఁ డింక సుఖంబు నుండుఁ డం
చెలమిని బల్కుచుండ శివుఁ డేగి నుతించి నయోత్తులారఁగన్. 78

సీ. మర్త్యలోకమునకు మనుజాశనుల వేధ, దప్పింప శేష భూధరమునందు
నిలిచి మానవులకు నీవు ప్రత్యక్ష మై, యుండ రాక్షసులు రాకుండు రిటుకు
నవల నెప్పుడు నిన్ను నందఱు సేవించు, చుంచురు నిర్భయ మొంది యిచటఁ
బాసఁగ నీ కీ గిరి భూలోక వైకుంఠ, మగుచుండు నేను బాఱక వసింతుఁ

ల. గాన నాకుఁ దగిన తానకం బొండిందు, జూపు మిర్వరమును సురగణంబు
పొగడ నుంద మంచు నగజేతుఁ డనఁ గ నా, చక్రి నగుచు ననియె శంకరునకు.

ఉ. ఓపరమేశ నీ విచట నుండుట నిష్ట మెసంగ నాకు నీ
వీ పరమాద్రిక్రింద వసియించుము తీర్థము డగ్గఱం దగల
బ్రాపునఁ జేరి మానవులు భక్తి నినుం గొనియాడు చుండు నీ
వీ పని సేయు లెంతయు మహితలమందు నెసంగుఁ గీర్తియున్. 80

వ. అని పల్కుటంజేసి యా యమాకొంతుండు సంతసించినవాడయ్యె నంత. 81

క. హరి హరు లీ భూతలమున, నిరవుగ నుండుటకు నజ సుకేంద్రాదిమునుల్
పరమానందము నొందిరి, హరి యంతట దశరథేంద్రు నటు గని యనియెన్. 82

ల. దశరథేశ నీవు తాపసులం గూడి, యిటకు వచ్చినట్టి హేతు వేమి
చెలుపు మనిన భక్తి దీప్తింపఁ గాఁ గోస, లేశ్వరుండు శ్రీ రమేశుఁ జూచి. 83

వ. కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లు వినుతించె. 84

తే. విశ్వకారణ విశ్వాత్త విశ్వరూప, సంతతానంద విగ్రహ చక్రపాణి
మిమ్ము జూడంగ మది నెంచి మీ కటాక్ష, మిపుడు గామించి వచ్చితి మిందిరేశ.

ల. ఎవరికొఱకుఁ బద్మజేంద్రప్రముఖులు, తప మొనర్తు రెవరి ధన్యనూత్తు
రెపుడు వినఁ దలంతు రెవరి ప్రత్యక్షంబుఁ, గోణుచూర్చు రట్టి గురుండ వీవ. 86

ల. నాశ రహితమై యనాది ప్రకాశమై, బట్టబయలనుండు పరమపదము
మానివాసమయ్యె గాన మీ సర్వోన్నత, తత్వ మెఱిగి వొగడఁ దరమె డేవ. 87

→ దశరథమహారాజ శ్రీస్వామిని స్తుతించుట. ←

సీ. దేవదేవ పరాత్త దేనుండ నై యొక్క, మనవి చేసెదను నెప్పుదిగ వినుఁడు
మీ రిచ్చినటులంటి భూరి భాగ్యంబులు, గలిగి యున్నవి వంశ గౌరవంబు

నిలుపఁ గాఁ దగు పుత్రులు లేరు గావునఁ, జిత పుట్టినది నా చిత్తమునను
బుత్తహీనులకు సత్ప్రణాలోకములు లే, ఎని వేదపూనుషుం డవని బల్కెఁ
తే. దాప మొందుచు వచ్చి నే మీ పదములు, నమ్మి నేవించితిని గాన నెమ్మిమీఱ
సత్య ధర్మ పరాక్రమ శక్తిమతులు, గలుగు పుత్రుల నాకిమ్ము కమలనాభ. 88

క. అని దశరథుఁ డిమ్మెయి నన, విని మనమున సంతసించి విష్ణుం డపు డి
ట్లనియెను జన్మాంతరమున, ఘనపాప మొనర్చినావు కావున నీకుఁ. 89

తే. పుత్రులు గల్గ రైరి యో భూప యనిన, విని మనఁబున లజ్జించి వేగ ధైర్య
కలిత్తుండై శ్రీరమేశుని నెలమిఁ జూచి, యివ్విధంబున ననియె నరేంద్రుఁ డపుడు.

సీ. నలినాయకేశుణా నా పూర్వజన్మానఁ, జేసిన దురితంబు నేరియున్న
నర్మోదయంబుచే నంధకారము వాయు, నట్లు మత్మలంప చయంబు సరగ
మిముఁ జూచినప్పుడ సమసె నెఱేమి ధన్యుడ నైతి నాతప్పు లెడఁద నిడక
పుత్రుల నొసఁగి సంపూర్ణ సంతోషాత్ముఁ, జేయుము సత్కృప శ్రీనివాస
తే. యనుచు నానాధిగంబుల వినుతినేసి, పావనాంఘ్రియంగంబులం బడిన నృపుని
జూచిశ్రీచక్రకృపనిట్లు శుభదవచన, ములను బల్కెను మునులెల్ల ముదమునొంద.

సీ. దశరథేశ్వర నీకు భృశకలుషంబెల్లఁ, నొలఁగఁ జింతింపకు నెలమినుండు
బాహుబలాధ్యులఁ బరిపంథి గజయూధ, కంఠీరవంబులఁ గమలమిత్ర
తేజులు నగుచు ఛాత్రీభారము వహించి, వెలయుదు రాత్తజాతులు యశమునఁ
బొమ్ము నీపురిఁ జేరి పుత్రకామేష్టి గా,నింపు శ్రీఘంబుగ వేడ్కఁ దనర

తే. నినుకులేశ్వర నీనుతి కేను సంత, సించినాఁడను విప్రులఁ జేరి యచల
చిత్తుఁ డై యొగి నప్పని జేయు మంచుఁబలుక యా రాజవర్షుఁడు పరమభక్తి. 92

వ. దండ ప్రణామంబు లాచరించి బ్రహ్మాదులకు మ్రొక్కి వాఁ డీవన లంది నిజగురు
వసిష్ఠ సహితుఁ డై పురంబు నేరి పుత్రకామేష్టి నేయుచుండె. 93

ఆ. అంత బ్రహ్మదేవుఁ డా హరికిని మ్రొక్కి, చక్రి! యేను మిమ్ము సరవి నొక్క
విషయ మడుగఁ దలఁతు వేడ్క నానతి యిండు, నేమనంగ వినుఁడు శ్రీమణీశ.

వ. ఈ కల్పాంతంబు వలకు నే నొందుండి మనుజులు నేయుదురాచారంబులకు య
ముండు దండించుటం జేసి వారి జనన మరణాదులకుఁ దగిన యోర్పాటు లొనర్ప
వలయు నంచులకుఁ దాము దోడ్పడి ధర్మక్షింపవలయు మతియును. 94

సీ. కలియుగంబున నింకఁ గల్గు మానవులకి దు, రాగముల్ ముష్కర్త కాదిరతులు
మలినాత్ము లల్పాయువులు లోభు లన్యాయ, పరులమూర్ఖులునయవంచకులొగి
బరధన కొంట్లు పర భార్య గమన లీ,లా వినోదలు గర్వభావ యుతులు
బ్రాహ్మణ దూషణ పరులు స్తోత్రప్రియు, లాత్మ పుత్రద్రోహు లాత్మహత్య

తే. రతులు నిద్రయ హృదయులు రాజభక్తి, విరహితులు ధర్మశాస్త్ర సద్వేదనిండ
కులుకుల ద్రోహులెంచగ గురులదూఱు, వారుమాత్సర్య కలితులు వసుధమతియు.

వ. జార చోర ప్రవర్తకులు, స్వకన్యకా విక్రయాసక్తులు, దేవతారాధనాదులకు నీయి
వ్వులు, సాధుజనుల బాధించువారలు కావున వారివారి కర్మవిధులం బరికించి ర
క్షింప వలయు ననిన నాహరి విని కుమారుం జూచి నీయివ్వుం బొక్కింత గొఱంత
నేయక యీ శేషగిరింద్రంబునందు వసియింతు వైకుంఠపురంబున నుండి సకలతీర్థం
బులకు స్వామినియై నెలయు పుష్కరిణి యీశైలమునందుండ నట్టిపాతకు లీ పు
ష్కరిణి యందు నత్యంత భక్తి గ్రుంకు లిడిరేని వారి పురార్జిత కలుష చయం
బెల్ల నశింపజె. వారి యభీష్టంబులు పరిపూర్ణంబు లగుచుండు ననినఁ జక్రిం జూచి
యజుం డి ట్లనియె.

97

క. దనుజులు భూలోకంబున, ననుపమ గర్వంబు మించి యటవుల గిరులం
దున నిల్చి బాధ పెట్టెద, రనఘాతద్బాధ మాన్పు మలజనములకుఁ.

98

తే. అనిన నాచక్రపాణి నయంబు మెఱయఁ, జక్రమును జూచి యిట్లనెఁ జక్రరాజ
వివిధ సాధనములతోడ వేగధాత్రి, కేగి రాక్షసులను ద్రుంచు మిపుడ కడఁగి.

99

నీ. ఆన విని యాచక్ర మబ్జాత్మనకు మ్రొక్కి, కుముదాది వీరులఁ గూడి వెడలి
ప్రళయ కాలాభీల భాను బింబము రీతి, సరభసంబునఁబోయి సకలదుర్గ
దిగ్దేశములనుండు జేవకంటకులపైఁ, గవిసి పోరాడి యాగ్రహము పెంచి
చంపి దేశములకు శస్త్రము గావించి, శీఘ్రము కంఠాత్మఁ జెంతఁ జేరి

తే. మ్రొక్కి యోస్వామి దశకంఠఁ ద్రుంచి వాని

బలము నేల్వాలు గావించి వచ్చి తనినఁ

జక్రముం జేతఁ బూని యా జలజభవుని

జూచి యిట్లనె సంతోష చూడ్కి నపుడు.

100

అ. అజాడ నీవు చెప్పినట్లు చక్రం బేగి, యమర రిపుల నెల్ల నవని ద్రుల్ల

నేసి వచ్చె నీవు పో సుఖంబుగ మనం, బుననొకింత చింతఁ బొంద కనఁగ.

101

వ. విరించి యూరక నిలచియుండుటం జూచి చక్రి యిట్లనియె.

102

క. వనజాసన నేఁ బొమ్మన, విని యూరక యుండ నేల వివరింపుము నీ

మనమునఁ గల వాంఛను నే, యనినం బంకజ భవుండు హరి కి ట్లనియెఁ.

103

నీ. దేవ మీరును రమా దేవినా విన్నప, మాలకింపఁగవలె నదియు వినుడు

వేంకటగిరిమీఁద విఖ్యాతినుండు మీ, కున్నత మైన రథోత్సవంబు

నేయింపవలె నది చిత్తగింపుఁ డటంచు, విన్నవించంగ నా వెన్నుఁడలరి

యట్లుల నేయు మటంచుఁ జెప్పఁ గ నజం, డంతమానుల నమరాది దేవ

- తె. బృందములఁ గూడి యపు గిరింద్రమందు, విశ్వకర్మను రావించి వివిధ చిత్ర
వీధులం దేజరిల్లఁగ వేడ్కఁబురము, సరవి నిర్మింపు మనఁగ నాశ్చర్య మొంది.
చ. తీనఘండు విశ్వకర్మ విపులాద్భుత చిత్ర విచిత్ర రీతులక
దెనుపుగఁ దప్త హేమ పుటభేదనముల్ రచియించి పిమ్మటక
ఘనతర మేరుతుల్యముగఁ గాంచనరత్నరథంబు దీర్చి యి
చ్చినఁ గని పద్మజండు నిజ చిత్తమునందు ముదంబు నొందుచుక. 105
- క. ఘనుడగు విఖనసుండను మునిఁ గనుఁగొని వైఖానస ప్రకార సమాత్రం
బును విడక తగిన లగ్నం, బును గనుమని సంతసంబు పొంపిరిపోవక. 106

→= బ్రహ్మాత్మవము. =←.

- సీ. అజఁ డపు ఎల్క నాయనఘండౌ నిఖనస, ముని యిట్టు లనియె నో వనజభవుడ
వినుము కన్యారాశి నినుఁ డుండు మాసానఁ, జిత్రతారాన సుచితముగాను
కాస్త్ర సమతముగ శస్త్రముగాన నా, రోహణాదులు చేసి యాధి మెఱయ
నుత్తరాషాఢ రథోత్సవం బొనరించి, రహిఁ దీర్థవారి నా శ్రవణమందుఁ
తే. జేయు టుచితంబనఁగ నుర జ్యేష్ఠఁ డంత, సకల దేశాధి పతులను సంతసముగ
నుత్సవముఁ జూడ రావించి యుత్కృటమగు, వేడుకలుమించఁజేయించువేళనటకు.
ప. ద్రవిడ కర్ణాట కురు కుకుర కేరళ కేకయ కోసల మగధ మాళవ కూరనేన చోళ
నేపాళ మళయాళ బంగాళ పాండ్య పాంచాల కొంకణ టెంకణ విదర్భ సౌరాష్ట్ర
శక సావీర యుగంధ రాంధ్ర విదేహ మత్స్య పులింద చేది త్రిగర్త సింధు సింహల
లాట కాంభోజ కాశ్మీర మహారాష్ట్ర దేశాధీశ్వరులు పరిజనంబులతోడను, బంధు
మిత్రకళిత్ర పుత్ర సహితాశేతంబుగ గోవిందేశతినామంబులు ప్తరించుచు నవ్వేంక
టాచ లాలోహణంబు చేసి శ్రీపుష్కరిణియందు సభక్తి స్వామితులై స్నానం బొనర్చి
శుచివస్త్రధారులై, శ్రీవరాహ స్వామి నీక్షించి పరమావధం మొదప వినుతించి నమ
స్కరించి కాన్క లర్పించి శ్రీనివాసుని మందిరంబున కేతెంచి యనేకవిధంబులం
బొగడుచు దండప్రణామంబు లాచరించి వివిధవస్త్ర భూషణ ఫలపుష్ప తాంబూ
లము లర్పించి ధన్యుల మైతి మని సంతసించు నెడ నజుండు విష్వక్సేనుం బిలిచి
యిట్లనియె. 108
- క. విను సేనాధిప మజ్జన, కునకు మహ్మాత్మవము లిచటఁ గొనియాడఁగ నె
మృతమున సమకూర్చఁగ వే, జను మందల మెక్కి యనఁగ సంతసమారక. 109
- సీ. ఆపుడు సేనాపతి హరి కజానకు మ్రొక్కి, యందలంబెక్కి సానందుఁ డగుచుఁ
దన పరివారంబు లను గూడి వీధుల,యందుఁ జరించుచు నందఱకును
దగు పను ల్నియమించి ధాత చెంతకు వచ్చి, యంజలి గొనించి యచటఁ జేయఁ
దగు పను లేనియింపఁ దా నాద్యుడై యుండె, నా విఖనసుండు దా సంతవేడ్క

తే. ననఘ మంత్రాల చేతఁ బుణ్యాహవాచ, నంబు గావించి వరశరావంబు లందుఁ
బాలికలనిడి ధాన్యాదు లోలివైచి, యొప్పునాగమ విహిత మంత్రోక్తముగను. 116
వ. హస్తయుంగు నంకురార్పణంబును, నైవేద్యాదికృత్యంబులు నెఱవేర్చి, యమృత
నాఁ డుదయంబునఁ బుణ్యాహవాచన వాస్తుహోమ గరుడప్రతిష్ఠా గరుడహోమ
భేరి తాళ తాడనకంఠ ధారణార్చక బహుమానాది కృత్యంబు లొనరించి
మఱియును. 111

నీ. హరికి భూమికి నీళ కభికన్యకు నూత, నాంబరాభరణంబు లర్పణములు
చేసి శృంగారము లేపిసిహాటకరత్న, దీధితు లొప్పిన తిరుచయందు
వేంచేపు నేయించి వివిధమంగళవాద్య, ములు భూనభోంతరంబుల నెసంగ
మోయుచు నుండఁ గ ముందఱ దిగ్బలి, తగఁ జల్లుచుండఁగ ధ్వజపటంబు
తే. ప్రబల చక్రము సేనాధిపతియు నడువ, మునులు సనకాదియోగులు మొనసి పొగడ
ఛత్ర చామరములఁ బూని సకల దేవ, గణములు స్తోత్ర వీధులఁ గడు ముదమున.
నీ. ఆఖిల నైభవములు నానంద నిలయంబు, నకుఁ బ్రదక్షిణముగ నలినభవుఁడు
శ్రీహరి వేంచేపుఁ జేయించి కొనిరాగ, విఖనసుండటుశాస్త్ర విహితముగను
వారక వేడ్క ధ్వజాహోహణము చిత్త, యందొనరిచి రాత్రి యందుఁ బరఁగ
నావాహన మొనర్చి యానాటఁ గోలె దీక్షను దగి యగ్నిని దనర నునిచి
తే. సకల దైవత్య సార మాత్మికము అనఁగఁ
దగిన హోమము లొనరించి తక్కు కపుడు

నిత్యహోమంబులం జేసి నెమ్మిమిఱఁ
జక్రమును వాద్యములతోనె వక్ర మలర.

118

వ. దిగ్బలులతో వేంచేపు చేయించి రథము వెంట శేషవాహనంబు మీఁద శ్రీనివా
సుని నాసీనుం జేసి విమానంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ ననేక సేవకులతో నుత్సవం
బొనరించి యజుండు హరిని స్వస్థానంబునకుఁ బేర్చి యనంతరంబు నవకలశపాల
కౌరాధన నైవేద్య హోమచక్ర బలి ప్రముఖ నిత్య కృత్యంబులు నిర్వర్తించి
యలఘు శేషవాహనోత్సవంబు గావించిన మరునాఁ డుదయంబున లఘుశేషవా
హ నోత్సవంబును, దద్రాత్రి హంస వాహనోత్సవంబును, మూడవ దినం బుద
యంబున, సర్వభూపాలకోత్సవంబును, దద్రాత్రి కల్పవృక్షోత్సవంబును, దస్త
ఱునాఁడు మోహినీవేషధరుం డైనహరికి నాందోలికోత్సవంబు నాఱవదినం బుద
యమున హనుమద్వాహనసంచా రోత్సవంబును, దత్తాయంకాలము వసంతో
త్సవానంతము సప్తమ దినోదయంబున మార్యప్రభోత్సవంబును, దద్రాత్రిచంద్ర
ప్రభోత్సవంబును, నెనిమిదవదినంబున షోడశమహానాది విహిత కృత్యంబులు
నడపి మఱియును. 114

- సీ. ఘనతరోన్నతముగఁ గనకాద్రిశుల్యమై, రంగునిగ్గులనొప్పు రథమునందు
నెలవుగ శ్రీభూమి నీశలతోఁ గూడ, హరి నుంచి బ్రహ్మను లలఘురథము
సాగించుచుండఁగ సకలదిక్పాలకుల్, గరుడ గంధర్వ కిన్నరగణములు
సిద్ధ విద్యాధరుల్ నేవింప వేదముం, దుభులు మ్రోయఁగ మహద్భుతము దనరఁ
తే. బారిజాతసుమంబు లా బ్రహ్మరథము, పైన రంభాదులటఁజల్లి పాడియాడి
కనులఁబండువఁగాఁజూడఁగా ధరిత్రి, యందుఁగల మానవులు వేంకటాద్రిమీఁద.
- సీ. ధీరయుతుల్ వాసుదేవుని విజ్ఞాన, సురుచిరభక్తులఁ జూడఁగాను
నుపనిషత్తులు చెప్పు చొగి స్మార్తు లాహరిం, జిత్స్వరూపమును లక్షింపఁగాను
మొనరి వైష్ణవకోటి గని భక్తి బాడుచుఁ, బరవశత్వము మీరఁ బరగఁగాను
తత్వవాదులును భేదశృతిసార మీ, దేవతోత్తముడని తెలియఁగాను
- తే. జెలఁగి హరికీర్తనలు కవు లైప్పఁగాను, పండితులు విని శ్లాఘించు చుండఁగాను
బ్రాహ్మణశ్రీులు పాటలు పాడి హరికి, నెయ్యమున మంగళారతు లియ్యగాను.
- సీ. పరమభాగవతులు భక్తిమై బాడుచు, నుప్పొంగి యాడుచు నుండఁగాను
గరములు ద్రిప్పి భోగశ్రీలు ముందఱ, జతలుగ నృత్యము ల్గులుపఁగాను
గ్రమముగ వంది మాగధ నూతబృందము, ల్పురుషోత్తమునీర్తిఁ బొగడఁగాను
శిరములఁ గలశము లేర్చి కొందఱు భక్తు, లొక్కడఁ బ్రేంఖణ ల్లోక్కుఁగాను
- తే. మొనసి కొందఱు గోవింద యనుచు భక్తి, పరవశత్వముచే మించి పలుకఁగాను
రథముపై నత్తుతల ననురాగయుక్తి, సతులు మేడలపై నుండి చల్లఁగాను. 117
- వ. ఇట్లనేకు లనేకవిధంబులుగ వినోదించుచు వినుతించుచు భక్తి మెఱయింపుచుండఁ
గఁ గనక కమల సుగంధ పుష్ప మాక్తిక హారంబులం దులయాగుచు మేరు సమా
నంబగు తే రానంద నిలయంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ వచ్చి యథాస్థానమునందు
నిలిచె, నంత శ్రీవేంకటాద్రిశుండు భూ నీశా సమేతంబుగ రథంబు డిగ్గి బ్రహ్మ
రుద్రాదులతోడఁ గల్యాణమంటపంబునందుఁ బ్రవేశించి నిత్యహోమాది కృత్యంబు
లొనర్చి సకల దేవగణంబులచేతఁ బూజితుం డై ధ్వజాశోహణంబు మొదలు
కొని యారగించినరీతి నానావిధ భక్త్య భోజ్యంబులం బరితృప్తి నొందినవాఁ
డయ్యె. అంత బ్రహ్మనులు నారగించి పరితృప్తి నొంది హరిని యుచ్చైశ్చర్యంబున
నుంచి విమానప్రదక్షిణంబు నేయించి కల్యాణమంటపంబున నునిచి వేడ్కల శిల
రించి యథాస్థానంబున నుంచి చూర్ణాభిషేకంబు నేర్పించి క్రమమూఁ జక్రతా
శ్చారును హరిని శ్రీ భూమి నీశలను దిరుచయించు విమానప్రదక్షిణంబుగ స్వామి
పుష్కరిణీతీరంబున వేంచేపు నేయించి వరాహస్వామి ముందట మంటపంబున
నునిచి పంచామృతస్నానాది తిరుమంజనంబును జక్రస్థాన నైవేద్య క్రమంబుల

నాచరించి బ్రహ్మదు లవభృథస్నానంబులు నేసి రప్పుడు హరి వారలం జూచి
కరం బెత్తి యిట్లనియె.

118

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాది దిక్పాలకు లందఱు, నామాట వినుఁడు నిర్ణయముగాను
శ్రవణోడునందుఁ జక్రంబుతోఁ గూడ నా, స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను
సల్పవారలు పూర్వజన్మంబులను జేయు, పాపంబులను బాసి భాగ్యవంతు
లై యిహ పరముల యందు సుఖింతురు, నామాట నిజముగ నమ్మఁ డనిన
తే. శంకరుం డజ్ఞఁ డియ్యది సత్యమందుఁ, బల్కి రటుమీఁద సకల వై భవము లెసఁగ
శ్రీనివాసుఁడు కోవెలఁ జెంది యచటఁ, బొసఁగఁ గల్యాణమంటపంబును నసించె.

ప. మఱియు విఖనసప్రముఖులు ప్రమానయాగ నిత్యకృత్యంబు లొనరించి పత్ని సమే
తంబు గ శ్రీపతిని విమాన ప్రదక్షిణంబు నేయించి క్రమము నిజస్థానంబునం దుంచి
బ్రహ్మాది దిగ్దేవతా బలియు నుద్వాసనంబును ధ్వజాకోహణంబు నంకురాక్షతా
కోపణంబును సంపూర్ణహోమంబును గలశోద్వాసనంబును శ్రీస్వామియందుఁ
బ్రధానకలకావాహనంబును గావించి రప్పుడు, శ్రీనివాసుండు విఖనసునకు బహు
మానం బొసంగి కనకరత్న మయం బగు సభామంటపంబునందు శ్రీ భూ నీళా
సమేతంబుగ సకల దివ్యభూషణ కనకాంబర గంధోపేతకుసుమదామాలంకృతుఁ
డై బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర ముని యోగీశ్వరప్రముఖులును సకలదేశాధీశ్వరు లైన రాజా
లును పరివేష్టించి కొలువ సకల వై భవంబు లంగీకరించుచుఁ గరదీపికా సహస్రం
బులు ప్రకాశింప మేమనింహసనాసీనుం డై కొలువుండి బ్రహ్మను జూచి సంత
సంబు నొనరియె.

120

క. కమలజ నీసంకల్పము, క్రమముగ ఫలియించె మోద కలితుండ నైతిన్
సుమహితముగ నీయత్సవ, మమరఁగ బ్రహ్మాత్సవాఖ్య మవవి న్వేలయున్.

121

చ. సిరమతితోడ నీ విచటఁ జేసినయట్టి రథోత్సవంబు భా
స్వరమగు భక్తి నిచ్చటికి వచ్చుచుఁ జూచుచు నుండువారు దు
స్తర భవఘోర వారినిధి దాటి సుఖింతురు వారి నెల్ల నేఁ
గరుణను బ్రోచుచుండుదును గంజభవా యిది నమ్మ నీమదిన్.

122

శా. నారూపంబు వనంబునం దలఁచుచు న్నానామము ల్బాడుచున్
వేరే చింతలు లేక నాయెడఁ గడ్డు నివృత్తాప్యసము న్నిల్పుచున్
శ్రీరమ్యం బగుభక్తిఁ జేసి నను నర్చింపంగ శాస్త్రోక్తిచే
నారూఢిం దగు పూజ నేయుజఘలం దాసక్తి నే నుండెదన్.

123

సీ. వారి యాపద లెల్ల వారించి ప్రియముగ, వారు కోరినయట్లు వరము లిత్తు
ధనవస్తుసంతాన ధాన్యరత్నాదుల, ననుమతుభోగభాగ్యముల నిత్తు

నాయందు ననిశంబుఁ బాయని భక్తులౌ, జనులకుఁ దోడ్పడి గనుచు నుండు
నెంతనమ్మినవారి కంతఫలం బిత్తు, నమ్మనివారికి నెమ్మి నొసఁగ

లే. నీనిశమును నన్ను మది నిల్పి యాడుజనుల, కిత్తు మోక్షంబు మఱి యెవరేని యిందు
నఖిలదానంబు లతిభక్తి నరసి పేద, వాండ్ర కిచ్చినచో వారి వఱలఁ గాతు. 124

వ. అనిపల్కి రుద్రేంద్రాదులం జూచి యిట్లనియె.

125

సీ. ఆరయఁ గన్యారాశి కరుక్కుండు వచ్చిన, యదనుశ్రీయుత్సవం బాచరింప
వలయు మీ రెల్లరు పెచ్చి వేడుకమీఱఁ, బ్రతివత్సరంబును బాగుమెఱయు
నని రాజాలంజూచి యవనీశులార! మీ, రేడాదికొకసారి యిచటఁజేరి
బంధుమిత్రులతోడ వైభవంబులతోడ, నేవల నొనరించి చిత్తవృత్తి

తే. దార్ధ్యముగ మీకుఁ గల్గిన ధనమునందు, వాలుగవపాలు గొనితెచ్చి నాకునొసఁగి
వేడుకలు నేయుచుండుండు విభవమొంద, నిరతమును మీ రటంచును నెమ్మిబల్కి.

వ. అనీ యిట్లు చాతుర్వర్ణ్యములవారికిం దగిన ధర్మంబు లుపదేశించి వస్త్రభూష
ణాదులు సన్నిధానంబున నుండి పారితోషికంబు లిప్పించి స్వస్థలంబులకుఁ బో
నియమించిన వారింద తాహరిచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవ్వేంకటా
చలంబు డిగి తమ నెలవులకుం జనిరి. అనంతరం బాబ్రహ్మాదిదేవతలం జూచి శ్రీహరి
పెండియు నిట్లనియె.

127

సీ. బ్రహ్మనులార! నా పల్కులు మఱిగొన్ని, యాలకింపుండు వేంకటాద్రియందు
ధరణీసురులకన్న దానంబుచేసిన, నేఁ దృప్తిఁ బొంది మన్నింతు వారి
నదిగాక సకల విద్యాదానములు చేయు, వారును మఱి వారివంశజులును
వారివంశజులును వారివంశజులును, బుణ్యలోకంబును బోధించుండ్రు

తే. తులసివనములు నిర్మించి తోడరి తద్ద, శముల నాకర్పణమునేయ లలితసౌఖ్య
పదవి నిచ్చెద మఱియు సద్భక్తిఁ దులసి, నెలమి బృందావనమునందు నిడినజనుల.

వ. కరుణంజూచి స్వర్గసామ్రాజ్య మిత్తు నిదియునుంగాక ప్రతిదినంబున భక్తిమైషడ్ర
సోపేతాన్నంబు యథోచితంబుగ నాకు సమర్పించినవారికి కాశ్యపైశ్వర్యంబు
నొసంగుదు నని యనేకప్రకారంబులఁ గర్తజ్ఞానభక్తి ధర్మనూత్తంబులు బ్రహ్మనుల
కానతిచ్చి బ్రహ్మకు వేఱుగ నిట్లనియె.

129

సీ. జలజసంభవ! నీవు సత్యలోకము వాసి, నాకోట కిచటవిన్నాళ్లు నిలిచి
బ్రహ్మోత్సవాఖ్యచేఁ బ్రబలు మహోత్సవం, శిచటఁ జేయించితి విందువల
వనధిజా భూనీశులును నేను సంతోష, భరితుల మైతిమి ఫణినగమున
నిలిచియుండెద మింక నీకు వరంబు లే, మిత్తు నన్నును భారతీకుఁ డనియె

తే. జనక నను మున్న మన్నించి సద్వరంబు

లిచ్చియున్నారు నా కిపు డేమిగొడువ

యికఁ దిరోధాన మొందక యిచట నెపుడు

నిలిచి యుండుఁడు నెలమిగ జలజనయన.

180

క. నరకములం బడనీయక, నరులను మీచరణ రక్షణము చేసినదే

వర మింతకన్న వేటొక, వరమేలా నాకుఁ దండ్రీ వరద ముకుందా.

181

సీ. అన విని హరి యిట్లు లనియె నీమాట స, మృతమ నా కింకొకమతము గలదు

విను మది నాయందు విశ్వసించుచు భక్తి, సల్పుచు నున్నట్టి సాధువులను

బాధించువారు మద్బాహుసమానులై, యెసఁగిన వారికి నెగ్గుచేతు

న న్నెని రేమి యన్నను నే సహింతును, భక్తుల నన్న నోపను జగాన

తే. జయఁడు విజయుండు సనకాది సంయములకు, మించి చేసిన యపకృతి కొంచెమేని

గొప్ప యై వారలను నేలఁ గూల్చినట్టి, సరణి నే నన్నమాటకు సాక్షిగాఁ.

182

ఉ. భాగవతాపచార మతిపాపము గావున నట్టిద్రోహముక

లోఁగక చేయువాని యమలోకమునం బడద్రోతు వాని నే

నేగతి బ్రోతు నింక మఱి యెన్నియఘంబులఁ జేసెచ్చి నీ

వేగతి యంచు నన్ని చట వేడినదీనుని గాతుఁ బద్యజా.

183

క. పరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదూషకులను నమ్మివారిం

బరమాపదలకుఁ ద్రోసిన, నరకంబులఁ ద్రోతుఁ గాని నయపద మియ్యక.

184

సీ. అతిశయదంభ దర్పాద్యభిమాన దు,రాచార ఘోరదురాగ్రహముల

నలరుచుండెడు మర్త్య లాసురాంశజులు గా,వునసురాంశజులైన జనులనెల్ల

బాధింతు రట్టిపాపాత్ముల శిక్షింతు, దుష్టుల మర్దింతు శిష్టజనుల

రక్షించుకొని కీధరాధరమున నుండు, నిక నీవుపోయి యింపెసఁగ సత్య

తే. లోకమున కేగు నిన్నెప్పు శ్రీకరముగ, బ్రోచుచుండెద సకలముఁ బొందుగాను

సృష్టిసేయుచు నుండుము దృష్టివిడక, 'యనుచుఁ బల్కుచు శత్రుని కనియ్యె నిట్లు.

ఉ. పాకవిరోధి! నీవు సురవర్యులఁ గూర్మిగఁ గూడి వేడ్కతో

నాకముచేరి యచ్చటఁ ఘనం బగుబాహుబలంబు పెంచి ము

ల్లోకము లేలు చైత్యులకు లోగి చరింపకు మింక ధీరుడై

యేకలుఘంబులేక జయ మేడై నొందుచు నుండు పెప్పుడుక.

186

అ. అనుచు శ్రీనివాసుఁ డనిమిషపతి కిట్లు, లానతిచ్చి నెయ్య మలర శివుని

గాంచి మందహాస కిలతాస్యుడై చూచి, యిట్లు లనియెఁ బ్రీతి యెసఁగ నపుడు.

శా. గౌరీనాయక నామహోత్సవములం గల్పించి సానందులై
యారూఢంబుగఁ జేరి చూచితిరి నే నానందముం బొందితిన్
శ్రీరమ్యం బగువెండికొండపయి సంప్రీతిం దగఁ భక్తులఁ
గారుణ్యంబున బ్రోచుచుండు మిఁకఁ బోకందర్పవైరీ తగఁ.

138

సీ. వైకుంఠమునకంటె పరసుధాంబుధికంటె, లలి దివాకరమండలమునకంటె
ధన్యమైనట్టి శ్వేతద్వీపమునకంటె, శేషచలంబు విశేషమగుచు
పలుకును భూలోకవైకుంఠమున నేను, నిలిచితి గావున నెలమి నిటకుఁ
దూర్వున నలరెడు దురితేఘ్నయా సువ, ర్ణముఖరీతిరంబు రహిఁ జెలంగఁ

తే. బ్రబల భూలోకకైలాసరాజ మనఁగ, నలరు పుణ్యస్థలంబునం దెలమి నుంచు
మని విచించి యగస్త్యుని గని ముదంబు, దనర నిష్ఠైయి ననియె దైత్యారిపుండు.

తే. పరమపావన కుంభసంభవ మునీంద్ర, నీకుఁ దగినట్టి యెడఁ జేరి నిష్ఠమెఱయఁ
జీరతరంబుగఁ దపమెప్పుఁజేయుమనుచుఁ, జెప్పి సనకాదిమునుల పీక్షించివెల్కె.

తే. యోగివరులార మీరు విరాగమహిమ, నరసి జ్ఞానామృతము గ్రోలి పరమత్మప్తి
నొంది యిష్టావిహరులై యుండుఁ డంచు, సంతసంబందఁ బల్కె నాచక్రధరుఁడు.

ప. అనంతర మాబ్రహ్మరుద్రేంద్రాది కుంభసంభవ సనకాదుల కివ్వధంబున నానతిచ్చి
శ్రీధూనీశా సమేతంబుగ నంతర్విమానంబునందుఁ బ్రవేశించె. నావల బ్రహ్మ ము
రాళ వాహనం దెక్కి సత్యలోకంబున కేగె. నిర్గుఁ డైరావతంబు నెక్కి దివిం
బునకుం బోయె. నందిని గూర్చుండి రుద్రుండు కైలాసంబున కరిగె. నగస్త్యప్ర
ముఖులైన ముచులును సనకాదులును స్వామిపుష్కరిణికి న్నత్రైరభాగంబున నుండు
పాపవినాశత్రైరభాగంబునందుఁ గొందఱు మునులు, తపంబు లానరింప నేగిరి.
యియ్యుత్సవక్రమం దెవరేని చదివిన వీనులవనిన త్థాయురాలోగ్య భాగ్యంబులు
చేకూడు ననిచెప్పిన నూతుంజూచి శౌనకాదిమునీంద్రు లిట్లనిరి.

142

క. సుందరవిగ్రహ ఘనతర, మందరిగిరిధర సమస్త మానిహృదయై
స్థందకర వేంకటాచల, మందిర సురరాజవినుత మాయాతీతా.

143

మాలిని. సురుచిరగుణహారా శుభ్రీక్తిప్రచారా, వరజలధిగభీరా వాసవారిప్రహారా
దురితచయవిదారా దుఃఖసంసారదూరా, గురుతరగిరిరీరా క్రూరగర్వాపహాకా.

గద్యము. ఇది శ్రీతరికుండ నృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామా
త్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం దైన శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు
పరామాపురాణంబున దేవేంద్రాదులు శ్రీరాధీప్రముఖస్థలంబులయందు. మాలిని వేదకు
టయు, నారదప్రేరితులయి బ్రహ్మలోకంబున కరుగుటయు బ్రహ్మతోడ దేవేంద్రా

దులు హరిని వెదకుటకు వేంకటాచలాశోహణంబు సేయుటయు, దశరథుండు ఎసి
వృత్తులైన వేంకటాద్రికి వచ్చుటయు, బుష్కరిణీతీరంబున బ్రహ్మాదులు త
పంబు సేయుటయు, శ్రీవేంకటేశ్వరుండు విమానంబుతోడ బ్రహ్మాదులకు ప్ర
సన్నుండుటయు, స్వామిని బ్రహ్మాదులు వినుతించుటయు, బ్రహ్మాదులకు హరి
ప్రసన్నుండై భాషించుటయు, దశరథుండు హరిని స్తోత్రంబు సేయుటయు, శ్రీని
వాసుండు దశరథునకు వరమిచ్చి యయోధ్యకు బంపుటయు, బ్రహ్మాత్మన ప్ర
కౌరంబును నను కథలంగల ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీకర! నిర్జరమానివ, శీకర! సద్భక్తహృదయ శృంఖల యథవా!
రాకేందువదన! శుభకర!, ప్రాకటతఱికుండన్యవారి! పాపవిదారీ! 1
- సీ. ఓసూత మేము బ్రహ్మాత్మసప్రకమము న, త్యాశ్చర్యముగ వింటి మపుడు విష్ణు
చక్రంబు బహువోర సంఘంబులను నిగ్ర, హించె నంటివి వారి నెట్లు ద్రుంచె
నారీతి విన వేడు కైనది దెల్పునీ, వనినసూతుండు సంయములఁజూచి
మునులార వినుఁ డక్కథను వివరించెద, నాచక్రమహిమ విఖ్యాతిగాను
- తే. చక్రరాజంబు మాధవాజ్ఞను వహించి, సంతసముమీఱ రాజవేషంబు దాల్చి
యరిగి జగములు భయమంద నమితకౌర్య, మును గడంగి దిశల్కీర్తి దనర నపుడు.
- సీ. పటిమమీఱ సహస్రబాహుఁడై మకుటాది, రక్తభూషణములు రక్తవర్ణ
చేలంబులను దాల్చి కాలాగ్నిసదృశుఁడై, దంష్ట్రాకరాశవక్త్రంబు మెఱయ
వేడ్క రథంబెక్కి వివిధసాధనముల, ధరియించి వెడలి గంధర్వగణము
లలఘుముద్గరపటిసాద్యాయుధంబులు, గొని తనవెంబడి జనుచునుండఁ
- తే. గుముడుడనువాఁడు జ్వాలాముఖుండు సకల, సైన్యముల నెల్ల నడపింప సామజాశ్వ
వారములతోడ ఘనరణభేరి మొఱయ, నిఖిలవాద్యరవంబులు నింగి కెగయ. 2
- వ. ఇవ్విధంబున సంగరోన్ముఖుఁడై చక్రరాజశేఖరుండు శేషచలంబుమొదలు పూ
ర్వసమద్రవర్యతంబున నాక్రమించికొని సాధుజనులను బాధించు చోరసమా
హంబుల వెదకి వారి కుటుంబములతోడ నశేషంబుగ సంహరించి దేశబాధ నివా
ర్తించి, చక్రరాజు సాన్నిధ్యంబునకు వచ్చి తద్దేశవాసులగు సాధుజనులు వినుతించి
యిట్లనిరి:
- కీ. ఓసూత! మాధుమి కొక్కప్రభువు, లేనికతమున నయ్యయో మానవులను
జాల వేధించుచోదల జంపితివు, బ్రోచితివి మమ్ము సుఖముగఁ బూర్ణపురుష. 3
- ఎక్కడనుండియొచ్చిచటికి, మక్కువతో వచ్చి నీవు మాజీవనముల్
దక్కిందిగవుజ్ఞాత్ముడ, విక్కడ సంతసము నెగడ నెపుడుండుమయా.

- పీ. అనిపల్కునుజనుల నాదరించుమఁ జక్ర, రాజు తద్భూమికి రాజునొకని
వెదకి పట్టముఁగట్టి విప్రాదిజనులను, మించిన నెమ్మిరక్షించుమంచు
వానికి నియమించి శ్రీనివాసాదికి, మనుజులు రాఁ దగు మార్గములను
దనర నేర్పఱచి యాదారులయందు ధ, ర్మాత్ముల నుంచి మహద్భుతముగ
- తే. నచటజయభేరివేయించి యపుడువెడలి, కరుణహయములురథములు కౌల్పలములు
మొనసిగొల్వఁగవాద్యము ల్మొఱయుచుండ, శౌర్యకౌర్యధురీణుడై చక్రరాజు.
- నీ. సంతోషభరితుడై సరవిగ నందంచు, వివిధదుర్మార్గుల వెదకికొనుమఁ
బరఁగ నాగ్నేయదిగ్భాగంబునకు వచ్చి, చోరులువిన రణభేరి నచట
మొఱయించుచును మున్ను మొఱకులై పాఱుల, బాధించుచున్నట్టి పాపమతుల
వై దాడివెడలి యార్భటముసేయఁగ వారు, దైత్యాంశజులుగాన దైర్యమెసఁగ
- తే. నాయుధంబులు పూని ఘోరాట్టహాస, కలితులై నిల్చి మాంకొని కయ్యమెసఁగఁ
జేయఁగా వారిపైఁబడి వాయకుండఁ, బోరుచును రెండుబలములు ఘోరముగను.8
- న. కలసికొని కడునబ్బురంబుగఁ గొంతవడిఁ బోరాడి. 9
- క. జ్వాలాముఖముదాదులు, నాలో నెడఁ దాఁకి నట్టహాసముతోడఁ
గాలాఁతకునన్నిభులై, యాలం బొనరించి త్రుంచి రసురాంశజులఁ. 10
- క. తక్కినయాదనుజాంశజు, లక్కడఁ బడియున్నశివము లట్టుద్రొక్కచుఁ బో
నిక్కుచుఁ జని గంధర్వులఁ, గ్రక్కసపడి గొట్టి రమితగదలం దలలఁ. 11
- క. అప్పుడు గంధర్వులు గురిఁ, దప్పక శస్త్రాస్త్రములను ధరియించి యిదో
దప్పించుకొనుఁ డటంచుం, జెప్పను రిపు లడఁగునట్లు చేసిరి కడిమిఁ. 12
- ఎ. అప్పుడు హతశేషులైన వోరులు తమదొరలకుఁ దమబలంబులుపడిన నికార
క్రమంబు నుడువఁ జోరప్రభువులు సులదుర్గ వనదుర్గంబులయందుండి త్రిపురంబు
లందున్న రాక్షసబలంబుకై వడి వివిధ మాయోపాయంబులు సేయుచు విడివడి
యార్జునుఁ గరవాల శూల ముద్గర భిండివాల పరశుపట్టిస శరచాప పరిపూర్ణుడైన
సాధనంబులఁ గొని గంధర్వబలంబులపైఁ బడి యాలం బొనరించుచుండి రప్పుడు
భేరిప్రముఖ భయంకర వాద్యధూపంబులును, గంధేభిఘ్నకారంబులును, శురంగ
హేమరవంబులును, రథసేమిభీషణ శబ్దంబులును దిక్కులు పిక్కటిల్ల భూతలం
బున రక్తంబు వెల్లువలై పాఁతె. తత్సమయంబున జ్వాలాముఖుండు చక్రరాజేంద్రు
నకు జరుగుచుండు కయ్యం బెఱింగింప నాతఁ డత్యంతకోపావేశుడై త్రిపురాం
తకుండైన కాలరుద్రుంబోలె నేనూఁకరంబుల నేనూఁక కార్జుకంబులు ధరించి
తక్కిన యేనూఁకరంబులఁ జండకొండకొండంబులం గొని ప్రత్యాల్లిఘపాదుఁ
డై నిలిచి ధనుర్జ్వాహూపం బొనరించి శాస్త్రవనికరంబునందుఁ బ్రయోగింపఁ గడు

పులు చీలియు నడుగులు తెగియుఁ దలలు పగిలియుఁ, జేతులు తునిగియు నిట్లు
చిందఱవందఱ యగుటంజేసి చోరనాయకులు జడిసి పఱ తెంచి తమదుర్గంబుల
దాగి రంత.

13

ఆ. చలము లిడక యపుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డా, గ్నేయనామమొప్పు సాయకంబు
వింటఁ గూట్టివైవ విసినంబులం గాల్పు, చరిగి చోరచయము నవనిఁ బడఁగ. 14

స. కూల్చి భస్మంబు సేయం బుడమి నవ్వేడికిఁ బొగలుచుండె నంత నమితవృష్టి గుఱి
యింది యాధూతలంబును శీతలంబును గావించి ధర్మాధ్యక్షుం డనువాని నమ్రపీ
స్థలికి రాజుగఁజేసి ధర్మమార్గంబున నెల్లజనులను బరిపాలించుమని యానతి యిచ్చి
యనంతరంబున.

15

సీ. చతురంగబలములు మితిమీఱఁ గొల్వఁగ, ధీరుడై దక్షిణదిక్కు కరిగి
సేనదుర్గములయందు వారక వెదుకుచుఁ, జిక్కినచోరులఁ జక్కఁబఱచి
షచ్చుచునుండఁగ నచ్చటచ్చటఁ గల, సజ్జనులెల్లరు చక్రరాజు
నీక్షించి మాపాలి యీశ్వరుడైవచ్చి, రక్షింపఁబూనెనో కాంక్షఁజేసి.

తే. యనుచు ముదమంచుచుండఁగ నపుడు మొనసి, చాలకుం డనువాఁడు బిడాలకుండు
ననెడువాఁడు పులిండులు తనరఁజూచి, యాయుధంబులఁ బూని చక్రాధిపతిని. 16

వ. మార్కొనవచ్చి తమకుఁ దా మి ట్లనుకొనిరి.

17

సీ. ఈరీతి మన నెదిరించినశత్రుల, నదలించి నేఁ ద్రుంతు ననియె నొకఁడు
గంధేభములఁ దురంగంబులనెల్లను, మొనసి ధాత్రిని గూల్తు ననియె నొకఁడు
కొల్బలంబులఁ గూల్తు గములుగ వచ్చిన, నవనిపైఁ బడినోవ ననియె నొకఁడు
రథముపైఁ గడుగొప్ప రాజుగవచ్చెడు, ఘనుని ద్రుంచెద నేంచ కనియె నొకఁడు
తే. కరులహయముల మితిలేనికొల్బలముల, రథముపై వచ్చుమీగవానిఁ బృథుబలాన
నేనుసమయింతునొక్కడఁడ పూని లావు, మెఱయఁజేయంగవచ్చినఁ గఱుకుఁజూపి.

వ. ఇట్లు పంచమహాపాతకు లైనయంగవంగపులింద బిడాలచాలకులు ప్రచండబలం
బునఁ జక్రరాజుబలంబున కెమ రేగి హంకరించి స్ఫులింగాక్షుండును, బలాద్య
క్షుండును, జ్వాలాకేశుండును, కాలాంతకుండును, రఘుుండును, చక్రరాజేం
ద్రు నానతిరీతిఁగరవాలాద్యాయుధంబులం బూని శత్రుబలములపైఁబడి యప్పా
తకులం జూచి యిట్లనిరి.

• 19

సీ. పాపాత్తులార సద్బ్రాహ్మణోత్తములను, జెఱచి యాహారము లైలఁగ నడఁచి
బాధింపుచును గర్మపథమును విడనాడి, జీవనంబులు లేక చెఱచినట్టి
క్రూరాత్తులార మీకుం గడుమేల్కొల, మిదివఱకుండె నిం కెందు దాఁగ
దరు రండు యమలోకదారిఁ జూతురు మిమ్ము, ఖండించి కొకులు గ్రద్దలకును

తే. విరిచుపెట్టెద మావల విప్రకోటి, కమితసౌఖ్యంబు గల్గింతు మాశ విడుడు

సారెసారెకు మాకంటె శౌర్యవంతు, లెందులేరని వల్కలంగ నేలయంచు. 20

వ. అతిభీషణాకారులై యస్త్రశస్త్రంబుల నద్దురాత్తుల నొప్పించినఁ దలంగివోక
యంగవం గాదిరాక్షసులు స్ఫులింగాత్తులమీఁదఁబడి ఘోరయుద్ధంబు నలుప నా
స్ఫులింగాత్తుండు మార్కొని యంగుఁడనివానిం బరిమార్చె, బలాద్యత్తుండు
వంగుం డనువాని ద్రుంచె, బ్వాలాకేశుండు పులిండుం డనువాని జక్కాడె, కాలాం
తకుండు బిఱాలుం డనువాని నేలంగూల్చె, రణఘ్నుం డనువాఁడు చాలకుం డను
దుష్టుని వధించె, నంత వారిభటు లాహాకారంబులు నేయుచుఁ జక్రరాజబలంబునం
బడినఁ దచ్చక్రరాజజ్ఞు చేత మాయశిరుం డనువాఁడు తద్దుష్టులపై నర్ధచంద్రబాణ
ప్రయోగంబుచేసి యందఱు రెండేసిఖండంబులు గావించె నంత హతశేషులైనవారు
కొందఱు వెఱచిపూచి గుహరణ్యంబుల దాగినంజూచి చక్రరాజేంద్రుఁడు చిత్ర
బాణప్రయోగంబు నేయ దాగినకాత్రపులఁ జక్కాడివచ్చె నంత దక్షిణభూమి
నిష్కంటకంబయ్యె నంత దేవతలు చక్రరాజశీర్షంబునఁ బుష్పవర్షంబు గురియించి
యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 21

సీ. చక్రరాజోత్తమ సకలపాపాత్తుల, సమయించి యిచ్చట సాధువులను
రక్షించితివి నీపరాక్రమం బెంతయు, శేషునికైనను జెప్పఁదరమె
పరఁగ శేషాద్రికిఁ బశ్చిమోత్తరములఁ, జోరులు క్రూరులున్నార నీవు
వారల సమయించి వసుధామరాదిస, జనులను రక్షించు చక్రరాజ

తే. యనుచుఁ బ్రార్థించి దేవత లగిరి రట్లు, చక్ర మచ్చోట శత్రుశేషంబు లేక
యంతమొందింపఁ గాఁజూచి సంతసించి, బ్రాహ్మణులువచ్చియొచక్రరాజఁగాంచి.

సీ. వినుతించి వల్క్రి విమలాత్మ యీదేశ, మందు ధర్మాత్తుఁ డైనట్టిరాజు
గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు, బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మణులను
నీవు మాపాలిటిదేవుడవై వచ్చి, సకలకూరాత్తుల సమయఁజేసి
మమ్ముఁ గాపాడితి విమ్మహిఁ బాలింపఁ, దగినట్టిరాజును దనర నిలుపు

తే. మనుచు వారెల్లఁ బ్రార్థింప నపుడు చక్ర, రాజ తద్ధాత్రికిని తగురాజు నొకని
నిలిపి ధర్మంబు దప్పక నీవు జనులఁ, బాలనము నేయుమనిచెప్పి బ్రాహ్మణులను.

తే. కాంచి యిట్లు నె మియసత్కర్మనిష్ఠ, లగుచుజన్మములొనరింపుఁ డంచుఁ బ్రియముఁ
జెలఁగ నందఱు నప్పు నాశీర్వదించి, వీడుకొల్పఁగ నారాజవీరుఁ డపుడు. 24

వ. దక్షిణప్రాంతగహనంబులయందు వేంకటాద్రికి జనులు వచ్చుటకుఁ ద్రోవ లేర్ప
ఱచి యాత్రోపలయందు సజ్జనాగ్రేసరులం బాలింపుమని యచటిసజ్జను నొకని
రాజుం జేసి యవంతరంబు.

సీ. అందుండి సకలసైన్యావళులనుగూడి, జయభేరి వేయించి సంతసించి
పైనమై నిబురుత్రిప్రాంతదేశములందుఁ, గదలిపోవుచును దుర్గస్థలముల
తోధించి తోధించి చోరులనెల్లను, బరుగిడకయచంపి పశ్చిమమున
కరిగి మహాన్నతుఁడై నిజగంధర్వ, బలములతో నందు నిలిచి కదన
తే. భేరి వేయించి యప్పు డభేద్యవిపుల, విపినదుర్గస్థలంబుల వెదకి వెదకి
చోరులను ద్రుంపఁగాఁ జోరచారు లదిరి, చెదరి తమదొరయగువానిచెంతఁజేరి. 26

క. మొక్కుచు నిట్లని రధిపా, యెక్కడనుండియొ దళంబు లీప్రాంతములం
గ్రిక్కిరిసి చోరవీరులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు శౌర్యోన్నతులై. 27

వ. అనినవిని సమధికశోపావేశంబున. 28

సీ. శివునిగూర్చి తపంబు చేసి తా నెవరిచేఁ, గూలనీవరము గైకొనినవాఁడు
బహుచోరులంగూడి పర్వతాగ్రములందుఁ, జేరి సాధులను హింసించువాఁడు
పటుశక్తితోఁగూడి పాంథుల నెసఁగొట్టి, యమితవిత్తము గూట్చినట్టివాఁడు
కాలకింకరు లనఁగాఁ దగినకిరాతు, లను గూడి గర్వంబు దనరువాఁడు
తే. వనములందు రిపుఘ్నఁడన్వాఁడు గన్న, కొడుకువనకర్తయనువాఁడు క్రోధమెగుఁగ
నిక్క పొంగుచు నక్షేహిణీబలములఁ, గూడి విడివడివచ్చి దుర్గుణము మెఱయ. 29

క. కలకలు కొమ్ములు తుడుములు, బలముగ వాయించికొంచుఁ బ్రతీవీరులవై
నులుకక పడి పోరుండని, నెలవియ్యఁగఁ దద్బలములు చెదఱక కడిమిన్. 30

వ. చక్రరాజబలంబులపైఁ గదిసి యనేక సాధనంబుల ధరించి యత్యంత భయంకర
యుద్ధంబుచేసి రాచక్రరాజ భటోత్తము లాకిరాతబలంబుల నొకక్షణంబునఁ జంపి
రంతర క్తంబు వెల్లువలై పాఱుచున్నజూచి ఎనకర్త శ్రోధరక్రాత్తుండై నిజ
సేనాధిపతియైన జ్వాలాపాతుం డనువానిం జూచి యిట్లనియె. 31

సీ. అసహాయశూరు లైనట్టియక్షేహిణి, భటులను జంపిరి పరునిభటులు
కావున నీతేగి కరవాలశూలాది, సాధనంబుల వారిఁ జంపు మంచుఁ
దనదొరయైన కానకర్త చెప్పఁగ, నపుడు జ్వాలాపాతుఁ డాయుధములఁ
వైకొని యుష్ట్రోలిఁ గట్టినరధమెక్కి, సక్రోధుఁడై వచ్చి చక్రరాజు
తే. బలముపయిబడఁగా బడబాముఖాఘ్ని, జూచి యోచక్రరాజ! యో శూరవర్య
రయమునంబోయి నీవు కిరాతవిభుని, దళపతిని గొట్టి గూల్పు మిద్ధరణియండ. 32

క. సరిగానినీచజనముల, సరిగా వెంచుకొని పోరఁ జనునై యిపుడీ
వరిగి జపంబునఁ గడిమిని, బరగింపుము పాపమతులవై శుచరిత్రా. 33

క. అని చక్రరాజు వల్మీక, వినియె నృపదాముఖుండు తే సాధనముల్
గొని యాజ్వాలాపాతా, ఖ్యునిరథమును గొట్టి వానిఁ గూల్చెను ధాత్రిక. 34

- ఆ. తనరె విష్ణుచక్ర మని యప్పు పేరొండె, గానఁ జక్రమెత్తి గహనకర్త
యనెడువానిమీఁద ననువఁగ నాచక్ర, మతనిశిరము పుడమి నడఁగఁగొట్టె. 35
- వ. ఇవిధంబు బడబాసలంబు సముద్రోదకంబు నింకఁజేసినచందంబున వనకర్త
సైన్యంబును జక్రరాజశస్త్రాస్త్రంబుల సంహరించె దద్యామి నిష్కంఠకంబై
ప్రకాశించె నప్పుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డరణ్యకంఠకవృక్షంబుల నఱికించి సర్వ
భక్తజనంబులు కేమిదికి వచ్చుటకుఁ దగినమార్గంబుల నేర్పఱచి తనవార్గ ప్రాం
తంబులఁ బుణ్యాత్మ లైనజనంబుల మనిచి తజ్జనంబులఁ బాలింపఁదగినరాజానకుఁ
బట్టంబు గట్టి ధర్మపరిపాలనంబు నేయుమని నియమించి యనంతరంబున.. 36
- నీ. చక్రరాజేంద్రుఁడు జయభేరి వేయించి, చతురంగబలములు సరవిఁ గొల్వ
ధీరుఁడై వాయువ్యదిశ నుండుచోరుల, సమయించుచును వచ్చి శౌర్య మెసఁగఁ
గంకఁగరాక్షస గాఢాంధకారంబు, దట్టమైనట్టి యుత్తరపుదిశకు
నప్పుడ మరలి సహస్రార్మకరముల, కరణి దీర్ఘ సహస్రకరము లమరు
తే. చుండె రెండవచండమార్తాండుఁ డనఁగ, నొప్పుచును వేంకటాద్రికి నుత్తరముగ
నుండుకొండలనడుచు మహాగ్రుండగుచు, సరభసంబున నిలిచె నాచక్రరాజు. 37
- వ. అప్పు డాచక్రరాజు నీక్షించి భీతినొంది కొండలు రాక్షసులు తమదొరయగు భేయం
దునిచెంతఁజేరి యిట్లనిరి. 38
- నీ. చండప్రతాపభేరుండ ! మహాస్వామి !, విను మచ్ఛత్రంబుగ వీరుఁ డొకఁడు
చతురంగబలముల జతఁ గూడి యున్నాఁడు, కాలాగ్నిరుద్రులఁ బోలినాఁడు
ఖ్యాతిగ నొకవేయి చేతులు గలవాఁడు, ఘనరక్తచేలము ల్లట్టివాఁడు
హరకిరీటకేయూరము ల్ధరియించి, యెక్కువతేరుపై నెక్కినాఁడు
తే. మించుభానునిగతివాఁడుమించినాడు, వాడుభయదాంకుఁడగుచునున్నాఁడుచూడ
నంచుఁజెప్పంగ భేరుండుఁడప్పుడటకు, రక్కసులతోడఁ జనికడు రాద్రమెసఁగ.
- క. ఆచక్రరాజుఁ గనుఁగొని, యానోటికిఁ దాన రాజు ననుచుకా భేరుం
డేదినకింకను జూచి నిశాచరుల న్నించి వలెకై శౌర్యోద్ధతుఁడై. 40
- కా. ఓరక్షోవరులార చూచితిరె ? వీఁ డుత్సాహము న్నించిన
న్నూర్వాహావేమందుఁ గెల్పుటకు నేఁ డాసన్నుఁడై వచ్చినాఁ
డిరాజుం బరిమార్చి రావణునకే నిష్ఠంబు గావించి నా
భేరుం డాఖ్య మహీతల్లంబునఁ గడుం బేర్పిం దగం జేసెదకా. 41
- వ. అని యనేకవిధంబులఁ బ్రతాపోక్తు లాడి తనబలంబులఁ జక్రరాజబలంబులపైఁ
బురికొల్పె నప్పుడు చక్రరాజబలంబులు రణభేరి మొలుపించి యట్టహాసంబున
సవ్యారల నట్టిట్లు గదలనీక మిట్టిపడుచుఁ గొట్టవచ్చు భేరుండబలంబుపైఁ గవిసి

కరవాలాది సాధనపాణులై నజకుచుఁ బొడుచుచు హంకరించుచు బింకంబులు
వల్ముచు మీసలు వడద్రిప్పచుఁ బండ్లు గొఱకుచు నార్భటించుచుం గిలారించుచు
దక్షిణోత్తరసముద్రంబు లుప్పొంగి ఘోషించుచు వచ్చుభంగి పోరుచుండఁ దొ
డలు మెడలు గరంబులు శిరంబులు నడుములు దెగినవారును, భయంకరంబుగ
నేడ్చువారును, మొరలిడువారును, నేలంబడి పొరలువారును, ప్రాణంబులు వో
లేక మిట్టిమిట్టిపడు మొండెంబులును గల్గి మోగచెట్లగుంపు పూచిన తెఱంగుఁ
దోచుచుండె. అప్పుడు రక్తప్రవాహంబు లేపాఱం బాఱె. నంచుఁ దెగిపడిన
కరంబులు మీలును బదంబులు కర్కటంబులు పగిలిపడిన తలపుఁజ్జెలు కమతంబులు
చెదరిపడిన చర్మఖండంబులు భేకంబులు కూలిన గజతురంగంబులు దీవులు భగ్నం
బులై పడిన చామరంబులు జలపక్షులు శ్వేతఛత్రంబులు డిండీరఖండంబులు తునిఁ
గిపడి రక్తంబునం దేలుచున్న శిరోజంబులు శైవాలంబులుగాఁగ నొప్పుచున్న
రక్తప్రవాహంబును కౌక గృధ్ర ఖగాచు లావరించి యున్నం జూచి యనేక
భూత భేతాళ పిశాచంబులు చక్రరాజుచేసిన సంతర్పణంబునకు రండు రండని
యొండొరులను బిలుచుచుఁ బోయి తద్రణభూమి నీక్షించి సంతసించి తమలోఁ
దా మిట్లు చెప్పుకొనిరి.

42

- సీ. చక్రరాజేంద్రుఁ డిండిక్క్రమంబున సమా, రాధన మొనరించె రం డటంచు
బిల్బుచుఁ గండలుం బ్రేవులు బాగుగ, భుజియించుచుండెడు భూతములును
బలుమాఱు రక్తంబుఁ దలపుఁజ్జెలను ముంచి, పూని పానముసేయు భూతములును
గడుపులు నివురుచు గఱునం బ్రేవుచుం, బొరలుచు లేచెడు భూతములును
లే. గలిగి రణభూమి యద్భుతం బలరుచుండ, నప్పు డావిష్ణుచక్రరా జనఘుఁ డెలమి
సొందెభేరుండుచుగఱించి యొప్పమికిని, మఱలహతశేషులనుగూడి మారుకొనఁగ.
వ. చక్రరాజేంద్రుండు కనుబొములు ముళ్ళువడం గినిసి భేరుండుని జూచి హంకరించి
యద్ధంబునకు సమకట్టు మనఁగ నాభేరుండుండు వేయిపిడుగులు వడినట్ల బాహా
స్ఫూలనం బొనర్చి మించుటండేసి తత్సమయంబున.

44

- సీ. ఆకాశ మగలె దిగంతముల్ గ్రుంగెను, ఘనశైలములు గడగడ వడంకఁ
దపనచంద్రులగతు ల్దప్పె ఘోరాకారు, లైనదైత్యులగుండె లిదగ సాగ
బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలినగతి నుండె, విపరీతవాయువు ల్విసరసాగ
నప్పుడు చక్రమహారాజాపావకుఁ, డనుబానిఁ బుట్టించియరులపైకిఁ
లే బంపె దత్పావకుడు శత్రుబలముమీఁద, నతీరయంబున సహ్యాపానాశ్రమేసి
నపుడు మేనులు మఱచుచు నగురివరులు, తాముదములోనబోరాడి ధరణిఁబడిరి.
లే. చక్రరా జావిధముచూచి జాలినొంది, యిది యధర్మము గనుక నీ వీశరమును

మించనీయక యుపసంహరించుమనన, పావకుడు దానిమరలించి పటిమమెఱయ,
క. దనుజులపైఁ గ్లాంచాంబక, మును విడువఁగ నదియు వారిముక్కులు చెవులకొ
గొని తఱిగిన గోపము పెం, పెనుఁగొన భేరుండపుడు విభీకరవృత్తిక. 47

సీ. పావకుం డనువానిపైఁ బడవచ్చిన, నప్పావకుడు మారుతాస్త్రమేసె
మూఁడుయోజనముల మొనయుదేహముతోడ, నాభేరునిం గొని యుద్భుతపడ
వేంకటాద్రికిఁ జాట్టి వేడ్కమై మూఁడుమా, రులఁ ద్రిప్పి కడఘూమితలమునందుఁ
బడవేసెఁ బెద్దగుమ్మడికాయ పడినట్ల, రాక్షసుఁ డరిగెఁ జక్రంబు మించి
తే. యరుల నందఱఁ ద్రుంచె నయ్యవసరమున, సురవరేణ్యులు మిక్కిలి సొంపుమీరఁ
జక్రరాజుశిరంబుపై సంతసమునఁ, బుష్పవృష్టియుఁ గురిసిరి పొగడి యనిరి. 48

తే. చక్రరాజేంద్ర నీ విష్ణు సకలరిపుల, సమయఁజేసితి వవనిసజ్జనులశెల్లఁ
గాచితివి కృపచిత్తఁడై గానఁ జక్రి, సంతసించెను జయుఁడని శాంతిఁబొంది. 49

ప. శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నిధానంబున కరుగుమని చెప్పి యమరులు చనిరంతఁ జక్ర
రాజు యుద్ధంబున మడిసిన చతురంగబలంబుల నిజప్రభావంబునం గ్రమ్మఱ సజీ
వితులంజేసి కరుణాకటాక్ష వీక్షణామృత బిందు సందోహంబుల వారియందు నొ
లుకచేసిన, వారును శాంతింబొంది పూర్వప్రకారంబునఁ జక్రరాజు ననువర్తించి
కొలిచియుండి రప్పుడు త్తరదిగ్భాగంబునందు శ్రీ వేంకటాద్రికి వచ్చుభక్తులకు మా
ర్గంబు లేర్పరించి తన్మార్గంబులయందుఁ బుణ్యాత్మలైనజనుల నిల్చి వారలం గాపా
డుటకు నం దొక్కని రాజుఁజేసి యీశాన్యదిగ్భాగంబునఁ జెదరియున్న చోరుల
నిర్జించి యప్పదిక్కులయందు నిష్కంఠకంబులఁజేసి దేశంబుల శాంతిం బొందించి
క్రమ్ము సకలబలంబులతో వేంకటాద్రికి వచ్చి స్వస్వరూపంబున నంతర్విమానంబు
నం బ్రవేశించి శ్రీహరి దక్షిణకరంబున నిలిచియుండె నిట్లు దేశంబులు సురక్షితం
బులైన వెన్నడి శ్రీస్వామికి మహోత్సవంబులు జరుగుచుండెనని చెప్పిన నూతుం
జూచి క్రమ్మఱ శౌనకాదు లిట్లనిరి. 50

సీ. శ్రీనివాసస్వామి చిత్రచారిత్రముల్, సలలితకర్ణరసాయనములు

గనుక మే మెంతవిన్నను దృష్టిలేదు శ్రీ, వేంకటేశ్వరుఁ డిట్లు వెలసి శేష
గిరిమీఁదనుండి యేక్రియలందు నడిపించె, నెవ్వరెవ్వరికి నేమేమి యొసఁగెఁ
డెలియఁగ కృత్యుగత్రేతాయుగద్వాప, రములయం దంతట క్రమముగాను
తే. జలఁగి వర్తించుచుండును గలియుగముల, నేవిధంబులనుండు నా యీశ్వరుండు
సల్పించుడినచరితము ల్సప్తతమగఁ, డెలుపవే సూతసత్సూత ధీసమేత. 51

తరళవృత్తము.

అవి ముదంబున శౌనకాదిమహామునీశ్వరు లందఱుకొ

వనజనేత్రుచరిత్రము ల్విను శాంఛతోడను బ్రశ్నచే

సినముదంబున నూతుఁ డిట్ల నె శ్రీరమేశుఁ దలంచుచున్
వినుఁడు సంయములార చెప్పెద వేంకటేశునిదముల్.

52

పంచచామరము.

పరాపరస్వరూపుడైన పద్మ నేత్రుఁ డాధ్యుడై
యరాతిపీరుల నృధించి యచ్చుతక్రమంబుగన్
ను శేంద్రహానిముఖ్యులెల్ల జోద్యమంది చూడఁగన్
ధరామరాదిభక్తులన్ ముదంబుమీఱఁ గాచుచున్.

53

ఉ. భూతలమందు నిల్చి పరిపూర్ణుఁడు తా నగుచుఁడియున్ జన
వ్రాతముచూడ శేషగిరివాసుఁ డనంగ జగంబులందు వి
ఖ్యాతిని బొంది భక్తజను లందఱు గొల్వఁగ వారికెల్ల సం
ప్రీతి వరంబు లిచ్చి కడు పేర్చి గ నుండె రమానమేశుఁడై.

54

సీ. ఆవేంకటేశ్వరుఁ డరుచుగఁ గలియుగఁ, బున ఘనమానముద్రను ధరించి
యచట నర్చావిగ్రహంబుకై వడిగాను, గర్త నేత్రములకుఁ గానవచ్చు
భక్తులతోనైనఁ బ్రత్యక్ష మనుమాట, లాడఁడు స్వప్నములందుఁ దగిన
మాటలొప్పగఁ జెప్ప మఱి యదేమనువేళ, కవ్వలజనుగుమాయావి యగుచు
తే. మానవులకెల్లఁ దనయంచు మరులుగలుగఁ, జేసి వారలవి త్త మార్జించుకొఱకు
వారి కొకభీతిఁ బుట్టించి వారిచేత, యాక లొప్పించికొని వారి బ్రోచు నవల.

55

క. మోక్షము గోరుచు దేహ, పేక్షను మది రోసి విడిచిపెట్టుచుఁ దనునే
వీక్షించుభక్తజనులకు, సాక్షాత్కారముగఁ జూపు నద్విగ్రహమున్.

56

సీ. వైకుంఠముననుండి వచ్చియున్న విమాన, మెక్కువగా వారి కొక్కవేళ
దగఁ జూపు నప్పు డంతర్ధాన మొందించు, నానందనిలయంబునందు నిలిచి
మొనసి యున్నటువలె జనులకుఁ గనుపించు, నంతర్వీమానంబునంద యుండు
నావిమానము దేవతావళులకుఁ జూపు, దీపించునరులకుఁ జూపకుండు
తే. పాసఁగ మనుజులచే బాహ్యపూజలందు, గుప్తముగ దేవపూజఁ గైకొనుచునుండు
పరులు తనుజేరి కొరినవరము లిచ్చి, మహిమఁ దనరారఁ జూపును మాధవుండు.

57

ఆ. అల్పదానమైన నధికంబుగను జూచి, స్వల్పపూజకైన సంతసించి
పుణ్యమోక్షములను బొందించుదాసుల, నెన్నవశమె వేంకటేశుమహిమ.

58

క. ఘనవేంకటగిరిమహిమన్, మనసారఁ దలంచునట్టి మాతృపులకు నె
మృగమునఁ గనిపించుచు దా, నెనసినదయకొడవరము లిచ్చుచునుండున్.

59

సీ. అప్రాకృతుండు దా నై ప్రాకృతునిరీతి, దేశప్రజలవెంటఁ దిరిగిదిరిగి
తనమీఁదమోహంబు జనియింపఁ గాఁజేసి, ప్రేమఁ జూపుచు వారిఁ బిలిచిపిలిచి

- నయభయంబులతోడ నాకొండ కిపుడు మీ, సొమ్ములు ముడుపులు దెప్పుటంచుఁ
బలుకుచు వారివెంబడి నంటి ముల్లెలు, దెప్పించుకొంచును ధీరుఁ డగుచు
తే. వారపుడు వచ్చి సకలాత్మనములు వేంకటాద్రిమీఁదను జేయింతు రాధ్యులగుచు
నపుడు వారినిమెచ్చి భాగ్యంబు లిచ్చి, మజలఁ బంచుచునుండు సముదము నెపుడు.
తే. అట్టియుత్సవకాలంబు లందు సకల, నిర్జరులు వచ్చి పుష్కరిణీజలమున
స్నానముచు జేసి వేంకటేశ్వరుని నఖిల, పుష్పములఁ బూజనీతు రచ్చితము మీఱ.
ఆ. సారిది భక్త్యభోజ్యవోష్యలేహ్యజలంబు, లర్పణంబు సేయ ననుము దాన
నారగించు నెవరి కైనను గనుపింప, నియ్యఁ డాక్రమంబు నీశ్వరుండు. 62
తే. మానితం బగుమాయావిమానమందుఁ, దాను నిజరూపమున నుండి ధరను గృతక
కాంచనానందనిలయమం దంచితముగ, ఘనశిలావిగ్రహమరీతిఁ గానుపించు. 63
సీ. స్వల్పదానమునకు సంతృప్తుఁడై వారి, కాయారాగోగ్యభాగ్యాదివివిధ
వరముల నిచ్చుచు వారల రక్షించు, నతినీచజాతివారైనఁ గాని
భక్తితో శరణి పర్యతంబును జూచి, నిలిచి మ్రొక్కినను మన్నించి బ్రోచు
కర్తాధికారులు గాని యోషిజ్జన, శూద్రులకును భక్తి సుస్థిరముగ
తే. వేంకటేశుని చరణారవిందయుగళ, మందు విస్తారముగఁ బట్టు నంచులన
మూఢభక్తులు గలియుగమున విశేష, కరుణ నేలుచుచుండు వేంకటవిభుండు. 64
ప. కృతలేతాద్వాపరంబులయందుఁ బెక్కువేలయేండ్లు తపంబులు చేసిన హరిప్రస
న్నుం డగుట దుర్లభంబు. కలియుగంబున మహూర్తమాత్రంబు నిశ్చలుండై ధ్యా
నించినం బ్రసన్నుం డగుచుండు. కాబట్టి కలియుగంబున శ్రీవేంకటేశుని సేవించు
టుత్తమం బని ద్వీపాంతరముల నుండువారును, సకలదేశవాసులును, వేంకటేశుని
తుల్యుం డగుదేవుండులేఁ డనియుఁ, బుష్కరిణీనిభం బగుతీర్థంబును లే దనియు
నిది సత్యం బనియు, మఱియుఁ గృతయుగాది మూఁడుయుగంబులయందు వేంక
టాద్రి కనకమయంబుగనుండి కలియుగంబున శిలామయంబుగ జనులకుఁ గన్పట్టు
చుండు. తద్గిరియందు వసించియున్న శ్రీనివాసస్వామి లీలావినోదవిహారంబుల
నంతంబులై యుండుం గావున మీకు సంతేషంబుగ నుడిచితి నట్టివేంకటాద్రియం
దు నిల్చి యాఞ్ఞార్య సమాశ్రయణంబుగల్గి విష్ణుభక్తులగు వైష్ణవులంజూచివైమాని
కులు సంతసించుచుండుదు రన్యమతావలంబజనులైనను వేంకటేశునియందు భక్తి
సల్పుచు నుండుదు రంను వారును గృహార్థ లగుదురు. కలియుగమునందు జనులతి
శయవితార్జనపరులై యనేకదుర్గణంబుల నాశ్రయింతురు గాని హరిని సుస్థిరచి
త్తులై ధ్యానింపఁజాలరు. ధ్యానించిరేని యయ్యాశ్వరుండు ముక్తిధనం బిచ్చుకాఁ
డు. సకలపాపనానంబులకు మించినస్థానంబు వేంకటాద్రి యనిన నూతుంజూచి
శానకాదు లత్యద్భుతంబంది యిట్లనిరి.

== వైష్ణవధర్మము. ==

ఉ. ఖ్యాతిగ శ్రీనివాసుఁ డతిగౌరవ మొప్పఁగ వేంకటాద్రిపై
భూతలవాసులం గృపను బ్రోచినసత్కథ వింటి మిందుచే
మాతపము ల్ఫలించినవి మంచిది వైష్ణవధర్మ మెట్టిదో
సూతతదీయధర్మములఁ జూప్పడఁ జెప్ప మొకింత యింపుగఁ. 66

మ. అనినక నూతుఁడు సంతసించి మునివర్యాళి నిర్వాలికించి యి
ట్లనియెక ధాత్రిని శుభ్రఘోషింపనదంష్ట్రాగ్రంబుతో నెత్తితె
చ్చినమీదక ధరణీపమేతుఁ డగుచుక శేషాద్రియం దుండఁగా
నొనరం దత్కిటి చూచి భూమి యపు డత్యుత్సాహ ముప్పొంగఁగఁ. 67

తే. ఇట్లు అనియెను గిటిరూప యీశ్వరేశ, నిర్మలము లైనవైష్ణవధర్మములను
జెప్ప మని వేడ భూమి నీక్షించి యజ్ఞ, పోత్రి యిట్లని పత్ని సంపూర్ణదయను.

నీ వైష్ణవధర్మము ల్వరుసగ నన్నియుఁ, జెప్పవే యిపుడు సంక్షేపముగను
దయ ననఁగాఁ జెప్పెదనుసంతసంబుగ, వైష్ణవాచారము ల్వసుధయందు
విశ్వాసహృదయులై వినివారికిఁ బర, గతులు సిద్ధింపు నిక్కంబుగాను
గురుఁడె ధర్మంబు సద్గురువె పరమగతి, గురుఁ డాత్మ యని నమ్మకొనినవారి

తే. భూరిమరితము నశియించి పోవు గనుక, యేవిధంబున గురుమర్మ మెఱిగి భక్తి
సలుపఁగాఁ దగువారు వైష్ణవు లటంచుఁ, జెప్పఁదగియుండు లోకప్రసిద్ధిగాను.

తే. ఎన్ని పాపము లొనరించి యున్నఁగాని, సద్గురుని జేరి శరణన్న సమయమునన
భూరిమరితము నశియించి పోవుగురుని, శిష్యుడై పాప మావలఁ జేయరాదు. 70

వ. అడెట్లనిన గురుకటాక్షంబు లేనియప్పుడు తెలియక చేసినపాపపుంజంబును గురు
వరేణ్యుండు సమయింప నేర్చు నాచార్యానుగ్రహంబు గల్గినవెనుక తెలిసి చేసిన
పాపంబు గురుండు శమింపలేడు గావునఁ దత్త్వపంబు గురునిబొందునని తెలిసి
బుద్ధిమంతు లైనవారు పాపభీతి గలవారై యుండవలయు నవిష్టుండ గురుం డని
నిర్ణయించుకొనవలయు, మనుజమాత్రుండని గురుని నెంచి లేని యుత్తమగతి సిద్ధింప
నేరదు, సంసార సముద్రంబునల్లంబడి మునిగి పోవుచున్న సమయంబున నుత్తమశాస్త్ర
ధర్మం బనుపాస్తంబునఁ బోవారి లేననెత్తి మాక్షతీరంబున నిలిపి యుపకారం
బొనర్చినగురువర్యునకుఁ ధ్యాన బాపంబు సేయకుండుటయుఁ బ్రత్యుపకారంబగు
చుండు నాచార్యు లెట్టివారనినఁ జెప్పద విను మని వరాహస్వామి భూదేవి
నీక్షించి యిట్లనియె. 71

న. న్యాయమార్గమునంద నడువడి గలవార, లెలమి ధర్మ మధర్మ మెఱుంగువారు
పుణ్యసత్కర్తతపోనిష్ఠు లగువార, లతిశాంతహృదయు లైనట్టివారు

- మదియం దహంకార మమకార దంభ ద,ర్వాది దుర్గుణముల నడచువారు
ప్రార్థకలితాఘఘోరసంసారదా, వానలకీల కలుగువారు
- తే. అవని నిందాస్తుతులకు మా నావమాన, ములకుఁ దగ్గక హెచ్చక భూతదయయు
ముఖ్యగుణము సుహృద్భావమును జిరోప, కారమునుగల్గుగురువుల ఘను లటవిడు.
- సీ. అట్టియాచార్యుల కనుగుణు లగుశిష్యు, లెట్టివా రనిన నీ వింక వినుము
విశ్వాసమును భక్తి వినయంబు శాంతియుఁ, గమనీయగుణములు గలుగువారు
సకలమంత్రాంతర సాధనాంతరముల, యందుఁ బరాజ్ఞులు లైనవారు
సకలభారంబు లాచార్యులపాదంబు, లందుంచి నిశ్చలు లైనవారు
- తే. అనిశమును బాపభీతు లైనట్టివారు, గురువ కేణ్మని హరి యనుకొనినవారు
మాయ విడనాడి సేనను జేయువారు, ధాత్రి సచ్చిష్యు లని చెప్పఁ దగినవారు. 73
- వ. ఎవ్వరేని ముముక్షువు లైనవారికి జ్ఞానం బహుసంసారబీజంబు నశింపవలె నయ్యది
నశించినను నహంకార మమకారంబులు విడువవు. విడిచినను దేహభిమానంబు
వదలదు. వదలినను స్వస్వరూపజ్ఞానంబు పుట్టును. పుట్టిన నైశ్వర్యభోగాపేక్ష
మానదు. మానిన నర్థకామ్యాదిరాగద్వేషములు వీడవు. వీడినను బారతంత్ర్య
ప్రకారంబు గలుగ నేరదు. కలిగినను శ్రీవైష్ణవత్వంబు చేకూఱును. చేకూఱినను
సాత్వికపరిగ్రహంబుండు కాఁడు. అయినను భాగవతపరిగ్రహంబుండు కానేరఁడు.
అట్లయిన ననన్యార్హప్రయోజకుండు కాఁడు. అయిన ననన్యార్హ శేషభూతుండు
గానేరఁడు. అయిన ననన్యార్హ శరణుండు కాఁజాలఁడు. అయిన నధికార పురుండు
గాఁడు. అయిన నప్రాప్తి కధికారి యగును. 74
- సీ. అట్టిసచ్చిష్యుల యాచార్యు లుపదేశ, మిచ్చి రక్షించుట యెట్లు లనిన
శ్రీవైష్ణవాచారచిహ్న సుఫరణంబు, గా నుపదేశించి కరుణఁ బెంచి
యప్రాప్తిమంత్ర మతిశయం బంతక, 'న్నను మంత్ర మెందు లే దనుచుఁ జెప్పి
నారాధనఁడె మహాన్నతుఁ డతనికి మించి, నట్టిదేవుండు లేఁ డందుఁ బలికి
- తే. పట్టుగా ధ్యాయమునప్రసృతి భక్తి, నిష్టలను జెప్పి హరిని ధ్యానించువిధము
చెప్పి యాచార్యభరన్యాసచిహ్నంబు, నందుఁ బొందింతు రాచార్యు లైనవారు. 75
- సీ. చక్కఁగ నాచార్యసంశ్రయణం బైన, వెనుక గామానుల విడిచిపెట్టి
తేలఁపున నెపు డహంతామమతలు లేక, విజనస్థలములందు వినులు లగుచు
మితభోజనంబును మితసుఖ ప్తియు మిత, సంభాషణంబు లాచార్యభక్తి
యతిశాంతము పరిగ్రహంబు నారాధన, విగ్రహధ్యానవివేకగుణము
- తే. లభ్యసింపంగ మానసం బమల మగుచు, నిలుచు హరియంద మది యిట్లు నిలిచెనేని
యున్నతం బగువిష్ణుసాయజ్యపదవి, నొందుదురు వైష్ణవశ్రేష్ఠు లుర్వియందు. 7

తే. వేంకటేశుడ నగునాకు వేడ్కమీఱ, వివిధపరిచర్య లొనరించి విశ్వసించి

చెలఁగి యాచార్యశుక్రూప చేయునట్టి, నిర్మలశ్రద్ధ వైష్ణవధర్మ మవని.

77

సీ. విరగురువులఁ గన్న వస్త్రభూషణములఁ, బ్రీతి రెట్టింప నర్పించువారు

ఆసక్తితోఁ దదీయారాధనంబులు, నంచితంబుగ నడిపించువారు

దేశికశ్రీపాదతీర్థప్రసాదముల్, భక్తి గ్రహించి మేల్బడయువారు

పట్టిన శేషత్వపారతంత్ర్యంబు జీ, వాత్మధర్మము లని యలరువారు

తే. తగనితామసరాజసద్వయము నడచి, యొనర సాత్వికనిష్ఠలై యుండువారు

శాంతియును భూతదయయును సత్యవాక్యములను గలవారు వైష్ణవు ల్లానని చూడ.

వ. అనిన విని భూదేవి వైష్ణవధర్మంబునకు సంతసించి జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యంబులు గల
వారు కర్మంబులం గ్రమంబున నాచరింపవలయు ననిన వరాహస్వామి యిట్లనియె.

సీ. భాసురవిజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము, లలిగినవారును గర్మములను

విడువఁగాఁ దగ దది వేదోక్తమార్గంబు, గాన సల్పం దగు కర్మములను

స్నానసంధ్యాదులు సవనము ల్నిజశక్తి, గొలఁది సల్పం దగు గోరక్ష్ విడచి

హరి కర్పితం బని యాచరించినయెల్ల, సంతుష్టుఁ డగునది సత్ఫలంబు

తే. గనుక విప్రలు వేదమార్గక్రమమున, జన్మములు చేసిరేని యీశ్వరుఁడు మెచ్చి
యిష్టఫలముల నవ్వారి కిచ్చుచుండు, నందు జన్మాలు సేయుచు రార్యులెల్ల. 80

వ. ఇవిధంబున నిష్కామసత్కర్మంబు నాచరింపవలయు మదాజ్ఞోల్లంఘనంబు నేసిన
వారు దోషయుక్త లగుచురు గావున సద్బ్రాహ్మణులు యజనాదిషట్కర్మంబు
నాచరింపుదు రందుఁ గొందఱు బ్రహ్మచర్యాదిధర్మంబు సన్యసించి సన్య
సించి కర్మముత్తులై ప్రణవోచ్చారణంబు నేయుచు సన్యాసవిధిఁ గల్గెనుంబు
లాచరించి పూర్ణజ్ఞానోదయం బైనపిదప విధివిధానంబుగ దండకమండలువులు
విడిచి యవధూతాశ్రమంబు నంగీకరించి శీతోష్ణమృదుశుష్కదీప్యంధ్రాతీత్యుడై
సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మసంధానంబునైయు ముగ్ధులు నట్లు
చేసినవారు బ్రహ్మసాయజ్యంబు నొందుచు రని చెప్పెను వెండియు
నిట్లనియె.

81

జీవబ్రహ్మప్రశంస.

సీ. వెలఁది బ్రహ్మము రెండువిధములై యుండుఁ బ, రాఫరము లనంగఁ బ్రబలునందుఁ
బర మత్తరంబును బరమేత్తరం బీత్త, రంబు జీవుం డత్తరంబు విమల

కూటస్థుఁ డనఁబడు పాటింపఁ బరమాత్ముఁ, దాతఁడె పరమేశుఁ డతఁడ గురువు

పురుషోత్తముఁడు సర్వపూర్ణుఁ డాబ్రహ్మంశ, జం పనఁదగిన జీవుండవిద్య

తే. అట్టిపరిమితి లేనిదేహంబునందుఁ, జొచ్చి వెడలుచుఁ గడుమోహశోకవార్ధ
లంచు మునుఁగుచుఁ దేలుచు నహముపెంచి, భూరికర్తంబు లానరించి పుట్టు గిట్టు.

వ. కాఁబట్టి యట్టిజీవుం డవిద్యోపాధిచేత భిన్నుండగు ననేకదేహంబు లెత్తుచుండు
నంచుఁ గొన్ని దేహంబులయందుండి యెక్కుడు పాపకర్తంబులు చేసి యథోగతి
నొందుచు నిష్కామపుణ్యకర్తంబులు చేసి యూర్ధ్వగతిఁ బొందుచుఁ బుణ్యపాప
మిశ్రకర్తంబులు చేసి సుఖదుఃఖంబు లనుభవించుచు మర్త్యలోకంబునఁ బుట్టుచు
గిట్టుచు నుండు నంచుఁ గొందఱు కామభోగసత్తులై యుందురు మఱియును. 83

ఉ. కామముచేఁ గ్రతుప్రముఖకర్తము లొప్పఁగ నానరించి సు
త్రామపురాదిలోకములఁ దక్కుగ చేరి సుఖంబు లొంది యుం
దేమఱి యున్న పుణ్యతతు లెప్పుడు నాశము నొందునప్పుడే
భూమిని బుట్టి క్రమృతను బోవుచు విచ్చుచు నుండు రెప్పుడుకా. 84

వ. అంచుఁ గొందఱు యోగాభ్యాసనిష్ఠులై సత్సదంబు నొందుదురు గావున. 85

తే. ఘనతరము లైనయోగప్రకారములను, దేవ' సత్సృపతో నాకుఁ దెల్పవలయు
ననుచుఁ బ్రార్థింప ముదమంది యవ్వరాహ, దేవుఁ డిట్లనె నాభూమిదేవి కపుడు.

వ. యోగమార్గక్రమం బెట్లనిన గురూపదేశక్రమంబుగా, యమ నియ మాసన ప్రాణా
యామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధులనియెడి యష్టాంగయోగంబు లభ్య
సింపవలయు నందు యమం బెట్టిదనిన. 87

→ అష్టాంగయోగంబులు. ←

సీ. జగతి నహింసయ సత్య మస్త్రీయంబు, బ్రహ్మచర్యం బాజ్ఞవంబు శ్రమయు
నతిశయధృతిమితాహరముల్ శౌచంబు, నీపది యమముల నెట్లులనిన
సకలజీవులకుఁ గ్లేశంబు పుట్టింపకు, న్నట్టిచంద మహింస యనఁగఁ బరగను
నవని నరదఱ క్షిప్తుడై దబ్బరాడకు, న్నట్టిచందము సత్య మన్న ధనము

తే. కోరి మాయలఁ బన్ని గైకొనఁదలంప, కుండు ట స్త్రీయ మనఁబడు నొరులనతుల
మాతృభావంబుగాఁ జూచుమతము బ్రహ్మచర్యమన నొప్పుచుండు నోసరనిజాక్షి.

తే. సారదయభూతమై త్రియార్జవ మనంగ, నకుటిలత్వమగుకా శ్రమయనఁగ శోర్పు
ధృతియనఁగ ధైర్యమనఁదగు మితపుభుక్తి, యనఁగమితభోజనము శౌచమనఁగశుద్ధి.

వ. యమం బిప్పదివిధంబులం జెప్పందగు శింక శ్రియమంబు లెవ్వియనిన యోగశాస్త్ర
రతియు సత్కాక్షదానంబును సంతోషంబును లజ్జయు వ్రతంబును మతియు నాస్తి
క్యంబును నీశ్వరార్చనంబును దపంబును జపంబు నననొప్పు నీదశవిధంబులైన
నియమంబులయందు వాదాస్పదశాస్త్రంబు లుదరపోషణార్థంబని నిరసించి ష్టాక్ష
ప్రదశాస్త్రంబు లభ్యసించుట యోగశాస్త్రరతి యగు. దనకుఁ బ్రాప్తం బైన ధనం.

బు గురుద్విజాఢులకు సమర్పించుట పాత్రదానం బగు. లాభాలాభ శుభాశుభ సం
యోగవియోగ మానావమాన స్తుతినిందాదుల మోదభేదంబులు లేకయుండుట
సింతోషం బనందగు. సుజనసాంగత్యంబువలనఁ దనదుర్గుణంబులఁ దాఁ దలఁచి
తన్నుఁ దా నిందించుకొని దుర్గుణంబుల మాని సుగుణంబు లభ్యసించుట లజ్జయగు.
దానసంకల్పించినేయు మోక్ష సాధనంబు విడువక యాచరించుట వ్రతం బనఁదగు.
తాఁ జేయు యోగంబునకు రోగ దారిద్ర్యసంశయశాస్త్రవాద రసవాద దుష్టస్త్రీ
హాది విఘ్నంబులు వచ్చినను జలంపకుండుట బుద్ధియగు. మతభేదపురాణేతి హా
సాది సద్గ్రంథంబులను శ్రద్ధంగని సారార్థగ్రహణంబుసేయుట యాస్తిక్యంబగు.
నతితేజోమయంబైన యీశ్వరరూపంబును గురుముఖంబుగ నెఱిగి మృత్యుమల
మునందు మనంబున ధ్యానించి పూజించుట యీశ్వరార్చనం బగు. గురువాక్యంబు
సత్యంబుగ నమ్మి చెప్పిననియమంబు తప్పక కష్టంబునకొపినపుడతపంబగు. జప్తా
జప్త్యంబులయందుఁ దనకుగురుండు పదేశించిన మంత్రంబు నిశ్చలండై విడువక జపిం
చుట జపంబగు. నీపదియు నియమంబు లగు నిట్టియమనియమంబులిరువదియు నంత
శృద్ధిప్రదంబులగుం గావున వీనినభ్యసించి యంతశృద్ధినిొందికీటాదిజంతువులు మె
దలకుండునట్టి విజనస్థలంబునందుఁ జేలాజిన కుశోత్తరంబుగ నాసనముఖంబు నిర్మిం
చి యందు నాసనంబుల నభ్యాసంబు సేయవలయు నవ్విధం బెట్లనిన. 90

- సీ. పద్మాక్షీ విను మేను పది నాల్గులక్షలై, నట్టియాసనములం దతిశయములు
లీలమైనెనుబడినాలు గాసనములం, దధికంబు లష్టాదశాసనంబు
లటుంటి యష్టాదశాసనంబులలోన, నతిశయించినవి సిద్ధాసనంబు
భద్రాసనంబును బద్మాసనంబును, సింహాసనంబని చెప్పఁదగిగ
- తే నాలుగాసనములయందుఁ జాలమేటి, యనఁగ నొప్పుచునోడు సిద్ధాసనంబు
పాలఁతి యష్టాదశాసనంబులవిధములు, వినుము వేత్సోఁజ జెప్పెద విశవముగ ను.
- ఎ స్వస్తికాసన, గోముఖాసన, వీరాసన, కూర్మాసన, కుక్కటాసన, నోతైన కూర్మా
సన, ధనురాసన, మత్స్యేంద్రాసన, పశ్చిమస్థాణ్వాసన, మయూరాసన, సిద్ధాసన,
మత్తంతరసిద్ధాసన, భద్రాసన, పద్మాసన, మత్తంతరపద్మాసన, బద్ధపద్మాసన,
సింహాసన, శవాసనంబు లనునీయష్టాదశాసనంబులందు స్వస్తికాసనం బెట్లనఁగ. 91
- తే. తరుణి విను జానుజంఘికాంతరముఖంబు, బదము లొడికిలిగానుంచి పదిలఘటవి
యున్న నది స్వస్తికాసనం బొప్పు గోముఖాసనం బెట్లులన్న శుద్ధాక్షివినుము. 92
- ఎ. ఎడమకొలిమెడిమ కుడివీఁపుప్రక్క కుడికొలిమెడ్డిమ నెడమవీఁపుప్రక్కఁగ మో
కొట్టిమీఁదమోకాలు కదియనుంచికూర్చున్న గోముఖాసనం బనంబడు. నొక పాద
ముతోడఁగ్రింద నొక పాదముతోడమీఁద నునిచికూర్చున్న నది వీరాసనం బనం

బడు. నాథారమునకు సుభయపార్శ్వంబుల రెండుకొల్లమెడిమలుకదియ హత్తించి చక్కఁగఁగూర్చుండ నదికూర్చాసనంబగు. పద్మాసంబుగ మోకొల్లమెడలసండులఁ జేతులదూత్తి హస్తముల నేలనూని పద్మాసంబు పైకెగసినట్లుండుట కుక్కుటాసనంబగు. నిట్లుకుక్కుటాసనముఁ ద్రేయుండి రెండుచేతులును మెడనుపట్టుకొని కూర్చమువలె వెలికలఁబడియున్న నదికూర్చాసనంబగు. పాదాంగుష్ఠంబుల రెంటినిరెండు చేతుల ధనురాకృతిగ వీఁపువెనుకఁగఁ జెవులకుసరిగఁ బెట్టియుండుట ధనురాసనంబగు. నెడమతోడ మొదటికుడిపాదము వట్టుకుని పెడమఱలఁబడియున్న, దీనివలన జఠరాగ్నిప్రకాశించి కుక్షిరోగమునశించును. అభ్యాసమువలనఁగుండలని నేలుకొల్పును బురుషునకు దండనిరత్వంబుకల్గు నిదియమత్యేంద్రాసనంబనంబడును. భూమి నానునట్లుగ రెండుకొల్లఁ జక్కఁగ సాచి నడుమువంచి మోకొల్లమీఁదలలాట ముంచి రెండుచేతులుసాచి రెండుకొల్లవేళ్లు రెండుచేతులంబట్టి యున్న దీనివలన వాయువు పశ్చిమమార్గముగనడుచును. జఠరాగ్ని పుట్టికడుపుపలుచనైరోగములునశించును, ఇదియపశ్చిమతాణువాసనంబగు. హస్తములురెండు నేలఁబూని, మోచేతులురెండు నాభికిఱుప్రక్కలనుంచి ముఖముపైకెత్తి రెండుకొల్లుసాచి నెమలితోఁకపైకెత్తికొనినట్లున్న దీనివలన గుల్తాదిరోగములు నశించి జఠరాగ్నిప్రకాశించి విషమునైన జీర్ణముసేయునది. యిదియమయూరాసనంబగు. నెడమకొలమెడిమ మూలాధారమునందును, కుడికొలమెడిమ లింగస్థానంబునందుంచి యేకాగ్రచిత్తముగ శీర్షగ్రీవభుజంబులఁ జక్కఁగ నునిచి నడుమునిక్కించి భూమిధ్యావలొకనంబు సేయుచున్న, దీనివలన మోక్షద్వారకవాటభేదనంబగు నిదియసిద్ధాసనంబగు. లింగాసనోపరి యెడమమెడిమనునిచి దానిమీఁదఁ గుడిమెడిమ నునిచిన నిదియమతాంతర సిద్ధాసనంబగు. నిదియ వజ్రాసనంబు, నిదియ ముక్తాసనంబు, నిదియ గుప్తాసనంబగు. మెడిమలురెండు నండాధరప్రదేశలింగపార్శ్వంబులనుంచి రెండుపార్శ్వములు రెండుచేతులంబట్టి కదలకుండిన దీనివలన విషములు సకలరోగములు హరించును, నిదియభద్రాసనం బిదియ గోరత్సాసనంబునగు. నెడమతోడమీఁదనున్న కుడిపాదము కుడితోడమీఁద నెడమపాదము నునిచి వీఁపుగుండకుడిచేత నెడమతోడమీఁదనున్న కుడిపాదముబొటనవ్రేలింబట్టి యట్లన వీఁపుగుండ నెడమచేతఁ గుడితోడమీఁదనున్న నెడమపాదము బొటనవ్రేలంబట్టి హృదయమునందుఁ జాబుకంబు నునిచి నాశికొగ్గంబుచూచుచున్న దీనివలన వ్యాధులునశించు నిదియపద్మాసనంబగు. నెడమతోడనడుమ కుడిపాదము వెలికలనునిచి కుడితోడనడుమ నెడమపాదము వెలికలనునిచి హస్తములురెండును రెండుతోడలమీఁద వెలికలగనునిచి నాసాగ్రమునందు లక్ష్మ్యంబుంచి దంతమాలమున నాలుకహత్తించి వక్షమునందుఁ జాబుకంబునుంచి మెల్లన వాయువునిల్పియున్న, దీనివలన సర్వరోగంబులు నశిం

చు నిది మతాంతరపద్ధాసనం, బిదియముక్తపద్ధాసనంబగు. హస్తములు రెండుహస్తించి చిత్తమునందు ధ్యానంబుసేయుచు నపాననాయువు సూర్యముఖముగ నడుపంగఁ గుండలిశక్తియుక్తమై నిల్పిన ప్రాణవాాయువును విడువంగ నతిశయంబగు జ్ఞానబోధకలును, దీనివలన నాడిద్వారములయందు వాయువునిల్పును, ఈవిధమునన మరణమునొందిన ముక్తులగుదు రిది బద్ధపద్ధాసనంబగు. లింగాండోభయపార్శ్వములయందు నెడమకొలిమెడిమదక్షిణపార్శ్వముకుడికొలిమెడిమ నెడమపార్శ్వంబుననునిచి చేతులురెండు మోకాళ్లుమీఁదుగ సాచి వికసింపఁబడినవేళ్లుగ నునిచి యున్న, దీనివలన మూలోద్వాణ జాలంధరబంధత్రయానుసంధానంబుకలుగు నిది శ్రేష్ఠమైన సింహాసనంబగు. భూమియందు శవమువలె వెలికిలుగఁ గాళ్లురెండు బొటనవేళ్లు సరిగఁగూర్చుండినయట్లుగ సాచుకొని హస్తములు రెండు వక్షంబునంఁగఁ గెయ్యియనుచి పండుకొనియున్న, దీనివలన సమస్తాసనములు జేసియున్న బడలికలుతీటు నిది చిత్తవిక్రాంతి సాధనమైయుండు, నిది శవాసనంబగు. క్రమంబుగ నానసాభ్యాసంబులుచేసిన నాడులు వశీకృతంబులై దేహంబునకు జవలఘుత్వంబులు గల్గి సర్వరోగహరంబగు. గావున దీనిసాధించిన యనంతరంబు ప్రాణాయామంబు సేయవలయు, నదెట్లున్న వినుము. “ప్రాణవాాయువు నుద్దేశించి చంద్రనాడివలన హరించి యథాశక్తిగ నిల్పి తిరుగనూర్యనాడిచేత మెల్లఁగ నుదరము పూరించి కాస్త్రప్రకారంబుగఁ గుంభకంబును ధరించి మఱలఁ జంద్రనాడిచేత విడువవలెను. బాగుగ నేమార్గంబున విడుచునో యమార్గంబునఁ బూరించి ధరింపవలెను. మొదటిమార్గముకంటె రెండవమార్గమున త్వరపడక మెల్లఁగ విడువవలయును. మఱియు నిడయందుఁ బూరించి కుంభించి పింగళనాడిని విడచి మఱలఁ బింగళనాడిని పూరించి కుంభించి యిడయందు విడువవలయును. సూర్యచంద్రనాడు లీక్రమంబుగఁ జేసి వాయువెంతయుక్తమో యంతనిలువవలయు. నీక్రమంబునజేయు రేచకపూరక కుంభత్రయంబు నొక్కప్రాణాయామంబగు. సుదయమధ్యాహ్న సాయంకాలార్ధరాత్రంబులఁ గాలంబున కిరువైచోష్ఠనఁ గుంభకంబులు మెల్ల మెల్లఁగ నెనుబదిగ, నొకదిన మభ్యసేంపవలెను. ప్రాణనిరోధమగుచుండఁ జెమటపుట్టినట్లయ్యెనేని కనిష్ఠంబగు, పిడఁకుఁ బుట్టినట్లయ్యెనేని మధ్యమంబగు, మాటిమాటికే బద్ధాసనంబెగ నినట్లయ్యెనా యుత్తమంబగు, నిట్టి యభ్యాసమునఁ బుట్టినచెమట మర్దనంబుసేయఁగఁ దనువునకు దృఢత్వ లఘుత్వంబులు పుట్టును. మఱి యీప్రాణాయామముచేత మూఁడునెలలు మీఁదట నాడి శుద్ధిగల్గును. నిదియ ప్రాణాయామంబగు నింకఁ బ్రత్యాహరంబెట్లున్నను. 94

- సీ. శ్రీగురుబోధ విశేషత గలబుద్ధి, చే మానసమును సుస్థిరముచేసి
యామదియం దింద్రియవ్యాప్తు లడగింప, నందోష్ఠగానిల్పు ననిలగతులు
కమత మంగములను గదలనీయక కుక్షియందు డాచినరీతి నఖిలవిషయ
కరణానిలములఁ జక్కఁగఁబట్టి నిల్పఁగ, నదియ ప్రత్యాహార మనఁగఁబరఁగ
తే. దానదేహంబు సుస్థిరత్వంబు నొందు, దీపితంబుగ నేకాగ్ర దృష్టినిలుచు
దీనిసాధించి యటమీఁద ధ్యానయోగ, మెలమి సాధింపవలె నది యెట్టులనిన. 95
- తే. శోప దుర్బాస వైకల్య దోషములను, కపటవచనంబులను విడి గర్వముఁజేచి
సద్గురూత్తులు వించును శాంతుఁ డగుచు, నెపుడు కరువలినూని సత్సంద్రయముల.
- చ. ఆపురుషసంహరించి గురుఁ డానతియిచ్చిన లక్ష్యముద్రలం
దుపముగ మానసంబు నిడి యొండొకచింతనులేక చిత్తము
జపలతఁ బొందనియ్యక మషద్వ్యసజంబుల నూని లోనఁ దా
నెపుడు చలింపకున్న మది కింపానరించెడి ధ్యానయోగియై. 97
- వ. ఇది ధ్యానయోగంబు నీకే ధారుణాయోగంబులఁ జెప్పెద నెట్లనినఁ, జరణాది
జానుపర్యంతంబు పృథ్వితత్వంబగు. తదధిచైవతం బైన బ్రహ్మను లకారయుక్తం
బైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బృథ్విజయంబుగల్గు జాన్వాదిసాధి
పర్యంతంబు జలతత్వంబగు. తదధిచైవతంబైన విష్ణుని వకారయుక్తంబైన వాయు
ధారుణాభ్యాసంబున ధ్యానింప సలిలజయంబుగల్గు, నాభ్యాదికంతపర్యంతం బగ్ని
తత్వంబగు. తదధిచైవతంబైనరుద్రుని రవర్ణయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున
ధ్యానింప నగ్నిజయంబుగల్గు, కంఠాద్బ్రహ్మమధ్యపర్యంతంబు వాయుతత్వంబగు
తదధిచైవతంబైన మాహేశ్వరుని యకారయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున
ధ్యానింపఁ బవనజయంబుగల్గు, భూమధ్యాది బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతం బాకాశతత్వం
బగు. తదధిచైవతంబైన బిందుమయగగన శరీరుండైన సదాశివుని యకారయుక్తం
బైనఁ బ్రాణానిలధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ దన్మయత్వంబును గగనజయం
బును గలుగు నిట్లుధారుణీయు, వారుణీయు, నాగ్నియు, మారుతవ్యోమంబులు
పంచధారణాభ్యాసాభ్యాసంబునఁ బంచభూతజయంబు గల్గు నివ్వధంబున. 98
- తే. ధ్యాన మభ్యాస మొనరింపఁ దలఁగకపుడు, మానసము నిల్చుమదిమూని మతీయునిల్పు
బుద్ధినిల్పిన నానందపూర్తి గలుగు, నదియ ధారుణయంద్రు యోగాధ్యు లవని. 99
- వ. ఇది ధారుణయోగంబు నీకే సమాధి యెట్లనిన, నాసనజయంబునం గుంభక సిద్ధిచేత
నిర్మలంబైన జ్ఞానభాసు ప్రకాశంబుచేత మాయాంధకారంబు నడంచి ప్రకాశించు
మానసంబు నాత్మకాశంబునందుఁ గూట్చి తన్మయత్వంబు నొంది శాంతపరస్థం
బైన సంయోగనియోగ సుఖసుఖంబుల ముఱువ బ్రహ్మపదప్రాప్త భావనిశ్చలా

నందభరితంబైన స్వానుభవభోగ్యుల సమాధియగు నియ్యస్తాంగయోగాభ్యాసంబు చేయువారికి నీసమాధి ఫలితార్థంబగునట్టివారు బ్రహ్మపదంబు నొందును రివిమూలాస్తాంగయోగంబు లగు నిత మంత్రలయహతరాజయోగంబులు గలవనిన వరాహ స్వామికి మ్రొక్కి భూదేవి యిట్లనియె.

100

తే. దేవ! యస్తాంగయోగము తైలియవింటి, రమ్యతర మంత్రలయ హత రాజయోగములను నామీదదయయుంచి దెలుపుమనిన, శ్వేతకిటి భూమి దేవి నీక్షించి పలికె.

వ. దేవి విను మిడ మంత్రయోగవిధానంబు చెప్పెద నదియును.

102

→ మంత్రయోగము. ←

సీ. పూని విసర్జనస్థానంబునం దుండు, నాధారకమలంబునందు వ శ ప
స లు నాలుగైన తీతలయందు దీపించు, విఘ్నేశుఁ డచ్చట వెలంగునండు
దానికి నంగుళద్వయము లై నుత్పత్తి, కైన స్వాధిష్ఠాన మందు ప భ మ
య ర ల కావలనుండునదియొలుదళములం, దజుండు నుత్పత్తికాధ్యుడగుచు
తే. మెఱసి యస్తాంగుళములకు మీద దాది, ఘాతపర్ణావలింగాడి పదిదళముల
నొప్పు మణిపూరకము నాభినుండు విఘ్నే, డచటఁ దా స్థితిక ర్తయై యలరుచుండు.

సీ. పదియంగుళములకుఁ బై హృదయస్థానమం ద నావతపద్మ మమరుచుండు
రాంతపర్ణంబు లుండఁగ పదిరెండైన, దళములచే నొప్పు దానియందు
నధికుండై లయక ర్త యైనరుద్రుండుండు, నావలఁ బదియు రెం డంగుళముల
పై విశుద్ధం బుండు భావింప కంతంబు, నందున నాలుపదాడుదళము

తే. లందు వెలంగు సదాశివుం డచట నుండు, దానిమీదట నాజ్ఞాభిధానచక్ర
మున హకారత్వకారంబు లొనరునచట, నున్నతంబుగఁ బరమేశ్వర్యయొప్పుచుండు.

సీ. ఆటదానిపైన సహస్రారకమలంబు, శీర్షంబునందు భాసిల్లించుండు
నది యమృతస్థాన మగుదేహవృక్షంబు, నకు మూలమై గురునకు నివాస
మగు నిదాపింగళలం దేకవింశతి, సాహస్రములు మఱి షట్పతంబు
లైనశ్వాసములు ప్రాణాపానకలితంబు, లై హంసలై యజపాఖ్య నొందు

తే. నట్టిశ్వాసలు గణపతి కాఱునూలు, జలజసంభవ విఘ్నే రుద్రులకు సంఖ్య
దప్ప కాతేనీతేలు సదాశివునకు, నొగిఁ బరాత్మకు గురున కొక్కొక్కవేయి.

వ. ఈప్రకారంబు సప్తకమలంబులయందు హంసలు ద్రోక్కుచున్నప్పుడు కాలకుటి
కాక్రమంబు నెఱుంగవలయు నడటన.

106

లయయోగము.

సీ. ఆధారమున హంస లాఱునూ ఱర్పితం, బగువేళ కొకటి యాతైన గడియ
ఫదివినాడులు నగు పరంగుస్వాధిష్ఠాన, మం దాఱువేలైన హంస లానర

నర్పితం బగువేళ కగును మాడశఘటి, కలు నర్పఘటిక విగడియలు పది
క్రమముగ మణిపూరకమున కాత్మ్యలైన, హంస లర్పిత మగునపుడు పదియు
తే. నాటు నరగడియ విగడియలును బదియు, నగు ననాహతమున హంస లాటువేలు
నర్పితం బగుతఱి పదియాటు నరయ, గడియ లొకపదియైన విగడియ లగును. 107

సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబునకు వేయిహంసలు, నర్పితం బగువేళ కగును రెండు
గడియలు సగమైన గడియ పదాటు విగడియలు హంస లక్కడికి నాల్గు
నాగ్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు రెం డఱగడియలు విగడియ
లును బదాటును హంసలును నాలు గగు సహ, ప్రారంబునందు సహస్రహంస
తే. లర్పణము గాఁగ రెండున్నతైనగడియ, లలవిగడియలుపదియాటు హంసలొక్క
నాలు గగుచుండు నీరీతి ననుదినంబు, జరుగు నతుపదిగడియలై జనులకల్ల. 108

వ. ఇవిధంబున నుదయాచ్యుదయపర్యంతము నడచుచున్న నిరుపదియొక్కవేయియు
నాటునూటుహంసలు నజప యనందగునట్టి యజపగాయత్రిమహామంత్రంబు గురు
ముఖంబుగ నెఱింగి యరుణోదయంబునఁ బరమశుచియై పద్మాసనాసీనుడై కూ
ర్చుండి నాసాగ్రావలోకనుండై సప్తకమలాధిదేవతలకు న్యాసధ్యానపూర్వకంబుగ
నర్పణంబు సేయుచుండుట మంత్రయోగంబగు. నింక లయయోగంబెట్లన్న, విజన
స్థలంబున భద్రాసనాసీనుడై గూరుచుండి దిగువ నాసికాగ్రంబునుజూచుచుగ బైను
న్నది సాధించుచుఁ బైనాసికాగ్రంబును జూచుచు దిగువనున్నది సాధించుచు రెం
డుతర్జునులచేత రెండుకర్ణద్వారంబులును రెం డనామికలతో రెండునాసికద్వారం
బులును బంధించి శిరంబువంచి యేకాగ్రచిత్తుండై వివేకుడై యూర్ధ్వంబుగఁ
జూడ నది రాధాఘ్రంతంబను ముద్రయగు. దన్ముద్రాభ్యాసంబుం జేయుచున్న
బ్రహ్మరంధ్రంబునంధుఁ బ్రణవనాదంబు దశవిధంబుగ ప్రాయశఃచుండు నదియెట్లన్న
మొదట శింజినీగతియు, రెండవది తరంగఘోషంబును, మూడవది ఘంటార
వంబు, నాల్గవది వేణునాదంబు, నైదవది వీణాస్వసనంబు, నాఱవది భేరీధ్వనియు,
నేడవది తాళధ్వని, యెనిమిదవది శంఖారవంబును, దొమ్మిదవది మృదంగనాదం
బును, పదియవది ప్రణావనినాదంబును మేఘనాదంబుకరణి వినంబడు నిట్లుక్రమం
బుగ నాదానుసంధానంబుసేయ నందు నవనాదంబులులయించి పదియవదైన మేఘ
నాదంబున శ్రవణసహితంబుగ మనంబునునిచి నిర్వాప్తిపారంబుగనిల్చి బాహ్యంబు
మఱియొన్న నమ్మానసంబుతోఁ బవనంబును లీనం బగునది నాదలీలానందకరం
బైన లయయోగంబగు. నింక హతయోగం బెట్టిదనిన, రాజపరిపాలితంబైన
సుభిక్షరాజ్యంబునందు హతయోగమండపంబునిర్మించి యందుండియభ్యాసంబుసే
యవలయు నెట్లన్న, సుగంధపుష్పఫలభరితంబునగు వనమధ్యంబున గాలిచొర
ఘండ మాత్మ్యద్వారయుక్తంబైనమండపంబొందు నియమించుకొని దినదినంబును

గోమయంబున శుద్ధి నేయించుచు నందువనియించి యతిశయించిన, మప్పు, పులుసు, కారము, చేదు, వగలు వస్తువులను, పిదపఁ దిలలైలంబును, అజాచిమాంసమద్య •మీనంబులును, రేగుపండ్లును, మిక్కిలివసరాకుకూరలును, దధి, తక్ర, కుకుత్థము లును, శర్కర మొదలైనసాత్వికాహారంబు నుగ్రహింపవలయుఁ, దాభుజింపఁదగిన యన్నంబు నాల్గుపాళ్లుచేసి యొకపాలువిడచి మూడవపా ళ్లిశ్యరప్రీతిగ భుజించుచుఁ ద్రిఫలంబు లొపధంబుగ గ్రహించుచుఁ బ్రాతస్నానోపవాసప్రతిస్తీ)సాంగత్యాదిదేహప్రయాసంబులు విడచి యనలారోదితంబులైన, కాకలంబుడక శీతవాతంబులయందునుండక, యోగపట్కర్మంబు లాచరింపవలయు నదియెయ్యదియనిన, ధాతికర్మ, వస్త్రీకర్మ, నీతికర్మ, త్రాటకకర్మ, నుమాలీకర్మ, గఘాల భాతికర్మంబు నాఱుగల వందు ధాతికర్మం బెట్లంటివేని. 109

తే. వినుము మృదువస్త్ర మొకనాల్గువేళ్ల వెడలు, పుగఁ బడేనగు చేతుల పొడవుగల్గి నట్టివస్త్రంబు లేటనీ క్లండుఁ దడిపి, మెల్లమెల్లఁగ లోనికి మ్రింగవలయు. 110

౧. తిట్టుమింగి యీవల సతివేగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింతతి హస్తసంఖ్య గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమింగుచుఁ, దీయుచునుండఁగ దీపనంబు గలుగున పానంబు గంతనాళముగుండ, వెడలింపఁ బ్రత్యంబు వెడలిపోవు నది యభ్యసింపఁగ నక్షీరోగములు కా, సత్వాస ముఖరోగచయము లడఁగు.

తే. గురుముఖంబుగ నీమర్మ మరసి ధాతి, గజకరణి యన నొప్పు నీకర్మ మొనర నభ్యసింపఁగ వాయువు లన్నితనకు, వశములై నిల్చుచుండు నోవారిజాక్షి. 111

౨. ఇక వస్త్రీకర్మం బెట్లన్న నాభిపర్యంతముగ నీటియందుఁజొచ్చి యథోద్వార మునందు క్రోలయుంచి కుక్కుటాసనస్థుండై గూర్చుండి యపానవాయువుచేత జలమును మీఁదికి నెగయంకేర్చి తిరుగ నథోద్వారంబున నాజలంబునువిడువ, దీన నధికశూలలు గడ్డలు మహోదరాలు వాతపిత్తశ్లేష్మంబులచేఁ గల్గునకలవ్యాధులును దొలంగు సప్తధాతు చక్షురాదింద్రియాంతకరణప్రసన్నతయు, శాంతియు, క్షుత్తు గలిగి సర్వతోప మొనరించి వివిధభయంబులఁ బోఁగొట్టు నిది వస్త్రీకర్మంబగు. నిక నీతికర్మం బెట్లన్న జానెడుపాడువునూత్రము మలినములేని నేతియందుఁ దడిపి నానీకమునం బీల్చి నోటవెడలదీయఁగఁ దివ్యదృష్టిగల్గు. నికఁ ద్రాటక కర్మంబు వచించెదఁ, గదలనిచూపువలన, నూత్నంబైనగుడిని యేకాగ్రచిత్తం బునఁ గన్నీరొల్కఁజూడఁగ నేతరోగాదులువోయి బంగరుపెట్టియవలె గోప్య మునేయందగినది. ఇక ననుమాలీకర్మంబును వక్కాణింతువినుము, తీవ్రంబునంగడు పును గుడియెడమగఁ ద్రిప్పఁగఁ గడుపులోని మందాగ్నివిడచి దీపనంబు గల్గి పానవాదులు గల్గుచు నానందమలరి సమస్తరోగదోషంబులను బోఁగొట్టును. హత యోగంబునకు శ్రేష్ఠమైయుండు నిన్ను మాలీకర్మం బికఁగ పాలభాతికర్మం బెట్టి

దంటివేసి వినుము. లోహకారకుఁడు కొలిమితిత్తినుదినట్లు శేచకపూరకంబులు చేయంగఘాదితోగంబులు తలంగును. దేహదార్ధ్యము నాయురారోగ్యము గల్గుచుండు కాబట్టి యీషట్కర్మంబులు క్రమంబుగ నభ్యసించి రోగవిరహితులైన నాదులు వశవృత్తులగుచుండునప్పుడు సిద్ధాసనాసీనుడై శేచక పూరక కుంభకొన్వితంబైన ప్రాణాయామపూర్వకంబుగ షణ్ముఖముద్రాభ్యాసంబుసేయుచుండు. నావల సుషుమ్ననాడికిం గారణంబైన మూలాధారాధిక బ్రహ్మరంధ్రంబుగలను. ఆరంధ్రంబును దత్వమనియుఁ ద్రిలింగశనాదులు ముఖంబనియుఁ జెప్పఁగరు. తత్కారణంబున నమృతంబు స్రవించునట్లు స్రవించుటవలన మానవశరీరములకు మృత్యువుగలుగును. తదమృతము నిల్పుటకై మెడిమచేత యోనిస్థానంబును రెస్సంగ నొత్తిపట్టి గుదమునూర్ధ్వముఖముగ నెగయనెత్తి యపానవాయువును మీఁది కాకర్షించి బలవంతముగ నూర్ధ్వంబుగ నాకుంచినంబుసేయ నది మూలబంధంబగు దానంజేసి ప్రాణాపానవాయువులును నాదబిందువులును గూడి యొక్కమై యోగసిద్ధప్రదంబగు నపానవాయువుమీఁది కెగసి యగ్నియందుఁబొందుచుండ నపుడగ్నిజ్వాల వాయువులోఁగూడి పొడుపుగవృద్ధియగు, నపుడగ్నిపురుషవాయువులు ప్రాణవాయువును బొందు నివృద్ధంబున దేహమునందుఁ బుట్టినయగ్నిప్రజ్వరిల్ల నందునిద్రించిన కుండలీశక్తితపింపఁబడి మేల్కొనికట్టెచ్చేగొట్టఁబడిన భుజంగశ్రీవరై విశ్వాసంబు పుచ్చి చక్కఁగ సుషుమ్నద్వారానఁబ్రవేశించి శాంతమై బ్రహ్మనాడినడుమఁ బొందుగ నుక తదభ్యాసంబు సేయుచున్న మూలశక్తియా కుంచితం బగుమధ్యశక్తి మేల్కొను నూర్ధ్వశక్తిపాతుంబునొదవుఁ బవనుండు మధ్యమార్గంబునఁజననోపు నదియుంగాక మూలం బాకుంచితంబై నాభినొత్తిన నదియొడ్డాణబంధం బగు కఠంబు సంకుచితంబై చుబుకంబు తొమ్మిదొత్తిన నది జాలంధరబంధం బగు మూలం బాకుంచితం బైనపు డపానవాయు వెగయ నంత న హృదయంబునం బ్రాణంబుదిగి నాభీయం దపానునిం గలయనప్పుడు కుంచితం బైననాభిని వెనుకనొత్తిన, ప్రాణాపానంబులుగలసి వెన్నంటిపోవునంతలోఁ గంత నికుంచనం బడచిన నమృతతమునం బడ్డంబైన కుండలిం బడనూకి మధ్యబిలంబునం జారఁబడి చిన్మయత్వంబు నొంచునప్పు డంతరాళనాళంబు నిశ్శబ్దంబగు శంతముద్రపవనంబున నాఁగినిల్పఁగ సర్వపరిపూర్ణ పరిభాషన సిద్ధించు నీప్రకారంబుగ నాకుంచిత కంఠసిరోధం బొదవినప్పు డమృతం బగ్నియందుఁబడక స్వానుభూతికి లోకువై ప్రాణిని నిశ్చలనందంబు నొందించు నదియునుంగాక. 112

సీ. ఎరయోగి యగువాఁడు వజ్రాసనమునుండి, నయమొప్పగను వామనాడివలన నాలోనఁ గుంభించినట్టి మారుతమును, మెల్లఁగ విడచి యామీఁద ముఱల

- దక్షిణనాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లఁగను లోని కోనరఁదీసి
యప్పుడు కేశనఖాగ్రపర్యంతంబు, నరికట్టి కుంభకం బచటఁజేసి
తే. వామనాడిని విడువ నవ్వలఁ గపాల, శోధనం బగుక్రమ వాతబాధ లడఁగు
గొమ్మ యిది సూర్యభేదనకుంభకంబు, కోరివినుమింకఁజెప్పెదఁ గుంభకంబు. 118
- సీ. తగ నోరు బంధించి తనముక్కుక్రోవుల, నుంచి వాయువును బూరించి కంఠ
మున ధ్వనిబుట్టించి మొనసి హృదబ్జంబు, దాఁక లోనికిఁదీసి తనువునందుఁ
బ్రాణునిగుంభించి పరగనిడానాడి, చేతను విడువఁగ క్లేషహరము
నను జఠరాగ్నిమహావృద్ధియగు ధాతు, గతరోగములు నెడుఁ గ్రమముగాను
తే. నడచుచుండిన గూర్చుండి యనుదినంబు, గోప్యముగ నిట్టియజ్ఞాయు కుంభకంబు
క్రమముగను జేయఁదగును సీత్కార మనెడి, కుంభకం బేనుజెప్పెదఁగొమ్మవినుము.
తే. వనిత నాసాపుటములచేఁ దనరుచుండఁ, బడినసీత్కార మనెడుకుంభకముముఖము
నందుఁజేయఁగ నిద్రయు నాఁకలియును, చెలియకుండును స్వచ్ఛంద దేహుడగుచు.
వ. తిదియెట్లనిన నాడిక చేతను జెక్కిళ్లచేతను వాయువును సదా పానంబునేయఁగ
నతఁ డాటునెలలకు రోగరహితుఁ డై యోగినీచక్రసమానశక్తిగలవాఁడై రెండవ
వామదేవుం డనఁదగియుండు నిది సీత్కారకుంభకం బగు నింక సీతలి యనుగుం
భకంబు చెప్పెద వినుము. 116
- తే. యోగి రసనంబుచేత వాయువును మెల్లఁ, గాను బూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకముచేసి నాసిక గోళములను, విడువ బహురోగబాధలు విడచిపోవు. 117
- వ. ఇంక భక్త్రికాకుంభకంబు చెప్పెదను. పద్మాసనాసీనుఁడై యుదర గ్రీవంబు
చక్కఁగనిలిపి నోరు లెస్సఁగమాసి ప్రాణవాయువును ముక్కుచేత వ్యాపింపఁ
జేసి వేగవిడిచి బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించిన మేఘధ్వనితోడఁ గూడి
వాయువును హృదయపద్మ పర్యంతం బించుకించుక నిండించి విడిచి మఱలఁ
బూరించి విడచి మఱియుఁ బూరించి రేచించుచుఁ గ్రమ్మఁగ గోమితిత్తులూఁదినట్లు
రేచించి పూరించుచు దేహమునందున్న వాయువును బుద్ధిచేతఁ జలింపఁజేయుచుం
డఁగ నెపుడైన బడలికపుట్టిన గాలిచేతఁగడుపుండిన సూర్యనాడివలన వాయువు
ను విడువఁగ బడలిక దీరును గడుపును జాలకనగు నపు డంగుష్ఠానామికల్పచేత
నాసికముబిగఁబట్టి వాయువును గుంభించి యిడానాడిని విడచిన వాతపిత్తశ్లేష్మ
దులు నశింపఁగ జఠరాగ్ని ప్రకాశించుచు సకలనాడులు విమోచనం బగును.
బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర గ్రంథులను భేదింపఁబడు నిది ముఖప్రదంబగు భక్త్రికాకుం
భకం బింక భ్రమరికాకుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 118
- క. పురుషమిలిందధ్వనివలె, నఱిముఱిఁ బూరించి భృంగి యానందముతో
నరునుగఁ జేసిననాదము, కరణిని రేచింపవలయుఁ గ్రమముగ నెపుడున్. 119

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వారల కానందమూర్చ వరచి త్రమునకా

దారూఢిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియ భ్రమరీకామంభకమా. 120

వ. ఇంక మూర్చాకంభకంబును వివరించెద వినుము. 121

తే. రహిని బూరించి జాలంధరంబు నొలయఁ, బెట్టియుండ రసదోష భ్రష్టిలోన
నిలిచి జీవుని బాక్ష్మించి నిండుచుండు, నది మనోమూర్చ యశుకుంభకాఖ్యమింటె.

వ. ఇంకఁ గేవల కుంభకవివరంబు వివరింతు వినుము. రేచకపూరక కుంభకంబులు వి
డచి స్వభావంబుగ మారుతధారణం బొనర్చి నిజబోధానంద మగుచుండై చొక్కు
టయ కేవలకుంభకంబగు. నిట్టి కుంభకం బభ్యసించు సిద్ధుఁ డైనవారికిఁ ద్రిలోకం
బులయందు చుర్రభం బగుకార్యంబులేదు. సర్వస్వతృప్తుఁ డైయుండు, నిట్టివాత
యోగంబు యమనియమాసనప్రాణాయామాద్యష్టాంగయోగ త్రిబంధాప్తకుంభక
ముద్రాది సాధనంబులచేత నీయోగంబు ద్వాదశాబ్దంబు లభ్యసించి సిద్ధియగు నది
యొట్లన, ప్రథమాబ్దంబునందు రోగరహితుండగు, ద్వితీయాబ్దంబునఁ గవిత్యంబు
సెప్పఁ, దృతీయాబ్దంబున విషజయుండగు, చతుర్థాబ్దంబున త్సు త్త్వస్థానిదాలస్యం
బులజయించు, పంచమాబ్దంబున వాక్సిద్ధినిొందు, షష్టాబ్దంబున ఖడ్గాభేద్యుండగు,
సప్తమాబ్దంబున భూమినంటకుండు, నప్తమాబ్దంబున నణిమాద్యష్టైశ్వర్యసంపన్నుం
డగు, నవమాబ్దంబున నభోగమనుం డగు, దశమాబ్దంబున మనోవేగమునొం
దువాఁ డగు, ఏకాదశాబ్దంబున విశ్వవేశత్వము గలవాఁ డగు, ద్వాదశాబ్దమున
సాక్షాదీశత్వంబునొందు, నిక హతయోగంబు నూత్నాంగయోగపూర్వకంబుగ
నభ్యసించవలయు నదెట్లంటివేని వినుము. 123

పీ. ఆహార నిద్రాదు ల్లాశేంద్రియవ్యాప్త, లడఁచి కాంతతనొంద నది యమంబు
నిశ్చలగురుభక్తి నిస్సంశయము సుయో, గాసక్తి తృప్తి యేకాంతవాస
పరతయ వైరాగ్యభావంబుకరణ ని, గ్రహమును నియమంబు సహజసుఖము
నొసఁగు నాసనమందు నుండుట నిస్పృహ, త్వంబునొలడుటయు నాత్మ సుమనంబు

తే. నదిమి కుదిరించి నిల్పుట యాసనంబు, ప్రకటరేచకపూరకుంభకసమేత

మైసక్వాసలలోనఁ బ్రయత్నముగను, గురురఁ జేసిన యది రుద్ధకుంభకమగు. 124

వ. ప్రాణుని సుస్థిరంబుగ నిల్చి ప్రపంచం బనిత్యంబని తలంచుటయు, ప్రాణాయామం
బగు. నంతర్ముఖం డైననిర్మలచిత్తంబునఁ జైతన్యజాలంబుల నడచుటయు బహుప్ర
కారంబులై జనియించు మనోవికారంబుల నేర్పరించి ద్వికారగ్రాసనంబుచేసి
మనంబును నిర్వాప్తసార్థంబుగ నిల్పుటయు, ప్రత్యాహారం బగుస్వస్వరూపాను
సంధానభావంబుచే, ద్వితీయతారహతాత్మానభవంబున సర్వప్రపంచంబు నాత్మ
గ నెఱింగి సకలభూతదయాసమత్వంబున, నిత్యతృప్తి జెందియుండుట ధ్యానం
బగు. నంతర్వాహ్యప్రకారం బేకంబుగ స్వతేజోమయంబుగఁ బరత్వంబునుడ్రోచి

తదీయధారణంబుం జేయుచుఁ జిత్తంబును జానిగిపోనీక నిల్పుటయ ధారణంబగు.
తద్ధారణాభ్యాసంబునఁ జిత్తంచేకాగ్రం బగునప్పుడు జీవాత్మ పరమాత్మ యందుఁజల
శర్మరన్యాయంబుగఁ గలసి యఖండబోధ నొందుటయ సమాధియగు. నిట్టిసూ
క్ష్మస్థానంబులం బ్రకాశించునారాజయోగంబునకు లక్షణంబు సంక్షేపంబుగఁ
జెప్పెద నది హంసాత్మర సిద్ధాసనకేవల కుంభక నాదములను నీనాల్గింటివలన రాజ
యోగం బొప్పునందు సాంఖ్యతారకామనస్కము లనంద్రివిధంబులు నందు సాంఖ్య
యోగంబును వివరింతు. 125

సీ. పంచతన్మాత్రలు పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై బరఁగుచుండు
సకలేంద్రియంబులు సర్వవిషయజాల, ములు గుణత్రయకామముఖవికార
ములుగాను దనువులు మూఁడునుగా నవ, స్థలుగాను దగనన్నుఁ దలఁచియెఱుఁగు
నటువంటియెఱుక నేనని నిశ్చయించి వి, త్తేపావరణములఁ జదిమివైచి
తే. తాను దనలోనఁ దనుదాను దఱచిదఱచి
యన్నిటను మీఁదజేపించి యచలవృత్తి
నుండు టది సాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు
గురుముఖంబున నీయోగ మఱయవలయు. 126

వ. ఇఁకఁ దారకం బనునది యెఱింగింతు వినుము. 127

క. అఱగన్నులతో నైనను, మురువుగ నొగి రెండుకనులు మూసియు నైనక
బరమాత్మను లోఁజూపున, గుఱిగా నీక్షింపవచ్చు గురుభక్తుం డై. 128

తే. చంద్రసూర్యాంతరములందుసహజముగను, వెలుగు తారకములయందువిమలబిందు
వమరఁగూర్చఁగ నదితారకాఖ్యయోగ, మై ప్రకాశించు ఖిత్వత్రయంబు నగుచు.

వ. అది బాహ్య మధ్యాంతర్లక్ష్యంబు లననొప్పు నందు బాహ్య లక్ష్యం బెట్లన
బహిర్మాసికాగ్రాహలోకంబు మనోమారుతంబులం గూడి సిగ్ధంబుగ నిల్ప
నందుఁ జతురంగుశీప్రమాణమున నైల్యమును, ఐడంగుశీప్రమాణమున ధూమ్ర
మును, నష్టాంగుశీప్రమాణమున రక్తిమంబును, దశాంగుశీప్రమాణమునఁ దనరంగ
ప్రభయును, ద్వాదశాంగుశీప్రమాణమునఁ బీతప్రకాశంబు నగు నీయైఁచు బంచ
భూతవర్ణంబులై యెచుటం దోఁచునప్పు డపాంగదృష్టుల వెనుకగూర్చి కిర్ణము
మీఁదఁ జొనుపుచు నిశ్చలచిత్తుం డై చూడ నందుఁ జంద్రప్రభ గానవచ్చు నది
యుంగాక. 130

తే. కర్ణనాసాపుటాక్షిమార్గముల వ్రేళ్ల, నమరఁ బీడించి చిత్తంబు నచట నిల్పఁ
బ్రణవనాదంబు వివవచ్చు ప్రకటదీప, కళలు నవరత్న కాంతులఁ గానవచ్చు. 131

వ. ఇదియాత్మప్రత్యయప్రకాశంబైన బహిర్లక్ష్యంబునగు నికమధ్యలక్ష్యవిధం బెట్లన.

తే. కంటిపాపల రెంటిని గదలనీక, మానసముతోడ భూయ్యుగమధ్యమునను

జొన్నితనృధ్యముననుండు నూత్నబిలము, లోఁ బ్రవేశించిమాడ నాలోననపుడు.

క. మెఱపులు నక్షత్రంబులు, తరణి శశిప్రభలు భూతతతి వర్ణములున్

గరువలి నెనయుచు లోపలఁ, బరిపరివిధములుగ మెఱయు భానములోనన్. 134

ప. మఱియు నిరవధికం బగునాకాశంబును గాఢాంధకారం బైనమహాకాశంబును
గాలాగ్నినిభం బైన పరాకాశంబును నధికప్రకాశం బైన తత్వాకాశంబును గోటి
భానుసంకాశం బైన మార్యాకాశంబును నగు నియ్యాకాశపంచకంబు నవలోకించు
నతండు తనయుండై నిరవకాశకాశసదృశుం డగునిది మధ్యలక్ష్యం బగు నిక
నంతర్లక్ష్యం బెట్లనిన.

135

క. ఆపావకచంద్రాద్భి, వ్యాపకమై పంచభూతవర్ణకలితమై

యాపాజ్యోతిరసం బిల, రూపాశ్రయ మగుచునుండు రూఢప్రజ్ఞన్. 136

క. చక్షుర్నధ్యంబునఁ బర, మాత్మరహైరణ్యసచ్చిదమృతకణంబుల్

సాక్షిగ బాహ్యంతరముల, నీక్షించుచు నిత్యసుఖము నెనయుచు నుండున్. 137

క. ఆయమృతాంకురయగళము, నాయకమై స్పటికరుచుల నైల్యంబుగ ను

చ్ఛాయల మెఱయుచుఁ బవన, స్థాయిని నెలవగుచు జీవతారక మయ్యెన్. 138

ప. ఈరహస్యంబు సద్గురూపదేశక్రమంబుగ నెఱిగి బాహ్యంతరంబులకు నడిమిశృం
గాటకంబునం దాకారదీపితగ్రనీవారశూకాణు వగు సగుణపంచకంబు నీక్షిం
చుట తారకాంతర్లక్ష్యంబగు నదియునుగాక సరస్వతీనాడి చంద్రప్రభానిభం బై
మూలకందంబునం దుండి దీర్ఘాస్థిమధ్యంబున బిసత్తుంతుకై వడి విమృత్తోటిసంకా
శంబై బ్రహ్మరంద్రపర్యంతంబు వ్యాపించి యూర్ధ్వగామినియై సర్వసిద్ధిప్రదయగు
తత్స్వరూపంబు నాత్మయంబు భావించుచు ఫాలోర్ధ్వకోట్లాట మండలంబున స్వ
స్వరూపమునంచు లక్ష్యంబుంచి చూచుట, పరమాంతర్లక్ష్యంబగు నివ్వధంబున.

మ. అనిశంబున్ భవతారకృఖ్య వరయోగాభ్యాసముం జేయఁగా

మనము న్నామత మంతరంగమున మర్తజ్ఞత్వముంబొందు నం

దనుకూలంబగు నంతరాత్మ పరమాత్మనందముం బొందు నిం

కొనరంగ నమనస్కయోగవిధము న్నుత్సాహియై చెప్పెదన్. 140

సీ. ఆత్మాశ్రయములగు నలహంసమార్గంబు, లకుఁ గుడియెడమల లలితనీల

కాంతులఁదగు నదకన్దోక్తులంచు భా, స్వభూతర దర్పణచ్ఛాయ లమర

వెలుగఁగఁ దన్మధ్యములయందు నూత్నతృణనూత్నంబు లైసట్టి సుషిరములను

మానసంబున నిల్పి మాని యంతర్లక్ష్య, మును బాహ్యదృష్టి లమలఘుటించు

తే. నదియ ఘనశాంభవీముద్ర యగుచు నుండు, రెండుజాములదనుక కూర్చుండి దీని

నభ్యసంపంగ మానసం బనిలగతుల, నిలుచు నేకాగ్రభావము నిలుచునపుడు. 141

సీ. వినుకుల బలుకుల నివివిధచిత్రములైన, తలఁపులు తనయంద నిలుపుకొంచు

నట పరమాత్మయం దంతరాత్మను గూర్చి, తా నంద లీనమై తనది వాత
దీపంబుకై వడిఁ దేజరిల్లుచు నిస్త, రంగార్థవలె నంతరంగమందుఁ
గనఁ జొకరూపంబు వినఁ జొకశబ్దంబు, మొనసిన కేచరిముద్ర నంటి

తే. యచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచుఁ జొక్కి

విరమనోన్మణి యున్మధ్యవస్థ లొంది

చలనరహితామనస్కుంబ జాడ్యనిద్ర

యోగనిద్రయు నా రాజయోగిజ్ఞాందు.

142

ప. అట్టిరాజయోగికి జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తి తుర్యా తుర్యాతీతంబు లను పంచావస్థలు
గలవు. చతుర్వింశతితత్వాత్మకం బైనదేహంబు తాఁ గానని పంచవింశకుం డైన
దేహి తానని తెలిసినది జాగ్రత్త యగు. మనంబు నింద్రియబృందంబుతో వాత్మ
యందుఁ బొందించి ధ్యానింప నమ్మనంబు సర్వవిషయవాసనాసంగ రహితమై
జాహ్నంతరంబుల మెలఁగు కేవలబహిర్యుఖంబు గాక తన్నుఁ దాను దనరుచుం
డుట స్వప్నం బగు. నిది యభ్యసించుచున్న మనంబు బాహ్యమునందు విస్తరిల్లక
సుస్థిరంబై మాయాజాలం బనిత్యం బని సత్యస్థువులందుఁ బొందుచున్నపు
బహిర్జ్ఞప్తివచ్చినం దెప్పన నంతర్బుఖంబై జగం బనిత్యంబుగ వాత్మసత్యంబుగ
నెఱింగి నిత్యబోధనొంది యుండుట సుషుప్తియగు. జీవేశ్వరభావంబుల నొందు
వాత్మ యందు నిల్చినమనంబు బాహ్య భావనారహితంబై పరంబును భావించు నిట్లు
పురుషపురుషోత్తమభావంబు లన, సుభయాత్మకం బైన చైతన్యంబునంబొంది యమ
నంబు విషయవాసనావిముఖం బై సర్వేంద్రియ వ్యాప్తులతోడ దేహాభిమానంబు
విడిచి ముక్తిమార్గంబున సంసారబంధ విముక్తమై యాత్మానుభవామృతపానంబునం
జొక్కి తన్మయంబై స్వతంత్రతఁ బాసి యాత్మపరతంత్రం బగుచుండు నంత
జీవుం డస్వతంత్రుడై యీశ్వరాధీనుం డగుచు నుండఁగ నీశ్వరభావంబు సత్యం
బగునప్పుడు సర్వమయుండైన పరమేశ్వరునియందు మనం బుపరతం బగుచుండు
నపు డాత్మ యెందాక మనోదృశ్యంబగు నందాక మనోన్మణి యగునప్పుడు
ద్రష్టృదృశ్యంబులు లేక తాను దాని ధ్యానవిరహితంబై చిచ్ఛాత్రం బైనయే
ఱుక తాన సత్తామాత్రం బగుప్పుడు నప్పుడు మనంబు కలదు లేదనరాకుండు, నది
యున్మధ్యవస్థ యైనతుర్యం బగు నది స్వరా ట్టునుపరమపదంబు నగుచుండు,
నందు సహజంబుగ మానసంబు సకలేంద్రియప్రాణానిఖంబులతోడ లీనం బగు నది
యమనస్కుం బైనతుర్యాతీతం బగుచుండు కలదు లే దనరానిదై ఘటాకాశంబు
మహాకాశంబునం బొందిన క్లేకంబై దేశ కాల కార్య కర్తృ కారణ గురుత్వ
లఘుత్వాద్యవస్థలు తోఁపకుండునది సహజామనస్కుం బగు. పట్టు విడుపులేనిది

చెప్పజూపరాక సహజభావంబైయున్న యదియ బాడ్డనిద్రయగు. కడఁ గనరాని నిస్తరంగసముద్రంబు తెఱంగున నాద్యంతరహితంబైన నభంబుకరణి నింతింతసరాక యంతయు నిండి మలయజగంధంబును వృక్షంబునం దనలంబను నిక్షుదండంబునందు మాధుర్యంబును క్షీరంబునందు ఘృతంబును, దిలయందుఁ దైలంబు నెట్లుండు నట్లు చరాచరప్రపంచంబునందుఁ బరమాత్మ పరిపూర్ణంబై, యిదమిద్ద మనరా కుండు టది యోగనిద్ర యగు నిది యొంతంత సాధనకు ననుభవంబుగ ననుభవించినయోగికి ననుభవైకవేద్యం బగుంగాని వాక్కునఁ జెప్పఁగూడ దది యెట్లుంటివేని.

143

కా. బ్రహ్మం బద్వయనస్తు వౌ ననెడుకాస్త్రం బెప్పుడుం బల్కుచుక

బ్రహ్మహ మ్మనుసంతమాత్రముననే బ్రహ్మంబు గానేర్చునే

బ్రహ్మంబైన గురుస్వరూపము మదిక భావించి భావించి తా

బ్రహ్మం బైనటువంటికాలముననే బ్రహ్మం బనంగూడునే.

144

ప. ఇ ట్లవాక్ష్తానసగోచరం బైనబ్రహ్మనుభవంబు రాజయోగం బగు ముంగుచెప్పిన మంత్రలయాది యోగంబుల యనుభవక్రమం బెట్లనిన.

145

సీ. మంత్రయోగంబుచే మారుతసంచార, దేహమర్చంబులఁ దెలియవచ్చు

లయముచేఁ దనలోని లలితప్రణవనాద, నూత్రంబు మది నూని చొక్కవచ్చు

హతముచే జ్వరజరత్వాదిరోగంబులు, మృత్యువుం గెలిచి మే ల్పించవచ్చు

సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తు, లరయుచుఁ దన్ను దా నరయవచ్చు

తే. తారకముచేతఁ దనువునఁ దాను వెలుగు, చున్న రీతిని గనవచ్చు నుచితమైన రాజయోగంబుచేఁ బరబ్రహ్మమందుఁ, బొంది యుండఁగవచ్చు సంతూర్ణుఁ డగుచు.

సీ. విను మంత్రయోగికన్నను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధికుఁ డుల్లాసి యైన హతయోగి యగుచుండు హతయోగికన్నను, సరసమానసుఁ డైన సాంఖ్యయోగి యధికుఁడ యగువానికన్నఁ చారకయోగి, యధికుండు నగువానికన్న నెంచ సాంఖ్యతారకముల సంగ్రహించుకొని వై, రాగ్యభావన నొప్పు రాజయోగి

తే. యు త్తమైత్రముఁ డని చెప్ప నొప్పు నతని, కన్న గొప్పైనయోగి లేఁ డవనియందు నతఁడు సంసారమున నున్న నడవి నున్న, సకలనిర్లేపుఁ డగుచుండు శాంతుఁ డగుచు.

ప. ఆరాజయోగివరునిలక్షణంబు లెవ్వి యనిన.

146

సీ. తనుకొంతయును మృదుత్వంబు వాక్ష్తాధుర్య, మును మితభావణంబులును భూత దయయు వివేకశాంతములు మితాహర, మును నిశ్చలమనంబు ముఖ్యమైత్రి గలవాఁడు రాజయోగి సునిష్ఠుఁ డంబర, మధ్యస్థకలశంబు మాడ్కిలోన నెలి నెందు నంటక నెల్ల నంబుధినుధ్యగత కలశముధీతి గాను లోను

తే. వెలిని బరిపూర్ణుడై నిండి వెలుగుచుండు, వాడు నొకవేళసంసారివలె నటించు
నొనరు నొకవేళ వైరాగ్య మొందుచుండు, వానియనుభవ మెఱుంగ రెవ్వారు ధరణి.

క. ధర్మాధర్మము లొల్లక, కర్తాసత్తుండు గాక కాదా వనకక

నిర్మలభావుం డగుచును, మర్తజ్ఞత నతఁడు మెలఁగు మనుజులలోనక. 150

క. ప్రాజ్ఞుడై దేహముతో, నజ్ఞానులయందు మెలఁగు నందున నాయో

గజ్ఞాని మఱి డెలియకఁ గని, యజ్ఞానులు నిందఁ జేతు రాగతి నోలిక. 151

తే. దూషణము నేయువారికిఁ దొల్లి యతఁడు, చేసియుండిన పాపము చెందుచుండు
ధూషణము నేయువారికిఁ బుణ్యఫలము, నపుడు పొందఁగ నిర్లేపుఁడగుచునతఁడు.

సీ. పెద్దవన్న నహంబుఁ బెంచి వల్కఁడు చిన్న, వనినఁ దగ్గఁడుభాగ్య మతిశయముగఁ
గల్గిన నుప్పొంగి గర్వింపఁ జొకవేళ, దనకు లేవడియైనఁ దగ్గిపోఁడు

ప్రారబ్ధ ముభవింపకతీరదని యస, హ్యముగ మగఖసుఖంబు లనుభవించు
నబ్బపత్రంబున నంటనిజలబిరమ, వట్ల సంసారము నంటకుండు

తే. జగతిగల బంధమాలంబు దెగినదాని, ఎచ్చి కొన్నాళ్లు నిలిచినపగిది దేహ
మూలమగు గారణావిద్య మొదలు తెగిన, నాయుపనిమపచ్చియున్న నాళ్లంగముండు.

చ. అటువలెఁ గారణంబు తెగినప్పటికైనను గార్వ్యాలవి

స్ఫుటతనుయుగ్మముండు పరిపూర్ణచిదాత్తు వికారిగాక త

దటముల నాశ్రయించి గుణకర్తములం డెపు డంటి యంటకక

సటలని రోసి యెన్నటికి సాక్షిగ నుండు సుఖస్వరూపమై.

152

సీ. ఆలబుద్ధియును జిత్త మాయహంకృతి మాన, సంబును ఋత్విగ్గణంబు గాఁగఁ

బ్రణవవర్ణంబు యూపస్తంభమును గాఁగ, బ్రాణదశేంద్రియపంక్తి యచట

పశుసమూహము గాగ భాసురానాహత, నాదంబు మంత్రము గాఁ దనరఁగఁ

బాసఁగఁ దత్పశువుల బోధాగ్నిలో వ్రేల్చి, జ్ఞానాన్యుతము సోమపానముగను

తే. ద్రావి చొక్కుచు మోక్షకాంతాసమేతుఁడగుచు వేదాంతసూత్రంబుల నెనుకర్ణ
కుండలంబులు వెలుఁగఁద్రెహూటమార్గమందు శాంతప్రముఖ మిత్రు లలరికొలువ.

సీ. ప్రకటితాచారము ల్పండికమ్ములు గాఁగ, శమదమాములు సుచక్రములు గాఁగఁ

బ్రాణపంచకము నేర్పడ గాడి గాఁగ న, నూనహృద్వచనంబు నొగయుఁ గాఁగ

వరకర్ణనేత్రము ల్వాహనంబులు గాఁగ, రహి వివేకంబు ఫారథియుఁ గాఁగ

దగు నిష్క్రమిత్వమే త్యాగధ్వజము గాఁగఁ, బ్రణయోగరథంబు పైసనెక్కి

తే. పోయి నడిమి సరస్వతిం బొంది గంగ, యమునయునునిల్చు నాల్గమార్గములనడుచు
నవిభృథస్నాన మొనరించి యాత్మసోమ, యాజియనోష్ఠ్యమందు నీయవనిమిఁద.

ఉ. ఇంతటి యోగపూరుషుఁడు హెచ్చఁడు తగ్గడు సంతసంబు నే

కాంతమున న్యసించుఁ దనయందుఁ బరాత్మను జూచుచుండు వి

- భ్రాంతులు దన్నుఁ దిట్టినను బక్తునఁ దిట్టఁడు వారి నెప్పుడీ
శాంతుఁడు రాజయోగి ఘనసద్గురుఁ డంచు వచింపఁగాఁ దగుకా. 157
- నీ. అటువంటి దేశికుం డిటువంటి యోగంబు, నింతింత శిష్యున కీయరాదు
శిక్షించి కాంతిఁ బరీక్షించి తనశిక్ష, కొప్పినవారికిఁ జెప్పవలయుఁ
దనశిక్ష కొప్పని తామసాత్మునకుఁ ద, త్వంబు చెప్పినవాఁడు దంభుఁ డగుచు
వేషభాషలచేత విట్టవీఁగుటగాని, వాఁడు తత్వజ్ఞుఁడు గాఁడు గనుక
తే. తొలుతనే శిష్యుఁ డగువానిదుర్గుణములఁ, జూచి తిట్టుచుఁ గొట్టుచుసుగుణములను
జెప్పఁగావలెఁ దనశిక్ష కొప్పకొన్న, నూరకయ కాంతిఁ బొంది తా నుండవలెను.
తే. అంతియేకానిదుర్గుణం దైనవానిఁ, దాఁ బరీక్షింప శిక్షింపఁ దలఁచెనేని
వానిదుర్మార్గములు తనమానసమున, నిలిచి కోపము పుట్టించి నిక్కముగను. 159
- క. కోపం బెప్పనికైనను, దాపము పుట్టించుఁ గనుక దామసశిష్యుం
బ్రాపునకుఁ జేర్చఁదగ దొగి, దాపత్రయహేతు వగును దనశాంతి నెడున్. 160
- క. దుర్గుణములు విడువక ప, డ్వర్గంబును గూడినట్టివాఁ డతిశయ డు
ర్మార్గుం డగు వై రాగ్యము, భర్గుఁడు సెప్పినను వాఁడు పట్టుగ వినునే. 161
- వ. ఇంక నచ్చిష్యుఁ డెవ్వఁడనిన సాధనచతుష్టయసంపన్నుండై వంచనలేక జార చోర
కూర గుణంబులు విడచి పరమశాంతి గలవాఁడై మోక్షసత్త్వం దై గురుసేవఁ జేసి
తద్గురువనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁ డైనవాఁడు దేహభీమానంబు విడచి ప్రణవపూర్వ
కింబుగ వేంకటేశానుస్తరణంబు సేయుచు నిజయోగి బలంబున సుఖమ్ను ద్వారంబు
భేదించుకొని యర్చాది మార్గంబునం జని పరంబును జెందునట్టి యోగాభ్యాసంబు
నేయలేకున్న నత్యంతగురుభక్తి గలవాఁడై తత్కటాక్షంబున భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య
మున నభ్యసించి యుపశాంతిఁ బొంది జ్ఞానినని యహంకారంబు నొందక యుం
డవలయు నచెట్లన. 162
- క. జ్ఞానాహంకారందే, మానవులను జెఱుమఁ గాన మతిమంతులు తత్
జ్ఞానాహంకారంబును, మానుచు నుపశాంతు లగుట మంచిదికాదే. 163
- క. ఉపశాంతి లేనిమచుజల, జపతపములు యోగవిధులు సవనాదు లొగిం
గవటములై సెదఁ గావున, నుపశాంతియ పరమధర్మ ముర్విస్థలిలాకా. 164
- వ. ఇట్టి జ్ఞానభక్తివైధ్యాగ్రయోగంబులకు ననేకవిఘ్నంబులు గలుగుచుండు తద్విఘ్న
నివారణం బగుట కొక్క యుపాయాంతరంబు గల దచెట్లనిన. “వేంకటాద్రి
యందు సనకసనందనతీర్థం బతిగోప్యంబు, నరులకుఁ చెలియరాకుండు, తత్సమీ
పంబునఁ బాపవినాశతీర్థంబు సిద్ధస్థలంబై యుండు, మార్గక్రిన్ శుద్ధద్వాదశి
దినం బరుణోదయకాలంబున స్వామిపుష్కరిణీస్నానంబు సేయుచుం ద్రయోదశి
దినంబు మొదలుకొని సనకసనందనతీర్థంబునం గ్రుంకుచు శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శ

నంబు నేయుచు శ్రీమదస్తాక్షరీమంత్రజపంబుఁ జేయుచు యోగాభ్యాసంబు నేయు
చున్న నెట్టివిఘ్నంబులు రానోపవు, యోగంబులు సిద్ధించు, పాపవినాశతీర్థ
సేవీపంబున నతిగుప్తంబైన కాయరసాయనంబను పుణ్యతీర్థంబు గలదు. తత్తీర్థంబు
పానంబు చేసిన దేహంబు దృఢత్వంబు నొందు. శ్రీవేంకటేశ్వరుని కైంకర్యంబు
నేయుట పురుషార్థంబగు నట్టికైంకర్యంబు శక్తివంచనందై నేయకుండిన స్వామి
ద్రోహి యనందగుం గావున ననిశంబు వేంకటేశుని నారాధింపవలయు నని వరా
హస్వామి భూదేవి కుపదేశించిన క్రమంబు వ్యాసమునీంద్రుఁడు తెలిసి తదుప
దేశక్రమంబు నానతిచ్చె నారీతి మీకుం జెప్పితి ననిన సూతుం జూచి శౌనకాదు
లిట్లనిరి.

165

ఉ. సూత మహానుభావ పరిశుద్ధములై తగు యోగమర్తముల్
ఖ్యాతిగ భూమిదేవికి నఖండకృపం గిటి పెప్పఁగా నతి
ప్రీతిని బాదరాయణుఁడు పెంపు వహించి గ్రహించినట్టి వా
గ్వాక్రమ నీకుఁ జెప్పుటను వాసిగఁ జెప్పితి పీపు మాకొగ్గె.

166

సీ. సంతోషమయ్యె వేదాంతవేద్యుం డైన, వేంకటేశార్చనవిభిషములను
మాకుఁ దెల్పు మటన్న మది సంతసించి యా, నూతుఁ డిట్లనియె సంత్రీతి మెఱయ
ననఘాత్తులార మీ రడిగినవిధముగ, ఘనుఁడైన శేషుని కపిలగురుఁడు
ముదముమై నడుగ నిమ్మగ శేషుఁడనె నిట్లు, మునినాథ వినుమది మోదమునను

తే. గురుతరంబు హరిప్రీతికరము పరమ, శోపమారము పరితాప పాపహరము
రమ్య మష్టోత్తరశతంబు కామ్యఫలద, మగుచు దీపించు నది యెట్టులనిన వినుఁడు.

తే. స్వర్ణనది బుట్టినట్టి సువర్ణకమల, జాలమును దెచ్చి వేంకటేశ్వరుని బ్రహ్మ
దేవుఁ డష్టోత్తరశతంబు నై వెలుంగ, నామములఁ బూజచేసె సానందుఁ డగుచు.

తే. స్వామిచే సర్వలోకపితామహుండు, సకలకామ్యార్థముల నంది సంతసించె
నట్టి యష్టోత్తరశతంబు నైన నామ, ములఁ బరించుట కెవరైన ముందుగాను.

వ. ప్రణవపూర్వకంబుగ శ్రీవేంకటేశాస్తాక్షరీ మంత్రరాజంబు వ్యాసయుక్తంబుగ
జపభాసర్పి హరికి సమర్పించి తదనంతరంబు ధ్యానావాహనార్ఘ్యపాద్యాచమ
నన్నానంత్రయజ్ఞోపవీత గంధాక్షతపుష్పదులు సమర్పించి, వేంకటేశాస్తాక్షరీ
మంత్రంబు జపించి యష్టోత్తరశతనామంబుల నర్పించుచు, బాదాదిశీర్షపర్యంతం
బుగ సర్వాంగార్చనంబు నేసి భూపదీపనైవేద్యతాంబూల సువర్ణపుష్పకర్పూర
నీరాజనమంత్రపుష్పప్రదక్షిణ నమస్కారంబులు సమర్పించుచు దక్షకథాన
నిఘం డైనభక్తునకు నావేంకటేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యైహికాముష్మికఫలంబుల
నిచ్చు నీయష్టోత్తరశతం బత్యంతగోప్యంబు నగు శ్రద్ధాభక్తులు గలవారై గురు

విశ్వాసంబు గల్గి తద్గురుముఖంబుగఁ చెలిసి పఠించినవాఁడు కృతార్థుం డగు నంచుఁ జెప్పెనని నూతుండు శౌనకాదులతో వెండియు సంతోషాయత్తచిత్తంబు మెఱయ నిట్లనియె. ° 170

చ. కపిలమునీశ్వరుం డడుగఁగా మును శేషుఁడు సమ్మతించి ని
ష్కపటముగాను దత్క్రమము కర్దమపుత్తున కొప్పఁ జెప్పి నా
కపరిమితప్రభావుఁ డగు నాకపిలుం డుపదేశమిచ్చె మీ
కిపు డేటిఁగించితికా వరమునీశ్వరులార తదీయగోప్యముకా. 171

క. ఈయప్రాంతరశతమును, బాయని సదృశ్చిత్తోడఁ బారాయణముం
జేయు సుసాత్వికులకు వే, యా యహిగిరివాసుఁ డిచ్చు నవ్యయపదముకా. 172

→ నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ←

చ. అనవిని శౌనకాదులు మహాదృఢత మందుచు వేంకటేశ్వరుం
గనుఁగొన నిశ్చయించుచు నఖండతరం బగుభక్తిచేత నే
మనుటకుఁ దోపకున్న విధమప్పడు నూతుండు చూచి యిట్లనెకా
మునివరులార మీ కిపుడు ముఖ్యముగా నిఁక నేమి చెప్పుదుకా. 173

వ. మీరెల్ల రా వేంకటగిరి కరిగి యందుండుట జన్మపావనంబు లనిన నమ్మునులు. 174

క. విని మా శ్రవణంబులు తృప్తిని బొందెను నూత నీవు ప్రియమున శేషా
ద్రిని గూర్చి చెప్పినందునఁ, గనుఁగొనఁ బోయెదము వేడ్కఁ గడలి దయాత్మా.

మ. అని యహ్మనులు వల్క నూతుండు మునీంద్రాళి నివ్రాటికించి యి
ట్లనియెం దాపసులార! మీరిచట నింకాలస్యముం జేయక
జని యావేంకటేశైలశృంగముల నాశ్చర్యంబుగాఁ జూచి యం
దానరక శేషగిరీశ్వరుం గనుఁడు పొం డుత్సాహ మహ్నింకఁగకా. 176

మ. అని యానూతుండు వేంకటాద్రివిభవం బాశ్రీనివాసోన్నతం
బును స్వామిత్వము నొందు తీర్థమహిమంబుకా భూవరాహాఖ్య నొం
దిన నారాయణచిహ్నము లృఢియుఁ దద్వివ్యప్రభావంబులుకా
వినిపింప న్నిని సంయము లెల్లఁగి యవ్వేళం బ్రయాణం బొగికా. 177

నీ. గౌతమజాబోలికశ్యాపాంగీరస, క్రివత్సకౌత్సమైత్రేయపులహ

• కణ్వాగార్జ్యమృకందుభరద్వాజ, కాళికదేవలక్రతుపులస్త్య

ముఖ్యు లైనట్టి సన్మునులందఱానైమి, శాటపి వదలి మేలైన గంగ

సాన్నిధ్యముం జేరి స్నానంబు లానరించి, యటఁ జని గౌతమియందుఁ గృష్ణ

తే. వేణియందును గ్రుంకి యావిమలపథము, నందుఁ గల పుణ్యతీర్థములందుఁ గ్రుంకు
లిడుచు సదృశ్చిత్తో వేంకటేశుఁ జూచు, వాంఛతో వెచ్చి రమ్మనివర్యు లెల్ల.

వ. శ్రీమద్వేంకటగిరికి ప్రదక్షిణంబుగఁ గపిలతీర్థంబునకు వచ్చి తత్ప్రముఖంబులైన పుణ్యతీర్థంబులయందు న్నానాదు లొవర్చి వేంకటాచలారోహణంబు చేసి మేయ గిరి తుల్యంబులై సువర్ణప్రభ లొప్పుచున్న శృంగసమాహంబులును, నవరత్న ప్రభాభాసితం బైన సానుదేశంబులును, ఫలపుష్పభరితంబు లైన పావనవృక్షసం దోహవిరాజితంబును, గంగానిభంబు లైన నైర్మల్యతీర్థంబులును, శుకపికకల కంఠమరాళమయూర ప్రముఖవిహంగ నికర కోలాహలంబును, కంఠీరవవ్యాఘ్రు వరాహమదేభభల్లూకమహిషోరగ ప్రముఖనానాసత్వసంతానంబును గరుడ గం ధర్వకిన్నరాది దేవగణనివాసంబును, గన్నులపండువుగం జూచుచు సామగాంబు లొనరించుచు వచ్చి యప్రాకృతజలపూరితంబును, కనకకమలకల్హార కైరవనిచయ విరాజితం బగు స్వామిపుష్కరిణిని దర్శనంబొనర్చి సభామండపంబున నిచిలి శ్రీ వేంకటేశ్వరు దర్శనంబు నేసి మ్రొక్కులిడి పులకాంకితశరీరులై యానందబాష్ప ధారాపరిపూరిత నేత్రంబులు గలవారై గద్గదకంఠంబుల ననేకవిధంబు నుతించి యనంతరంబున.

179

నీ. శ్రీనివాసుని జూచి యానందపరవశులై జడ లీరాడ నాడియాడి యిదమిత్థ మన నేర కెనలేనిముదమున, నిందిరేతునిచెంత నెగిరియెగిరి భక్తియుక్తావేశ భరితాత్ములై యపు, చక్కఁగఁ జిందులు త్రొక్కిత్రొక్కి ఘనపదక్రమజటక లితస్వరంబుల, సకలవేదంబులఁ జదివించదివి

తే. నిలిచి యానందదుగ్ధాబ్ధి నెమ్మి మునిఁగి, శ్రీనివాసుని రూపంబుఁ బ్రియము గదురఁ గనులఁబండువుగంజూచి మనము లచట, మగ్నము లొనర్చి రెంతయు మోసిపరులు.

క. ఆప్తోత్తరశతనామము, లిప్తంబుల నుచ్చరించి హేమాబ్జములక.

సృష్టిసీతీకారణు నా, శిష్టులు పూజించి రమల జిత్రము లలరక.

181

నీ. అప్పుడు కోటిసూర్యప్రకాశుండును, నాజానుబాహ్మండు నమృతుండు పరిపూర్ణచంద్రబింబసమానవదనుండు, మందస్మితాస్యండు మాధవుండు లలితమా మకరకుండలకర్ణయుగళుండు, మణికిరీటోజ్వలమస్తకుండు శ్రీవత్సలాంఘనాంచితభవ్యవత్సండు, లలితపీతాంబరాలంకృతుండు

తే. శంఖచక్రధరుండు సజ్జలజపత్ర, లోచనుండు పరాత్తుండు లోకకర్త యైన నారాయణుండు వయాంతరంగుఁ, డగుచు నమ్మునలను జూచి యనియె నిట్లు.

చ మునివరులార మీ రిటకు మోడముతో నను జూడవచ్చి నం

చునఁ గడుభక్తి పూర్ణులని తోచిన దిట్లు వరంబు లేమి యి

త్తును దగఁ చెల్పుఁ డర్థి మెయి దూరమువచ్చితి రంచుఁ బల్కఁగా

నిని మునిపుంగవు ల్గునుచు వేంకటనాథుని వేడు చొప్పుమక.

188

- నీ. పలికి రిట్లని పరబ్రహ్మస్వరూప వా, జ్ఞానసాతీతుడ వైననీవు
వైకుంఠముననుండి వచ్చి వేంకటగిరి, యందున్న నిన్ను మే మనిశ మాత్మ
లను జూచుచుండుము తనర నాదివ్యమం, గళవిగ్రహం బిట్లు గంటి మిందు
నలరు చర్మాక్షుల నంతియఁ జాలు మా, కొక్కవరం బేల నిక్కముగను
- తే. గరుణమై మోక్షమార్గంబు గాంచి యిమ్ము, వేయివరములు మాకేల వేంకటేశ
యనఁగ నాశ్రీనివాసుఁ డమ్ములఁ జూచి, దహసి తాననుఁడై పల్కె దయ యెసంగ.
- మ. మునులారా ! పరిపూర్ణకాములు మహాముఖ్యు ల్ జగత్పావనుల్
తనర స్మీరు వరంబు లొల్లమని నిత్యానందముం బొందినం
దున సంతోషము నొందితిం బరమశాంతు ల్మీకుఁ గామ్యార్థముల్
పనిలే దాత్మల మద్గుణానుభవమే పాటింపుఁ డ్రాంతమున్.
- 185
- క. మీమనముల నేఁ చెలియుట, కై మేటివరంబు లడుగుఁ డంటిని మీని
హ్మమత్సము గంటిని మీ, కీమీఁదట మత్పదంబు నిచ్చెద ప్రీతిన్.
- 186
- క. ఘనతరకామ్యార్థములను, మనుజుల కొసఁగుచును విపుల మహిమాఘ్యుఁడ నై
యనుపమఘనప్రహ్లాత్సవ, మొనరఁగ నంగీకరించుచుండెద నిచటన్.
- 187
- నీ. మొనసి కన్యామాసమున మహాత్సవ మందు, నాకజుఁ డొనరించినాడు గనుక
వానిసంకల్పంబుఁ బూనికతో వృద్ధి, బొందింపఁ దలఁచి యీభూప్రజలను
గొండకు రప్పించి కోరిక లెస నిచ్చి, యఖిలవై భవము లిం దనుభవించు
నిట్టి నాల్లలఁ బట్టుగఁ దలఁచుచు, భజనసేయచు నుండు భక్తజనులు
- తే. దూరమున నున్న దగ్గఱఁజేరియున్న, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చి వారివాఁడ
నగుచు రక్షించుచుండుచు నంతమునను, బుణ్యగతి నిత్తు నిశ్చయంబుగను వినుఁడు.
- క. అని హరి పల్కినపల్కులు, విని ముదముచు మీరి మానివీరులు చక్రీ
వినుతించుదుఁ బంచాబ్దము, లొనరఁగ శేషాద్రియందు నుండిరి వేడ్కన్.
- 189
- క. ఆటుపిమ్మట మానుల వేం, కటగిరినాథుండు చూచి కగుణను మీ రి
చ్చట నుండ నేల దడయక, పటుతర మగునాశ్రమములఁ బడయుఁడు చనుఁదీ.
- నీ. అని యప్పు డానతిచ్చిన వేంకటేశ్వరు, నకు శ్రీకీర్తనానీలలకును మ్రొక్కి
వదలి పోవుటకును మదిరాక హరిహేము, లోచనోత్సవముగఁ జూచి చూచి
యానందబాష్పంబు లక్షులవెడలంగ, నిగమాంతనూత్తులఁ బొగడి పొగడి
తనియకాస్వామి సుబదరరూపమును జిత్త, నీరజాతములను నిల్పి నిల్పి
- తే. తన్మయత్వంబు నొంది యాతపసు లప్పు, డాయనంతుని విశ్వమోహనుని బాయఁ
జాల కంచుండి యందఱు సనకయుండఁ, జూచి యిట్లనె యప్పద్మలోచనుండు.
- తే. పరమమునులారి నిర్గుణబ్రహ్మ మైన, నేను సగుణవిలాసము ల్లానవులకుఁ
జూపి రక్షింపఁ దలఁచి యిచ్చోట నిలిచి, యుండ నిట్లుందు నంతటనిండియుండు,

ఉ. కావున మద్వియోగ మొగిం గల్గు పూర్ణవివేకి కంఠటన్
నావిమలస్వరూపమును నాటంగఁ జూపుచు నుండుఁ గాన న
ద్భావనచేత వాఁడు నను బట్టుగనంతటఁ జూచుచుండు మీ
రావిధమున్ గ్రహించి చనుఁ డక్కడ నిక్కడ నుండు నెంచఁగన్. 198

తే. పుణ్యతమమైన నైమిశారణ్యభూమి, కరుగుఁడని మానివయ్యల కానతిచ్చి
మానముద్ర ధరించి యాశ్రీనివాసుఁ, డప్ప డర్చాకృతిం దాల్చె నద్భుతముగ. 194

తే. అప్పు డందు శిలావిగ్రహంబుకరణి, నమరియుండిన శ్రీవేంకటాద్రివిభుని
చూచి మునిపుంగవులు కడు చోద్యమంది, పూర్ణ భావనచేవారిం బొగడి రిట్లు. 195

శ్లో. సరోజపత్రలోచనం సుసాధులోక సావనం
చరాచరాత్మకప్రపంచ సాక్షి భూతమవ్యయమ్,
పురారిపద్మజామరేంద్రపూజితాంఘ్రిపంకజం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మ జేశ్వరమ్.
పురాణపూరుషం సమస్త పుణ్యకర్మరక్షణం
మురాసురాదిదానవేంద్ర మూర్ఖదర్పభంజనమ్,
ధరాధరోద్ధరం ప్రశాంత తాపసాత్త వీక్షణం
స్తరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మ జేశ్వరమ్.
శరాసనాదిశస్త్రబృంద సాధనం శుభాకరం
ఖరాఖ్యరాక్షసేంద్రగర్వకాననోగ్ర పావకమ్,
నరాధినాధపందితం న గాత్మజాత్మ సన్నతం
స్తరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మ జేశ్వరమ్
సురారిశౌర్యనిగ్రహం సుపర్వరాట్పరిగ్రహం
పరాత్పరం మునీంద్రచంద్ర భావగమ్యవిగ్రహమ్,
ధరామరాఘశోపణం సుధాతరంగధూపణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మ జేశ్వరమ్.

వ. అని యివ్వించున సంస్తుతించి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసి వేంకటాచలం
బును డిగి కపిలతీర్థమార్గంబున నిర్గమించి యగ్గిరికిం బ్రదక్షిణపూర్వకంబుగ నరు
గుచుం దలకోనాఖ్యస్తానంబున ననేకవత్సరంబులు తప్తంబున నుండి యందుండి
లేచి సురాఘటక్షేత్రంబున కరిగి యందుఁ గొన్నిమాసంబులుండి యందుండి
గోదావరీతీరంబునం గొన్నిదినంబులుండి యందుండి నైమిశాటవి కరిగి యచ్చటఁ
దమయంతితస్తానంబులం జేరి నూతుంజూచి వెండియు నిట్లన్ది. 196

క. నూతా నీకరుణాను వి, ఖ్యాతిం దగు వేంకటాద్రి కరిగితి మంచటన్
శ్రీతిగ నీ వెఱిగించిన, రీతుల మేమెల్లి దదిగిం గంటి మొగిన్, 197

కా. ఆహా నీసకలజ్జవాక్కులకు మా కానందముం బుట్టె నీ
 మాహాత్మ్యం బధికంబు చూడఁగను సామాన్యండవే నూత మా
 తో హెచ్చై తగినట్టి చిత్రములు సంతోషంబుగాఁ జెప్పిన
 ట్లాహైరణ్యగిరింద్రమందుఁ గల వీ వం చెట్లు గన్గొంటివో.

198

→ మునులు సూతుని నుతించుట. ←

సీ. భర్తాధికరణి నప్పర్వతం బున్నది, చైత్రధమురీతి సద్వనంబు
 గన్వట్టుచున్నది ఖగమృగాదులు జాతి, వైరము ల్విడిచి యవ్వనమునందుఁ
 జరియించుచున్నవి స్వామిపుష్కరిణి సం, పూర్ణమై యున్నది భూవరాహ
 దేవుఁ డాపడమట దీపించుచున్నాఁడు, తద్దక్షిణంబునఁ దప్తహేమ
 తే. కుంభముల నొప్పుచుండెడు గోపురములు, మణులచే నొప్పు ప్రాకారమంటపములు
 నమతీయున్నవి తన్మధ్యమందు దివ్య, కాంతి నొప్పు విమానంబుఁ గంటిమయ్య.

199

కా. మే మాదివ్యవిమానమధ్యమున లక్ష్మీకాంతు నీక్షించి త
 త్సామిప్యంబున నిల్చి మ్రొక్కుతటి నాశ్చర్యంబుగా నంతలో
 నేమో మేము శరీరము ల్తఱచి యందింతైన లజ్జంప కా
 స్వామిం జూచుచు నాడుచుండితి మయా సంతోష ముహ్వాంగఁగఁ.

200

క. అటువలె నాడితి మాపి, మృట హరి నర్పించితిమి సమాధానమునం
 గుటిలత లేకయ శ్రీవేం, కటపతి మాటాడె జలధిగంభీరముగఁ.

201

క. ఆమధురోక్షులు వించును, మే మచ్చట నుండ మాకు మిత్రునిరీతిక
 నైమిశమున కర్థగుం డని, యామాధవుఁ డానతిచ్చి యర్చాకృతియై

202

తే. మానముద్ర ధరించి తా మణల మాట, లాడకుండిన చక్రమాహాత్మ్య మచటఁ
 గెలిచి గెలిగ్గి యెలమి నివోటి కిపుడు, పచ్చితిమి మేము సద్గుణవ్రాత నూత.

203

కా. నీ వెఱిగించినవిహ్నము, లావేంకటగిరిని గంటి మహాహా యవి నీ
 భానమునకుఁ గన్పించెనో, నీవే చూచితివో నూత నిజవిఖ్యాతా.

204

సీ. అని తాపసోత్తము లర్థదక్షు ప్రీతిగ, నడుగ నానూతుఁ డిట్లనియె నపుడు
 మనులార మాన్యాసమునికటాక్షము గల్గి, నదిమొదలుగ సకలార్థములును
 దోచుకొనినట్టి నాదొడ్డతనము గాదు, బాదరాయణుని ప్రభావ మంత
 గావున నను గొప్పగాఁ జూడఁ బనిలేదు, మీరు ధన్యాత్మ లిమ్రైయిని నన్నుఁ
 తే. గరుఁ డమీరంగ నడిగినకా నేను, చిత్రమున నిట్లు భావించి చెప్పినాడ
 నంటియేకాని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ, జూచి చెప్పితిని మీకుఁ దోచవలదు.

205

తే. తారశీకరసిక తావిలాసములకు, గణుతి నేయఁగ వచ్చు వేంకటగిరింద్ర
 నాయకునిలీల లన్ని నిర్ణయముగాను, కేఘండైనను లెక్కించి చెప్పఁగలఁడె ?

206

- క. శ్రీకరవేంకటనాథుని, ప్రాకటచరితంబులెల్ల భవహరములుగా
నాకుం దోచెడిరీతిగ, మీకుం జెప్పితిని సంయమిండులు వినరె. 207
- క. తిని నూతుండు సద్భక్తిని, మన మలరగ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యంబున్
వినఁగోరిన శౌనకముఖ, మునివరులకుఁ జెప్పె మోదముం దనరంగన్. 208
- క. శ్రీవిభ్రాజితచరిత మ, హావిభవోన్నత జగత్రయప్రఖ్యాతా
శ్రీవేంకటగిరినాయక, పావన తటికుండన్యహరి భద్రయశోధి. 209
- మాలినీవృత్తము. సరసిజవళనేత్రా సప్తనిస్తోత్రపాత్రా, సురపవరచైత్రా శోకవల్లీవిత్రా
సురుచిరఘనగాత్రా నూరిచిత్తాబ్జమిత్రా, దరహానితసుపిత్రై ధాత్రిసచ్చికళిత్రా.
- గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండన్యసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయా
మాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను వరా
హపురాణంబునందుఁ జక్రరాజదిగ్విజయంబును, శ్రీవైష్ణవధర్మప్రసక్తియు, విహిత
సత్కర్మప్రకారంబును, యమనియమాదియోగాభ్యాసక్రమంబును, శ్రీవేంకటేశా
ష్టోత్తరశతనామప్రభావంబును, నైమిశారణ్యనివాసు లగుమునులు వేంకటాద్రికి
వచ్చుటయు, వేంకటేశ్వరుం డామునులకు దర్శనం బిచ్చి సంభావించుటయు,
నంత నమ్మునులు వేంకటేశ్వరు నానతిం బడసి నైమిశారణ్యంబున కేగుటయు, నందు
నూతుం గనుంగొని మునులు వినుతించుటయు, మునిసహితంబుగ శ్రీవేంకటేశ్వర
స్వామికి మంగళాశాసనంబు నేయుటయు ననుకథలం గల తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. శ్రీనారాయణ మాత్తమాల మనఘం శ్రీవత్సవత్ససలం
నానాస్థావరజంగమాత్మకజగన్నాథం ప్రధానాశ్రయం
ధ్యానధ్యేయ మచింత్యమవ్యయపదం ధర్మస్వరూపం సుపూ
ర్ణానందం తతికుండశేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా.

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుని శేషశయాసుని సర్వశత్రుసం
హారుని ధీరునికొ నఖశిఖాహతరాక్షసవత్సునికొ సహ
స్రారసరోజహంసుని సదానతదైత్యమూర పాలకుకొ
గోరి భజెంతు నేను తతికుండవృన్దసింహుని శుభ్రచిత్తునికొ.

చ. కలశపయోనిధిం బొడమి కల్తులపంటల కొటపట్టునై
జలరుహనాభువత్సమున సాంద్రవిలాసమున న్వసించి యు
జ్జ్వలతరశుభ్రతోయదనివాసతటిల్లతమాడ్కి నాసిరికొ
వెలయుఁ దలంతు మోక్షపదవిం దనరారంగ నెప్పుడాత్మలొకొ.

చ. విలసితహస్తైకప్రభల వెల్లసితోర్వలమాలికాసము
జ్జ్వలతపింతు నాధుమెడ సత్కనకద్యుతు లీనుమేనితో
సలలితవృత్తిమై వికచచుపకమాలికభాతి నుండు మే
ర్వలదుక నాదిలక్ష్మీ నొగి వేమఱుఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికై.

శా. సర్వజ్ఞం డగుమద్గురుంగొలిచి యశ్రాంతంబు సద్భక్తిచే
నిర్వాణప్రమఁ డౌవినాయకుని వాణి స్వేడి తొల్లింటి స
ద్గీర్వాణాంధ్రకపింద్రులం దలంచి యక్షిణాత్మబోధోల్లస
త్సూర్యచాత్యులపాదపద్మయుగముల్ పూజెంతు నిష్టాపికికొ.

క. పంకజహితశశినేత్ర కృలంకరహిత మోక్షదత్త లక్ష్మీరమణా
శంకరవిధిసన్నతపద, పంకజ తతికుండవృహరి పాపవిచారి.

సీ. అని యిట్టదేవతాప్రార్థనం బొనరించి, వేడ్కఁ గొల్చెడు ఘనవేంకటాద్రి
మాహాత్మ్యమనను ఎరాహపురాణంబు, ముప్పదియధ్యాయములను దొలుత

మొనసి మూఁడాశ్వాసములు చేసియావరా, హస్తామి కర్పించి యవల నెడఁద
రహిని భవిష్యోత్తరపురాణమున శ్రీని, వాసువిలాసము ల్వసుధయందఁ
తే. బ్రజకుఁ డెలియంగఁ డేటగఁ బద్యరీతి, ధృతి రచింతున్కు దఱికుండ నృహరికృపను
దప్పలుండినఁ దగ దిద్ది యొప్పుగాను, చదున నెంచెద బుధులార సదయులార. 7
వ. ఆకథాక్రమం బెట్లన్న వినుండు. 8

ఉ. శ్రీకర నైమిశాటవిని శిష్టమును ల్పరమాద్భుతంబుగం
బ్రాకటభక్తిమై నొగి వరాహపురాణము విన్నమిఁద సు
శ్లోకుని నూతునిం బ్రయముఁ జూచుచు వేంకటశైల మిద్ధరక్
జోకుగ నేయుగంబునను శోభితమై పొగడొంగుఁ జెప్పవే. 9

వ. అనిన విని నూతుండు చూచి మిరు నన్నడిగినట్లు జనకుండు శతానందుని నడిగిన
నతఁ డతనికిఁజెప్పిన పూర్వేతిహాసంబు చెప్పెదవినుండని సంతసంబున నిట్లనియె. 10
సీ. వినరయ్య మునులార వేడ్క మైఁ గ్రమముగ, ధర్మకాలంబు త్రేతాయుగమున
జనకుండు నిర్మలస్వాంతుఁ డై శాంతుఁ డై, యెస మిథిలాపురి నేలుచుండి
తనతమ్ముఁ డగుకుశధ్వజుఁ డనువాని కూఁతులను దాఁగన్నకూతుకును దగిన
పతులను దనలోన భావించి వెదకుచు, దొరుకునె తగినబంధుత్వ మునుచు
తే. నలుపురగుకన్యలకునర నాధుసుతులు, నలుగు రొకయింటఁబుట్టియున్నను బ్రయంబు
వారి కీహాలికల నీయవచ్చు నంచుఁ, జిత్రమున నెంచుచుండఁగఁ జెలఁగియపుడు.

→ భవిష్యోత్తరపురాణము. ←

క. చనుడెంచె శతానందుం, డనుకులగురువర్యుఁ డెలమి నాజనకుండు గ
న్గొని లేచి యెదురుసని పద, వనజంబుల కెఱిగి డెచ్చి వరభక్తి దగఁక. 12

వ. భర్తాసనంబునఁ గూర్చుండఁ జేయ నయ్యాచార్యవర్యుం డి ట్లనియె. 13

తే. మానవాధీశ! నీతకు మాండవికిని, యూర్మిశకు శ్రుతకీర్తికి నొగి వివాహ
యత్నమును జేయు మింకనీ ప్రయత్నముగను నుండుటగాదు నెమ్మిగను ధాత్రి.
వ. తగినపతుల నన్వేషింపు మూరకుండకు మనిన. 15

సీ. విశి మిథిలాపురివిభుఁ డగుజనకుండు, గని శతానందుని వినయ మెసఁగ
ననియె నోగురువర్య! మును సవసానికి, భూమిచున్నంగ నద్యుతముగాను
ధరణి జనించెఁ గదా నీత లోకైక, మాత యటంచు సామదికిఁ దోచి
యున్నది యిపు డట్టి యుర్వీతనూజను, నరున కీదగ్గునె యెన్నాళ్లకైన
తే. నీత చిహ్నము లన్ని లక్షించిచూడ, శ్రీరమాదేవియంశజ నిధ మిట్టి
సతికి హర్యంశగలవాఁడె పతిగ నమరు, గాన నిధర నెందేని బూని చూడ. 16
వ. అట్టిమహానీయుండును, పురుషోత్తముండును, గలఁ డేని పచింపుము మఱియును. 17

- క. హరి పూర్ణాంశుండై ధర, నరపతి జనియించియున్న నామందిరమున్
 బరగించునుండెడు శ్రీశం, కరచాపముఁ ద్రుంచు ముజ్జగంబులు వొగడన్. 18
- చ. హరి యతఁడంచు నెంచఁదగు నంచుఁ బరీక్షింప నై ముదంబునన్
 సరవిని మీరలెల్లఁ గన శంకరకౌర్మక మక్కజంబుగం
 గరమునఁ బట్టి ద్రుంచుటల గౌరవవంతుని కిత్తు నీత నే
 నరుదుగఁ బల్కితిం గనుక యట్టిమహాత్ముఁడు పుట్టియుండునే. 19
- నీ. ఆను డాశతానంచుఁ డాజనకునిచూచి, పలికె నిమ్మెయి మహీపతివరేణ్య
 భూమిజ కనుగుణ్య పురుషశార్దూలుండు, పుట్టినాఁ డీదింతఁ బెట్టవలదు
 సరవిగ నీదు నల్వరకన్యలకుఁ దగి, యొకరాజాకొమరులీ యుర్వియంచు
 నలువురుగానె యున్నారు వారలు నీదు, బాలికామణులఁ జేఁ బట్టుకొఱకు
 తే. వేంకటాచలమహిమంబు వినుము కోర్కె, లన్ని సఫలంబు లగుఁగాన నంబుజాస
 నాదులకునైన తరమె యయ్యుద్రిమహిమఁ, జెప్ప విని మేలునొందిరి క్షీతితలేశ. 20
- వ. కావున నచంచలచిత్తవృత్తి నావేంకటాద్రిప్రభావంబును వినిన సకలాభీష్టంబు
 లాడఁగూడు నప్పర్యంతంబు కృతయుగంబున పృథుభాద్రియనం బ్రసిద్ధి నొందుఁ
 ద్రేతాయుగంబున నంజనాచలం బనంబరంగు ద్వాపరయుగంబున కేషుశైలం బన
 నొప్పఁ గలియుగంబున వేంకటాచలం బని విఖ్యాతిఁగాంచు, ననఁగ నాజనకుండు
 విని శతానందుని జూచి, యాశైలంబునకు నీనామంబు లెట్లుగల్గె ననియడిగిన,
 శతానందుం డిట్లనియె. 21
- నీ. పృథుభాసురుం డనువీరుఁ డాకొండవై, జేరి మాసుల హింస చేయుచుండ
 నట్టిభాధలు పరాహస్యామితోఁ జెప్ప, వలె నంచు వాకిళ్ల వచ్చి మ్రొక్కి
 ప్రార్థించి పల్మిరి పరమాత్మ యాశైల, మున పృథుభాసురుం డనెడువాఁడు
 వచ్చి మ మ్మనయంబు బాధించుచున్నాఁడు, రయమున మించియూ రాక్షసేంద్రుఁ
 తే. ద్రుంచుఁ డనివేడసాస్వామి యెంచిదయను, బలైమునులార మీరు నిర్భయముగాను
 దపములొనరించుకొనుఁడు నాచైత్యునింక, యమునిపాలికినంపెదయశముమెఱయ.
 ఏ. ఆకిటిరూపుం డవ్వారి నప్పడు వీడ్కొనఁగ నమ్మునులు తమనెలపుల కేగి భయంబు
 మాని తపంబు లొనరించుకొనుచుండిరి. 22
- తే. జేవరిపుండును చుంబుకుతీర్థమునను, మూఁడుకొలంబులను స్నానములు నొనర్చి
 చిత్త మలరఁ గరాశనృసింహమంత్ర, జపము సేయుచుఁ బూజలు సల్పుచుండి. 23
- వ. తత్సౌజ్ఞానంతరంబు నిజశీర్షంబును దనఖడ్గంబున ఖండించి హరి కర్పితంబుసేయు
 చుండ నాస్వామికరుణ నాశిరంబు గ్రమ్మఱఁ గంతంబున నిలుచుచుండు నవ్విధంబు
 నఁ బంచసహస్రబంబులు చేసినపూజకు మెచ్చి పరాహస్వామి కరాశనృసింహయా

పంబున వానికిఁ బ్రసన్నుం డైనంజూచి పృథుభాసురుండు నమస్కరించి యనేక విధంబుల నుతించిన నయ్యమరారింజూచి నరహరి యిట్లనియె. 25

క. వినుదానవ నీతపమును, గని మెచ్చితి వరము లెవ్వి గావలె ననఁగా
విని వృథానురుఁ డప్రతి, ట్లనె నానరహరినిగాంచి యానందమునకా. 26

సీ. పరమాత్మ నాకంబు బ్రహ్మలోకముగాని, యేనొల్ల నాహవం బెందుగాని
తగఁజేయువలె ననతారము ల్పడితొల్లి, యెత్తినప్పుడు గల యెలమిబలము
నొక్కఁడవే పూని చక్కఁగ నాతోడ, సమరంబునేయు మోస్వామి యనిన
విని వానియవివేకమునకు నవ్వచ్చు విష్ణు, ఎనె నిట్లు కదనంబు వలచితీవు

తే. గాన నిచ్చెద రమ్మన దానవుండు, గట్టుపైబడినట్టుగ నట్టహాస
మురుతరంబుగఁజేయుచు నొరిమిపడచి, కదిసినం జూచి హరివాని నదునునెంచి. 27

వ. ఇవిధంబున నిర్దురు సింగంబులభంగి నింగి కెగసి నేలనిల్చి యొండొరుల డాయు
చుం బాయుచుం బలుతెఱంగులైన నాయుధంబులచేతఁ గొట్టుచుఁ గరికిరహరి
హరిగిరిగిపారిపారినిరసి పోరుకరణి ననేకప్రకారంబుల విడిపడినదనం బుడమి
గడగడపడక వడిఁబెడగబడలక జలంబులానం దడవకకడునడిపిడుగులుపడునడువు
నం దొడఁపెనుగవుల నొండొరులు మెండొడ్డి వెట్టిచూపుల నిక్కి వెక్కిరించు
కొంచు ధిక్కిరించుచుఁ గక్కసంబడి నిక్కిఱుంకారంబులునేయుచు నహంకా
రంబులు పెంచుచుం గేకలువేయుచు లోకభీకరంబుగ మేఘంబులవలె నుఱుముచు
గండసిలలు బెండునడి తండోపతండంబులై బెడబెడఁబోలువచ్చి మెండుబండల
పైఁబడిరెండేసిఖండంబు లగుచుండఁగఁ గొండకొండకుం జంగున నెగిరి లంఘించు
నట్లు బహువిధంబుల భండంబునేయుచుండి రంత, నవసానంబున మలఁగుదీపం
బధికంబుగ వెలుఁగుఁజూపినచందంబున వృషభాస్మరాంగబలంబు ప్రచండోద్దం
డంబై నిండిన నరకంతీరవునిమించి కబళించుకైవడిం గానవచ్చినం గని వెఱఁగుపడి
యమరులు నభోమార్గంబుననుండి నరహరివిజయంబుం గోరుచుండి రప్పు డప్పరమ
పురుషుం డుపొంగి రక్కసునిం గనుంగొని తొప్పుచుఁ దెప్పన గరుడవాహనా
రూఢుండై సహస్రాయుధంబులు ధరించి చైత్యునిపైఁబడి పట్టి కొట్టవచ్చినంజూచి
రాక్షసుండు మిట్టినడి పట్టువడక యట్టిట్లు జనుఁగుచు నాఖండలాదినిర్జరభ్రాంతి
కరంబైన తనమాయాబలంబున ఖగవాహనారూఢుండై సహస్రభుజుండు సహ
స్రాయుధధరుండై కృత్రిమవిష్ణురూపధారిని నిర్మించి నారసింహునిపైఁ బురికొల్పి
నప్పు డమాయావిష్ణురూపంబు మహావిష్ణు నెదిరించి పోరవచ్చినం గాంచి చక్రి యది
రాక్షసకృత్యం బనితలంచి నిజమాయంబెంచి యమాయకృత్రిమవిష్ణురూపధారిని
మాయంబుచేసి నగుదు నిట్లనియె. 28

నీ. చపలరాక్షస నిన్ను సరిచేసుకొని పోర, వలసి పోరితి నింకవట్టు కీపు
 ననుఁ గూట్టి జపము మున్నొనరించుటంజేసి, యింతకుఁజంపక యెంచితిట్లు
 గడపితిఁ గాలంబు గావున నింక నో, పను నది యేలన వినుము విష్ణు
 పును సృజించి యొనర్చు చున్న కార్యంబులు, దెలిసెవాఁడెందేగ బలమడంగి
 తే. యింకనీ వెందుఁడఁగెదో యెఱుంగఁజేయు, చూడునాశక్తి నేఁడు పెచ్చుగను లేని
 పోనిమాటలువల్కుఁ బూనిశత్రు, భయద చక్రాన్ని కోపుదుప్పధరతుండ. 29
 వ. మఱియు నీశీర్షంబు చక్రాన్ని కామతి యీకున్న నేఁ గరాళనృసింహుండను
 గా నని.

80

తే. కరమునం గ్రాలుచుండు చక్రంబుఁ జూపఁ, జూచి వృషభాసురుఁడు పరిశుద్ధమైన
 భక్తి నా నారసింహుని పాదయుగళ, మనసు శరణాగతుం డయి వినుతిచేసి. 31
 వ. క్రమ్మర నిట్లనియె. దేవా! భవదీయ చక్రప్రభావం బెంతనివర్ణింప నాబ్రహ్మసులచే
 నశక్యంబు గీర్తియు నంబరీషాదిరాజప్రముఖులకు విజయంబు లిచ్చినదట, యది
 యుంతుంగాక భవచ్చక్రతత్త్వై నవారలకుం బునర్జన్మంబులు రావట, కావున నట్టి
 యప్పరమచక్రంబులం దెగి ముక్తినిొందెద మన్నామం బీయద్రికిడినం జాలునని
 ప్రార్థింప నాన్యసింహుఁడారక్కసునినాలింగనంబుచేసి ముక్తినిచ్చి యప్పర్వతం
 బున కామమర్తవైరినామం బిడియె నక్కారణంబునం గృతయుగంబునందు వృష
 భాద్రియనిపేరొందు. నంత మునులు తమనెలవులనుండి వచ్చి స్వామిని సన్నుతిం
 చుటంజేసి యద్దేవుండు వారియభీష్టంబు లొసంగి తిరోధానంబునొంది, భూదేవీ
 సహితుండై యిచ్చావిహారుడై యుండె ననిచెప్పిన శతానందునిజూచి జనకుం
 డిట్లనియె.

82

నీ. మునినాథ వృషభాద్రి యనుదాని కంజనా, చల మని పేరెట్లు గలిగెఁ జెప్తు
 యాశతానందుఁ డిట్లనియెఁ గేసరియను, వనచకోత్తముభార్య తనకు సుతులు
 గలుగకుండుటఁజేసి తలచి మతంగ ఋషి శుని జూచి తా నిట్లులనియెఁ
 బుత్రహీనులకెందుఁ బుణ్యగతు ల్తహి, లేదంచుఁ దొలను వేదములను
 తే. జెప్పియుండుటచేనాకుఁ జిత్తమునను, భయము గదురుచు నున్నది దయను నాకుఁ
 బుత్రుఁ డెట్లు లభించునో పుణ్యరూప, చెప్ప మనివేడి నమ్మని యవ్వడనియి.
 తే. పాలఁతి యిచ్చటికిం బ్లూర్వపు వలనొప్ప, నుర్విఁ జనఁజన నేఁబది యోజనాల
 ద్వంద్వం దనరారును ధాత్రి శ్రీనృ, సింహనామాశ్రమంబు శ్వశ్రేయదంబు. 34
 వ. తదాశ్రమంబునకు యాచ్యభాగంబునం బ్రకాశించుచున్న నారాయణాద్రి ప్రదే
 శంబులం బరమపావనం బైయెప్పు స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరంబుగఁ గ్రోశమా
 శ్రదురంబునం దాకాశగంగాప్రవాహం బున్నయది నీవందుఁ జేరి త్రికాలస్నా
 నంబు లాచరించుచు ద్వాదశాబ్దంబులు తపంబొనర్చుచుండు మంత్ర సుతుం డుద

యించు ననిన మహాప్రసాదం బనిమొక్కి యమ్మనినాధు నానతిచొప్పుఁ దప్పక నారాయణాద్రింజేరి స్వామిపుష్కరిణిం గ్రుంకులిడి తత్తీరాశ్వత్థవృక్షంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబు లొనర్చి వరాహస్వామికి మొక్కి యందుండి యాకాశగంగకు నరిగి యందుండుమునిపర్యులకు నమస్కరించి వారియాశీర్వచనపూర్వకంబుగ నత్తిర్థంబునం ద్రికాలస్నానంబులు సేయుచు నీరాహరంబున నొకసంవత్సరంబు తపంబు సేసిననంత వాయుదేవుండు ప్రసన్నుండై ప్రతిదినంబు నొక్కొక్కమధురఫలం బొసంగుచుండ నది భక్షించుచు నత్తపస్విని ద్వాదశవర్షంబులు పూర్తిగఁ దపమాచరించె నంతనొక్కనాఁడు వాయుదేవుండు సద్వీర్యగర్భితంబైన ఫలంబి యొగఁ దానికొభుజించి యత్తరుణి గర్భంబు ధరియించె ననంతరంబున. 35

తే. ఆంత నాదేవిగర్భమం దనిలదేవుఁ, డొక్కనాఁడు ప్రవేశించు చుండునటుల సంయమింఁచుల కచ్చోట స్వప్నమయ్యె, నందుచే వారు నిస్సంశయాత్మ లైరి. 36
తే. దశమమాసంబు నిండాఁఁ దగధర్మి, నంజనాదేవిగర్భమం దనఘృదైన పుత్రుఁ డుదయింపఁగాఁజూచి పుష్పవృష్టి, సురులుగుతీయించి సంతోషభరితులైరి. మ ఘనవజ్రాంగమ దీర్ఘచాలము లసత్కాంతు ల్బలశ్లెర్థముల్

మునులెల్లంగని యంజనేయుఁడు మహాముఖ్యుం డగుఁ ధాత్రిపై నని దీవించుచు మారుతాత్మజున కత్యాసక్తితో నందఱున్
హనుమంతుం డని నామధేయమిడి రత్యాహ్లాద ముప్పొంగఁగన్. 38

ప. శ్రేతాయుగంబునం దంజనాదేవి తపంబుజేసి పుత్రుని వడసినకతన నంజనాద్రి యని ప్రసిద్ధంబయ్యె మతీయును. 39

తే. ఉరగపతిశేషుఁ డనిలున కోడిధాత్రి, గనకగిరినాథుఁ డైనచేఁకటునితోడ ద్వాపరమునందుఁ బడి శైలరూపమొందె, నందుచే నదిశేషాద్రి యనఁగనొప్పె. 40

తే. ఆనిన వినిజనకుగ డిట్లు లనియె శేషుఁ, డెంచ కావేమని కోడె నెఱుంగఁజెప్పఁ డనశతానంద్యు డిట్లనె హరినిజాడ, ననిలుఁ డొకనాఁడు వైకుంఠమునకుఁ బోవ. 41

సీ. హరిమందిరద్వారమందుఁ గావలియున్న, శేషుఁ డాపవను నీక్షించి పల్కెఁ బ్రభునఁడా నీవు పోవలదు లోనికి నిందె, నిలువుమంచు నచింప నిష్ఠరముగ ననిలుఁ డిట్లనియె నే నబ్జాతునీక్షింపఁ, బోవుచుండఁగ నన్ను నీవు పిలిచి పోవల దనిచెప్పఁగా విశమేనీకు, నీయెచ్చు నాయెచ్చు నెఱిఁ దలంప

తే. నెంతయంతర మహాహ నే నిష్ఠ హరిని, జూడఁబోవలె ననిలోనఁ జొచ్చుచుండ బుసలువెట్టుచు ననిలుని బోకుమంచు, ద్రోసె నీవలి కష్ట పెఱఁగోషమతిని. 42

చ. తనమెడఁ బట్టి ద్రోసినకతంబున దారుణరోషయుక్తుడై యనిలుఁడు శేషునిం గని బలాధమ నీవొకధర్మసంధుఁడే ?

- నను మెడఁబట్టి తోసితివి నాగకులాధమ నేను నిన్నుఁ ద్రో
సిన నిలువంగఁజాలుదువె? ఛీ యవివేకుండ పొమ్ము పొమ్మనకొ. 43
- క. వినిశేషం డనిలుండ లోక, జనునే యన్యండు నిన్నుఁ జయ్యనఁ బోనీ
యను నీరాకొచ్చకికి, వినిపించెద నవల నన్ను వెన్నుఁడు దయతోకొ. 44
- సీ. తోడ్కొనిరమ్మనం దోడ్కొనిపోయెద, నంతియకాని ని వ్నటకుఁబంప
ననఁగ నప్పవనుఁ డిట్లనియె నంతఁపుర, మున కేలపోవలె మూర్ఖవినుము
మంద్రింబున నెట్లు మార్జారముండును, మదకరిపీధి నెత్తుదిగనుండు
నంచుచే నొకతక్కు వగు నెపిల్లికి గజ, మలయంతరంబును దలఁచుకొనుము
- తే. లోనికరుగకు మంటివి గానరాను, నీవయందుండు నిచ్చట నేనునిలతు
నింతమాత్రన కొఱత నా కేమిలేదు, పోర భుజగాధమా నీవు పొంగుటెల. 45
- మ. అనుచుం దన్నుఁ దిరస్కరింప విని రోషవేశ ముప్పొంగ ని
ట్లనియెకొ శేషుఁడు మారుతా యెపుడు నా కాహర మైనట్టి నీ
వనఁగా నెంతటివాఁడు నాయెచట నీయాచ్ఛాటముంజెల్లునే
యనఁగా నప్పవనుండునర్కె విని గోపాటోపముం బెంచుచుకొ. 46
- క. శేషాగర్వంబున చు, ర్భాషలు భాషించి నీవు పట్టుగ నాకుకొ
రోషము వుట్టించితి విక, భాషింపఁగ నేల పొమ్ము ఫలమందె దొగిన్. 47
- ప. అయినను నాబలంబునకు నీబలంబునకుఁ గజమశకన్యాయం బైయుండు నేనుసర్వ
జీవాంతర్యామియునై జగత్ప్రాణుండ నైయుండు గావున నీకంటే నేనధికుండ
వనిన విని యురగేశ్వరుం డిట్లనియె. 48
- సీ. విను మనిలుడనేను విపులాద్రిగణముతో, మొనసిభూమిని కిరంబున భరింతు
బహువిధ బ్రహ్మాండభాండోదరుం డైన, నీరజాతాత్మని నేభరింతుఁ
గాన నీకంటెను నేనగోష్ఠగుచుండు, జాలకఁడనంబుగఁ జూడవలగు
పొమ్మనివల్కఁగ భూరికోపంబు మై, బవనుఁ డిట్లనియె నో పన్న కేంద్ర
- తే. నేను నీలోననుండఁగ నీకుబలము, గలిగియున్నది లేకున్న ఘనతరమగు
నీబలం బేడనిలుచును నాబలంబు, ముందటను నీవుతక్కువ యెంచుఁగాని. 49
- సీ. అయివిధిధంబున ననిలుండువచియింపఁ, బన్న కేంద్రుఁడువిని వల్కెనిట్లు
పవనుఁడా విను వృధావాగ్ధ్రియం బేటికి, నీవునేనొకదిక్కు నిలిచిమించి
యెల్లవారలనూడ మల్లయుద్ధంబును, జీయుదమపు నీచేవదెలియు
రారమ్మనఁగఁ బెద్ద రభసంబునేయంగ, వినిచక్రి యే తెంచి గనుచునుండ
- తే. నపుడు శేషుండు పవనుండు హరికిఁమొక్కి, తమవివాదంబునెప్పి యో దైత్యనాశ
కధనమును జేయవలయు దీర్ఘాయువులుగ, దీవనలొసంగు దయచేసి దేవదేవ. 50

మ. అనివాతూలుఁడు శేషుఁడాహవము నేయంబూనువాక్యంబులక

వినియోచించి వినోదముల్లనుట కావేశక రమేశుండు వా.

అనివారింపక కారణంబొకటి వేరేయుండఁగా వీర లి

ట్లనుచున్నా రిది మంచికార్య మని శోహవేశముం బెంచుచుక.

51

సీ. కార్యార్థియై రమాకాంతుఁడు నవ్వుచుఁ, బవనశేషులఁజూచి ఎలికెనిట్లు

వినుఁడు మీరిర్వురు వీరాగ్రగణ్యులు, గావున నొక్క రొక్కరునిగెలుసి

నూరక సేయుఁడు ధీరులై వేటయు, ధముసేయఁగాను లోకములునునవు

గాననీకొకయుక్తి నేనుజెప్పెద శేష, వినుమదియెట్లనఁ గనక నగము

తే. నందుఁబుట్టిన యావేంకటాద్రిఁ జాట్లుఁ, జాట్లకొని ఫణములవిగఁబట్టియదుము

చుండు మవ్వాయువాపైడి గొండనెగర, మీటఁగా దొడ్డవాఁడె సమీరుఁడవుడు.

ఆ. పలికి పవననీవు పన్నగేంద్రుఁడుచుట్టి, పట్టియున్నగిరిని పట్టిపైకి

నెగరమీటగానె హెచ్చినీ ఐటుమీఁద, లేకయున్న హెచ్చు లేదునీకు.

52

వ. తీసివిష్ణుం డానతిచ్చిన విని మహాప్రసాదం బనిమొక్కులిడి యాదేశేష ప్రభం

జను లిద్దఱు వేంకటాద్రింజేరి రండుఁ బన్నగేంద్రుఁ డవ్వర్వతంబునుజాట్లకొని

సహస్రఫణంబులనడుము విగఁబట్టి యుండె. నంతవాయుదేవుండు నిజశక్తిపెంచి

యగ్గిరిపైవీచుచుండె నివిధంబున.

54

క. తొడిఁబడక మొఱయు చునిలుఁడు, విడివడివీవంగ నచల వితతులు ఐడిగా

గడగడవడఁకుచుఁ దిరుగుచు; బెడబెడఁ బొరలాడఁజూచి భీతాత్తుకులై.

55

క. అప్పుడు బ్రహ్మాండ్రాదులు, తప్పక గుమిఁగూడి మారుతాయనికడకుం

దప్పటదుగులిడుచుంజని, యొప్పుగ నిట్లనిరి భయము నొందుచు నపుడుక.

56

సీ. ఓవారముదేవి యాయుత్పాతహేతువు, గా విసరుటవేళ గాదు వినుము

చాలించు కల్పాంతసమయముం దిటుసేయు, టుచితంబుగాని ధీయుతుడమాను

మనివారుప్రార్థింప ననిలుఁడారోపంబు, విడునకమఱిమఱి విసరుచుండె

ప్రవనుని శోపస్వభావంబు గనుఁగొని, శేషహిచెంగటం జేరివినుతి

తే. చేసి యిట్లనినల్కిరి శేషవినుము, నీబలంబెక్కువై నది నీరజాత్ముఁ

[దరమె.

డెఱుఁగు గౌరీమనోహరుం డెఱుఁగుమేము, నెఱుఁగుదుము నీప్రభావంబు నెన్నఁ

వ. అనిబహుభంగులఁబ్రార్థించిన శేషుండు పట్టినపట్టువిడువకుండెనెంజూచి బ్రహ్మాం

ద్రాదులు మఱియు నిట్లనిరి.

58

క. వినుమౌఘజగకులాధిప, కినిసి మహాశక్తిహేమ గిరివరతనయుక

ఘనముగ విగఁబట్టిన ని, న్ననిలుఁడు గదలింపనోపఁ డయ్యమహాత్మా.

59

క. అనిలుఁడు నీకోడఁడు నీ, వనిలునకోనోడవు జగంబు లదరినకింపం

బనివచ్చెను గావున నీ, ఘనశోపము నడచి జనుల కాపాడఁగజే.

60

- చ. అనుజాలు మూర్ఖులంచు విడనాడి సుసాత్వికమూర్తియైన వె
 న్నుని పదమాశ్రయించితి వనూనమతుండవు నీకుఁగోప మే
 లను నిజశుద్ధసాత్విక బలంబున నీవుచలంబడంచి నీ
 ఘనఘణమెత్తి మాకొఱకు గాడ్చుకు గెల్చునొసంగ మేలగున్. 61
- వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప నాశేషుండు కరుణార్ద్రచిత్తుండై లోకరక్ష
 ణంబుసేయుటకై యొకఘణంబెత్త నప్పుడప్పవనుం దుష్పాంగి తెప్పన నప్పుణం
 బునందుఁ బ్రవేశించి నిజబలంబుకొలదిక వీచుచు నంగుష్ఠంబక్కిండపాతు
 నంగ్రుచ్చియై త్రిపైకగరమీటుటంజేసి యప్పుడు వేంకటాద్రి గాలివటంబుచందం
 బున నెగిరి మొఱయుచు గంగానదికిదక్షిణంబుగ ద్విశతయోజనదూరంబునం దూ
 ర్వులవణాభికి నైమయోజనంబుల దూరంబునను సువర్ణముఖరీనద్యుత్తరతీరంబు
 నకు సార్థక్రోశదూరంబున నోప్పపుణ్యకొననమునందుఁ దననుజుట్టుకొనియున్న
 శేషునితోడంబడియె. నివ్వధంబున శేషుండోడెననిసంతసించుచుంబవనుండునిజేచ్ఛం
 జనియె జగంబులుకుదిరియుండె నంతశేషాహి తానోడుటకుఁ జింతించుచుండఁగ
 బ్రహ్మాండ్రాదులు ఎచ్చి శేషువాదరించి రంచు బ్రహ్మ యిట్లనియె. 62
- నీ. విను శేష మారతంబున కోడితి నటందుఁ, జింతింపవలదు నీచిత్తమునను
 వేంకటగిరిని నీవంకితంబుగఁ గూడి, యవనిపైనుండు నీయందు జక్ర
 పాణివసించి నిన్పాలించు ననిపల్క, వినిఘణింపఁడు చాల విన్ననగుచుఁ
 బలిక నిట్లనిసేను పవనునితోఁబంత, మాడియొడుటను నాయందుఁడప్పు
 తే. గలిగె గర్వంబడంగె నాకర్మమింత, చేసె నిఁక నేల నాయందు శ్రీధరుండు
 నిలుచు ననిపల్క చాల కన్నీరు నింపఁ, జూచి శేషునితోఁ దమ్మిచూలివలికె. 63
- క. వినుఘణివర నీయందా, వనజదళాక్షుండు గృహను వచ్చివసింపం
 బని నేవెదకదనిక నీ, మనమునఁ జింతింపవలదు మఱియురగేశా. 64
- మ. హరినీయుంచు వసించియుండఁ డనినీ కాచింతయేలా? యశో
 ధరుఁడా చక్రధరుండు వచ్చుటకు సంధానంబు గావించెదన్
 గిరిరూపంబుననుండు మోడితిని నాశేదంబువర్జింపు పం
 కరుహాక్షయని నాత్మనెంచుచును సౌఖ్యంబొందు నాగాధిపా. 65
- క. హరి నిచటికిరప్పించుట, కరయఁగ నేబూటకాపు నైతివటంచున్
 పురస్థిగర్యుండు శేషున్, శిరముల పైనివిరివమ్మఁ జెప్పెనుగరుణా. 66
- వ. అపుడామరగేంద్రున కభయంబిచ్చి బ్రహ్మాండ్రాదులు నిజనివాసంబులకుంజనిరి.
 యంత నాశేషుం డెప్పుండరీకాక్షునకుఁ దండ్రప్రణామంబు లాచరించి పర్వతాకా
 రంబునొండె. నష్టర్వతప్రమాణంబుం చెప్పెదవినుము దశయోజనవిస్తీర్ణం బై
 ముప్పదియోజనంబులు నిడివిగలిగియుండు నట్టిశేషాఖ్యునొందిన మహాద్రుఘాప్రజే

శంబు వేంకటాద్రియు, మధ్యప్రదేశం బహోబలంబునుం, బుచ్చంబు శ్రీశైలం
బును నగుచుండ, సర్వక్షేత్ర సర్వతీర్థమయంబగుచు సకలఫలద్రుమపుష్పలతాశోభి
తులై నానావిచిత్రధాతుప్రకాశం బగుచుండు నయ్యుద్రియందు సురబృందంబులు
తరుబృందంబులై ఋషిసమాహంబులు మృగసమాహంబులై పితృగణంబులు ఖగ
గణంబులై యక్షకిన్నరులు పాషాణరూపులైయుండఁగ శేషునకువరంబిచ్చి వోయిన
పరమేష్ఠి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించియుండుఁ డని వరాహస్వామిని ప్రార్థింప
నదైవుండు వైకుంఠపురంబున నున్న క్రీడాద్రినిగరుడునివలనఁ దెప్పించి శేషాద్రియం
దుంచి తానందువనియించియుండఁగ నాస్వామికిఁబూర్వభాగముననున్న శ్రీస్వా
మిపుష్కరిణి గంగాదిపుణ్యతీర్థంబులకు జన్మస్థానంబై మకరకచ్చమత్యైవాదిజల
చరావాసంబై కమలకుముదాది పుష్పరాజవిలాసంబై సరస్వతీ సరోవరంబని
చెప్ప నొప్పుచుండె న పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకులిడినజనులు పాపరహి
తులయ్యెద రదియునుంగాక ధనుర్మాసంబున శుద్ధద్వాదశీదినం బరుణోదయంబు
మేదలకొని యారుగడియలపర్యంతము గంగాదినదులూపావనపుష్కరిణియందుం
గలసియుండు, నట్టిపుణ్యకాలంబున నా తీర్థంబున స్నానంబుచేసిన వారలుముక్తి
నొందెద రదియునుంగాక, తత్తీర్థంబున శ్రాద్ధంబులుచేసిన వారి పితృదేవత
లమృతపానంబొనర్చి తృప్తినొంది స్వర్గంబునకేగి సుఖంబుండుదురు, మఱియు
నారాయణాఖ్యుండను బ్రాహ్మణుండాతీర్థంబునంగ్రుంకులిడుచుండి హరిదివ్యధా
మంబునం బొందె నిది శేషాద్రిప్రభావం బిఁక వేంకటాద్రిప్రభావంబు వచింతు. 67

→ మాధవుండను విప్రునిచరిత్రము. ←

- సీ. చెప్పెదవినుమయ్య శ్రీకాళహస్తిలోఁ, జూడఁ బురందరిసోమయాజి
తనయుఁ డైనట్టి మాధవనామధేయుండు, తనకర్మవశమునం దనకుభార్య
యగుచంద్రరేఖను బగలురతికిఁబిల్వ, నయ్యంతి భీతితో నకటపెద్ద
లింటునుండఁగఁబగ లీరతితగదంచు, బహువిధంబులఁజెప్పి పట్టువడక
లొలగిపోవుచునుండఁగఁ దాళఁజాల, కతఁడు ప్రార్థింపఁగాఁ బరియాజ్ఞమీఱఁ
దగ్గటంచును మది నెంచి ధవునిమోము, సదయమైఁ జూచిపల్కెనా చంద్రరేఖ.
వ. స్వామీ దేవతార్చనాగ్నిహోత్రాది సత్క్రియలూచరించు సేవయంబున నిట్లు
దివాక్రీడాసక్తిఁ గడంగఁగూడునే యనియ నేకవిధంబులఁజెప్పినను వినకుండు హఠిం
జూచి, “యైనమీరు సమిత్కుశతులనీపుష్పార్థంబుగఁ గువర్ణనదీతీరవనంబునకుం
జనియందుండుడు. నేనచ్చటికినుదకంబుగొనివచ్చుటకు ఘటరీటుచేఁగొనివత్తు నవ్వు
ట మర్మస్థానంబున భవత్సంకల్పపూర్తిం జేసికొనుఁ డటంచుం బతికిముదంబునొం
దించి యాతనిపంప నతండట్లుపోయి సువర్ణనదీతీరంబునం బుష్పనిసాంతరంబుచేరె.

అచ్చటికినంతకుమున్నవచ్చి స్వర్ణభూషణశ్వేతాంబరాలంకృతయై యొక్కకాలు
ముడిచికొని యొకకాలిబాటనవేలి నేలఁగ్రుత్తియెత్తుచుమోకాలిమీఁదఁజాబుకం
బుగచుకొని దీర్ఘనీలకుంతలంబులుమెఱయఁ గూర్చునియున్న పద్మినీజాతి యగు
చండాలశ్రీనింజాచి యమ్మాధవాభిఖ్యవిప్రుండు మోహించియుండె నట్టిసమ
యంబునం దనభార్యయుదకార్థంబుగ ఘటంబుంజేకొనివచ్చుటంజూచి యవ్వ
పుండు భార్యా' నీగుణంబునుబరీక్షింప దివాక్రీడకుఁబిలిపితింగాని మఱేమియు
లేదుగావున నీవుస్నానంబొనర్చి యుదకంబుగొనిగృహంబున కేగు మేనునతిశీఘ్రం
బుగవచ్చెద ననిభార్యనుబంపి యాచండాలశ్రీకడకుంబోవుచుండ నాబ్రాహ్మణు
నింజూచి యదిలేచి మ్రొక్కిదూరంబరిగినిలిచి యేమోచెప్పఁబోవ నవ్వపుండ్రదా
నిచెంత కేగుచుండఁగ నాశ్రీభయంపడి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణున కిట్లనియె. 69

నీ. ధరణీసురేంద్ర నేదవ్వునం జనుచున్న, నేలవెంబడివత్తు వేమినీతి
నన్నెవరని యెంచినావు నీవెఱుఁగుము, చండాలయువతిగఁ జనుము విప్ర
యనఁగనాబ్రాహ్మణుం డనియెనీపేరేమి, చెప్పవేయనఁగ నాచేడె వానిఁ
గని నన్నుఁగుంతల యనిపిల్చిరిట్లు నీ, వదుగుచు ననుజేర కవలఁబొమ్ము
తే. నీవునాడగ్గఱకురాకు నీచజాతి, దాననని వోవుచుండఁగఁ దాను దాని
విడిచివోలేకమఱిమఱి వెంబడించి, భ్రాంతితోనీట్లులనియె నాబ్రాహ్మణుండు. 70

తే. భామ నీవంటిసుందరి బ్రహ్మదేవుఁ, డంత్యజాతిని బుట్టించి యడవియంచుఁ
గాచువెన్నెలవడువునఁ గనుటచేసె, నింతకొవిధిదూఱంగ నేలమగువ. 71.

క. లవణాబ్ధిలోనిమణులను, దివిజాలు శిరమునధరించు తెఱుగుననే ని
న్నవనివరించి ధర్మింతని, వివరించిభయంబు విడచి విప్రుండనఁగఁ. 72

చ. వినియదిభీతినొంచుచు వివేకమున న్ద్విజుమౌముఁజూచి యి
ట్లనియెను జారకాంతిన్మ మహావిషసర్పమునంటి యెవ్వరై
నను మనినారె ? ప్రేమనిను నమైనభార్యనువీడి నన్నుఁబొం
దిన నిహముంబరంబుఁ జెడు ధీరతతోఁ జనుబ్రాహ్మణోత్తమా ! 73

ప. మహాత్మా శ్రీపురుషులను జాతిద్వయంబును నిర్మాణంబుచేసి మఱి నందుఁ
గులంబులు నాల్గింటిని యేర్పఱచి యేకులమువారి కాకులమునంచు శ్రీనివివాహం
బాడంజేసి స్వభార్యయంచు సత్సంతానంబువడసి పరశ్రీనియపేక్షింపకయుండవ
లెనని ధర్మకాస్త్రాదులు బోధించుచుండ, నీపట్టిధర్మంబు లెఱింగియుఁ గేవలము
జిండాలశ్రీనిం గోరుట యధర్మంబుగదా? మఱియు బ్రాహ్మణజన్మం బత్యుత్త
మోత్తం బైయుండ నంచుఁబుట్టిగర్భాదానాది హడశకర్తృంబుల నాచరించి వేద
పూతం బగునీదేహంబు వృధా యక్ష్మత్వంబునకుఁ జిక్కింపనెల, మఱియు నీశో

త్రనేత్రజిహ్వస్యాగ్రపాణిపాదంబు పుణ్యకథాశ్రవణభగవద్దర్శనహరిపాదార్చిత
పుష్పస్యాగ్రపాణిపాదధ్యయనదానతీర్థయాత్రాది సత్క్రియలచేతఁ బవిత్రంబులైనవి
మీదీయకరీరంబు చుష్క్రియలచే నపవిత్రంబైనది కాఁబట్టి నన్నంటరాకుము,
దూరంబుననిలువు మని కోకిలధ్వనితోఁ జెప్పకుంతలమాటలువిని యోపంజాలక
యవ్విపులిండుదానింగదియంబోవ నదిపాపభీతిచే రోదనంబుసేయుచు దిగ్దేవతా
దులను దలంచి, “ఈబ్రాహ్మణుండు పాపజాతినైన నన్నుఁ బొందికులహీనుండై
నరకంబునంబడుటకుఁ బ్రయత్నించి సముద్ర ముప్పొంగివచ్చునట్లు నాపైఁ బడవ
చ్చుచున్నవాఁడు, నావలన నించుకేని దోషంబులేదు మీరెల్లరు నాకుసాక్ష్య
మిచ్చువా రగుదురుగాక యనుచుండ నాభూసురుం డాయువతికడకుం జని
యిట్లనియె.

74

తే. భామనీ విప్లవెప్పిన పరమధర్మ, వచనముల నేనెఱుంగుదు వసుధఁ గామ
మునను నావలెనెందఱో మున్నుధర్మ, మునుదలంపక శ్రీలను గొనిరదేల? 75

తే. తరుణి నానోముపలియించె బరంగనీదు, జన్మనపుఁగారణంబునఁ జాలు వేయి
జన్మములునేయఁ గల్గినే సౌఖ్య ముర్విఁ, గాన నాయుష్ష మీడేర్చు కరుణాపూదయ.

వ. అనిన నయ్యింతి భయభ్రాంతచిత్తయై యవ్విపులి కిట్లనియె. 77

చ. కటకట! బ్రాహ్మణోత్తముడఁ కామసుఖంబునుగోరి లేనిసం
కటపడనేల నీగృహముఁ గ్రక్కునఁజేరి నిజాంగ నామణిం
బటుముద మొప్పఁ గూడు ననుఁబట్టిన నేమిఫలంబు గాన న
న్నిటచనిపట్టరాకు మిదియేమి యపభ్రమనీకు మానుమా. 78

క. చండాల్ శ్రీ నెనయుట, పండితుఁడా వినుము నీకుఁ బాపమీరాడే
మెండొడ్డి విప్రకులమున, టుండుము నన్నంటరాకు ముర్వీసురుఁడా. 79

క. అని యదివెన్నకుఁ జనఁగాఁ, గనివిప్రుఁడు కులముమీఱి కామాంధత్వం
బును గదురవడ్డిఁ జనిదా, నివిబట్టంబోవ నదియు నిలవకచనుచుకొ. 80

వ. అప్పు డాకుంతల యతనింజూచి, “బ్రాహ్మణోత్తమా! నీజననీజనకులుతోడ,
గురుడైవంబులతోడ, నన్నంటకు మనుచుండఁగ వాఁడువినక యాయువతిం బట్టి
కొనియె నంతనదిచూచి నీవునన్నంటినకతన నంటునడికివి సచేలీన్నానం బొనర్చి
యింటికరుగు మూరక దురాశచేత మేటికొలం బేల వచ్చుచేసుకొనెద వనుమరిడ
నవ్విప్రుం డదిపాటించక యాయబలపైఁబడికట్టుకుని యిష్టంబు పరిపూర్తి గావించి
చుకొనియె. ననంతరం బాకుంతల యాభూసురునింగని, “కటకటా! నే నబల
యగుటంజేసి నీపట్టుకు నెంచేని దవ్వునరుగ లేనైతి నెజ్జలదజలప్రవాహంబు త్త
రోదధింబడినవిధంబు నీవునాసంగ మంబునఁ గులభ్రష్టుండవైతివి నీ వింక యజ్ఞోప

వీతపరిత్యాగంబుచేసి మదీయ చండాలజాత్యాహారదులుచేసి, నాకుఁ బరిణయంబు లేనికతన నిఁకవేఱనాకు వివాహంబుపనిలేదు గావున నాతోడనుండు మనిననావి పుంఁ డందులకు నంగీకరించె. అంత నయ్యిద్దఱు గృహేనదీతీరంబునంజేరి ద్వంద్వ శహాయనంబులు కామోపభోగంబు లనుభవించుచుండ గొంతకొలంబునకు నక్కుం తల మృతినొంచుటంజేసి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణుండు దుగ్ధాక్రంతచిత్తుడై యొంటిందిరుగుచుఁ దనమనంబున నిట్లుచింతించె.

81

సీ. గురుతరం బగుబ్రహ్మకులమున జనియించి, కుంతలయసుదాని గూడి కులము వమ్ముచేసుకుని హా యి మైయిఁ గట్టంబు, గుడువఁగల్గెను భార్యఁ గూడనైతి పాపంబుచేసితి పాపహరంబుగ, శ్రీహరి యింక రక్షింపవలయు ననుచుఁ బశ్చాత్తాపమునుబొంది గొందఱు, భక్తులౌ రాజులు పరమవేంక

తే. టాద్ర కరుగుచునుండంగ నరసి తాను, వారివెంబడిఁ జని త్రోవ వారిభోజ నాంతమున వారియెంగిలి యన్న మలరఁ, దినుచు హరివేడుచునుభక్తిఁ దనయఁచంత.

వ. దేహభిమానంబునదలి కపిలతీర్థంబున కేతెంచి యాపావనతీర్థంబునకుఁ మొక్కి, తోడుగవచ్చిన రాజు లాపుణ్యక్షేత్రంబున వపనంబులుచేసుకొని స్నానంబు లాచ రించి పితృలకుశ్రాద్ధంబులుపెట్టి పిండప్రదానంబుసేయుచుండఁ దాను గనుంగొని బ్రాహ్మణులలోద్భవుండయ్య నూరకేలయుండవలె ననితలంచి తనతలిదండ్రులు మృతినొందినవార్త యెఱింగినవాఁ డగుటంజేసి తానట్లు వపనంబుచేసుకుని తీర్థం బున మునింగి సంకల్పశ్రాద్ధంబుచేసి మృత్పిండంబులు మంత్రభక్తియుంబుగఁ క్తఁ బెట్టి తత్పిండంబు లెత్తి తత్తీర్థంబున విడుచుచుండఁగఁ బితృదేవతలూపిండంబులం బ్రయంబునఁ గళంబుల నందికొని రనినవిని జనకుండు శతానందుని గనుంగొని యిట్లనియె.

83

క. చండాలాంగన నొప్పుయ, నుండినకులహీనుఁ డూరకుండక నేవి ప్రుండ నటంచుం బెట్టిన, పిండంబులఁ గొనరె వానిపిత లయ్యారె.

84

క. అనఁగ శతానందుం డి, ట్లనె జనకౌ కపిలతీర్థమందున మొదట మునిఁగిన పుణ్యముచేఁ గై, కొని రాపిండములు వారు కొంకకవింటే.

85

సీ. ఆపుణ్య మటలుండె నటుగాక యాతని, మహిమఁజెప్పెదవీను మఱుదినంబు పరమముదంబు నా గరియెక్కుచుండఁ ద, త్వర్వరతస్వర్వచేఁ బాపమెల్ల నాతనివిడివాంత మయ్యెభయంపడి, యస్వాపగహనంబు నప్పడదీ పావకంబుదహింప గావియద్వీధిమం, టలుమించెనప్పుడు జలజభవుఁడు

తే. నామదేవారు లీక్షించి నచ్చి దివిజ, మార్గముననుండి యాశ్చర్య మగును లగుచు నేమి యీనింత యనిమర్త్య లెంతయునపు, డ్ద్రనిం గనుచుండిరి యదతీపదు.

- ఉ. ఆప్సడు వేంకటాచల మహామహిమంబు దవాగ్నిరూపమై
తప్పక విప్రపాపమును దగ్ధముచేసె నటంచు మాధవున్
గొప్పగ వెంచి శీర్షమున గొల్లగఁ బువ్వులవాన నించి యం
దొప్పగఁ జూచుచుండి రజః దుర్వికిఁ దా దిగివచ్చి నవ్వుచున్. 87
- ఉ. వానిశిరంబు మూర్ఖునఁగ వాడు కృతార్థుడ నైతి నంచుఁ దా
నా నలినోద్భవుం బొగడి యంజలిచేసి భయంబు మీఱఁ గా
దీనతనొంది యిట్లనియె దేవ వివేకములేక పాపముం
బూని యొనర్చితిం బరమపూరుష నాగతి యెట్లు చెప్పమా. 88
- లే. ఆనుచునాఁడార్తిబొందుచునడుగనజుఁడు, ఎల్కొనిమైయి నోవిప్ర! పాపమెల్ల
భస్మమైపోయె సంశయంపడకు మింక, వేంకటాద్రికి నీవు వేవేగ నరిగి. 89
- సీ. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబుచేసి యా, భూవరాహస్వామి పూజనల్ప
మ్రొక్కుచు నీదేహమును విసర్జించుము, తదనంతరంబు భూతలమునందు
భస్మీత పొండవ దాహిత్యవంశజుఁడ, డగుసువీరునిసుతుఁడై జనించి
నట్టిసుధర్మ ని కాత్యసంభవుఁడవై, వసుధ నారాయణవనపురమున
లే. నిలిచి హరిభక్తి నెదనుంచి నిర్మలముగఁ, దొండమండలదేశ మఖండధర్మ
మార్గమున నేలుచుండు రమావిభుండు, పెండ్లియాడును నీపుత్రుఁడ్ర బ్రేమనర. 90
- లే. లక్ష్మీయ కుమారిగా నీకు లక్షణాంగి, గల్గు శ్రీహరి కిచ్చి సౌఖ్యంబుగాను
బోయి వైకుంఠమునుజేరు భూసురుండ, ననుచు మాధవునిం గని వనజభవుఁడు. 91
- కారుణ్యార్ద్రచిత్తుడై వరంబు లొసంగుటంజేసి యప్పర్యతంబునకు వేంకటాద్రి
యనునామంబు సార్థకంబయ్యె. వేంకటాఖ్యాత్మరతయార్థంబు చెప్పుమనిన జన
కుంజూచి శతానందుం డిట్లనియె. 92
- క. వినువేమృతపాపేందన, మును గటయుగశోకరాగ్నిముఖ్యంబై కా
ల్చెను గావున వేంకటగిరి, యనిపే రాక్షుద్రి కొప్పె నెవనీనాథా. 93
- సీ. మొనసి ప్రాతఃకాలమునలేచి వేంకటా, ద్రిస్మరణముసేయు ధీరు లవనిఁ
గ్రమముగ నూలు గంగాస్నానములు మఱి, సేతుయాత్రలు వేయి చేసినంత
పుణ్యఫలంబులం బొంది సుఖంతు రీ, కథ మధురం డగుగౌతమండు
నాకుఁ జెప్పినరీతి నీకుఁ జెప్పితి నిది, విననవారికి శుభవిత్తు లొదవు
లే. వసుధ నిహపరసుఖములు పలసినట్టి, వార లీకథ వినవలె వాంఛమీఱ
నని శతానందముని చెప్పినందువలన, జనకుఁ డావేంకటాద్రికిం జనఁదలంబు. 94
- వ. మంత్రిప్రముఖులం దోడ్కొని శతానందునితోడ వేంకటాద్రికివచ్చి స్వామిపు
ష్కరిణియందు స్నానాదులుచేసి భూవరాహశ్రీనివాసులసాన్నిధ్యంబునఁ గొన్ని
దినంబు టుండి క్రమ్యుల మిథిలాపురంబుచేరె నివ్యధంబు వేంకటాద్రిదర్శనంబు

చేసిన పుణ్యంబువలన రామచంద్రుండు శంకరధనుర్భగ్నుంబుచేసి సీతనుబరిగ్రహించె నంత సౌమిత్రియూర్మిళను, భరతుండు మాండవని, శత్రుఘ్నుండు శ్రుతకీర్తిని బరిగ్రహించిరి యనిన జనకుండు సంతసించె, ననిన ఛని శౌనకాదులు మాతంగని యిట్లనిరి.

95

క. కమలాసనుండు రథోత్సవ, మమరంగ శ్రీవేంకటాద్రియం దాహరికిన్
విమలుండై చేసెగదా, కమలాక్షుం డచట నెంతకాలం బుండెన్.

96

క. ఆనవిని యానూతుం డి, ట్లనియెన్ శ్రీవేంకటాద్రియం దాధ్యుండై
వనజాక్షుండు కలియుగ మడఁగిన దనుక యహింద్రనామగిరిపై వేడ్కన్.

97

సీ. ప్రాకృతజనులలోపల మెలంగుచు భూమి, యందుండి శ్రీవేంకటాద్రివిభుండు
పరఘనప్రాకృత ప్రభలచేదీపించు, మిహిరాబ్జకాంతులు మెచ్చకుండు
బహురత్నగోపుర ప్రాకారసాధము, ల్మానయఁ జతుర్ద్వారములును గలిగి
మహనీయ మరకతమణితోరణంబులం, గొమరొంచుచున్న వైకుంఠపురము

తే. దలచి యచ్చటి నిత్యముక్తులును దాను, జూడఁగోరుచు శేషాద్రి శుభ్రఘోణి
కొప్పగా నేలుమనిచెప్పి యొప్పగించి, మంచిమాయానిగూఢ విమానమెక్కి.

98

వ. శ్రీభూనీలాసమేతుండై హరివైకుంఠపురంబుంజేరి యందుండు నిత్యముక్తులంజూచి
యాదరించి యప్రాకృతమణిమయాంతఃపురంబున శేషతల్పంబునందు వసియించి
యుండె నంత శేషాద్రియంచుండువరాహస్వామి విశ్వకర్మనిర్మితపురంబును నంత
ర్ధానంబొనరించి యిచ్చావిహారంబుగఁ బ్రవర్ణింపుచుండె చిమ్మట వృషభాసురు
నితో యుద్ధంబు పేయంజనియె నివ్విధంబునం గొన్నియబ్దంబులు జరిగినవెనుక
యొక్కనాఁడు నారదుండు వేంకటాద్రికి వచ్చి శ్రీనివాసుండు వైకుంఠంబుచేరిన
వృత్తాంతంబు నెఱింగి సత్యలోకంబునకేగి బ్రహ్మదేవునకు నమస్కరించి యి
ట్లనియె.

99

తే. తండ్రివిను చక్ర శేషభూధరము శుభ్రఘోణి కొప్పించి తాను వైకుంఠమునకుఁ
జేరెననఁగా నజుం డతిచింతనొంది, యేమియుండోప కతనితో నిట్టులనియె.

100

క. విను నారద భూలోకం, బున శేషాచలమునందు బురుషోత్తముఁ డుం
డినకాలంబునఁ దదృఘ్ని, జను లతిపుణ్యాత్మత్వలైరి సాత్వికు లగుచున్.

101

సీ. అస్వామి వైకుంఠమందుఁ గ్రమ్ముఁ జేరి, నందుచే శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నేను సంకల్పించి నేనరునఁ గావించి, నట్టి రథోత్సవం బావరాహ
దేవుఁ డొక్కఁడు సస్థింప లేఁ డాశ్రీనివాసుఁ డందుండఁగ వలయుఁ గనుక
ననుదేవ దశరథ వరశేజములఁ దింత్రి, బీవృక్షముగ దీర్చి నిలుపుదునట

తే. సరవి దేవకిశకు గౌసల్యగళను, బుట్టఁగాఁ దీర్చియుంతు నాపుట్టలాన
శ్రీనివాసుండు తగమ చే రుపాయ, మీవు గావింపు మెట్లైన దేవహూని.

102

- క. వనజాక్షుం డాగిరి జే, రిసపిమ్మట హరికి నాఁటిరీతిని నరదం
బున వేడ్కఁ జేయవలె మే, లానరంగ జగద్ధితంబు నొందఁగ మఱలన్. 103
- సీ. క్షీతిమిఁడ నెప్పుడు శ్రీనివాసుఁడు లేని, కతన మానవులు యష్కమ్ము లగుచుఁ
గలిమాయనొంది సత్కర్మముల్ శ్రద్ధతోఁ, జేయలే రింకమిఁడ కేషగిరికి
మఱల శ్రీహరివచ్చి మనుజులనెల్ల ర, క్షీంప నుపాయంబు నేయకున్న
జనుల పాపంబును శమనండు గని నార, కమునందుఁ ద్రోయించుఁ గాన భూత
తే. దయమనంబున నుంచి మాధవుఁడు కేష, పర్వతము చేరునట్టియుపాయ మివు
నేయు మనవిని సురముని శ్రేష్ఠుఁడలరి, యజుని పాదంబులకు మొక్కి యాదరమున.
- సీ. శరదభృశుభృలసత్కాంతి నిజదేహ, మందు రప్పింపఁగా నరుణవర్ణ
కలితజటాజూట కళలప్పతిల్లఁగ, లలిఁ బూర్ణచంద్రకళంక మనఁగ
నొఱవుఁగృష్ణాజిన మొప్పంగఁ గటియందు, మధ్యభాగమునందు మాంజివెలయ
మెఱపుఁదీవెనుదాను మెచ్చకయ్యరమునఁ, దగినబంగరుజన్నిదము వెలుంగ
- తే. నారదుఁడు లేచి యప్పుడా నలినభవుని, యనుమతిని జాన్త వీతీరమునను జేరి
క్రతువు లచ్చట నొనరించు కశ్యపాది, సంయుమిందుల నీక్షించి సవినయమున.
- తే. వీణమిటుచు గానధురీణుఁ డైన, వరమునీంపుఁడు సవనపువాటమునకు
రాఁగఁ గశ్యపముఖులు నారదునిజూచి, విహితరీతిని బూజించి వినుతిచేసి. 106
- క. ఘనతం దగ మఱి మును లా, యనిమిషమునివరునిగాంచి యనిరి మైయి నో
మునినాధుఁడ భవదాగమ, మునక్షిప్త మెల్లరును మోద మొందితిమి కడున్. 107
- తే. అనఁగ విని మానులార మీఱంద టిచట, యజ్ఞమునుసల్పి తత్ఫలం బలర నెవరి
కర్పితంబులుగావెతు రావిధంబు, దెలుపుఁడనివల్క మునుటే సందియమునొంది.
- ప. ఆప్పు డాభ్యుగమునీందునితోడఁ దమలోఁ దాము వితర్కించుచు యజ్ఞఫలభో
క్తయైన దేవుని నేర్పఱచి చెప్పటకుఁ దోచక యులకుండ నారదుండు చూచి
యిట్లనియె. 109
- సీ. మానితాష్టాక్షరీమంత్రార్థమును వీడె, నందుఁ బల్కించి సానందుఁడగుచుఁ
బలిలె నిట్లు ప్రజాపతులార మీరు స, త్కృతువులుచేసి లోకములయందు
విలసితముగఁ బ్రజావృద్ధి జేసితిరి మే, లయ్యె మోక్షప్రదుఁ డైనదేవుఁ
డజుఁడొ పద్మాక్షుఁడొ హరుఁడొ విచారించి, ముక్తితదంబైన మూర్తియందు
- తే. సవనఫల మొగినప్పించి సంతసింపుఁ, డనుచు హితమొప్పు జెప్పి వీడ్కొ నెవపంచి
తంతులను మీటుచును బరతత్వమాత్మ, యందుఁజూచుచు స్వేచ్ఛావిహారియగుచు.
- ప. అమృతీంద్రుండు త్రిలోకసంచారంబు నేయుచు నుండె నజుండు కేషాద్రియం
దు వర్జిత తింత్రిణీవృక్షంబుల నిర్మాణం బొనరించి యుంచె నవంతరంబున్ 111

మ. ఘనుడై నారదుఁ డన్న వాక్యముల నాకర్ణించి భావించి య

మ్మును లెల్లన్ గుమిఁగూడి తాము తమలో మూర్తి త్రయంబందు మిం
చినమోక్షప్రదుఁ డైనవేల్పును పరీక్షించుప్రకారం బచె

ట్టని యోచించి భృగుండు నేర్పుఁగన నిం కామూర్తిచందంబులన్. 11

న. అనినిశ్చయించి త్రిమూర్తులయందు ముక్తిప్రదుండైన మూర్తిని విచారించుకొని ర
మ్ముని భృగుమునీంద్రుని సంప్రగ నమ్ముని సత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుఁ
డై కొలువున్న బ్రహ్మనీక్షించి మొక్కి యాబ్రహ్మ కూర్చుండుమనక మున్న కూ
ర్చుండినంజూచి యజునిమనంబునఁ గోపంబువొడమిన నాకోపం బడంచుకొని విధా
తమాటాడ కుండినంజూచి యాబ్రహ్మ రజోగుణస్వరూపం బిట్టిదనియు నిట్టిరజో
గుణప్రధానుం డైనవాఁడు మోక్షప్రసండు గాఁడు గావున నతనికి భూలోకం
బున నాలయం బొక్కడంగాని లేకుండునని నిశ్చయించి యాభృగుమునీంద్రుఁ
డు దిగ్గునలేచి కైలాసంబునకుం బోయి పార్వతీసమేతుండై కీర్తించుచున్న శివుని
ముందట నిలిచినంగని పార్వతీలజ్జించె, నప్పుడాశివుండు గానితటి నిట్టిసానంబున
కు నిమ్మూర్తాదగునే యని కోర్కొదేక రక్తాక్షుండై చూచుచు మాటాడకుండు
టం జూచి యారుద్రుని తమోగుణస్వరూపం బిట్టి దని యెఱింగి యిట్టి తమో
గుణుండు ముక్తిప్రసండు గాఁ డీతనికి శరీరపూజలేక లింగపూజ యగుం గాక
యని నిశ్చయించి యందుండి వైకుంఠంబునకు నరిగి యమ్మునీంద్రుఁడు కేసు
తల్పంబునందు రమాసమేతుండై శయనించుచున్న యాశ్రీనివాసునివత్సంబునందు
నిజపదం బెత్తి తన్నుటంజూచి యాహరి దిగ్గునలేచి యమ్మునికిఁ బ్రణామంబు
చేసి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కూర్చుండి తన్నుం దన్నిన యమ్ముని
పాదంబు తనతోడపై నిడికొని యొత్తుచు మందస్మితవదనుండై యాభృగునీక్షించి
యిట్లనియె.

118

నీ. పరమమునీశ మీ వచ్చుటఁ చెలియక, యూరక పవలించి యంటిఁ గనుక
యపచారివైతి నాయందుఁ గృపాకటా, త్తం బుంచవలయు నోసంయమివర
నాయపచారంబునకుఁ దగుశిక్షకై, యెఱింగి తన్నితిరి నాకిప్తమాయై
గతినమైనట్టి వత్సమనందుఁ దన్నమీ, పదమెంత నొచ్చెనోగద యటందు.

తే. నేమిసేయుదు మృదువైన దీపదంబు, చిగురుటాకులవంటిది నేవ్యమైన

దిట్టిపాదముతాఁకిన సేదనునొప్పి, లేదు యోగీశ కోపము లేదు నాకు. 119

క. వనజముఁ దాఁకినచంద్రం, బున మీపదఘాత మెదను భూపతి మయ్యె

ఘనకఠినతరోరథుల, మెనయఁగఁ దాఁకినపదాబ్జ మెట్లుండెనోకో. 115

ఘ. అనిపల్కి యమ్మునీంద్రుని పాదప్రక్షాళనంబుచేసి తత్తీరంబు శిరంబునం జల్లి

కొని యిట్లనియె. 116

- క. వరవిప్రుని పద కేణువు, లిరవుగ శిరమునధరింతు నీనాటికి మీ
చరణం బురమున సోకఁగ, ధరణీసురవర్య నేడు ధన్యుడ నైతిన్. 117
- ఉ. అని హరివల్క్మిగా భృగుమహాముని సంతసమంది మానసం
బున భయభక్తులంబాడమ పుండరికాక్షునిమోము చూచి ల
జ్జను దలవాంచి యిట్లనియె శాశ్వతసద్గుణమూర్తివీవు గా
వున ననుబోవి తిందు నిఖిలాన్నత నిన్ను నుతింప శక్యమే. 118
- ప. అని వినుతించి హరిని పీడ్మిని చని గంగానదీతటంబునఁ గ్రతువు లానరించుచు
న్న కశ్యపాదిమనివర్తలచెంతఁ జేరి, ఆజరుద్రుల రజస్తమోగుణ స్వరూపంబులను
హరిశుద్ధసత్వగుణస్వరూపంబును దాఁబరీక్షించి వచ్చినవృత్తాంతంబు లమ్మునివర్యు
లకు వినిపింప వారుసంతసించి నారాయణుండొక్కఁడ ముక్తిప్రదుం డనినిశ్చయిం
చి సకలక్రతువుణ్యఫలంబు లాస్వామికి నర్పించి విష్ణుధ్యానంబు నేయుచుండి రంత.
- సీ. పునజాక్షు నాభృగుముని దన్నినప్పుడా, హరివక్షుమున లక్ష్మీ యలరుచుండి
తనివాసమునందుఁ దన్నినభృగునిపై, నలుక రెట్టింపఁగ హరికి మొక్కి
పలికె నిట్లని నిన్ను బ్రహ్మస్వరూపుడ, వనినమ్మి నీయురంబునను నిల్చి
యిరవుగనుంటి నేఁ డీ భృగువర్యుండు, నన్నెంచకుండఁ దాఁ దన్నెఁ గనుక
తే. యతఁడు తన్నుట సంతోషమయ్యె నీకు, నాకుఁ గోపముపుట్టియున్నది మునీంద్రు
నేమి నేయుట కిష్ట మొక్కింతలేదు, గానఁ దపమాచరించెదఁ గమలనాభ. 120
- క. మానసమున మీపదములు, ధ్యానింపుచు నెచ్చటైనఁ దద్దయు నెపుడుకొ
జ్ఞానము నాకిపు డొసఁగుము, నేనీపదమందె నిలుతు నీరజనయనా. 121
- క. అనుచు రమాకాంత మనం, బునఁ గోపముగదుర వల్కలఁ బిరువోత్తమఁ డా
వనజాలయతో నిట్లనె, గనుఁగొని ప్రేయమార నయముగా వినుమనుచున్. 122
- క. సీరినన్ను ఘోనిదన్నుట, కరమరగాఁ జూడవలెన దమ్మునిపాదం
బురమునఁ దాఁకినదే శుభ, కరమయ్యెను గోపగోపఁగాఁ దగ దింతి. 123
- చ. అనవిని లక్ష్మీ యిట్లనియె నాత్మలకౌత్తపు విశ్వకారణం
డననిను బూజనేయ కిపుడక్కట యిక్కడవచ్చితన్నె న
మ్ముని కిఁక నేమిగల్గు నతిమూర్ఖుండు వానిఁదలంప నింక నా.
మనమున కింపుగాను బహుమానముచేసితి వీవు కేశవా. 124
- సీ. తనతండ్రి యైనవిధాత నీకు ముతుండు, తానావిధాతకుఁ దనయుఁ డయ్యె
దనకుఁ బితామహుం డనియెంచి పిన్నపె, ద్దంతరమును జూడ కదరఁదన్నె
నదియటులుండంగ నమ్ముని పరమాత్మ, వనినిన్నుఁ దెలియలే కజ్ఞాడయ్యె
నటువెఁటిమనిపాద మిటు నీయురంబున, సోఁకినంతటన యిచ్చోట్లు నిలువఁ

తే. దగరు నెంచైన నేను జిత్రమున నిన్ను, నిల్చి పూజించుచుండుట నీతి నాకు
సెలవొసంగుము జగదీశ చిత్ప్రకాశ, యంచు సీరివల్కు హరి యిట్లు లనియె నగుచు.

సీ. సుదతి విరించినా మతుఁ డాభ్యుదయపాత్రుఁ, డనియంటి బిడ్డబిడ్డైనవాఁడు

తన్ని న నెఱుంగఁడు పిన్నవాఁడని నేను, గూర్చి దలంపక గొట్టనగునె?

కడుపులోపల బిడ్డ కాలఁదన్నె నటంచుఁ, దల్లి క్రమ్మట వాని దన్నఁదగునె
జీవకోటులను గుక్షిని నుంచుకొనిన నే, నిట్టిదోషముల సహింపకున్న

తే. నెవరునైరించి గాతురు భువిని మఱియు, బ్రహ్మపుత్రుఁడతండు సద్బాప్తివ్రాణుండు
తాపసోత్తముఁ డదిగాక తత్వవేది, నిజముగా భక్తి నాయంద నిలిపినాఁడు. 126

ఉ. భక్తుఁడు నా కతిప్రియుఁడు భక్తుని కేనేఁ బ్రియుండఁ గాన నా

భక్తుఁడు నన్నుఁదన్నుటకుఁ బాపియటంచును నింద నేతురే

ముక్తుఁడతండు మానిజనముఖ్యుఁడు మూర్ఖుఁడుగాఁడు గాని భే

దోక్తులు మాని శాంతమతి నుండుము నాయురమంచు భామినీ. 127

క. అని విష్ణురాడనుటకు సీరి, కనుగవఁ గెంపెనఁగఁ గోపకలితాననయై

మనమున నసహ్యపడుచును, దనపతి కిట్లనియె వినుము చైత్రవివాశా. 128

క. పరపురుషపదస్పర్శరే, బరుదుగ నురమందు సోఁక బాగునె నం

దురుప్రేమ ముండఁదగునో, వరపాతినత్యధర్మవర్తన నెడదే? 129

సీ. తన్ని నచి పుని దండోషేయక, యంపితి భయపడె నంచుఁ జెప్ప

చులకఁ దేనెట్లుగఁ జూచి నిన్నెంచైన, గొల్లవాఁడైనను గొట్టఁగలఁడు

ధర నాఁడువారైన దట్టించి నీమీఁద, నవ్వుచు తాలతో రువ్వఁగలరు

నిను మ్మేచ్చు లీరితి విని సడ్డనేయరు, మించి నీగుణ మాక్రమించఁ గలరు

తే. తొలుతఁ బుట్టిన నీశాంతి తుదకు నన్ను, నిన్ను నెడఁబాపె నెంచైన నిన్నుఁ జిత్ర
మందుఁ బూజించుచుండెద నంతెగాని, నీయురంబున నేనెట్లు నిర్భాగ్యుడనధిప. 130

సీ. అనిపల్కి తిలకించి యనమితాననయాచు, మఱిమఱి జూచుచు మదిని లక్ష్మీ

నిజపదాంగుష్ఠంబు నేలవ్రాయుచుఁ జింత, నెనయుచుండఁగఁ జూచి నెవరు దాఁచి

కారుణ్య మాహించి క్రమ్మట మాటాడ, కున్న వెన్ను నిజాచి యుదధికన్య.

హరి తన్ను మన్నింప కఱమరఁజేసినాఁ, డీజాలిమాల నా కేలయింక

తే. వనితలంచుచు వైరాగ్య మగలింపఁ, గమలనాభుని హృదయపంకజమునందుఁ
జక్కఁగా నుంచికొని మ్రొక్కి చని రయమున, రమ్యతరమగు కొల్లాపురంబుచేరె.

క. అకొల్లాపురివాసులు, శ్రీకమలాదేవి నచట శ్రీకరభక్తిం

బ్రాకటముగఁ బూజింపఁగఁ, జేకొని యాచోటునుండఁ జిరక్రిందగఁ. 132

వ. ఈశ్వరమంబుగ లక్ష్మీనారాయణులకుం బొడమినప్రేమ కలహవ్యాజంబున లక్ష్మీ

కొల్లాపురంబు చేరెననిన నూతుం జూచి శౌనకాదిమహామును లాశ్చర్యంబంది యిట్లనిరి. 133

క. శ్రీనారాయణుఁ డీప్రకారముగ నాక్షిరాబ్ధిజ్ఞ బాసి యా భూనీశాంగనలందు మోహమును సంపూర్ణంబుగానుంచి యం దానందించుచునుండెనో సిరిని నెయ్యింబొప్ప భావించుచున్ దీనత్వంబును బొందుచున్ వగచెనో ధీరాత్ముఁ డైయుండెనో. 134

క. అనిశౌనకుఁ డడుగఁగఁ దగ, విని నూతుం డిట్లు లనియె వెన్నుఁడు సిరిపై నెనరు మనంబును బెనఁగొనఁ, దనలో నిటుతలఁచె విరహతాపము మీఱకొ. 135

సీ. ఆదేవముని వేంకటాద్రిపైనే లేని, తప్పు విరించితోఁ జెప్పనేల యజుఁడు నారదునంప నతఁడుమానులచెంతఁ, జేరి మూలప్రశ్న సేయనేల తత్పరీక్షకు భృగు తాపసేంద్రుఁడు వచ్చి, ధైర్యంబుతో నన్నుఁ దన్నుఁచేల యదిమాచి నాకు నిత్యానపాయనియైన, భామ నన్నిపుడెడఁబాయుటేల తే. కటకటా యేమిసేయుచు కర్మమునకుఁ, గాల మొత్తటివారైనఁ గడపలేరు

శ్రీయువతి యిట్లు నన్నెడఁబాయుకొఱకుఁ, గలిగె నచ్చతమున నన్నికౌద్రుముడు. తే. మంచిదిది యొకకొఱఁతగ నెంచుటేల, చంద్రబింబమునందులిడు చంద్రకవలె విమలయై లక్ష్మీ నాయందు వెలయుఁగాని, పరఁగ నమరజడందు సౌభాగ్యలక్ష్మీ

క. సిరి యెడలో నె నెప్పుడు, కరముప్రియంబార నుండెన్ గన్ముఖ సాహృ త్యంబిజమున నివసింపఁగఁ, దిరముగఁ జేసుకునిబ్రోతుఁ డ్రిజగములందఱుగిరి సీ. తోయధికన్యకాస్థూలదేహం బిప్పు, డెంచున్నఁగాని నామరకమాతృ తనువొప్పుచున్నది దానిచేఁ జింతలే, దైవలోకవిడంబనార్థముగను మొరయు సర్వజ్ఞత్వమునుదాచి శ్రీరమా, వనితను వెమకఁగవలయు నిపుడు సేనూరకుండినఁ బూని యోపికలేని, కొందఱు జుందురు లేని నింద లిడుచుఁ

తే. గొలువుఁ డని పార్షదులకు వైకుంఠపురముఁ, బాయ కురీడుఁడు నిరతంబుపటిమ విడక చెప్పి భూనీశలకు వారి నొప్పగించి, మఱల నిట్లనితలఁచె నమ్మాధవుండు. 139 ప. కొంతకాలం బట్లుండిన నయ్యందిరను మద్వక్షంబునం దుంచుకొందు నని నిశ్చ యించి భూనీశలంజూచి బుజ్జగించి రమాదేవిని వెదకి గ్రమ్మఁ దొడ్కొనివత్తు నని వారితోఁ జెప్పి వైకుంఠంబు విడిచి వేంకట్రాదికి వచ్చేననఁగ శౌనకాదు లిట్లనిరి. 140

క. శ్రీవనితామణి నరయుచు, శ్రీవైకుంఠంబు విడిచిఁజీతిపై నుండెన్ శ్రీవేంకటగిరిఁ జేరిన, శ్రీవిష్ణుం డచట సేమిసేయుచు నుండెన్. 141

సీ. అనిమును లడుగఁగ నానూతుఁ డిట్లనె, వినుఁ దాదివిష్ణుండు వేంకటాద్రిఁ జేరి యచ్చటనుండు శ్రీవరాహస్వామి, కిని పుష్కరిణికి దక్షిణము గాను

- విలసిల్లు తింత్రిణీవృక్షమాలమునందు, మెఱయుచున్నట్టి వల్లీకవిరివి
యందుఁ బ్రవేశించి యయుతవత్సరములం, దెవరికిం గన్పింప కలమిగాను
తే. బుట్టలో వెల్గుచుండఁగ భూతలమునఁ, దప్ప కిరువదియొనిమిది వ్యాపరాంత
మందుఁగలియుగమువయించె నపుడు వోళ, రాజు భువి నేలుచుండె ధర్మంబువనర.
వ. అట్టికాలంబునఁ బరస్మ్యండు కాలవృష్టిఁ గురియించుచుండ భూమి సమృద్ధంబుగ
సస్యాభివృద్ధి నొసంగుచు గోవులు బహుక్షీరంబు లిచ్చుచుండు, పత్రివతాంగనా
మణులును సతీవ్రతు లగుపురుషులును, మాతా పితృ గురు దైవభక్తి గలపుత్రు
లును గల్గియుండుచు రట్టి యుగాదికాలంబునఁ గొల్లాపురింజేరిన లక్ష్మీ, శ్రీహరి
వైకుంఠంబు విడిచి శేషచలంబునందుఁ దింత్రిణీకరుమాలస్థలవల్లీకంబునందు వసి
యుండుచందంబు భావించి తెలిసి తనమనంబున నిట్లు వివర్ణించె. 143
- క. నాకొఱ కంబుజనాభుఁడు, వైకుంఠము విడిచి వచ్చి వల్లీకములో
నేకాకి యగుచు నం దిపు, డాకొనినాఁ డేమిసేయు దకటా యంచుకా. 144
- క. చింతించుచు నే నాహరి, చెంతం జేరినను నన్నుఁ జేకొను నైనం
బంతము విడువం దగదని, స్వాంతంబున నిశ్చయించి సరవిగ నంతకా. 145
- తే. వేగ కొల్లాపురంబును విడిచి గొల్ల, పాలంతికైనడి నొంటికఁ బోయి వోళ
రాజసతియున్న మణిమందిరంబుచెంతఁ, జేరి హరికిక నెటుత్పప్తి జేతునంచు. 146
- వ. మనంబున దలంచుచున్న సమయంబున మహాలక్ష్మీభావం బజం డెఱింగి రుద్రుం
దోడ్కొనివచ్చి యచ్చట ధేనురూపంబు ధరించె నచెల్లనిన. 147
- సీ. కపిలవర్ణంబుతోఁ గరమొప్పు దేహంబు, మంగళకరమైన శృంగములును
కాటుకకనులు సింగారంపుఁ జెవులును, నల్లనై మెఱసెడు నాసికయును
గురుతరకంఠంబు గోపురం బువరంబు, తగుదీర్ఘ వాలంబు తక్కుమాపు
ద్విరదతుండములట్ల దీపించుతోడలును, పూర్ణకుంభాభమై పాసఁగుబొడుగు
తే. బటువు లైనట్టి కదలికాఫలములట్ల, నునుపుగా నొప్పు నాల్గుచన్నులును గల్గి
క్షీరవారిధిలోఁ బుట్టి చెలఁగినట్టి, కామధేనువువలె లక్ష్మీకడకు వచ్చె. 148
- తే. వత్సరూపంబుఁదాల్చె నీశ్వరుఁడు సరవి, ధవళరూపంబు మెఱయంగఁ దల్లిచెంతఁ
బాలుదాగ్రవుచు నెగరుచు బాల్యలీల, లరుచుగాఁ జూపఁగాఁ జూచి యాదిలక్ష్మీ.
- చ. కమలజా శంభు లీక్రముగా హరికిష్టము సేయుకొర్కతో
నుమలినధేనువత్సయుతు రైనవిధంబు మనంబులోపలకా
గ్రమముగ నందుఁ దా నెఱిగి గ్రక్కున రెంటిని దోలితెచ్చి పెం
పమరఁగ దూడ నాపు నపు డమ్మెదనంచు వచించుచుండఁగన్. 150
- క. వివి వోళవృషాలుని సతి, తనబిడ్డకుఁ బాలు దాను దాగిండుట కా
పనితకుఁ గోరినవిత్తం, బనుపమగతి నిచ్చికొనియె నాపుకాదూడకన్. 151

ఎ. అట్లు కొని మున్ను తమ కుండినద్విసహస్రధేనుగణంబులలోఁ దోలి గోపకుని
కొప్పించె నంత నమ్మహాలక్ష్మీ యజహరులు ధేనువత్సరూపంబులను ధరించి వల్మీక
వాని యగు వాసుదేవుని బోషింతు రింక నాకు నొకచింతలే దీప్యామి యెందైన
సుఖించుచుండుట చాలునని తలంచి కొల్లాపురంబున కరిగె నంత బ్రహ్మస్వరూపం
బైనధేనువు దినదినమున. 152

క. గోవులలో మేయుచుఁ జని, శ్రీవేంకటశైల మెక్కి శ్రీరంబును దా
నావల్చి ములోపలి, శ్రీవిష్ణుని కర్పణంబు నేయుచు నుండెన్. 153

క. హరి యాశ్రీరము ద్రావుచుఁ, బరమానందంబునొంది బ్రహ్మను రుద్రున్
మరియుచు మెచ్చుచు నుండిన, తఱిఁ జోళనృపాలుభార్య తనబిడ్డకుగాన్. 154

తే. మున్ను తాఁగొన్నదూడతో మొదవునపుడు, సదనమున కొప్పఁదెప్పించిసాధ్యిగోవు
తానిమేనెల్ల నిపురుచుఁ దానుదాని, పిండఁబోవఁగఁ బాలులే కుండఁగాను. 155

తే. తాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నావు, పొదువు యోచించిచూచినఁ బూర్ణకలశ
మట్ల మెఱయుచు నుండియం దదృఢముగఁ, బాలులేకున్న దిసియేమి పాపమునుచు. 156

వ. కొండొకతడవు చింతించి యాధేనువండు లత్యం బుంచియుండి, మఱికొన్నిదినం
బులుగడచిన యొకనాఁడు పాలుపిండఁ గడంగినం బాలులేకుండుటంజూచి గో
పాలుని రావించి యిట్లనియె. 157

సీ. గోపాల యిపుడింత గొప్పావుపొదుగులోఁ, బాలులేకుండెడి లీలయేమి
నీవరణ్యములోనఁ ద్రావినా వనవిని, గోపఁ డిట్లనియె నీగోవుపాలు
నేఁ ద్రావలేదవ్వు యెంచ దూడయద్రావి, యుండును ననఁగఁ జాలుండునదియు
మాయింట నున్నది పోయిపాలానునె, దబ్బరలాడెదు దెబ్బలాదవు

తే. నేనఁగ నవ్వొడు భయపడి యప్పు నేను, గనుట లే దెట్టిమహార్య మనుచు నావు
తనకుఁ దాఁ బొదువునుబడి త్రావెనెమొ, యనఁగ వానినిదన్నించి యవల నంపె.

తే. అపుడు వాఁడేడ్చుచును జని యాలమంద, వెంటఁ దాఁబోక యాగోవు వెంటనంటి
బోవఁగా నది ఫణిరాజ భూధరంబు, మీఁది కెగనెక్కిపోయి వల్మీకమందు. 159

తే. పొదుగు దిగ జారవిడచి పాల్పాలుపుగాను, బుట్ట నిండింపఁగాఁ జూచి దిట్టఁడైన
గోపఁ డప్పుడు తనచేతిగొడ్డ రెత్తి, గోవునడినెత్తిచై మించి గొట్టఁబోవ. 160

ఉ. అప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డహహానిలు వావును గొట్టఁబోకుమా
దప్పక పాల్పాసంగినను దల్లివిధంబునఁ గాచె నిత్యమే
విప్పుడు గొల్లచే మడియు పెట్టు సహింపఁగవచ్చు న్నచుఁ దాఁ
దెప్పున నైజమస్తకము ధేనువుకీర్నముమీఁద నిల్వఁగన్. 161

సీ. గొల్లవాఁ డెత్తిన గొడ్డలి హరిమస్త, కంబులోఁ జొరఁగ రక్తంబు వెడతె
తక్కు కప్పుడు సప్తతాళవృక్షప్రమా, ణంబున మార్ధ్వముఖంబుగాను

బొంగుచు దిగజారి భూమిపై బడఁజూచి, గోపకుం డదరుచు గూలి మడిసె
నదివూచి గోవు శేషుడై జెచ్చెర డిగ్గి, తనచోళభూపతిసభకుఁ బోయి

తే. నేలఁ బొలుచు నఱచి కన్నీరునింప, ధేనువునుగాంచి యారాజు దిగులుపడియే
నప్పు డాపశు వందుండ కొప్పుగాను, పఱచుటంజూచి దానితోఁ బంపె జారు
లను గనుంగొని వచ్చుటకును విభుండు. 16

ప. అప్పు డాచారు లాగోవుమెట నంటిపోవ నాగోవు వేంకటాద్రికి వచ్చి పత్మీకం
బుడగ్గఱ నిల్చె నంతఁ జారు లాపుటలోనుండి రక్తంబెగురుటయును, గో వందునిలు
చుటయును, గోపఁ డందుఁబడియుండుటయును జూచి భీతిల్లి యందుండి రాజుకడ
కువచ్చి తదవ్యుత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నారాజు విని దిగునలేచి పల్కంకఁ
బున గూర్చుండి పరివారంబుతో నగ్గిరికి వచ్చిచూచి వెఱుగుపడి తనమంత్రింజూచి
యీవత్మీకంబునం దిట్టిరక్తంబు ప్రవహించుటకు హేళువేమనుచు గోవు కన్నీరు
నించుటకును గోపఁడు పడియుండుటకు యోచించి వితర్కించుచుండు సమ
యంబున. 16

సీ. వనజదళాక్షుఁ డావత్మీకమందుండి, యపు డతిరక్తసిక్తాంగుఁ డగుచుఁ
గన్నీరువెడల గద్గదకంఠుడై శంఖ, చక్రము లేపఱి సరగలేచి
యారాజునుంజూచి యనియె నోపాపాత్మ్య, యీపుట్టలోఁజేరి యెసఁగుచుండ
నేడు నీగోపాలుఁ డీడకువచ్చి కో, పంబున నాకెత్తు పాలనిసఁగు

తే. నావు నడినె త్రిగొడ్డఁట నవనిఁబడఁగఁ, జంపెదనిమించి పొంచి యాక్షణము గొట్టఁ
బోయి నాశిరమునఁ గొట్టి భూమిమీఁదఁ, గూలి నాఁ డతిపాపంబుఁ గూడినాఁడు

సీ. వినురాజు దిక్కాక్కడనులేక తల్లిదండ్రులులేక నాలుబిడ్డలనులేక
బాంధవులునులేక బహుపేదవాడనై, పరదేశి నైవచ్చి ఫణినగంబు
పైనుండు పుట్టలోపలఁ జేరియుండఁగఁ, దల్లిచందమగు నీధర్మసురభి
క్షీరంబు లిచ్చి రక్షించుచుండంగ నీ, పశుపాలుఁ డేడ్డఁ బశువుఁజంప

తే. వచ్చి ననుగొట్టె దానను వచ్చినట్టి, పాప మవ్వాడు మోయును వాడు నీకు
బంటుగావున నీవును వానివలెను, పాప మేడ్డఁ బొందుము ప్రాపుచెడఁగ. 165

తే. పొమ్ము ధాత్రిఁ దిశాచమై నెమ్మిలేక, శాపమిచ్చిన విని మదిఁ దాపమంది
తాముహూర్తంబు మూర్ఖిల్లి ధరణివ్రాలి, లేచి భేదంబునొందుచుఁ జూచియపుడు

ప. లీలామానుషవిగ్రహం డై నిలిచియున్న హరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచ
రించి ముకుతితరకమలుండై గద్గదస్వరంబునఁ గన్నీరువెట్టుకొని యిట్లనియె. 166

చ. కటకట దేవ నే నెఱిగి కష్టము నీ కొనరింపలేదు దు
ర్బల మగుకాప మిచ్చితివి కష్టమునం బడఁజేసి తీవు నే

- నెటువలె నోర్చియుండు జగదీశ్వర నాయెడఁ బ్రేమనుంచి వి
స్ఫుటతర మైనశాప మిఁకఁ బోవు నుపాయము నేయు నెమ్మదిక. 168
- చ. అని నృపుఁ డాత్మై డై పలుక యంబుజనాభుఁడు వానిఁ జూచి తా
నెనగున నిట్లనెక నృపతి నీయెడ నేరములేనిరీతి నే
నొనర నెఱుంగకుండ నిటు లూరక శాప మొసంగితిక భువి
దనరఁగ నాదువాక్య మిఁకఁ దప్పచుగావున నేమిసేయుదుక. 169
- చ. భుజగగిరిఁద్రమం దొదిగి పుట్టమఱుంగున డాఁగియున్న నక
గజబిజి చేసి కాలగతి గప్తము నా కొనరించె నందుచే
నిజము నెఱుంగ లేక యతినీచుండనై సుజనుండవైన నిం
గుజనునిఁ గాఁ దలంచి యతిభూరపుశాపము నీ కొసంగితిక. 170
- సీ. మొద ధ నీశాపంబు వారింపఁ గాలేను, విఫలవాత్సల్యంబు విడువలేను
గాన నీపైచుండుకరుణ మహాదుఃఖి, కరమయ్యెఁ బైశాచగతిని బొంద
లేక నావలెఁ దగ నీకు దుఃఖముగల్గె, నిరువురకును భేద మేకమాయె
గలియుగ మున్నంతకాల మీశాపంబు, ననుభవించుచునుండు మనసుఁబట్టి
తే. సరవి నాకాశరాజును జనవిభుండు, తనకు సుతయైనపద్మావతిని ముదమునఁ
ప్రేమమీరఁగ నాకిచ్చి పెండ్లిసేయు, నపుడు మకుటముగా శీర్షమందు నిలువు. 171
- వ. అట్టికిరీటం బెట్టదనిన నూఱుబారపులు కనకంబుతోఁ దీర్చి వెలలేనిజీవమఁబలఁ
దాఁపించియుండు ప్రతిశుక్రవారంబును దప్పక యమృతకుటంబు నాఱుగడియలు
శిరంబున ధరింతు నపుడు మదీయాక్షులం దానందబాష్పంబులు ధరించు నయ్యా
ఱుగడియలు నీవు సుఖంపుచుందువుగాక యని యానతిచ్చినవిని చోళరాజు శాప
గ్రస్తుడై చనియె. అంతవారి వల్మీకంబునం బ్రవేశించి గొడ్డటంబడినగాయంబున
కొంపంజాలక బృహస్పతిని మనంబునఁ దలంప నాగుర్కండు వల్మీకంబుకడకు విచ్చే
సినం జూచి దీనవదనుండై హీనస్వరంబుతోఁ దన కందుజరిగినవృత్తాంతం బంత
యుఁ జెప్పి వారి వెండియు నిట్లనియె. 172
- సీ. ఓదేవదేశిక సాదరంబున విను, గాలకర్మంబులు గ్రహగతులును
గూడినందునఁ గోపకుండు నడినెత్తిపై, గొప్పగొడ్డంటను గొట్టినాఁడు
నొప్పి మెండైనది చెప్పన నౌషధం, బిప్పుడ భావించి చెప్ప మనఁగ
సురగురుం డది విని లోకాక్షుఱ్ఱస్వాంతం, డగుచు నిట్లనియె మహాత్త నీకు
తే. గాలమును గర్తమును గ్రహగతులు గలవె, నీమహిమ లన్యథ లెఱుంగరు నీకుఁ దెలియు
నైన మంచిది నన్ను మున్నడిగి తీవు, గానఁ జెప్పెద నొకమందుఁ గమలనాభి. 173
- తే. పట్టుగా విను జల్లిడిప్రత్తి నెత్తి, పాలలో నద్ది నడినెత్తి పట్టి గాయ
మం దిడిన నొక్క శాంతమా ననుచుఁ జెప్పి, హరికిఁ బ్రణమిల్లి సురగురుం డరిగఁగంత.

సీ. హరి గురుఁ డెఱిగించినట్టిమం దాగాయ, మందుఁ బెట్టుచునుండె ననఁగ నవ్వీ
 శౌనకాదులు విని జాలినొందుచు నూతు, నీక్షించి వెఱగంది యిట్లులనిరి
 ఘనరోమహర్షణమునిపుత్రు తింతిణి, భూజవృత్తాంతంబు పుట్టవిధము
 మొదలగువృత్తాంతములు చెప్ప మికథ, విన వేడుకయ్యెడు మనసులందు
 తే. లలిని పుట్టించు రక్షించు లయ మొనర్చు, నట్టిసర్వజ్ఞునకు లేనియాపదలును
 గలిగె నిదివిన్న మది వెన్న కరణిఁ గఱఁగు, మన్న దని బాగుగాఁజెప్ప సుకృతధనుడె.

క. అనివా రడుగగ నూతుఁడు, విని యిమ్మెయిఁ బల్కె నాది వెన్నునిచరిత్రో
 ఘన మగుగూఢార్థంబులు, గనుక విశేష ముగఁ జెప్పఁగా వశమగు నే? 176

ప. అయిన నాకుఁ దోచినంతవఱకుఁ జెప్పెద వినుండు. దశరథుండును గౌసల్యయు
 దేహముత్తలగుకొలంబున నారామచంద్రునియం దత్యంతమోహంబుంచి చనినకౌ
 రణుబులఁ బద్మసంభవుండు భావించి దృఙానుబంధానుసారంబుగ రామకృష్ణ
 రూపంబులకుఁ గారణంబు నైనవారికి నిరవుగ నుండుటకై దశరథునితేజంబు తిం
 త్రిణీవృక్షంబుగఁ గౌసల్యాదేవితేజంబు వల్లీకంబుగ వేంకటాద్రియందు నిర్మించె.
 తత్కృమంబుగ వసుదేవదేవకులును దేహవిముక్తికొలంబులఁ గృష్ణునియందు వాత్స
 ల్యతకుఁ దింతిణిమహిజరూపదశరథునితేజంబున వసుదేవునితేజంబును, గౌస
 ల్యరూపం బగువల్లీకంబున దేవకీదేవితేజంబు నుంచె. నారామకృష్ణాభిధాన
 కలితుఁ డైనవిష్ణుం డాకొలంబున మాతృగర్భంబునం దున్నశిశువుకరణి పదివేల
 వత్సరంబు లాపుట్టయందు వసియించియుండె. గావున దశరథుండు తింతిణిపా
 దపంబు, కౌసల్యయ వల్లీకంబు, లక్ష్మణుండ శేషవర్చతంబు, అయోధ్యయ తద్భూ
 ధరపుణ్యకౌననంబు, సరయువ స్వామిపుష్కరిణి, రామచంద్రుడ వల్లీకవాసి
 యగు శ్రీనివాసుండు, తదనంతరంబు వసుదేవుండ తింతిణితరువు, దేవకీదేవియ వల్లీ
 కంబు, బలభద్రుండ పన్నగచలంబు, మధురానగరంబె వేంకటిగిరి, యమునాన
 దియ స్వామిపుష్కరిణి, యాదవులెమ్మగంబులు, గోపికలె ఖగంబులు, కృష్ణుండె
 వల్లీకవాసి యగువేంకటేశుండు, మఱియు వైకుంఠంబ నిగమమయం బగుశేషాచ
 లంబు, విరజానదియ సువర్ణముఖరి, నారాయణుండ శ్రీలామానుషవిగ్రహుల డైన
 శ్రీనివాసుండు, ఆచ్చట ననేకముక్తబస్త్ర లనేకఖగంబులై యనేకముక్తరుద్రులు
 మృగంబులై సనక సనందనాదులు వనచరులై వర్తించుచుండఁగఁ బరమపురుషుడైన
 వేంకటేశ్వరుం డేరు విచిత్రలీలావిసోదంబులఁ గ్రీడించుచుండియుఁ దనకు శరీర
 బాధగల్గినట్లు మాయగా నటించినాఁ డింతియగాని యప్రమానుభావున కాబాధ
 లేదు. మీరెల్ల నేమృదిగ వినుండు, ఆస్వామిని దర్శింపబచ్చినవారు సకలసత్కర్మ
 సిద్ధులం బొందుదు రనిచెప్పి నూతుండు వేండియు శౌనకాదుల కిట్లనియె. 177

శా. వైకుంఠంబును వీడి శేషగిరిపై వల్లికగర్భంబులో
 శ్రీకాంతుండు వసించి చేసిన మహాచిత్రంబుల నిన్వంటిరి
 కేకంజాతుండు మర్త్యుడై నగులలో నాటాడె నాచందమున్
 మీకుం గొంచె మెఱుంగఁ జేపెదను నెమ్మి న్నీనులం బట్టఁగన్. 178

మ. వినుఁ డానిర్జరదేశకుండు హరికిన్ వేనొప్పి వారింపఁ జె
 ప్పినపాల్దూదియఁ దెచ్చి గాయముపయిం బెట్టెన్ హితుం డొక్కఁడై
 నను లేకుండఁగ నేమిసేతు నని శ్రీనారాయణుం డార్తుఁడై
 తనమం దప్పడు తాన దెచ్చుటకుఁ బ్రాతఃకాలమం దొక్కఁడే. 179

సీ. ఆరుగునప్పుడు విరాహస్వామి వృషభాసు, రునితోడఁ బోరాడి దునిమివైచి
 యవల భూదేవితో నఖిలపర్వతగుహ, సామశ్శృంగములంచు సంచరించి
 బహువత్సరములకుఁ బన్న గాఢఁ దలంచి, మఱిలవచ్చుచు నున్న మార్గమునను
 నరునిచందమున శ్రీహరి నిల్చియుండఁగఁ, గని నరుంబోలి రక్కసుఁ డొకండు
 తే. క్రచ్చరంజూచి పోరాడ వచ్చినాడ, టంచుఁ గడు పట్టహాసంబు మించిచేసి
 దిగ్గజంబులు మూర్ఖిల్ల దృఢముగాను, ఘుర్గురారావ మొనరించె ఘోరముగను. 180

క. ఆరభసంబున కులుకుచు, నారాయణుఁ డదిరిచూచి ననపాదలోనన్
 దూఱుకొనంగాఁ గని యా, దారిని గిట్టిదేవుఁ డరిగి దర్పము మీఱన్. 181

క. ఘోరాకారం డగుచును, గోరలు గీటించి యంత గొబ్బునఁ బొదలో
 దూఱిన ఘోఱిం గని యపు, మారక యొకమూల విష్ణు వొడుకుచు నుండెన్. 182

ప. అట్లుండి కన్నీరునించుచుండ నతనిదీనవశంజూచి దనుజుండు గాఁడు దనుజాంత
 కుండని తెలిసి నిష్కారణంబుగ నితనియందుఁ గోపంబుచేసితి నని మనంబున వగచి
 బాష్పపూరితలోచనండై యందుండు లీలామానుషవిగ్రహునిచెంతఁ జేరి యోడ
 కు మని యిట్లనియె. 183

సీ. వైకుంఠ మెడఁబాసి వచ్చినగతియేమి, సిరి యురంబున లేనిచిత్రమేమి
 మానవాకృతి నిందుఁ బూనియుండుటయేమి, తలమీఁద గాయంబు దగులుటేమి
 యాడిగినబలముతో నొదుగుచుండుటిదేమి, గన్నులబాష్పముల్ గారుటేమి
 నేను వచ్చినయపు నిల్చి పల్కక నాకు, లోగిన ట్లడవిలో డాఁగుటేమి .

తే. వింతగాఁదోచుచున్న దీవిధమునాకుఁ, దెలుపు నిక్కంబుగా నరీచుఁ గలఁతనొంది
 యడుగ నఱుమఱిక దీనాస్యుఁ డగుచు, నిమ్రైయిం బల్లె సీతని కిమ్ము మెఱసి. 184

సీ. విను ఘోఱిరూప నాన్వితాంతమంతయు, వైకుంఠముననుండఁ జేరిక లితుండయి
 యప్పు డాభ్యుగ్రహాని యక్కునఁ దన్నె నా, యంచునుండినలక్ష్మీ యపుడుచూచి
 పరపురుఁ డేతెచ్చి పాదంబునం దన్ని, నట్టియెడంబాసి యరుగుదాన
 నంచుఁ గొల్లాపురం బంఁజేరినయంత, నై రాగ్యమునుబొంది వచ్చి తిటకు.

- తే. గాన సంసారసౌఖ్యంబు నేను లోసి, నీకడకువచ్చి విపులవత్తికమునను
గుదిరియుండఁగ నందొక్క గొల్లవాఁడు, గొడ్డటంగొట్టె నడినెత్తి యెడ్డెడగుచు.
- క. ఆగాయము మానెడుకొఱ, కాగీష్వుని మంచుచెప్పె నయ్యాపధమే
యీగిరిమీఁద న్వేదకుమ, రాఁగా నినుగంటి నోవరాహవరేణ్యా. 186
- క. తలగాయము నొప్పింపఁగ, బలహీనుడ నైతిఁ గాన బలవంతుడవై
చెలఁగుచు నాపై రొప్పిన, నలుకమఁ బొదఁజేరి తిట్టు లనుపమధైర్యా. 187
- ఆ. కరుణమీర నీవు గలసి మాటాడితి, ఎంచువలన డెందమందుఁ బూర్వ
మున్నచింతదీరి నన్ను నీవానిగఁ, జెంత నుంచుకొనుము శ్రీవరాహ. 188
- క. ఆవైకుంఠము నొల్లక, నీవే నేనంచుఁ జాల నెన రెనయఁగ నీ
తావున నుండితి నెక్కడ, నీవుంటివి చూడలేదు నే నిం దనుచున్. 189
- నీ. హరి యపు డడుగఁగ నావరాహస్వామి, పలికె నిట్లుంచు నీపర్యతమున
వృషభాసురుఁడు చేరి విడివడి శ్యామాక, ధాన్య మెందుండినఁ దా గ్రహించి
గొనిపోవుగనుక యాకూర్మాసురునితోడ, బహుదినంబుల ఘోరభండనంబు
నేయుచునుంటి నమ్మాయరాక్షసుఁ డెందుఁ, జిక్కకయుండియుఁ జిక్కఁ గనుక
తే. వాని శిక్షించి యిచటికి వచ్చి నిన్ను, నేను జూచితి నన్ను నీవు నిపుడు
గాంచితివి నాకు నీవును మంచిసేస్త, కుండ వైతివి సంతస మొందినాడ. 190
- ఆ. ఆని పరాహదేవుఁ డప్పడు వెల్కఁగ, విని ముదంబునొంది విష్ణుఁడనియె
నవని గలియుగాంత మందాకతగిననో, టొండుచూపు నాకు నుండుటకును. 191
- నీ. అని చక్రివల్కఁగ విని పరాహస్వామి, యిదియేమి యని సంశయించి పల్కె
హరి విను పేదల్ నాశపెట్టఁగ రాదు, చెంత నెప్పుడు బలవంతులకును
దావీయరా దైన ద్రవ్య మిచ్చితివేని, కొలచి నూఱుడుగులు కుతల మిచట
నీకిత్తు ననిపల్క నాకంజలోచనుం, డిట లక్ష్మీ నాతోడ నెననియున్న
తే. ధనము నీకిత్తు నిపుడు శ్రీ తరుణి యలిగి, తాను గొల్లాపురమునేరెఁ గాన ధరణిఁ
గొనుటకైరూక్షలేవరినేఁ గొలిచి తెత్తు, ప్రబల యాచించితిని యిందు బ్రదుకవలయు.
- చ. అని హరివల్కఁగా విని మహామహుఁ డైనపరాహదేవుఁ డి
ట్లనియె నిదేటిమాట లిపు డర్థ మొసంగక భూమినియ్యన
న్ను నగిటిఁ జూచి మాధవుఁడు నవ్వుచు నిట్లనియెన్ ధరాతలం
జ్ఞానరఁగ నీయధీన మగుచున్నది కొంచెము నా కొసంగుమా. 192
- నీ. ఎంతనీవిచ్చిన యంతలో నేనుండి, జీవనోపాయంబు నేయుకొఱకు
నరునిచందంబున నటియించి యిచటికి, నరల రావించి నీ కిరవుగాను
పంచామృతస్నాన మంచితంబుగ దిన, దినము నేయింతు నీతీర్థమందు
మునిగి ముందుగ నీకు మ్రొక్కికొన్న లాసంగుఁ, డనినియమింతు నాజనులకెల్ల

తే. నదియుఁగాక దినంబన్న మలర మొదట, నిచ్చి యావలభుజియింతు నెలమివినుము
నిజమిది యనంగ నాకిటి నెయ్యమారఁ, గొలిచియిచ్చెను నూఱడుగులధరిత్రి. 194

ప. ఇవిధంబున వరాహస్వామి హరినాదరించి కేషాద్రియందు నిలిచె నప్పుడ యిద్దఱ
ఱశీర్షంబుల దేవతలు పుష్పవృష్టిగురియించిరి, వరాహదేవుండు తనచెంతఁ బరిచా
రిక యైయుండు వకుళమాలిక నాహరిచెంత నుంచె, నావకుళమాలిక హరికి శ్యా
మాకొన్నంబును దేనెయున్ భోజనంబు నేయించుచు గొడ్డఁటిగాయంబునకు నొప్ప
దంబిడుచు నుండఁగ, మున్ను ధేనువత్సరూపంబులు ధరించినబ్రహ్మరుద్రు లంతర్ధా
నంబునొందిరి, అంత శ్రీనివాసుం డాపర్వతంబున సకలవినోదంబునేయుచు రాక్ష
సులకు భయప్రదుండై భక్తులకు ముక్తిప్రదుండై గొడ్డఁటిగాయంబు మాయంబైపోవ
దివ్యసుందరీలీలామానుషవిగ్రహుండై తల్లిచెంత ముద్దులు చూపుచుండునట్లు వకు
ళమాలికయొద్ద నటించుచుండె ననిన మునులిట్లనిరి. 196

సీ. వకుళమాలిక యెవ్వ రకళంకచరిత మా, కెఱిగింపుమన సూతుఁ డిట్లులనియె
శ్రీయశోదాదేవి చిన్నికృష్ణునియందుఁ, బుత్రవృత్సల్యంబు పొసఁగనుంచి
కాలగతిని నొందఁగా హేమగర్భుండు, గని యట్లచేయుట గాదటంచు
వకుళమాలిక యన వసుధను బుట్టించి, భూవరాహస్వామిపొంత నిలిచె

తే. నప్పుడాకిటిదేవుఁ డాయతివజ్రాచి, చక్రధరుఁ జెంతనుండఁగఁజెప్ప నాపె డ్రదు.
జననివలె గాచుచుండె సుస్వాంతయగుచు, నాయశోదమతోక్కతె యనఁగఁబ

ఉ. శ్రీరమణీవిభుం డవల కేషగిరీంద్రముమీఁద నిల్చి వి
స్తారముగా వినోదములు సల్పుచునుండి యశోవిహారుడై
గారవమొప్పు నొక్కనృపకన్యను బెండిలియాడె మెచ్చి స *
చ్చారిత నెల్లనిర్జరులు సంతసమందఁగ వింటిరే యనక. 197

సీ. విని మాను లానూతుఁ గనుఁగొని విస్తయం, బంది యిట్లనిరి యాహరికిఁదగిన
కన్యకామణియందుఁ గల్గె దానికిఁ జూడ, దలిదండ్రు లన్నను దమ్ము లెవరు
సావిధానుండవై యావిధంబంతయు, విశదీకరించుము వినఁగవలయు
నడుగఁగ నూతుఁ డిట్లనియె నిర్వదియెన్ని, ది ద్వాపరాంతానఁ దెలియ నవని

తే. వెలయుకలియుగమం దొప్పు విక్రమార్క, ముఖ్యరాజులు జనియించి ముదముమీఱ
భూమిఁ జక్రఁగఁ బాలించి పోయిస్వర్గ, ల్లోకమునఁ జేరి తుడు భూలోకమణ్ణులు.

ప. తదనంతరంబు చంద్రకుల పాండవ దౌహిత్యవంశంబున సువీరుం డనురా జాద
యించి భూమి నేలుచుండె నాతనికి సుధర్మం డనుపుత్రుం డుదయించె, మాధవుం
డనువానిచరిత్ర మిదవఱక వినియుండువారలుగఁజే! యాతఁడ, యాసుధర్మనకు
జ్యేష్ఠపుత్రుండై పుట్టి యాకాశరా జనుపేరం బ్రసిద్ధుఁ డైయుండె ఆమాధవాఖ్యుని

భార్యయగు చంద్రరేఖ పతి స్వరణంబు సేయుచు దేహంబు చాలించుటంజేసి యామె యొకరాజంట ధరణీదేవినామంబున జనించి యుండ నాధరణీదేవి యాసుధర్మండు తనకుమారుం డగునాకొశరాజు కిచ్చి వివాహం బొనరించి రని వెండియు నిటనియె.

199

సీ. తలఁపఁగ వినుఁ డాసుధర్మాధిపుఁ డొకనాఁ, డడవిలోపల వేట యాడి బడలి
యచ్చట నొకపంకజాకరంబున కేగి, సుకుమారనాగకన్యకను జూచి
మోహించి పలువిధముల దానిఁ బ్రార్థింప, నది యొడంబడక యిట్లనియె రాజ!
నీవు మానవుఁడవు నే నాగకన్యక, గాన దాంపత్య మేకరణి నమగు
తే. పొమ్ము నీత్రోస ననివల్క పోక దాని, వీడఁజాలక మఱిమఱి వెంట నంటి
చాలవేడఁగ నాకన్నె జాలినొంది, యవలఁ బోలేక నీ వెవ్వఁ డనఁగ నృపతి. 200
క తనకులమును గోత్రము పే, రును దాఁ బ్రభువగుటయును నిరూఢిగఁ దెలుపక
విని యానాగకులాంగన, మనుజేశుని మోముఁజూచి మఱి యిట్లనియెక. 201

సీ. భూనాథ ననునీవు పొందిన పుత్రుకుం, డురగలోకంబున గరిమసెనఁగు
తనతండ్రి యెవఁడని యనఁగ నేనప్పు డే, మని చెప్పనగు విను జనవరేణ్య
అనఁగ సుధర్మ డిట్లనియె నీకు సుతుండు, గల్గి నన్నడిగినకొలమునను
నాపేరుచెప్పి నిర్ణయముగ నంపుము, తగ నర్ధరాజ్యంబు తడయక గొను
తే. మనుచుఁ దనముద్దుటుంగరం బానవాలు, గా ముదంబున నానాగకన్య కిచ్చి
డెంద మారంగ నాకన్యయందుఁ జొక్కె, నవల నాకన్యయేగెఁ దా నలరవచ్చె.
తే. పరఁగ నానాగకన్య గర్భంబుఁ దాల్చి, నాగలోకంబునకుఁ బోవ భోగినాథుఁ
జ్ఞాపింపఁబు నెఱింగి యేమనక కొర, ణంబు నూహించి మది సంతసంబు నొందె. 203

క. ఆకన్యక కంధఱు దగ్గఁ జేకొని రక్షించుచుండ శ్రీకరుఁ డనఁగాఁ
ప్రబాకటశుభలగ్నమున ను, ధాకరునింబోలె గ లెఁ దనయుఁ డున్నాఁడు. 204
తే. అంతకంతకు శ్రీభిన్నధి యగుచు బాలుఁ డప్పు నాతండ్రి యెవ్వఁడటంచు నడుగ
నాగకన్యక వినుచు నగుచుఁ దనయు, నెత్తి ముద్దాడి లాలించి యిట్లు లనియె.
తే. తనయ నీజనకుండు సుధర్మరాజు, ధారుణీతలమును బ్రసిద్ధంబు గాను [తనయ.
వాలనము సేయు నటకు నిర్భయఁడ వగుచు, బోవలసియున్న సుఖముగఁ బొమ్మ
ఉ. అచ్చట నర్ధరాజ్యము మహామదమందఁగ నాఘనండు నీ
కిచ్చుసుధర్మపద్ధతిగ నేలుము నన్నుఁ దలంచు చుండు మిం
కిచ్చట కొర్యమేమి యట కేగి సుఖంబుగ నుండు మంచుఁ
మచ్చికమీరఁ జెప్పి చనుమార్గము తేటఁగఁజూపెఁ బ్రీతితో

చ. అప్పు డబ్బాలుండు మాతామహుం డగునాగరాజేంద్రునకు నమస్కరించి దీవన
లంది తల్లికి నమస్కరించి దీవనలంది పాతాళబిలమార్గంబున నిర్గమించి వచ్చుచుం
డఁ దల్లియు వెంటనంటి భూమిపైకిం చెచ్చినిడివి తనభర్త యొసంగినయుంగరం
బకు మారున కిచ్చి, హరిభక్తుడ వై చక్రవర్తివై సత్యవ్రతుండ వైయుండుమని
చెప్పి ముద్దిడి నాగలోకంబునకుం జనియె. నబ్బాలకుండు నారాయణవనపురం
బుం జేరి సుధర్మరాజు సమీపంబునకేగి మ్రొక్కఁగ నయ్యర్భకశ్రేష్ఠునిజూచి
నృపాలుం డిట్లనియె. 208

నీ. ముద్దుబాలక నాకు మ్రొక్కినిల్పితివి నీ, వెవఁడవు తలిదండ్రు లెవరు చెపుమ
యడుగ నాడింభకుం డకుకింత లేకుండ, నరనాథ నాతల్లి నాగకన్య
తండ్రి సుధర్మభూధవుడు శ్రీకీర్తి వి, ఖ్యాతుఁ డటంచు నుంగర మొసంగ
నాముద్రకనుజూచి యతఁడు మంత్రి పురోహి, తాత్మబంధుజనమిత్రాదులకును
తే. నందనునిజూపి మును దాను నాగకన్యఁ, గలసి యుంగర మిచ్చినకారణంబు
పరఁగఁజెప్పి కుమారుని బట్టి తొడలమీఁదఁ గూర్చుండ నిడుకొని మెచ్చికొనుచు.
వ. తొండమానుం డని నామంబిడి యుపనయనవివాహమలంజేసె నంత నాసుధర్మరా
జేంద్రుండు పుత్తు లగునాకాశరాజుకుఁ బట్టంబుగట్టె నాగకన్యకయందుఁగనిన
తొండమానుని యువరాజుం జేసె నంత కొంతకాలంబునకు నాసుధర్మండు దివంబు
నకు నేగె. కుమారు లాతండ్రి మరణంబునకు దుఃఖసాగరంబున నోలలాడుచుఁ
గ్రియలు నిర్వర్తించి యిర్వు రేకోదరులచందంబున సత్యంతమైత్రి గలవారై
నారాయణనామపారాయణయుక్తు లై యుండి రందు నాకాశరాజేంద్రునకు సం
తానంబు లేమింజేసి చింతించుచు బృహస్పతికి నమస్కరించి యిట్లనియె. 210

నీ. సద్గురువర నాకు సంతానభాగ్యంబు, గలుగకుండుట కిమికారణంబు
చెప్ప వేఁడె డటంచు నొప్పుగఁ గొనియాడగ నతఁ డిట్లునియె. నాశీర్షధతునకు
నీవు పా లెన్ని గావించియుండిన, పరిహరమగుటకు పాయ మొండు
చెప్పెద నెట్లన్నఁ జెలఁగి భక్తిని బుత్తు, కామేష్టి గావించుక్రమము మెఱసి
తే. సుతులుపుట్టెదరని ధర్మహితముదనరఁ, బల్లఁ గావినమ్రొక్కి భూపాలుఁ డచటఁ
జెలఁగి యజ్ఞప్రయత్నము లేసి కనక, హలమున నూభమి దున్నించె సతిముదమున.
చ. అటు ధర నల్ల దున్నఁగ సహస్రదళంబులుగల్గి యొప్పువి
స్ఫుటతరప ద్దమందుఁ బొడమావినఁ జూచి నృపాలకుండు నేఁ
డిటువలె నబ్బ మీధరణి నెట్లుజనించె నటంచుఁ జూడఁ ద
త్స్ఫుటతరకంజవృద్ధమున బాలిక గన్పడె నద్భుతంబుగఁ.

అప్పుడు దానిజూచి నృపుఁ డాయులనెల్లరఁ బిల్చి భక్తిమై
నొప్పుగఁ బర్యమధ్యమున నుండెడుకన్యను మెచ్చి వారికిం

దప్పక మాపుచుండఁగ ముదంబున నం దశరీరి యిట్లనెఁ

మెప్పుగ దీని బెంపు మిఁక మేలు ఘటించును నీకు భూవరా.

213

చ. అని యశరీరి వల్కుఁ గని యచ్చెరువంది నృపాలకుండు మె

ల్లనఁ గమలస్థకన్యకను లాలనఁ జేయుచు గారవించుచున్

జని తనమందిరంబునకు సంతస మారఁగఁ బోయి భార్యచే

నొనరఁగనిచ్చి చెప్పి బహుళోత్సవము ల్నడిపించి యిట్లనెఁ.

214

తే. విను మయోనిజ యైనట్టితనయ నపుడు, నీకు దేవుఁడు దయనిచ్చి నెన్ని నెగడ

బాగుఁగ బోషణమునేయు పడఁతి నీవు, పుత్రుఁచింత యిఁకేలపో భూతలమున. 215

క. తద్దయు నాతలిదండ్రులు, ముద్దాఱఁగఁ బెంచుచున్న మురిపెము దనరె

ముద్దులునూపుచు జిలిబిలి, సుద్దులు చెప్పుచు వేడ్కఁ జూపుచుండెన్.

216

సీ. ఆకన్య తమయింటి కరుదుగ వచ్చిన, ఘనలక్షణమున నాకాశరాజు

భార్య గర్భముదాల్చెఁ బరమముదంబున, నైదవనెలను శుభావహముగ

నీమంతమారాజు నేయించె నటుమీఁదఁ, బాలుపొంద నవమాసములు నెసంగె

దశమమాసంబునఁ దరణికన్యారాశి, యంగుఁ బ్రవేశించినపుడు శుక్ల

తే. పక్షదశమియు రోహిణి భార్గవాస, రంబు సాయంసమయమున రాజుగారి గ్రను.

కలమి పుత్రుగిండు పుట్టె భూతలమునందు, జనులు వొగడంగ నానాఁడు సౌఖ్యము

వ. అప్పు డారాజేంద్రుండు సంతోషమగుండై స్నానం బాచరించి బ్రాహ్మణులకు

నవధాన్యాదులు దానంబు లొసంగి నిజగురుపూజచేసి సుతునకు వసుధాసుం డని

నామకరణం బొనర్చి సుతకుఁ బద్యావతి యని పేరిడి యందఱకు మృష్టాన్నంబు

పెట్టించి పుత్రీపుత్రీకుల నత్యంతప్రియంబునఁ బెంచుచుండఁగ దినదినప్రవృద్ధిమా

నులై క్షీరసాగరాజమందిరమధ్యంబున లక్ష్మీయుఁ జంద్రు లుండినయట్ల రాజుగారి

సుందరమందిరంబునఁ బ్రకాశించుచుండి రంత నారాజు కొన్నాళ్ల కయ్యిద్దఱకు

విద్యాభ్యాసం బొనరించి యనంతరము పుత్రునకు నుపనయనంబుచేసి పద్యావతికిం

దగినవరుని వెదకుచు గురువుకు నమస్కరించి యిట్లనియె.

218

సీ. పుణ్యాత్మ గురుచంద్రపుత్రకామేష్టి మీ, యమమతిఁ జేసెద మనుచు నేను

భూమి దున్నింపఁగ భూమియం దొకపద్మ, ము లభించె నంగున లలితమేఱుపు

బాలిక దొరకఁగఁ బద్మావతి యని, పేరు శాస్త్రమురీతిఁ బెట్టి యిపుడు

పెంచుచున్నాము తా మంచితగుణవర్య, నాకన్యకుఁ దగినట్టివరుని

తే. గని వివాహంబు నేయంగ మనమునందు, నెంచియున్నాఁడ నెందైన నెఱిగియున్నఁ

జెప్పఁ డన నాగుండు నీకొప్పుగాను, దగినయల్లుఁడ వచ్చు సిద్ధం బటంచు. 219

మ. అని యాదేశకుఁ డానతిచ్చి చనె నం దారాజు పద్మావతిం

గని సంతోషినిగున్నడై మురియుచున్ గారాబుగాఁ బల్లించెన్

ఘనదివ్యాంబరభూషణాః శృంగారించి ముద్దిచ్చి తాఁ

దనయన్ నూనుని జూచి చూచి మదిలో ధన్యుండ నేనైతిగా.

220

వ. ఆని యానందించుచు నుండె.

221

నీ. అపుడు పద్మావతి నానందముగఁ బెండ్లి, యాడెద నని వేంకటాద్రివిభుఁడు
భావించు చుండఁగఁ బద్మావతికి నవ, యావనకొలంబు నవశరించె
నంతలోపలన వసంతకాలము వచ్చె, శృంగారములు లలిఁ జిగురులెత్తెఁ
గోరకంబులు తోడఁ గుసుముము ల్మృకసింఁచె, దగిన * శలాటువు ల్దనరె మించి
తే. యంతకంతకు ఫలియింప నచ్చటచట, గుములుగాఁ గూడి కోయిల ల్గూయసాఁగె
నతిముదంబుగ నశులు ఝంకృతు లానర్చె, గలికి చిలుకలు కలరవంబులను మించె.

నీ. చిగురుటాకులు మెక్కి చెలరేగుపికములు, మేలు పూఁదేనియ ల్లోలు నశులు
కురిపకృఫలములఁ గొఱకుకారిక లబ్జ, నాశము లైక్తు మరాళములును
సందడింపఁగ సదానందకరంబు లై, దనరారు శృంగారవనము లన్ని
మెఱయఁ బద్మావతి మేడపై నుండి యా, సుమవనంబుల నెల్లఁ జూచి చూచి
తే. వనవిహారము తాఁ జేయవలయు నంచు, జెలులతో ముచ్చటాడి మచ్చికలు చేసి
మేడ దిగివచ్చి తల్లి సమీపమందు, జేరి యిట్లని పల్కె నాచిగురుఁబోడి.

223

తే. జనని శృంగారవనము విస్తయముగాను, గనక సౌధంబుమీఁదికిఁ గానుపించె
గానఁ జెలులును నేను నక్కడికిఁ బోయి, తెచ్చెదను నీకుఁ బుష్పము లెచ్చుగాను.

చ. ఆని విని తల్లి యిట్లనియె నవ్వు సుమంబుల కీవు వోయినం

గని జనులెల్ల నవ్వెదరు గాన వనంబున కేను నిన్నుఁ బం

పను జెలికత్తెల న్బురుపు భాసురపుష్పము లింటి కిప్పుడే .

ఘనముగఁ చెచ్చి యిచ్చెదరు గావునఁ బోకుము బిడ్డ యం చనక.

225

క. రంతులు నేయుచు నప్పుడు, గంతు లిడుచు నన్న మెంచకయ పానుపునై

జింతించుచుఁ బవళింపఁగ, నంతటఁ దనసుతను బిలిచి యాదర మొప్పక.

226

వ. అక్కడ జేర్చి మందస్థితమందరవద నారవింద యగుచు బుజ్జగించి యిట్లనియె.

నీ. వనమున కీవు వోవల దన నలిగితి, నైన మఁచిది లెప్పు యనుచుఁ జెప్పి

చేలులను బ్రాహ్మణశ్రీలను బిలిపించి, సుతతోడ వారల జతగ్గఁ జేర్చి

తినుపదార్థంబులఁ గొని చెలికత్తెల, చే నిచ్చి పల్లకిఁ జేర్చి యపుడు

పంపఁగఁ జెలులతోఁ బరమముదంబున, మాట లాడుచు నట్టి దోట కరిగి

తే రమ్యతర మగుకమలాకరంబుచెంతఁ, నందలము డిగి లేచి యందంగుఁ దరిగి

విరులు గోసెద ననిచాల వేడ్క నొంది, వనవిహారము నేనె నెత్తునము మెఱయ.

228

- నీ. చెలఁగి పువ్వులఁ గోసి చెలులపైఁ బడవేసి, కిలకిల నవ్వు నాకీరవాణి
మధురఫలంబులు మాటిమాటికిఁ గోసి, చెలుల కందిచ్చు నాచిగురుఁబోడి
లాలించి వేలించి నీలకంఠములతో, మేలంబు లాడు నానీలవేణి
- రాయంచగతిపెఱె నాయెడ నటియించి, సారెకు సోలు నాజలజవదన
- తే. కోరి కోవెలలట్ల తాఁ గూజితంబు, చేసి చొక్కుచుఁ బలుమాటు చిలుకగముల
సరణిఁ బల్కుచుభృంగి నిస్సవము రీతి, గాన మొనరించు సొంపుగఁ బూని యచట.
- క. మొల్లలు పొన్నలు వొగడలు, మల్లెలు సంపెంగ విరులు మందారములఁ
గొల్లగఁ గరములఁ గోసి మ, టుల్లాసము మీఱఁ బుడమి నొక్కడఁ బెట్టుక. 280
- క. ఒయ్యారంబున నడుచుచు, బుయ్యారంబుగ నెసంగుబొదరింటను దా
నుయ్యెల లూఁగును జెలులను, నెయ్యంబుగఁ బిలిచి యంచు నెమ్మది తనరక. 281
- క. వింతగ మోగుపూల వ, సంతము చేయించి చెలులు సంతస మందక
దంతపుఁజిమ్మనిగ్రవులఁ, బంతంబుల జిమ్మిజిమ్మి పకపకనవ్వుక 282
- క. తెప్పన నేలను రాలిన, పుప్పొడి చేనంది మించి పొలఁతులపై మే
లొప్పఁగఁ జల్లును సుద్దులు, చెప్పచుఁ గమలాకరంబు చేరుచు వేడ్కక. 283
- తే. చెలఁగుచును విప్రపనితల చెలులతోడ, వేడుకలు మీఱఁగా జలక్రీడఁ గొంత
తడవు సల్పుచుఁ దీరంబుఁ గడక చేరఁ, దడిసిన శరీర మెల్లను దడయ క తుడు. 284
- నీ. తరుణికి మృదులఁజుర్రుంబుతోఁ దడి యొత్తి, పట్టుపావడ మొలఁ గట్టె నొకతె
చలు వగు వలిచెపుసరిగదవ్వలువ నా, పట్టుపావడ మీఁదఁ గట్టె నొకతె
మొలనూలు నొడ్డాణమును దనుమధ్యము, నం దుంచె నొకతె మఱందముగను
జలిబిలితఘటొత్తు చెంగావిరెవికను, బొందుగ నమరించె బొలఁతి యొకతె
- తే. భాసురం బగు నూతనాభరణములను, బొసఁగ నంగాంగములయందుఁ బొందుగాను
బెట్టె నొక్కతె మఱిపూలఁ జట్టె నొకతె, నెమ్మొగంబును ఎలువచేఁ జెప్పఁ దుడిచి.
- నీ. తిలకంబు నిడె యొర్తు లలిఁ గన్నులకు నోర్తు, గాటుక నీటుగఁ గ్రాలఁ దీర్చె
పరిమళగంధ మాబాలికొమణిమేన, నలరంగఁ జల్లఁగ నలఁచె నొకతె
చల్లనిగాడ్పులు మెల్లఁగ నొడలపై, నొలయంగ విసరెఁ బూవులను నొకతె
నెమ్మొము గనుఁగొన నమ్మదియకుఁ బట్టె, నిలుపుటద్దము చెచ్చి బొలఁతి యొకతె
- తే. రాజనందన కిష్కాక్షిఁ బ్రమద మారఁ, జెలులు సేయంగ బ్రాహ్మణశ్రీలక్ష్మణ
పసపు కుంకుము విరిసరు ల్ఫలము లలరఁ, గవ్యకామణి యొసఁగె సద్ధ నత మొక్కి.
- వ ఆప్ప డవ్వప్రాంగ నాశిరోమణు లా పద్మావతీని దీవించి రంతఁ చెచ్చిన భక్త్య
భోజ్యంబు లచ్చోటఁ గుడిచి చెలులు రచించిన పూఁబాన్వునఁ గూర్చుండఁ జేసి
సుగంధోపేత మగువిడియంబు లిప్పించి తాను విడియంబు సేయుచున్న సమ
యంబున.

—॥ పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట. ॥—

- క. భవమునకుం జయ్యన, దేవమునీంచుండు వచ్చెఁ దిలకించి చెలుల్
భావించి యీతఁ డెవఁడని, యావరముని నడుగ నాతఁ డనెఁ గని యెలమిన్. 239
- క. పరుఁడను గా దీన్యపతికి, గురుఁడను నన లేచి భక్తి గూర్చి యెసంగన్
సరగునఁ బద్మావతి *యా, స్తరణము మునికిచ్చి మ్రొక్కెఁ దాపసుఁ డంతన్.
- తే. ఐనజలోచన నీకు వివాహసిద్ధి, వేగ యగుఁగాత మంచు దీవించె రాజ
కన్యకామణి సంతోషకలిత యగుచు, నొదిగి సిగ్గున మాటాడ కున్నఁ జూచి. 240
- సీ. అమృతపల్కె నోయమ్మ నామీద నీ, కఱమఱ వలచు ర మ్మనుచుఁ బిలిచి
గుర్చుండ్ నియమించి గూర్మిమాటలను హ, స్తంబు చూపు మనంగ నంబుజాస్య
ష్టల్కె. నిట్లని మునిప్రవర నాతండ్రివి, యనుచు వాస్తంబు నాతనికి సాచి
చూపఁగఁ జిఱునవ్వుఁ జూపు చాతాపసుం, డనియె నీమాస్తాబ్జమును గనంగ
- తే. శ్రీకరాంచితమైనట్టిరేఖ లలరి, యమృహలక్షీలక్షణా లన్ని చేతి
యందుఁ గన్నట్టచున్నవి యైనవవియు, నమృతో విను చెప్పెద నవియు నిపుడు.
- తే. స్వస్తికము పద్మమును ఛత్రచామరాలు, యవకులిశమత్స్యశంఖరేఖాదిలాంఛ
నంబు లలరారుచున్నవి యఖిలశుభము, లొనరు నివి చేతఁ గలకొల ముర్వి నీకు.
- తే. మఱియు నిట్లనెఁ గిసలయమార్దవంబు, గలిగియుండెడు నీవామకరమునందుఁ
గాంతి నొప్పచు నిత్యమాంగశ్యరేఖ, వఱలుచున్నది చూడు భూవరకుమారి.
- క. ఈరేఖలుండు బలమున, నారాయణుఁ డెలమి నీకు నాధుం డగునీ
కోరిక ఫలియించుచుపో, శ్రీరామామణిగ నుండు చెలఁగుచు నమ్మా. 244
- సీ. అనుచుఁ బద్మావతి కమ్ముని సర్వాంగ, సౌందర్యక లితలక్షణములన్ని
బాగుగఁజెప్పి తా నేగె నాదినమున, నంబుజాత్మండు వేంకటాద్రిమీద
నుదయకాలంబునం దొనరంగ భుజియించి, కడువేడ్కఁబడిచెల్లడముదొడిగి
కొనలంచు ముత్యాలకుచ్చు లొప్పినదట్టి, తనరంగ తననడుమున బిగించి
- తే. కురులు సఱిందిచిరులతోఁ గొండె గట్టి, మేలుచంచురుగావిరుమాలఁ జుట్టి
సరిగేజిగి పల్వ మేనమెచ్చంగఁదాల్చి, మెఱయుభూపలునొడలపై మెఱయఁజేసి.
- క. తిరుమణిఁ దిరుహర్ణమ ప్రీ, కరము లలాటమునఁ దీర్చి, గంద మలఁది బం
గరుబన్నిదంబు భుజమునఁ, గరము ప్రకాశింపఁజేసి కమలాత్మం డొగిన్. 246
- తే. కనకమయ మగుసున్న పుఁగాయ వెక్క, లాకులును పుస్త్రమున సొబ గలరఁ గట్టి
కత్తమందుంచి కోదండకౌండములను, బరఁగఁ జేబులై నప్పుడు హరి ముదమున.

→ శ్రీనివాసుడు వేటాడుట. ←

- నీ. దైవయోగంబునం దనసమీపమునకు, నురుతరజవనాశ్వ మొకటివచ్చి
నిలువఁగ దానిపై నీరజాత్మం డెక్కి, చని వనగిరులందు సంచరించి
సారంగభల్లూక చమరీశరభసింహ, శార్దూలముఖిమృగసంఘములను
వేటాడుచుండె నావేళ నందొకమద, కరి చక్రి నెదిరించె గహనమందు
తే. దానిసమయింప సమకిట్టి దానివెంట, నరుగ నది పర్వతముడిగి యరిగెఁ జక్రి
తటిమె వెంబడి యోజనార్థంబువోయి, చేరె బద్ధావతిగలశృంగారవనము. 248
- తే. చెంగటం జేరి ఘోంకృతిఁ జేయ గజముఁ, జూచి పద్మావతీదేవి చొప్పురయుచుఁ
జెట్టచాటునఁ జేరఁగఁ జెలులు నట్ల, చేరి యిట్లనిపల్కరి చిత్రపథుచ్చు. 249
- నీ. అతివలారా చూడుఁ డబ్బురంబుగ నాము, టేనుంగువచ్చె నిఁకెట్టులమ్మ
కన్నులు దెఱచి చక్కఁగ దానిఁ జూడక, తలకు నేలకు వంచి తలఁగ హేలు
నడుమఁ బద్మావతి నిడికొని చుట్టును, మన ముండఁబోదము మంచిదమ్మ
మనమెట్లులెనఁ బద్మావతిం దనరార, రక్షింతుమమ్మ ధైర్యంబు మించి
తే. యనుచు నొండొరు లిమ్మెయి నందునుండి, ఘనతరం బైనగుఱ్ఱంబు గానఁబచ్చె
దానిపై నొక్కపురుండు దఱుముకొనుచు, వచ్చుచున్నాఁడు గూర్చుని వనితలార.
వ. అట్లు చెప్పకొనుచుండుసమయంబున నగ్గజంబు తన్నుఁ దఱుముచు వెంబడివచ్చు
హరిం జూచి భీతిల్లి తనకరంబు పైకిత్తి దఁడంబు వెట్టినం జూచి హరి కరుణించి
తఱుమక నిలిచె నంత. 251
- క. హరి తన్నుఁ గరుణ విడువఁగఁ, గరివరుఁ డటువోయి పెద్దకాననమందుం
జొరఁబడె నావేల నచ్చట, సరసిజనాభుండు పొదలచాటున డాఁగెన్. 252
- వ. అంత నందున్నకాంత లాదంతిని తురంగంబును బురుని గానక వెఱఁగంది యిట్లని
కొనిరి. 253
- నీ. అప్సలారా చూడుఁ డచ్చట గజతురం, గంబులఁ బురుషుని గాన మిపుడు
మాయగ నున్నది మహిమ యేమనువారు, నదివట్టికల్లపో యనెడువారు
భ్రాంతిఁ బొందితిమంచుఁ బకపకనగువారు, కలఁగంటిమో యని పలుకువారు
సోలసి నిద్దురవోక గలగా దనెడివారు, నహహ యేమిచిత్ర మనెడువారు
తే. నందఁ జిన్ని విధంబులననఁగ నవ్వె, చెలులఁ గన్గొని డగ్గఱఁ జేరఁ బిలిచి
యనియెఁ బద్మావతీదేవి మనకదేల, యెట్లువోయినఁ బోసిండు నిపుడు మనము. 254
- వ. అని తొల్లియెడం గూర్చుండి చదరంగము సంతసంబార నాడుచుండె. 255
- నీ. శృంగారవని నిట్లు చెల్లెల్లతోఁ జదరంగ, మాడుపద్మావతి యంద మలరఁ
గ్రాంచి తద్రూపరేఖావిలాసము లన్ని, పొదలమాటున్ జూచి పొసఁగఁ జక్రి

తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్టులన హా! యీ రాజకన్యక యెలమిప్రాయమును జూడ రతికన్న ముదిత భారతికన్న, వరగౌరికన్న శ్రీవనితకన్న
తే నతిశయంబైనయందంబు నలరియున్న, చెట్టుననుజూచిమోహించు నిపుడటంచుఁ
దలఁచి యాయంతినెమ్మోముదళుకుఁ జూచి, యిట్లువర్ణించె ముదమార నెట్లుసనక.

నీ పాదజంఘోరువు ల్పల్లవకౌహళ, కరికరంబుల భంగపఱచి మించు
గటిమధ్యకుచయుగ్గరవంబులు చక్ర, మృగపకండుకముల నొగి హసించు
హస్తకంఠమనోహరాననంబులు కంజ, కంబుసోములను జక్కఁగ జయించు
భాసురాధరదంతనాసికీలాగులు, ఫలకుందతిలపుష్పములను గెల్పు

తే. నింతచక్కనిలలితాంగి యెచటగాని, చూడలే దీవనంబునం జూచినాడ
నిట్టిమందరి నానజంఁ డెట్లుదీర్చె, ననుచు మెచ్చుచు మఱి యిట్టులనియె మెచ్చి.

నీ. కర్ణనేత్రభూముగములు శ్రీకౌరాబ్జ, పత్రకందర్పచాపముల గెల్పుఁ
గాంతిసౌరభనీలకుంతలంబులు హేమ, పాటలబంధరప్రభల నడఁచు
గమనభాషణనిరీక్షణములు గలహంస, కలకంఠమదనాస్త్రముల నదల్పు
క్షాంతిసు స్థితగానసరణులు శర కాము, దీవీణలను జాల ధిక్కరించు

తే. నహహయీకాంతరూపంబునవనియంచు, హాటకముమెత్తఁగానూఱీయమృతరసము
పోసి మెదిచి మహాచిత్రముగ నజాండు, నేను మెచ్చుటకై చేసి నిల్పినాడొ. 268

క. అటుగాకుండిన నిజముగ, నిటువంటిశరీరకాంతు లింతులకు మహిం
బటిమగనుండు నె యిమ్మెయి, నిటలాత్తుండు దీనిబొగడ నేరఁడు చూడకొ. 269

నీ. కమలాసనుండు సర్వకాంతిసంచయమున, నతులితసౌందర్యవతిని దీర్చి
కమలమునం దిడఁగాఁ జూచి యాకాశ, నరపతి గైకొనె శా. కటంచుఁ
గావున దీని శీఘ్రంబుగ నేఁ బెండ్లి, యాడెదనని మోహ మగ్గలింప
నంతఁ బద్మావతిచెంతకు మెల్లఁగఁ, బోవుచు నందంచుఁ బూలఁ గోసి

తే. పాలతి నీకిటు తలఁబ్రాలిఁబోతు ననెడి, నైగి గాఁ బుష్పములఁగొని చల్లుచొరిమ
నేయుచును మించి రా చూచి చెంతఁజేర, నపుడు దిగ్గన నాలేమ యతని జూచి.

తే. పసిడిచెఱుగుతరవసెల్ల పైన వేగ, పొదువుగాఁ గప్పకొని పూలపొదమఱుగున
నిలిచి యగుకుచు బెళుకుచు కెలులఁజూచి, చిలుకవలె ముద్దుపల్కులఁ బల్కెన్ నిట్లు.

చ. అరమఱలేక రాజసుత లాడుచునుండెడుచోటు కీగతిం

బరపురుషుండు రాఁదగదు భామినులార భయంబునొంది తొం

దరపడనేల రావలదు దవ్వగ నేగు మటంచుఁ జెప్ప మ.

త్తరుణి వచింపఁగా నపుడు ధైర్యముతో హరి గాంఢి నవ్వుచున్.

262

క. అపద్మావతి కడ్డుగ, నాపాలఁతులు నిలిచి హరికి నగువడకుండం

బ్రాపించి కోపమున నా, శ్రీపతి నీక్షించి చాలఁ జిడిముడి పడుచున్.

• 263

సీ. పలికి రిట్లని రాచపట్టి యిందుండఁగఁ, బరుడ వొక్కింతను భయములేక
 వచ్చితి విష్ణు డావల కేగుమంచును, దఱుముచు రాఁగ నాదైత్యరిపుడు
 నగవుతో నిట్లనె నలినాథులార మీ, రాజపుత్రినిజూచి రహిఁ జెలంగ
 మాటాడవచ్చితి మాటలాడక మీరు, పొండవ నారాజపుత్రిఁ గాంచి
 తే. చెలులతో ననెనతఁడుమిమ్ములికిపడఁగఁ, బలుకుచున్నాఁడు శబరుండు పాపమేమి
 వీనిబందువు లెవ్వరో వీఁడెవండో, వీనికులగోత్రములు నేనొ విశదముగను. 264
 తే. అడుగుఁడని రాజసుతపల్క. నపుడు చెలులు, చక్రధరుదిక్కుఁదిరిగి యోశబరనీకుఁ
 దల్లిదండ్రులు పేల్లేమి దగకులంబు, గోత్రమును చెప్పుమనఁగ వైకుంఠుఁ డపుడు.

ఉ. వారినిజూచి యిట్లనియె వారిజలోచనలార యిచ్చటం
 గూరిమిమీర నాకులము గోత్రము లెల్లను జెప్పఁదేవు మీ
 భూరమణాత్మపుత్రి ననుఁ బొందఁగఁ జేసితిరేని మీకు నేఁ
 గూరిమి నిచ్చెదన్ ముదము గోరినవన్నియు నిశ్చయంబుగన్. 266

సీ. అనిచక్రి మఱల ని ట్లనియె మాకులము శీ, తాంశుకులంబు వసిష్ఠగోత్ర
 మగుతండ్రి వసుదేవుఁ డాదేవకేతల్లి, యగుహలపాణి మాయన్న గారు
 లలితురా లైనచెల్లెలు సుభద్రాదేవి, పావనుం డైనగాండీవి మఱది
 ధర్మరాజాదులు దగు బంధుజను లన్న, తెఱవలు నగుచు నీదేహమెల్ల

తే. నలుపిదే మన్న వెన్నుండు నగుమఁ బలికె, గృష్ణపక్షము నడిరేయి గినిసి కూడి
 నపుడు పుట్టితి గనుక దేహంబు నీల, మయ్యె నందున ననుగృష్ణుఁ డనిరి బుధులు.

క నాకులగోత్రము లిప్పుడు, మీ కఱిఁగించితిని గనుక మెండొడ్డక మీ
 రికన్యకులము నోత్రము, నా కొనరఁగఁ జెప్పఁడనఁగ నగి చెలులెల్లన్. 268

తే. అనిరి చంద్రకులంబును నత్రిగోత్ర, జనితుఁ డాకాశరాజను జనవిభునకుఁ
 బుత్రికామణియై పుట్టి భూతలానఁ, బెరిగి పద్మావతీ యనం బరఁగె వినుమ 269

తే. మేటియై మము నొగిఁ జిన్న నాటనుండి, యొరిమమాతోడ నాటాడుచుండుమాకు
 సకలపస్త్రపు లిప్పించు సఖ్యమెసఁగ, నెపుడు నీయమ్మ సదయ మ మ్మేలుచుండు.

చ. అనవిని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచనలార మిమ్ము నె
 ల్లను గృప నేలుచున్నకమలాక్షిని సఖ్యము నేయవచ్చితిన్
 ఘనముగ నన్నుఁ గూడుమని గన్గొని మీవారపట్టి కిప్పుడే
 మన మలరంగఁ జెప్పఁ డనుమానములేక యటంచుఁ బల్కఁగన్. 271

క. విని పద్మావతికోపం, బునఁ జెలులం బిలిచి దీట్టి పొమ్మును నానిక
 భునత నెఱుంగక యున్నాఁ, డని తాఁ బొమ్మనియె దూర మరుగు మటంబున్.

సీ. అనిన వెన్నుం డిట్లు లనియె నోలలితాంగి, నిఘరంబేలనే నీకు నాకు
 మార్దవంబుగ మేటిమాటల నాడుము, చెలఁగి కన్యాపేక్ష గలిగి యిటకు

వచ్చితి ననునీవు పరియించుటకుఁ దగు, పాత్రుండనేగాని బయఁడగాను
బాత్రదానమునేయు ప్రభువుకు నిహపర, సౌఖ్యము ల్లలు నీజనకుఁ డెలమి
తే నన్నుఁ గాంచినయప్పుడ నిన్ను నాకు, నీయఁ గోరును సందియం బేమిలేను
చంద్రకులజాండ వేణ వంశజాఁడఁగాను, నన్నుఁజేరుము సరవి ననంగ. నపుడు. 273

క. నీవు నిషాదుండ వయ్యును, వావిరిసునచంద్రకులమువాడ నటంచుక
గావలసి వల్కి నా విపు, దానలఁ బొ మ్మెరుటచుండ కల్పుండ మఱియుక. 274

సీ. తగ వెఱుంగక తప్ప దారిసుద్దులు చెప్ప, కరుగు మాతండ్రి నీ వన్నమాట
విన్నను సంకిల్లి వేయించుఁ గొట్టించు, నంతకుమున్న నీ వరుగు మెచట
హరి యిట్టులనియె నాయం దధర్మంబేమి, నే బ్రహ్మచారిని నీవు కన్య
వగుటచే నీవివాహము చేసుకొనుట ధ, ర్మముగాని యది యధర్మంబు గాదు

తే. నీవు నాయందు దయయించి నిమ్రోక్తు,లాడ కింపుగ ననుఁ బెండ్లియాడు మనినఁ
గనుబొమలు ముడివెట్టుచుఁ గన్ను లెఱ్ఱి,చేసి యాయంతి చక్రి నీక్షించి పలికె. 275

క. ఓరి నిషాదుండ నీ వీ, క్రూరపుమాటంటి వైనఁ గొట్టింపను బో
మూరక నీత్రోపం జను, మూరక మాటాడనేల నొప్పమి గలుగుక. 276

వ. అనినవిని హరి యిట్లనియె. 277

క. చుట్టపుదాన వటంచుక, గుట్టుగ నే నిన్ను వేడికొన్నందున నం
గొట్టింపకు మన్యునిచే, గొట్టింపఁగ నేల నీవ గొట్టుము తరుణి. 278

సీ. అని చక్రివలుకఁగ నతివ యిట్లనియె నీ, వీలీల మోదుగుపూలువేసి
పలుమాఱు నాకుఁ గోపంబు పుట్టించెద, విఁక జీవితెఱువు లేదేమొ నీకు
చీ పొ వ్వునఁగ హరి చిఱునవ్వు నవ్వుచు, ననె జనించినవారు చనుట నిజము
గనుక చింతెక్కడఁ గలసినపిమ్మట, జగతి నుండిన మేలె చనుట మేలె

తే. రమణి నా కంచుకై విచారంబు గలచె, వినుము త్వలఁచినపని యైనవెనుక నీవు
పట్టి కొట్టిన దిట్టిన భయములేదు, వేణమాటలు వల్కుకు వెలఁది నీవు. 279

వ. అనినవిని పద్మావతి యిట్లనియె. 280

క. నాకడ నీ విటు ప్రేలుట, యాకొశన్యపాలుఁ డెఱుఁగ నంతట ని న్నీ
లోకంబున మననీయఁడు, పో కష్టంబేల దూరముగ మేలొందక. 281

వ. అనినవిని హరి నగుచుఁ బద్మావతి కిట్లనియె. 282

సీ. పుట్టినవారెల్లఁ బోవుట నిజ, డెఱుఁగుదు నేను ని న్నెట్టులైన
విడువను నీతండ్రి విమలధర్మాత్ముండు, గాన న న్నాధింపఁ డైనఁగాని
బాధింపఁ జూచెదో భయములేదు మఱిమి, ప్రియముగ నా కిచ్చి పెండ్లిసేయ.
నావల నేమగు ననఁగ నాపద్మావతి, యిట్లనె నావేంకటేశుఁ డుండ

- తే. కంచిత్రవరసుఁడు రంగఁ డంచిత్రులయి, యుండఁగా నీకు నాతండ్రి యొప్పి దాన
మిచ్చునే పొమ్ము నీకేల యిట్టిభ్రాంతి, కానికార్యంబునకు నీవు పూనసేల. 283
- వ. అనినవిని చక్రి యిట్లనియె. 284
- క. పోపా మ్మని మొగమాటం, బీపట్లను నీకు లేక హెచ్చుగ నాపైఁ
గోపము చేసితి ఎని నిను, బ్రాపించక నేను బోయి పద్మదళాక్షి. 285
- క. అనఁగాఁ బద్మావతి యి, ట్లనెఁ దలిదండ్రులను విడచి యకటా నీవి
ట్లనుట యసంభావితమై, చను మూరక లేనిభ్రాంతి సమకొనసేలా. 286
- వ. అనిన నాదైత్యారి మందస్మితనదనారవిండుండై యిట్లనియె. 287
- చ. విను సతి నీవు నా కిటు వివేకము చెప్పితి వెంతచెప్పినన్
ఎనజభవుండు నానుదుట వ్రాసినవ్రాతఫలంబు దప్పునే
నిను వరియించి పిమ్మటను నే నెటు వోయినఁగాని సేమమే
గనుక నిజంబుగాను నినుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చకపోను జేడియా. 288

—|| పద్మావతి హరిపై తాలను రువ్విండుట. ||—

- వ. అని పల్కుచు దగ్గఱకు వచ్చుటం జూచి పద్మావతి గోపోద్రేకియై చెలులం బిలిచి
యీదుమ్మని తాలంగొట్టి దూరంబుగఁ దఱుముఁడనిన వారలప్పుడు తెప్పన తాల
నందికొని యొప్పమి గల్గనట్లు తప్పక గుఱిమీఱిగొట్ట నాహరిమీఁద శిలావృష్టి
గురిసె నప్పు డప్పద్మాత్ముండు కార్యము తప్పె నని తలంచె నప్పు డప్పొలంతులు
పాటవంబున మీటు తాలపోటులు నాట ఘోటకంబును దాఁటి పోనేరక నేలం
బడియె. నంత శ్రీకాంతుండు హయంబును డిగి యూరక వారింజూచుచుండ నా
బోటులు వాటంబిగ తాలనంది మఱి మఱి రువ్వుచుండిరి. ఆతాలచేటులు
దప్పించుకొనుచు నిలువనేరక యుత్తరాభిముఖుండై వేంకటాచలంబునకు నెగ
నెక్కుచుం దనకు నివాసం బైననల్మీకంబునం బ్రవేశించి వసుళమాలిక సిద్ధించిన
విగులపాన్పుపైఁ బ్రళయకాలంబున మహాభియందు ఎటపత్రంబునఁ బగుండిన
పరమపురుషచందంబున శయించియుండె. అంత నిక్కడ వనమధ్యంబునందుఁ
జెలులంజూచి పద్మావతి యిట్లనియె. 289

- సీ. చెలులార మాతల్లి చెప్పినమాటలు, వినకుండవచ్చి యీవిధముగాను
ఆనుభవించితిఁ గప్ప మట్టు మ్మనే జెల్ల, నీపుష్పనవమున కింకరాను
జాలు నివోటను శబరం దాడినమాట, లప్పు డమ్మకు మీరు చెప్పవలదు
చెప్పిన మనకల్ల సిగ్గుపా ట్లగునని, పలికి యందలమెక్కి చెలులతోడ
తే. గునుమఫలములఁగొన్నిచేఁ గొనుడటంచు, బోయిమణిమందెరముచేరి పూలఁబండ్లఁ
దల్లికి నొసంగి యంతటఁ దానుబోయి, పాన్పుపైఁ జేరె హాయిగఁ బల్కుకుండ.

వ. అనిచెప్పి హరి యొనర్చినకార్యంబులు విని సంతసించి హరి యావల నేమిచేసెనని యడుగ మునులకు నూతుం డిట్లనియె. 291

చ. మునివరులార మీ కిప్పుడు ముచ్చట మీఱఁగ నేను జెప్పెదఁ
వినుఁడు పరాత్పరుండు హరి విష్ణుఁడు మర్త్యనిరీతిఁ గాముకుం
డనఁదగి మోహతాపమున నారట నొందుచుఁ బవ్వళించి యే
మనక ముసుంగు నెట్టుకుని యార్తునికైవడిఁ జింత నేయుచుఁ. 292

తే. వేడినిట్టూర్పు విడిచి తా విమలపాన్పు, పైని బొరలుచు దీనునిపగిదినున్న
ఎకుళమాలిక యచటికి వచ్చి హరిని, గాంచి యిట్లనివల్కె సత్కరుణ మెఱసి.

శా. అన్నా వేంకట లెమ్మ లె మ్మిప్పుడు నీ వాకొంటి నాలస్యమే
మన్నంబుం బరమాన్నభక్ష్యములు నీ కర్పింప నేఁ దెచ్చితం
జెన్నొందఁక భుజియించు నీ వనఁగ నాశ్రీస్వామి మాటాడలే
కున్నం జూచి మనంబునకే భయము పెంపొందంగ నాఁ డెంతయుఁ. 294

సీ. వికలత్వమునుబొంది ఎకుళమాలిక యిట్లు, లనియె నాతఁడై నీ వార్తినొంది
కనులనీ రిటు నింపఁ గారణంబేమి నీ, వీవిధంబునఁ జింత యేలపడెను
పగలు నిద్రువోపఁ దగదని తెలిసి నీ, విప్పు డిమ్మాడ్కి నిద్రించుటేల
విపులధైర్యస్థైర్యవీర్యంబులను వీడి, పోఁ జేసి దీనతఁ బొందుటేల

తే. లేచి కూర్చుండి నాదెస లెస్సచూచి, నీమనంబునఁ గలచింత నిశ్చయముగఁ
జెప్పుమని బుజ్జగింపఁగ శ్రీధరుండు, మాటువల్కక యుండె సమృదములేక. 295

వ. అంత ఎకుళమాలిక భీతాత్మయై దగ్గఱఁ గూర్చుండి వెండియు నిట్లనియె. 296

చ. అడవికి వేటఁబోయి మఱి యచ్చటిక్రూరమృగవ్రజంబునం
బాడగని భీతినొందితివా భూతము సోఁకెనో లేక జాలపై
వడి చెడి జాఱి నేలపడి వాఁగులఁ జేరితొ యేమి చెప్పుమా
కొడుక నిజంబు నాకు నొగి గొబ్బున నిష్ఠ చికిత్సఁ జేసెదఁ. 297

సీ. పడిలేచియుండినఁ బరఁగ మేనఁబొసంగఁ, దైలంబుచేత రుద్దంగ వలయుఁ
జ్ఞటాతిమీఁదఁ గ్రచ్చర జారి మ్రొగినఁ, బొసంగ వేడిజలంబు బోయవలయు
మృగభీతిహృదయాన నొగి నాటినట్టైన, నెట్లన నడివీఁపుఁ దట్టవలయు

నదిగాక భూత మెండైనసోఁకిన భూతి, దెప్పునఁ బట్టి మంత్రించవలయు

తే. నిట్టి నాల్గచికిత్సలం దేచికిత్స, చేయు దది నీవు విజఘ్నగఁ జెప్పు మనినఁ
దెలియునే నామనంబున దిగులుదీర, నున్న దున్నట్లు చెప్పు నాకన్నతఁడై. 298

తే. అనుచు నాపాదశీర్షపర్యంత మప్పు, డొనర నిపురుమఁ జెనుటచే నుపమైన
దేహమందున్న బలుతాలదెబ్బ లుబ్బి, యుండుటంజూచి భీతిల్లి యూరకృండి.

వ. ఎట్టకేలకు నవ్యకుశమాలిక హరి కిట్లనియె.

300

నీ. ఓతండ్రి నీమేన నుష్టపున్నేదంబు, పొంగుచు నీరీతిఁ బుట్టుటేమి
మృదుశరీరమునందు మెండుగ తాలదె, బ్బలు దాఁకియున్న దీపాపమేమి
ధీరుండ వయ్యను దీనదశను బొంది, నీవిట్లు కన్నీరు నించుటేమి
కల్గినరీతి నిక్కముగఁ దెల్పుమటన్న, మాటాడ విపు డింతహాసమేమి

తే. యనుచుఁ గప్పినవస్త్రంబు నవలఁదీసి, యొప్పుగా లేననెత్తి గూర్చుండఁజేసి
వేగ గదుములు తాఁద్రోమి వేఱవస్త్ర, మొకటిపైఁగప్పి చందనం బొడలనలఁది.

క. చల్లనిజలములఁ గన్నులు, మెల్లఁగఁ దా నివిరి నివిరి మేల్కొల్పుచు మే
ల్తొల్లలు గ్రుచ్చినమృదుతర, పల్లవముల విసరివిసరి బడలికఁ దీర్చెన్. 302

క. హరి కిటు బడలిక దీరిన, సరవిగ వసుళాఖ్య యింతి సదయహృదయ యై
పరమాన్నము భుజియింపుము, కరసుత యనిపిలువ శిరము వంచినవాఁడై. 303

క. పంకజలోచనుఁ డుండఁగ, సంకటపడి వసుళ చాల జాలినివల్కెన్
మంకుతనము చేసెదవా, వెంకట నీమదిని యేమొ వింతజనించెన్. 304

మ. అని యాకాంత మఱియువల్కె విను నీ వాకాన నెంచేనియై
నను సౌందర్యవిలాసవిభ్రమకళానైపుణ్యము ల్లలకాం
తను మోహంబునఁ జూచి వచ్చితివె? చిత్తం బందుఁ దద్రూపమున్
ఘనమై నిల్చెనొ నీయురస్థలమునన్ గామాస్త్రము ల్నాటెనో. 305

నీ. నాతండ్రి నీవు గన్నది గిన్నరాంగనో, గీర్వాణకాంతయో గిరులయందు
గమనింపఁ జెంచితో గంధర్వకాంతయో, వనదేవతయై లేక వగలుగుల్కు
నూర్వశియో మేనీతో సర్వగుణములఁ, దగినరంభయై తిలోత్తమ ఘృతాచో
పూని యీపదుగురలో నెవ్వరిం జూచి, నీవు వచ్చితి విది నిక్కముగను

తే. జెప్పమనివల్కుఁ దలవంచి శ్రీధరుండు, పలుక కూరక కనులబాష్పంబు లొల్కు
దిగులువడియుండుచక్రిని తగ మఱొక్క, సారి వీక్షించి పల్కెనో సత్కుమార.

తే. మోహినీభూత మేమైన ముంచునిలిచి, కనులఁ బొడఁగట్టిపోయెనో గహనమందుఁ
గామినీభూత మెంచేని గదసీ నిన్నుఁ, బట్టెనో తెల్పు కొడుక మఱెట్టివిధము.

క. అటు గాకుండిన నాతో, నిటు మాటాడకయ యుండ నేవిధమున సం
కుటపడ వెన్నఁడు దీనికఁ, గటగట నే నేచికిత్సఁ గావించునయా. 308

క. ఒకమాట నాకుఁ జెప్పక, వికలాత్తుండ వగుచు ఘనవివేకముగాఁ బ
ల్కక నీవుండఁగ నామది, కకవిక లొందినది నాకు గతియే మింకన్. 309

నీ. మానివై నీవిటు మాటలాడకయున్న, నిక్కడ మనకు దిక్కెవ్వరింక
నానరాహస్వామికైన నీపుత్రాంత, మెఱుంగఁ జెప్పఁగఁ దీర దింకమింక

నంత ఊట్టేల నా కౌస్తుంబుగా నీమ, దిని గలిగినచింత చెల్పు మిట్ట
నానావిధంబుల నేను విచారించి, నీచింత దీర్చెద నిశ్చయముగ
తే. నన్ను నటమఱగాఁ జూడ కన్న నీవు, బ్రదికియుండిన నేనిందుఁ బ్రదుకగలను
లేకయుండిన దేహంబు నాకువలదు, నేను నీవున్న చోటన నిల్చియుండు. 810

నీ. కన్యకాదీక్ష నిక్కంబుగఁ బూని నే, గురునిష్ఠ నుండఁగఁ బరమగురుఁడు
పుణ్యాత్మ నీయట్టిపుత్త్రరత్నంబును, గనక పెంచక నిచ్చె ననుచు నిన్ను
నెఱువమ్మి యుండఁగ నేడు నీ విచ్చట, శోకించువిధ మేను జూడలేను
నాయందు దయను మనంబునఁ గలయిష్ట, మెఱిఁగించుఁ జేసెద నేదియైనఁ
తే. జేతిలోఁ జేయి బెట్టి మచ్చిక శిరంబు, నివిరి యాచక్రధరుని కన్నీరుడుదచి
తాను గన్నీరునింపఁగఁ బూని నాపె, కిష్కిధంబుగ ననియే నయ్యాశ్వరుండు. 811

చ. కనుఁగవ మెల్లఁగాఁ చెఱచి కౌమవికౌరము మానసంబునం
భైనఁగొనఁ దల్లి నీవిపుడు ప్రేమను జెప్పిన దంతెచాలు నీ
విను మొకవారణేంద్ర మటవిం బొడనూపఁగ దానివెంబడిం
జని గిరి డిగ్గఁగా నెదుటఁ జల్లఁగఁ బుష్పవనంబు గన్నడేశ. 812

క. ఆవనమున నొకసుందరి, లావణ్యవిలాసకలితలక్షణవతి యై
భావజుబాణముకైవడి, గా విమృల్లతికరీరిఁ గన్నడె నెదుటక. 813

నీ. ఆకాంతపాదంబు లమలపల్లవములు, జంఘిక ల్కాహళిల్ సఖియతొడలు
కిదలికౌస్తుంభము ల్కట్టినైకతంబు మ, ధ్యము గగనంబు హస్తములు శోణ
కమముల్యైలుంగునూఁగారు చీమలబాఱు, కలికి కుచములు బంగారుగిండ్లు
గళము శంఖంబు చక్కనిచెక్కు లద్దముల్, తేటైనకమ్మోవి తేనెబావి
తే. కంతములు మొల్ల మొగ్గలు తిళ్ళుచెవులు, శ్రీలు నాసికతిలపుప్ప మాలతాంగి
కనులు బలుగండుమీలను గదయుభామలు, కళలచేసాగనైనసింగాణు లనఁగ.
వ. తనరారుచుండు నదియుంగాక 815

తే. చంద్రబింబసమానంబు సతిముఖంబు, మెఱపుతు మైదఁజెక్క లమైలఁతకురులు
జన్మి యాకామినీమణిచక్కఁదనము, చెప్పలేఁ డజ్ఞుడైన నే జెప్పఁగలనె.

చ. తలఁపు నిజంబుగా వినుము దానికి నాకుఁ బ్రియానుబంధ మిం
కలమిని గల్గెనేని యొగి నేలుచుండెద దాని లేనిచో
నిలువఁగ నోప నిందు జననీ తలగాయము మాన్పినట్టిని
న్నిల నెడఁబాసి వోవుటకు హేతువు గల్గనటంచు నాత్మలోక. 817

వ. చింతించువాఁడ నప్పద్యనేత్రను జొప్పడ నీవిటకు దోడ్చుచుత్తోప యెఱింగి
మాటాడితెమ్ము మద్దాని నిడుకొని యియ్యెడ నెయ్యెడ బారి నుండెద. 818

చ. అని హరి వల్క్రగా వకుళ యాతని నెమ్మొగమారఁ జూచి యి

ట్లనియెఁ గుమార నీవు గనినట్టి లతాంగికులంబు గోత్రమున్
వివలఁడె దల్లిదండ్రులను వేడ్క నెఱుంగఁగఁ జెప్ప దానినిం
గనవలఁ బెండ్లియాడఁ దగుకన్యకయైన వరింపఁగాఁ దగున్.

319

తే. దానిపేరేమి యుండెడుతా వదేని, చెప్ప మేర్పడ నేఁ బెండ్లి నేయు దిప్ప
డంచు వికుళాడ నాచక్రి యనియె జనని, వినుము చెప్పెదనని యట్లు వివర మెల్ల.

సీ. జనని యాక్రమము నిశ్చయముగ విను సుధా, కరుకుకులజుడు నాకాశరాజు
తనకు సంతతిలేక ఘనపుత్రకామేష్టి, దనరఁ గావింప నద్దరణితలము
దున్నింప నవనిలొఁ దోయజంబుదయించె, నాతోయజంబునం దామృతాగ్ని
గనుపింపఁగాఁ దెచ్చి గగనాధిపుడు పెంచె, ధరను బద్దావతి దానిపేరు

తే. పరఁగ దానికి నాకు దాంపత్య మజుడు, నిశ్చయము చేసియుండెనా నేనుబ్రతుక
గలను లేకున్న నిచ్చోట నిలువలేను, వనిత వైకుంఠపురి చేరవలయుగాక.

321

వ. అమ్మా ! విను మక్కన్యకామణి లక్ష్మీసమానయగుం గావున జన్మాంతరపుణ్యంబునుగల
పురుషునకు లభించుంగాని పెరివారి కేల లభించు మత్స్యకపరిపాకంబున నక్కన్య
నీక్షించి సుభాషింపఁ గలిగె నట్టిసుందరింజూచి విడిచివచ్చితి నిక నాకన్నోదకం
బు లభిలషింప నప్పుద్దావతి నాయందు ననురక్తిలేమి చెలులంబురిగొల్పి శిలావృష్టి
గుఱియించె నానృష్టి కోపంజాలక తురంగంబుపైఁబడి తెప్పన నిప్పర్వతం బా
రోహించి పునరీవితుండైతి నజం డట్టిసుందరింబుట్టించి కట్టిడిబుద్ధినిచ్చి నాకింత
కష్టంబువెట్టె మృత్యుతకం బింతకుఁ దెచ్చె బ్రహ్మయు నక్కొంతకును నాకప్పుడ
సంధింపఁజేయకపోయె, నైన నీవు తత్కన్యకారత్నంబును నాకు నొడఁగూర్చు
బ్రహ్మతంత్రంబును దోడ్పడ నెంచెద, నట్లు చేసితివేని మజ్జననీజ్ఞనకసహోదరాది
బాంధవులును, మద్భక్తులగు ప్రహ్లాదనారదాది పరమభాగవతోత్తములును, నీవ
యని నిశ్చయింతు, ననేక గోధూహిరజ్యాన్న దానాదులఫలంబు చేకుఁబ, నాచే
బద్దావతికంతంబున మాంగల్యంబిడుజేయు మంతియచాలునని మఱియు నిట్లనియె.

తే. తనగ శుభలగ్నమున నాకు దాని కీవు, పెండ్లిచేయించినంతకుఁ బ్రీతి నాకుఁ
గలుగ దేలోక మెండైన ననుక వేగ, నాకుఁ బెండిలిసేయించు నయనిధాన.

323

మ. హరి వేడ్క వచియింప నవ్వకుళ నెయ్యంబారఁగాఁ బుత్రకా

పరమాశ్చర్యముగా ధరాతలములోఁ బద్దంబునం దట్టిసుం
దరి బుట్టం దగుపేతువే మిపుడు మోదం బొప్పఁగా నాకు నీ
విధిమం జెప్పుమటన్నఁ జూచి హరి యిట్లోప్పారఁగాఁ బల్కెఁ దాన్

324

—|| హరి వసుశకు రాములకథ చెప్పట. ||—

- సీ. వినవచ్చు తొలికాలమున నపు త్రేతాయు, గంబును జరుగ శ్రీకరుడు ఘనుడు
దశరథేశ్వరునకుఁ దనయుండనై పుట్టి, గాధేయునవనంబు గాచి శివుని
చాపంబుఁ ద్రుంచి యాజనకాత్తజను తెండ్లి, యాడి సాకేతాఖ్య నగుపురంబు
చేరి మజ్జనకాజ్ఞ శిరసావహించి నీ, తను లక్ష్మణుని దోడుకొని వనముల
తే. కరిగి యందుండ నొక్కమాయామృగంబు, నచట జానకిమాచి నెయ్యమున దాని
దెచ్చియిమ్మనియడుగ మేమచ్చటుండి, పోవ దశకంధరుడువచ్చి పాలఁజూచి.
సీ. ధరణిజ నెత్తి రథంబుపై నిడుకొని, జనఁగ రామా యని జనకపుత్రి
విలపింప నెవరంగు విడిపింప లేకున్న, నపు డగ్నిదేవుఁ డయ్యనిమిషారిఁ
జేరి దశగ్రీవ సీతగా దీకాంత, మఱి యెవ్వరన్న నెప్పుదిగ వినుము
చేప్పెద రాముఁ డాసీతను నాచెంత, జేర్చి విప్రాంగన న్నీతవలెను
తే. జేసి యందుంచి చనియె నీన్నహ మేను, గోరి చెప్పితి నీరీతి గు ట్టటంచు
శాంతముగఁ జెప్పి సీతవేషంబు వేద, పతికిఁ గల్పించి తెచ్చి రావణునికిచ్చె 826
క. ఆమాధుం డగురావణుఁ, డామైథిలి నచట విడచి యావేదపతిం
గామించి తోడుకొని చనె, నేమఱక యశోకవనిని యెలమిగ నుంచెక. 827
క. రావూ యని పేర్కొంచును, డా మైథిలీరీతి నచటఁ దల్లడఁబడుచుక
నేను మొకించుక దప్పక, యామానిని చెఱుచునిల్చి యడలుచు నుండెక. 828
క. అనల్గుడు తనసతిచెంగట, నొసరఁగ జనకబతు డాచియుండఁగ నే నా
యనిమిషవైరిని దునుముట, కనిమిషపతి సుతునిద్రుంచి యాసుగ్రీవుక. 829
సీ. చేబట్టి లవణాబ్ధి చెచ్చెర బంధించి, కదసి రావణకుంభకర్ణమృఖ్య
లగురాక్షసులఁ ద్రుంచి యందఱు మెచ్చుట, కై యందుఁ జెరనుండునట్టిసతిని
గాంచి నీ వగ్నిలోఁగాఁ బ్రవేశించి వ, చ్చివఁగాని నిన్ను జేకొన నటంచుఁ
బల్కితి నయ్యంతి పావకజ్వాలల, యందుఁ బ్రవేశించె నందఱు గన
తే. నప్పు డిద్దఱు సీతలై యగ్నియంచు, నిలిచియుండఁగ జనకజ నేను బిలిచి
చేడె నీవలెఁ జెంతను జేరియున్న, కమలలోచన యెంతె నిక్కముగఁ జెల్పు. 830
సీ. అనవిని సీత యిట్లనె దకామ్యుడు నన్ను, దెచ్చునప్పుడు నేను దిగులునొంది
పరఁగ ని న్నేర్పొని పలువిధంబుల నేడ్వ, ననలుండు దనచెంత నప్పుడున్నో
వేదపతిని దెచ్చి విబుధాహితున కిచ్చి, నను దనలో డ్ఢాచికొనియె వేద
పతి లంక చేరి రావణునిచే హింసలు, వడియె నాకొఱ కిది భాగ్యవతియు
తే. నిన్ను గోరి తపంబున్నకన్నె మిన్న, గనుక నీభావమంచు సత్కరుణనుంచి
ప్రేమ మీరఁగ నిద్దానిఁ బెండ్లియాడు, మనఁగ నే నంచు కొల్ల కిట్లంటి నప్పుడు

తే. పడఁతి వినుమేకపత్నీవ్రతుఁడనుగనుక, యిపుడు నేఁదెండ్లియాడ వియ్యిందుముఖుని
రహిఁ జెలంగఁగ దేహంతరమున దీని, పెండ్లియాడుదు వేడుక పెచ్చుపెరుగ.

ప. అచెట్లనిన నిరువైయెనిమిదవ ద్వాపరాంతకలియుగంబున ననేకభక్తరక్షణార్థంబు
వేంకటాద్రియందు నవతరింతు నపు డీకన్యకను బెండ్లియాడుచు నంతపర్యంతంబు
నీకొంత సత్యలోకంబున వినియించియుండవలయు, వేంకటాద్రియందుదయించిన
నపు డియ్యంతి భూమియందు నుద్భవించు నపు డేను పరిగ్రహింతు. 383

క. అనిపల్కితి నీగోప్యం, బనలునకును నాకుఁ దెలియు నదిగా కిది యా
జనకజకును వేదవతికిఁ, దనరారఁగఁ దెలియు మర్తధర్మం బిదియుక. 384

నీ. పరు లెందు విననినీపరమరహస్యంబు, నీకుఁ జెప్పితి నేఁడు నెనరు మీటి
మది నుంచు మటుమీఁద మహిమ మీరఁగ నేను, వహ్నియం దావేదవతిని నిల్పి
చిరతరకరుణ నానీతకు మెచ్చి చేఁ, బట్టి విభీషణుపట్ట మచటఁ
గట్టి సౌమిత్రితోఁ గపులతో సాకేత, పట్టణంబును జేరి ప్రజలనెల్లఁ

తే. బాలనము సేయుచుంటి నక్కొల మట్ల, జరిగె నటమీఁద నేను ద్వాపరమునందు
మొనసి వసుదేవునకుఁ గృష్ణుఁడన జనించి, యుంటి వల్లీకమున నిందు నున్నవాఁడ.

తే. అనుచు వకుళకుఁ బూర్వవృత్తాంతమెల్ల, చక్రి వినిపింప నయ్యంతి సంతసించి
వేదవతిపూర్వవృత్తాంతవిధము చెల్పు, మనఁగ నాచక్రి యిమ్మాడ్కి ననియైనపుడు.

నీ. విను వకుళాదేవి ఘనపూర్వకథ నీకు, విశదీకరించెద విప్రకన్య
యగువేదవతి నన్ను మగనిగ భావించి, తపము సేయుచుచుండ దనుజవిభుఁడు
తా దాని గామింపఁగా దేహమందాళ, విడిచి యాలలితాంగి విశ్రవసుని
తనయుని గాంచి సిద్ధంబుగ హరిచేత, నిన్ను నే జంపింతు నెఱిఁ దలంచు

తే. నంచుఁ బంతంబొనర్చి తానగ్నిఁజొచ్చెఁ, బావకుఁడుదానిదాఁచి తప్పక దశాస్యుఁ
డెలమి నీతను గొంపొహ నెఱిఁగి వాని, కిచ్చె వేదవతిని నీత నీయకుండ. 387

ప. అంత నాదశాస్యునిజంపి వేదవతియనునీత నగ్నింబ్రవేశించె నంత వేదవతి పద్మంబున
నుండి యాకాశరాజేంద్రునికి లభించె, నే నద్దానింగని మరులెసంగి తల్లడంబుడు
వాఁడ నయ్యది నను మఱిచివోయె నంత. 388

మ. అని యమ్మాధభుఁ డాత్తతం దనదవృత్తాంతంబు పద్మావతి
జననంబు న్విసుపింపఁగా వకుళ శ్రీసామి న్విలోకించి యి
ట్లనె నోదేవ మహానుభావ మును నే నజ్ఞాననై మానవుం
డని బాలుండని యుండి తేను నిను బ్రహ్మం బంచు నేవించెదక. 389

కా. నీవే బ్రహ్మను గన్నతండ్రివి మహానిర్వాణసంధాత నీ
నే విష్ణుండవు రామచంద్రుడవు నీశే కృష్ణదేవుండు నీ

వే వేదాత్మపు సర్వతోముఖుడవీవే కర్త వాభోక్త వీ

వే విశ్వంబు వరాహదేవుడవు నీవే శేషశైలాధిపా.

840

క. శోయజలోచన నే నీ, మాయయ గనలేక నా కుమారుడవందుక

నీకుందుఁ బ్రేమముంచితి, నాయీశుడవందుఁ దెలియ నైతి మహాత్మా. 841

సీ. ఆన విని విష్ణుఁ డెట్లనియె నిచ్చట నీవు, తలగాయమును మాన్పి తల్లివలెను

బోషింప నీఋణంబును దీర్చుటెట్లుకో, యి నేను జింతింతు ననుచు వక్షశ

మాలికపై విష్ణు మాయఁ దెప్పనఁ గప్పి, పుత్రవాత్సల్యసమ్మదినిల్పి

మఱల నిట్లనియె నమ్మా వివాహము నాకుఁ, జేయు మీ వంచు మచ్చికలు వల్కి

తే తప్ప కిప్పుడ పెండ్లి పెత్తనము చేయఁ, బోయి రమ్మని వల్లనా పొలఁతి హరిని

గాంచి పుత్రక యిప్పు డాకన్యయున్న, దివ్యపురమెట్టిదో దా చెల్పుమయ్య. 842

తే. ఆనఁగ హరి యిట్లు లనియె నీయద్రదిగువ, నమరు నమరావతీపురం బనఁగఁ బుడమి

సంన్నతంబై ప్రకాశించు నొక్క నగర, మట్టి పట్టణ మిపుడు నీవెట్టి దనిన. 843

సీ. వేదవేదాంగప్రవీణులై వేదాంత, వేత్తలై వెలసిన విప్రవరులు

ప్రవర బాహుశౌర్యపటిమజితారాతి, వారంబు గలభూమి వరమణులును

మణికొంచనోజ్వలమందిరాంగణనట, ధ్వజమందిరులు నైన వైశ్యవరులు

ధరనిర్జరులపాదసరసిజనేవైక్య, శుభధురంధరు లైన శూద్రఘనులు

తే. గలిగి విలసిల్లు గోపుర కలితలలిత, రత్నకాంతపరిభ్రాంతి రాజహంస

పధనిరోధకసాల విభ్రాజమాన, మై ప్రకాశించు నారాయణాఖ్యపురము. 844

ఉ. అప్పరమేలువాడు గగ నాఖ్యధరాపతి చంద్రుఁ డుత్తముం •

దెప్పుడు ధార్మికుం డతఁ డభీష్టసుఖప్రదుఁ డంచు సజ్జనుల్

మెప్పుగ నెన్నుచంద్రు కడు మేలుగ భక్తి విరక్తి య్భూతులం

దొప్పినవాడు దేవతచయోన్నతి సన్నతిఁ జేయ నొప్పెడుక. 845

సీ. సప్తాంగములవెలి సవరించి యాత్మయం, దప్తాంగ సరణిపై నాసఁబెంచి

బైటశాస్త్రవకోటిపటిమంబు నిర్జించి, యంతర్విరోధుల నడఁగజేసి

బాహ్యపుణ్యనదీప్రభావంబు నీక్షించి, యంతర నమలపై నాత్మనుంచి

వెలుపలిచక్రము లేవ్విష్కలఁ బాలించి, సారిదిలో చక్రముల్ చూడనెంచి.

తే. దీనజనమానసాధీన ధీరు విష్ణు, చరణకంజాత సంజాత సారమధుక

రాయమాన మనస్కుండై రహిని వెలయు, నెత్తుమీరంగ నాకొశస్వపవరండు.

తే. శొండమానుండు ముద్దుతమ్ముండు పరమ, భక్తియుక్తుండు శాంతుండు పరఁగఁ బుత్ర

కుండు వసుధానుఁ డని భార్య యోగ్యశీల, ధరణి దేవీయనంగ పద్మావతిస్మత.

చ. అని గగనక్షీలేశ్వరుని యభ్యుదయంబును జక్రి చెప్పఁగా
 విని వకుళాంగనామణి వివేకము మీరఁగ నర్ది డిగ్గి యో
 వనజదళాక్షమార్గ మిఁక వారక మాపు మటంచుఁ బల్క నె
 వ్వనమునఁ జూపు దేను వినుమాత కృపాన్విత ధర్మపాలితా. 848

వ. ఇప్పర్వతంబు డిగివోవ నచ్చట పావనకపిలతీర్థం బొండు గలదు. అద్దానియందు
 మునింగి కపిలమునివలనఁ బూజ లందఁబడిన శివలింగంబునకు నమస్కారంబు లిడి
 శ్రీనివాసునకు నతిశీఘ్రంబుగ నివాహలగ్నము సమకూర్చు మని వినుతించి యవ్వ
 లంబోయి శుకాశ్రమంబుచేరి యం దా శుకయోగీంద్రులకు మ్రొక్కి అగస్త్య
 శ్రమంబున కరిగి యం దమ్మునివలన నిర్దింపఁబడిన శివునకు నమస్కరించి తదాలయ
 సన్నికృప్తగ్రామనివాసు లగు బ్రాహ్మణులకు మ్రొక్కి వారి నారీమణులను గూడి
 మైత్రి యొనరించుకొని నారాయణవనపురంబునకుఁ బోయి తద్రాజపత్ని కడకేగి
 యయ్యంగ నామణిం జూచి ప్రియోక్తులొడుచు నావలఁ బద్మావతిసంగతి నించుక
 చెల్పించుము. జరుగు కార్యం బావల జరుగు ననిన వకుళమాలిక విని యిట్లనియె.

నీ. వినుదేవ! వారు నీ నృత్తాంత మడిగిన, నప్పు డే నేమేమి చెప్పవలయు
 ననఁబల్క నాయంబుజాక్షుండు గనుఁగొని, యనియె నోయమ్మ వారడిగిరేని
 వరచంద్రకులజాలౌ వసుదేవులు ధాత్రి, తలమున నాతల్లి దండ్రులనుము
 బలభద్రుఁ డన్న సుభద్రసోదరియను, గోత్రమడ్ల పెసిష్ఠగోత్ర మనుము
 తే. రహిని నక్షత్ర మడిగిన శ్రవణమనుము, లలితయావనసౌందర్య కలితఁ డనుము
 మానధనుఁడను భవ్య నిధానుఁ డనుము, భువిని బద్మావతికిఁ దగు పురుఁ డనుము.

‡ వకుళమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట. ‡

వ. అని చెప్పుచుండఁగ దేవమాయానిర్మితం బగుతురంగంబు రయంబున హరికడకు
 వచ్చి నిలుచుటం జేసి వకుళమాలిక సంతసించె నాచక్రితురంగంబునకుఁ దగునాజ్ఞ
 యిచ్చి వకుళ తాతురంగంబున నారోపింపఁజేసె. అంత నావకుళ చక్రి చెప్పి
 నట్ల కపిలేశ్వరునకు నమస్కరించి ప్రార్థించి శుకునకు నగస్త్యులకు మ్రొక్కు
 లిడి శివలింగంబులకుం బ్రామిల్లి యొక్కయెడఁ గూర్చుండి తదేవాలయంబులో
 నిలిచియున్న కన్యకలయం దొక్క కన్యను జేరఁ బిల్చి ప్రియోక్తుల నిట్లనియె.

క. చెలి నీవెవ్వరి దానవు, చెలువారఁగఁ చెప్ప మనినఁ జింతించుచు నా
 చెలి మిన్నదాఁప కిట్లనె, జేలువారఁగ వకుళతోడఁ జిత్తం బలరక. 852

నీ. అకాశరాజేంద్రు నాత్మజ చెలికలై, ననఁగ నవ్వకుళ దానిని బ్రియంబుఁ
 జూచి యమ్మా! మోము సొక్కినట్లున్నది, యేమి చెప్ప మటన్న నామెలంత

గని యమ్మ నాచింత కడుకష్టమైనదే, నెట్లు చెప్పదు నీకు నెల్ల మగువ
వసుళ యిట్లనెను దాంపకచెప్పు మంతయు, ననఁగ నాచెలికత్తె యనియె నిట్లు
తే. వనవిహారంబు సేయంగ వాంఛయెసఁగి, మనుజనాథునిపుత్రి పద్మావతియును
మేము నట కేగి విహరింపఁ మేటిగజము, వచ్చెఁ బరుగిడి వెనువెంట వచ్చె నొకఁడు.
సీ. వాఁ డెట్టివాఁ డన్న *వనదాభసర్థుండు, లలిత సదృశజాలంకృతుండు
నాజానుబాహుండు నబ్జప్రతాపుండు, పర్వేందు వదనుండు భాగ్యయుతుండు
గంభీరవత్సండు కరుణార్ద్రహృదయుండు, మహితశ్రీమన్నధమన్నఘండు
కమనీయ తురగంబు గలవాఁడు శరచాప, ములు పూని విక్రమంబును గడంగి
తే. రాఁగ నాయాము లేనుఁగ నేగె నంతఁ, దురగమును డిగి వచ్చిన పురుషుఁడవుడు
పరఁగఁ బద్మావతిం జూచి పల్కులాడు, మందె నేమేమొ బహువీంత లొప్ప నచట.

వ. అంత నారాజకన్యక వచ్చిన శబరునియందుఁ గోపించి తాలను రుద్దించె నతఁ
డెక్కిన తురంగంబు నెలం బడియె నతం డుత్తరాభిముఖుండై మఱల నాహయం
బును దట్టి దానియందలి గూర్పుని నేగె నప్పద్మావతి నిజమందిరంబున కేగి య
క్కిరాతవిధుని మఱలఁ దలంచుటంజేసి, యేమో యొకవిచారంబు మనఁబునం
బొడను మాటాడక తాపజ్వరంబునఁ దలిదండ్రులతోడ మాటాడకుండుటంజేసి
జననీజనకులు తజ్జ్వరతాపంబు నివారణంబునేయుటకు బృహస్పతిని రావించి
యమ్మహాత్మునికిం బద్మావతిం జూపి కన్నీరునించుచు నాన్యపాలుం డిట్లనియె. 355

సీ. దేశికా పద్మావతికి నిట్లు తాపజ్వర, రంబు రాఁగా బిడ్డ రాత్రినిదుర
పోక తాపంబుచేఁ బోరులుచు నుండె మీ, రిది మాన్మ నౌషధం బియ్యవలయు
నన విని గురుఁ డిట్లు లనియె నృపాల యీ, బాలామణికిఁ బ్రాణ భయములేదు
చింతింపవలదు చెచ్చెరను రుద్రాభిషే, కంబు సేయింపుడు కల్ల సుఖము
తే. నీవు చేయింపు మనివల్కధూవిభుండు, బ్రాహ్మణులని చ్చటికిఁ బంపిఫలసుమములు
గొనుచు పొమ్మని నాచేతఁ గోవెలకును, జెప్ప వచ్చితి నవిగాని చింత నిదియ
నింక నీవెందువచ్చితో నెఱుంగఁ జెపుము. 356

వ. అనిన విని పకుళ మనంబునఁ దలంచిన కార్యం బనుకూలమునకు వచ్చినదని సంత
సించుచు నవ్వెలఁచి కిట్లనియె. 357

సీ. వినుమాలతాంగి నే వేంకటేశుని దాసి, యొకకార్యఘనకు నిట్లుదయమునన
పెనమై వచ్చితిఁ బట్టణం బింకఁ జేరి, యంతరంగంబున కరిగి యచట
నాధరణిదేవి కాప్రవాక్యము చెప్ప, వచ్చితి నేగెగ నే వ్వినితపర్క
గవుని కభిషేక మగునంత కిచ్చొట, నిల్చియుండితేవేని నేను నిన్నుఁ

తే. దోడుకొనిపోదు నన దాని తోడుకొఱకు, వకుళ యచ్చటనుండె నవ్వలఫణిండ్ర
శైలపతి యప్పఁ డతిమిది బాలిచేత, ధీరుఁ డయ్యను మదిని చింతించుచుండె. 358

ఎ. అని చెప్పిన నూతుంజూచి శౌనకాదు లావలిచరిత్ర మేమన నతం డిట్లనియె. 359

క. సోమదివాకరలోచన, దామోదర శంఖచక్రధరభవహరసు

త్రామోద్ధారక గురువర, శ్రీమ ద్వేంకటగిరిండ్రజితదనుజేంద్రా.

360

మాలిని. సురుచిరగుణధామా శుభ్రసత్త్విర్తికామా

మురదనుజవిరామా మోక్షకల్యాణసీమా

గురుతరశుభనామా ఘోరసంగ్రామభీమా

ద్విరదకుముదసోమా దేవతాసార్వభౌమా.

361

గద్య. ఇది శ్రీతఱికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్ర
పవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైనశ్రీవేంకటాచలమా
హాత్యం బనుభవిష్యత్తరపురాణంబునం దిట్టదేవతాప్రార్థనంబును, శౌనకాదులు
ప్రశ్నయు, జనకశతానందసంభాషణంబును, శేషమారుతసంవాదంబును, శేషాద్రి
ప్రమాణ భావంబులును, మాధవాఖ్యవిప్రునిచరిత్రయు, వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుం
తంబును జేరుటయు, నారదుండు బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుంఠమునకుఁ
బోయినట్లు చెప్పటయు, నారదుఁడు త్రిమూర్తులం బరీక్షిచేయించుటయు, భృగుం
డు త్రిమూర్తుల గుణంబులు గనటయు, హరితోడ లక్ష్మీదేవి ప్రేమలహంబు
పూని కొల్లాపురంబు సేరుటయు, హరి వైకుంఠమువిడిచి శేషాచలంబున వల్లీకంబు
నంజేరుటయు, బ్రహ్మరుద్రులు ధేనువత్సరూపంబులం జని హరికి నాహారింబు
నొసంగుటయు, చోళరాజాంగన గోపకుని దండించుటయు, హరి శిరంబునగో
పకుండు గొడ్డంట నఱుకఱుయు, చోళరాజుకు చక్రి శాపర బిడుటయు, గీష్పతి
హరికి నౌషధంబుచెప్పి పోవుటయు, శౌనకాదులు హరిచరిత్రకుఁ బశ్చాత్తాప
మొందుటయు, వల్లీకతింత్రినీప్రభావంబును, శేషపర్వతమహిమంబును, వరాహ
శ్రీనివాసుల సంవాదంబును, హరికి ఏరాహస్వామి చోటిచ్చుటయు, వకుళనూరి
కా వృత్తాంతంబును, శ్రీమదాకాశరాజువృత్తాంతంబును, పద్మావతి భూమియం
దుగయించుటయు, వసంతబుళువర్ణనంబును, పద్మావతివనవిహారంబు సేయుటయు,
నారదుండు పద్మావతితో సంభాషించి పోవుటయును, శ్రీనివాసుండు వేటాడుట
యు, హరి కరినిరక్షించుటయు, ఎనమధ్యంబునఁ బద్మావతిని హరి చూచి తనయు
దంతంబంతయుఁ జెప్పటయు, పద్మావతి కలహించి చెలులచేత హరిపై తాలరు
ద్విందుటయు, హరి గిరికేగి వల్లీకంబునఁ బోవుటయు, వకుళమాలిక హరిని

ప్రియంబున మాటాడించుటయు, హరి యెట్టకేటకు వకుళకుం దన నిజంబు వక్కా
ణించుటయు, రామకథయు, వేదవతీవృత్తాంతంబును, నారాయణ వనపురవర్ణనం
బును, పద్మావతిగృహంబున కరిగి హరిం దలంచుకొని తాపజ్వరం బనుభవించుట
యు, వకుళ నారాయణ వనపురికేగి పద్మావతి చెలికత్తెం జూచి మాటాడుటయు
ననుకథలంగల చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

పంచమాశ్వాసము.

- క. విశ్వతీతగుణాకర, విశ్వోద్ధర విష్ణుదేవ వేదవిహారా
విశ్వేశ్వర సురపూజిత, శాశ్వత తతికుండవహరి జనహితకారి.
- ల. నూతన వసుధ దండకాకాశ దిగివోయి, నపుడు విష్ణుదేవుఁ డద్రయిండు
నుండి యే ప్రయత్న మొనరఁజేయుచునుండె, చెప్ప మనగ నూతుఁ డప్ప డనియె.
- లే. వినుఁడు మునులార హరిసేయు వింత లన్ని, చెప్పెదను మీ కచెట్లన శ్రీధరుండు
వేంకటాచల ముందుండి వేడ్కగాను, దాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నెలమి ౩
- సీ. ఎవ్వరను నే నా వివాహప్రయత్నంబు, నేయనంపితి వారిఁ జేరి యచట
నెళవుగ మాటాడ నేర్చునో నేరదో, పురుషుల పనురొనె పాలఁతిచేతఁ
బడుచు గల్గినవారు పట్టుగ నామూల, మెఱుంగఱు గనుక నా కీయమనుచుఁ
బొమ్మన నటుమీఁదఁ బోఁగూడ దచటికి, మొదట సంధానమే కుదురవలయు
- లే. ననుచు యోచించి సర్వజ్ఞుఁ డయ్య నరుని, కరణిఁ జింతించి తాను శీఘ్రముగ లేచి
యప్పడతిఁ జూడఁ గోరి మోహంబుచేతఁ, దాళ నోపక యొక విచిత్రం బొనర్చె.
- ఉ. అవిధ మెట్లు లన్నీ వినుఁ డబ్బదళాతుఁడు జీర్ణవస్త్రముకొ
నివ్వటిలంగఁ గట్టుకొని నేరుపు మై నొకప్రాంతకంచుకం
బవ్వల బాగుగాఁ దొడఁగి యవ్వ విధంబున నొంగి లేచుచుకొ
నవ్వచుఁ గొండ డిగ్గి తన నాఁడెము లోకులకెల్లఁ జూపుచుకొ.
- సీ. దంతపుసొమ్ములు తగుబండి గురిగింజ, దండ లొప్పఁగ మెడ నిండఁ దాల్చి
నీరజభవు నేడు నెలల బాలుని చేసి, యాదరించుచుఁ బ్రక్క నంటఁగట్టి .
సంకుటుంగరములు పొంకంబుగాఁ బెట్టి, తగు వగు నొక్క బె త్తంబు వట్టి
మునుకొని నపధాన్యములు నించి యొకబుట్టి, శిరమునం దెడుకొని శీఘ్రముగను
- లే. బోయి నారాయణాఖ్య సత్పరము నేరి, చెలఁగియాయూరి యమృతకృలను జూచి
యెఱుక యెఱుకొయటం చెలుం గెత్తి పలుక, విని పురస్త్రీలు దాని బల్వితగాను
- లే. మురిపమునఁ జూచి పలికిరో ముసలిదాన, గద్దె చెప్పము మాకు నిక్కంబుగాను
బలుకగా నంతలో రాచ చెలులువచ్చి, యెఱుకతను జూచి వేడ్కమై నిట్లులనిరి.

- క. నిట్టతనంబుగ నీవిపు, డేటిట్టు సచింపకుండ నెదనెన్నికలం
బట్టుగఁ జెప్పితె యెఱుకత, పట్టువలువ లిత్తు మెలమి వలుకుము సరవిక.
- క. వీఱుకత యిట్లనియెను నా, యెఱుకయ జీవనము జనుల కెల్ల నెపుడు నా
యెఱుకయ శుభదము శాశ్వత, మెఱుకయ సకలప్రపంచ మెఱుకయ నేనుక. 9
- సీ. వినుఁడు నా యెఱుకెట్టి దనియ్యటిరేని యీ, పంచభూతాలఁ బుట్టించు నెఱుక
సరసజాగ్రత్తకు స్వప్నంబునకుఁ దుద, మొదలు తానై మూఁట గుదురు నెఱుక
దండిగ బ్రహ్మాండభాండతండములందు, నిండి కుండలినంటి యుండు నెఱుక
మొనసియాపోజ్యోతి నెనసి తాఁ దనయంద, నిలిచి యానందించి వెలుగు నెఱుక
తే యిట్టియెఱుకెన్ని తెరుఁగ రాయెఱుకనిజము, నెఱుకనేర్చిన వారికాయెఱుకయేను
జెప్పెదను గాని మీకు నేఁ జెప్ప ననినఁ. జెబులు విని ధరణీదేవి చెంత కరిగి. 10
- తే. పల్కి రిట్లని తల్లి యీ పట్టణమున, కొనర నెఱుకలసాని వచ్చినది దాని
నిటకు రప్పించి సుతకవృ మేవిధమున, దీరునో తద్రహస్యంబు దెలియ నడుగు.
- మ. తిని యాకాంతలు వల్కు రాజసతి నెయ్యం బొప్పఁగా దానిఁ దో
డ్కొని రాఁ బొండని వల్కుఁగా నరిగివే కోర్కెల్లనం దాని ర
వృశుమక గొప్పగ నెంచి వారు పరమాహ్లాదంబుతో నంచుఁ బి
ల్చినవేరాకయ బిడ్డఁ డేడ్చు ననుచు జేఁ దట్టి లాలించుచుక. 12
- ఉ. ఆసుఱవంజి యిట్లనియె నాటకు రమ్మని బిల్వ వచ్చి నా
రాకొనినాఁడు బిడ్డఁ డిపు డమ్మల నక్కల నేడనైన నే
జోకుగఁ జేరి వారలకు సోద నిజంబుగఁ జెప్పకుండినక
నాకడుపెట్టు నిండు నని నవ్వుచుఁ బల్కుచు మూర్తి యిట్లనెక. 13
- సీ. భాగ్యవంతులు వారు బహుపేదరాలు నే, నెటువత్తు నచటికి నెలమిమీఱ
నాబొక్కనోరును నాతెల్లవెండ్రుకల్, గొప్పకడుపును బెద్ద దొప్పచెవులు
గుని వీఁపునుబండి గురిగింజ దండలు, దంతపు సొమ్మీలు వింతదెబ్బుఁ
గనుఁగొని మణుల బంగరుసొమ్ము లొగిఁదెట్టి, యుండువారలు నవ్వు చుండ్రు గనుక
తే. నాకు సిగ్గును నీరాచ నగరికేను, వచ్చుటకుఁ గార్యమేమి నా వెలెనె పేద
తెఱువ లైనట్టివారికి నెఱుకచెప్పుచు, బొట్టఁ గడుపుచు నుండుదు పొలఁతులార.
తే. అనిన వారిట్లు లనిరి మా యప్పు కెఱుక, నిజముగా నీవు చెప్పిన నీకురత్తు
భూషణాలిచ్చి బంగరు పుట్టమిచ్చి, పొమ్మనును నీకవిప్పింపఁ బూట మేము 15
- మ అని వా రాసతికొత్తలై పలికి నెయ్యం బొప్పఁగా దాని దో
డ్కొని యంతఃపురమంచుఁ జేర్చి రచటం గూర్చి ధరాకాంతదా
నిని బంగారపుఁ బీటపై నునిచి మన్నిపంగ నీక్షించి యి
ట్లనె నా సోదలసాని నవ్వుచు మహాహ్లాదంబు దీపింపఁగక.

- అ. వనిత నీవు భాగ్యవతి నేను గడుపేద, దానఁ గాన నాకుఁ దనయునకును
బాలు బువ్వబెట్టి మేలైన విడెము నా, కిచ్చి యడుగు మెఱుక యెలమిగులుక.
- క. అప్పుడు క్షీరాన్నంబును, చెప్పన బిడ్డఁడును దానిఁ దిని లేచి ముదం
బొప్పుఁగ ధరణీదేవిని, గప్పురవిడె మిమ్ముటంచు గ్రీక్కున నడిగెన్. 18
- నీ. ఆయెఱుకలసాని కౌధరణీదేవి, విడెమిచ్చి పల్కెనో వెలఁది మీఁది
యేదేశ మిపుడు మీ యిండ్లేడ నుండు మీ, యూరుపేరేమి మా యూరికేట
వచ్చితి వనఁగ న వ్యనితమజూచి సో, చెలసాని నవ్వుమఁ బలికె నిట్లు
తెఱవ మిన్నా! విను మెఱుకులవారికి, నిండెందుఁగలవు ధూమిశవనిత
- తే. గుడిసె లాడాడఁ గావించి కొన్నిదినము, బుండిపోయెడు వారల కూగు దేశ
మేల యాయూరిదయితల కెఱుక సెప్ప, వలసి వచ్చితి వింటె మాకులగతులును.
- నీ. ఎఱుకవారల కెల్ల గుఱికట్టుగా నిల్వ, నొక్కచో టున్నది నిక్కముగను
నది యేడ నన్న నాల్గులును బదియుఁ బం, ద్రెండుపవాలును రెండు సైన
శృంగపంక్తులుచేతనింగి కెగురుచుండు, నాఱుకొండలకు మీ దైనకొండ
వేయు శృంగములూప్పు వీక్షింపఁదగుకొండ, మూఁడేళ్లతోఁగూడిమొనయుకొండ
- తే. నాల్గు త్రోవలకును నట్ట నడిమి కొండ, పాము తనలోన నుండఁగఁ బ్రబలు కొండ
మేటి కరువలఁదనరారి మెఱయు కొండ, తొంటి మాపెద్దలున్నట్టి దొడ్డ కొండ. 20
- క. అకొండ మీఁద నిక్కము, మాకొఁపుర మెపుడు చెలఁగు మఱి జీవికకై
లోకుల కెఱుకలు సెప్పుచు, జోకుగఁ బ్రదుకుము మేము సోచె లడుగుమా. 21
- క. చెప్పెద ముంతెడు ముత్తెము, లిప్పించుచు నాకు ననుచు నెఱుకత తనతోఁ
జెప్పఁగ నాన్యపసుతి విని, యప్పుడ ముత్యము లాసంగె యానందముగన్. 22
- అ. పసిఁడి చేఁటలోని పండు ముత్తైంబులా, గద్దె పాలఁతి నూచి కరము సాఁచి
ముత్తెములను బిసికి మూఁడురాసులు చేసి, మధ్యరాశియందు మనసు నిల్పి. 23
- వ. మువ్వాలు నారాసికిం జేసెత్తిమొక్కి నోట, గం గాపుణ్యతీర్థంబులను గాశీ
గయాప్రయాగప్రముఖపుణ్యక్షేత్రంబులను, హరిహరబ్రహ్మదేవతలను, బరాశక్తి
ప్రముఖానేకశక్తులను విచించుచు మొక్కి మఱియు నిల్లనియె 24
- క. విను ధరణీ సతి యిచటికి, నెనరున చేవుల్లు నిచ్చి నిలిసిరి నీవిం
కను దక్షిణతాంబూలం బును గొని రామొక్కి గద్దె బుట్టను దనరన్. 25
- వ. అనిన విని దక్షిణతాంబూలంబులు వెట్టి గద్దెబుట్టికి మొక్కి లిడి యెఱుకల
సానితో ధరణీదేవి యిట్లనియె. 26
- తే. కొమ్మ నామదిలోనుండు గోర్క నీవు, చెప్ప నీకొడుకున కందె లూపు నిత్తు
నీకు దివ్యాంబరంబుల నెమ్మి నిత్తు, దబ్బరాడకు నెఱుకత తలఁచి నుడువు 27

క. అని పల్కఁగ రాజిం గనుఁ, గొని యెఱుకత యిట్లు లనియెఁ గొడుకా మదిలో
ననుమానింపకు మిప్పుడు, ఘనతగ నీకోర్కెఁ జెప్పఁ గల నెసలారకా. 28

ఉ. అని చెప్పుటండేసి ధరణీదేవి దాని కెదురుగఁ బనిండిపీటం గూర్చుండఁ దనచేతి
బెత్తం బయ్యంతిచేతి కిచ్చి తా నొకప్రక్క పట్టుకుని 'విఘ్నేశ్వరా వీరభద్రా'
మళయాళభగవతీ మధురమీనాక్షీ యామ్నాయాక్షీ కైమాక్షీ కనకదుర్గాంబ
చౌదాంబ జ్ఞానాంబ కొల్లాపురిలక్ష్మీ మీరెల్లరు వచ్చి మంచివా కియ్యరే వాకి
య్యరే యని ప్రార్థించి యిట్లనియె. 29

క. దిక్కులు సూడక సతి నా, దిక్కున నీవిపుడు చూడు దేవరతోడే
నిక్కము నెప్పెద నీకని, మక్కువ నాయెఱుకలమ్మ మఱి యిట్లనియె. 30

స. అవో యువ్వ నీతలంచినతలంపు మేలౌతాదంట దేవుళ్లు పలుకుచుండారు, తలం
చిన తలం పేమంటివా నెప్పెద విను దైతమ్మ బిడ్డంటె కడుపునూపుడు తోడఁ
బుట్టంటె భుజుబును నూపునును నీవిట్లు తోడఁబుట్టు కడుగులేదు ఇట్లా బిడ్డ
కడుగుసుండావు, అబిడ్డ అడుబిడ్డంటావా మగ బిడ్డంటావా చెప్పెద నూడు
కొడకా, యాడబిడ్డంటె చెవునూపునును మగబిడ్డంటె గడ్డంబునూపునును,
ఇదిగో యిట్టి మగబిడ్డ కడుగులేదు. అడబిడ్డ కడుగుసుండావే, అవో యువ్వ
అయాడబిడ్డకు నొకసంత కలిగుండాది అసంతయేమంటావా నిన్నటిదినము నీబిడ్డ
ఎనాకేగినాది అడ తుర గారూఢుండైన నల్లనయ్యను జూచి మోహించియుం
డాది యెండుండి అనల్లనయ్య వచ్చినాడంటారా చెప్పెదను దల్లిఇదిగో యీ
మూలనుండాడు అమూల దెలియలేదంటె యీడికి వాయువ్యబాగానబడిగెలతో
మెఱయుసుండు బంగారుకొండమీఁద నుండేవాడె కొడుకా వాడెవండు
టావా బొల్లి నామంబులు పెట్టుకొని బొల్లిగద్ద నెక్కి కొల్లకాడె యెల్ల
దిక్కుల దిరుగు నల్లనయ్యె తల్లి, వాడు నిబద్ధిగాను నారాయణుండె కొని నరుండు
కాడె యమ్మా వాడు నీబిడ్డను పెండ్లాడవలె నని యుండారె వాని. నీబిడ్డ
పెండ్లాడనెంచి యుండారె, కాబట్టి నీపుత్రీకను ఆసామికిచ్చి పెండ్లిచేసి కన్ను
లార నూడుము తల్లీ సుకంగానుంటాది లేకుంటె కష్టాలు రాబోతుండాదె యమ్మ
యని చెప్పిన విని ధరణీదేవి యెఱుకతం జూచి సంతసించి యిట్లనియె. 31

క. ఓయెఱుకత నీమాటలు, కూర్పుగఁ దోచినవి మనుజ మానిసులను నా
రాయణుండు పెండ్లియాడిన, దీయవనిం గాన మెందు నీది నిజమేనా. 32

నీ. అని వింత పడి నవ్వి యడుగఁగ నప్పుడా, యెఱుకకొనని తా నిట్లు లనియె
నాస్వామి మదకరి నదలించి తఱుముచు, వచ్చినీ సుతయున్న వనము నేరి
తనకులగోత్రము త్తనకోర్కె నీముద్దు, చిన్నారిబిడ్డకుఁ జెప్పినాడు
నీపుత్రీ యది విని నిఘోతోక్తులు నల్కి, యతఁ డెక్కి వచ్చిన హయమూఢ

తే. తాల యవ్యంప నేల గుట్టంబు నడియె, నతఁడు మన్నించి యావేంకటాగ్రి జేరె
ముదిత కామిఁడ మఱికాను మూర్ఖుడొకఁ, విరహతాపజ్వరంబుతో వేఁగసాఁగె.

తే. ఆజ్వరము మాన్ప వేఱ లే దౌపథంబు, కమలనయనుని మోము నీ కన్య కిపుడు
చూప నాలేమిమన్నకుఁ దాప మడఁగు, నూరకే నన్ను నడుగుట నొప్పుఁ గలదె?

తే. అనుచుఁ బల్కిన కొఱవంజి యవ్వఁ జూచి, ధరణిదేవి యిదేమిపో దబ్బ రనుచు
కమలలోచనుఁ డేడ మా కన్యయేడ, నతని యిది చూచుచేడ నీ నచుటకల్ల. 35

క. వినవిన దబ్బరగాఁదోఁ, చిన దిది యెప్పుడునులేనిచిత్రిం బాహు
యన నెఱుకత విని యీవిధ, మనియెచు నామాట దప్ప దవో యవ్వా. 36

సీ. ఇఁకఁ గొంతతడవున కిచటికిఁ బెండ్లిపె, తనము సేయుటకు మోదంబుమీఱ
నావేంకటేశ్వరుం డంపఁగ నొక యి.తి, వచ్చును నానిజ మచ్చుమెచ్చు
తెలియు నీకిపు డెంత తెలియఁ జెప్పినఁగాని, చెలియలేదో ధరాదేవి నీకుఁ
చెలిసినప్పటికి న నిల్చిపించి బహుమాన, మిప్పించు మిప్పుడే మియ్యనలదు

తే. నాకిపుడు నీవు నెలవిమ్ము నీకొమార్తె, పెండ్లి నాటికి నత్తు నాబిడ్డతోడ
మరువనే నీకుఁ జెప్పిన మాట నిజము, దబ్బరని యెంచ కమ్మరో తనయ నడుగు.

ప. అవో యవ్వ కడుపుకూటికి దబ్బరాడితి నని తలంచి యుండావే, అది కల్ల
గాదు కైలాటగాదు తరకట బరకటగాదు తబ్బిబ్బుగాదు, తనుకుకాదు తాటోటు
మాటలుగాదు, అడంబరముగాదు, ఈడెలుగాదు, ఈఱలు తాఱలుగాదు, బొంతు
గాదు, బోనకత్రెలుమాటలుగాదే యమ్మ కూతునుజూచి యడిగి తె నిజంబు చెలస్తా
దె, నామాట నాగెద్దులుట్టతోడె నాబుడకఁడుతోడె నిజమేగాని కల్ల గాదు తల్లి
యని దిగ్గునలేచి పోయి పరమపురుషుండైన నారాయణుండు వేంకటాద్రియందు
నిజరూపంబున నుండె నంత ధరణిదేవి పరమాశ్చర్యంబునఁ బద్మాసతి కడకుం జని
యిట్లనియె. 38

ఉ. అమ్మ యిదేమి పద్య యిపు డారబఁ బొద్దుమఁ బవ్వలించి యీ
సొమ్ముసిలంగ నేల యిఁకఁ జొప్పడలే యిఁక నిన్నుఁజూచి నే
నెమ్మది నెట్లు లుండెదను నీమదిలోఁ గల మర్త మిట్ల ని
క్కమ్ముగఁ జెప్ప నీకలికి కన్నుల నీరీటు నించనేటికే. 39

క. నేవల దన్నును నిలువక, యావనమున కరిగి నిన్న నాటాడఁగ ని
స్సావించుచుఁ గని రెవ్వరు, నీమోరిం గంటి పచ్చట నీరజనేత్రా. 40

తే. నీవు బిడ్డవు నాకు నే నీకుఁ దల్లి, యిఱుకుటను లేక చెప్ప నీ యాత్మచింత
చింత దోషక యిఁకఁ జెప్ప వెఱువనేల, యనిన నక్కన్య మాటాడ కడలసాఁగె.

క. ఆకన్యక యీవిధమున, శోకింపఁగఁ జూచి కొంత వోద్యపడుచు నీ
శీ కరణిగ నతిదుఃఖము, రాకకు. గత మేమి చెల్పురహి మాయమ్మా 42

- తే. అమృ నిజముగ లోకాన నాప్తు లింక, నాకెరు లేరు నాకన్న నీకు లేరు
నన్ను నజముఁగఁ జూడకున్నమాట, దాఁపకయ చెప్పమిపుడు నా తండ్రితోడ.
- చ. అని యిటు లానఁబెట్టి సుత నవ్వుడు మెల్లఁగ లేవనెత్తితా
ననుపమప్రేమతోడను నిజాంకతలంబున నుంచి శీర్షమున్
దనచెయిదన్నిచే నివిరి తద్దయు లాలనఁజేసి యడ్డగాఁ
దన తలవంచి పల్కని సుతంగని యిట్లనె ధాత్రిదేవితాన్. 44
- ఆ. పట్టిసీరు పాపఫలమును గాదిది, యరయ నేనుజేసినట్టిపాప
ఫలముగాని నిన్ను బాధింపనేటికి, నంచు నీరు వెట్టెనత్తు లందు. 45
- సీ. ఆరీతిఁ దనకొఱ కార్తిబొందినతల్లి, నా పడంతుకచూచి తాపమొంది
కనులబాష్పములొల్కఁ గా నిట్టు లనియె నో, యమృపుష్పవనంబునంచు నేను
శఖులతో నాటాడు సమయాన నచటికి, దివ్యపూరుషుఁడొక్కఁడేజిహ్విఁదఁ
దగ నెక్కించిన న్నొగిఁజూచియొక్కస, క్కములాడె నేనట్టి గేలికపుడు
- తే. తాల గువ్వించి తతనిపై నేల యతని, గుఱ్ఱమొగ్గెను మఱి యతండుఱ్ఱబాఱి
నెచటితోపోయె నాతని నిష్ఠగన్న, యట్టు లున్నదితల్లి నాయాసపడకు. 46
- క. అని పద్మావతి వల్కఁగ, విని ధరణీదేవిసుతను వీక్షించి మనం
బున మోదము భేదము పెనఁ, గొనఁగా లజ్జించి ప్రేమ కూతురి కనియెన్. 47
- సీ. నాతల్లి యీచిన్న నాట నీ కిటువంటి, బుద్ధి యేలజనించె బుత్రిచూడ
వనమున కేగి యా వనపూరుషునిజూచి, నలచెనందుఱునిన్ను వనజవదన
పుట్టిపుట్టక తొల్లి పురుషస్వరూపంబు, నీకెట్లదెలిసెనే నీలవేణి
వానికులంబేమొ వానిపై నీకింత, మఱులేల కల్గెనె నుధురవాణి
- తే. కటకటా ! మానధనుఁడు ని న్నన్నతండ్రి, నీమనోవ్యగ్ర నిజముగ నేఁడు వింటి
చింతచేఁ దలయెత్త లే కింత మదిని, గుందుచును దీని కే త్రోవ గుట్టుగాదె. 48
- క. వనమున సుందరపురుషుని, గనుఁగొని మదిలో వరించెగాఁ గూఁతురటం
చును రాజు ననరె లోకులు, వినవలయుఁ గదా మఱింక విధి కేమందున్. 49
- క. లోకం బంతయు మూయను, మూఁకుఁడు లే దతనినేల మోహించితివే
కూఁతుర మాకును నీకును, బ్రాకటముఁ మింతె కీర్తి రాఁగలదె మహిన్. 50
- సీ. అని యిట్లు వలకఁగ నపుడు పద్మావతి, హరి పూర్వవృత్తాంత మాత్మయంచుఁ
దలచి యిట్లనియె నో తల్లి నీకపక్షీర్తి, నచ్చును ననుచింత వలదతండు
మనుజమాత్రుఁడటంచు మది నెంచీ నావేమొ, మనుజుఁడుగాఁడు రమావిభుండు
పురుషోత్తముండు సంపూర్ణప్రకాశుండు, సర్వజ్ఞుఁ డాధ్యుండు శాశ్వతుండు
- తే. గాన నాస్వామియందు నా మానసంబు, కుదిరి నిలిచిన దది నాకుఁ గొనువగాదు
నాకొఱకు భూమి నపక్షీర్తి మీకులేదు, కావలసికట్టి పను లింకఁ గాకన్మోదు. 51

స. వినుము జననీమతల్లి చింతమాను మే మహామహుని దివ్యచక్రంబు కౌరవబలంబులం
 మంచి కఠినగరంబున ధర్మరాజును పట్టభద్రుండేసి తత్పురసంరక్షణంబు సేయు
 చుండు, నేమహాత్ముని శంఖారావంబు దైత్యబృందంబునకు భయప్రదంబై దేవ
 తల కానందంబు నిచ్చుచుండు నట్టి శంఖచక్రధరుం డైన పరమపురుండు లీలా
 మానుషవిగ్రహుండు నై నిన్న నవ్వనంబున నాకుంగాక చెలులకుంగూడ దర్శనం
 బిచ్చినవాడు నే నీమర్త్యలోకంబున నుండఁదగినరీతి కాతనియందు తాలరువ్విం
 చితి నయ్యపచారం బేనుజేసినందుల కమృతహవిష్టుండు నన్ను రక్షించునో రక్షిం
 పడో యుచునందియంబును భయంబును బెనఁగొని కన్నీరునించుటయకాని కామ
 వికారవ్యాపారంబు నాకింతకేల శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళరూపంబు నాకు నగు
 పడకుండినచో నుసురులఁ దొఱంగెదఁ బ్రత్యక్షంబైనఁ బ్రాణంబు లుంచుకొనెద
 నని పూలపాన్పునందు వ్రాలుటండేసి చూచి ధరణీదేవి యచ్చెరువంది యిట్లనియె.

సీ. అమృతపద్మావతీ హరిచిత్త సీచిత్ర, మం దింతగా నిల్చినందువలన
 నీకోర్కె సిద్ధించు శోకింప నల దింక, నాచక్ర నినుఁ బెండ్లి యాడు ననుచు
 దేటగ నొకధర్మ దేవత వచ్చి నా, కెఱుంగఁజెప్పినమాట లేలదప్పు
 దప్ప దిప్పుడు నీవు ధైర్యంబుతోనుండు, మని చెప్పుచుండఁగా నంత నటకుఁ

తే. గ్రమముగా విప్రముఖ్యులగస్తులింగ, మునకు రుద్రాభిషేకంబు దనరఁజేసి
 పరఁగఁ దత్తీర్థమును బూలు పత్తి పండ్లు, కోరి గైకొని రాఁజూచి వారితోడ 53

తే. చెలులతోఁగూడి గుడియండి చెలిమిదనర, వసుళమాలిక పల్కుచు వచ్చె నపుడు
 ద్విజులు రుద్రాభిషేకసత్తీర్థమునర, జల్లి పద్మావతీశిరంబు నుల్లసముగ. 54

తే. పూలు మంత్రాక్షతలు పండ్లు పాలఁతికిచ్చి, దీవన లాసంగి వోయిరి వేగ పెండ్లి
 యగునటంచును వసుళను నపుడు వేఱ, వనితగానుంట గనుఁగొని మనమునందు.

క. ధరణీదేవి రయంబునఁ, బైరిమను దోడైచ్చి రత్నవీరమునందు -
 గరమర్థి నునిచి వసుళను, గురుతరఃవినయంబు నడిగెఁ గూర్మియెసంగె. 55

సీ. అమృత సీతవర్షరికై వచ్చితివి యిట్లు, లెందండి వచ్చితి విటకు నెలమి
 నచియింపు మనఁగ నవ్వసుళమాలిక యిట్లు, లనియె నోయమృతేశ్వరద్రిస్కండి
 వచ్చితి ననఁగ నెవ్వరిదాన వనిధర, జీదేవి యడుగఁగా నిక్కమేను
 ధరవేంకటేశుని దానపైయుంచునా, స్వామి పువించఁగ వచ్చి తిచటఁ

తే. జేరినానని వసుళ మచ్చికను బల్క, విని మహిపతి సతీయేమి పనికినివు
 వచ్చినావని యడుగఁగో ముళయేను, బెండ్లిపె తనముగననెఁ బేర్పిఁ దనర. 57

క. అని పల్కిన నసుళను గనుఁ, గొని ధరణీదేవి యెవరి కొఱ కిప్పుడు పె
 త్తన్న మిచటఁ జేయవచ్చితి, విని యడుగఁగ వసుళ యిట్లు లనియె ముదమునె. 58

- సీ. విసుధరణీదేవి వేంకటేశ్వరునకు, నల నీచపుత్రుని నడుగ నిట్లు
వచ్చితి మీరన్యవరుని జూడఁగ మాని, మాటచెప్పఁడు నాకు మనసు నెంచి
ఁను ధరణీదేవి యనె నిట్లు కులగోత్ర, ములు చెప్పు దల్లిదండ్రులను నుడువు
మని ధరణీదేవి యడుగఁగ ఎకుళ యి, ట్లనియెఁ గులంబ శీతాంశుకులము
- తే. వరవసిష్ఠులగోత్రంబు వార కితని, దేవకీదేవి మఱి ఎనుదేవుఁ డెంచఁ
దల్లిదండ్రు లటంచును దనరఁ జెప్ప, నాపె నాతనిరూపగుణాదు లెల్ల. 59
- ప. వినుపింప మనిన నవ్వకుళమాలిక యిట్లనియె. 60
- సీ. సతి నీవు మాస్వామి సౌందర్య మడిగిన, మహితయామనస్కధమనస్కభండె
పట్టుగ నతని సౌభాగ్యంబు నడిగినఁ, జెప్ప శక్యంబె లక్ష్మీవిభుండె
సురుచిరు వైనట్టి సుగుణంబు లడిగిన, గురుతిరకల్యాణగుణగణుండె
చెలఁగి సదాచారశీలంబు లడిగిన, వేదోక్త సద్ధర్మ విధివశుండె
- తే. సాహసౌదార్యగాంభీర్య సంపదలకు, శాంతసౌహృద్య కరుణారసంబులకును
పిష్ఠు వని యెంచు రాజదేవీ భవత్ హృ, దయమునంచున నింక నింతకును మించి.
- ప. చెప్ప నాకుఁ దరంబుగాదు గావున నీకస్యకారత్నం బాతనికిం దగినద పెక్కు
యోచనలు నేయుకు సత్యంబు ఎక్కాణించితిని. 62
- మ. అని యాభామినివల్క రాజసతి నెయ్యిం బారఁగా శ్రీరమా
వనితారత్నము చెంతినుండఁగను భావం బొప్ప మాకన్యకం
దమ చెఱఁబట్టు నటంచుఁ బల్కితివి చిత్తంబంచు నెంచంగ నా
కనుమానంబుగ నున్న దంతయు నరుల్ హాస్యంబు గావింప రే. 68
- సీ. అని ధరణీదేవి యనుమానముగఁ బల్క, ఎకుళ యిట్లనియె శివార్ధిరతనయ
కొల్లాపురమునేరి యెల్లభక్తులను ర, ఁంచుచు నున్నది చెలఁగి నచట
కమలశ్రే దాతని కడఁ గాన నీపుత్రి, నీక్షించి చక్రి సూహించినాఁడు
మీరు మీకన్యను నారాయణున కిచ్చి, చెలఁగి వివాహంబు నేయుఁ డంచుఁ
- తే. జెప్పి యాసిరి యాపురిం జేరి నట్టి, కారణం బంతయును జెప్పి కరము ప్రియము
వేదవతి జన్మవృత్తాంత మాదినుండి, పాసఁగ వినుపించి క్రమ్రుఱఁ బొలఁతఁజూచి.
- తే. ఎల్లె నిమ్మెయి ఎకుళ మీపట్టియైన, పద్మపద్మాలయాంశసంశ్లేషయగాని
వేఱ జన్మముగాదు భావింప మీకుఁ, బుత్రయై పుట్టె మిపూర్వ పుణ్యమునన్. 66
- తే. పెండ్లి యేర్పాట్లు గావింప వేడ్కే నన్నుఁ, బంపు మేగెద నాచక్ర పాణి మీకు
నల్లఁ నగుటకు మీభాగ్య మంచు ధరణి, దేవి కలరంగఁ జెప్పి యో దేవియింక.
- ప. నావచ్చినకారణం బంతయు రాజేంద్రునకు సంతసంబాట వచించి నన్నుఁ బ్రయ
ణంబు గావింపు మనిన.

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో నరిగి చింతం బొందు చున్నట్టి భూ

వరునిం జూచి ప్రియోక్తులార శుభసద్వార్తల్ క్రమం బొప్పగా

ధరఁ బుత్రజననంబు దాని నిజవృత్తాంతంబు నాశేషభూ

ధరవాసుండు పరించినట్టి విధమున్ దార్ధ్యంబుగాఁ జెప్పఁగన్.

68

సీ. విని వింత నొంది వచ్చినవకుళాంగన, జూచి మన్నింప నాసుదతిమాచి

రాజుతో ననియె నో రాజ మియింటికి, వచ్చి శ్రీశుభకర వార్తలన్ని

దేవేరి కెఱిగించితని నిజం బిక్కార్థ, మిఁకఁ బెండ్లిగ్నంబు నెలమిజూడుఁ

డని నల్మ నానృపుం డానందమగ్నుడై, హరియేడ నేనేడ యహ యిదేమి

తే. వింతయనుచును వకుళతోఁ జింత తలఁగె, నామనంబునఁబట్టు కున్నట్టితాప

మింక సుకృతుండ నైతి భూమిశులంఘ, గీర్తి వడసితి నాభాగ్య కృతము గాఁబె. 69

ప. అని కొంత హరిలీలాచరిత్రంబునకు నచ్చెరువంది వకుళతో వెండియు నిట్లనియె.

నీవు మాకుఁ బరమాపురారైతివి, నీవశంబున నాచక్రి మాకుజామాత యగుటంజేసి

మేము సుకృతాత్ములైతిమి నాపుత్రి నాహరిపరించిన కథ విన విన నాహ్లాదం బగు

చున్న యది. అని వకుళమాలికను బ్రിയంబునంజూచి గౌరవించి పద్మావతి చెంత

కేగి ముద్దిడి లాలించి యిట్లనియె.

70

క. విను పద్మావతి నీమన, మన నిఁకఁ జింతింపవలదు ముజ్జగములు పా

లననేయు సామి కిప్పుడ, నిను నొసఁగును వేళ్ళ వెలయ నిజము కుమారీ

71

ప. అని పద్మావతికి నెమ్మదిచెప్పి నిజగురుని ధ్యానింప నతండు విచ్చుటంజూచి యా

తని కెదురేగి యుదితార్చనలు గావించి తోడైచ్చి బంగరుపీట నునిచి వకుళమాలిక

వేంకటాద్రినుండే వచ్చిన యుదంతంబెల్ల నుడువ నగ్గురువర్యుం డానందమొంది

రాజుం గని యిట్లనియె

72

సీ. అరయ నీపురికి సుత్రరథాగమునఁ బంచ, క్రోశదూరంబున గోల్పగాను

బ్రహ్మానుసంధాన పరుఁ డైనశుకయోగి, యున్నవాఁ డతని మీ రుచితృలైన

వారిని బంపి యవ్వరమునికొ రావించు, విని రాజు నేడ్పు దమ్మునిని బంపి

శుకుని రప్పించి తాఁ జూచి యాతని కుచి, తార్చనములు చేసి యమల రత్న

తే. పీతమునఁ జేర్చ నావలఁ బేర్చిగురుని, చూచి సంతోషచిత్తుడై శుకుండు వరై

డేమి యాదిన మిచ్చుట నెలమి మనము, చేరుటలంచు నృపునకుఁ జెలఁగు శుభము.

క. సురగురువర నన్ని చటికిఁ, గరుణను బిలిపించినట్టి కార్యము నాతోఁ

ద్వరగాఁ జెప్పఁ డనంగను, గురుఁడు ముదంబొదవ నాశుకున కిట్లనియెన్.

74

సీ. విను శుకయోగీంద్ర ఘనుఁ డైనవేంకటే, శృంగుడు పద్మావతి వలచి తాను

బెట్టియాడెద నను బ్రేమ రెట్టింపంగ, వకుళమాలిక యను వనిత నెసఁగ

ఘనతగఁ బెండ్లి పెత్తనము నేయుటకు నేఁ, డంపించినాఁడు నన్నెందుకొఱకు
 నృపతి రిప్పింపఁగ నేను వచ్చితి నీవు, వచ్చితి వివుడు భూవరునకేమి
 తే. చేప్పవలె నన్న గురుని వీక్షించి శుకుఁడు, పల్కె నీరాజుపుణ్యప్రభావమునన
 పద్మగల్గిన దట్టి సౌభాగ్యవతికిఁ, దగఁడు మనుజుండు శ్రీరమా ధవుఁడ గాక.
 తే. అని నృపాలక నీవు మహాతపంబు, చేసి యుండుటఁజేసి లక్ష్మీసమాన
 యగు సుతం గాంచితివి వివాహంబునేయు, శ్రీహరికి నిచ్చి పొందు సుశ్రేయసంబు.

చ. అని శుకయోగివల్కలఁగ ధరాధిపుఁ డంతయు సంతసించి యి
 ట్లనియె గుహోత్తమా! యింక శుభాస్పదలగ్న మొకండు నీవు పొం
 తనములఁ జూచి పెట్టుఁ డనఁ దప్పక నాశుకుఁడుగ్ గురుండు శ్రీ
 తనరఁగఁజూచి చూచి విధి ధర్మ పథంబుల నోలి నత్తఱి.

77

ఎ నాడీరజుగఁగ యోనివర్ణదినమా పేంద్రదీర్ఘ గ్రహ మైత్రకూటాచులు వధూవరులకు
 నమరియుండుటకు మెచ్చి పుష్కరాంశప్రకారంబునఁ దిథివారనక్షత్రయోగకర
 జాదులం బాతాభావాదిదోష విరహితంబుగం జూచి మధుమాసంబునకెట్టి దోషం
 బులు లేవని వచించి పూర్వపక్షక్ష పాకరసంచారకాలంబున నిర్దోషంబుగ నొక
 ముహూర్తంబు నిశ్చయించి రాజు కెఱింగించి సంతసంపఁజేసిరి. అంత నాయాకాశ
 రాజేంద్రుం డాబృహస్పతిం జూచి యిట్లనియె.

78

నీ. హరికి నమస్కార మమచు వ్రాయించెద, నన విని ధిషణుఁ డిట్లనియె రాజ
 ఆస్వామి మానవుం డై నీసుతను బెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డందువలన
 మొనసి నమస్కార మనివ్రాయఁగూడ దా, శీర్వననంబున శ్రేయమంచు
 నమరఁ బ్రతికవ్రాసి యంపించు మని శుక, బ్రహ్మయఁ బల్కె భూపాలకుండు
 తే. సకల బంధుజనంబులు సకలమిత్ర, జనము లెల్లరు హర్షింప మనసునందుఁ
 బొంగుచునుభార్యయునువేడ్కఁ బొందఁగాను, బ్రాకటంబుగ బంగారు తేకుమీఁద.

వ. వకుళమాలిక సంతసంప నివ్వధంబున వ్రాయించె.

80

నీ. శ్రీమదఖండలక్ష్మీప్రసన్నేక్షణా, లంకృతులై ససుల్లాసు లైన
 యఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకు లైన, సర్వజ్ఞులైన శ్రీ స్వామివారి
 కాజాశనృపుఁ డాయురారోగ్యపుత్రపౌ, త్రాభివృద్ధులు గల్గునట్లుగాను
 దీవించితిని మఱిదినమునఁగుఱలంబు, మాకుమికుశలంబు మఱువకుండ

తే. వ్రాయుమండఁగవలయునా వ్యాససుతుఁడు, గురుఁడుచేప్పఁగమికునాకూఁతులైన
 పద్మనిచ్చివివాహంబు బాగుగాను, జేయఁనెంచితి కరుణిమ శ్రీనివాస.

81

వ. అని వ్రాయించి హరిద్రాలేపన చిహ్నమునేయించి గురువుచే నొసంగె నతండది
 చూచిశుకయోగిండుని కరంబుననిడె, నతండుగని యానందించుమండ శ్రీనివాసునకీ
 శుభప్రతిక గొంపోయి యిచ్చి ప్రత్యుత్తరంబు దెచ్చుటకు యోగ్యులగువారు తాను

యనిగురుండు శుకునింగని వల్క నదివిని శుకుండట్ల కానిమ్మని యాలేఖఁగొని వేంకటాచలాలోహణంబు నేసి వచ్చుచుండు శుకునింగని శ్రీనివాసుం డెరుగునని ప్రియోత్తలం దోడ్కొనివచ్చి తింత్రిణీవృక్ష మూలంబునఁ దానిర్మించియున్న పుష్ప పీతంబునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియె. 82

క. ఓ యోగీశ్వరసత్కృప, నీయెడ కిష్టాడ్కి వచ్చు టిది మేలయ్యెన్
మాయావిరహిత! నాపని, కాయో పండో నిజంబుగాఁ దెల్పుమయా. 83

క. అనఁగను మందస్మితుఁడై, విని శుకయోగిం ద్రుఁడనయె విశ్వాత్మక నీ
ఘనచిత్తంబునఁ దలఁచిన, పని కాయనిచ్చెప్ప నేల పండై యుండెన్. 84

చ. అని శుకయోగి వల్క నపు డబ్బదళాతుండు సంతసించి య
మునికి నమస్కరించి తన ముచ్చటలెల్ల నొకింతచెప్పఁగా
విని మదమంది తాపసుండు వేడ్కను దాఁ గొనివచ్చినట్టి శ్రీ
తనరెడు భవ్య రేఖను మదాసురవైరికరంబుఁ బెట్టఁగన్. 85

క. అప్పుడు హరి యాపత్రిక, తప్పక తాఁ జదివి తెలిసి తడయకయపుడే
యొప్పుగ గేదఁగిఁజేతున, గొప్పగ నిటువ్రాసెఁ జేతి గోటం గ్రమమున్. 86

నీ. అంతశ్రీశుకునకు నానందమొదవంగ, సరసిజనాభుండు చదివెనిట్లు
శ్రీపూర్ణరాజపూజితులైనధర్మత, త్వరసుధర్మ సుధర్మ వరసుతులగు
సామ్రాజ్యకలితరాజశ్రీగగనరాజు, వారికి శేషాద్రివల్ల భుండు
పందనంబులు నేటిపఱుకు మాకుశుభంబు, వఱలుమీకుశలంబు వ్రాయదలఁతుఁ

తే. దనరవైతాఖమాసాది దశమిశుక్ర, వారమునరాత్రి శుభలగ్న మారయంగ
నుంటదెల్పుటచేత మే ముల్లసముగ, వత్తు మానాఁడు పదివేలు పందనములు. 87

నీ. అనితానువాసియున్నట్టియు త్రరమును, శుకునకు వినిపించి చుట్టిదాని
తోఁ బుష్పహారంబు దొడరియొసంగి య, మునితోడఁ బర్యవంతును ముదంబు
నం దిగి పంపి తా నగమన కేగెను, నారాయణవనాభ్యు నగరమునకుఁ
జేరిమానీశుఁడా భూరమణునకిచ్చె, నతఁడందిభార్యకు నలరఁజూపి

తే. బంధుమిత్రాదులకుఁజూపి పరమముదము, నొంచెనావల శుకముని యుర్విపతికి
హరిపించిన విస్మయం బైనపల్కు, లన్నియెఱింగించె దేవేజ్యఁ డనుముదఱు. 88

చ. పొంచెనంత నాకాశరాజ్ఞుఁడ డాశుకమహాకిం ద్రిదశాచార్యకుం బ్రణమిల్లి
సన్మానించుటంజేసి వారు తమస్థానంబులకేరి నృపుండు పురంబలంకరింపఁ జేయుఁ
డని చాచులకు నానతిచ్చె, నాధరణీదేవి వకుళమాలికకు దివ్యాంబరా భరణాదు
లచే సన్మానించి వీడ్కొలుప శేషాద్రికివచ్చి శ్రీనివాసుని వీక్షించి యిట్లనియె. 89

నీ. నాత్మగ్నివేంకట నారాయణపురంబు, నకుఁబోయివచ్చితి సకలశుభము
లాధవె వివాహమహోత్సవంబునకు నే, నేమిపనులోనేయు దిచట నింక

- విని హరివల్క్మనో జనని యీ పెండ్లిపె, తనము చేసితి వింక ద్రవ్యమేడ
దెచ్చెద వేనేడ దెత్తు దీని కుపాయ, మేమి నా కఠింగింపు మిప్పు డనిన
తే. వీకుళమాలిక పల్కె నవ్వనధితనయ, నిచ్చటికిఁ బిల్వనంపిన నెచ్చుగాను
ధనము నీకిచ్చు ననఁగ నవ్వనజనేత్రుఁ, డపుడు వసుళనుగాంచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.
నీ. వనజాలయనుబాసి వచ్చి యిచ్చట పెండ్లి, యాడెద ననిన నా కాప్తమగును
ధనమిచ్చునే నీరి యనిపల్కి తలవించి, చింతింప నకుళ యాశ్రీనివాసు
నీక్షించి వారితో నెంతయు నిజముగఁ, జెప్పివచ్చితిని నీ విప్పుడిట్లు
చింతనొందిన నేమి నేయుదు నీమాట, లావరాహస్వామి కైనఁజెప్పి
తే. తప్ప కేమైన నొకప్రయత్నంబు చేసి, మానరక్షణ గావింప మంచిదరయ
వారు రమ్మన నపుడు ద్రవ్యంబులేక, పెండ్లి కీరీతిఁబోవఁ బ్రాపించుకేలి. 91
- క. అని యవ్వకుళ మహాధయ, మునిఁ బలుకఁగ నవ్వి చక్ర ముచ్చటగా ని
ట్లనియె వరాహస్వామిని, ధన మిచ్చుని యాడిగిరమ్ము తల్లి యనఁగన్. 92
- వ. అని హరి వినోదంబుగఁ జెప్పటంజేసి వసుళాంగన ఎరాహస్వామి కడకేగి నను
స్కరించి యిట్లనియె. 93
- నీ. శ్రీవరాహస్వామి శ్రీనివాసుఁడు పెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డర్థమిచట
లేదు వివాహ మేలీల నా నందుల, కేయుపాయమునేయ నెనఁగధనము
పడుచు నిచ్చెడువారు భాగ్యవంతులు వారి, తో సరిగాఁ దుల దూకవలయు
నదిమాటవేంకటఁ డామహిపతిగన్న, కన్యకు మేడబొట్టుఁ గట్టఁదలఁచి
తే. నాఁ డతం డిట్లు చేసిన నరులు నవ్వి, పోరు రటుగాని నీవైన భూరిధనము
పొసఁగ నొడఁగూర్చు మనఁగ నా భూవరాహ, దేవుఁడాసతి నీక్షించి ధీరుఁ డగుచు.
నీ. పలికె నోవకుళ నిర్భయముగ నుండుము, ధనము లభించు వెన్నునకు నిచట
నూరకుండుము శ్రీశుఁ డూరక నీతోడ, మాటాడియుండు నెప్పుదిగ నుండు
నీవు చెప్పకమున్న నే నాహరిచరిత్ర, ముల నెఱింగినవాడ నెలమి నీవు
హరికడ కేతెంచు చుచట బ్రహ్మాదులు, వచ్చి చేయుదురు వివాహపనులు
తే. పామ్యునంగను విని వింతఁ బొంది వకుళ, వచ్చి వరహావతారుఁడు వల్కినట్టి
పల్కెల్లెను వదియించెఁ బద్మనాభు, నకు విచారంబు లేకుండ నయము మెఱసి.
వ. అంత నాశ్రీకాతుండు స్వాంతంబున నెంతయు సంతసించి యంతరంగంబున
గరుడుల స్మరింప నప్పు డుప్పొంగి యప్పన్న కేంఁగ్రుండును గరుడుండు నావేంక
టాద్రికి వచ్చి చక్రికి దండప్రణామంబు లాచరించినఁ జూచి రెండు శుభవత్త్రికలు
లిఖించి వారలచే నొసఁగి యిట్లనియె. 96
- అ. గరుడ నీవు వోయి కంజసంభవునకీ, లిఖిత మిమ్ము మఱియు నిఖిలబంధు
సహితముగను వచ్చి సంతసముగ నాకు, క్షీప్రముగను బెండ్లి వేయు మనుమ. 97

- క. పొమ్మని యావిహగేంద్రుని, సప్తదమునఁ బంపి శేవ ! శర్యుని బిలువం
బొమ్మ కుటుంబయితంబుగ, రమ్మ నాపెండ్లి కలమి రయమున శివునిక. 98
- మ. అని నారాయణుఁ డంపఁగా నపుడు శేషాఖ్యుండు శ్రీకంఠఁ బి
ల్వకు బోయె నివహగేంద్రుఁ డంత విడి నవ్యాణీశ్వరుం జేరికొ
మ్మని యాపత్రిక చేతి కిచ్చె నపు డయ్యుంభోజగర్భుండు గ
న్గొని యవ్వో ముకులెల్ల నన్వినఁగఁ దాఁ గూర్చిం బరించెం దగ్గ. 99
- నీ. శ్రీరస్తు బ్రహ్మ కాశీర్వాద మహిగిరి, మీఁద మాకు శుభంబు మీకు శుభము
వ్రాయించి పంపించ వలయును దర్వాత, సురుచిర వైశాఖ శుక్లదశమి
శుక్రవారమునాఁడు శుభముహూర్తంబున, గగనాధిపతి సుతం గ్రమముగాను
గ్గలియుండునఁ గరగ్రహణంబు చేసెద, మేటికుటుంబసమేతముగనీ
- తే. రాఁ దగిన మిత్రులనుగూడి రయముగాను, వచ్చి మెఱిమెచ్చ నాకు వై వాహికంబు
సేయు మని యుండ మునులు విస్తీర్ణము నొంది, రంత నాపత్రికను గను లద్దికొంచు.
- వ. అక్కమలసంబు శ్రీనివాసుని వైవాహికంబునకు దిక్పాలప్రముఖులకు నుత్తరం
బు వ్రాయించిరమ్మని వచించి మునులం దోడ్కొని సకలదివ్యాభరణాలంకృతుం
డై సావిత్రి గాయత్రి సరస్వతులంగూడి మదమరాశంబు నెక్కి వివిధమంగళ
వాద్యంబులు చెలంగ ఖగేంద్రునితోడ వేంకటాద్రికి వచ్చె నదిదెలిసి చక్రి లేచి
బ్రహ్మ కైమరేగిన, యజుండు హంసవాహనంబును డిగి హరికి నమస్కరించినం
జూచి విష్ణుం డజునిమీఁది పుత్రవాత్సల్యం బగ్గలింప ముహూర్తద్వయంబు గద్గద
కంఠం దై మాటాడకుండి యంత నజుని నాలింగనంబుచేసుకొని వచ్చి తింత్రణీ
శ్వాక్షమాలంబును గూర్చుండఁ జేసి వచ్చిన సప్తనిపుంగవులకుఁ దాఁ బ్రణమిల్లి
వారికిం దగిన యాసనంబుల నుండఁజేసి భృగుమునీంద్రుఁడు తన్ని నకతన లక్ష్మీ కొల్లా
పురిచేసిన చరిత్రంబును దాఁబడిన చిక్కుపాట్లను నుడివి వరాహాశ్రమంబు దనకు
నుండుటకు నెడనొసంగినదియుం జెప్పచుండు సమయంబున. 101
- నీ. శేషుండు కైలాసశిఖరికిం జని చంద్ర, శేఖరునకు శుభరేఖ నిచ్చె
నదిచూచి శంభుఁ డయ్యుద్రికుమారిత, ప్రమథగణంబులు బాగుగాను
వినఁగఁ బరింపఁగ వేడ్కఁజెందిరి వారు, శివుఁ డంతఁ బార్వతిం జెంతఁ బిల్చి
తమకుండు దివ్యవస్త్రాదిభూషణములు, దాల్చు మటంచును దాను బ్రమథ
- తే. గణములను గూడి వృషతురంగంబు నెక్కి, వివిధవాద్యరవంబులు వేడ్కఁజెలఁగ
విష్ణుపతి ముందు నడువ నుర్వీతలానఁ, దనరుచుండెడు శేషాద్రి దాఁపుఁజేరి. 102
- వ. ఎచ్చుచుండుటం జూచి శ్రీహరి లేచి యచటి యజునితోడంగూడి యెదురేగినం
జూచి శివుండు నందిని డిగ్గి నమస్కరించె నాహరి రుద్రుని నాలింగనం బొనరిచి
తోడ్కొనివచ్చి మణిమయాసనాసీనుంజేసి తనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించె

నంతః దమతమకశత్రపుత్త్రమిత్ర బంధుజనసమేతులై యింద్రాదులు సని హరి
హరబ్రహ్మలకు నమస్కరింప వార లాశీర్వదించి రంత శ్రీహరి శేషగరుడులంబిలిచి
యింద్రాదులకు నుచితాసనాసీనులం జేయుడని నియమింప వారట్లు గావించిరి,
హరి వచ్చి కుశలప్రశ్నంబు లడిగి యనంతర మందఱంజూచి హరి యిట్లనియె. 108

సీ. ఇంద్రాదులార నే నీకలియుగమందు, నాకాశపతిపుత్రు నాత్మనలవి
యఱమఱి కుద్వహంబాడువాడ మీ, కిది యిట్ట మేగడ యెలమి ననుచు
నడుగఁగ వారందఱ బ్రాత్తు నీక్షించి, పరమ సంతోష సంభరితు లగుచు
శ్రీకాంత మిక్కార్థ మికలియుగమున, నడఁపుట యిట్టంబ గడుముదంబ

తే యనఁగ హరి యప్పు డింపుని కనియె నీవు

మయుని రావించి యపుడు రమ్యంబుగాను

భూరి భవనము నిర్మింపు పోయి గగన

రాజు గల పురియందు నిర్ణయముగాను

104

వ. అనిన నయ్యిందుగ్రండు మయునిం దోడ్కొని వోయి మణిమయాలంకృతకుడ్య
కవాటకూటంబులును, శృంగాటకమందిరంబులు, నింద్రనీలజాలకశయ్యాగృహం
బులును, చంద్రకాంతోపలసాధంబులును, వివిధవిచిత్రచిత్రసభామంటపంబులును,
రమణీయకమలకల్హార షండసంకలితశీతలవారిపూరితకాసారతీర రసాలసాలవకుళ
మాలారాద్య నేకమహిజసందోహ పరిసృతవిరాజితం బై యొప్పు నవ్యపురంబును
హర్ష్యంబును నిర్మింపజేసి యిద్దఱు వేంకటాద్రికి విచ్చేసిరి. అనంతర మాహరి,
పిలువఁదగిన వారలం బిలుచుటకు షణ్ముఖునకును, బ్రత్యుత్థానాదికృత్యంబు లాచ
రించుటకు మస్తకునకు, పరిపక్వరుచిరాన్నాదులు చేయుటకుఁ బావకునకు, జలంబుల
దెచ్చియిచ్చుటకు వరుణునకు, జందనపుష్పగు లాసంగుటకు గంధవాహనునకు,
ధనదాతృబు సేయుటకుఁ గుబేరునకు, దీపప్రకాశంబు సేయుటకుఁ జంఘ్రి
నకు, వలసిన పాత్రలు దెచ్చి యిచ్చుటకును దండించుటకును దండధరునకు,
నియమించె నంత వసిష్ఠుండు పరాహస్వామి సాన్నిధ్యంబున యజ్ఞాశ్వా
ఖోక్త ప్రకారంబున గృహయజ్ఞ ప్రయత్నంబు సేయించె నంతం బద్మ
భివుండు వివాహపీఠి నిర్మించి యందుఁ బార్వతీప్రముఖ సువాసినులచేత
సంపెంగతైలాదిమంగళద్రవ్యంబులును బంగరువల్లెరంబునఁ దెప్పించి యందుం
చి హరిం జూచి యభ్యంగనన్నానాదు లావర్చింపి పుణ్యాహవాచనంబును
గులదేవతాప్రార్థనంబును జేయవలయు నతిశీఘ్రంబుగ రమ్మని చెప్పిన, హరి చింతా
క్రాంతుండై బ్రహ్మ కిట్లనియె.

105

క. విను పద్మజ కొల్లాపుర, మునశ్రీసతి యున్న దిక్కుడు ముచ్చటగా న

వ్యవజాలయ లేనిది నా, మనసొప్పగు స్నానమునకు మఱిచింత యగుకొక 106

తే. కారణంబిట్లు లుండఁగఁ గార్యమటుల, బట్ట నేటికి సిరి యల్లి పోయె నిపుడు
ప్రీతితో నట్టి సతిలేక పెండ్లియాడఁ, దగను తగదంచు లన్నెని తలఁచి తలఁచి. 107

సీ. హరిచింత పడఁగ నయ్యబ్బగ ర్భాదులు, బులులు నెప్పఁగ లేక కొడుకుమండ
నిదియేమి వోద్యమి యిందిరేశుని కని, శివుఁ డాహరిని జూచి చెప్పె నిట్లు
శుభకాలమున నీవు శోకింపఁగా రాదు, మఱియు లౌకికహాని మాను మదియు
ప్రేమతోఁ దొలిన పిలిపించుటకు మాని, యభ్యంగనన్నాన నుందు నిట్లు

తే. నేయఁగారాదు నీవయీ చింతనుండ, నెనరు శీతమరాడును రేరితరము
మదిని భేదంబు మాని యీమంచుగ్గు, మంద పీటకుఁ జేరుము సుందరాంగ.

క. అనిరుద్రుం డాలగ్గుం, బున హరి నభ్యంగనంబు మోదంబునఁ జే
యను హెచ్చరికగ లెమ్మన, విని శంభునిజూచి యాదివిష్ణుం డనియెన్. 109

సీ. శంకర బాలభామలు వల్మ కిఁక వారి, వారిమగ్గంబులు వారి కెఱుక
పరులకుఁ జెలియవా బ్రహ్మప్రళయ వేళ, పరదేశినై వలపత్రమందు
నేనుండినపుడు నిత్యానపాయని యాదు, నాహృదయంబును నంటియున్న
కమలాల యను దుష్టకాలముచేఁ బాసి, యేకాకినై యుంటి నిన్ని నాళ్లు

తే. నాకపుడు మదినొక చింత లేకయుండె, నిపుడు నేను వివాహేచ్ఛ నెంచఁగాను
గలిగిరందఱు నిచట శ్రీ కాంత యొకతె, తక్కువై యుండుకతన భేదంబు గల్గె.

సీ. వనధిజరాక వివాహంబు కాఁగూడ, దన యెవ్వరైన నా కొత్తముగను
జెప్పుదు రనియుంటిఁ జెప్పరై రిచ్చటఁ, గావున మదికి దగ్గంబు పుట్టె
నని హరి పల్క బ్రహ్మాదులు భీతిల్లి, ముకుళితహస్తలై ముందు నిల్చి
పల్కి రిట్లని రమాభామరాకయ పెండ్లి, యిప్పుడు నేయంగ నొప్పదంచు

తే. సిరిని బిలిపింపుఁ డనిమితుఁ జెప్పవెఱచి, యుంటి మపచారమాయె నయ్యుదధికన్య
రాకయుండినఁ బెండ్లిగా రాదటంచు, మికుఁ దోచినదే మాకు మేలతండ్రీ 111

చ. సిరి నిపుడైన నిచ్చటికి శీఘ్రముగాఁ దగఁ బిల్వనంపు నం
దఱ కిది సమృతం బనఁగఁ దామరసాక్షుండు సంతసించి యిం
దిర నహిపర్వతంబునకుఁ జెప్పనఁ దోడ్కొని రమ్మ పొమ్ము పో
సతసిజమిత్ర యం చనఁగ సారసమిత్రుండు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 112

సీ. హరి యేను గరవీరపురఘనంచుండెడు, శ్రీరమాసతి కేమి చెప్పవలయు
నారీతు లెఱిగింపు మన విని సప్తాశ్వ, నిం జూచి హరినవ్వి నీరజాప్త
విను మాజలధికన్యఁ గని మ్రొక్కి శ్రీహరి, వేంకటాచలముపై వేడ్కమీఱఁ
గడు నశత్రుండయి కనులఁ జూడఁగ నిన్ను, వాంఛించుచున్నాడు వార్ధి పుత్ర

- తే. మోముచూపు మటంచును బ్రేమఁజెప్పి, తోడుకొని రమ్మటంచును నేడునాకుఁ
జెప్పి పంపంగ వచ్చితిఁ జెప్పినాడ, ననుచుఁ జెప్పము పోసొమ్ము మరసి లక్ష్మీ.
వ. పచ్చును సందియం బుండదనిన విని దివాకరుం డట్లరిగి. 114
- తే. శ్రీసతికి మ్రొక్కి వల్కె నోసింధుతనయ, చక్రి యిప్పు డశక్తుడై జాలివడుచు
శేపగిరియంచు చున్నాఁడుశీఘ్రముగను, నేడు నినుఁడొడ చున్నాఁడు నిజము తల్లి.
- క. అని యానూర్యుఁడు వల్కెఁగ, విని భీతిని బొంది లక్ష్మీ వేగరథముపైఁ
దనరార నెక్కినభవభ, యునఁ జని శేషాద్రి డిగియెఁ బురునిజాడక. 116
- క. అప్పుడు బ్రహ్మాండ్రాసులు, తప్పక సిరి రాక యెఱిగి తమనాద్యతతుల్
తెప్పని మొఱయించుచుఁ జని, రప్పగముపవిత్ర లక్ష్మీ కానందముగక. 117
- నీ. శ్రీలక్ష్మీ నీక్షించి చెలఁగి దండము లిడి, తోడ్కొని వచ్చిరి తోడఁ యపుడు
పార్వతీభారతీ ప్రముఖాసురాంగనా, మఱులెల్ల నామెను మహితభక్తి
మ్రొక్కిరి యంత దామోదరుం డాలక్ష్మీ, జూచి డగ్గఱ కేగి సురుచిరోత్తు
లాడుచు గారవం బారఁగఁ జేసి ము, హూర్తద్యయము లక్ష్మీ పల్లమలరఁ
- తే. గా రహస్యపుమాటల మీరఁ బల్కి, తాను జేసినకార్యంబు పూనిచెప్పి
యొప్పదముచేసి పీరిపై నొసరజేర్చి, తాను గూర్చుని వెండియుం దనర ననియె.
- క. శ్రీవణితామణి నాపై, నీవలుగుట మొదలుగాను నేఁటివఱకు ని
న్నీవేళఁ దలఁచుచుండును, నీవల్లికంబులోన నిరవుగనుంటిక. 119
- త. గొల్లఁ డిటుకు వచ్చి గొడ్డంట నడినెత్తిఁ, బగులఁ గొట్టినపుడు బాధపడుచు
చుంటి నన్నుఁజూల నూరడించుచు నిందు, వసుళయ్యండెఁ దల్లించెను గాచె. 120
- నీ. పటుకురారము తలవైఁ దాకు నప్పటి, బాధకు నేనోర్చి బ్రదికినట్టి
మహిమ యేచునిన నీమంగళనూత్రస, న్నహిమయగాని నా మహిమగాను
వనజాక్షి నీపతివ్రతనిష్ఠ చే నేను, జీవించితిని యది నెప్పో నేల
యది యటులుండ ని మ్మాకాశనృపకన్య, నన్ను మోహించెను సన్నుతించి
- తే. గానదానిని నేఁబెండ్లి కరముప్రీతి, నాడ నెందితి నీవాడ ముటివేని
పెండ్లియాడెద లేకున్నఁ బెండ్లివలచు, లొంటిసంగతి మది నెంచు తోయజాక్షి.
- మ. అని పద్మాక్షుఁడు వల్కెఁగా మనమునం దాశ్చర్యముం బొంచుచుక
వనజాతాలయ వల్కె నట్లు మఱి యవ్వామాక్షి మోహించి తా
నినుఁగాఁ బిల్చెనొ దాని నీవిపుడు మన్నింపం బ్రయత్నంబు లిం
దొనరంజేయుటఁ జూచితి న్మనసునం దుప్పొంగితిం గేశవా. 122
- నీ. కమలాక్ష మంగళకరముగఁ బసపుజా, బింపుగఁ దొల్లఁ బంపించకీవు
మొగి నసక్తుడ నని మోము చూచుటకు ర, మ్మని నన్నుఁ బిలిపించినలదువలన

- భీతిల్ల వచ్చితి ఖ్యాతిగ నేవచ్చు, రీతి రానైతి సంప్రీతిమెఱయ
 నేఁ దొల్ల వచ్చిన నీపెండ్లి కిపుడొప్ప, నని సంశయించితి వందుచేత
 తే. నింత పనిచేసితివి మంచి దీవివాహ, కారణముచేత నైన నిక్కడకు నన్ను
 నేఁడు పిలిపించినందున నీముఖంబు, గంటి నా కింతయేచాలుఁ గమలనాభ. 123
- తే. ఎసుధపై నీవు పెండ్లి కావలయు ననిన, నేను విఘ్నమునేయును నీకు నేను
 గలిగియును లేకయుండెడు కారణంబు, చే వివాహేచ్ఛపుటై నీ చిత్తమునను.
- క. నా కిది సమృద్ధి యైనది, నీకీక సంశయమువలన నెమ్మదిగా నిం
 దాకన్యను జేబట్టము, ప్రాకటముగ నాకు సుఖము రహి నీకదియే. 125
- క. నీవు మమవ్యనికైవడి, గా వేంకటశైలమెక్కి గాయనడిన ని
 న్ని వసుళ వచ్చి గావఁగ, జీవించితి వింతె చాలు చిన్నయరూపా ' 126
- ఉ. నా కిపు డేమిగావలయు నాఁడు భృగుం డెడఁబాపె నిన్ను న
 న్నొ కమలాక్ష నే నచట నుండిన నీమహనీయరూపమే
 జోకుగ నాత్మయం దునిచి చూచి సుఖించెదఁ గాని వేడ్కగా
 నాకలికి న్విరించిముఖు లందఱు మెచ్చఁగఁ బెండ్లియాడుమా 127
- క. అని కన్నీ రొల్కఁగ సిరి, తనశరమును వాంచి యున్న దామరసాక్షుం
 డనుమానించుచు లక్ష్మీని, కనుఁగొని యిట్లనియె నపుడు కరముప్రియమునకే. 128
- నీ. సిరి నీవు మదిలోనఁ జింతింపవలచునీ, కన్న నాకొత్త లెం దైన లేరు
 నీవ నాదైవంబు నీవ నాప్రాణంబు, నీవ నాభాగ్యంబు నిశ్చయముగఁ
 గావున నాపెండ్లి నీవిప్పు డొప్పి చే, నీన మేలె చేయుతుండినను మేలె
 నాకేమి గావల్లోకవిడంబనా, ర్థంబుగ నీప్రయత్నంబు నేఁడు
- తే. కాలకర్తాసుగుణముగఁ గల్గె ననుచుఁ, దామ గన్నీరు నించిన ధవునిజూచి
 వత్క సిరి యిట్లు దేవ యీపామరంబు, నీకుఁ దగ దని చాల మన్నించి నగుచు.
- నీ. హరి నాదరించి బ్రహ్మసల నీక్షించి, యిదియేమి యాలస్య మెల్లవారు
 లేచి మీమీపనులొ చూచి చేయుఁడు చక్రీ, కభ్యంగనము నేయుఁ డనుచు లక్ష్మీ
 యాన తియ్యఁగ నందఱుని పను లేసె, రపు డబ్జంబుండు ఖగాధిపతిని
 పన్నగేంద్రానిల ప్రముఖులఁ బంపించి, పుణ్యతీర్థముల నా భుజగగిరికిఁ •
- తే. కలశముల నిండఁచెప్పించిక్రమముగాను, గుంతుముగల్పి నాల్గు దిక్కులనుబెట్టి
 'నూత్రముల వాని చుట్టును జుట్టుఁ డనుచు, నతఁడు సెప్పఁగ గిరిజాముఖాంగనలను.
- తే. మఁగళిసాన నములుచేసి రంగుమీఱి, వస్త్రభూషణములు దాల్చి వచ్చి దీప
 కలశము ల్కొంగళారతు ల్కరవల్లలంచు, బట్టి కల్యాణపాటలు పాడుచెలమి. 131
- ఉ. పాడి తలంగ కుండఁ దొలి పద్మజాఁ డాడినరీతి నల్లశలో
 పోడిమిఁ గుంతుమం బిడినఁ బుణ్య శుభోదకగుంభము ల్దగ

చేకుమిఱ నుచి సరవి శృంగమాత్రము చుట్టి యైనువల్

జోకుగ దానిమధ్యమున శోభిత సన్మణిపీఠముంచఁగఁ.

182

ఆ. అజుడు పెండ్లిపీట యందుఁ గూర్చుండుఁడో, స్వామి యనఁగఁ జక్రి జలధికస్య
దెసనుజూడ విష్ణుదేవుని మోమెట్లు, చూడ కాది లక్ష్మీ చోద్యముగను. 183

సీ. చెక్కిట చెయిజేర్చి శిరమొగి వంచి ప, దాంగుప్తముననున్న లవనిమీఁద
వ్రాయుచు మఱి చింత చేయుచు నెవ్వైయు, చిన్న చేసుకుని యందున్న వేడ్క
లైనఁ జూడక యుండి నట్టి రమాసతిఁ, దాఁ జూచి హరి యిట్లుదలఁచె మదిని
నేఁబెండ్లియాడుట కీయందెరకుఁ జింత, గల్గుచున్నది నేయుకార్యమేమి

తే. యనుచు యోచించి తనచింత నడఁచి సరవి, వాలుగన్నుల నారమావనితమోము
సారసారకుఁ జూచుచు జాలినొంది, పద్మసంభవు నీక్షించి వలికె నిట్లు. 184

సీ. ధాత యీపెండ్లి యత్నుముచేసి యేనొప్పి, నందుచేఁ దప్ప నాయందుఁ గల్గెఁ
గాన నాకీపెండ్లి గావలసినదేమి, నేనొల్ల మీరెల్ల నేడుగదలి
పోయి మీమిపురంబులు నేరుఁ డెప్పటి, పగిది పల్కకగర్భంబువందు
నిలచెనఁ దల్లిదండ్రులు లేని పరదేశి, వానికే పెండ్లి కావలెనె యిపుడు

తే. దిక్కులకు నేను దిక్కునై దిక్కులేక, నొంటిగా నిల్చి తేజకా మింటనుండి
మంటిపైవ్రాలి పొట్టకై మానవులకు, జేరి యాచించి బ్రతుకుట సిద్ధమయ్యె. 185

తే. ఇట్టి నాకు వివాహేచ్ఛ పుట్టఁదగదు, గనుక యభ్యంజనము నొల్లననఁగ బ్రహ్మ
దేవుఁ డదరుచు శ్రీస్వామి దిక్కుచూచి, పాదముల వ్రాలి యిట్లనిపల్కెనపుడు.

వ. దేవా మహాలక్ష్మీ మీకు నిత్యానందదాయినియై పత్నియై యుండి నేనును మన్త
ధుండును బుత్తులమై తక్కిన రుద్రపవనేంద్రాదులు మనుమలై మునిమలై వృద్ధి
నొందుచున్నఁడఁ నందఱు నాధారభూతమై కూటస్థబ్రహ్మంబైన నీకు విచారం
చేయి యని సాధిప్రాయంబుగఁ బల్కిన విని హరి యిట్లనియె. 187

సీ. అంబుజాసనచేతఁ దాంబూల మిపు డిచ్చి, నన్ను దీవించు మానందముగను
నాకివ్వు డభ్యంగనముచేయు వార లె, వ్యంగించుఁ జింతతో నీరుకనుల
నిర్విపఁగ సిరి హరినిం జూచుచుండఁగఁ, దమ్మిచూలి మఱుప్తు నెమ్మి సంజుఁ
జేసి రమ్యుఁగ నా శ్రీలక్ష్మీ హరి చెంతఁ, జేరి నవ్వుచు రెండో చేతు లపుడు

తే. పట్టి లేపగఁ దన మదిఁ బుట్టియున్న, చింత విడిచి ముదమున వెసిస్థముఖ్య
ముసులకప్పుడు మ్రొక్కి దీవనలనంది, యెనర పీఠంబుమీఁదఁ గూర్చుండెఁజక్రి.

వ. అప్పు డరుంధతీప్రముఖసువాసినులు శోభనశ్రావణులు పాడుచుండ మంగళవాద్యం
బులు మ్రోయుచుంధఁ బావ్యతియు సావిత్రియు సరస్వతియుఁ గుంకుమోదకం
బులు పైఁడిపల్లెరంబుల నించి యారతు లిచ్చి రంత రమాదేవి ముగళాత్మతలు

లలాటశీగ్నంబులందుంచికొని కర్పూరతాంబూలంబా స్వామిచే నిచ్చి దీర్ఘ నీల కుంతలంబుల చిక్కుచీముచుఁ బైడిగిన్నియలొని సంపెంగతైలంబుం జేర నిం డం బట్టికొని దీర్ఘాయుష్మంతుడవై యష్టపుత్రవంతుడవై చతుర్దశభువనంబు లనేకఛత్రాధిపత్యంబున నేలువాడవై వృద్ధినొందు మోయంబుజాక్ష యని యా శీర్షదించి యభ్యంగనంబుచేయించి కర్పూరకస్తూరి హృద్రామార్గములు పునుగు తైలంబునంగల్పి నలుగుపెట్టి పరిశుద్ధోదకంబున నభిషేకం బొనరించి కృతార్థురా లైతి నని సిపి మనంబున సంతసించె నంత పార్వతీసావిత్రి సరస్వతులు కలశంబు లఁ గుంకుమోదకాభిషేకం బొనర్చి లక్ష్మీతోడఁ బుడిసిల్లఁ ద త్తీర్థంబు వట్టి శ్రీరా మరక్ష యని శిరంబునకుఁ జుట్టి చల్లి రంత.

139

సీ. సావిత్రి చెచ్చి వస్త్రంబియ్యఁగా సిరి, తడియొత్తె శిరమును దనర నివీరి
చక్కని వెండ్రుకల్ చిక్కును సవరించి, గంధపు సామ్రాణి కమ్రఘాప
ము నొసంగె బార్వతి ముదమునఁ బీతాంబ, రము లియ్య హరిగట్టె రమణమీఱ
శ్రీసరస్వతిచెచ్చి చేతి కీయఁగ లక్ష్మీ, వరరత్న భూషణావళు లమర్చె
తే. ముకుర మటుమీఁద గాయత్రి మొనసిచూపెఁదిలకమును రతీరీతిగఁ దీర్చె నుడుట
రమ్యముగ శచి వింజామరమును వీచెఁ, బట్టె ఛత్రంబుఁ బవనునిపత్ని గరిచు.

తే. పాదుకలు గంగ పెట్టెఁగ బ్రహ్మసభకు, నడచుచును వచ్చి సింహాసనంబుమీఁద
నమరఁ గూర్చుండి మునిముఖ్యు లలరిమాడ, బ్రహ్మంబుజూచి శ్రీహరి పల్కె నిట్లు.
వ. గురజ్జేష్ఠుఁడా! యింక లక్ష్మీదేవికి మంగళస్నానంబు సేయ నియమింపు మనినఁ
బద్మజుండు వోయి పార్వతీప్రముఖాంగనలం బిల్చి మజ్జనకి మంగళస్నానంబు
సేయింపుఁ డని వచించి లక్ష్మీని కనకసీతకవైఁ గూర్చుండుమనిన శిరంబునంచి విరిం
చితో సిరి యిట్లనియె.

142

క. వనరుహభవ నే నభ్యంగ, గన మొల్లలు మజ్జనంబు గ్రక్కున నేఁ జే
తును నని వల్కలఁ నది తా, విని సందియమొంది యాది విష్ణుం డనియెక. 143

సీ. అభిజ నీ విష్ణు డభ్యంగనస్నాన, మొప్పకుండిన వివాహోత్సవంబు
నేనొల్ల నని వల్కలఁగా నవ్వికొని రమా, సతి యూరకుండఁగ నైలకన్య
మొదలుగ నందున్న ముత్తైదువులు సిరి, కభ్యంగనము చేసి యపుడు పసుపు
నలుగొప్పఁబెట్టి స్నానంబును జేయించీ, తడియొత్తి వస్త్రవస్త్రముల నొసఁగి
తే. కురులు విడఁదీసి గండిడి విరిసరములు, చుట్టి కుంకుమతలకంబు పెట్టి నుడుట
గనులఁ గాటుగఁ దీర్చి శ్రీగంధ మలఁది, వరుసగా రత్న భూషణావళులఁ దొడఁగి.
తే. పెండ్లి పాలులు పాడి సంప్రీతి సిరిని, దోడుకొని నచ్చి యాచక్రితోడ జతగఁ
గూనుచుండఁగఁ బెట్టి రవ్వారిజాక్షుఁ, డంత సిరిజూచి తాను సంధ్యనునొనర్చె.

వ. ఆసమయంబున వసిష్ఠాదిమహామునులును సనకాది యోగివిరులను నిండ్రాదిదేవతలును గరుడగంధర్వాదులును లక్ష్మీనారాయణుల నానందంబునం జూచుచుండఁ గొనిది శుభలగ్నమంచు నందుండు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పటంజేసి పశుశ్రమాలిక విని సరగున, మంగళద్రవ్యంబు లొక వైడిపల్లెరంబున నిడుకొని వచ్చి స్వామిసన్నిధానంబున నునిచి హరికి నలంకరించు మని సిరికిం జెప్ప నారమాకొంత సంతసంబున లేచి నిజకాంతునకు నలంకరించె నంత కుబేరుండు దివ్యభవ్యరత్నాంబరాభరణాదులు దెచ్చి లక్ష్మీ కందియిచ్చె నవి స్వామికి నాలక్ష్మీయ యలంకారంబు చేసె నంత వసిష్ఠకస్యపాత్రిభిరద్వాజశుకవత్ససాది మహామునులకుం జక్రి లోకవిడంబనార్థంబుగ నమర్చురింప నాసమయంబున వసిష్ఠుండు 146

లే. ముత్యముల చతురశ్రముముగ వివాహ, వేదిక రచించి యర్థి శ్రీ వేంకటాద్రి పత్నిని సతి యగులక్ష్మిని పరఁగ నుంచి, తత్పురోభాగమున నగ్నిఁ దనరఁజేసి. 147

౧. అంత యజ్ఞశ్శాఖోక్తప్రకారముగ వైఖానసనూత్రపద్ధతిం బుజ్యాహవాచనాది శుభకృత్యంబు లాచరించి వచ్చిన యశేషజనంబులకు సవినయోచితపూర్వకంబుగఁ దాంబూలాదు లిప్పించి తదనంతరం బా హరిం జూచి కులదేవతారాధనంబు నేయవలయు నయ్యధిదేవత నామం బెద్ది యని యడుగ నాహరి పాండవులకును మాకును శమివృక్షంబ కులదేవత యనిన విని వసిష్ఠం డయ్యవనీరుహం బెందుఁ గల దనఁగఁ గుంభసంభవుండు విని యది కుమారధారాతీర్థంబుకడ నున్న దని వచింప నయ్యెడకు మంగళవాద్యంబులతోడ హరిం దోడ్కొనివోయి యవ్యుత్తరాజంబునకుఁ బూజ లొనరింపించి ప్రదక్షిణనుస్కారాదులం జేయించి తత్పాదపశాఖాగ్రపల్లవంబు లనుగ్రహించి హరి శిరంబున నునిచి యందుండి వచ్చి కులదేవతకలశం బెందుండవలయు ననిన విని నారదుండు వరాహస్వామిసన్నిధానంబున నుండఁ జేయవలయు ననియె. నంత నన్నోట ముక్తతండులంబుల రాశింబోసి తత్కలశంబున కలంకరించి యందుంచి తమిపరి హరిద్రంబునఁ బద్మలాంఛనరచితవస్త్రయుగ్మంబును నారికేళంబును నిడి పూజింపఁజేయించి అఖండ దీపంబు వెలుఁగఁజేసి తద్దీపంబునకు దీక్షార్చనలు చేయించి మొక్కించిన వరాహస్వామిని హరి చూచి యిట్లనియె. 148

౨. శ్రీవరాహస్వామి నీవును భూదేవి, రావలె నిష్పడు నావివాహమునకు నంచనఁగ ని ట్లనియె నాదేవుడు, తేత్ర మంతయు ఫలించినది గనుక రాఁ దీర దివుడు నిర్ణయముగ నామాఱు, పశుశ్రయ పెండ్లికి వచ్చుఁ బొమ్మ మనవుడు నటులైన నానతియ్యెడు పోయి, వచ్చెద మని మొఱమెచ్చుఁ బలికి

తే. నంత బ్రహ్మను జూచి ప్రయాణభేరి, మొఱయఁజేయింపుమనఁగ నమ్మదముఁ జూచి బ్రహ్మ యిట్లనె నేమియో పరమపరుష, పరఁగ సంతర్పణంబు నెల్లరకుఁజేసి.

వ. రేపుదయంబు పైనం బొనరించుట శ్రేయంబు నేడు పైనంబు గడుపందగదు.
శుభాస్పదదినలాంఛనం బనఁగ నిదియ గదా యనిన విరించిమాటలకు నంచితం
బుగ హరి యిట్లనియె. 150

ఆ. దేశకాలములను దెలియక యత్నంబు, నీవు నేయ నెంచి నావు చూడ
నలర దొరకు నేపదార్థ మాయద్రిపై, ననినఁ జక్రి కిట్లు లనియె శివుఁడు. 151

క. చేసినయత్నము పూర్తిగఁ, జేసిగదా మేలు నెపుడు చెందవలయు నేఁ
డీసంతర్పణ నేయక, గానిలి యిపు డటకుఁ బోవఁ గారాదు హరి. 152

చ. అని గిరిజాధిపుం డనఁగ నాహరి నవ్వి పొసంగ నబ్ధిపు
త్త్రిని నడుగంగఁ బూనియు నిదేమి మగం డయి సిగ్గుమాలి దా
నిని బలిమాల నేల యీపనికి నెమ్మి వరాల నొసంగు మంచుఁ బో
యనుచును శూలి నయ్యజుని నర్థి మెయిం గని గూడి గ్రక్కునన్. 153

వ. వల్మీకసమీపంబునఁ గూర్చుండి యుండు పార్వతీభారతీప్రముఖవరాంగనల నడు
మం గూర్చునియుండు లక్ష్మీదేవితోఁ జెప్పకపోయి పుష్కరిణీతీర్థతీర్థవరాశ్వర్థ
వృక్షఛాయంగూర్చుండి కుజేరుని రావించువని యేకాంతంబున నిట్లు లనియె. 154

నీ. ధనదావివాహయత్నము నేను జేసితి, నర్థంబు లేదిపు డబ్ధిసుతను
నావెండ్లి కీపు ధనం బిమ్ము మనుటకు, నాకు నిష్టము లేదు నయముగాదు
నీవు ద్రవ్యం బిమ్ము నెఱి నీకుఁ బత్నింబు, వ్రాసి యిచ్చెదను సంతృప్తమున
కొకమాటు వడ్డి నీ కొప్పించు చుండుదు, గలియుగాంతమున నేఁ గాసువీస
లే. మేమి నిల్వక యొసఁగెద నెడఁదనిదియు, మోసమనియెంచవలదునాబాసఁగొనుము
శంభుఁడును ధాత్యునుగూడి సాక్ష్యములను, వేసియిత్తురుననఁగ భావించి యతఁడు.

నీ. వలికె నిట్లనుచు నో పద్మాక్ష నీకృప, నిపుడుండు ధనమునే నెంతయైన
నిచ్చెద వడ్డియు నేటికి వైవాహ, మైనవోఁ జాలు మా కందఱకును
బరమసంతోషంబు భావింప నింతక, న్నను లాభమొక్కండు గనుటఁగలనె ?
యనఁగ నా హరి యిట్లు లనియె దానం బేను, గొనుటకుఁ దగదు నీ కనువుగాను
లే. వడ్డిపత్రంబు నొకయాకుపసరుచేత, మ్రానిపట్టు దగఁ దాను బూని వ్రాసి
యజుని శంభుని సాక్ష్యంబు లలర నిడఁగఁ, జేసి యిచ్చెను విత్తంబు చెంతలేక.

వ. ఆంత శంభుని యజుని పీక్షించి హరి యిట్లనియె. 157

చ. అజహరులార ! యీకల్మయు గాంతము వచ్చెడుదాక ధన్యహా
భుజగిరీంద్రమందుఁ బరిపూర్ణవిలాసము లదృశ్యతంబుగా
సుజనుల కెల్ల మెచ్చువఱఁ జూపి వరంబు లొసంగి విత్తమున్
నిజఘ్నగ్రహింపి యట నేను గుజేరున కప్పు దీర్చదన్. 158

తే. మీరు సాకిరు లని వల్క్రి భూరి ముదముఁ, దాను వ్రాసినయట్టిపత్రంబు నజాని
చదువు మన నబ్జభవుఁడంత సరవి దాని, చదివె నీరీతి ధనదుఁ డీశ్వరుఁడు వినఁగ.

సీ. శ్రీకరలీల స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుద, యాష్టాదశద్వాపరాంతమందుఁ
గల కలి నాదివేంకటనాయకుఁడు ధన, పతి కొసంగిన పెడ్డిపత్ర మెట్లు
యనిన నావైవాహమునకు నీచే నప్పు, గొనిన టెంకీలును గోటిసంఖ్య
లలిని జతుర్దశలక్షలంగును పెడ్డి, ప్రతివత్సరంబును బరఁగ నిత్తు

తే. కలియుగాంతమునందునఁ గాసువీస

ముంచ కొగిఁ దీర్చివేయుదు మొనసి దీని

కజుఁడు శంభుఁడు మఱియు హిమాంశుఁ డినుఁడు

సాక్షులూ నిజంబు వృక్షరాజంబు సాక్షీ.

160

తే. ఇట్లు నాయిష్టమున వ్రాసి యిచ్చినట్టి, స్వకరలిఖితం బటంచును వనజభవుఁడు
చదివి వినిపించి పార్వతీశ్వరునిచేత, నిచ్చి చూడు మటంచును మెచ్చుఁ జెప్పి.

ప. ఇచ్చుటంజేసి యది చూచి యింగుతు నొకసందియంబుండను సఖుఁడా యని ధన
గుని మెఱమెచ్చుఁ బల్కి యొసంగె నప్పుడా ధనేశ్వరుండు పత్రంబుచేకొని హరికి
రయంబున యత్తులనే స్వర్ణరామ టెంకీలు కోటిని దెప్పించి యెంచి యొసంగుటంజేసి
పుచ్చుకొని క్రమ్ముట నాధనం బాయత్తేశుని కడ నుంచి వలసిన పదార్థంబులు
దెప్పింపు మని చెప్పె. నాధనేశుం డవ్వవాహంబునకు వలసిన మంగళద్రవ్యంబు
లును, విశ్రుభూషణాంబరంబులును, భోజనపదార్థంబులును, మఱి యితరపదార్థం
బులును దెప్పించె, నంత నాహరి పావకునింజూచి భక్త్యభోజ్యాన్నాదులంతకుఁ
జేయకుండు టేల యని యడుగ నతం డిట్లనియె.

162

క. పాత్రుఁడ వన్నింటికి నీ, త్రేత్రంబునఁ బాక మలరఁ జేయుటకును మృ

తాత్రంబు లైసలక్షీక, శ్రీతా లేవనఁగ లేక లలియుండు నిటక.

163

ప. అనిన విని షణ్ముఖునిం బిలిచి యడుగ నతం డూరకయ్యండుటంజేసి బ్రహ్మాదులు
వినుచుండ నగుచు నారాయణుం డిట్లనియె.

164

సీ. పరదేశి పెండ్లికిఁ బాత్ర లెంగుండును, నమరు పుష్కరిణి దివ్యాన్న పాత్ర
పఠోభితంబైన పాపవినాశమ, శుద్ధోదకానికి శుద్ధపాత్ర

ఆకాశంగయ యన్న పుపాత్రగో, గర్భంబ పరమాన్నకంబు పాత్ర

గురుతరంబైన తుంబురుకోనచిత్రాన్న, పాత్రశాకముల నేర్పఱచి సేయు

తే. భక్త్యముల నిడు శ్రీపరబ్రహ్మతీర్థ, పాత్ర మఱి పచ్చడులకును బాండుతీర్థ

పాత్ర ముపదంశములకు సత్పాత్రమాకు, మారధారయ యనుచు రమావిభుండు.

ప. వినోదంబునఁ బల్కటం జేసి యట్టపెనుపులు విని చిన్నతోయి లజ్జించి సత్వరంబున
నక్షయపాత్రలు దెప్పించి యొసంగుటం జేసి వైశ్వానరుండు సంతసంబు మృష్టా

న్నం బొనరించి భోజనంబునకు లెండని వచింప హరి విని కార్తికేయుని పిల్చి బ్రాహ్మణభోజనంబునకు విశాలప్రదేశంబు లేకుండుటం జేసి శంభుని నానతిచొప్పున భూతగణంబులం దోడ్కొని పాండవతీర్థము మొదలు శ్రీశైలము పర్యంతము నేలం జదరంబు నేయింపు మనిన నతం డట్లు చేయించె, నంత నందఱు స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానాను లానర్చకుని బంతులుగఁ గూర్చుండ నప్పు డజనిజూచి యనర్పితాన్నంబు బ్రాహ్మణులకు యోగ్యంబుగాదనియు నహోబలనారసింహున కర్పితంబు నేయు మనియుఁ జెప్ప నప్పద్మజాం డట్లుచేసి వైశ్యదేవబలిహరణాది నిత్య కర్మకలాపంబుల నంతరంబు చేసి బ్రాహ్మణులకు నుచితాసనంబు లిచ్చె. శ్రీనివాసుండు నియమించిన రీతిం బవనుండు కదలీపర్ణంబులు బంతులుగ వైచి ఘృత లాంఛన మిడి సకలపదార్థంబులను పెట్టించె, బ్రహ్మగంధపుష్పక్షతంబుల ద్విజార్చనంబు చేసి పరుణుండు బ్రాహ్మణులకును సుమంగిలీశ్రేణులకు నాహోశనారిబువు లిచ్చె, వసిష్ఠుండు “ఏకోవిష్ణుర్మమద్భూతం” అనుచు వచింప నందఱును జెప్పుచుం గృణ్యార్పణమస్తని పంచప్రాణాహుతు లిడుకొనఁ బవనుండు హస్తాదకంబు నొసంగె. మన్మథుండు నాంజనేయుండును బంతులఁ దిరుగుచుం బ్రాద్దయ్యె నిదానంబున భుజింపుఁ డని యుపచారంబులు చెప్పుచుండిరి. భక్త్యభోజ్యలేహ్యాపానీయంబులతోఁ బరితృప్తిబొంది యజునివలన నుత్తరాహోశనంబు గైకొనిలేచి పాణిపాదప్రక్షాళనంబు నాచమనంబును జేసుకొని హరి నియమింపఁబడిన రమ్యస్థలంబునం గూర్చుండి “తృతీయస్యామితోదివి సోమ ఆసీత్” అనుచుఁ జెప్పు వేదధ్వనికి హరియానందంబునొందుచుండఁగ మన్మథునిచేత నంజనీనుతునిచేత దివ్యతాంబూలంబు లాసంగఁజేసి బ్రహ్మ ధనదునివలన దక్షిణ లిప్పించె. శ్రీహరి లేచి యా బ్రాహ్మణశ్రేణికి నమస్కారంబునేయు వారు మంత్రాక్షతల నాశీర్వచనంబులుసేసిరి. అవి తాఁగొని పుత్రకళిత్రాదులకును భటులకును శిరంబులం గరం బర్చి వైచితా సంతోషమగుండయ్యె. అంత హరిహరబ్రహ్మాండ్రాదులు తమ నిజభార్యా సమేతులై సంతసంబార భుజించిరి. హవ్యవాహనపవనమన్మథకార్తికేయాంజనేయాదులు భుజించి భూతగణాదులకును, తదితరులకును, మృష్టాన్న భోజనంబులం బరితృప్తి గావించిరి. పాకపాత్రంబు లందుండు చారులు పరిశుద్ధంబు చేసి పెట్టి రంత.

166

—|| సూర్యాస్తమయః చంద్రోదయః సూర్యోదయములవర్ణనము. ||—

తే. హరి వివాహంబునకు పెచ్చిపట్టి బ్రహ్మ, ముఖ్యులందఱు భోజనములను జేసి

రింక నిచ్చట నాకుండ నేమిమేరు, భూధరంబున నాదిక్కుఁ బోయి వత్తు. 167

- తే. చంద్ర నీవింక వేంకటాచలముమీద, సకల సురమునిముఖులు సంతసించు
 క్షోణు వెన్నెల నంతట వెలుపు మనుచు, జెప్పి చనినట్ల యపరాధిఁజేరనినుడు.
 నీ. ఆబ్జబాంధవుఁ డిట్టులపరాధిఁ గ్రుంకఁగ, నపుడహిగిరినుండు నట్టిలక్ష్మి
 మొదలైన సతులను ముచ్చటగాఁ జూడ, హేమాంబరము ధరియించి పద్మ
 రాగభూషణములు రక్తచందనమును, బసపుకుంకుము దాల్చి భక్తిమెఱు
 పశ్చిమాశాకాంత వైనమై వచ్చెనో, యనఁగ సంధ్యారాగ మతిశయిల్లె
 తే. నందువే బార్వతీప్రముఖాబ్జముఖుల, మణుల భూషణముల రక్తిములు మించె
 బత్సలారత్నములుచూచి ఫలములనుచు, మెక్కుటకుఁబొందుగతిచెల్లమీఁదవ్రాలె.
 తే. విపుల నీలాంబరమునిండ విమలహాక్తి, కముల గుమిగూర్చి శేషనగంబుపైనఁ
 గట్టునటువంటి *చందువాకరణిఁ దార, కంబు లంతంతకు నభంబుఁ గ్రాలె నపుడు.
 నీ. జలధి నుప్పొంగించి జలరుహపంక్తుల, నీక్షించి నోళ్ల మూయించి మించి
 కుమదసంతతులను బ్రమదంబు నొందించి, తొలఁగక శుభ్రకాంతులను బెంచి
 విరచుల నలయించి విరసము ల్గలిగించి, చక్రవాకులవేడ్క లాక్రమించి
 చీకటిఁ గబళించి చిగురుటాకుల దీప, ములమాడ్కి వెల్గించి మొనసి యెంచి
 తే. చలువ చీకెలు సానుదేశముల నిండఁ
 బఱచినటువలె వెన్నెలఁ బ్రబలఁజేసి
 పూర్వదిక్మాంత నీక్షింపఁ బొసఁగుకరణి
 సరగ వచ్చుమనుండె నాచంద్రుఁ డంత. 171
- చ. ఎనగిరి సానుశృంగముల వారిజసంభవుఁ డాదిగా మహా
 మునులు శివుండు దిక్పతులు మోహము లొందఁగ నట్ల గామినీ
 జనములఁ గూడి యుండఁగను జక్రి మహానియమంబుతో నీరిక
 నెనరున వక్షమం దిడక నేల రచించు చిగుళ్ల పాన్పుక. 172
- ఆ. నకుళయొద్ద లక్ష్మీ వల్మీక వివరంబు, చెంతఁ జక్రియును వసించి యొక్క
 గొకరి నంటకుండు టుంట రాజు గని క, లంక మొంది రోష మంకురింప. 173
- క. నాతోడఁ బుట్టి వెలసిన, శ్రీతరుణీమణిని వేఱ చేసిన దనుజా
 రాతికి నేఁ డుపకారము, బ్రాతిగ నేజేయననుచు పఁగ గణగొనుచుక. 174
- తే. చెలువుగా హరి యురమున నలరిభోగ, లీల వెలయఁగొమును బవ్వలించులక్ష్మి
 రాగవిరహితయై కొండరాతిమీఁద, నివుడు శయనించి యున్నది యెట్లుచూఱు.
 నీ. మునియగు భృగుఁడు చేసినపని కలిగి కొ, ల్లాపురమందున్న లక్ష్మి నిటకు
 మొదటఁ బిల్చింపక మోసతోఁ దాను మా, యలుపన్ని తనకుండ లంటువేళ

పిలిపించె నెకనైనఁ బ్రేమమై నురమునం, దుంచును గద యని యెంచి నమ్మి
వచ్చితి శ్రీరమావనిత నాహరి లేఱఁ, జేసినవిధము చూచితిని గనులు
తే. చల్ల నాయెను నేను నాచలము దీఱ, నేమి నేయుదు నను గ్రోధ మినుమడింపః
శ్రీశునోత్రాబ్జములనిండ శీతకిరణ, జాలమును జొన్పి ముకుళింప సరగఁజేతు. 176
తే. రెండుజాములు దనుక యారీతి మేను, మఱచి నిదురించు మోబావమఱచి యనుచు
హెచ్చిహిమకిరణుఁడుశాపమిచ్చెనేమో, యనఁగ హరినిద్రవోయెదేహంబుమఱచి.

తే. తలిగుఁబానుపుపై విశ్వలైజసులను, నడచి ప్రాజ్ఞుని దాటి యఖండతుర్య
మం దమరఁ బొంది తదతీత మైనసుఖము, ననుభవించుచు నుండెఁ బద్మాక్షుండచట.
క. అంతట నలరులపై శ్రీ, కాంతామణి నిదురఁ జెందఁగాఁ జూచి కడుం
జింతాక్రాంతమనంబున, సంతోషము లేక చిక్కి సగమగుపగిదిక్. 179

నీ. శుక్లపక్షమునాటిసోముఁ డాలోచించి, తలఁచె నిమ్మెయి రమాతరుణి కిచట
నలుక దీటిది పక్షమం దుంచుకొనియుండ, కాకాశరాజేంద్రు నాత్యుసుతను
దాఁ బెండ్లి యాడుట దలఁచెఁ గదా హరి, దయ లేనివాఁ డయ్యె ధాతగుఁడ
నిపుడైన నురమునం దిందిర నిడుకొని, యేలంగ మేలు మఱతల పెండ్లి
తే. యనుచు మునులైనఁ జెప్పక యలరువారు, కాని వీరికి వనములఁ బూని పోవు
నపుడు చీకటి చేయింతు ననఁగఁ బశ్చి, మాబ్ధి కేగుదు నని చంద్రుఁడరుగుచుండె.

చ. తమవిభుఁ డల్లివోవఁ గని తారలు విన్నదనంబు నొందుచుం
గ్రమముగఁ జంద్రులతోడుతన గ్రమ్మ-నఁ బోవుచు నుండె నప్పుడే
కుముదవరాపుఁ డేగుటకుఁ గ్రూరుఁడు వచ్చుట కార్తినొంచుచు
భ్రమయుచు నీటియం దొదుగు భావముతో ముకుళించె ఖన్నతక్. 181

ఉ. అప్పుడు చంద్రుఁ డేగె నెక నంబుజమిత్రుఁడు జాముప్రార్దుకే
తెప్పన వచ్చువాఁడు చఘదేరక మున్నె విరించిముఖ్యులం
దప్పుక చూడవచ్చును గదాయని నల్లన చీరగట్టి వే
యొప్పుగ మబ్బుచాన చను చున్న దనం దగఁ గ్రమ్మె గొండపై. 182

నీ. అచీకటిని జూచి యద్రుహపమునున్న, పన్నగేంద్రుఁడు నిజఫణము లెత్తి
హరిహరబ్రహ్మదు లుగనలనుగూడి, యుండఁగఁ జీకటి యుండఁదగునె
యనిఫణామణుల నత్యంతముగా వెల్లఁ, జేసినాడన-నద్రుఁ జెన్నుమీఱ
జ్యోతిర్ల తాపకుల్ చూపట్టె హేమాద్రు, శేవల నున్నట్టి* యిటుల నెల్లఁ
తే. ఒట్టి గొట్టెను కో యనునట్టిరీతి, నుదయగిరియందు వనజాపుఁ డొంచె నైజ
కిరణములఁ జూపి యిల్లెల్ల నురుభయంబునడి వడఁకుచు దాఁగె నప్పుడు కడంగి.

ఆ. హరిని లేపి పెండ్లి కంపించుటకు శుభ్ర, వస్త్రమును ధరించి వగఁ జెలంగఁ
దూర్వుపడఁతి భక్తితో వచ్చెనో యన, దూర్వుఁ డెల్లగాను దుఱుగఁగలింఁజె. 184

తే. పసపు సున్నము బంగరు పల్లెరాన, నీటితోఁ గల్పి చక్రికి నెమ్మియార
తియు కొసంగుటకై ఛాయ దేవితెచ్చె, ననఁగ నరుణోదయంబయ్యె నంతకంత.

క. మక్కువతో హరిపెండ్లికిఁ, గ్రక్కునఁ బోవలయు ననెడుకై ఎడి నపు డా
చిక్కుని యుదయాచలమున, నెక్కుచు రానుండె వేడ్క నెసలారంగన్. 186

తే. చంద్రకిరణంబులకు హరిసరవిన్నేత్ర, సరసిజము మూసుకొనియుండఁ జన దటంచు
నెంచి లేచిననాఁడేమి యంచుఁ జూడ, వికసితములయ్యె నని నట్ల విష్ణుఁ డపుడు.

తే. కనులు దెఱచి ముదంబునఁ గమలముఖము, చూచి శ్రీకర మగుఁగాక సారిది నాకు
నంచు మోది నెంచి లేచి బ్రహ్మచులకడ, కెలమి రావించి పైదాని కేమి యింక.

ఎ. ఆనీన విని విహగనాథుం డట్లు చేసె. 189
తే. వసుధ మిత్రుండు తముఁ గావ వచ్చినపుడు
శత్రుఁ డగు చంద్రుఁ డల్కమైఁ జనుటఁ జూచి
నవ్వెను ననంగ సరసులనళినచయము
తనర వికసించె నానందదాయకముగ. 190

క. సరసిజములలో రాతిరి, కరము చెఱుం దనరుచుండి ఘనుఁ డినుఁడు చెఱుక
సరగ విడిపింప వెడలిన, కరణి నశుల్లిరుగుచుండెఁ గడురుతములతోన్. 191

తే. కలకలధ్వనలెసఁగ ఖగంబులెల్లఁ, జక్రిపెండ్లికి రమ్మంచు సరవిగాను
బొసఁగ దిగ్దేవతలఁబిల్వఁ బోవునటులఁ, జెలఁగి కూయుచు నెల్లదిష్కలకుఁ బాఁటె.

ఉ. పీతనిజప్రకాశమును బెంచుచు వృక్షలతాద్రిదిప్పర
వ్రాతములందుఁ గప్పచును వచ్చు దివాకరుఁ జూచి లేచి యా
ధాత్యముఖామరార్యులును దాపసులుకొ హరియుకొ జివుండు వి
ఖ్యాతిగనుండు పుష్కరిణిగట్టునఁ జేరి యథాక్రమంబుగన్. 193

కా. స్నానార్హాదికనిత్యకృత్యవిధులకొ సంతోషముం జేసి రం
దానారాయణుఁ డెండ మించు నీక లెం డంచుం బ్రయాణంబుతా
నానందంబునఁ జెప్ప వారలు ప్రియం బారంగ వెన్నెంటు రాఁ
గా నాగేంద్రుఁడు చక్రపాణికిని సత్కల్యాణముం బాడుచున్. 194

కా. ముత్తెరుల్ చనుచుండఁగా ద్విజవరుల్ మోదాన వేద్యంబు లె
లెత్తెంతో ఎచియింపఁగా నెలమిమై నింద్రాణి దేవాంగనల్
ముత్తెంబు ల్విరులకొ శుభాకర కరంబు ల్పట్టి యాచక్రికో
జిత్తంబుల్ ముదమంద నేస లాగి శ్వశ్రేయంబుగకొ శీర్షమున్. 195

వ. చల్లి రంత.

196

ఆ. హేమరథముమీఁద నిందిర పుష్పర, ధంబుమీఁద వకుళ తార్క్ష్యవాహ
నంబుమీఁదఁ జక్రి నందిపై రుద్రుండు, హంసవాహనంబునందు బ్రహ్మ. 197

సీ. ఎక్కిరి పురుహూతుఁడభిభమునందగరుపై, ననలుండు మహిషంబు నందుయముఁడు
నరునిపై నిబురుతి వరమకరంబున, వరుణుండు మృగమునఁ బవనుఁ డెలమి
హయముపై ధనదుండు నవలతేక్కినవారు, తమవాహనంబులం బ్రమదమారఁ
గూర్చుండి తమతమ గూర్మిపత్నులతోడ, హరికి ముందఱు ధాత నరుగ వెన్న
రుద్రుండు కుడిదట్టు రూఢిగ శ్రీసతి, యెడమదిక్కున వెన్న నెలమి గుహుఁడు

తే. వివిధవాద్యంబు లెంతయు వీను లలరు, చుండ మోయంగ నరదంబు లోలిరాఁగ
నేములధ్వను లొప్పార నెమ్మి మాగ, ధులు ముదంబున చిరుచులు చెలఁగి వొగడ.

తే. గొడుగు కేళుఁడు పట్టఁగఁ గుడియెడమల

నమర పవనుండు ఎరిచామరములు వీవ

భక్తి మెలయంగ సేనాధిపతి ముదమున

నాలవట్టముపట్ట కేషాద్రి డిగి.

199

వ. నేల యీనిన చందంబున నెఱసి కపిలతీర్థ మార్గంబునం జని చని శుక్రాశ్రమంబు
నకుఁ బోవుచుండఁగ నాశుకుండు స్వామి కెరువచ్చి తోడ్కొని వోయి సుస్థ
లంబునందుంచి నిజయోగప్రభావంబున సకలపదార్థాకర్షణులచేసి హరిహరబ్రహ్మ
దలకు విందుచేయించె నయ్యట్టిమినాటిరాత్రి హరి గంధర్వయక్షకిన్నర గానంబు
లాలకించుచు రంభాద్యపురస్త్రిలనృత్యంబు లీక్షించుచు సామగానంబులు విని
విని చొక్కి సుమేశయ్య విశ్రమించి లేచి యమరునాఁడు నారాయణవనపురసమీ
పంబునకు నాకాశరాజు పురోహితామాత్యజనసమేతుడై చతురంగబలములతోడ
నాచక్రి కెదురుగ వచ్చి తూజాలింగనాది సత్కృత్యంబు లాచరించి కడువై భవం
బునం బురమార్గంబున వేడ్కం దోడ్కొనివచ్చి విడిదిగృహంబున నుంచి
హరికి సంతోషం బొనరించి నిజమందిరంబున కేగి తొండమానుని శౌరి సాన్ని
ధ్యంబునకుఁ బంప నతండు వచ్చి హరిహరబ్రహ్మదులకు నమస్కరించి గౌరవం
బున భోజనంబులు చేయించి తాంబూలంబు లిప్పించి గృహంబున కేగి శురువా
కర్మప్రకారంబున నాకాశరాజు భార్యాపుత్రికలతోడ సన్మంగళస్నానంబులు
చేసి వివాహమండపంబున వివిధవాద్యాదులు మ్రోయుచుండ నాందీప్రముఖవిధి
విహితకర్మకలాపంబు లాచరించె న్నత.

200

సీ. ఆస్తమయముగాఁగ హరితోడ విడిదిలో, బ్రహ్మరుద్రాదులు పవ్వలించి
నిదురించి రాఖల నుదయపర్వతముపై, నరుణోదయం బయ్యె నపుడ లేచి

యందలు స్నాన సంధ్యాది కృత్యంబులు, నెఱవేర్చి రంతట హరియు స్నాన సంధ్యాను లొనరించి సంతోషమారంగ, నావసిష్ఠులఁ జూచి యనియె నిట్లు
తే. తేను లక్ష్మీయు నిజుడును నీవు వకుళ, మాలికయు భుక్తి గొనక నేమమున నుండె
వలెఁ గదా కన్య నొసఁగెడి వారలింట, నవ్విధంబుండవలెఁ గదాయనుచుమఱియు.

తే. తొండమానుడును బురోహితుండు నైన, సురగరుడుడు భుజింప కచ్చేటఁ దగిన
నియమమున నుండవలెఁ గదా! నిలిచినట్టి, వారలందఱు భుజియింప వచ్చుఁ గనుక.

ప. త్వరగ బ్రాహ్మణభోజనంబు నేయింపం దగు ననిన విని వసిష్ఠుండు కుజేరునికా యు
దంతం బంతయుం జెప్పి పంప నతం డరిగి యుపవాసనియమ సంతర్పణప్రకారం
బాకాశరాజుకుం జెప్ప నృపాలుండు సంతసించి మధ్యాహ్నంబునకు బ్రాహ్మణ
సంతర్పణంబు నేయించి యొక్కొక్క నిష్క్రంబు దక్షిణ లిచ్చి ప్రాద్దుగ్రంథికిన
పదేమాఁడు గడియలకు ముహూర్తంబు గావలయుఁ దగు మంగళద్రవ్యంబులు
వివాహమంటప వేదికయందు నుంచవలయు నని పరిచారులకు నియమించి పురోహి
త బంధుమిత్ర కళత్రజనామలతో ధరణీదేవి సువాసినులం దోడ్కొని సాయం
సమయంబున మంగళవాద్యంబులతో హరియుండు విడిది మందిరంబున కేగి నక్షత్ర
గణపరివృతుం డైన సుధాకరుని చందంబున నజశంకరుల నడుమ నవరత్న పీఠంబునం
గూర్చుని యుండు హరిని జూచి యానందించి వసిష్ఠాదిమనులం జూచి స్వామి
వారిం దోడ్కొని మద్భ్రహ్మంబునకు రాఁలె నని ప్రార్థించె నపు డాస్వామిని వసి
ష్ఠుండు పూజింపు మని చెప్పిన విని ధరణీదేవి సంతోచంబున నరుంధతిని మున్నిడు
కొని భయభక్తు లెసంగ నాస్వామికి దివ్యవస్త్రాభరణ చందన తాంబూలంబు
లర్పించి పుష్పహారంబు కంఠంబున నుంచి కృతార్థురా లైతి నని సంతోషించె
దొండమానుఁడు సభాసదులకుం జందనపుష్ప తాంబూలంబు లిప్పించెనంతరంబు.

సీ. విరావతము మీఁద హరిని శ్రీసతి నుంచి, కొని రాజప్రభులం గోరి రాఁగ
వేడ్కమై వరచతు ర్వేదఘోషణములు, ఘన యక్ష గంధర్వగానములును
మిన్నంది ఘోషింప మెఱయుచు రంభాది, వనితలు వృత్యముల్ విజల సల్ప
ఘనతరకరదీప గగనబాణంబులు, చెక్కుదిక్కులను దీపింపఁగాను

తే. సకల దిక్పతులును పద్మసంభవుఁడును, గొలువఁ గాఁ జక్రి సంతోషక లిఖుఁడగుచు
నిర్మలం డగునాకాశవృతతి నగరు, నేరుటకు వచ్చి మందిత ద్వారమునను. 204

తే. నిలువ మంగళవాద్యాలు నెమ్మిఁ జెలఁగఁ, దొండమానుని భార్య సంతోషముగను
నైదువులతోడఁ జేఁబట్టి హరికి సిరికి, మంగళార్థు లిచ్చె శుభాంగముగను. 205

క. తనకును సిరి కారతు లి, చ్చిన వారికి వీడెములను జీనాంబరముల్
ఘనమతి వరనిష్క్రములను, బెనుపుగ నిప్పించె నా కుజేరునిచేతఁ.

వ. అంత శ్రీనివాసుం డైరావతంబు డిగ్గి లక్ష్మీని కరంబు పట్టుకుని బ్రహ్మరుద్రాదులు
తోడ నంతగపురంబులోని కేగి కల్యాణమంటపంబునం జతురశ్రరత్న వేదికలయం
దున్న హేమసింహాసనంబుమీఁద లక్ష్మీసమేతంబుగఁ గూర్చుండఁగ విధ్యుక్త
ముగ నాకాశరాజేంద్రుఁడు నిశ్చితార్థం బొనర్చె నంత. 207

సీ. ఆమరఁ బద్మావతి కననూయ మొదలగు, నైగునలెల్ల సమ్మాద మెసఁగ
భాసుర నూతనాధరణంబులను నవ్య, చేల చందన పుష్పమాలికలను
గాటుక కుంకుమ క్రమముగ నపు డలం, కారంబు చేసి శ్రీ గౌరిచెంత
నుంచి పూజలను జేయించిరి ఋషులు క, న్యావరణముచేసి రంత నేడ్ప

తే. సుతను దీవించి మంగళ సూత్రములుతఁ, గట్ట నాధరణీదేవి కన్యతోడఁ
గూడ నైదువలను దోడుకొని వివాహ, మంటపము చేర విచ్చి నెత్తునము నెసఁగ.

తే. తూర్పు ముఖముగ సుతనుంచెదోయజాతుఁ, డచటపశ్చిమముఖముగ నలరుచుండె
నలఘు మంగళవాద్యము ల్వలఁగుచుండ, విప్రవర్యులు చూడంగ విధిక్రమమున.

క. గడియలు కావచ్చిన దని, కడువడిఁ బురుహూతముఖ్య గంధర్వాదుల్
కడుకొని చెప్పఁగ నృపు వ, క్కడ హరిసాన్నిధ్యమునకుఁ గ్రమ్మన జేరెన్. 210

సీ. ఆచ్చట వైవాహికాంగద్రవ్యంబులు, గని విసిఠ్ఠుఁడు ముదంబును దగంగ
నపుడు నూతనభర్త యజ్ఞోపవీతముల్, ధరియించి కంకణ ధారణంబు
చేయించుకొని యున్న శ్రీహరి పాదప, ద్దుముల బంగరు పల్లెరమున నుంచి
తపసులు పురుషసూక్తంబులు చెప్పంగ, పుణ్యతీర్థమును నా భూపవని

త. భార్య దెచ్చి యాయఁ బరమానుముదమునం, గడిగి యమలతీర్థ మెడఁదభక్తి
శిరముఁ జల్లికొనుచు సరవి భార్యశిరంబు, నందు జల్లె బంధులందుఁ జల్లె. 211

సీ. ఆచక్రి కాచమసార్థ్యము ల్లధుపర్క, విచ్చి పద్మావతి నెలమిఁ బిలచి
జగదీశుఁ డవల నుండఁగ నిర్వరకు మధ్య, మన యవనికఁ బట్టి మొనసి నృపతి
యనుముదంబున నప్పు డత్రిగోత్రజనుపీ, రకభూమి నాశపుత్రికను ధర్మ
రాజాత్మజుడ నభోరాజాఖ్యుఁడను నేను, నాకన్యనిచ్చెద నీకు నిష్ప

తే. దగ్ని సాక్షిగఁ జేఁబట్టు మంబుజాక్ష, యవఁగ వినిచక్రి సంతోష మతిశయింప
సకల సురమునిముఖ్యులు సాక్షిగాఁ, నా వసిష్ఠానుమతి నీట్లు లనియె నపుడు. 212

వ. వసిష్ఠగోత్రోద్భవ శూరభీష్మాత్మజ వసుదేవపుత్రుండ నై, వాసుదేవనామధేయంబు
నొంది శ్రీవేంకటేశ్వరుండ నైన నీయత్రిగోత్రసంజాత యగు పద్మావతిని నగ్ని సా
క్షిగఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చెద నని పల్కిన విని నృపాలుండు హరికి వరదక్షిణ
కోటినిష్కంబులు సమర్పించి యవ్వల సమూల్యాభరణాంబరంబులును నవరత్న
రచిత శతభారకిరీటంబును దత్సంఖ్యాకభార మువల్ల రత్నరచిత బాహుపురులును

విమలరత్నాచిత ముత్థాలహరంబును నాగాభరణంబును, దివ్యహృత్తిక కుండ
లంబులును ద్వాత్రింశ ద్భారసువర్ణ కటిసూత్రంబును, భాగ్యప్రదపద్మరాగ
గోమేధిక స్థగిత వీరముద్రాద్యంగులీయకంబును, దశభార వజ్రకవచంబును, నష్టా
దశ సువర్ణ భారపాదుకయగళంబును శ్రీనివాసునకు నలంకారంబు నేయించి
ఋషులు మంగళాష్టకంబులు చదువం గుశ పుష్ప హిరణ్యాక్ష తోదకంబులు
చేబట్టి కనకరత్నాభరణాంబరభూషిత యగు కన్యకను హరి కరకమలంబుల
దారవోసి యానందపూరిత బాష్పలోచనుం డై ధర్మార్థకామ మోక్షసంకల్పం
బులయం దీ కన్యకారత్నంబును గొని ప్రియంబున రక్షింతువు గాత, అని
సాభిప్రాయపూర్వకంబుగ స్వామిని ప్రార్థింప నాకర్ణించి హరి మహాప్ర
సాదం బినుచు నాకాశరాజేంద్రుని వచనంబు లంగీకరించె. నంత మాంగల్య కం
కణిధారణంబులును, అక్షతారోపణంబును, బ్రధానహోమంబును, సప్తపదాతి
క్రమణంబును, లాజహోమంబును, ప్రవేశహోమంబును, నరుంధతీపతివ్రతావలో
కనంబును, పతివ్రతాంగి నామణాల సందర్శనంబును, స్థాలీపాకంబును, నాపాస
నాదులును, వృద్ధదంపత్యాశీర్వాచనంబులును, మున్నగు నవి గురువశిష్ఠాత్రిప్రముఖులు
నిర్వర్తించి రంత రాజేంద్రుడు షోడశమహాదానంబు లిచ్చి గంధాక్షతపుష్పం
బుల సభకుం బూజచేసి ఫలదక్షిణ తాంబూలంబు లొసంగి సంతృప్తులం జేసె
నంత.

218

సీ. బ్రహ్మరుద్రాదులు పరిఢవిల్లెడు సభ, బేర్ని యా నవరత్న వీరమునిచి
పటువజ్రకలితదీపస్తంభములమీద, బహుళమాణిక్య దీపములఁ బెట్టి
వైడిపల్లెర ముంచి భక్ష్యభోజ్యాది ప, దార్ఢము ల్వడ్డించి రఘుడు శౌరి
వనధిజ పద్మావతీని తా నుభయపా, ర్శ్యముల నుంచుకొని ముచ్చటలు మీఱఁ
తే. దనకుఁ జాట్టురు బంతులు దనరియున్న, బ్రహ్మరుద్రాదులుం గూడఁ బ్రమదమార
నారగించుచు నుండఁగ నంద మొదలున, దాను భుజియించె విభవంబు తనర నపుడు.

వ. అంతి నందఱు హస్తపాదప్రత్యేశనం బొనర్చుకుని దివ్యమందిరం బొక్కయొడ
వీతములను జేసి యిండుక నిమరించిరి.

215

అ. నిడురఁజేరిది నూర్చుఁ డుదయింపఁగా లేచి, వారివారిపనులు వఱలఁజేసి
రంత సిరికిఁ బడ్డు కలరంగఁ జుక్కి, నల్ల లిఱికిఁ దీసివేసి నెలమి.

• 216

సీ. నలుగులు * నామెతనంబులు బుష్పమల్, సంతర్పణరీతులు సంతసముగ
నడుపుచు మూడవ నాడు † పాకెనచేసి, నయముగ నాల్గవ నాటిరాత్రి

* అమెత = విడు. † పాకెన = సదస్సునాటి మహదాకీర్వచనము.

అందఱతో శౌరి హరిబువ్వము భుజించి, శయనించి పీదప దా జామురాత్రి
కడలేచి సరవి నప్పుడు శేషహామము, గావించి యగ్నికి భావమలర

తే. మొక్కు లిడి తనచేతికిఁ జిక్కినట్టి, కనకకలశముఁ గొని దొంగతనముగాను
బారుగు వారిల్లు నేరె నప్పుడు రయమున, నగజమొదలగు నింతులు నగుచు లేచి.

తే. కాంచి పద్మావతీని హరికడకు నెలమి, దోడుకొని వోయి మోహము దొడరఁ జంద
నంబు నలఁదించి పుష్పహారంబు గంత, మందు నిడఁజేసి తాంబూల మలర జేత.

ప. పట్టుకొను మని జ్ఞమాని వాలోడ రమ్మ కోపం బేల యని యడిగించి యిప్పించి
రంత.

219

చ. ఆన విని పెండ్లికూతురు మహాభయభక్తులు మానసంబునం

బెనఁగొన హాసచంద్రికలు బింబ నిభాధరమందుఁ గ్రమ్మగాఁ

గనుఁగవ బెక్కు ముద్దుగులుకంగ నిజేతుని మోము చూచి ల

జ్జను దలవాంచి చిల్కువలె జాణతనంబున నవ్వు చిట్లనెఱ.

220

నీ. అత్తేశ చోరుఁడ నై నీవు మాచెంబు, దెచ్చినా విదియేమి చెప్పవోయి
మఱి యజ శివులముందఱఁ జిన్న పని నీవు, చేసినదే చాలు చెప్పవోయి

అల లక్ష్మీకిని నాకుఁ దలవంపు పని నీవు, చేసిన కతమేమి చెప్పవోయి

ఘననాక బలికాలమునఁ దేఱ కీయల్కఁ, జేసి వచ్చిన దేల చెప్పవోయి

తే. దేవ పెండ్లికి నీవప్పుఁ దీసినట్టి, ద్రవ్యమున కీడుగా దొంగతనముచేసి

తెచ్చితివి చెంబు దీనిచేఁ దీఱ దప్పు, రమ్మ మేమియఁగలము వరాలు సామి. 221

అ. గొల్లవారియిండ్లఁ గొల్లఁ బెట్టుచుఁ బాలు, వెన్న ప్రుచ్చులించు చున్న బుద్ధి
విడువ కూరివారి వేశ్యమునం దిట్లు, చెంబు దొంగిలించఁ జెల్లదోయి. 222

ప. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రయోక్తులం బ్రార్థించి ఎల్కినం జూచి హరి చిటు
నవ్వు నవ్వి పద్మావతి కరంబును బట్టుకుని తోడయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనఁగ
నందుండు జను లందఱు యందహాసంబులు చేసి రంత హరి పద్మావతి కరంబు పట్టు
కొనఁగ నందఱు వైభవంబున వివాహమందిరంబునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి యావలం
గ్రమ్మట మంగళస్నానం బొనర్చి వస్త్రభూషణాలంకృతుఁడై రమా పద్మావతులతో
నవరత్నపీఠంబునం గూర్చుని యుండె.

223

నీ. అల నాకబలి దేవతార్చనంబును నీల, మణిధారణంబును మధురఫలము

లార్జ్యుల కొసఁగట రోదువలకు కూర్చు, దానముల్ సేయుట దనరగా వ

సంతోత్సవంబును సరవి గంపతులకు, ఫల పుష్ప తాంబూలములను బేళ్ల

నడిగి యిచ్చుట వార లానందముగఁ జెప్పి, దీవించి పోవుట భావ మలర

తే. నాంది వై సర్జనము చేసి నరధవుండు, వచ్చి యుండెడు బ్రహ్మదేవి వర్యులకును

ర్థి ధు మిత్రాదులకును సంపత్కరముగ, మంగళస్నానములను, బొసంగ నపుడు.

వ. చేయించి దంపతులుగఁ గ్రమంబుగ నుచితాసనంబులం గూర్చుండఁ బెట్టి భార్య
యం దానును వారివారికిం దగు మర్యాదవచనోక్తులం జందన పుష్ప నూతనాం
బరాధరణాదు లాసంగి ఫలతాంబూలంబుల నిచ్చె నంత. నాఁటి సాయంకాలంబున
నలంకారయుక్తంబు నగు నై రావతంబున హరిని సిరిని పద్మావతినం గూర్చుండఁ జేసి
పురవీధులయందు సంతసంబున నుత్సవం బొనరించి నిజమందిరంబునకుఁ జేర్చి హరి
తోడవచ్చిన పరిజనంబులకు సంతసంబారఁ బసదనంబు లాసంగి యనంతరంబు
కృతార్థుండ నైతి నని నెమ్మదిఁ జెంచె నమ్మఱునాఁ డబుజోదయంబున హరి ప్రయా
ణోన్ముఖుండై పద్మావతీం బంపుఁ డనిన నయ్యాకాశరా జిట్లనియె. 225

సీ. శ్రీశేషగిరివాస శ్రీసతితోడ మీ, రొక్కమాసం బైన నుండుఁ డిచట
ననుచుఁ బ్రార్థింపఁగ హరి యిట్లు లనియె నిం, మండఁగూడను పను లుండు నచట
ననఁగఁ బద్మావతీ సంపించు విధ మెట్లు, పసిబిడ్డ యగు గాని ప్రౌఢగాను
గాన నేనిపు డంప లేనన్న విని చక్రి, సిరిఁ జూచి కనుసన్న చేసె నపుడు

తే. చక్రిభావంబు దెలిసి యా జలధికన్య, తాను నాకాశన్యపుఁ జూచి తండ్రి పద్యుఁ
జక్రితోఁ బంప వచ్చును సంతసంబ, మాకు నిష్పడ మఱి చింత మీకు వలదు 226

సీ. ఐదుశతాబ్దిక తల్లివలె బ్రోచు నచ్చోట, నన్య లెవ్వారు లేరని యనేక
రీతులుగా సిరి ప్రీతిమై నల్కఁగ, నతఁడు సమ్మాదము నప్పు డొంది
సిరికిని దనయుకుం జెలువారు దివ్యాంబ, రాధరణంబు లొప్పారు నొసఁగఁ
జేసి ముత్యంబులు చెలఁగి పుత్రికలకు, నొడిఁబ్రాలుఁ గట్టించి యుల్లమలర

తే. హరికి వస్త్రాభరణముల నలరఁజేసి, తనయ నాసిరి కొప్పించె, నెనరు మించి
హరి మఱిదికి వస్త్రభూషణు లొసఁగె, ఐదుశ కాధరణీదేవి వెఱుంగరిమ. 227

ఏ. అమూల్యాభరణాంబరంబుల నలంకరింపఁజేసి ఫలపుష్పతాంబూలాదుల నెలమి
వఱలం జేసె నంత. 228

క. గగనాధీశుం డంతట, జగదీశుని జెంతఁ జేరి సచ్చిత్తుండై
నిగమాంతగుంధితోక్తులఁ, బొగడుచు మఱి యిట్లు లనియె బాలుపారంగళ.

సీ. పెద్దకాలమునుండి బిడ్డలు లేకుండి, గాంచితిఁ బద్యను గమలనేయన
నీకన్యగల్గిన నెలమిచే ఐదుధానుఁ, డుదయించె వానిని ముదముగాను
బాలింపవలయు మా పద్మావతీదేవి, నిచ్చితి గనుక మ్మిరింకమోడఁ
జిరకృప నీటమంచినఁ బాలమంచిన, భారంబు మీదంచు బాష్పములను

తే. గన్నులను నించి మఱువల్క మన్న చక్రి, భూమిని జూచి వల్కె గంభీరముగను
మామ మీకూఁతునకుఁ జింత యేమి వలదు, రక్షణమునేయ నే కమలాక్షినయ్య.

తే. పెద్ద లైతిరి మీరు సంప్రీతి నెపుడు, చూడఁ దొప్పగ మాయందు సుభగ యుతుండ
యనుచు నుండఁగ నొక గంభ మొనరఁబట్టు, కొని ప్రియొత్తుల నత్తయిట్లనియెనపుడు.

తే. అయ్య మాపద్య నేలుము నెయ్యమార, దాని కొక కట్ట మెఱుంగు దైత్యనాశ
బాల సుకుమారి లక్ష్మీతోఁ బరఁగువాడ, వగుట పెక్కులు చెప్పంగ నగు నెనాకు.

వ. అంత రమాదేవికిని వకుళమాలికకును జెప్పఁదగిన నచనంబులు చెప్పె నంత నా
హరి ప్రయాణంబై యున్నయెడ నా రాజేంద్రుఁడు శాలితండులంబు లిన్నాఱు
లక్షల భారువులును, ముద్గధాన్యంబు ముప్పదిభారువులును, తింత్రీణీఫలేక్షుఫలం
బులు నలువదివేల భారువులును, సహస్రక్షీరభాండంబులును శతశర్కరమధు
ఘటంబులును, కదళీకూష్మాండ కందమూలాదిశాకనిచయంబును, హింగుళీయాది
పాకపదార్థంబులును, హయ గజ వృషభంబులపై నిడి శ్రీనివాసార్చితంబుగ దత్తంబు
చేసె, మఱియు దానీజనశతంబును ద్రిశతదాసజనంబులును, దశసహస్రగోవులును,
దివ్యపర్యంకాద్యనేకోపకరణంబును, ద్వికరణంబుగా నిచ్చి హరి సాన్నిధ్యంబు
నకుఁ గ్రమ్మతి వచ్చినం జూచి శ్రీనివాసుండు లేచి యిట్లనియె. 283

సీ. అవనీశ మీసుత కరణంబు తగుమాత్ర, మీవలె నింతమా కేల ననఁగ
నాకాశ నృపుఁ డిట్లు లనియె లక్ష్మీశ మీ, కేమి తక్కువగాను హెచ్చుగాను
బూని మీకీయను నే నెంతవాడను, గలుముల చెలి మాకుఁ గరుణ మెఱయ
న్నిచ్చిన దిచ్చితి నింతమాత్రం బైనఁ, గైకొనుఁ డని వల్లీ కరము మోడ్చె

తే. నపు డగస్త్రాశ్రమంబున కరుగవలయుఁ, బద్మ నికఁ బంపుఁ డనఁగ నా పద్మతండ్రి
ఘటనుఁ జూచి ప్రియంబార సురుచిరోత్పలెనఁగఁ జెప్పి మఱింక నీవిపుడు చక్రి.

వ. వెనువెంటం జను మనినం దల్లియు నిట్లు వచించె. 285

చ. అన విని పద్మ సంప్రీయము నంబును జేతులఁ గౌఁగిలింపఁగా
నెనరున బిడ్డ నెత్తి ధరణీవతి కన్నుల నీరునింపుచు
మనమునఁ బ్రేమ ముద్దులిడి మచ్చికమైఁ దగ గారవించి యి
ట్లనియె విచారమేల సిరి యంతకు నున్నది పో కుమారికా. 286

సీ. నాకన్న నెక్కువ నళినాక్షి నిను సిరి, మన్నించుచుండు నెప్పునము దనర
నది గాక వకుళ నిన్నాదరించుచు భక్తి, చేఁ గృప నవట పోషించుచుండు
హరి సిరి నినునొక్క సరణిగ నీక్షించు, నేల చింతించెడు బేల యగుచుఁ
బతిభక్తి గల్గి నీ పతితోడ వేంకట, గిరియందు నిలితోడఁ బరఁగుచుండు

తే. మేము వచ్చెద మచటికిఁ బ్రేమమీఱ, నపు వెత్తిపు మాతోడ నెప్పు నిటకుఁ
జెలగి వొమ్మని శ్రీలక్ష్మీ చేతి కిచ్చి పరఁగ నిట్లని వల్కె నిందిరను జూచి. 287

క. అమ్మా సేరి పద్మావతి, నిమ్మధునూదనుని కిచ్చి తిలఁ గడు సమ్మె
దమ్మన సాసుత మఱి మీ, సొమ్మెనది గానఁ గరుణ చూడుము తల్లీ 288

- సీ ఆటలాడుచునుండు నబల యేపనిపాట, లెట్టిదో తప్పోప్పు లెఱుంగ దిపుడు
కొవున మీరు చక్కఁగ బుద్ధు లిఁకఁ జెప్పి, వరుసగ దిద్దుకోవలయు సరవి
• నామఱంగున నిన్ని నాళ్లందె నిపుడు మీ, మఱుగునఁ జేరె నెమ్మదిగఁ గనుఁడు
బిడ్డలు లేకయ పెద్దకాలంబుండి, కొంచిత నీకన్యకను బ్రయమునఁ
తే. బెంచి నీచేతి కిచ్చితిఁ బిన్నపడుమ, నెట్లు బ్రోచిన మీభార మింక నేను
జెప్పవలసిన మాటలు జెప్పినాఁడ, ననుచుఁ గన్నీరు నింప నిట్లనియె లక్ష్మీ. 239
- మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో జనక యీతాపంబు నీకేల నేఁ
బరఁగ న్నున్ను ను నీసుతం గరుణమై భావించి రక్షించు శ్రీ
హరియం దున్నది చింతనేయ కిఁక నీ వానందచిత్తంబునకొ
గరుణం.జూడుము మమ్మఁ బెద్దపు సుఖభ్యాతిం దగం బొందుమా. 240
- వి. ఆనుచుండఁ బద్మావతిం జూచి ధరణీదేవి యిట్లనియె. 241
- తే. వినవె నాముద్దుపట్టి వి వేకముగను, హరికి నీరికిని శ్రీవేంకటాద్రియంగుఁ
గీర్తి నొందుము భక్తిసంపూర్తి సేవఁ, జేయుచును దల్లి! నీరితోడఁ జేరి పాము.
క. అప్పద్మావతి తల్లిని, తప్పక కని కనుల బొప్పధారలు వెడలకొ
తెప్పల నడ్డుము సేయుచు, నప్పుడు నీరితోడ విభుని కభిముఖి యయ్యెకొ. 243
- వి. అంత శ్రీనివాసుండు లక్ష్మీని బద్మావతిని దోడ్కొని గరుడవాహనము నెక్కి బ్రహ్మ
చులతోడ నగస్త్యాశ్రమంబునకుం బోయి బ్రహ్మచంద్రాచలకుం దమ కాదినంబున
నగస్త్యులు తన తపోబలంబున వానందంబుగ విందులు చేయించె. నమ్మఱునాఁడు
బ్రహ్మచులతోడ వేంకటాద్రికేగి యచ్చట నెల్లరకుం గ్రమ్మర విందు లొనరించి
గౌరవింప వారెల్లరు మాధవునాజ్ఞానుక్రమంబునం దమ నివాసంబుల కేగిరి నీరి
కొల్లాపురంబునకుం బ్రయాణం బై హరిం జూచి సవినయంబుగ నిట్లనియె. 244
- తే. దేవ కరవీర పురి కగుడేరవలయుఁ, గరుణతో నెలవిమ్ము మో కంజనయన
విని శిరమువంచి విన్ననై వెన్నుఁ డపుడు, కమలనేత్రులు జూచి తాఁ గరము పట్టి.
వి. ఇట్లు వక్కొడించె. 246
- సీ. ఇందిర నన్ను నీ వెడఁబాసి పోను గా, ల్లాడునే నిన్నుఁ బొమ్మంచు నాకు
న్మోరొడునే? నీవు నూతనబంధుల, నలె నెలవిమ్మంచుఁ బుకఁ దగునె ?
పద్మావతిని నీవె పాలింప వలయు నీ, కన్యకు బోషింపఁ గలసె తగునె ?
యకట నీవిందుండ కరిగినకతముచే, ధనదుఁ డిచ్చిన యెప్పు దప్పకుండ ,
ఆ. నేను దీర్పఁగలనె ? యియ్యెడ నొక్కడ, నుండు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్య ,
దాయని వయ నన్ను ధన్యునిజేయుము నాకు దిక్కుగలచె నీకుఁ దప్ప. 247
- వి. అనిన విని యిందిర మందహాససుందరనద నారవింద యగుచు నరవిందదళాక్షున
కిట్లనియె. 248

- మ. సకలజ్ఞత్వము డాచి దివ్యమహిమల్ చాలించి పద్మానతీం
బ్రకటాసక్తిని బెండ్లియాడితివి సౌభాగ్యంబు నీకిచ్చి నే
నిక నెందుండిన చింతలేదు నను నీ విందుండు మంచు న్వచిం
పః పంపించుము వచ్చెద న్నటల నో ప్రాణేశ శీఘ్రంబుగఁ. 249
- చ. అన విని నెన్నఁ డిట్లనియె నంబుధికన్యక శేను రాముఁడై
జననము నొంది యున్నతటి జానకివై మఱి లంకలోన ము
న్నానరుచు నున్న వేదవతి నొప్పి వివాహము చేసుకొమ్ము నీ
వనిన రహస్యనూక్తి హృదయంబున నున్నదొ లేదొ యెంచుమా. 250
- మ. అనలం బందుఁ జెలింపకున్న పుడు నీ కాప్తంబుగా మేలు చే
సిన యావేదవతీ వధూమణియ రాజీవంబులో నుండఁగాఁ
గని యాకాశవృషాల్గు డీసతిని తా గారాబుగాఁ బెంచె నీ
నని యున్నట్టి విధంబుఁ దప్పక వివాహం బైతిఁ బద్మావతిఁ. 251
- కా. నే నీవాక్యము మీఱరా దనుచు నీ నీరేజపత్రేక్షి ని
ట్లానందంబుగఁ బెండ్లియాడితిని నిం కన్యోన్యభావంబుగా
దీనిం బాలనమాఱఁ జేయుటకు నీదే భారమై యుండఁగాఁ
బైనం బైతివి తేరక తైవలె నావైఁ బ్రేమ యింతేగదా. 252
- ఉ. స్థావనమూర్తి యైనమునిపాదము నాయురమందుఁ దాఁకఁగా
నీవపు డల్లి వోయితివి ని న్నెడబాసిన జాలిచేత నే
నానల నన్నియు న్విడిచి యూర్తిని బొందుచు వచ్చి పుట్టలో
నీవణదాఁక యుంటి నిపు డిందుముఖీ యురమందుఁ జేరుమా 253
- చ. నను విడనాడి దూరముగ నర్మిలి నెంచక తొంటియట్ల నేఁ
జనెదనిచెప్పఁటల పతి సన్నిధినుండుటె ధర్మ మింతికిం
దనకును దవ్వనుండుటకు ధర్మముగాదని నీ వెఱుంగవే
గనుక యురంబునం బ్రియముగా వరభూషణరీతి నుండుమా. 254
- మ. అని నారాయణుఁ డానతీయఁగ మహా యాసంబుతో లక్ష్మీ యి
ట్లనె నోనాథ భృగుండు నీయురమునం దజ్ఞానియై తన్నినం
దున నివోచ్చ నిలువంగ లేక యట సంతోషంబుగా నిల్చి నే
నకీశంబు న్నదిఁ గుండుదాన నిక నేమంచుండ్రిలో కేశ్వరా. 255
- కా. కాలంబీగతిఁ జేసె నా భృగు ననంగానేల నాయందు నీ
మేలైనట్టి దయారసం విడిచిచో మేలొందుచు న్నుండెదఁ
లీలామానుషవిగ్రహా యింక సదా లీలం దగంగన్య న
నోప్పలె న్నామది కిష్ట మియ్య వని నంభోజాక్ష మన్నింపవే. 256

- క. శ్రీరాముడవైనప్పుడు, వారక నేవేదవతిని వరకృపతో నీ
వారయఁ గొనుమని చెప్పితి, వారీతిం బె డ్దియాడి యైనది వేడ్కన్. 257
- ప. అని ప్రియోక్తులం బద్ధావతిని గారవించి హరికి సంతసంబున సేవ జేయుమని
యనేకప్రకారంబులుగ బుజ్జగించి చెప్పి ఎకుళమాలికనీక్షించి యిప్పడంతని బోషిం
చుచుండుమని నియమించి హరికి మ్రొక్కి రమాదేవి కొల్లాపురంబు చేరి చక్రిని
హృదయకమలమునం దిడుకొని సుఖనీతినుండె నంత వేంకటేశుండు ఆగస్త్యుని
వీక్షించి యిట్లనియె. 258
- తే. సంయమిశ్వర వేంకటాచలము చేర, మేము వోయెద మని వల్కుఁ గా మునీంద్రుఁ
డనియె షాణ్మాసపర్యంత మహిగిరీంద్ర, మెక్కుదురె పెండ్లికొమరు లో యిందిరేశం.
క. అనఘా షాణ్మాసంబులు, చను నంతకు నిచటనుండు సంతోషము చా
లన విని వేంకటగిరిపతి, తనసతితో నచట నుండె దద్దయు వేడ్కన్. 260
- ప. అంతం గొన్ని మాసంబులకు నాకొశరాజేంద్రుండు వైకుంఠంబున కరిగిన ఎసుధా
నుం డుత్తరక్రియ లొనర్చి దూతమూలకముగ నారాయణనంబునకు నవ్వార్త విని
పోయి తొండవానుని విచారించి దుఃఖించుచుండినపద్మావతి నూరడించె ననిన విని
కౌనకౌదు లిట్లనిరి. 261
- నీ. ఆకాశరాజు శ్రీ హరిపదంబునఁ జేరి, విమలుఁ డై వోయినవెనుక యతని
తమ్ముడు తనయఁ డిద్దఱునుండి రంగుఁ బ, ట్టార్డుఁ డెవ్వం డయ్యె నావిధంబు
చెప్ప మటన్నఁ దా నప్పుడు సూతుండు, మునులార నృపతితమ్ముడు ధరిత్రఁ
దనదైన నగనృపతనరయుండు తమతండ్రి, యేలినరాజ్యమే నేలవలయు
తే. ననిన విని తొండవానుండు నాగ్రహించి, పలిక నిరువురముఘగూడి భండనంబు
చేయుదము నీవు మిరిచి గెల్చినను బృథ్వి, నీది నే మించి గెల్చిన నాది ధాత్రి.
క. అని యగ్రురు పౌరుషముల, నెనయుచుఁ గయ్యం బొనర్చ నేతెంచి హరిం
గని తొండవానుఁ డనె ని, ట్లని వీర్యం బారఁ జేయు మని మఱి యనియెన్.
నీ. ఎసుదేవసుత నేను వసుధానుఁ డీక్షితి, కొఱ కింక ఘోరాజి మెఱయఁజేయు
వలయుఁ దోడ్పడు రమ్మ చెలఁగి నీవన నవ్వి, తన మది నిటు దాను దలఁచె శౌరి
తొండవానుని కేను దోడుగఁ బోయితి, నైనఁ బద్మావతి కలుకపుట్టు
తనతమ్ముఁ డగు వసుధానుని ప్రక్క నే, నుండిన సతి తాల నుత్సహించు
తే. తొండవానుండు పరమభ క్తుండు నాకుఁ, బరఁగ వసుధానునిం గన బావమఱది
గనుక యిర్వురితోను సఖ్యంబు వొసఁగఁ, జేయవలె దీని కింక నేమి నేయు దకట.
ప. అని యొచింపుచుఁ దొండవాను నపు డయ్యబ్బాతుఁ డీక్షించి యి
ట్లనె నోమామ మహాజయం దిపుడు తోడై నేను నీదిక్కు వ

చ్చిన పద్మావతి తోడఁబుట్టు కొఱకై చింతించుచుండు నీడిక

నిను వీడం దగ వెట్టులైన జయమే నీతట్టుగా నుంచెదన్.

265

సీ. అని రహస్యంబుగ నతని కాప్తతఁ జెప్పి, సమ్మదంబునఁ దనచక్ర మిచ్చి

పంపించె నటుమీఁద బావమఱిది వచ్చి, తనకుఁ దో డడుగఁగ వినిరయమున

లేచి యావకుళమాలికకుఁ బద్మావతి, నం దొప్పగించి నెయ్యంబు మెఱయ

బావమఱిదితోడఁ బైనమై నారాయ, జాఖ్యపురంబున కరిగి యచట

తే భండనము చేయఁ జతురంగబలములందుఁ, గొలువఁగా బావమఱిదిని గూడి సమర

భేరి వేయించె నప్పుడా భూరిరవము, తొండవానుండు విని మహోద్దండుఁడగుచు.

క. శరచాపంబులు గైకొని, సరవిగ ధైర్యంబు గడుర సంగరమునకుఁ

హరికిని వసుధానునకును, సరగున నెచుకేగి నిలిచె సంగంభముతోక.

267

ప. అప్పుడు హరియును వసుధానుండును గనకరథంబు లెక్కి వీర్యవీరులై నిల్చి

యుండుటం జూచి తొండవానుండు తనరథముపై నుండి నిజచతురంగబలంబులం

బరబలంబుపైఁ బురికొల్పి నప్పు డుభయబలంబు లుప్పొంగి రథంబులుమీఁద రథం

బులును గజంబులమీఁద గజంబులును ఘోటకంబులుమీఁద ఘోటకంబులును

గాల్చలంబులపైఁ గాల్చలంబును బడి యొండొరులు కరవాలంబుల ఝళింపుచు

నఱుకుచు నుఱుకుచు ధనుష్పంకారంబు చేసి బాణంబులం బ్రయోగించుచు డాయ

చుం గుదియుచు నఱుచుచు బాహుస్థాలనంబుచేసి ప్రతాపంబులు వల్క్కుచుం

గుంతలంబులకై గ్రుచ్చుచు ముద్గరంబుల నొడిసిపట్టి ద్రిష్టచుం బొడుచుచు

శూలంబుల నాటించుచుం బూర్వ పశ్చిమసముద్రంబులు దారసిల్లినభంగి పోరు

చుండిరి తొండవానునిబలంబు లరిబలంబునంబడి పోరాడంజాలక యుఱుకుమన్నం

జూచి నిలునిలువో తగదని పిలచి వసుధానుండు తనరథంబు దోలించి చండకాం

డంబులం బ్రయోగింప నది యోపంజాలక తొండవానుం డుద్గండ పరాక్రమంబు

పెంచుకొని వాడిశిలీముఖంబు లొక్కుమ్మడి వృష్టివలెఁ గుఱియింప నతండు

రోషభీషణారావంబు సేయుచు హరియొసంగిన చక్రంబు వైవ నప్పు డాచక్రంబు

ప్రళయార్కబింబంబుచందంబున పుచ్చుమన్నం జూచి హరికఱకు కోపంబున నత

నికడ్డంబుగ నిలిచె నప్పు డాచక్రంబు శ్రీనివాసునిపైఁబడిన నాహరి మూర్ఛాక్రం

తుండై రథంబుపైఁ బడుటంజేసి భీతిల్లి తొండవానుండు శస్త్రాస్త్రంబులు విడచి

నిజరథంబు దిగి హరి రథంబుమీఁది కరిగి పన్నీటం దడవుచుం దాలవృంతంబుల

విసరుచుండె నపుడా వసుధానుండును బాష్పపూరితాక్షుండై రథంబుదిగి హరిరథం

బుపై కరిగి కప్పరంపుపలుకులు నమలి చెవినుఁచుచుండ శ్రీనివాసుండు కొం

డొకతడవుకు మూర్ఛ తెలిసి లేచి కూర్చుండినం జూచి కరకమలంబుల మోడ్చి

తొండవానుం డిట్లనియె

268

- క. హరి నే వసుధానునిపై, నరిభీకరచక్రమేని నపు డడ్డముగా
సరగున నిల్చితి వందునఁ, బారిఁ జక్రము దాఁక మార్చుఁ బొందితి వకటా. 269
- క. నీ కవకారముచేసిన, ప్రాకట పాపంబు నన్నుఁ బాయుటకొఱకై
జోకను గాకికఁ బోవలె, నాకిప్పుడు నెలవొసంగు నభినదభాతా. 270
- క. వసుధానున కొగిబట్టుము, పస మీఱఁగఁ గట్టి రాజ్యపరిపాలన తా
నెసలారఁ జేయని మీఱి, వసుమతి నే నొల్ల నింక వనజదభాతా. 271
- క. అన విని హరి వసుధానుని, గనుఁగొని యిట్లనియె నిన్నుఁ గాంచిన జనకుం
డనఘుండై పరలోకం, బున కేగెను బిన్నతండ్రి పుణ్యముకొఱకై. 272
- క. ఘనగంగానది కరిగెద, ననుచున్నాఁ డిందు కిప్పు డాలోచన నిం
పానరఁగఁ జెప్పము నీ నన, విని వసుధానుండు పలికె వినయము దనరక. 273
- నీ. హరినీవు ననుబ్రోవ నడ్డంబుగా రాఁగ, నిరుపమచక్రంబు నిన్నుఁ దాఁక
నపుడు మూర్ఖిల్లితి పట్టిపాపము వోవ, నింక నిందుండి రామేశ్వరమున
కరిగెద నగ్రజుఁ డైనట్టి మాతండ్రి, పట్టంబుఁ బినతండ్రి గట్టుకొనును
టంచుఁ జెప్పము మది నలరంగ ననఁగ నా, శౌరి చూచి యగ స్త్యసన్మునీశు
లే. శుకమునీంద్రుని రావించి సకలవిషయ, ముల నెఱింగించి యెటుసేయవలయు ననిన
నవ్వి వా రిట్లు లనిరి శ్రీనాథ వీరి, కించుకేనియు నోపిక యెడఁదలేక. 274
- నీ. కాశిరామేశ్వరగతులేల వీరికి, నన్న దమ్ములపాళ్లు నరసి మీరు
గగనాఖ్యన్య పునిపా లాగిఁ బంచి యీ వసు, ధానుని కిపుడియ్యధర్మ మగును
దొండవానుని పాలు తొండవానునికీయు, నట్లుసేయుట మంచి దగును వినుము
- ఆ. వేఱవిధముసేయ విధిలేప్పు నని మును,లపుడు వల్కుఁ జక్ర యాసుధర్మ
సామ్యురెండుపాళ్లు చొప్పుడ నొనరించి, వారికిచ్చి మునులఁ బంపియంత. 275
- వ. తాను వేంకటాద్రి కరిగి పద్మావతితో సంతసంబున నుండె. 276
- లే. అర్ధరాజ్యము వసుధానుఁ డలర నేలు, చుండఁగా నీర్ధరాజ్యంబు తొండవానుఁ
డెలఁగాఁ బుణ్యపరిపాకకాల మొదవ, నప్పుడాన్యపుఁ డాత్మ నిట్లనితలంచె. 277
- ఉ. వేంకటనాయకుండు మఱి విఘ్నవగాని నరుండుగాఁడు నే
మంతుగుణంబుచే మనుజమాత్రుఁడటంచుఁ దలంచుచుంటి నా
పంకజనేత్రు దివ్యపదపంకజము ల్మది నమ్మి భక్తిమై
నింక నిజంబుగా నతని నేర్పడఁ బూలను బూజచెనెదక. 278
- క. ఆ పరమాత్ముండు మనుజుం, డై పద్మావతినగూడి యల్లునివలెఁ దాఁ
గాపట్టముతో మెలఁగుట, లీపట్లం జెలిసె నిందిరేశునిమహిమక. 279
- నీ. అని యగ స్త్యాశ్రమంబునకు వేగమ వచ్చి, శేషాద్రిపతమర్మ మేష మమరఁ
చేలియనడిమణుండు నిలువక హరిచెంతె, జేరి ప్రాకటభక్తి చిత్తమంబు.

దనరంగ నవ్వుడు దండప్రణామంబు, లం జేయ నక్కమలాక్షుఁ డెలమి
 చూచి యిట్లనె నృపా యీచందమున నాకు, మామవై మ్రొక్కుట యేమిధర్మ
 లే. మనఁగ నాతొండవానుండుఘనతమెఱయఁ, గాంచి యోమాధవామాయనుంచినన్న
 వెట్టివానిని గాఁజేయ వేడ్కనీకు, నమామా యిఁక నిన్నుఁబాయక యాత్మయందు.
 వ. ధ్యానించుచుండెనెంతయుం గృతార్థుం డైతి నని యనేకవిధంబులఁ బ్రార్థింప
 నాచక్రి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటంజేసి తొండవానుండు వెండియు నిట్లునుతించె.
 దండకము. శ్రీమద్రమాధీశ జీమాతసంకాశ కాలత్రయాతీత కంజాతసంజాత తాతా
 జగత్ప్రాత వేదార్థనిర్ణేత ధూతాత్మ సీతాధిపా సద్గుణవ్రాత పూతావనీజాత నాథా
 శచీనాథ దాతా మహాఘోర చైత్యాద్రిదంభోలిధారాసహస్రార సంచార భర్తా
 ద్రిధీరాసదాసింధుగంభీర మంథాచలోద్ధార నారాయణానంత నీపాదముల్ చూడ
 పాతాళమై శీర్షభాగంబు నీక్షింపఁగా సత్యలోకంబునై మధ్యదేహంగమ ల్పధ్య
 లోకంబులై నేత్రముల్ నూర్యశీతాంశులై శ్రోత్రము ల్లిక్కులై నాసికాంగంబు
 నాసత్యయుగ్మంబునై జిహ్వనీరప్రభుండై మహాకుక్షియంభోధిబృందంబునై నాడు
 లెల్లఁ బ్రవాహంబులై రోమముల్ పృక్షజాలంబులై శల్యముల్ సర్వశైలంబులై
 కేశపాశంబులై మేఘజాలంబులై ప్రాణము ల్లంధవాహుండునై బాహు లింద్రా
 చులైదివ్యగుప్త్యాంధ్రియంబుం బ్రజానాథుడైవృష్టిసదీర్ఘమై సుస్తనంబెన్నఁగా
 ధర్మమార్గంబునై వెన్నుధర్తంబునై సారవాగింద్రియం బగ్నియై దంష్ట్రీలుం దండ
 హస్తండునైమించె నిత్యాదిచిత్రంబు లీవేశనీయందుఁ గన్పింపఁగా మిక్కిలిక
 వేయుశీర్షంబులై వేయునేత్రంబులై వేయుహస్తంబులై వేయుపాదంబులై
 గోటికోట్యర్కసంకాశ పూర్ణప్రకాశంబుచే నొప్పు నీవిశ్వరూపంబు నేఁ జూడ
 శక్తుండనే, దేవపూర్వస్థితి న్నీ మహాసామ్యరూపంబు నేచూపి రక్షింపుమీశాచిదా
 కాశ శేషాచలేంద్రా తరీకుండ సత్పట్టణాధీశ్వరా వారసింహప్రభూ శ్రీనివాసా
 నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

282

ఎ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించిన నాహరి సంతసించి తనవిశ్వరూపంబు మాని
 యెప్పటియట్లనుండి తొండవానుని జూచి యిట్లనియె.

283

క. మామా నేను చివోదము, గా మనుజుడె నగుచు వేడ్కగా మికన్యం
 ప్రేమమునఁ బెండ్లి యాడితి, నీమీఁద గృహస్థధర్మ మేను వహించుకొ.

284

క. అమరఁగ వేంకటశైలా, క్రమమందు నయంబు మెఱయఁగాఁ గనకమయం
 బమలమణిరచితభవనము, క్రమముగ భావింపు విశ్వకర్మ కుశలతఁ.

285

సీ. దేవాలయంబుగఁ దీర్చింపు మెట్లన్నఁ, గురురుగ నొకరెండు గోపురములు
 ద్వారసప్రకమును దగు వాస్తుశాస్త్రప్ర, కారంబుగాను వేంకటగిరింద్ర

మందుఁ గట్టించి న న్నందుంచి నీవు ప్ర, కాశునిజేయు నీకలియుగమున
మును పీనగంబుమీఁదను నీవు ద్రవ్యిను, బావి గట్టడమును బాగుమీఁద
లే. జేయుమన నదృశ్యులబంది శ్రీనివాస, బావి నేనెప్పు డా స్వర్ణ పర్వతమునఁ
ద్రవ్యలేదని నృపుఁడన నవ్వ నృపుని, గాంచి యిట్లనివల్కె శ్రీకాంతుఁ డపుడు.
క. మనుజేశ్వర జన్మాంతర, మునఁ జేసిన యట్టిధర్మములు మఱచితివే
యుమానించెద వది నే, వినుపించెద నిచట నీవు వేడుకమీఁక. 287

క. విను వైఖానసవంశం, బున నుద్భవమైన విప్రముఖ్యుఁడు విమలం
డను కాంతుఁడు సద్గుణగణుఁ, డనఘాత్ముఁడు గోపినాథుఁ డనుఘనుఁ డవనిక.
లే. కృష్ణలీల విని చొక్కి గెంట కతని, కలియుగాదిని పూజింపఁ దలచి చోళ
దేశమునాకగి యచ్చట ధీరుఁ డగుచు, దపముచేయుటకై తుశస్థిని నిలిచి. 289

సీ. శ్రీకృష్ణరూపంబుఁ జిత్తచుందుంచి త, పంబుసేయఁగను గోపాలవేష
ముల నేను బ్రత్యక్షముగ నిల్చి ఎరమేసి, కావలెనని పల్కఁగా నతండు
పరమాత్మ కృష్ణరూపంబుతో మీరుండ, ఎలె నేను బూజింపవలయు నట్టి
సద్వరంబీయుమో స్వామియందు నిచింప, నతిని కిట్లంటి శేషాద్రియందు
లే. శ్రీనివాసుఁడనంగఁ బ్రసిద్ధి నొంది, యుండు నన్నులను బూజింపు చుండు గృష్ణ
వేషమునఁ బూజగొన నిది వేళగాదు, గాన నిక లేచి వేంకటాగ్రావమునకు. 290

చ. జనుమని రంగదాసుఁ డనుసజ్జనుఁ డొక్కఁడు దారిలోపలక
గనఁబడువానిఁ దోడుకొని కాననభూముల దాటి వోవఁగాఁ
గనకమయాద్రి ముందటగఁ గన్నడు వేడుక మీఱ నంచు నీ
పును నతఁ డేగ నే నెలమి నొందఁ బ్రసన్నుడ నయ్యెదంగృపక. 291

లే. శూద్రుఁడైనట్టి రంగదాసుండు పుష్ప, తులసికొదళములను సంతోష మెసఁగఁ
దెచ్చి నీచేతికిచ్చునందేహ మాత్య, మంచ కవిగొని పూజించుచుండు నన్ను. 292

ఉ. అచ్చటఁ గృష్ణలీల నొయారముగం బ్రకటింతు నీకు నే
నెచ్చుగ వింతవింతలుగ నేడ్డెఱ నావల నీ కులస్థులే
నచ్చి సభక్తి సర్పనలు వారక చేయుచు నుండురంచు నే
నీచ్చితి సద్వరం బని యదృశ్యుడ నైతిని ధాత్రినాయకా. 293

సీ. ఎరవిపుఁ డందుండి పచ్చుచుండఁగ రంగ, దాసాశ్రిధాసుఁడు దారియందు
జతగూడఁగా శేషశైల మాయుర్వరు, చేరి న న్నచట వీక్షించి మ్రొక్కి
యారంగదాసుఁడే యచ్చట నొకబావి, ద్రోవి గట్టునఁ బూలతోటవేసి
తాన శ్రీతులసిసద్దళసుమంబులొసంగ, భూసురుం డవిగొని పూజసేయు

- తే. నావిధంబుగఁ గొన్నియేండ్లరిగె నవల, సకలజన మోహనం బౌ వసంతబుతువు
వచ్చె నాదాసుఁ డడవిలో వరసుమములఁ బుట్టలోనుంచుకొని వచ్చి పుష్కరిణిని.
- తే. జలకమాడెడు గంధర్వసతులఁ జూచె, నపుడు చిత్తంబు గఱఁగి వీర్యంబు హీరి
నందు కపవిత్ర గాత్రుఁడనైతి ననుచుఁ బుష్కరిణిలోనఁ గ్రుంకి తెప్పననుజోయి.
- సీ. కుసుమమల్ క్రమ్మఱఁ గోసి తెచ్చిన నంచుఁ, గోపినాథుఁడు చూచి కోపగించి
స్వామిని పూజించు సమయంబునకుఁ బూలు, తులసి దేనైతిని దుప్పచి త్ర
గర్వించి చెడితివి గావున నించుండ, కరిగి యథోలోకమంచుఁ బుట్టు
మని శపింపఁగను వాఁ డడరి శోకింపఁగ, నే జాలినొంది మన్నించి పిలిచి
- తే. దోషభోగ్యుఁడనే నీవు మగ్ధుపడక, రంగదాసరి నీమనోరాగ మింత
చేసె బ్రాహ్మణకాపంబు సిద్ధముగను, నే నివారింప లేనట్లు గాన నిపుడు 296
- తే. పుష్కరిణిలోన మునిఁగి యాబొంది విడువు, మటుకు ధర్మమహిమతీయందుఁ జేరి
నాగకన్యకగర్భంబున జనించి, ధారుణిం దొండవానాఖ్యఁ దనరి యవల 297
- సీ. వసుధనేలుచు నావాడవయ్యెదవు సి, ద్దముగ నాసేవ వృత్థంబుగాదు
చింతింప కిపుడు నేఁ జెప్పినపని నేయు, మన రంగదాసుఁ డం దట్లచేసె
నతఁడు నీవై పుట్టి హితము రెట్టింప నా, భక్తుఁడ వైతివి పార్థవేంద్ర
పూర్వజన్మమున నేర్పుగ నీవు ద్రవ్విన, బావి యిందున్నది భద్రముగను
- తే. జక్కఁజేయింపు మీఁక నది కాశ్వతముగ, నుండు నేదాల్చి విడుచుచునుండు పుష్ప
ముల ధరించుట కది ధర ముఖ్యముగను, జారుకుభిమూర్తి తొండవాఁ చక్రవర్తి. 298
- చ. అని హరి యానతిచ్చిన మహాన్భతమంది ధరాధినాథుఁ డి
ట్లనియె మహానుభావ సకలాత్ముల కాత్మవు నీవు గాన నా
జననము పూర్వజన్మగతి సర్వము చెప్పితి వాదిదేవ నే
మనుజుఁడఁ గాన నీతిగృణమాయ నెఱుంగుచునే పరాత్పరా. 299
- క. అని బహువిధములుగా నిటు, వినుతులు గావించి హరిని వీడ్కొని యపు డా
జనపతి సంతోషించుచు, ఘనభక్తి చెలంగ విశ్వకర్మను గొనుచుకొ. 300
- ఎ. వేంకటాద్రిఁజేరి తామున్నద్రవ్విన బావిని బాగుచేయించి స్వామివారికి దేవాల
యంబు నిర్మింపు మనిన విని యావిశ్వకర్మ విధిచొప్పు దభుక ప్రాకారత్రయం
బును గోపురద్వయంబును సప్తద్వారంబులును, స్వామి నిజాస్థానమంటపంబును,
గోకాలయును, ధాన్యశాలయును, వస్త్రభూషణాగారంబును, శయ్యాగృహం
బును, వైవాహిక మండపంబును, తైలఘృతాలయంబును, ఆన్నశాలయును, భూ
తీర్థకూపంబును, నిర్మించి యన్నిటకు మధ్యప్రదేశంబునం దాశ్వుత్త ప్రమాణో
న్ముత్తవిమూనంబు రచించి తదుపరి శాతకుంభంబునుంచి వికాలవీధిత్రయంబుగావించి

వేంకటాద్రికి భక్తవరుణి వచ్చుటకు యోజన మార్గసోపానంబులును, నడుమ నడుమ మండపంబులును, నీరాగారంబులును, నిర్మించి సకల పదార్థాకర్షణంబునైయించి యాయాగృహంబులయం మంచి గిరిడిగ్గి హరిచెంతఁజేరి మొక్కి యిట్లనియె.

301

మ. హరి మీసత్కృపచేత వేంకటగిరీంద్రాగ్రంబున నీవు మం దిరముం జెల్వగ నైన దం దోగి సదా దేవిం బ్రియం బారఁగాఁ దిరమై యుండఁగ నేను గింకరుండనై దేవా! సభక్తి భవ ద్వరపాదంబులఁ బూజనేసెద మునివ్రాతా కృపాంభోనిధి.

302

వి. అని తొండవానుండు వేడుటంజేసిన.

303

క. ఘనవైఖానసవంశం, బున నుద్భవుఁడైన విప్ర ముఖ్యునితోడఁ
వనజాత్మండు శుకకుంభజ, లను దోడ్కొని వేంకటాచలముమార్గమునకే.

304

క. ఎచ్చుట కుచ్చుత్తుం డగు, టచ్చట వసుధాసుఁ డెఱిఁగి యబ్జాత్మనికుఁ
మెచ్చుగఁ బద్మావతి కం, దిచ్చెదనని భూషణములు హేమాంబరముల్.

305

తే. తెచ్చి వారల కర్పించి దీనవదనుఁ, డగుచు నుండఁగఁ జూచి యిట్లనియెఁ జక్రి
చింత నీకేల వసుధాన, శేషగిరిని నిలచి యుండెద మనిపల్కి నెమ్మి మీఱ.

306

ఆ. మఱల నిట్లు లనియె మచ్చిక నాయ్యల, నాదరింపుచుండు మబ్బవలని
జూచుకొఱకు దందశూకాద్రి కెపుడైన, ఎచ్చు వోపుచుండు వసుధనేలు.

307

వి. అని యిట్లంబుచెప్పి సంతసింపఁజేసి వాని వీడ్కొని పద్మావతీసమేతుండై తొండ వానుని దోడ్కొని మంగళవాద్యముల మొఱయ వికృతినామసంవత్సరంబునఁ బాడ్యమితిధియు నశ్వినీనక్షత్రంబును గురువాసరంబును, గూడిన శుభదినంబున సాయంసమయమునకు వేంకటాద్రిఁ జేరి వైఖానస బ్రాహ్మణునివలన వైఖానసాగ మోక్షప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనాది కృత్యంబు లాచరింపించి సుస్థిరగన్నం బున బ్రహ్మబుఘలు శుభదాశీర్వచనంబులు నేను శ్రీనీవాసుండు మంగళకరం బగు నానందనిలయంబునం బ్రవేశించె నప్పుడు బ్రహ్మేంద్రుడాయ లానందంబుగఁ బుష్పవృష్టి గురియించి శ్రీనీవాసునిచెంతఁజేరి నుతించిరి. అందు వైఖానస సద్విజాం డు ద్వారపాలకుల నిల్చి యథాప్రకారంబుగ హరిం బూజించె నప్పుడు హరి పద్మవీణంబుమీఁదఁ బాదంబును నిల్చి కటిప్రదేశంబున వామకరంబునంచి దక్షిణ పాదపృథ్వీదేశంబును దక్షిణకరంబుతోఁ జూపుచు బ్రహ్మేంద్రులంజూచి యితి పర మపదంబని పలికె నంతఁ బద్మజం డా హరిసాన్నిధ్యంబున రెం డఖండదీపంబు లుంచి యింద్రాదులతో నిట్లనియె.

308

నీ. ఎందాక కలిభర్త మిథ్యాశ్రియందుండు, నందాక దీపద్వయంబు నుండు
నెందాక దీపంబు లొందును వందాక, మహనీయదివ్యవిమాన ముండు.

- క లియుగం బడఁగిన మలుఁగుదీపంబులు, నపుడు విమాన మాయవని దెల్పు
నవ్వమానము పడినప్పు డీవేంకటే, శ్వఃఁడు శ్రీవైకుంఠపురము చేరు
తే. నంత కృతయుగ ముదయించు నవనియందు, ధర్మజేవత నాల్గుపాదముల నడచు
మూఁడుయుగములు వైకుంఠమున పసించి, క లిని శేషాద్రిజేరు వేంకటవిభుండు.
- క. అని హ్రస్వపల్కుపల్కులు, విని ముదమునుబొంది యాదివిష్ణుం డిచటఁ
ననజజ నాకు రధోత్సవ, మనువొందఁగఁజేయు మఱిల నన నజాఁ డంతఁక. 810
- ప. అం దాధ్యుండైయున్న తొండవాసుం డనుచక్రవర్తిచేత వైఖానసాగమోక్తంబుగ
సుత్సప్రయత్నంబునీయించి పూర్వప్రకారంబుగఁ గ న్యామాసంబునం దంతురా
ర్చణంబును ధ్యజాలోహణంబును వివిధవాహన రధోత్సవ తీర్థారీ ప్రముఖకృ
త్యంబు లాచరింపఁజేసి బహుభక్త్యభోజ్యంబులు వైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వం
బు శ్రీనివాసార్చితంబుగావించి మొక్కి తదాజ్ఞానుసారంబుగ నింద్రాదులు నిజ
నివాసంబుల కరిగిరి. అంతఁ దొండవాసుండు హరికి సకలోత్సవంబులు నడపి నిజ
రాజ్యపరిపాలనంబు నేయుచుండె నం దొక్కనాడు. 811
- సీ. శ్రీకరమతిని వసిస్థగోత్రుఁడు కూర్చు, డనుబ్రాహ్మణోత్తముఁ డటకు వచ్చి
తొండవాసునిజేరి తొలుత గార్యార్థియై, యాశీర్వదించి యిట్లనియె రాజ
విను భార్యతో జాన్తపీయాత్ర వోవఁగ, భార్యకు గర్భంబు పొస్త మయ్యెఁ
బంచాబ్దములవాడు బాటుండు తల్లిని, వీడి నావెంట రాజేఁడుగ నుక
- తే. ధర్మ సంకటమైన దిత్తతీని సతిని, సుతుని నిండుంచి వోయెద సునీరముగ
నిరువురకునన్ను మిప్పించి యీస్థలమున, నీవుపాలించుచుండుమో భూవరేణ్య. 812
- మ. అని యావిపుర్రాజు వల్కఁగా నృపుఁడు నీ వారీతి నిండుంచి పా
మనఁగాఁ గూర్చుండు నమ్మి యాత్ర జనె నం దావిపుర్రాజ్యంక సుతుఁ
మనుజేంద్రం దొకమూలగేహమున నేమం దొప్పఁగా నుంచి తె
ప్పన మాసా లాగి నాటునం దునిచె సంపూర్ణప్రియు బారఁగఁక. 813
- ఆ. బహువిశాలమైన భవనంబులో నంత, విపుర్రాజ్య యుండె విధివశమున
వీధితల్పు చిలుకు వేసి యం దెవ్వఁడో, యుటికె దాని విపుర్రాజువిదచూచి. 814
- ఉ. వాకిలి తీయుఁ డం చవలివారిని బిల్చిన వారిపీఠులక
స్థాఁకకయుండె నప్పబుకుఁ జోద్యము, నొందుచు విపుర్రాజ్య నే
నేకరణిం దరింతు హృదయేశ్వరుఁ డిచ్చట నుంచె నంఘఁ దా
శోకము నొందుచుఁ దీశలు చూచుచు నచ్చట నుండె నయ్యెడఁక. 815
- ఆ. అణునెలలబత్తె మైపోయె నటు మీఁదఁ, గూడులేక మిగులఁ గుండి కుండ్లి
బెండుపడి కృకించి బిడ్డ లిద్దఱు తాను, బ్రాణములును విడిచి పడిరి ధరను. 816

చ. ఘనుఁ డగు తొండవానుఁ డిటు కర్మవశంబున విప్రుకాంతనం
దొనరఁగ నుంచుట నృజివి యుండఁగఁ గాకికెబోయి బ్రాహ్మణుం
డును వను జేరి పుత్రి సుతుఁడు నృతి యేడ నటించు బల్కఁగా
విని మది భీతినొంది నృపవీరుఁడు చారుల నంపె నత్తజీక. 817

ఉ. చారులు వోయి విప్రుసతి సంతతితో నశియించి యుండుటక
వారక చూచి వచ్చి నృపవర్యుని కంతయుఁ జెప్పఁగాను దా
వారట మొంది దుగ్ధ మపు డాత్మను నుంచి సద్ధర్మచిత్తుఁ డై
యూరక యుండి విప్రుఁ గని యుల్లసముం దగఁ బల్క నిమ్మెయిక. 818

నీ. విను బ్రాహ్మణోత్తమ వేంకటేశుని వర్మ, వార్ధమై మాయంటియాఁడువారు
సనఁగఁ బతివ్రత యన నొప్పు మీభార్య, వారితో శ్రీశ్రీనివాసుఁ జూడఁ
బోయిన దిశ వచ్చు భోజనకృత్యంబు, నేయించుచుండుము చిత్తమలర
నని చెప్పి సామగ్రి నంపించి యచ్చటఁ, బగ లంతయుం బుచ్చి పరిధవిల్ల

తే. రాత్రికాఁగ నె బిలము మార్గంబునంనుఁ, బోయి శ్రీవేంకటేశుని పుణ్యచరణ
యుగళముల బాష్పధారలు నొల్క నిల్చి, యుండుటంజేసి హరి యనె నుర్విపతికి.

నీ. రాజేంద్ర నీవింత రాత్రికాలమున నొ, క్కడ విందు వచ్చిన కార్యమేమి
చెప్పు మేర్పడ నన శ్రీనివాసుని కిట్లు, లనియె నృపాలకుం డంబుజాక్ష
పాపాత్ముఁడై నేను బ్రాహ్మణస్త్రీ వధ, చెసితి నన్ను రక్షింపవలయు
ననుచుఁ దత్ప్రేమమునుగ్రాకొంటుఁ డైచెప్పఁ, గా హరివల్లె భూకాంతవినుము

తే. మించి వోయిన పని కింక మిడుకుటేల, యెండి పడియుండు దట్టంబు లిచటి కిపుడ
నీవు దెప్పించు మనఁగ నానృపుఁడు భటుల, చేతఁ దెప్పించె దువుల శ్రీశుకడకు.

వ. అంత శ్రీనివాసుండు తొండవానునితోడ నక్క శేబరంబులఁ బట్టించుకొని పుష్క
రిణికిఁ బూర్వదిగ్భాగంబున నున్న దివ్యసరోవరంబునకుఁ బోయి తత్తీర్థంబునం
దాక శేబరంబులను ముంచి యెత్తె నప్పు డమువృక్ష సజీవు లై లేచి రంత దేవత
లు పుష్పవృష్టి గురియించి యష్టాష్టతీర్థంబునకు, నష్టితీర్థం బని నామం బిడి నుజి
యు నమృతసరస్సుని పొగడి రండుఁ దొండవానుండు సంతసించి హరిని విను
తింఁచె నంత శ్రీనివాసుండు, కలియుగంబున మనుజులతో మాట్లాడినపక్షంబున
నిత నిట్టి ధర్మ సంకటంబులు పొసంగుచుండు. గావున స్థిరాఁటి గోరె మానధారి
యై యుండవలయు నని నిశ్చయించె నంతఁ దొండవానుండు సజీవు లగువారిని
చెచ్చి గూర్చుం డనువిప్రున కొసంగె నపు డాబ్రాహ్మణుండు భార్యాపుత్రులం
జూచి యెందుఁబోయి యుంటి రని యడుగ నత్తరుణి యిట్లనియె. 821

నీ. స్వామి నేనేమని చచ్చించి చెప్పుదు, మహిమాఘ్న డగువిష్ణుమాయచేతఁ
బుణ్యమార్గంబునం బోయి బ్రహ్మదు ల్కున్నట్టి లోకంబుల నన్ని చూచి

- నచ్చితి ననియె నవ్వలఁ గుమారుం డిటు, లనియె నోతండ్రి నే నర్జునముగఁ
బోయి సప్తద్వీపములను దోయధులను, గైలాసగిరిని శంకరుని జూచి
తే. వచ్చి తని చెప్పఁ బుత్త్రిక వచ్చి యిట్లు, లనియె నోతండ్రి పర్యతవనములను పి
బుధుల రాక్షసగణములఁ బుణ్యముచులఁ, జూచి వచ్చితి వేడ్కమై దాఁచనేల.
- క. అని యామువ్యురు తమతమ, యనుభవములఁ జెప్పి రప్ప డావాక్యములకై
విని వెఱఁగున విపురిం డి, ట్లనియెకొ మీపుణ్య మతిశయం బై యొప్పక. 823
- ఆ. అనుచు వారితోడ నరుగ నువ్వుకుండై, యుండురీతిఁ చెలిసి తొండవానుఁ
డవుడు భూషణంబు లంబరంబులు వారి, కిచ్చె ద్విజాఁడు నృపుని మెచ్చి లేచి
తే. రాజు నాశీర్వదించి భూరమణ మేము, పోయివచ్చెద మని పల్కి పొగడి సతిని
బాలకులఁ దోడుకొని వోయి పరఁగ మదిని, సంతసించుచు నిజనివాసంబుఁ జేరి.
- క. తోషించి సతిని బిడ్డలఁ, బోషించుచుఁ దాను ముక్తి బొందెదకొఱకై
శేషాచలపతి మహిమవి, శేషముగాఁ బ్రజల కెఱుంగఁ జెప్పచు నుండెక. 826
- సీ. అన విని మునులెల్ల నాశీర్వమును బొంది, యిట్లని పలికి రిడేమివంత
యొక శేబరముల నెఱి నేలఁ బడవైచి, వోయి లోకాంతరంబులఁ జరించి
క్రమమి వచ్చి తద్ద టములలోఁ జొచ్చి, యాకూర్మనకు వార లచటఁ గనిన
వంతలు చెప్పిన విధము తేటగఁ జెప్ప, మన విని నూతుఁ డి ట్లనియె వారు
- తే. స్థూలములను విసర్జించి సూక్ష్మతనువు, లంఘ వెల్గుచు నుండి లోకాంతరముల
స్వప్నములఁ గన్న వింతల చందముగను, గూర్మనకు వారు చెప్పి రాగుణులు లెఱిగి.
- ఆ. బ్రహ్మమందు జీవపట్కాలు కర్తసం, స్కారలీలగ దేహకలితు లగుచు
నంబరమునఁ దిధుగు నట్టి పక్షులరీతి, సకలలోకములను సంచరించి. 828
- ప. అవ్వలం దమముణానుబంధంబుగఁ గర్తసంస్కారంబులతోడం గూడి యరుణ
రూపులై గగనాంతర్గతవాయుపథంబునం బడి సూర్యకిరణోదిత మేఘబృందం
బులం బొంది వృష్టిమార్గంబున సకలౌషధీజాలంబులం జొచ్చి యన్నరూపంబు
నొంది పురుషవీర్యరూపంబై శ్రీగర్భంబులయందుఁ బ్రవేశించి స్థూలదేహంబుల
ధరించి నవమాసంబు లందుండి వెడలి బాల్యయావసకామారవార్ధకదశల ననుభ
వించి కౌలపరిపాకంబున పృథివీనొంది క్రమమిం బుట్టిన వారలు లోకాగ్రతరంబు
లం దనుభవించిన కష్టదుఃఖంబుల మఱలం జెప్ప మఱచి వోదు రటు గావున నీ
మీవురు కౌలపరిపాకంబు గాకయ యన్నంబు లేకయ నశించిన స్థూలదేహంబులం
దుండక సూక్ష్మదేహంబుల నవలంబించికొని లోకాంతరంబులం జరించి హరి
కటాక్షంబువలన నప్పణ్యతీర్థంబునం బ్రవేశించి పరిపూర్తి నొందిన పూర్వస్థూల
దేహంబులంద మఱలం జేరినందున వారి కౌలోకాంతరవ్యాపారంబును హృదయం
బులుండుండి నిద్రఁజెంది కలలం గని మేల్కొంచి పరుల కౌకలలు చెప్పిన

చందంబున వారాకూర్చునకుం దమవిహారంబులు చెప్పి రిది యంతయు విష్ణుమాయ
యని యెఱుంగవలయు. నీయతిహాసంబు విన్నవారి పాపంబు నకించి ధన్యులగుదు
రని చెప్పిన విని శౌనకాదులు, నూత్నజ్ఞానదృష్టిచేత జీవితత్వానుభవప్రకారంబు
తెలిసి నూతుం జూచి వెండియు నిట్లనిరి. 829

సీ. నీవు చెప్పిన నూత్ననిర్మలభావంబు, తెలిసెనో నూత సందియును తీరె
నది యటులుండని మూకూర్చు డరిగిన, వెనుక నృపాలుండు వేంకటాద్రి
పతి నెవ్విధంబున భక్తుడై పూజించె, నారీతిఁ జెప్ప మిం కనిన మునులఁ
గని నూతుఁ డిట్లనె జననాయకుఁడు భూమి, నేలచు శ్రీవేంకటేశ్వరునకు
తే దాసుఁ డై నిత్యమును హోమభాసురాబ్జ, మలను గొంపోయి బిలమునఁజేలఁగిహరిప
దారవిందంబులకుఁ బూజ భూరి భక్తి, చిత్తమున నిడికొని యొగిఁ జేసె నపుడు.

ఆ. ఆకల మఱల పోవునపుడు కుమ్రరవాఁడు, మంటిపూలుఁ చులసి నింటఁ దీర్చి
దారుమూర్తియందుఁ దా సమర్పింపఁగ, నట్టిమంటిపూలు హరిని చేరె. 831

క. పనజాతుం డాసుముములఁ, దనయందే డాచుచుండు ధరణీంధ్రునకన్
గనఁబడనీక కులాలుని, తనమదిలో మెచ్చుచుండుఁ దద్దయుఁ బ్రేమక. 832

సీ. రాజుచేసినపూజ రాజసం బని మెచ్చ, కుండి మృత్యుసుమంబు లొక్కనాఁడు
భూనాయకుఁడు తన్ను పూజ చేసెడువేళఁ, జూపె నాఁడామృత్యునూనములును
గాంచి నేనితని బంగరుపూలఁ బూజింతు, నీమట్టిపూవు లిం దెవ్వఁ డుంచె
నని సంశయించుచు నబ్జాతునకు మ్రొక్కి, పలికె నిట్లనుచు నో పరమపురుష

తే. నే సమర్పించు సుమముల నేలఁద్రోసి, మట్టిపూ లిందుఁ బెట్టిన మనుజుఁ డెవఁడు?
చెల్పు మని నృపుఁ డడుగ నదేవుఁడపుడు, నృపుని కిష్టెయి ననియెను నీతి యెసఁగ.

తే. ఆనఘయిచటికిఁ గ్రోశద్వయార్థదూర, మందొకఁడు కుర్వక గ్రామమందుఁ గలఁడు
ధరిఁ గులాలుండు భీమాభిధానుఁ డధిక, భక్తుఁడొగిఁ బేదవారఁడందుఁ బ్రతిదినమున.

ఉ. కుండలు చేసిచేసి యొకగులాను బెట్టుచు నప్పు డప్పుడుక
రెండు కరంబులం బులిమి రేగిన మట్టిని చిత్రపుష్పముల్
దండిగఁ జేసి నావలనె దారుకరూపము నేర్పరించి తా
నిరిడినభక్తి మీఠఁగను నిత్యము నర్చనఁ జేయుచుండఁగన్. 835

సీ. ఆపుష్పములను నే నంగీకరింతు ని, ట్లనుదినం బని వల్లె. నపుడు నృపతి
వెలగు నొందుచు హరి వేవేగ పూజించి, బిలము వెల్వడివోయి భీముచెంతఁ
జేరిన రాజు నీక్షించి కులాలుఁ డి, ట్లనె మహారాజ నీవద్భుతముగ
శూద్రగృహమునకుఁ జొచ్చి ఎచ్చుట కేమి, పని యానతిం డన జనవిభుండు

తే. పల్కె నిట్లని భీమ నీభక్తిశేష, నైలపతి మెచ్చినాఁడు శిశ్చయముగాను
నీవు చేసిన సద్భక్తి భావరీతి, డేటగా నా కిపుడు నీవు చెల్పు మనఘ. 836

స. అనినఁ గులాలుఁ డిట్లనియె నయ్య నృపాలక శూద్రజాతివాఁ
డను బహునీచకర్తుడఁ జడత్వమనస్కుడఁ నేను విష్ణుభా
వనఁ గని నీకుఁ జెప్పఁ గలవాడనె భూపవరేణ్య యంచు న
య్యనఘుఁడు వల్కుచున్నతటి నంబరమార్గమునంచు ధీరుడై. 337

తే. గరుడవాహనమెక్కి వేంకటవిభుండు, భీముఁ డన్నట్టివోటుకుఁ బ్రేమఁబోయి
పరమపావనఁబరితుఁ డాధక్తవరుడ, రమ్మ సాయుజ్య మిచ్చెద నెమ్మినేడు.

క. సరసిజనాభుఁడు వల్కుఁగ, సరగున భీముండు మ్రొక్కి సతితో నపుడే
హరి సాయుజ్యపదంబున, కరుగఁగఁ గని తొండవానుఁ డారట పడుచున్. 339

సీ. హరి కిట్లు లనియె నో యబ్జాత్మ నీభక్తుఁ, డగు భీముఁ జూచి నే నాప్తముగనుఁ
భాషించు చుండఁగఁ బరమపదము వాని, కిచ్చి పంపించితి వింతలోద
వాకు సాయుజ్య మెన్నటి కీముఁ దలఁచి యు, న్నానన విష్ణుండు నగుచుఁ బల్కె
నితనిసాత్వికభక్తి కిష్టంబునొందితి, సాయుజ్య మిచ్చితి సజ్జనుండు

తే. పూర్వమే మోక్షమడుగ నీ పూజపరుల, కెఱుకయై చక్రవర్తినియింటి కెపుడు
వచ్చునప్పుడు నీకు నీవనిత కేను, మోక్ష మిచ్చెద నని యంటి నీక్షణమున. 340

క. వానికి మోక్షం బిచ్చితి, దీనికిఁ జింతింప నేల ధీరుడ వగుచున్
నీనందనునకుఁ బట్టము, మానితముగఁ గట్టియుంచు మానవనాథా. 341

సీ. పట్టి విజ్ఞాన సదృశి వై రాగ్యము, లలవాడ పగుచు దుష్కముములను
విడిచి నిర్మలుడవై విజనస్థలము చేరి, నన్ను ధ్యానించు నిర్ణయము మెఱసి
సారూప్యపదవి నిశ్చయముగ నిచ్చెద, నని యితనికిఁ జెప్పి నంపెఁ జక్రి
నిజనివాసముచేరి నెఱిఁ దప్పకయ తొండ, వానుండు సుతునకు శ్రీనివాసుఁ

తే. జేరి వేడ్కను రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసి
వేంకటేశుని చరణారవిందములను

గ్రమముగాఁ గొల్చి నిత్యోత్సవములు సేయు
మనుచు సుతునకు నియమించె ననఘుఁ డచట.

342

అ. తొండవానుఁ డంతఁ దుర్యభక్తిజ్ఞాన, యుక్తుడై మహావిరక్తుఁ డగుచు
వేంకటాద్రిఁ జేరి విజనస్థలమునంచు, నిలిచి ధ్యానయోగనిష్ఠ నొందె.

343

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కంబుజలోచనుఁ డానృపాలకున్
స్వాంతమునందు మెచ్చుచును సత్కృపతో నట కేగి నవ్వుచున్
వింతగఁ జెంత నిల్చె నటవి న్వసించిన భూవిభుండు శ్రీ
కాంతుని జూచి రేచి కరకంజములన్ ముకుళించి నమ్రుడై.

344

ఉ. సద్గుణ మొప్పుఁ గా మది నచంచలభక్తిరసంబు నిండఁగా
గద్గదకంఠుడై నృపుఁడు కన్నులు బొప్పము లొల్కు మ్రొక్కుచున్

- మధురుచంద్ర నన్నిచట మానసమందుఁ దలంచి వచ్చితే
చిద్దగ నాత్మ నీమహిమ కేఱుఁడు సన్నతి నేయ నేర్పునే. 846
- కా నేనా మానసమాత్రుఁడం జపలుఁడక నీచాత్ముఁడం గాముఁడక
నే నిన్నేమి సుతింపనేర్తు నను మన్నింపక స్వభావంబుచే
నే నిర్హేతుక జాయమానకరుణ న్నేఁ డిందు వేంచేసినా
వానందం బొదవెక్ గృతార్థుఁ డొగి నే నైతిక జగన్నాయకా. 846
- మ. ముచ నేఁ జేసిన నేరము ల్మఱచి నామూర్ఖత్వముక గర్వమె
ల్లను బోఁగొట్టుచుఁ దండ్రిచందమున నక లాలించి విజ్ఞాన మి
చ్చిన నీదొడ్డబుఁబుఁబుఁ దీర్చుగలనే శ్రీస్వామి నీసత్కృపా
ఘనతం గాచితి విన్ని నా శ్శివుడు మోక్షం బిచ్చి రక్షింపవే. 847
- చ. మతినెడ విప్రభార్యను గుమారుని కూతును దేజు కేను జం
పితి నటువంటివాప మిల భీకరవృత్తిని ముంచు నంచు నక
హితముగఁ గావ వారలకు హెచ్చుట దేహము లిచ్చినట్టి నీ
యతిశయ మెంచ శంభునకు హాటకగర్భున కైన శక్యమే. 848
- చ. సతి పతి యేకమై నపుడు సారవివేకము లేక రాత్రివ
చ్చితి నలనాఁడు నేనిటులఁ జేసిన ద్రోహము నెంచ కింత బో
చితి యటువంటి నైరణయుఁ జిక్కునె యెంతటివారికైన శ్రీ
పతి ననుఁ బోలు వేల్పులు ప్రపంచమునం గలరే రమేశ్వరా. 849
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించిన నృపాలకు న్మోచ్చి హరి దయార్ద్రావృద్ధ
యుఁడై యిట్లనియె. 850
- చ. విను నృప నీకు సాత్వికవివేకము పుట్టుటకై తపంబునే
యను నియమించి తిప్పుడు మహాపురుషోత్తమభక్తి నిష్ఠ నీ
మనమున నిర్మల గాన ననుమానము లే దిది మోక్షమిచ్చెదక
నను బరమాత్ముఁ డంచు నెఱ నమ్మిననమ్మిక తీర్త వోవునే. 851
- చ. జనవర యింకఁ గొన్నిదివసంబులు భూతలమందు నిర్మదో
భుజ మోక్ష మీక్షణము కావలెనో నిజ మీవు చెప్పమా
యన హరిఁ జూచి నవ్వి శృఙ్ఖల డర్శిని మోక్షమ నా కొసంగవే
యని శరణాగతుం డగుచు నంచున రాఁగని చక్రీ నవ్వుము. 852
- సీ. కరుణారసము నృపాగ్రణిమీఁద నిండించు, మండఁగ గగనమంసుండి దివ్య
పుష్పకేం బచటి కద్భుతముగ వచ్చె న, ప్పడు తొండవాను నాపుష్పకంబు
నందుంచి సారూప్య మతనికెఁ దానిచ్చి, వైకుంఠపురికినిచుటల నంపి
తన నివాసము చేరెఁ దదనంతరమున నా, చక్రవర్తిసుతుండు పాంక్షముగను

- తే. వేగ తండ్రీకి బరలోకవిధు బాసర్చి, శ్రీనివాసుని పాదరాజీవయుగళ
మందు భూభారముంచుచు నచలుడగుచు, దాను వసుధానుడును రమాధవుని
నీ. ప్రథితనిత్యోత్సవ పక్షోత్సవములు మా, సోత్సవ సంవత్సరోత్సవములు క్రచట.
నడిపించుచుండఁగ నారాయణుడు శిలా, విగ్రహుడై మహావిభవములను
సొంపుగ నంగీకరింపుచు వసుధాను, నాశ్రీనివాసుండు నాదరమునఁ
బాలన నేయుచు భక్తి భావించుచు, సకలకార్యములను స్వప్నములను
తే. దాన చెప్పుచు మానముద్రను ధరించి, కుదరి పద్మావతినీ గృపఁ గూడి వివిధ
వరము లందఱి కిచ్చుచు వారిధనము, లాదరించుచు శ్రీపన్న గాదియందు. 354
- ఉ. వేంకట నాయకుం డనఁగ విశ్వమునందుఁ బ్రసిద్ధి నొందుచుకొ
గొంకక భక్తి విత్తమును గూరిమితోఁ గొని కోయ్క లిచ్చుచుకొ
సంకరజాతి మర్త్యలకుఁ జానుగ విత్తము నొప్పగించుచుకొ
బింకము చూపుచు స్థర కుబేరుని వడ్డికి రూక లిచ్చుచుకొ. 355
- క. లీలామానుషచర్యలు, జాలం జూపుచు సమస్త జనులకు హితుఁడై
మేలు నొసంగుచు నీకలి, కాలము ఫణితైలమునను గనుపడుచుండుకొ. 356
- ఆ. కలియుగాంతమునను గ్రమ్ముట వైకుంఠ, మందుఁ జేరి కలియుగాదికొల
మవల వచ్చినప్పు డావేంకటాద్రిపై, మఱలఁ జేరుచుండు మాధవుండు. 357
- క. అని నూతుండు వేంకటపతి, ఘనచరితము లొప్పఁ జెప్పఁగా మునులెల్లకొ
విని సంతోషము నొందుచు, నని రిట్లని నూతుఁ జూచి యబ్బుతపడుచుకొ. 358
- మ. అహహా నూత పరాత్పరుండు జలజాతాత్ముండు నిత్యుండు శ్రీ
యహిరాట్పర్వతసాగుఁ డవ్యయుండు సర్వాత్ముండు లీలార్థ మై
మహి మర్త్యాకృతి నొంది పిమ్మట మహామాహాత్మ్యపాషాణవి
గ్రహుఁడై లోకుల బ్రోచు సత్కథల మాకర్ణప్రమోదంబుగకొ. 359
- క. చెప్పితి విచ్చట వరుసగఁ, దప్పక వింటిమి మహాముదం బొదవెను నీ
గొప్పతనం బింతెంతని, యప్పప్పా పొగడ శక్య మగునె మహాత్మా. 360
- చ. అని ఘనశౌనకాదిమును లందఱు గౌరవ మొప్పఁ బ్రస్తుతిం
చిన విని నూతుఁ డిట్లనియె సింధుసుతాధిపుఁడైనపద్మలో
చనుని చరిత్రము ల్వాగడ శక్యముగాదు విధాతకైన నే
నోనరఁగ మికటాక్షమున నూహకుఁ డోచినయట్ల చెప్పితినొ. 361
- నీ. అనుచుఁ బల్కిన రోజుహర్షణుసుతుఁ జూచి, మును లిట్లు లని రాదిమూల మైన
విఘ్నఁడ పాషాణవిగ్రహ మై యుండు, హేతువే మన నూతుఁ డిట్లు లనియె
ననఘాత్తులారి శ్రీహరి స్వస్వరూపంబు, నందఱకును జూపఁ డంచువలనఁ
దనదిహ్నుములు సర్వ జనులు చూచి తరించు, టకుఁ గృప లోకవిడంబనముగఁ

తే. దాము పాపాణమృత్తిక దారుమార్దు, లందు దీపించి భూలోకమందు వివిధ

పుణ్యనామంబులను దాల్చి పూజగొనుచు, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చు భూరికృపను.

వ. ఇవిగ్రంథున నొప్పు నర్చావిగ్రహ చిహ్నంబుల నీక్షించి హరి చిహ్నంబు లిట్టి
వని తెలిసి యీచర్మచక్షుస్సులతోఁ జూచిన విగ్రహంబులు మనోదృష్టికిఁ బ్రత్య
క్షంబు లగుచుండఁగ హరి వారి మనోమాలిన్యనివారణంబు సేయుచుండుం గావు
నఁ బ్రతిమార్చనంబులు చేసి తర్వాత హరి సర్వాంతర్యామి యగుటంజేసి రామ
కృష్ణాదివిభవావతార ధ్యానగుణానుభవంబు చేయుచుండి దాన, యనిరుద్ధప్రస్థుమ్ను
సంకర్షణ వాసుదేవ పూర్వహప్రభావంబు లెఱింగి ధ్యానించి తన్నుమ జపంబులు
చేసి పరమగతిం బొందుట కర్చారూపంబులు పేతువు లగు నందు సకలజన
సంరక్షణంబు సేయు కొఱను శ్రీనివాసుండు స్వయంవ్యక్తార్చా విగ్రహుండయ్యె
నని చెప్పి సూతుండు వెండియు నిట్లనియె.

363

క. శృంగారాంగునకుం జయ, మంగళమహిరాజశైల మందిరునకు శ్రీ

మం గాపతి కతిశయశుభ, మంగళ మొనగూడవలయు మహియం చెప్పుడుకా. 364

క. అని సూతుండు వచియింపఁగ, విని శౌనకముఖ్యమునులు వేంకటపతిసేఁ

గొని యాడుచు సూతునితో, ననువొందఁగ గోష్ఠినుండి రచ్చట వేడ్కకా. 365

క. భావజనక శుభాకర, భావజరిపుమిత్రభూత భావనవిలస

ద్భావాతీతజగన్మయ, శ్రీవేంకటగిరినివేశ చిదచిదధీశా. 366

తురంగవృత్తము. వికటసురరిపుహరణ గురుతర విశ్వరక్షణకారణా

సకలమునిజన హృదయకమలవిచారణాఘనివారణా

మకుటక లితవిలసితమణిఘ్రిమ స్తకాఖిలపూరణా

ప్రకటకనకరుచిరశిఖరయుత పన్న గాద్రివిహారణా.

367

మాలినీవృత్తభేదము. కర్మవిధాయక కర్మవినిశక కర్మఫలాశ్రిత కాంతియుతా

ధర్మవివేచన ధర్మసుఖార్జన ధర్మయుతవ్రత ధర్మరతా

మర్మసుఖాస్పద మర్మఫలప్రద మర్మవిలక్షణ మర్మహితా

భర్మనగాత్మజ భర్మగిరీశ్వర భర్తమయాంబర బ్రహ్మమతా.

368

విజయవృత్తము. జ్ఞానమార్గదీపకా జ్ఞానదివ్యరూపకా

జ్ఞానూగరక్షకా జ్ఞానవిజ్ఞశిక్షకా

జ్ఞానసద్విధాయకా జ్ఞానశక్తినిాయకా

జ్ఞానకిర్తనాధకా జ్ఞానపూర్ణబోధకా.

369

మాలి. సురహృదయవికాసా త్పుద్రరక్షోవివాళా

గురుతరసువిలాసా శోటిసూర్యప్రకాశా

పరమపదనివాసా పాలితాచార్యదాసా

సురుచిరదరహాసా సుందరా శ్రీనివాసా.

370

గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలితకవితా విలాస వసీష్ఠ గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైనశ్రీవేంకటాచల మహాత్మ్యం బనుభవిష్యోత్తరపురాణంబునం దెఱుక కథయును, హరి ధరణీదేవి కెఱుక చెప్పటయును, ధరణీదేవి పద్మావతి నాదరించుటయును, పద్మావతి తల్లికి హరివృత్తాంతంబు చెప్పటయును, వసుళనచ్చి ధరణీదేవితో సంభాషించుటయు, నాకాశరాజు హరికి శుభ రేఖ పంపించుటయు, హరి యాకాశరాజులకుఁ బ్రత్యుత్తరలిఖిత మంపించుటయు, వసుళ శేషాద్రికి వచ్చి హరికి శుభవార్త తెలింగించుటయు, వివాహంబున కర్థంబులేదని ఎకుళ ఎరాహస్వామితోఁ జెప్పటయు, హరిచేత శుభ రేఖ గైకొని గరుడుండు సత్యలోకంబునకు నరుగుటయు, శాంఠిచే శుభపత్రిక కొని సని శేషుండు శంకరున కిచ్చుటయు, శ్రీనివాసుఁ డింద్రాదులతో సంభాషించుటయు, సిరిందలంచి హరి చింతించుటయు, గొల్లాపురివాని యైనలక్ష్మీని సూర్యుండు దోడ్కొని వచ్చి హరిచేంత నిల్పుటయు, సిరితో హరి తనకష్టంబు చెప్పటయు, హరితో లక్ష్మీసంభాషించుటయు, గులదేవతార్చనంబును, హరి కుబేరున కప్పుపత్రంబు వ్రాసియిచ్చుటయు, సాయంకాలవర్ణనంబును, సూర్యోదయవర్ణనంబును, బ్రహ్మాదులతో శ్రీనివాసుండు వివాహంబునకుఁ దరలివోవుటయు, స్వామి కాకాశరాజు కి న్యాదానంబు చేయుటయు, వివాహానంతరంబునం జక్రియగ స్త్రాశ్రమంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మాదుల వీడ్కోల్పుటయు, శ్రీలక్ష్మీ క్రమముఁ గొల్లాపురంబున కడుగుటయు, వసుధాతోడవాసులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుద్ధము సేయుటయు, దొండవాసునకు హరి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటయు, శ్రీనివాసునకు విశ్వకర్త దివ్యాలయంబు నిర్మించుటయు, బద్మావతీ సమేతంబుగ హరి శేషాద్రి చేరుటయు, గూర్మిని చరిత్రంబును, శ్రీనివాసుండు భీమునకు సాయజ్యముచ్చుటయును, దొండవాసునకుఁ జక్రి సారూప్యమిచ్చుటయు నను కథలం గల పంచ మాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము.

షష్ఠాశ్వాసము.

- శా. శ్రీమల్క్విమలనీలతోయదనిభం శృంగారపూర్ణేణం
 హేమాభాంబరదివ్యభూషణధరం హేలావతీఫలనం
 కౌమారీశ్వర సన్నతాంఘ్రికమలం కల్యాణలీలాగుణో
 ద్దామం శ్రీతతికుండలేషమధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1
- క. శ్రీమద్గురువర శుభకర, శ్రీమన్నరసింహదేవ చిన్మయభావా
 శ్రీమహిళాధిప ఘనతర, శ్రీమద్వేంకటగిరిశ జితదనుజేశా. 2

—|| పద్మపురాణం బగువీరలక్ష్మీవిలాసము. ||—

- సీ. అని గురుదైవంబులను దలంపుచు వేంకటాద్రిమహాత్మ్యమం చనుచు ధరను
 వెలయు వరాహభవిష్యోత్తరపురాణ, ములయందు నలువది మూడు నైన
 భాసురాధ్యాయము ల్పద్యకౌస్థ్యంబుగ, మొనసి యైదాశ్వాసములు రచించి
 హరికి సమర్పించి యవల పద్మపురాణ, మంచు వింతగు వేంకటాద్రివిభుడు
 తే. సిరిసి గూరిచి తపముచు జేసినట్టి, చరితములు కొన్ని లభియింప సంగ్రహముగ
 సరవి నాశ్వాసమున కవి చాల వనుచు, వేఱకల్పన కొంత గావింప వలనె. 3
- క. కావున నిపు డొకగతిగ గృతి, గావించెద బుధులు తప్పగా నెంచక నక
 గావున సంతస మారగ, సేవించెద నెల్లప్రాద్దు చిత్తమునందుకా. 4
- తే. ఈశ్వరీక దగునభిధాన మేది యనిన, శ్రీకరం బగువీరలక్ష్మీవిలాస
 మనెడు నామంబు పెద్దలయనుమతమున, నిర్ణయించితి నన్ను మన్నింపవలయు. 5
- తే. భారతని జిహ్వాయంచుచి నారసింహుఁ, డేవిధంబునఁ బలికించు నావిధమునఁ
 బలికెదను భాగవతులునా బాలభాష, వినుడు నెయ్యంబు మోఱగ విబుధులార.
- వ. తత్కథాక్రమం బెట్టి దనిన శ్రీనివాసస్వామి చారిత్రంబుల విని శాసకాదిమునీం
 ద్రులు వెండియు నొక్కనాఁడు ప్రాతఃకాలమున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు
 లొనర్చుకొని నూతుం జూచి యిట్లనిరి. 7
- సీ. ఓనూతుఁడా శ్రీనివాసునిచరితంబు, లెన్నివిన్నను దృప్తి నెనఁగ దాత్మ
 కావున నీవు తత్కథ లింకనుం జెప్ప, మనుజుజేషమును రమావిభుంధ.

ధీరుఁ డై పద్మావతిం బెండ్లియాడిన, వెనుక మహాలక్ష్మి విశ్వసించి
హరిపత్నమందుండ కరిగి కొల్లాపుర, పుండున్న పిమ్మట నభిసుతను
తే. దలఁచునో లేక చక్రి నిర్దయను మదిని, దలఁప కాకాశపతిసుతం దాను గూఢి
మఱచి యూరకయుండెనో మఱల లక్ష్మీ, నెదను జేర్చెనో లేదోమాకెఱుంగునుడు.

క. మనమున శ్రీవేదవ్యా, సుని దలఁచుచు మానివరులఁ జూచి నగుచు ని
ట్లనియెను మునులారా హరి, ఘనచరితంబులను జెప్పఁగా వశమె వినెన్. 9

క. నను మీ రడిగినవిధమున, మను దేవలుఁ డడుగ మోదమును దనరారక
విని దేవదర్శనం డను, ముని చెప్పెను విశదముగను మొససి క్రమముగన్. 10

మ. విను మో దేవల వేంకటేశ్వరుఁడు శ్రీవిష్ణుండు పద్మావతికే
మన ముప్పొంగఁగ గూడి యుండియును వేమాఱున్ రమాదేవిని
దన చిత్తంబున నెంచుచుం బ్రయుముతోఁ దద్రూపలావణ్యచిం
తనముం జేయుచుఁ బన్న గాచలముమీఁదన్ సర్వభోగంబులన్. 11

సీ. అనుభవించుచు నుండె నటు కొన్నియబ్దంబు, లరిగినవెనుక శేషాద్రివిభుఁడు
తనమదిలోఁ దాను దలఁచె నిమ్మెయి సిరి, నెడఁబాసి నరుడ నై యిన్నియేండ్లు
గడపుచు నుంటి నింక నెడంబునందుంచి, యుండుట పాడిగా దుదధి సుతను
వక్షమునందుంచవలెఁ గాని యేరీతి, నైనఁ బార్థిర్థింది నెయ్యంబు నిటకు

తే. సేను దోడ్కొని రాకున్న నిఖిలకార్యములును సంపూర్తిగావు పెంపుగ యశంబు
దక్కఁగు కు బేరును బుణ్యధనమొసంగుటకు ను పాయంబు లేను దృఢంబుతలఁప.

తరల నిరతము న్నదిఁ జింతఁజేయుదు నీరజేక్షణుఁ డార్చుఁడై
నరునిచందముగా విరక్తుఁ డనంగ నొప్పుచు సర్వమున్
మఱచి తాఁ దనుజూచుచుండెడి మానిమాడ్కిని పద్మమం
దిరవిలాసగుణంబులెల్ల మదిం దలంచుచు నుండఁగన్. 12

సీ. అపుడు పద్మావతి హరి సర్వవైరాగ్య, కలితుఁ డై యున్న లక్షణములెల్ల
భావించిభావించి భయమొంది యొక్కనాఁ, డేకాంతసమయమం దిట్లు అనియె
శ్రీస్వామి యిపుడు మీచిత్తంబునం జింతఁ, బుట్టుట మీముఖాంబుజమునందుఁ
గనిపించుచున్న దిక్కాలమం దరుదుగ, నిటు చింతవొడమిన హేతువేమి

తే. దాఁచకయ చెప్పవలయుఁబాదములమీఁద, ఫాలమునుజేర్చి విడువక బహువిధముల
మిను సేయుచు నడుగఁగ విడువదనుచు, సతిని గరములతో నెత్తిహితము మెఱయ.

క. లాలింపుచుఁ బద్మావతి, నాలింగన మారఁజ్ఞేసి యనోన్యముగా
శ్రీలక్ష్మీశ్వరుఁ డపుడా, హేలావతి మోము చూచి యిట్లని పలికెన్. 13

సీ. వినవచ్చావతి వివరంబుగా నీకు, జెప్పెద నెట్లన సృష్టిలేని
కాలంబునం దొంటిగా నిర్మికాయండ, నయి నిర్గుణబ్రహ్మ మగుచు నుంటి

నాయం దనాదియై పాయక మూలప్ర, ధానమ మాయాభిధానమొంది
చిద్రూపమై లక్ష్మీ సద్రూప మై నన్ను, బొందఁగ నప్పు డానందమొదవె
తే. నందు మహదాదిత్యంబు లన్ని వొడమె, వాని మేళనమున సృష్టి పరుసగాను
బట్టుగాఁ బుట్టి సర్వప్రపంచమయ్యె, నప్పు డంతటికిని గర్త నగుచు నేను. 16

క. అది మొదలుగ బ్రహ్మదులఁ, పదపడి పుట్టింతు నీప్రపంచము నాలోఁ
గురురై యుండును వెలిపెం, పాదవుచు నీరీతి వెల్లు చుండు మృగాక్షి. 17

క. ఇంత మహత్వం బా శ్రీ, కాంతకటాక్షమున నాకుఁ గలిగిన దిపు డా
యింతి నెడఁబాసి యుండుట, కెంతయుఁ జింతింపుచుండు నిందునిభాస్యా. 18

సీ. అద్వయబ్రహ్మంబు నై నిరాకారమై, యచలమై నున్న నాయందుఁ బొంది
ఘనసురిదరాకారమును నాకుఁ గల్పించి, తగు సుందరాంగియై తాను నిల్చి
గౌరుతరకల్యాణగుణములు నా కిచ్చి, నను గొప్పచేసె నానాటనుండి
చంద్రునియందున్న చంద్రికవిధముగ, వెలయుచు నాయరస్థుని నిలిచి

తే. వేడ్కమై నుండఁగా నొక వేళ భృగుఁడు
వచ్చి సిరియున్న యురముపై వలలఁ దన్నె
నంచుచే లక్ష్మీ నాయందు నలుకచేసి
విరసములు వల్కి కరవీరపురము చేరె. 19

క. అప్పుడు సర్వజ్ఞత్వము, తెప్పన నను విడచి లక్ష్మీదేవిం బొందెం
దప్పక యమాత్మగంబును, దప్పక యీగిరికివచ్చి దైవ్యముచేతఁ. 20

సీ. విలసిల్లఁ దింత్రణిన్పృథ్విమూలమున, నున్న ఎల్లీకాన నుంటి నపుడు
నాకు సర్వజ్ఞత లేకుండె నప్పుడు, తేజకు గొల్లచే దెబ్బవడితి.

నినుఁ జూచి మోహించి నీసఖజనముచేఁ, గలిగె తొల్లెబ్బలు కఠినముగను
సీరిలేకయుండుటం జేసి వివాహేచ్ఛ, చే నాకు బేరునిచేత నప్పు

తే. గలిగె మీతండ్రి తమ్ములు చెలఁగి యిచ్చి, నట్టిధనమీన బుణమును నెట్టలేక
చింత పుట్టిన దిప్పుడు సేయుకార్య, మేమిదోచుక యున్నది యిందువదన. 21

క. అని విని పద్మావతి యి, ట్లనియె మహాస్వామి మీకు నమరఁగ నాలో
చున యేను జెప్పనేర్తు నె, నను మీ రిట్లుడుగురీతి నబ్బరముగదా. 22

సీ. సృష్టిపూర్వమునంద చేబట్టి మిమ్మింత, గొప్పచేసినలక్ష్మీ నిష్ఠే డిట్లు
నెడఁబాయఁ దగదు మీ రెట్లెన్ బ్రార్థించి, తోడ్కొని వచ్చి నాతోడఁ గూర్చి

మీచెంత నిడికొన్న మీకిర్వురకు న్నదాసి, నై భక్తి సేయింతు నంతెగాని
నామది కాలోచనం బింతకన్నవే, టిఁక నేమి తోఁచలే దిందిరేళ

తే. రయమునం బోయి కొల్లాపురంబునేరి
కమల కుండెడు కోపంబు కడఁకఁ దీర్చి

యరుపురము దోడుకొని వత్త మిటకు సరవి

ననిన శ్రీచక్రే యిమ్మెయి ననియె నపుడు.

23

మ. విను పద్మావతి యొంటికాపురము నీవే చేయుచు నేడ్వఁగా

నను నర్థక్షణమైనఁ బాయక సదానందాత్మవై యుంటి వా

వనజాతాలయ వచ్చి సంతతము నా వత్సస్థలం బందు ని

ల్చిన నీ వప్పుడు చూచి యౌర్వఁగలవే చింత న్నదిం బొందకన్.

24

క. నీవిచ్చట ననుఁ గూడుట, కై వననిధితనయ వచ్చినప్పుడు తిరుగా

నావత్సస్థలి నిడుకొన, కావేశ నె పంచి తచటి కబ్బడఁజాక్షి.

25

సీ. ఆన వినిచింతించి యపుడు పద్మావతి, పలికె నిమ్మెయి రమాభాను యిటకు

వచ్చియున్న పుడు మీ వత్సస్థలంబునం, దిడికొన్న కొడువ నా కేలగల్గు

వాలక్ష్మీ మీకు నా కన్యోన్యముగఁ జేసి, యంతటికిని గర్త యగుచు నుండు

శ్రీరమాకాంతయై నీతయై ననుఁ బెండ్లి, యాడు మటంచు నీ కాప్తముగను

తే. జెప్పినందున నేకదా చిత్తగించి, నన్ను జేబట్టితిరి సదానంద మొదవే

నింత భాగ్యంబు కృపను నాకిచ్చినట్టి, సిరికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేను జేయఁగలనె.

క. ఏరితిగ నిచ్చటికిని, గూరిమితో సిరిని దోడుకొని వచ్చిన నే

నా రామామణిపదములు, గౌరవమునఁ గొల్చియుంగుఁ గనులదఁజాక్షి.

27

మ. ననుఁ గొల్లాపురముందుఁ జేర్చుఁడచట న్నానాప్రకారంబులకా

వనజాతాలయ కొప్పఁ జెప్పి మణి సర్వంబు న్నమర్పించి ర

మ్మని నేఁ దోడ్కొని వత్తు నన్న దరహాసాస్యంబు దీపింప న

వ్వనజాతాత్మఁడు సంతసం బెసఁగ నవ్యామాక్షితో నిట్లనెన్.

28

క. సతి నీలలితోక్తికి నా, శతి సంతస మయ్యె వసుళ యలరఁగఁ దోడకన్

హితముగ నుండుము నేనా, సతి దోడ్కొని వత్తు నిటకు సంప్రీతి తగన్.

29

వ. అని శ్రీనివాసుండు నిశ్చయించె నట్టి వృత్తాంతంబు లక్ష్మీ భావించి తనలోఁ దా

నిట్లు వితర్కించె.

30

సీ. శ్రీవేంకటేశుఁడాశ్రితజనావనుఁ డింక, నిందుండ్ల వీయఁజూపిండ్లగిరికి

ననునత్కృపం దోడుకొని పోవుటకు వచ్చు, నపుడు నేరాను బొమ్మనుచు నాకు

నోరాడ దిప్పుడ గారనింబుగ డాఁగ, వలయునే నాస్వామివత్సమందుఁ

బగలు రేయుండిన పద్మావతికే జిత, గలుగ నాకేల సకర్మమంచు

తే. రయింపను లేచి కొల్లాపురంబు విడచి, దారి తప్పక యిరిగి పాతాళమందుఁ

జేరిన పయంతుఁడయ్యె విశేషయోగ, మహిమచే నొప్పు కపిలాఖ్యమానిఁ జేరె.

- క. అపుడా లక్ష్మీని గన్గొని, కపిలమునీంద్రుండు మిగుల గౌరవముగ న
వ్యిపులాశ్రమతలమున నా, చపలాక్షిని నిల్పె మదిని సంశయపడక. 82
- క. హరియంశము గల మునిపై, నరమర మది నుంచుకొనక యంబుధితనయం
దిరవుగ నిలిచి నిజేశుని, స్థిరముగ మనసునను బూజ సేయుచునుండెక. 83
- సీ. అటుమీఁద శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు ప్రా, తనకాలమున లేచి తప్తహేమ
చేలభూషణములు చేలువుగ ధరియించి, గరుడవాహనమెక్కి గరిమ యెసఁగ
నటఁ బోయి వచ్చెదే ననుచుఁ బద్మావతి, కనుకూలముగఁ జెప్పి ఘనతమెఱయ
నందున్న వశుళతో నాపరాహస్వామి, తోఁ జెప్పి కదలి సంతోషముగను
తే బోయి శ్రీకరకరవీరపురమునందుఁ, బద్మమందిర యున్నట్టి భవనమునకుఁ
జీరి యందంసు వెడకి యాక్షీరవార్ధి, కన్యకామణి లేనట్టికతమునకును. 84
- శా. ఖిన్నుండై మది సేమిదోచ కచటం గ్లేశాత్తుఁడై సారెకుం
గన్నీ రూరక నింపుచుకొ వెడకుచుం గామాతురుం డై మహా
పన్నుండై యకటా రమాతరుణి నాపై మోహముకొ లేక యిం
దిన్నాశ్శుం డిపు డెందు డాఁగినదో సే నింకేడ శోదంపుచుకొ. 85
- సీ. అని చింతసేయుచు నచట నుండక పోయి, పర్వతాచులఁజూచి పలికెఁ జక్రి
గిరులార తరులార కిన్నరాంగనలార, కానరే మారమాకాంత నెందు
సురులార మునులార నరులార మీరైనఁ, గానరే మారమాకాంత నెందు
పద్మాకరములు మాపద్మాలయను జూచి, యుండినచోఁ జెప్పు డుండునున్మీ
తే. నన్నుఁ గన్గొని యెచటనో యున్న దిపుడు, దానిఁ జూడక యుండిన తను వదల
యనుచుఁ జింతించునప్పు డయ్యలిసుతను, జూచి యుండినవారలు సారిది నపుడు. 86
- వ. హరిం జూచి యిట్లారి. 87
- మత్తకోకిల. దేవదేవ మహాత్మ్య మేచకదేహ యిచ్చట లేదు శ్రీ
దేవి యెచ్చట నుండునో యది తేటగాఁ గనలేదు మీ
కేవిధంబున విన్నవించు మహీంద్రశైలనివాసకా
నాపుడుకొ విని శౌరి యూరక నాల్గుదిక్కులు చూచుచుకొ. 88
- వ. ఇవిధంబునఁ గొంతతడవుండి యాకొల్లాపురంబున నొక్కడ నర్చారూఢంబుగ
లక్ష్మీని దీర్పించియుంచి పూర్వంబున నగస్త్యుండు పూజించుచున్న లక్ష్మీవిగ్రహం
బును జూచి యెచ్చట నిల్చి తద్విగ్రహంబును బూజింపుచు దశవత్సరంబులు
తపంబుసేయుచుండె, నంత నొక్కనాఁడు సికిం దలంచి చింతాశ్రంతస్వాం
తుం డై యుండుగుమయంబున నశరీరి యాహరి క్లిష్టనియె. 89

నీ. దేవ యిచ్చట రమాదేవి మీ కిప్పుడు, పాడనూప దీతపంబునకు మెచ్చి
 గాన నిచ్చటికిఁ జక్కఁగ దక్షిణంబుగఁ, గీర్తి కెక్కినయట్టి కృష్ణవేణి
 యను నది ప్రవహించు నటకు ద్వాత్రింశతి, యోజనంబులమార ముండునట్టి
 ముఖ్యమైన గువర్ణముఖరి యున్నది తత్త, టముఁజేరి తపముసేయుము క్రమముగఁ
 తే. గుంభసంభవుఁ డున్న దిక్కుకును దూర్పు, గాఁ బ్రకాశించు సిద్ధసౌఖ్యస్థలంబు
 స్వర్గమందున్న దిక్కునువర్ణకమల, మొకటిఁ దెప్పించి నాటియం దొనర నిలిచి.
 క. ఆకమలమునకుఁ దూర్పు ది, వాకరుని బ్రతిష్ఠచేసి యర్పించినవో
 నాకంజము ముకుళింపక, ప్రాకట శుభముగను వెలయు భావం బలరెన్. 41

కా. నీ వాకంజమునందుఁ జూ పిడుచు సన్నిహితండు కన
 ద్భావం బందు రమాసతిం దలంచి తత్పద్మాంతరాసీమయం
 దేవేశం గనుచుండు పుష్పములతో నింహందఁగాఁ జేయు మా
 దేవిం బొందఁ బ్రసన్నయై నిలుచు నీదేహంబునన్ శ్రీధరా. 42

క. పదిరెండువత్సరంబులు, మది శ్రీసతియంద నిల్చి మానంబుగ నిం
 బొదవఁగ లక్ష్మీమంత్రము, చెదరక యెప్పుడును జపముసేయు మహాత్మా. 43

నీ. అని భారతీదేవి యశరీరయై పల్కె, విని వింతగాఁ జక్రి కనులు దెఱచి
 నాల్గదిక్కులు చూచి ననుదేని కెవరందుఁ, గన్నట్ట కుండఁగ గగనవాణి
 చెప్పిన మాటలు సిద్ధం బనుచు లేచి, గరుడవాహనమెక్కి కదలి దారి
 దప్పక శేషభూధరము గ్రక్కునఁ జేరి, వేఱ తానొకరాజవేష మచట
 తే గ్రమముగా ధరియించి పుష్కరిణియందు, స్నానసంధ్యాదికృత్యముల్ సల్పుచున్న
 గాంచి రా రాజవరుఁ డని గౌరవముగ, నెంచి వైఖానసార్చులం దిష్టు లగుచు. 44

తే. వేగ క్రితుభోక్త యగుమహాఽహ్లాదేవు, నతిథి యని పూజచేసి దివ్యాన్న మపుడు
 పాసఁగ నప్పించి విడె మిచ్చి పుణ్యక ఫలు, చెప్పి దయయుంచుమంచు నాశీర్వదించి.

క. తను వీడ్మొల్పఁగఁ బర్వత్యమును డిగి యగ స్త్రనామమఖ్యాశ్రమముం
 గనుఁగొని దానికే దూర్పుగఁ, అని సిద్ధస్థలమునంద సరగున జేరెన్. 45

వ. అప్పుడు విష్ణుండు గరుడుని డిగి వాయుదేవుని స్వరింప నతండు వచ్చి చక్రికే
 బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. 46

క. దేవా నన్ను దలంచుట, కీవేశం గార్య మేమి యెఱిగింపుము నే
 నేవిధకార్యం బైనను, శ్రీవల్లభ చేసె దేను నేవకుఁ డగుచున్. 47

వ. అనిన విని శ్రీహరి పవననిం గనుంగొని. 48

నీ. పలికె కిట్లని విను పవన నీవాస్వర్గమున కేగి యచ్చట ముఖ్యమైన
 యలరువుదాకిని యందుండు వరకాంచు, నాబ్జంబు మరపతి నడిగి తెల్పు

పొత్తునఁగా జక్రి కమ్మారుతుం డిట్లు, లనియె హేమాబ్జంబు లమిత మగుచు
ముఖ్యంబుగా స్వర్ణముఖియంచు నుండఁగ, వేఱ భర్తాబ్జము ల్వైకుంఠ నేల
తేనెనఁగ నశరీరి తనకుఁ జెప్పినవిధంబు, నశని కెఱిగించి పంపఁగ ననిలుఁ డరిగి
వరసహస్రదశముల సువర్ణపద్మ, మమరపతి నెలవునఁ దెచ్చి హరికొసంగి. 50

క. నిలువఁగ మాధవుఁ డిట్లని, పలికెను విను పవన నేఁ దపం బిచ్చోట్టక
సలిచెద నీ కీ గోప్యము, దెలిపితి నిది యెవరితోడఁ దెలుపకు మనఘా. 51

తే. అనిన విని పవనుండు మహాప్రసాద, మంచు హరియాజ్ఞ గైకొని యరిగె నంతఁ
గమలలోచనుఁ డచటిపుష్కరిణినడుమఁ, గుంతమునఁ గ్రుచ్చి గోకర్ణ మంత యైన.

సీ. భాతంబు చేసి యక్కడ నువర్ణాంబుజ, నాశంబు లోతుగ నాటి నీటి
వైఠఁ బద్మమునుంచి భాస్కరు నాతూర్పు, నందుంచి పూజించి యచలమదిని
బద్ధాకరమునకుఁ బశ్చిమతటమునఁ, జేరి పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
నేకాగ్ర మగుదృష్టి నాకొంచనాబ్జమం, దుంచి శ్రీసతిని భావించి యచట
తే. నిలిపి మానసపూజ తా నిత్యమొనర, ధీరుఁడై చేయుచును రమాదేవిమంత్ర
మును జపించుచు నచ్చోట మొనసీ తపము, సేయుచుం డెను వెన్నుండు సిరిని గూర్చి.

క. హరి యిటు తప మొనరించుట, హరిహరయఁ డెఱిగియును మఱియి యవనీస్థలిపై
నరపతి యెవఁడో ఘనతప, మురునిష్ఠుని నిల్చి చేయు చున్నాఁ డనుచుకా. 54

అ. తలఁచి యతఁడు సేయు తపము పూర్ణంబైన, తనపదంబు సేరు ననుభయంబు
పాడమ దపమునకును బుడమిపై విఘ్నంబు, సేయు నంచు నెంచి జిహ్మఁ డవుడు.

చ. తన మది నిశ్చయింపుచును దక్కక యప్పడ వారకామిని,
జనములఁ బిల్చి యిట్లనియె సాహసి యొక్కఁడు మత్స్యదంబు చే
రను దప మాచరించు నలరాజును మోసముచేసి తో తపం
బును జెఱుపం దగుం జనుఁడు పుష్పశరు న్జతగూడి వేడ్కతోకా. 56

మ. అనిరంభాదిసతీసమాహమును నెయ్యిం బొప్పఁ బంపింప న
తనుమగ్ధుల మణిభూషణంబులు సువస్త్రంబుల విరుల దివ్యచం
దసముం దాల్చి యొరారము ల్వైలఁగఁగాఁ దాంబూలముల చేయుచుం
జన విఘ్నండు తపం బొనర్చు ఘనసుస్థానంబునం జేరఁగ్గా. 57

క. కలకంఠము లశుబ్దును జిలు, కలు కలకల రవమునేయఁగా నూనశరం
దూర్జక మలయానిలమును, జెలువలరఁగఁ గూడి యచటి చేడెల చెంతకా. 58

క. చేరినూరుని గని యా, నాగీమణులెల్ల మెఱయ నగి యచ్చటి శృంగ
గారవృక్షములొక జొరఁబడి, శ్లోరిక లుప్పొంగఁ బూలు గోధుమచు 59

క. చిలుకలవలెఁ దగిజిలిబిలి, పలుకులు వల్కుచును జెలఁగి పకపక నగుచున్
జెలువారఁగ నొండొరులను, బిలుచుచు నిట్లనిరి చాల ప్రేమయెసంగన్. 60

సీ. అక్కలారా కొమ్మలెక్కి పువ్వులుగోసి, చక్కఁగ వనమెల్లఁ జల్లరమ్మ
భువిని వసంతమాధవుఁడెంత వనలక్ష్మీ, జేర్చి వివాహంబు చేయరమ్మ
మల్లపువ్వులఁగోసి మగువలారా వేడ్కఁ, దలఁచెఱు వోయరె దంపతులకు
గిరంబులం జెంతఁ జేరి పాటలు పాడ, నెలవు మీరొసఁగర చెడెలర

తే. యనుచు ఘనతాళపద్ధతి నాడిపాడి, రభసములు నేయఁగాఁ బరరాజవేష
ధారియై తప మొనరించుచు దానవారి, నాకపశిచేత కాత్మలో నవ్వుకొనుచు. 61

చ. కనులొగి నెఱుఁచేసుకొనఁ గాంతులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు వారిని జూచి చలింప కాత్మలో
వనధిసుతం దలంచుచును వారక యజ్ఞము దిక్కుఁజూడఁగా
ననిమిషకాంతలే భ్రమసి యాచారివై దమమోహ ముంచుచున్. 62

మ అపు డంచంచుకుఁబోయి పూలసరముల్ హాస్యంబుగాఁ బూని య
త్తపనీయాంగుఁడు శౌరివక్షముపయిం దా మేయుచున్ నవ్వుచున్
గపటంబుం దగ నవ్వనాట్యములు సద్దానంబులం జేసినన్
జపలం బించుక లేక యయ్యతుఁడు నిష్క నిల్చి యొప్పెం గడున్. 63

వ. అప్పు డయ్యంగ నామణులు తమ కేమియుం దోచక 64

సీ. ఒకరొక్కరిని చూచి యోయక్కలార యీ, నరపతి తపమే ఘనంబు చూప
మొనసి విశ్వామిత్రమునితపంబున కన్న, దైవ పాయనునిమేటి తపముకన్న
నతిశయించిన దివ్యహారాజు కోడితి, మింకఁ బోవుద మని యెంచుచుండ
నప్పుడు దైత్యారి తెప్పన నొకమోహి, నీడేవి సృజించె నెమ్మి దనర
తే. దేవతాశ్రీలు మోహినీదేవిఁజూచి, విస్మయానందచిత్తలై విశ్వమునను
జూచితిమె ఇట్టి యింతిని సుదతులార, యనుచు లజ్జించి యిట్లునుకొనిరి మఱియు.

కా. ఈకాంతామణి నద్భుతం బెసఁగఁగా నీరాజు పుట్టించినాఁ
డేకాలంబున నైన నిట్టి మహిమం బెందేని గన్గొంటిమే
లోకాతీతుఁడు గాని యీపురుషుఁ డీలోకంబునన్ నుండువాఁ
డేకాడు మనుష్యుఁ డంచు మన మిట్టితల్లని న్వేడ్కతోన్. 65

వ. వచ్చిచూచి మోహించుట ధర్మంబుగాదు గావున. 67

సీ. మఱి క్షీం దఱప్పుడు మానినీమణులన్, యీతండు తపసిగ నెంచఁదగదు
| కిగుర్ముడవలెఁ జెలులార లేకున్న, యొకయింతి సృజియింప నోపనగునె

చెనకితి మూరక సిగ్గుపాట్లయ్యె నిం, కేమియు లేకుపో యిచట మనకు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాపుష్పబాణుడు, తలఁచె నిమ్మెయి నానుతండ్రిఁ జూడఁ
తే. చపము సేయుచు నుండఁగఁ గపటపుష్ప, బాణమును బట్టి యెందుకు వచ్చితేను
తండ్రి యేమి తలంచునో తపముమాని, యంచు గడుభీతి నొందుచు నరిగె నంత. 68
మ. దిగులుం బొందుచు నేమి దోఁచ కపుడా దేవాదిదేవు న్మహా

జగదీశుం గని భక్తిమీఱఁగ నమస్కారంబులం జేసి మె

ల్లఁగ మాటాడుచు విస్మయం పడుచు శ్రీ లక్ష్మీశ్వరుం బాసి యా

మృగశేత్రలో సని నాకనాయకుని సామీప్యంబునం జేరఁగన్.

69

క. వారిం గని పురుహూతుఁడు, నారీమణులార ధరను నరపతితపమున్

వారింబిలిరి గదా యన, నారంభాస్త్రీలు భేద మందుచు నపుడున్.

70

సీ. పలికి రిట్లని నీవు పంపింపఁగాఁ బోయి, నరపతి యనుచు నానావిధములఁ

దలకొని నృత్యగీతము లెంతఁ జేసిన, మాదిక్కుఁ జూడక మహిమ మెఱయఁ

దనచెంత విశ్వమోహినిని బుట్టించినాఁ, డాకొంత కన్న మే మందఱుము

దక్కువైనందునఁ దగ్గి వచ్చితి మిట్లు, చిరతరతపము చేసెడు ఘనుండు

తే. మనుజుఁ డనియుంటి మతఁడు రమావిభుండు

గనుక చలియింప కున్నాఁడు కౌముఁ డతని

కదరి చనినాఁడు తత్తపం బతిశయించి

యున్న దిది నిక్కమో పురుహూత యనిన.

71

ఆ. విని ను రేశ్వరుండు విస్మయ స్వాంతుఁడై, చక్రి తపముసేయు సరవి మఱచి

యేను జేసి తిప్ప డిట్లుంటి యపచార, ముచు హరికి మ్రొక్కి వినుతిచేసె. 72

సీ. దనుజారి శుచ్చుట తనమాయచేఁ బుట్టి, నట్టి శక్తింజూచి యేచలుఁ డగుచుఁ

బలికె నిట్లని నీవు ప్రజలచే నిందండు, బూజలంచుచు నుండు పామృటంచుఁ

దా దానిపంపించి తదనంతరంబున, జిహ్మండు నేరక చేసినట్టి

పనికిఁ గోపింపక తనయుని జనకుండు, గాచినకై వడి బోలెనె నంత

తే. శాంతమానసుడై హేమజలజమునన, పూర్వరీతిని మఱల సంపూర్ణదృష్టి

నిల్పిచలియింప కత్యంతసేవ మెఱయఁ, దపము సేయుచు నుండె నాదానవాది. 73

తే. ఆచటఁ బద్యావతీదేవి హరిని బాసి, నది మొదల్ నిద్రలేక యాహారమైన

లేక యాచక్రధరునిపై నాసతనరి, విరహతాపజ్వరంబుచే వేఁగుచుండి. 74

క. ఇరువదిరెండేం డ్దాయెను, హరి యీచటికి రాకమానె ననుకొని చింతం

బొరలుచు మఱుచుచు దెలివిన్, దొరకొని యొకనాఁడు ఎరుకతో నిలునియెన్.

మ. వసుభా వెన్నుండు నన్ను కేషగిరిపై నిల్పి నేమించినాఁ

డకలంకంబుగ మాటలాడి చని రాఁ డయ్యె న్నహావంతచే

- నొకనాఁ డొక్కయుగంబుగాఁ గడపలే నోయిమ్మ నాప్రాణనా
యనుఁ డాలిక్ష్మీనిగూడియెం దరిగినాఁ డంచు న్విచారింతుమ౯. 76
- ఆ. నిలిచి యున్నచోట నిలువ సహింపదు, మఱచియుండు మనిన మఱపురాదు .
కనులఁ గట్టినట్లు గాఁ దోచుచున్నాఁడు, మాటలాడఁ డిపుడు మానివలెను. 77
- సీ. కనిపించుచున్నాఁడు కలలోన నిశ్శృంబు, తపసివేషము దాల్చి దగ్గఱగను
ధ్యానయోగంబును బూనిన ట్లున్నాఁడు, జోడులే కొక్కఁ డున్నాఁడు చూడఁ
గమలమూస్వానికిఁ గన్పట్టెనో లేదో, నా కనుమానమైనది యిదేమొ
నాకిట్టి కలవచ్చె నీకారణం బింత, కేమని తలఁతు నాయీశుఁ డెఱుఁగు
లే ననుచుఁ గన్నీరు నింప నయ్యుజ్జయుఘని, జూచి పరితాపపడుచుఁ దా లేచి వకుళ
మాలికాదేవి యాదేవి మస్తకంబు, నివిరి కన్నీరు మడుమడు నెనరు మెఱుఘ. 78
- తే. పల్కెనిట్లని తల్లి యీ పామరంబు, విడుపు భయ మేమి శ్రీమహావిష్ణునకును
గడగి మునిరీతిఁ గలలోనఁ గానుపించు, ననుచుఁ జింతింప కిది శుభం బలరునమ్మ.
- క. అమ్మా సంతోషస్వాం, తమ్మును దనరాకుచుండు తద్దయునే ఖే
దమ్మును బూనకు లక్ష్మీని, నెప్పుదిఁ దోడ్కొనుచు నిటకు నెఱి హరి వచ్చుమ౯. 80
- సీ. అని వకుళాదేవి యచట పద్మావతి, నాదరింపుచునుండె నంతలక్ష్మీ
కపిలాశ్రమంబులోఁ గన్పట్టె బద్ధావ, తీదేవి చింతఁ దాఁ చెలిసి చక్ర
తలఁచి నాకై మేఘితపము సేయఁగనేల, యాకాంత కొండపై నడలనేల
యని చింతసేయుచు నందుండు కపిలయు, నీశ్వరు నీక్షించి యిట్లు లనియె
- తే. మాని పద్మావతిం బెండ్లిమాధవుండు, చేసుకొని దాని విడనాడి చెలఁగినన్నుఁ
గూర్చి తప మొనరించుచుఁ గొంకుమాని, యుండు వాఁడేమి సేయుచు యోగివర్య.
- వ. అనిన విని యమ్మనీశ్వరుం డిట్లనియె. 82
- క. హరియురమున వసియింపక, సిరి నీ వపు డలుగ నేల చిత్రముగద ' యా
సరవిం జెప్పము విని నీ, కరయఁగ నంతయును జెప్పె దంబుజనయనా. 83
- క. అని కపిలం డపు డడుగఁగ, విని శ్రీసతి యిట్లులనియె వెన్నుని యరమం
దొనరఁగ నే నుండఁగ భృగు, ముని హరియురమందుఁ దన్నె మూఢాత్ముండె. 84
- క. పరుడగు పురునిపాదం, బరుదుగఁ దాఁకిన యురంబునందుండిన నా
తిరమగు పాతివ్రత్యమ్ము కరముగఁ జెడునంచు దవ్వుగ్గా నేగి లోగి౯. 85
- వ. అన విని మాని యిట్లనియె నాభృగుఁ డెవ్వఁడు నీమతుండు మ౯
గనినకుమారుఁ డన్యఁ డనఁగాఁ దగ డెట్లులటన్న వాఁడు నీ
మనుష్యుడు పు త్రితుల్యుఁ డనుమానము నుంచకు మాత్రలో మఱి౯
దనుజుఁడోధి యీసరణి దాఁచక చెప్పెనొ లేదో మానినీ. 86

చ. ఆనవుడు లక్ష్మీ యిట్లనియె నంబుజనాభుఁడు నాకు మున్ను చె
ప్పినవిధ మీవు చెప్పితివి భేదము లే దింక నించుకేని యం
వనఁగ మునీంద్రుఁ డిట్లనియె నాతనిబాసి ప్రియంబు మాని నీ
వసువుగ వచ్చుటేల యపు డాకరవీరపురంబు చేరఁగఁ.

87

క. అనికపిలుఁడు వెల్మఁగ విని, వనజాలయ చింతనొంది వారకయపు డా
ఘనయోగీంద్రుని గనుఁగొని, వినయంబును మెలయ ననయె విధి దూఱు చొగిఁ.

క. ఆవిప్రుం డతిగర్వము, తో విష్ణుని దన్ని నట్టి దుఃఖముచే నా
శ్రీవత్సము నెడఁబాసితిఁ, బోవలె ననితలఁచి తపుడు పుణ్యాంబునిధి.

89

ఉ. నావుడు నవ్వుకొంచు మునినాయకుఁ డిట్లనియెం గ్రమంబుగా
నీవిభుఁడొప్పినట్టిపని నీమది కొప్పక యుండవచ్చునే
నీవు పతివ్రతామణివి నీమదిఁ దోచనిధర్మ మున్నదే
శ్రీవనితాలలామ హరిచిత్త మెఱుంగక యిట్లానర్తువే

90

సీ. నీరీ నీవు తపములు చేసి యాశ్రీస్వామి, యురియందు వసియించి యుండి భృగుని
యందు నేరం బిడి యలిగి వోవుట నీకుఁ, దగు నె భృగుండేమి తప్పచేసె
మాఁడుమూర్తుల గుణములు పరీక్షించుట, కై మును లంపఁగ నజానిజేరి
యతనిరజోగుణం బట పరీక్షించి శం, కరుని తమోగుణం బరసి యంత

తే. హరిమహాసత్యగుణము బ్రహ్మాదులకును, దెలియఁ జేసెడికొఱకుఁ, దా నెలమి భక్తి
నుంచికొని తన్ని నాఁడు గర్వించి తన్నె, ననుమఁ బల్కము మునిభావ మరయకుండ.

సీ. స్వల్పదోషములకు జలజఙ్గాండును రుద్రుఁ, డలిగిన యాదోష మతిశయముగఁ
దాఁజేసి చక్రీ యందఱచేత మెప్పింప, వలె నంచుఁ దన్ని నవాఁడ గాని
కోపంబు మదినుంచుకొని తన్ను లేదు గా, వున వెన్నుఁ డాపనీ కనుమఱించి
యతని గొప్పగ నెంచి యంపించె నాహరి, యందు నాభృగుమునియందుఁ దప్ప

తే. బుంచి హరి నెడఁబాసి వోవుటను నీద, తప్ప గొప్పదిగాన నింతటివిరోధ
మీవు చేయంగ రాదు శ్రీదేవుఁ డచట, నిలువ కప్పడవేంకటాచలముచేరి.

92

తే. అచటఁ గొన్నాళ్లు కష్టంబు లనుభవించి, నట్ల నటియించి పిదప నయ్యబ్జముఘని
ప్రేమమీఱఁగ నీక్షించి పెండ్లియాడె, నతని కెందున్నఁ గొడువలె దంబుజాక్షి.

93

క. హరి కరుణామృతసింధుఁడు, సరవిగ నిను బిలువవచ్చు సంతసముగ నీ
వరుగుము తడయక యత్తాకరి, వరుదుని వఁచించి యిటకు వచ్చుట తగునే.

94

చ. పరమపతివ్రతామణివి భర్తకుఁ జిక్కులువెట్టి యిష్టెయి
ధరణిని వేడ్క బాలకులు డాగురుమూతల నాఁడురీతిగాఁ
దిరుగుదు నుండుచందము పతివ్రత కొప్పునె యెందునైన
వరయనీకులుం గలవె హా యిదియేమి విచిత్ర మంగనా.

- సీ. వనితాద్వివింశతివత్సరంబులనుండి, తలజడ లట్టగఁ దపసి యగుచు
నాహారనిద్రాసుఖాసక్తులను మాని, నీకొఱకై సర్వలోకకర్త
మనుజుడై నీనామమంత్రజపంబును, జేయుచున్నాఁడు సుస్థిరముగాను
నీవు మంత్రాధీనవై విష్ణుదేవుని, జేరఁగాఁ దగు నిది సిద్ధ మెలమి
- తే. నింక నీవేడ దాఁగెద విపుడ లేచి, యంబుజాక్షుఁడు నాటియున్నట్టి పద్మ
నాశీపథమున నరిగి నీనాయకుండు, దృష్టినిడినట్టి కమలాన శ్రీకరముగ. 96
- ఁ. నిలిచి యచట నుండు నీరజాసనముఖ్యు, లటకు వత్తు రప్ప డందఁబ్రాణుఁగ
వనిత నీవు చక్రి ఎత్తుస్థలమునందుఁ, జేరియుండు భూప్రసిద్ధముగను. 97
- క. అని కపిలం దాస్తయుగా, వినిపించిన విమలతరవివేకోక్తుల కా
ఎనధిజ సంతోషించుచు, మన మలరఁగ నిట్టులనియె మానీంద్రునితోకా. 98
- సీ. నీవుచెప్పినమీఁద నావలనం దస్స, గలదని తోచె నిక్కంబుగాను
నేనేమిసేయుచు నానాటికిం గాల, గతు లీవిరోధంబు గలుగజేసె
నటుగాన నాస్వామి కమితచింతను గల్గఁ, జేసితి నికమీఁద సిగ్గులేక
నేను వక్షమునందు నిలువఁబోయినఁ జక్రి, నవ్వఁడే భృగునెంచి నయముగదుర
- తే. కాన సంకోచ మైనది కాయ మిచట, నుంచి నే నర్ధకళతోడ సురుతపంబు
చేసి పతి కపచారంబు జేసినట్టి, పాపమును నీగవలయు నోపాననాత్మ. 99
- క. ఈదేహముతో నపకృతి, నాదేవుని కాచరించినందున నిపుడే
యీదేహము హరియెదపై, నాదరముగ నిల్వనొల్లనయ్య మహాత్మా. 100
- ఁ. కావున నవ్యదేహమును గైకొని వెన్నుఁడు పూజసేయు రా
జీవములోన నుండి హరి చేరి యురస్థలమందు నిల్వెదక
నీవిధి సమృతించుము మునిప్రవరా యని సన్నుతింప న
దేవిముఖంబు దివ్యతర దృష్టినిజూచి మనంబులోపలకా. 101
- సీ. తలఁచె నీరీతిగఁ దాపసశ్రేష్ఠుండు, తెఱవ దేహంబు ప్రత్యేకపూజ
లందు కారణముండు నని కొంచు నిట్లనె, దేవి యిందుండుము దిరము తపము
చేయుచునుండుము చెలఁగి పద్మసరోవ, రప్రాంతమునకు నిర్ణయముగాను
జని పాంచరాత్రపూజల నందుఁ గొనుచుండు, మందుపై నీచిత్త మందుఁదల్గఁచి,
- తే. నట్లనే చేయు మని లక్ష్మీ కానతిచ్చి, మఱిల నిట్లనియెను లోకమాత నీవు
హరికి నిత్యానపాయనియగునుఁ జక్రి, యెన్ని యవతారముల నెత్తుచున్న నీవు.
- క. అన్ని శరీరము లమరం, జెన్నుగ ధరియించి విభుని జెలఁగుచుఁ గీర్తిం
గన్నట్టి నీప్రభావము, మున్నెఱుఁగుదు నేను విశ్వమోహిని ధరపై. 103
- క. నీవెత్తిన దేహంబులు, నావెన్నుం దెత్తివట్టి యవతారము లిం
కా వేదాంతల శేషుని, కావనజ్జ శంకరులకు నలవె గణింపకా. 104

- క. మీరాదిను దంపతు రై, భూరిజగత్ప్రయము నిట్లు పుట్టించిన వా
రారయ నిపు డెడఁబాయను, గారణ మున్నందువలనఁ గార్యము గల్గెన్. 105
- క. వేంకటగిరిపై మీ రిపు, డంకితముగ నుండవలసినందున నాఁ డా
శంక మనంబునఁ బొడమెను, బంకజముఖ నీకు భేద భావము గలదే. 106
- క. నిను నేఁ దప్పలు వట్టితి, నని కోపము సేయవలసి దాపుడైన నా
మనమునఁ దోచిన యర్థము, వినుపించితఁ గూర్మిచేత విమలేందుముఖి. 107
- ఆ. అనఁగ లక్ష్మి యిట్లు అనియెనో మునినాథ, నీవు చెప్పినందుచే విరోధ
మడఁగె నిలుకు వచ్చినప్పటి నాభావ, మిపుడు విన్నవించు నెట్లు అనిన. 108
- క. ఆలపద్మావతి చక్రేని, గలసి మెలంగుచును వేడ్కగా నుండఁగ నా
జలజాక్షుని వక్షముపై, నెలమిని నే నిల్చియుండు నెట్లన్న వొగ్గి. 109
- తే. తలచి హరి నిన్నుఁ గరుణతోఁ బిలువవచ్చు, నపుడు వంచించినచ్చి నీయాశ్రమంబు
నంఁగ జేరితి ననఁగ సంయమివరుండు, చిటునగవు నవ్వి లక్ష్మి నీక్షించి పలికె. 110
- తే. వినుము విష్ణుండు కృష్ణుడై వేలసంఖ్య, లైన కాంతల చేఁబట్టి యందజకుసు
నన్నిరూపములై గూడునపుడు నీవు, శౌరి నెడఁబాసి యుంటివి చంద్రవదన. 111
- క. మాయాశ్రమము పవిత్రము, చేయుట కిటు వచ్చితివి విశేషం బయ్యెన్
నీయాత్మేశ్వరు నిక నెడఁ, బాయక శేషచలంబు పై నుండు సిరి. 112
- క. అని యివ్వధమునఁ జెప్పఁగ, విని సిరి యాకపిలగురుని వీడ్కొని వేడ్క-
దనయోగమహామహిమం, బును బెంచుచు లేచి లోకపూజ్యతకొఱకై. 113
- సీ. పూర్వాంగమునకుఁ దపోనిష్ఠఁ బుట్టించి, యందుంచి దివ్యదేహంబు దాను
బ్రత్యేకముగఁ దాల్చి పద్మనాళంబునఁ, జొచ్చి యాదారిని వచ్చివచ్చి
పైన వెల్గుచునుండు పద్మకర్ణికయందుఁ, జేరి సుఖాసనాసీన యగుచుఁ
గొక్కొక్క మెఱపులు గుమిగూడి విగ్రహం, పై నిల్చినట్లు లయ్యుజ్జుచుండు
- తే. శ్రీరమాదేవి యున్న నీక్షించి విష్ణు, దేవుఁ డానంతజలధిలోఁ దేలి సిరిని
జూడఁ నాలేమ హరిమోముఁ జూచి సిగ్గు, చేరిఁ బల్కక తలనాంచి చింతనొంది.
- సీ. తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్లని లక్ష్మి, నాకతంబున నిందు నావిభుండు
తృప్తసియై ఘనజటాధారియై తా నిరా, హరియై భోగంబు లన్ని విడచి
యారీతిగానుండు వై రాగ్యవిగ్రహం, బిటుచూడ వలసె నింకమి సేతు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాలక్ష్మిభావంబు, భావించి విలసితా భరణములను
- తే. గనక చేలము శంఖచక్రములఁ దాల్చి, నీలమేఘసింభాంగుడై నిల్చియున్న
హరిని శ్రీదేవి చాల మోహమునఁజూచు, చుండఁగాఁ జక్రకితలవాంచి యూరకుండె.
- చ. సిరి తను జూచుచున్నపుడు శీర్షము నేర్చుకొని వంచి లజ్జతో
నరమరఁ జేయుచున్న పతి వంబుధికన్యక చూచి సిగ్గునక

మఱల శిరంబు వంచి యనుమానమునం దను జూడకుండఁగా

హరి కమలాలయాననము నప్పుడు మోహముమీఱఁ జూడఁగన్. 116

క. కందర్పఁడు మదిని భయం, బొందక సిరి నెదకుఁ బిలవ కున్నాఁడని గో
విందుని మదిలోఁ జొరఁబడి, సందడి నేయుచును బుష్పశరముల నేసెన్. 117

సీ. ఆప్పు డాగోవిందుఁ డలికియు నకుకక, ధీరుడై శ్రీరమాదేవి తొలుతఁ
దనుఁజూచి మాటాడినను దాను మాటాడ, వలె నంచు శిరమును వాంచి యుండె
హరి పిల్చినపుడు మాటాడె నంచును లక్ష్మీ, కమలంబుపై నిల్చి కదల కుండె
బ్రహ్మద్రాహ్మ లాభావము ల్భావించి, తమవాహనము లెక్కి తరలివచ్చి
తే. రమ్యతరమైన పద్మసరస్సుచెంతఁ, జేరి శుభవాద్యములను ఘోషింపజేసి
పుష్పవర్షము గురియించి పొగడి వారి, కిర్వరకు భక్తితో మొక్కి యిట్లు లనిరి.

దండకము. శ్రీమత్పరంధామ జీవాంచితస్తోమ శ్రీమానిసిలోల శృంగారసల్లిల కంద
ర్పలావణ్య కంజోద్భవాగ్రణ్య సాధుగ్రాసంపన్న సంరక్షితాపన్న సత్యవ్రతాచార
సాధువ్రజోద్ధార సారాంబుదశ్యామ సంపూర్ణ సత్కామ వేదాంత సంచార
విశ్వంభరాధార శ్రీవేంకటాద్రిశ సచ్చిత్ప్రకాశ పరాకాశలోకేశ వాగీశ గౌరీశ
నాకేశ వింద్యాప్రిపద్దద్వయా నిత్య సత్యాస్వయా సద్దయాసాంద్ర యోగీంద్ర
హృత్పద్మ భృంగా శుభాంగా సుచారిత్ర మిత్రాబ్జనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా మహా
ల్లాస భక్తప్రియా శ్రీనివాసా మమక్ సత్కృపం జూడుమోతండ్రి తల్లిండ
వాసా నృసింహ సదా శ్రీనమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 119

ఎ. అని మొక్కుచు వినుతించి యిట్లనిరి. 120

సీ. క్షీరసాగరజాతే చిత్తజాతునిమాత, ప్రథితగుణోపేత భాగ్యదాత
అమృతాంశుసోదరి యార్దిదోపవిదారి, నవ్యసుందరి సదానందలహరి
భక్తసజ్జనపాల పాపవనాశల, విహితాలవాల సద్వినయశీల
కనకపద్మాలయ కవివర్ధగణగేయ, విబుధనికాయ సద్విజయనిలయ
తే. లక్ష్మీ నీస్వామి వత్సస్థలంబునందుఁ, జేరి శేషాద్రిపై భూప్రసిద్ధముగను
వెలిసి మామిఁద సత్కృప నిలుపవలయు, ననుచుఁ బ్రార్థించి వారిట్లు లనిరిమఱల.

సీ. పరఁగఁ గార్తికశుద్ధపంచమి భృగువార, ముత్తరాషాఢ సంయుతదినంబు
చక్రవత్సమునందు సంతసంబునఁ జేర, వలె మైత్రతారగ వఱలునాఁడు
తడవేల నంచు విధాత శంకరులును, విన్నవించు నావిజయలక్ష్మీ
పలుకన్గండినఁ జూచి బ్రహ్మదేవుఁడు భృగు, సంయమిండుని కనుసైగజేసి
తే. నపుడు కృష్ణముని సిరిపాలి కరిగి మొక్కి, మాతృదేవత నాతప్పు మఱచి యిప్పు
డైన నేమిఁకుఁ బుత్రుండనంచు నెంచి, హరియురంబునఁ జేరు మాయమ్మ యనుచు.

- క. బహువిధముల వినుతింపఁగ, సహజజ్ఞానమున నధికసంతసమున శ్రీ
మహిళామణి భృగుమానిని, విహితంబుగ నానరించి వేడ్కఁ గనియెన్. 123
- క. ముని నీదృఢతరభక్తికి, ననుపమ భైరవమునకు మెచ్చి తల సత్వగుణం
డనఁదగు నాదేవునిపై, ననుమానము నొంది దూర మరిగితి నయ్యా. 124
- సీ. నా రజోగుణమున కారీతి కాఁగల, గతి జతగూడిన కారణమునఁ
బ్రాణేశు నెడఁబాసి పరదేశమున నుండు, టొక్కటి విభునిచే శుగ్రతపము
చేయించు టొక్కటి సిద్ధించె నందుచే, గాల మెంతటివారు గడుపలేరు
నీతప్పుగా దది నాతప్పుగా దది, కపటనాటకసూత్రకరధరుండు
తే. నైన యాచక్రికార్యంబు లన్ని తలఁప, నతనిపను లన్ని చూడఁగ నతనికెఱుక
యనుమీ భృగుమునిలోనని యనుముదమున, మహితఁడౌహరి పాదపద్మ ములయంద. 125
- వి. దృష్టినిల్చి భక్తి తుఱంగలింపఁ జేయుచునుండ. 126
- క. పుత్రడిబొమ్మ విధమున, నత్తల్లి సువర్ణపద్మమౌ దుండి విభుం .
డెత్తి యురంబున నిడుకొను, నిత్రుణి నని తలఁచి కదల కిందిర యుండెన్. 127
- చ. వనజజు శంభు లిద్దఱును వార్ధితనూభవ మోము చూచి త
న్యనమున నుండునట్టి యనుమానము తాము గ్రహించి పద్మలో
చనునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి సాగరకన్యక నెత్తి పక్షమం
దొనరఁగ నుంచుకొమ్ము వారి యో జగదీశ యటంచుఁ బల్కఁగన్. 128
- చ. విని హరినవ్వి యిట్లనియె వింతిగఁ జూచుచు నుండనేల న
వ్వనధిజ కెల్లకౌలము నివాసముగాఁ దగినట్టి నాయురం
బున నిక నైన నిల్వకుని పొంచుగఁ జెప్పుడు మీర లిప్పుడ
న్నను విధి రుద్రు లిద్దఱు నునంబున సౌశయ మొంది తాల్చిలోన్. 129
- తే. పలికి రిట్లని దేవి నీప్రాణవిభుని, ఎత్తుమునఁ జేరి యుండఁగ వలయు నిపుడు
మంచలగ్నంబు గనుక నెప్పుదిగఁ జేరు, మనఁగ నంభోధికన్య ప్రయంబు మెఱసి.
- సీ. ఘల్లుఘల్లులి కాళ్లగజ్జె లంచెలు మోయి, మొలనూలు గజ్జె లిమ్ముగను మెఱయఁ
జ్జెలువారు పసిఁడియంచులనొప్పు తెల్లని, చీర నద్దపుఁగాంతి చెన్నమీఱ
రహిని చందురుకావి రవికెను బంగరు, గిండ్ల భంగిగును బాలిరీడ్లు తనరఁ
జారుకొప్పునఁ బూలసరులు సొంపును జూప, ముంగురులొ నుడుటను మురువుఁ దెల్పఁ
తే. గర్ల కంఠాభరణ కరకంకణములు, వరశికోభూషణంబులు మురుచు లెసఁగ .
మందహాసంబు నేయుచు మహితవినయ, ధన మొసంగుచుఁజూచుచుఁ దనపు షాయ.
- సీ. భాసుర నాశికాభరణంబుతోఁ గూడి, బింబాధరము కాంతి పిక్కిలీలఁ
దీరగు కస్తూరితిలకంబుతోఁ గూడి, నిటలతటమృతుల్ నివ్వటిల్ల

నెలవంక బొమలును నేత్రాంజనము సరి, గా సాగనై నీలకళల నీనఁ

బరిమళగంధలేపనముతో నెనసి స, త్కుసుమసారభము దిక్కులను నెఱయ

తే. హంసగతి నొప్పు నుదధిగుద్ధాద్ధినుండి, వెడలి మునువిచ్చి హరిచేరు విధముగాను

రమ్యతరమైన పద్మసరస్సు వెడలి, శ్రీరమాసతి పతిచెంతఁ జేరి నిలచి. 182

క. మును తనకు నివాసంబై, తనరెడు హరి యరమునందుఁ దనకరములఁ జొ

దనమలఁది మోహముం దగ, మనమున భక్తియు నెసంగ మాన్యత మెఱయన్. 183

నీ. తులనీదళంబులు దూర్వాంకురంబులు, మల్లెపూవులును జేమంతిపూలు

మొల్లులుతోఁ గడు మోదంబు దనరు పూ, దండ యొక్కటిఁ గట్టి తనివెఁ దీరఁ

గరములతో నెత్తి కంకణంబులు మోయి, హరికంఠమం దుంచి యచట నిలిచి

యన్న లక్ష్మిం జూచి మన్ననఁజేసి తా, హస్తంబునంబట్టి యల యరమునఁ

తే. జక్రధరుఁ డుంచుకొనియె నాసమయమునను, వారిశిరములపైఁ బుష్పవర్షములను

దొడరిగురియిది దేవదుందుభులు మొఱయఁ, జేసిహరిచెంతజిహ్మఁడు చేరి మొక్క.

నీ. అడిరి రంభాసు లంబరంబున నిల్చి, పాడిరి గంధర్వపతులు సతులు

తుంబురు నారదాదులు వీణమీటి గా, నములు చేసిరి కడు నయము మెఱసి

కళ్యపాది మునింద్రఘనులు వేదాంతర, నూత్తులఁ బొగడిరి భక్తవరులు

మతి గొనియాడిరి మాన్యతగా గిరి, జా సరస్వతులొగి భాసురముగ

తే. మంగళారతు లిచ్చిరి మంగళమని, శంకరుండును బ్రహ్మయు సదమలాత్తు

లగుచు సేసలుచల్లిరి యమరవరులు, కీర్తిఁబ్రకటించు చెలమి మొక్కిరి దొడంగి.

ప. అప్పుడు విష్ణుఁ డానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు నిజరథంబు నెక్కి శ్రీకాం

తతో శ్రీవేంకటాచలాశోహణంబు సేయుచుండె, నాసమయంబున బ్రహ్మాండదా

దు లా లక్ష్మి యుదయించిన పద్మసరస్సునం దీకార్ద్రక శుద్ధపంచమిదంబున

జనులు స్నానంబు చేసిరేని వారలకు లక్ష్మీకటాక్షంబు గల్గు నని తత్తిరంబునం

దాము మునింగి యాస్వామి వెనువెంట నరిగిరి. శ్రీస్వామి వరాహస్వామియును

మతంబున విష్వక్సేనాది పరమభాగవతు లలంకరించియున్న నిజనివాసము చేర

నప్పుడు పద్మావతి సకలభూషణాంబరాలంకృతయై తదానందనిలయంబునన్ బ్ర

వేశించి హరికి నీరికి నమస్కరించె, నంతఁ బద్మాలయ పద్మావతిని దీవించి చెంత

నుగచుకొని వకుళను విశ్వసంబుఁ జూపి యిచ్చామాత్రంబున సకలపదార్థంబుల

నాకర్షించి బ్రహ్మచులకు వింసు చేయించి మువస్త్రభూషణముల నొసంగి సంత

మృత్యునీ మునులను గౌరవింప, నందఱు తమ నివాసంబుల కరిగిరి, వెన్నడి

వేంకటేశ్వరుండు లక్ష్మి పద్మావతులతోడం గూడి శుభంబుండి యొక్కనాడు

వినోదంబుగ లక్ష్మింజూచి యిటనియె

- తే. శ్రీరమాదేవి నీవు వచ్చినకతమున, నాకు సంతోషమయ్యె నానాఁడు ధనము
చేతఁ దీనిన ఋణము దీర్చెడు నుపాయ, మేమి నాకిప్పు డెఱింగించు మిందువధన.
- క. ఆనుచు వినోదంబుగ నా, వనజాక్షుం డడుగ నపుడు వనజాలయి యి
ట్లనె ఋణము నేయునప్పుడు, నను నడిగితివే యటంచు నగి మఱి పలికెన్. 138
- మ. అనఘా పెండ్లికి నేను వచ్చినపు డిం దర్థంబు లేదంచుఁ జె
ప్పినఁ దప్పే మటు చెప్పిన స్థనము నేఁ బ్రేమారఁగా నియ్యనే
నను నీ వప్పుడు తేరఁజేసి ధనము న్నా పెండ్లి కీ వర్థ మి
య్యని యాచించి ఋణంబు నేయుపని కేమంగున్ జగన్నాయకా. 139
- క. అపు డఱుమఱుఁ జేయఁగఁ గద, కపటాత్ముఁడ ననుచుఁ దెలిసి కరవీరపురం
బువశమమ్మం జేరితి నొగిఁ, జపలతఁ బాతాళమునకుఁ జనుట మహాత్మా. 140
- ఉ. నాపుడు వెన్నుఁ డిట్లనియె నన్నెడఁ బాసినజాలిచేత నే
నీ వతిచింత నొందఁగను నెమ్మి ధనంబును గూర్చి పెండ్లికిం
గావలె నంచు ని న్నడిగి కైకొనలేను కడంగి యోరమా
దేవి మఱిద్ది త ప్పనుచుఁ దేరఁగఁ జూడకు మింకఁ బల్కఁగన్. 141
- కా. అమాటల్ విని లక్ష్మీ యిట్లనియె నాఁ డారీతి నయ్యెం గదా
యామీఁదం దడవైన వడ్డి బరువై యాపత్తురాదేమి నీ
కీ మర్యాదను నిల్పసుండిన ధనం బీవేళ నే నిచ్చెదన్
స్వామీ వానిఋణంబు దీర్చు మనినన్ సంతోషసంయుక్తుఁ డై. 142
- సీ. హరి యిట్లు లనె నీమహామహిమంబు నే, నెఱుంగ నె మును క్రొత్త యేమితలఁప
నిపుడు కుబేరుని కీవర్థ మీనేల, నానాఁటి వడ్డి నిర్ణయముగాను
గ్రమముగ నిచ్చుచుఁ గలియుగాంతంబునం, దంతయుఁ దీర్చి విక్రాంతి నొంది
వైకుంఠపురిఁ జేరవచ్చునంతకు శేష, శైలమంచుండి భూజనుల నెల్లఁ
- తే. బాలనము చేసి వారిపాపముల నింకఁ, బరిహరింపుచు తక్షింప వలయు నెలమిఁ
గానయ్యప్పు తలఁప శీఘ్రంబ యీయ, నలద దెట్లన్న విను ప్రేమ వఱల నిపుడు.
- సీ. కలియుగంబునఁ బాపకర్తంబు లొనరించు, ప్రజకు రోగాది తాపత్రయములు
కల్లఁగఁ వెఱచి తత్కాలంబుగా నన్ను, బేర్కొంచు కడుమొరల్ పెట్టునపుడు
వారియాపదలు నివారించి బ్రోవక, నే నూరకుండుట నీతిగాదే
గనుక యానరుఁ డర్థము ల్వారి ద్ర, వ్యంబుపై నోకర్షణంబు చేసి
- తే. వచ్చు నాపదలన్నియు వారిసమము, నేను గొండకుఁ దెప్పించి నిస్సృహుండ .
నగుచుఁ దత్కాలమూప మైనట్టిధనము, మూఢజనులకు నిప్పింతు మొనఁగితిమి.
- తే. ఎలమిఁ బుణ్యార్థు లైనవా రిచ్చినట్టి, ధనమునం గొంతఁ గైకొని ధనద్రుకును
గొంతవడ్డికిఁ జెల్లించి వింతలీల, తనఁగఁ జేయుట మేలంపుఁ భావఁగల్గితిమి.

- సీ. మఱల నిట్లనె నో రమాదేవి ద్రవ్యంబు, నెల్లవారికిని నీ విచ్చుచుండు
మాద్రవ్య మిచటికి నాకర్షణముచేసి, సుజన దుర్జనుల కిచ్చుచుఁ గ్రమంబు
గాఁ బ్రభుత్వము నిందుఁ గడపుచు నీకలి, కాలంబు మానంబులీల నడుప
వలయుఁ గావున ధనపతికి నప్పిప్పుడ, తీర్చు గూడదని నేఁ దిరముగాను
తే. వ్రాసియిచ్చితఁ గడువిడి పత్రమలర, దాని నిప్పుడఁ జెఱుపంగఁ దలఁపనేల
మఱియు మోదలీయనేల నెప్పుదిగ నవఁగ, వినిరమాదేవిహరిఁజూచివెలయఁబల్కె.
- క. దేవా మీచిత్తమునం, దీవిధమునఁ దలఁచి యుండి యీబుఁబ మిఁక నే
నేవిధమునఁ దీరుతు నని, యావేళ విసోదలీల నడిగిన దేలా. 147
- క. అనుచు రమాసతి యడుగఁగ, విని హరి యిట్లనియె నీవు విత్తము ప్రజకుఁ
ఘనముగ నిచ్చిన నది గై, కొనియెద నని నిన్ను వేఁడుకొంటిని లక్ష్మీ. 148
- వ. అనిన విని లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 149
- క. మన మలరఁగ నే ద్రవ్యం, బనఘా నీకిత్తుఁ దీర్పుమా బుణమునినక
వినక పరస్పరముగ భూ, జనులకు నే నియ్య ననెడి సరణిం జెపుమా. 150
- సీ. ఆన విని మఱల నిట్లనియె నోప్రాణేశ, కలియందు నరులెట్లు గరినహృదయు
లగుచు దానములు నేయరు గాన జన్మజ, స్తాంతరంబులను జంద్రాంశ నొంది
నశియింతు రటువంటినరులకు ధనము నీ, వీయు మటన్న నే నీయలేను
వరద నీకంత ద్రవ్యంబైన నిచ్చెద, నీవె వారల కిచ్చు నెనరు మించి
తే. యనఁగ హరి యిట్లు లనియె మోక్షార్థులైన, వారలకు ముక్తి కోరికల్ కోరి పుణ్య
కర్తములు సేయువారి కాకర్తఫలము, లిచ్చి రక్షించు నదియ నా కిష్ట మతివ. 151
- సీ. కలుములచెలి నీవు గావునఁ గలుము లి,చ్చెడుపని నీవంతు చెలఁగి వారి
మెండు రూకల నాక్రమించి యాపదల ని, వారించి సంతానవరము లొసఁగి
సంతసించుటకు నా వంతని పల్కఁగ, హరిని వీక్షించి యిట్లనియె లక్ష్మీ
మనుజులు దానధర్మపరోపకారముల్, చేయరు వారికి సిరుల నొసఁగు
- తే. టెల్ల వా రది చెచ్చి నీ కిచ్చుటెల్ల, ధనము గల్గఁగ నే దంభ దర్పలోభ
ములను బెంచుదు రాద్రవ్యమును నిజముగ, నీకు నొగిఁ చెచ్చి యిత్తురే నీరజాత్మ.
- వ. అనిన విని హరి శ్రీలక్ష్మీంజూచి, నీవు చెప్పినయట్లు కలియుగమునందుఁ బుట్టిననరు
లట్ల లోభు లగుటకు సందియంబులేదు నిక్కంబగు నందొక్కయుక్తి గల దది
యెట్లంటివేని జనులు పాపంబులు సేయుదురు. దాన రోగాది బాధల ననుభవించి
తురు. అట్టి కాలంబున నన్నుఁ దలంతురు. అపు డవ్వారి స్వప్నంబులం బ్రత్య
క్షంబు వారి కలిమికొలఁదిగ ముడుపులు గట్టించి తద్విత్తంబునకు నధికంబుగ వడ్డి
పెచ్చు పెచ్చుగనిచ్చి ప్రతివత్సరంబును హరిని దండించి యీ వేంకటాద్రికిఁ బో
దొంగ వచ్చి వారువెచ్చిన ధనంబు నీక్షించి పుణ్యపాప విత్తంబుల నేర్పరించి

సుజన దుర్జనులకుఁ బంచిపెట్టించి నాకు సంతర్పణంబు నేయుండని యాచించి వారిచేత నన్న దానంబులం జేయింపుచు నందున వారి ద్రవ్యాన్న దానంబులు చేసిన చో రగుచుండురు గావున వా రొనర్చిన స్వల్పదానంబైన నధికంబుగ నెంచి నీవు వారికి ధనధాన్యంబు లిచ్చుచుండవలయు, నేను వారికి నయభయంబులం జూపి తద్ద్రవ్యాన్నంబు లిచ్చుటకైఁ దెప్పించి వారిచేత దానంబులు చేయింపు చుండవల యు నీ వేంకటాద్రియందుఁ జేసిన దానంబులకు నధికఫలంబుల నిచ్చు నంచు నే నీ యుక్తి పన్నితి నీయుక్తి చేయకుండినఁ గలిపుర్నండు సకలధర్మంబులం జేఱచి ప్రజల ననేకవిధంబుల బాధించి నరకంబులం ద్రోయించుం గావున మదంశసం భవులైన జీవుల కిలకాలంబులం దీప్రకారంబు రక్షించుకొఱుకు నే నీ యద్రియం దు నిలిచితి నీవును నాకుఁ దోడ్పడి మదర్పణంబులు నేయుటకై ప్రజలకు భాగ్యం బులి నిచ్చుచుండుమని నిన్నుఁ బ్రార్థించితి నీ విప్పుడ కు భేరునియప్పు దీర్చితివని నే నిందు నిరుద్యోగంబుగ నుండవలయు నట్లూరకుండుట ధర్మంబుగాదు గావున నీవిపు డిట్టి యుద్యోగంబు నాకొసంగుమనిన విని నవ్వి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 153

నీ. ధన్యాత్మ నీతోడ దబ్బ రాడఁగరాదు, చెప్పెద నిప్పుడ సిద్ధముగను మహియందు దానధర్మపరోపకారము, లేసి నీ కర్మణ చేయుచున్న వారికి ధనధాన్యవరసంపదల నిత్తు, నందున లోభపాపాత్ము లైన నరుల ధనంబులు నానాట నశియింపఁ, జేయుదు నని వృద్ధి చేయ ననుచు

శే. వారికి సమృత్తుమగఁ జెప్పి నరులకెల్ల, సంపదల నిచ్చుచుండె నానమయమునను సకలజనములు వేంకటాచలము చేర, ఎచ్చి ధనరాకు లాస్వామి కిచ్చి మ్రొక్కి.

ష. ఆదియునుంగాక శ్రీనివాసార్చితంబుగ ననేకబ్రహ్మములకు సకల దానంబులు చేసి యిహపర సౌఖ్యంబు లనుభవింపుచుండి రాశ్రీనివాసుండు సకలజనుల నెలమి రక్షించుచుండె నని దేవదర్శనుండు చెప్పిన విని సంతసించి క్రమము దేవలుం డిట్లనియె. 155

నీ. ఘనదేవదర్శనముని శుకాశ్రమమందుఁ, దపనీయచేలుండు తపమునేయు నప్పు డాయోగీంద్రుఁ డందుండెనో లేదో, యనిన దేవలున కిట్లనియె నతఁడు విను విప్ర వారి తపం బొనరింప కట మున్నె, బ్రహ్మపదానందభరితుఁ డగుచు శుకయోగిచంద్రుండు సూర్యమండలమునఁ, జొరఁబడి లో చూచి సూర్యుడతని

తే. నిల్చి యిట్లని పల్కె నోనిర్మలాత్మ, నీకు గురుఁడైనవ్యాసుఁ డీలోకమునను నిన్ను వెదకుచునుండఁగ నీవు నింగి, కెగిరివోవుట పాడిగా దెట్టులనిన

క. నీ వాశ్రమధర్మములను, బో విడిచి మహావిరక్తితోబొందుట తగు! దేవర్షి పితృణంబులఁ, బావనమతి ఎగుచు దీర్చి మై కరుగు మయా.

- సీ. అదియం దమరంగ వేదముల్ చదివితీ, పండుచే ఋషిఋణం బపుడ తీతె
సతి నింకఁ జేబట్టి పవనముల్ గావించి, ధీరుడవై దీర్ఘ దేవఋణము
పుణ్యాత్మ లగునట్టిపుత్త్రులను గాంచి, పెంచి గ్రహుల దీర్ఘ పితృఋణంబు
కొంకక ఋణవిముక్తుండ వై జ్ఞానినై, మహి విరక్తుండ వై మఱల నిటకు
- తే. వచ్చినామండలముదాటి పొచ్చిపైకిఁ, గ్రహముగాఁబోయిమిదిలోకములుగడచి
పరమపదమును జెందుమో పరమమాని, యనినఁ జఱినవృన్వవి యిట్లనియెశుకుఁడు.
- వి. నీ వాదిత్యుండపు త్రిమూర్త్యాత్మకుండపు కర్త సాక్షివి జగచ్చుత్కుండపు భాస్కరుం
డపు నీచిత్తంబునకుఁ జెలియనియర్థంబు లే వైన నామనంబునం దోచినయర్థంబు
విన్నవించెద నెట్లనిన మాతృగర్భంబు సొచ్చి దేహధారియై భూమియందు నుద
యించిన దినంబు మొదలుకొని యాదయా స్తమయ వ్యాజంబునఁ బురుషాయువును
గాలంబు వంచిచి కొంపోవుచుండును గావున జలబుద్బుదంబున నిత్యంబుగాని
దేహంబునందుండి చతురాశ్రమంబుల నడపి దేవఋషి పితృఋణంబులం దీర్చి
జ్ఞాన వైరాగ్యంబు అభ్యసింపవలయు నంటిరి వేదోక్త కర్మ మర్యాద యగుం
గావున నాచరింపందగు నైనను దేహం బనిత్యం బైనందున ముముక్షుం డైనవాఁడు
కర్మారణ్యంబునం బ్రవేశింపఁ డనిన శుకుం జూచి సూర్యుఁ డిట్లనియె. • 159
- శా. అదిక్. విశ్వము నృద్ధి సేయుటకుఁ బద్యాత్మండు గల్పింపఁగా
వేదోక్తాశ్రమ ధర్మకర్మతీతి భూవిఖ్యాతమై యుండఁగాఁ
గాదంచు నివ్దనాడి నీ వెగిరిపోగా వచ్చునే యంచు న
య్యాదిత్యుండు వచింపఁగా శుకుఁడు నెయ్యంబొప్పఁగా నిట్లనెక్. 160
- సీ. పనజాప్త విను శర్వపర్ణాశ్రమాచార, ధర్మంబులును మోక్షధర్మములును
మాతండ్రి బోధింప నాతత్వవిజ్ఞాన, మాతృయం దుదయించె నపుడ గురుని
గాంచి యిట్లంటి నిక్కంబుగఁ బ్రభమాశ్రి, మమున నాత్మవివేక మమరఁ గలిగి
నట్టివాఁ డావిలి యాశ్రమధర్మముల్, విడువఁగ వచ్చునో విడువరాదో
- తే. లేటగా నిశ్చయము నాకుఁ జెలుపుఁడంచు, నేచుబ్రాధింపఁగాఁ జూచి నెఱిఁచేతఁ
జెప్పఁజాలక మిథిలేశుఁ జేరి యడుగు, మనఁగ నేఁబోయి జనకు నట్లడుగ నతఁడు. 161
- సీ. నను జూచి పలికె నోమునివర విజ్ఞాన, మబ్బుటకై చతురాశ్రమములు
నడిపింపఁగావలె నాటిన జన్మజ, న్మాంతరవాసన నరదినట్టి
సదమలవిజ్ఞాన ముదయించినప్పు డా, శ్రమధర్మకర్మముల్ గొల్ప కపుడ
పట్టెఁ స్వస్వరూప పరస్వరూపముల్, చెలిసి పర్ణాశ్రమాతీతుఁ డగుట
- తే. విశ్వాత్మగర్భం బటంచును వీడుకొల్పె, నదిమొద ల్లాడవైరాగ్యమందుఁజూచి
నట్టివన్న గృహకుండ వగుమటంచు, నింతగా నిందు మీ రాన తీయఁ దగునె.

చ. అని శుకయోగి వల్కు విని యంబుజమిత్రుఁడు నవ్వి యిట్లనెఁ
జనకుఁడు జ్ఞానకర్తముల సల్పుచు సర్వసమత్వమొంది భూ
*మిని బరిపాలనం బెపుడు మెచ్చుఁగఁ జేయుచు నుండి బిడ్డలక
గనినటువంటివాఁడు నిను గాఢవిరక్తిని బొందఁ జెప్పెనే.

163

సీ. హరియందుఁ బద్మజాం డజానియందు వసిష్ఠుఁ, డామునినాథునియందు శక్తి
శక్తియందుం బరాశరుఁ డాఘనునియందు, వ్యాసుఁ డావ్యాసునియందు నీవు
పుట్టి విరక్తిని బొంది యూరకపోక, పుణ్యాత్ముఁ డైనట్టి పుత్తుని నొకని
గాంచి ధరిత్రపై నెంచవచ్చిన నిన్నుఁ, బోనిత్తు నందాక పోవఁగూడ

తే. దంచునూర్పుండు వల్కుఁగ నాశుకుండు, సమృద్ధిచుచు నిజతపస్సాయ నొక్క
పుణ్యపుష్పనితాఁడేసి బుద్ధినిచ్చి, నప్పు డాపురుషుండు మహాత్ముఁ డనుచు.

164

చ. శుకునకుఁ బద్మమిత్రునకు సుస్థిరుఁడై ప్రణమిల్లి భక్తితో
ముకుళితహస్తుఁడై నిలిచి ముందరనుండఁగఁ జూచి సూర్యుఁడా
శుకమునియొగసిది కతివోద్యమ నొంచుచు సంతసించి తా
నకుటిలచిత్తుఁడై జనితుఁ డైనకుమారుని చూచి యిట్లనెఁ.

165

క. మాయగ శుకమునిదేహ, చ్ఛాయను బుర్నుండ వగుచు జనియించిన నీ
వీయవనీస్థలి నరుదుగ, ఛాయాశుకుఁ డనెడుపేరఁ జరియించు మయా.

166

క. అని సూర్యుఁ డానతిచ్చిన, విని ఛాయాశుకుఁడు చాల వినయము మీఱన్
వినుతించి యవల నాశుకుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ జాల గౌరవమొప్పె.

167

క. జనకా నన్ను సృజించిన, పనియే మిపు డానతిచ్చి పంపుఁ డటంచుక
వినయంబున మొక్కినఁ గనుఁ, గొని ఛాయాశుకున కాశుకుం డిట్లనియె.

168

సీ. పుణ్యాత్మ నీవింక భూలోకమున కేగి, శ్రీవేంకటాద్రి దక్షిణముగాను
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరికి నుత్తర, తటమున వెల్గు సిద్ధస్థలమున
ఘహిమ నొప్పు మదాశ్రమంబున నీవుండు, మదిగాక శ్రీగంగ కరిగి మాకుఁ
దండ్రొడైనట్టి వేదవ్యాసముని నన్నుఁ, బోన్న నపు డతిప్రేమ మీర

తే. నీవు నారీతిగా నందు నిలిచి పలికి, చెలఁగి వారికి శుక్రాప చేసే వారి
యనుమతిం తెఱ్ఱియాడి నందనులఁ గాంచి, కులము నభివృద్ధిసేయుము గొప్పతనరి.

తే. ఇపుడు ముందుగ శ్రీకాశి కేగి యచట, నచలభక్తిని బాదరాయణుని గొన్ని
వత్సరంబులు గొలిచి యవ్వల మదాశ్ర, మస్థలంబున జేరు కుమార యన్యుచు.

170

సీ. వ్రానికి నియమించి వసుధకుఁ బంపించి, పంకజాపుష్పిగాంచి పల్కు నిట్లు
మార్తాండు నీకు పాపహిమచే సుతుఁ డుద, యించె నన్నింక బోయెనునిన
నగిమూర్కుఁ డిట్లనె నాస్వరూపంబగు, జీవితత్వం బెద్ది చెప్పుచునిన
శుకుఁ డిట్లు లనె జగజ్జ్యోతిస్వరూప నీ, చిత్తాశ్రయత్తు నే జెప్పఁగలనె

తే. నాకుఁదోచినయంత నిర్ణయముగాను, మధురునిసత్కటాక్షసప్తహినుచేత
విన్నవించెద మదిని భావించి యంచు, బద్ధబాంధవునకు మ్రొక్కి బలిక గరిమ.

వ. నారాయణపరబ్రహ్మంబను చిద్విందువువలనఁ బ్రణవస్వరూపంబైన శబ్దంబు పుట్టె చా
శబ్దంబువలన బయలైననభంబునందు స్వర్ణవలన వాయువుపుట్టె నవ్వాయువు గగన
సంబంధముచేత నుష్ణరూపంబగు తేజంబు గలిగె నందగ్ని జనించె నయ్యగ్ని యధికం
బై ప్రకాశించి తనయందు వ్యాపింపఁగ నాబిందువు రసాత్మకంబగు సారమును
మహాజలముగ సృజించి తేజోరూపంబగు నప్సరమాత్మ తా నామహాజలమునందు
నిలిచె నది యహిరణ్యమయంబగు తేజంబై కొంతకాలంబునకు నారికేళవృక్షంబులు
ఫలంబులు నొందుచందంబున ననేక కోటి బ్రహ్మాండంబులలో నొక్కొక్క
బీజము వృక్షఫలంబులం దనేక బీజరూపంబై నిల్చినట్లుగ మూలకారణంబైన
హిరణ్యమయ తేజస్సు సూర్యరూపంబై స్థావరజంగమాత్మకంబైన జగత్తును దన
రసాంశమునలన జీవమై పోషింపుచును, తేజాంశమువలన హరింపుచును ఎల్లబీజము
భూజలసంబంధముచేత వృక్షాకృతియై వృక్షములలో రసరూపమై నిలిచినట్లు హిర
ణ్యమయ తేజస్సు సప్తద్వీప సప్తసాగర సప్తకులాచలాధారంబైన బ్రహ్మాండంబుగఁ
బరిణమించి సూర్యరూపంబై నిలిచియున్నయది. ఆ స్వరూపంబు సకల భూతం
బులయందును రసరూపమైన జీవంబగు నారసమునంద తైలవర్తియందు జ్వాల
వెల్గినట్ల తెలివి వెలుగుదుండు నాతెలివియ తన్నును జెవులవనిన శబ్దంబులను జర్తం
బువలనం దెలియు స్వర్ణంబులను గన్నులవలనఁ జూచు రూపంబులను జిహ్వచేత
గ్రహించిన రుచులను ప్రాణంబువలన నాప్రాణించిన గంధంబులను గర్ణేంద్రియ
విషయంబులైన వచనదానగమన విసర్జనానందంబులను మనోబుద్ధి చిత్రాహంకార
విషయంబులైన సంశయ నిశ్చయ విచారకర్తృత్వంబులను దెలియు నెఱుకయ
చిన్పాత్రంబైన స్వస్వరూపంబగు నింకఁ బరస్వరూపం బెద్దియనిన వృష్టిసమష్టి
రూపంబులైన పిండాండప్రహ్మాండంబులయందు నేకరూపంబై వృష్టిసమష్టిరూపం
బులయందు మేఘమండలమందలి జలము వర్షించిన భూమియందుం గల వాపీకూప
తటాకాదులయందు నిలిచినచందంబున నీశ్వరచైతన్యంబను మేఘజలంబు జరాయ
జాండజోద్భిజన్వేదజలంబు లను జతుర్విధ భూతలములయందు నిల్చియుండు నని
భాస్కరుం డిట్లనియె.

- 172

తే. ఆ హిరణ్యయతేజ మీ యేఖిలభూత, వితతులందున నెట్లు ప్రళేశ మగును
ఘటల స్వస్థానమున నేకమమనం జేరు, నాసరణిఁ దెల్పు బాధరాయణకుమార.

వ. అనిన్ శుభం డిట్లనియె.

174

సీ. కమలజాండమును బ్రకాశింపఁ జేయుచు, రమణీయ విశ్వకారణము నైన
మహిత హిరణ్యయమండలం బధికతే, జోరసాత్మకమై విశుద్ధ మయ్యె

నందు రసాంత మాయమృతాంతరూపకా, నది కాలవశమున ననిల మగుచుఁ
దా మేఘ మగుచుఁ జంద్రరసాత్మకంబైన, జలముచేఁ బూర్ణమై చల్లనగుచు
తే. పర్వధారలు నిండింప విసుధయందు, సస్యములు వృద్ధిఁబొందు సస్యములయందు
సారతరమైన ఘనజీవసత్తు నిలిచి, ధాన్యమై మర్త్యతతుల కోదనము నగును. 175

వ. మఱియు దృఢరూపమై పశువుల కన్నం బగు వివిధఫల రూపంబుల నొంది విహం
గాది జంతువుల కన్నంబగు వాయురూపంబై సర్పాదుల కన్నంబగు నయ్యన్నంబు
తత్త ద్భూతంబుల యందుండు జతరాగ్ని వలనం బచనంబై పాలలో ఘృ
తంబు నైకే దేలినవిధంబున బిందురూపమై పుష్పలయందు నిలిచి శ్రీగర్భంబు
లం జొచ్చి పిండరూపంబగు తత్పిండంబులయందు జరాయుసంబంధమువలన మా
తృధాతృ సంబంధమువలన షాణ్డాసంబులు వహ్ని దానియందుఁ బ్రకాశించుకర
ణిఁ జైతన్యంబు దీపించుఁ దదనంతరంబు గాలకర్త పరిపూరితం బైనతఱి నుదయిం
చు, మఱియు నవ్వర్ష జలంబే వృక్షాదులయందు రసాత్మకంబై జీవనంబగు నీ యు
త్పత్తి ప్రకారం బింక లయప్రకారం బెట్లనిన, వాత పితృ శ్లేష్మది రోగంబులవలన
భూతంబులు లోఁబడినప్పుడు పల్లముల నిలచిన వర్ష జలంబుల సూర్యకిరణంబులు
పీల్చుకరణిఁ గాలస్వరూపమగు సూర్యుఁడు సర్వభూతంబుల యందలి జీవరసం
బుం బీల్చి వోవునప్పు డా రసస్వరూపంబు సూర్యకిరణంబులందు మిళితమై వా
యుమండలంబున నేకమై గగనమార్గంబునఁ జంద్రమండలంబునం జొచ్చి చం
ద్రుఁడు సూర్యునియం దేకీభవించినప్పుడు సూర్యునియందుఁ జెంచునని మద్గురం
డుపదేశించె ననిన విని సూర్యుం డిట్లనియె. 176

తే. దేవ రాక్షసముఖుల సుస్థితియముల, వరుసగాఁ జెప్పు మేనఁగ నవ్యాససుతుఁడు
జలజబాంధవు నీక్షించి సంతసించి, మఱుల నిట్లనిపల్కె నెఱునముగాను. 177

వ. దేవా వటబీజంబునకు భూసంబంధం బొక్కటి యైనఁ గాని ప్రీహిపరిణామంబు
షాణ్డాసంబులను వటపరిణామంబు సహస్ర సంవత్సర పర్యంతంబు గల దాప్ర
కారంబు బ్రహ్మాది దేవశరీరములకును మనుష్యశరీరంబులకును గాలభేదం బున్న
యది, అహిరణ్యయ తేజస్సత్త్వైశం బధికంబుగాఁగ నిలావృత ఖండాది దేశం
బులయందు దేవజాతులు తృప్తియై దీర్ఘాయుష్షంతులై వర్తింతురు. సామాన్యదేవ
జాతులకు సుర్వావధియు నింద్రాదులకు మన్వంతరావధియు బ్రహ్మాదులకు బ్రహ్మాం
డప్రళయావధియుఁ గలియుండు నంతటికి నాధారమై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూ
ర్ణుడై వాఙ్మానసాతీతుం డైననారాయణుండు ప్రకాశించుఁ దత్ప్రకాశంబు నీవ
నిశ్చయించి యుండునని మఱియు సకల వేదాంతసార నిశ్చితానుభవక్రమంబు
విన్నవించి విని సూర్యుండు శుకుం జూచి యిట్లనియె. 178

- సీ. ఓ మహామానీంద్ర నీమనోదార్థ్యంబు, యోగసిద్ధియుఁ దెలియుటకుఁ జాల
నాక్షేపములుచేసి యడిగితి నన్నిటి, కన్నియుత్తరము లీ వసుభవముగఁ
జెప్పితి వందుచే జత్తంబు రంజిల్లె, మహితాత్మ నీవు నామండలంబు
లోఁ జొచ్చి వెడలి పై లోకంబులను దాటి, పట్టిపైనుండెడు పరమపదము
తే. నందుఁబొందు మటంచు నయ్యజ్ఞసఖుఁడు, చాల మన్నింపఁగా శుకసంయమింద్రుఁ
డచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచు లేచి, దినకరునిమండలంబు భేదించి వెడలి. 179
- ప. తదనంతరంబున నూర్ధ్వమండలంబుల నూర్ధ్వలోకంబుల నతిక్రమించి శుకుండు
నిర్వాణపదంబు నొందె నంత ఛాయాశుకుండు కాశిచేరి వేదవ్యాసులకు వివిధ
శుక్రూహులు చేయుచుండి కొన్ని యుగంబుల కాకృష్ణద్వైపాయనుని యనుమ
తంబున శుకాశ్రమస్థలంబునందుఁ జేరి వివాహంబు చేసికొని సంతానంబువడసె నని
దేవదర్శనుండు చెప్పినవిని దేవటుండు విని యిట్లనియె. 180
- తే. శ్రీరమాదేవి పూర్వశరీరకలిత, యై తపము కపిలాశ్రమమందుఁ జేయు
చుండె నంటివి మఱల నీయర్చిమోదఁ, జేరినటునంటికథ నాకుఁ జెప్పవచ్చు.
- మ. అని యాదేవలహాని తా నడుగఁగా నానిత్యయోగీంద్రుఁ డి
ట్లనె నాదేవి సుకీలయై హృదయమం దాచక్రీ నర్పింపుమన్
మన మాస్వామిపదారవిందములపై మగ్నంబు గావించుచున్
దనదేహస్మరణంబు లేక జగముల్ దైత్యారియాపంబుగన్. 182
- క. భావించుచుఁ గొన్నేండ్లా, శ్రీవనితామణి తపంబు సేయఁగ నపు డీ
శ్రీవేంకటగిరినిలయుం, డా వెలఁదిని మెచ్చి తలఁచె నపు డీరీతిన్. 183
- సీ. తనుఁగూర్చి తొలుతన తప మాచరించితి, నని నన్నుఁ గూర్చి యయ్యాదిలక్ష్మీ
పాతాళమందె తపం బాచరించుచు, నను జిక్కపట్టియున్నది ధరిత్రి
పైకివచ్చుట కేముపాయంబు గావించు, నని వీరలక్ష్మీహృదబ్జమందు
వెలిగెడితనరూపములను నచ్చట తిలకి, ధాన మొందింపఁగ ధ్యాననిష్ఠఁ
- తే. జలనమొందక నప్పు డాశ్చర్యమొంది, కన్నుఁగవ విప్పిచూచి పంకరుహనాథు
నచటఁ గానక చిుతించి యపుడు లేచి, కపిలమునిపాలి కరిగి శ్రీ కాంత నిలిచె.
- క. అపు డాలక్ష్మీని గనుఁగొని, కపిలమునీంద్రుండ మిగులఁ గరుణం బలికెం
జవలత్వరహిత మగునీ, తప మమలంబై ఫలించె దామసాక్షి 185
- క. ఇఁక నీ విందుండక సని, ప్రకటితకేషాద్రిదిగువఁ బద్మ సుకుం
దమట్టిమతివై చేరుము, శుకమునిమతుడందు నిన్నుఁ జూచి ముదమునన్. 186
- సీ. ఘనపాంచరాయణప్రకారంబుగా నిన్నుఁ బూజించునచటికే పొప్పటంచుఁ
బలికి పలుకువఁగఁ బాతాళమందు, పైతృమందు లక్ష్మీ నీక్షించి మొక్కి

బహురత్న విలసితా భరణాంబరంబులు, చందన సుమదామచయము లాసఁగి
రమణీయమగు దివ్యరథములోఁ దగు సహ, ప్రారపేమాబ్జంబునందు వెలుఁగు
తే. శర్మికాపీఠమున నుంచి గజచతుష్ట, యంబుతో వీడుకొల్ప నయ్యాదిలక్ష్మి
సంతసింపుచు మధ్యాహ్న సమయమునకు, ధరణి భేదించుకొనుచు మోదమున వచ్చి.
తే. మహిమతో నూట యెనిమిదిమంది నేవ, కాజనంబులు గొల్వఁగ ఘనత మెఱయ
శేషవర్ణతమునకు దక్షిణముగాను, గలుగు స్వర్ణముఖరికిఁ దదాగమంసు. 188

నీ. ఘనతరంగయంతంబు గంగోపమానంబు, నలినక్తరవకోకనదయంతంబు
భాసురమకరందపానమ త్రమిలింద, పటలవిహారంబు పావనంబు
మత్స్యకచ్ఛప భేకమకరకుశీరక, వ్రాతనివాసంబు శీతలాంబు
పరిపూర్ణమలఘుసోపానావృతంబును, స్వాదుగంధాధ్యమై జగతి మీఱ
తే. శమ్యమైయున్న పద్మ సరస్సునడుమ, వెలయు నావీరలక్ష్మి తా వెడలి రాఁగఁ
బారిజాతము లాలక్ష్మివైననించి, చెలఁగి జయజయ శబ్దముల్ చేసి సురలు. 189

చ. పొగడుచు నుండఁగా జలధిపుత్రిక దివ్యశరీరకాంతు లీ
జగతిని నిండి దిక్కులను సాంద్రముగాఁ బ్రసరించి పిమ్మట
గగనము నావరింప నదిఁ గాంచి ఫణీంద్రగిరీశ్వరుండు దా
ఖగపతి నెక్కి యచ్చటికి గ్రక్కున వచ్చెఁ బ్రమోదచిహ్నుఁడై. 190

క. అప్పుడు బ్రహ్మ శివాదులు, తప్పక యచ్చటికిఁ బోయి తమవాక్యతతుల్
గొప్పగ మొఱయిం జేయుచు, నుప్పొంగుచు లక్ష్మి లోచనోత్సవ మెసఁగె. 191
నీ. చూచుచు గార్తీక శుద్ధపంచమి యుత్త, రాషాధ భృగువార మమరఁగూడి
యున్న నాఁ డరుదుగ పూహమహాలక్ష్మీ, హరికి ము న్నృత్యక్ష మయ్యె నట్టి
విమలదినమునంద వీరలక్ష్మి ప్రసన్న, మయ్యె నందఱకు మహాదినంబు
ముఖ్యం బనుచు బ్రహ్మముఖ్యు లాలోచించి, ఫణిగింద్రునిజూచి పలికి రిట్లు

తే. దేవ యీపుణ్యమై నట్టి తీర్థమందు, వెలయఁగా పూహలక్ష్మియు వీరలక్ష్మి
వెడలివచ్చిరి గనుక నీవిమలతోయ, మవనిపై బద్మ తీర్థాఖ్య నమరెఁ బొగడ. 192

వ. కావున న తీర్థంబున స్నాన మాచరించిరేని సౌభాగ్యసంపన్ను లగుదురని నిర్ణ
యించి యందఱు స్నానంబుచేసి యప్పద్మ తీర్థంబున కాగ్నేయ భాగంబున దివ్యా
లయంబు విశేషకర్త చే నిర్మితంబు గావించి యావీరలక్ష్మిని బ్రార్థించి తోడ్కొని
వచ్చి సకల లోకాశాంతింబులనో నాలయంబునందుంచి ఛాయాశుకునిచేతఁ బాం
చరాత్రోక్తంబుగ నాపచారపూజలు చేయించి రెండుఁ జక్రి తన కంఠమున
నున్న పుష్పహస్తంబు నుపలక్ష్మీకంఠంబునం దుంచి శుకాశ్రమంబు నగ్రహారంబు
గావించి ఛాయాశుకున కొప్పగించి బ్రహ్మదులకు విందునేర్పరచి సత్కృతాం
బూలంబు లిప్పించి వెలివచ్చి వారి ముప్పించి వీరలక్ష్మితో నిట్లనియె. 193

- సీ. పద్మాలయా నీదు ప్రథమశరీరంబు, కనుగొంటి కన్నుల కరువుదీటె
 నీపూహలక్షితో నెనసి వేకంటలైల, మందుండ వచ్చు నీ వచటి కిపుడు
 రమ్మన నారమారమణి చక్రికి మొక్కి, పటుభక్తి దీపింపఁ బలికె నిట్లు
 నాప్రాణనాయక నాకొఱకై నీవు, తపముచేసిన మహాస్థలము గనుక
 తే. శ్రీకరంబైన దీ శుకక్షేత్రమంద, నిలిచెదను నాహృదయములో నీవు నిలిచి
 పూహలక్షి నురంబుపై నుంచుకొనుము, నన్నిచట నుంచి రక్షించు నలిననాభ.
- క. నాకిది యిష్టంబైనది, నీ కనుమానంబు వలదు నీఘనకరుణే
 యీకాయమునం దుంచుచు, నాకనకాచలము సేరు మంబుజనయనా. 195
- తే. సేవు రాలేదనుచు మది నీవు కొరువ, నుంచవల దింక నేనెశ్రీ పూహలక్షి
 రూపమును దాల్చివచ్చి నీరొమ్ముమీఁదఁ, గురురుగా నిల్చి తింక నీకుఁ గొడువయేల.
- క. కరుణను బద్ధావతి నం, దరమర లేకుండ యేలు మహిగిరిపైకిం
 బరమజనుల రావించుచు, వరముల నొసఁగుచుఁ జెలంగు వనజదళాక్షా. 197
- సీ. శుభకర కార్తికశుద్ధపంచమి వచ్చు, నప్పడు నీపుష్పహార మొకటి
 ప్రియమైనవస్త్రంబు ప్రేమతోఁ బంపించు, చుండుము సేవు మహాత్మ్యనముల
 నంగీకరించి నాయాత్మలో వెలుంగునీ, కన్నియు నర్పించి యచలమతిని
 నిన్నుఁజూచుచు నిండె నేనుండెదను మీరు, శేషాద్రిమీఁద వసించియుండుఁ
- తే. డంచుఁ బాదంబులకు మొక్కినపుడు చక్రి
 వీరలక్షిని వీడ్కొని వేంకటాద్రి
 చెంత నా పూహలక్షితో స్నేహ మెసఁగఁ
 గలసి క్రిడించుచుండె నుత్కంఠ మెఱయ. 198
- చ. అపుడు శుకాగ్రహారవరమందు శుకుం డతిభక్తి మీఱఁగా
 నెపుడు మహాత్మ్యవక్రమము లిందెర కిచ్చట నాచరింపఁగా
 నపరిమితంబుగాఁ గలుములందఱ కిచ్చుచుఁ బూజ లంచుచున్
 విపులసుఖసితితో నిలిచి వీరరమామణి యుండె నచ్చటన్. 199
- సీ. అంతకుముందుగ నాదిశుకుం డంచుఁ, జేరినప్పుడ భూప్రసిద్ధముగను
 బలరామకృష్ణుల భక్తిమై భావించి, యంచుంచి పూజించి యతఁడు చనిన
 వెనుక ఛాయాశుకుం డనెడు విప్రుఁడు పాంచ, రాత్రోక్తముగ రమారమణి నచట
 నర్పింపఁ బరకాంత యగులక్షి హరిచెంతఁ, జేరియుండఁ యిందుఁ జేరినపుడు
 తే. నే నచట నిల్చియుండుట నీతిగాదు, తిన్నఁగా లేచి యిప్పుడ తీర్థయాత్ర
 చనన్మనసి నీరిలేచె నాసమయమునను, బట్టి కృష్ణుఁడు గూర్చుండఁబెట్టె నతని.
- క. అప్పుడు కృష్ణునిఁ గని బలుఁ, డప్పా కూర్చోండఁ బెట్టె నర్థం బగు నే
 గొప్పై పునఁగి వేడ్కఁగ, నిప్పుడు దా నిందు నిలిచె నింపుఁ దలిర్పన్. 201

సీ. కావున నేను వేంకటగిరిపై కేగి, యందొక తీర్థంబు నాశ్రయించి
యుండెద ననఁగ న న్నొంటిగ నిందుంచి, యొయన్న పోనేల యుండు మిచట
సేనఁ గృష్ణనిజాచి హలపాణి పల్కె నీ, పును రమ్మ నావెంట ననఁగ గృష్ణ
దేవుఁ డిట్లనె రమాదేవి నిందొంటిగ, నుంచి నే విచ్చట కుచిత మగునె

తే. యంచుఁ గృష్ణుండు పల్కఁగ హలధరుండు

పరఁగ నిట్లనెఁ గరవీరపురము జేరి

యొంటిగా నీమహాలక్ష్మీ యుండినపుడు

నీవుతోడుగ నుంటివే నిర్తలాత్త.

202

చ. అని హలపాణి పల్క నపు డల్లన నవ్వచుఁ గృష్ణదేవుఁ డి

ట్లనె నీరి దవ్వుగా నిలచినప్పటిరీతిఁ దలంపనేల యిం

దొనరఁగఁ జేరి యున్నదిపు డొంటిగ నిచ్చట నుంచి నేను బో

యిన జను లైన నవ్వరె యహింప్రగిశ్వరుఁడైన మెచ్చునే.

203

తే. మనకు భయమేమి యిచట రమాలలామ, విభవములు చూచుచుండము వేడ్కనిలచి
యనిన బలభద్రుఁ డామాట విని భయమును, జెంది శ్రీకృష్ణదేవు నీక్షించి పల్కె.

సీ. భృగుమనీంద్రుని పూర్వమగుడు నేయుచుఁ బర, పురుషుఁ డంచునుమదిఁబెరికియుంచి
హరిఁగాసి కరవీరపురిజేరి పాతాళ, మన కేగి విభునిచేతనె తపంబు

చేయించి తపము దాఁ జేసి యీశ్వరమండు, జేరి యిచ్చట నిల్చి వీరలక్ష్మీ

యనఁగాఁ బ్రసిద్ధమై హరివలెనే చతు, ర్భుజములతో మహాస్ఫురణ మెఱయ

తే. నిలిచినదిగాక నేనిందు నిలువ వెఱతు, ననిన దరహాసతాస్యఁడై యన్న మోము

గాంచికృష్ణుండుపల్కెనోకామపాల, చూడసిరియందుఁగొఱవలెంచుటనుద గునె.

సీ. వైకుంఠపురమంచు వరమృచుతల్పమై, యున్న తాకృతిని నీ వుండినపుడు

హరిఁగూడి నీమీఁద నానందముగనుండు, నంతియకాని ని న్నయ్యఁడంచుఁ

దలంచునె లక్ష్మీ సీతాదేవి యైనప్పు, డిలను లక్ష్మణుడవై యెల్లయెడలఁ

జరియించునపుడైనఁ బరుఁడంచు నీమీఁద, నరమర నుంచెనె యనిన నీరి

తే. నవ్వి యిట్లనిపల్కె నానాఁడు సీత, యన్నమాటలు మఱపు రాకున్నవిపుడు

స్థిరి రజోగుణమును దలంచినభయంబు, నామదిని బుట్టుచుండునో నందతనయ. 206

క. అని తాలాంకుఁడు పల్కఁగ, విని కృష్ణుం డిట్టలనియె విశ్రాంతినిపు

త్తుని రామునిచేఁ జంపిం, పను బని గలుగఁగ నట్ల పలికెఁ గదన్నా.

207

క. ఆమాటలు మఱువక యిపు, డీమాడ్కిని లక్ష్మీ తప్ప లెన్నుచు మదిల

ప్రభేమయు నుంచక యరుగఁగ నీమహితాశ్రమము విడువ నేమిటి కనఁను. 208

తే. మించిసిరిమీఁద నిటుతప్పు లెంచ కిపుడు, శాంతమునుబొందుమీఁక, శివుతలంబు

విడిచి వోవల దనుచు వివేకసరణి, నన్నతోఁగృష్ణుఁ డేకాంత మాడుచుండె. 209

సీ. ఛాయాశుకుండు తనజనకుఁ డర్పించిన, రామకృష్ణుల రమారమణి నచట
 నర్పించుచుండఁగ నపుడు గన్యామాస, మరిను బ్రహ్మాత్మవం బుద్రియందు
 జరుపఁగా నటకేగి ఛాయాశుకుండు వీర, లక్ష్మీ సేవకులైన లలితమతులు
 మొనసి తా నొకమాట యెనుబదిమందిని, హరియాజ్ఞ బడసి వాహకులఁ జేసి
 తే. శుక పురముచేరి రామకృష్ణులను వీర, లక్ష్మీ నర్పించు చుండె నుల్లాస మెసఁగ
 నచట హరి నిల్చినటువంటి యబ్జసఖుని, జేరి వైఖానసులపూజ సేయుచురని. 210
 ఎ. ఇవ్విధంబున దేవదర్శనండు దేవలునకుఁ జెప్పెనని నూతుంజూచి శౌనకౌదు
 లిట్లనిరి.

211

సీ. ఓ. నూత యాశ్రీనివాసుని శేషాద్రి, యం దెవ్వరెవరు ము న్నర్చనములు
 చేసి రాచందముల్ చెప్పఁగవలె నంచు, నాశౌనకౌదు లిట్లడుగునపుడు
 విని నూతుఁ డిట్లనె మునినాథులార మీ, రతిశయ ప్రశ్న న న్నడిగినారు
 చెప్ప శక్యంబుగా దిప్పు డావ్యాసగు, రుండు నాజిహ్వయం దుండి దయను
 తే. బరఁగఁ బలికించినట్లు నేఁ బలుకవలయు, ననుచువ్యాసునిధ్యానించుచులఁ డగుచు
 శౌనకౌది నునీశ్వరసంఘమునను, జూచి సంతోషించిత్తుండై నూతుఁ డనియె. 212

సీ. వేంకటాచలమందు విధిరుద్రముఖులకు, హరి తాను బ్రత్యక్ష మైనయపుడు
 కమలాసనుండు వైఖానససూత్రక, మంబుగఁ దా నర్చనంబు చేసి
 మొనసి కన్యామాసమున రధోత్సవము గా, వించె నాపిమ్మట విఖననుండు
 నర్పించె నమ్మనియాజ్ఞచేత మరీచి, యర్పించె నటుమీఁద నత్రిపూజ
 తే. చేసెఁ గశ్యపుఁడవల నర్పించె భృగుము, నీశుఁ డావల నర్పించె నెల్లమునులు
 పూజచేసిరి యావలఁ బొసఁగ యత్ను, లంత స్వాయంభువను మను నవలఁ జేసె.

సీ. సమయంబునను సంధి సంవత్సరములతో, మొనయు ముప్పదికోటు లెనుబదియును
 నాలుగులక్షల నలువదియెనిమిది, వేలయింటికి బ్రహ్మ విశ్వసృష్టిఁ
 దాఁ జేయ నూహించి ధ్యానకాలముకోటి, యవి డెబ్బదియు లక్షలనుచుఁ బలుకు
 నవి నఱువదినాల్గువే లబ్దముల్ గాక, నిల్చినయేండ్లు గణింప సరవిఁ
 తే. గుదిరి యిర్వదితోమిదికోట్లపదియు, మూఁడులక్షలు నదిగాక మొనసి పైన
 నెనుబదియు నాలుగువేల నెన్నఁగూర్చి, భాగములఁజేసిచూడఁజొప్పడు నెనంగి.

తే. ఇన్ని ముప్పదికోటులు సేనుబదియును, నాల్గులక్షలు నదిగాక నలువదెనిమి
 డైనవేలేండ్లకును బాగు నరసి ఖూర్ప, నందు బ్రహ్మధాన్యవత్సరం బాదిగాక. 215

ఎ. అల్పపదియెనిమిది చతుర్థ్యగంబులయింటి కప్పటి కీశ్వరనామాబ్దంబువరకుఁ జతు
 ర్యగ మొక్కిరింటికి సంవత్సరాలు నలువదిమూఁడులక్ష లిరువదివేల లెక్కను మహా
 యుగరేఖలు మున్ను చెప్పిన క్రమంబుగ నఱువదెనిమిదింటికి సంవత్సరము లిరువది

తోమ్మిదికోటు ముప్పదియేండ్ల లక్షలఱువదివేలును వైఖానసనూత్రక్రమముగ విఖన
సబ్రహ్మకు శిష్యుడైన పుల్లమహామునికి శిష్యులైన యత్తు లర్పించి రండు. 216

సీ. నయముగు బహుధాత్యనామసంసత్సరం, బాదిగ వైఖానసాగమోక్త
పద్ధతిక విఖనసబ్రహ్మసంతతివార, లటకోటి నలువదియాఱులక్ష
లెనుబదియును మఱి యెనిమిదివేలేండ్లు, చిరభక్తులై పూజ చేసి రవల
మహిని స్వాయంభువుమనుకొల మిన్నియేం, డ్లయ్యె నీక్రమముగ నబ్దసంఖ్య
తే తనరస్వాలోచిషుండు నుత్తముఁడుతామ, నుండురై నతుఁడునుజాతుషుండుననెడు
పంచమనువులకొల మేర్పఱచి సంధి, యబ్దములతోడ నెక్కింప నననియందు.
తే. నయముగా నూటయేఁబది నాల్గోటు, లిరువదియు రెండు లక్షలు నిదియుఁ గాక
యొక్కనలువదివేల యేం డ్లొజయాయె, నవల వైవస్వతాఖ్య మన్వంతరమున. 218
క ఆవిధముగ నేక్షిత్తిపై, నావేంకటశైలభర్త కానందముగా
నావైఖానసు లిపుడును, సేవించుచు నర్చనములు సేయురు రెలమిన్. 219

సీ. జగత్తిపై దివ్యవత్సరములు నాల్గువే, లాకృతయుగమునం దమరి నడచు
నదిగాక తత్సాధి యగు నెనిమిదినుఱు, మొనసి త్రేతాయుగమునకు మూడు
వేలగు తత్సంధి వివరింప నాఱునూ, జాద్వాపరంబున కనువు నెంచ
నొకరెండువేలయేం డ్లొప్పఁగఁ దత్సంధి, యబ్దముల్ నన్నాఱు నెలవచ్చు
తే. కలియుగానికి వేయేండ్లు గాఁగ దాని, సంధిసంవత్సరంబు లెంచంగ ద్విశత
మగు చతుర్థ్యకొలంబు లవనియందు, సార్వకాలంబు నీరీతి జరుగుచుండు. 220
తే. భూమిపై నాల్గయ్యగములు పుట్టిపుట్టి, వేయుమాఱులు పోయిన విధికి నొక్క
దినమగుకా రాత్రియట్లగుఁచెలియసరవి, ననుచుగుఱుతోండునూతుండువినఁగ నుడివి.

ఎ. మఱియుఁ జతురంగసహస్రంబులు గడచునంతకు బ్రహ్మసృష్టి జేయుచుండు నది
గడచిన తుద నిద్రఁజెందినపుడు లోకంబులదంగు న్నతుండు మేల్కొంచినప్పడన్ని
యుం బుట్టుచుండు నిట్టి బ్రహ్మదినంబునం జతుర్దశమనువు లివ్వసుంధరఁ బాలింపు
చుండు రిట్టి మనుకొలంబెట్టిదనిన స్వాయంభువాది మనువుల శొక్కొక్కరికి దివ్య
యుగంబులు డెప్పది యొకమాఱు చనిన నది యొక మనుకొలంబని చెప్ప నొప్ప
నొక్కొక్క దేవేంద్రుఁడు దేవతలు సప్తఋషులు రాజులు హరి యంశంబులను
ధరించి యుదయించి లోకంబులు పాలింతురు నారాధుఁబండు దేవతర్కభక్తునున్య
రూపంబులు ధరించి సర్వంబును దాన సమర్థించి రక్షింపుచుండు శ్రీవేంకటేశ్వరుం
డు మూఁడుయుగంబులు ముని యక్షాదులచేతఁ బూజింపఁబడుచుండే ప్రతి కలి
యుగంబునందు మనుష్యపూజ లంగీకరించి భక్తుల రక్షించుచుండు నన చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె. 222

- నీ. మునివరులార మీ రనఘులు సర్వజ్ఞు, లగుచు నుండియు నన్ను నడుగగాను
భక్తితో శ్రీవ్యాసభట్టారకుల దయ, విశదంబుగను బదివేలసంఖ్య
నమరు బ్రహ్మపురాణ మందు ద్వాదశసహ, స్రమలచే బ్రహ్మాండ మమర నొకటి
సరవి నెన్నఁగఁ బంచ శతసంఖ్య నమరుచు, వెలలగ బ్రహ్మకైవర్తనంబు
- తే. వెలయు నిరువదినాలుగువేల సంఖ్య, నమరు విష్ణుపురాణంబు నదియుగాక
దశసహస్రక సంఖ్యతోఁ దనరి ధరను, నాజెమగు వామనునిపురాణంబు మఱియు.
- నీ. అదిగాక యేఁబదియైదువేలగుసంఖ్య, నెనయుఁ బద్మపురాణ మెనిమిదియును
బదివేలగుసంఖ్య నొదవు భాగవతంబు, వెలయఁగఁ బదిరెండువేలసంఖ్య
నొనరు మత్స్యపురాణమును బదియేడువే, లైన కూర్మపురాణ మదియుఁగాక
నయముగ నిరువదినాలుగువేలగులెక్క, యమరు వరాహమహాపురాణ
- తే. మిరువదియు నొక్కవేలునై పరుసగాను, రచితమైనట్టి గరుడపురాణ మొకటి
పంచవింశతి సాహస్రమెంచ నార, దునిపురాణంబు నదిగాక ఘనతమిర. 224
- తే. కుతలమందున నొకపదకొండువేల, నొదవు లింగపురాణంబు నదియుఁ గాక
యరయు నిరువదిరెండువేలై దనర్చు, శివపురాణంబు నొక్కండు చెలువు మీరు.
- తే. ఎనుబదియు నొక్కవేలసంఖ్యనుఘనముగ, రచితమాస్తాందమనెడు పురాణ మొకటి
వింశతీసహస్రసంఖ్యతో వివిధకర్మ, రాజితాగ్నేయనామపురాణమొండు. 226
- నీ. వెలయఁగ నిరువదివేలగుసంఖ్యతో, దనరు మార్కంఢేయమునిపురాణ
మదిగాక యిరువది యగువేలసంఖ్యను, సారమై తగు భవిష్యత్పురాణ
మెన్న నెనిమిది పదునెనిమిదియగుపురా, ణంబులు మీకు నిర్ణయముగాను
జెప్పితి నదిగాక శ్రీవరాహపురాణ, మన భవిష్యత్తరమునను మఱియు
- తే. రమ్యతరమగు పద్మపురాణమునను, వింతలగుచుఁ బ్రకాశించు వేంకటాద్రి
పతిచరితములు గొన్నియేర్పఱచి మీకుఁ, జెప్పితిని నేనుమోక్షంబుఁ జెందుకొఱకు.
- క. అని యాఘాతుఁడు పలుకఁగ, విని శౌనకముఖ్యమునులు విశ్వాసముతోఁగి
గనుఁగొని యతని ముదంబున, వినుతింపుచు నిట్లు లనిరి వేడుకమీరక. 228
- చ. మరుచిరభక్తియు క్తులను సూన్యతవాక్యము లాత్మ నిష్ఠయుం
బరమవివేక శీలములు పావనమోక్షవిచారధర్మముల్
కరుణయు శాంతిముక్త మొదలుగాఁగల సద్గుణముల్ దృఢంబుగా
నఱిమరి నిల్పె వీహృదీయమం దతిధన్యుడ వైతి విధరక. 229
- మృ. నీ వాచక్రిగుణంబుతోఁ దలఁపుముక్ నిర్వాణబోధస్థితిఁ
భాసంబుందు గ్రహించి మా కొనరఁ జెప్పంజాలఁదొంగుండ వై
నా వీరిని శౌంకులేక యిచటక న్నాత్మపురాణార్థముల్
ధీవిజ్ఞానుడవై వనించితని సందేహంబులం దీర్చుచుక. 230

ఉ. కావున నీవు ధన్యుడవు కంజదళాత్ముడు నీహృదబ్జముం

దే వసియించి యుండి గణుతింపఁగ దివ్యతరోక్తులం గృహ

భ్రోహఁగ నీ కసాధ్యములు పుట్ట నటంచు మునీంద్రు లందఱుం

దా విమలాత్మునూతు మగుజావళి నెన్నుచు నాదరంబునక.

281

చ. పలుకఁగ నూతుఁ డిట్లనియెఁ బద్మదళాత్ముడు బాదరాయణుం

డల శుకయోగిపుంగవుఁడు నార్యులునై తగు మీర లందఱుక

విలసితమైన మీకరుణ వేడ్కఁగ నాయెడనుంచి యుండఁగాఁ

జెలు వలరంగఁ దోచినవి చెప్పితి నంచు వచించి నమ్రుఁడై.

282

క. మునులను సన్నుతిచేయఁగ, విన వారలు మెచ్చి యతని వినయానందం

బున కల్గురుచు గ్రహుట ని, ట్లని రింకొక ఘనరహస్య మడిగెద మనఘా.

283

ఆ. విను మనేకమర్త్యవితతులలో మోక్ష, కాము లైనవారు కాయములను

విడచి యెచటనెచట విమలులై పొందును, రావిధంబు చెల్పు మయ్య నూత.

284

క. అనవిని నూతుం డప్పుడు, తనగురుని మనంబునంచుఁ దలచి యచలుండై

కనుగవ మోడ్చుచు నావె, న్నుని ధ్యానముచేసి యొగి ననూతబుద్ధిక.

285

సీ. నూతుఁ డిట్లనియె నో నూరిజగములార, వివిధశ్రుతిస్త్రుతుల్ విననమికు

నఖిలంబు జెలియు నాయుందు సత్కృపనుంచి, యతిరహస్యప్రశ్న యడిగినపుడు

చెప్పలే దననేల చెప్పెదఁ దప్పొప్పు, లంగీకరించి నెయ్యమున వినుడు

పాపకర్తులువోయి బహునారకములందుఁ, బడి వుట్టుచుందురు ప్రజ్ఞలేక

తే. పుణ్యకర్తులు వోయి తత్పుణ్యఫలము, లనుభవించినతుద భూమియందు వ్రాలి

క్రిష్ణులం బుట్టుచుందురు కామముఖ్య, శత్రువులగెల్చి గురుకటాక్షమును బొంది

నట్టివారు జనింప నీయవనిమీఁద.

సీ. అట్టివా రెవరన్న నాచార్యభక్తులై, పరమవీరత్తులై పటువివేక

శక్తిత్తులై శాంతులై గర్వవిహారులై, హేయకామ్యదులఁ బాయద్రోవి

గురుతరకల్యాణగుణులై యచంచల, చిత్తులై విజ్ఞానసిద్ధు లగుచు

హెచ్చక తగ్గక యేకాంతనిష్ఠులై, నారాయణధ్యాన పూరితాత్ము

తే. లై నఘను లంగముల విడి యఖిలలోక, ముల నపుడ దాటి మండలములను గడచి

ఎరుస మహాదాదులైన యావరణములను, గడచిమూలప్రధానముగ గడచి మఱియు.

వ. సహస్రశీర్షం డగు విరాట్పురు నతిక్రమించి యమృతవెల్లి యననోప్పు విరజానది

యందుఁ గ్రంథులిడి లింగ దేహంబులను విడిచి యప్రాకృత దివ్యదేహధరులై శత

సహస్ర దివ్యావరణామృత్యులై యనేక కోటిసూర్య చంద్రప్రకాశమై యుప్పు

చున్న పరమపదమంచు బ్రహ్మాండమున్న నారాయణ పరబ్రహ్మ సాన్నిధ్యం

బునం భొందుదురు. మఱియు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యంబుల నభ్యసించుట నధ్యాత్మ

విద్యానుభవులగు నాత్మవేత్తలు స్వరూప విలక్షణంబు లేక నిరాకార ప్రకాశ మైన కైవల్యపదమందుఁ బొందుదురు విజ్ఞానంబు పరబ్రహ్మంబని యనుభవసిద్ధులగు జ్ఞానవేత్త లమృత సముద్రంబును విరజయుం బొందుదురు. సహస్రశీర్షుడైన విరాట్పురుండ, పరబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి తద్ధ్యానారాధులగు వారా విరాట్పురుని శీర్షోపరిపదేశంబునందుఁ జేరుదురు. వీరందఱును బునరావృత్తి రహితులై యుందురు. మఱియు నవ్వెరాట్పురుని భూమిభాగస్రపదేశంబునందుఁ ద్రిగుణ మిశ్రంబై యున్న మూలప్రకృతిని పరతత్త్వంబని తదనుష్ఠాన మంత్రసిద్ధులైన వారు దుర్గధామంబు నొందుదురు. తత్ప్రకృతి జన్యంబులైన మహదాది సప్తావరణంబులను బరతత్త్వంబుగఁ జూచువార లయ్యావరణంబులందుఁ బొందుదురు. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరీ నారాయణాష్టాక్షరీ నారసింహ గోపాలాది శుభామృత సిద్ధులును సదా నారాయణస్మరణ నేమరక చేయువారును, వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రసవ్యమ్నా నిరుద్ధ వ్యూహంబులందుఁ బొందుదురు. విష్ణుండొక్కండ మహద్భూతంబనిమఱి యనేకభూతంబులు పృథగ్భూతంబులని విష్ణుండ సాత్వికబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి విష్ణుండక్షరీ మహామంత్ర సిద్ధులైన విష్ణుపరాయణులు శ్రీ వైకుంఠము సేరుదురు. సద్వ్రీతనిష్ఠ జ్ఞానభక్తి వైరాగ్య సంపన్నులు కారణ వైకుంఠంబులందుఁ బొందుదురు. వీరందఱును నటప్రత్యయసుని నాభికమలములందుఁ బ్రళయకాలంబులందుఁ జొచ్చి వెడలుచుందురు బ్రహ్మ పరతత్త్వమని బ్రహ్మగాయత్రీ మహామంత్రసిద్ధు లగువారు బ్రహ్మలోకమందును దపస్సిద్ధు లగువారు తపోలోకంబున కెగఁబోయినప్పుడు జనలోకవాసులు మహర్లోకమనందుఁ జేరుదురు. యజ్ఞాది సత్కర్మనిరతులు సువర్లోకంబునందును దానధర్మ పరోపకారులు భువర్లోకంబునందు నుందురు. సూర్యమంత్రోపాసనా సిద్ధులగువారు సూర్యలోకంబు నందును, జంద్రమంత్రోపాసకులు చంద్రలోకంబును జేరుదురు. తత్తత్సృణ్యంబులు క్షీణించినప్పుడు భూలోకంబునం గ్రమ్మఱ నుదయించి జపహేతుక్కుర్పంబులు సేయుచుందురు. అనిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి.

288

సీ. వెలయఁ గర్పము లెన్నివిధములై జీవుల, కేయేశరీరంబు లిచ్చుచుండుఁ బుణ్యాతిశయమును బుణ్యమధ్యమమును, బుణ్యసామాన్యంబు భూరిపాపమును మధ్యపాపంబు మొనసినసామాన్య, పాపంబు నరులకే ఫలము లిచ్చు మిశ్రకర్మాధిక్య మిధ్యక్రమము మిశ్ర, సామాన్యమేగతుల జన్మల జ్ఞానగర్తే గామ్యకర్పంబులును గతకాలకర్త, ఫలములే మార్గములఁజూపుఁ బ్రజలకనిన విని మనంబున భావించి మునివరులను, జూచి యరునిదలంచి యానూతుండనియె. న కర్తలుచేతనే జీవులకు జన్మంబులు గల్గుచుండు నట్టికర్పంబు లెన్నివిధంబు లనినఁ బుణ్యపాపమిశ్రకర్పంబులను మూఁడువిధంబులుఁ తత్కర్ప ఫలానుభవంబు లెట్లనినఁ

బుణ్యకర్తులు దేవాది శరీరంబులందును, పాపకర్తులు తీర్థగాది శరీరంబుల
యందును, బుణ్యపాప మిశ్రకర్తులు మనుష్యాది శరీరంబులయందును బొందుదురు.
మఱియుఁ బుణ్యాతిశయమును హిరణ్య గర్భరూపంబునందును, బుణ్యమధ్యము
లింగ్రాది శరీరంబులందును, సామాన్యపుణ్యములు యత్కరక్షః ప్రముఖ తామసదే
హంబులం బొందుదురు. మఱియు నుత్కృష్టపాపంబులు చేసినవారు జనతాపక
రంబులైన కంటక వృశ్చికవన మక్షికాది క్రూరజంతువు లగుదురు. పాపమధ్య
ములు కదలీ నారికేళాది వృక్షంబు లగుదురు. సామాన్యపాపులు గోగజాచు లగు
దురు. సామాన్య మిశ్ర కర్ములు వైశ్యాశ్రమ ధర్మార్థ కామ్య కర్మలై యుదయం
తురు. అత్యుత్కృష్ట పుణ్యపాప మిశ్రకర్మ శీర్ష్యరార్పిత సత్కర్మ లాచరించి
యందువలనఁ జిత్రశుద్ధియు నందువలన సాధన చతుష్టయ సంపత్తి గల్గి యందువ
లన స్వదురుభక్తిగల్గి వారికిఁ జతుర్విధ శుశ్రూషలుచేసి మెప్పించి వారికిఁ గరుణ
కుఁ బాత్రులై వేదాంత సిద్ధాంత రహస్యోపదేశంబు వడసి శ్రవణమనననిధిధ్యా
సన పూర్వకంబుగ సంపూర్ణమయ జ్ఞానమనలంబించి యజ్ఞానకారణావరణ విక్షేప
శక్తులనుగైచి శబ్దానువిద్ధ శాస్త్రనువిద్ధ సవికల్ప నిర్వికల్ప సమాధుల నభ్యసించి
జ్ఞాన జ్ఞాత్వజ్ఞేయంబు లనెడు త్రిపుటినిదాటి సచ్చిదానంద నిత్యపరపూర్ణ బ్రహ్మం
బునందుఁబొంది జీవన్ముక్తులగుదురు. కామ్యకర్మాచరణులగువారు సుఖదుఃఖకార
ణంబులగు స్వర్గనరకంబులయందుఁ బొంది క్రమ్రరం బుట్టి గిట్టుచుందురని చెప్పిన
విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 240

- క. చటులొగ్రప్రశయంబున, నటమటమై యున్నయప్పు డంభోరాశిక్
వటపత్రమునం దా హరి, యెటువలె ఎర్తింపుచుండు నెఱిగింపుమయా. 241
తే. ఆనినవిని నూతుఁడనియె లయాభియందు, మహిమమీఱఁగ నంగుష్ఠమాత్రిదేహం
డైనిజాంగుష్ఠమాస్యమం దమరనుంచి, లీల ఎటపత్రమునఁ బ్రవ్వళించునపుడు. 242
నీ. పటుతరంగాహతీక్ ఎటపత్ర మటునిటు, లయ్యెలవలె నూఁగుచుండఁగాను
జిరఁజిర నెగరెడు నీకరమాలిక, లయ్యెలఁజేరున ట్టొప్పఁగాను
శ్శిశుంబు చుట్టుగప్పి విశాలమయ్యది, యయ్యెలతెఱవలె నుండఁగాను
ధ్విమండలంబుడై దూలంబుకైవడి, నయ్యెలచేర్లలో నొలయఁగాను
తే. పరమపదకాంతు లుప్పొంగి పద్మరాగ, ముఖ్యమణిజాలములరీతి ముద్దుగుల్మ
చెండవలెఁజూడ్కి కెదురుగఁజేలఁగదానిఁ, జూచుచునుబాలుఁడొత్త లోఁజొక్కు
త. భాలకుండుదానిఁ బట్టనుద్యుక్తుడై, ముఱిసిముఱిసికరము మేనసిసాచి చుండ.
పట్టికొఱిదుననుచు నట్టిటు జనుగుచు, నుల్లి బాల్యలీల నొప్పుచుండు. 244
క. ఘనపద్మ జాండకొటులఁ, దన నూత్తోదరమునందు దాచి యెలమిలోక్
వనరాశిమీఁదఁ దేలుచు, నొనరఁగ డోలోత్సవంబు నొంది సుఖంచుకే 245
క. వనజనిభాకారుడై, వననిధిలోఁ తేలుచున్న వటపత్రముపైఁ
దనుదాన చూచి చొక్కుచు, నెనవుగ నానందయోగవద్రం జెందుకే. 246

వ. ఇవ్విధఁబున యోగనిద్రం జెందియుండి పెద్దకొలంబునకుఁ గ్రమ్మ మేల్కొంచి నిజగర్భగతప్రపంచంబును వెడలి పూర్వప్రకారంబున నిర్మించునపుడు ముక్తజీవులు దక్క దక్కినకర్తజీవులు యథాప్రకారంబుగఁ బుట్టి గిట్టుచుందురనిచెప్పి పండియు నూతుం డిట్లనియె. 247

సీ. పుట్టిగిట్టుచున్న భూలోకవాసుల, రక్షించుటకు రమారమణితోడ వేంకటాచలమందు విఖ్యాతిగానుండి, నరులచే గోవిందనామభజన మొనరఁ జేయింపుచు ఘనపాపములనైన, తీణింపఁజేయుచు నిరల నిచ్చి పాలింపుచున్నట్టి ఫణిగిరీశ్వరున కా, వ్యూహమహాలక్ష్మీ కుర్విమిఁద లే. వెలయు నావీరలక్ష్మీ విమలహృదయ, యగుచు నలమేలుమంగాఖ్య నవనియందు నమరఁ బద్మావతికి వేంకటాద్రికిలను, వెలయుశుభమంగళము మహావిభవముగను. లే. అప్పుడామునులెల్లఁ దథాస్తటంచుఁ, బలికి శ్రీవేంకటేశ్వరు భక్తికథలు సూతుఁడెఱిగింపవెనుచు మెచ్చుచునువార, లందఱుండుండిరానంద మతిశయింప. క. ధర శ్రీ నీళాధిప, కరుణారసపూరితాత్మ కామితఫలదా వర వేంకటగిరినాయక, తఱికుండన్యసింహసుచరితా జగదీశా. 248

మా. సులలితమణిభూషా నూరిచిత్తాబ్జపూషా, కలుపజలధిశోషా కంజగర్భాండవేషా కలిపురుపజదోషాకాగ్రింశజవాళిషోషా, విలసితమృదుభాషా వేదవిద్యాప్రపోషా గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ లక్ష్మీన్యసింహ కరుణాకటాక్ష కలితవిచిత్ర సన్నిపగోత్ర పవిత్ర శృష్టియామాత్య తమాధవ వేంకమాంబాప్రణీతం జైన శ్రీవీరలక్ష్మీవిలాసంబును, వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యంబునందు లక్ష్మీకౌఱకు హరి కౌల్లాపురంబునఁ దపంబు నేయుటయు, శుకాశ్రమంబునఁ దపంబు నేయుమని చక్రి కశరీరవాణి బోధించుటయును, శ్రీస్వామి పద్మ సరోవరతీరంబునంజేరి దివాకరప్రతిష్ఠచేసి లక్ష్మీంగూర్చి తపంబు నేయుటయుఁ, దత్తహోవిఘ్నంబు నేయుటకు నింద్రానుమతంబున రంభాదులువచ్చి హరిని జలింపఁజేయ నేరక యోడి సనుటయు, హరిందలంచి పద్మావతి చింతనొందుటయు, లక్ష్మీకపిలమునిసంవాదంబును, వ్యూహాలక్ష్మీ హరికిఁ బ్రసన్నంబగుటయు, రమాసహితుఁడై బ్రహ్మాదులతోఁ జక్రి కేషాద్రిచేరుటయు, లక్ష్మీనారాయణులు వినోదంబుగ సంభాషించుటయు, శుకమార్తాండ సంవాదంబును, ఛాయాశుకోత్పత్తియు, వీరలక్ష్మీ శుకాశ్రమంబు చేరెయ్యుండుటయు, బలకృష్ణసంవాదంబును, శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులర్చించిన కాలక్రమంబును, కాలనిర్ణయంబును, ఆహ్లాదశృణురాణవిభజనయుఁ, బుణ్యజీవులనొందు సద్గతికృమంబును నను కథలు గల శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యంబునందు సర్వంబును పఠాత్మ్యము.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము సంపూర్ణము.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

శ్రీమదాంధ్రభారతము.

(పద్యకావ్యము.)

వ్రాతప్రతుల సహాయమున సుప్రసిద్ధులగు పండితులు చిరకాలమునుండి సంపూర్ణ పరిశ్రమముతో బరిష్కరించుచున్నారు. భారతముద్రణ పూర్తికాగానే ఎఱ్ఱాప్రెస్సింగ్ హరినంశమును ముద్రించెదము. కొద్దిప్రతులే ప్రకటింపఁబడును కావున ఎలయువారు త్వరలోనే మాకు తెలియఁజేయవలెను. అది, సభా, విరాట, ఉద్యోగ, శాంతి, అనుశాసనిక పర్వములు విడిగా దొరకును. గ్రంథము వాల్యములుగా మంచికొలిగిందైండు చేయఁబడి, మేలుకొనితములపై స్ఫుటముగ ఆచ్చిత్రింపఁబడుచున్నది.

ప్రతి 1-కి రు. అ.

అది సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	1 12
అరణ్యపర్వముగల సంపుటము	...	1 12
విరాటోద్యోగపర్వములుగల సంపుటము	...	1 12
అదిపంచకము, ఒకటి సంపుటము	...	5 0

తక్కినపర్వములు ఆచ్చుచున్నవి.

ఉత్తరరామాయణము, కలకంఠి. పాపరాజకృతము, చక్కనికూర్పు.	...	1 8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనిప్రతి	...	2 8
రంగనాథరామాయణము ,,	...	2 8
మొల్లరామాయణము ,,	...	0 8
ఆచ్చతెనుగురామాయణము ,,	...	1 4
ఆంధ్రభాగవతము, సాధారణప్రతి	...	3 0
,, మేలుప్రతి	...	4 0
,, 2 సంపుటములు	...	4 12
మనుచరిత్ర, సటిక, చిన్నపైజు	...	1 8
వసుచరిత్ర, సటిక	...	2 8
అముక్తిమాల్యద, సటిక	...	3 0
కృష్ణరామవిజయము, చక్కనిప్రతి	...	0 8
ప్రభావతీప్రద్యమ్నము ,,	...	0 8
కళాపూర్ణోదయము ,,	...	1 8
రాఘవపాండివీయము, సటిక ,,	...	1 8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్, చెన్నపురి. క్క.

శృంగారనైషధము	చక్కనిప్రతి	...	0 10
నరసభూపాలీయము	,,	...	0 8
విజయవిలాసము	,,	...	0 4
సారంగధరచరిత్ర	,,	...	0 8
బిల్వణీయము	,,	...	0 8
వైజయంతీవిలాసము	,,	...	0 8
రంగారాయచరిత్ర	,,	...	0 8
రామాభ్యుదయము	,,	...	1 4
నీలాసుందరీపరిణయము	,,	...	0 4
రసికజనమనోభిరామము	,,	...	0 8
రుక్మిణీపరిణయము	,,	...	0 6
రాజశేఖరవిలాసము	,,	...	0 8
పారిజాతాపహరణము	,,	...	0 6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	,,	...	0 8
అనిరుద్ధచరిత్ర	,,	...	0 8
విక్రమార్కచరిత్ర	,,	...	1 0
...	0 14
అంబికాచరిత్రము, నారాయణకవి	,,	...	0 12
జైమినిభారతము	,,	...	0 12
ఉత్తరహరివంశము	,,	...	1 4
వేమనపద్యములు	,,	...	0 4
అంధ్రనామసంగ్రహము, అంధ్రనామకేపము, సాంబనిఘంటువు, టీకాను	}	...	0 12
క్రమణికా సహితము.			
అప్పకవీయము	1 6
సులక్షణసారము	0 8
అంధ్రభాషాస్థానము	0 12
శ్రీగురజాడ, శ్రీరామమూర్తిగారి అంధ్రకవిజీవితములు	0 2 8
శబ్దారచంద్రిక, అకారాద్వి నిఘంటువు	2 8

ఇవి మొదలుగాగల సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు అనేకములు
మొదలుద్దహారము.

వావిళ్ల. రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
చెన్నపురి. ఈ.

